243
9-89

Lh 2

2004

243
Գ-39

ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑՈՅ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԵԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Տ. Տ. ՆԵՐՍԷՍԻ

ԱԶԳԱՍԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԸՆՏԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Տ. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԵՒ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ Տ. ՅԱԿՈԲԱՅ

ՍՊԱՌԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԻԹԱՐԵԱՆ

1850 — ԹՎԱԿԱՆ

74-02

5329-62 634-96

ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԲՈԳՆԱԹԱԽԱՆՔ ԲՆՈՒՑ ՕԳՏԱԿԱՐԱՑ

ԸՍՔԱԼԵՑԵԱՑ ՀՈԳԵՐԵՎԿ ԽՐԱՏՈՒՑ

ԱՆՁԻՆ ՍՏԳՏԱՆԱՑ ԶՂՋԱԿԱՆԱՑ ԿԱՆՈՆԱՑ ԿԵՆՆԱՑ

ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՆՁՆԱՒՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԵՂԱՆԱՑ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՅՈՒՑՄՈՒՆՔ ԳԱՂՏՆԵԱՑ

ՏԱՐԱԾՄՈՒՆՔ ԾԱԾԿԵՑԵԼՈՅ ՅԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԹԱԳՈՒՑԵԼՈՅ

ՍՈՂԵՂԵՆՔ ԶՕՐԵՒՈՐՔ ՎԻՐԱՑ ԸՆԹԱՐԿԵԱՆՑԱՑ

ԴՆԼՔ ԾԶԴՈՒԵԱՆՔ ՅԱՒՈՅ ԸՆՏԵՍԱԿԱՆԱՑ ՀՆԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱԶՄԵՄԵՄՆԵԼԵ.

ԵՐԿԱՆՑ ՎՏԱՆԳԻՑ

Ի ԴԻՄԱՑ ԿԱՐԵԱՑ

ԱՄԵՆԱՅՆ ԲՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԻԹՔ ԱԲՏԱՄՈՒԱՑ

ՊԱՏՃԱՌՔ ԱՂՕԹԻՑ

Ի ԽՆԴՐՈՅ ՀԱՅՑՄԱՆՑ ՀԱՐՑ

ՄԻԱՆՁԱՆՑ ԵՒ ԲԱԶՄԱՑ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԱՑ

ԱՍԱՑԵԱԼ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂՔԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

[illegible]

[illegible] 1934

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑՒ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Զ ԱՑՆ հառաջանաց հեծութեան սրտի՝ ողբոց աղաղակի քեզ վերընծայեմ, տեսողք գաղտնեաց. և մատուցեալ եդեալ ի հուր թախծութեան անձին տոչորման՝ զպտուղ ըղձից ձենձերոյ ասասանեալ մոտայս, բուրվառաւ կամայս առաքել առ քեզ։ Ամ հոտառեսցիս հայեսցիս, գթած, քան ի պատարագն բոլոր բարգտուղ մատուցեալ ծխոյն բարդութեան։ Ընկալ ըղ սակաւ ամանեաց բանիցս յօդուած քեզ ի հաճութեան, և մի ի բարկութիւն, եղբե ի խորոց սրտի զդայութեանց խորհրդակիր սենեկին՝ վարվարակի ժամանեալ առ քեզ՝ կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզեալ զօրութեամբ ճարտարի՝ որ չիան է զարարածս։ Եւ ի գնելս իմ ընդ քեզ դատ խառնեալ ազգ բանիս հզօր, մի երբեւ զհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեալն Յակոբու, ըստ բարեբանչան Իսայեայ և զանիրաւութիւնն Իսրաելեանի մատակարի քեզ երբեւ ազգ ուսակ եօթանասներորդի երկրորդի սաղմոսն ազգի

այլ եթէ զուրեալ խուն ի հանձնական ի խորանին Սե-
լեվկայ, զոր Դաւիթն կանգնեալ նորոգեաց տապանա-
կին հանդստեան ի գերեզմանն դարձելոյ, որ ի վե-
րըստին գիւտ կորուսեալ հոգւոյ առակի, ընդունե-
լի կամաց քոց լիցի։

Բ. Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հա-
տուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ ի ձորն վերէ ժինգրու-
թեան, կրկինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս, այժ-
մէն գուշակեալ շարժմունս յուզմանց ներհակաա-
նաց, որ յիմումս անձին ցուցանի, խռովութիս ամ-
բոխից, հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝ խորշ-
հրդոցն հալք, շարեացն ընդ բարիսն, և գերեալ
զիս ի մահ ըստ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան զնորս
հին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելականացն
դասուց Պօղոս՝ առօրինակեալ զՄովսէս, զԲրիստոսի
փրկութիւնն յաղթող ցուցանէ։ Վասն զի թէ մերձ
է օր տեառն, որպէս գիր ասէ, ի հովիտն անձուկ
տապարիսին Յովասափատու և հեղեզատին Կեդրոնի,
փոքր հանդիսարանացն իրաւանց ժամադրութեանց,
որ կենցաղականաւ այսր յաւխտենիս զհանդերձելոյն
ինձ կերպարանեն, ապա ևս յաւէտ մերձ է յաւ. ի վե-
րայ իմ արքայութիւնն ոյ մարմին եղելոյ, մեծապէս
գտեալ զիս առիթ վնասուց՝ բազմաց. ոսկոսեաց՝ զու-
նդան մասանց յանդիմանողաց ճշմարտասիրութեան, քան-
զեն նորին վերակացուն անդ ուրեմն երբեմն ի
հարուածս եղովմայեցւոց և փղշտացւոց, և այլոց ի սր-
բարարս ազգաց։ Բանզի այն ընտրութի ամօք չարմե-
ցաւ, իսկ պատուհաս իմումս պարտուց առանց ա-
ւարտման ունի զսահման։ Ահ, պուր և որդեայ ան-
ձուկրելի, ըստ մարգարէին և առակողին. տապանա-
[illegible] մեծաւ առ դուրս ինձ հասեալ՝ զամօթն մշալն-
[illegible] աստէն զծագրել։ Օ՜որ միայն քո է հրաշա-
[illegible] գեղոյ ի հնարս կենաց ամենաւարան

ոարակուսանայ հոգւոյ վտանգէն, քաւիչ ամենայնի՝ ոմեալ ՝ի փառս անճառս անսահմանելի բարձրութեան, յաւիտեանս յաւիտենից։

ԲԱՆ Բ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ քանզի առ բարձրեալն աստուած յօդաւորական շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն գրաւի և ոչ ստեղծաբանութեամբ կաշառի, որ յԱ-գիպտոս միշտ ունիս զոբտիդ զդարձն, զինչ օրինակ առ սոյս քեզ նմանագոյն և յարմարական աստանօր ե-դեալ՝ անձն իմ պարտաւոր, պատուակիցս կործանեցեալն Սոդոմայ, ըմբերանեալ դատախազս Նինուէի, անարի բարբարոսս քան զտիկինն հարաւային, վատթարագոյնս քան զԲաբեան, յամառեցեալս քան զՄա-ղեկ, անբժշկականս քաղաք դրօշելոյ, նշմար մընացեալ ապստամբութեանն հինն Իսրայէլի, յիշատակարան պահեալ՝ ուխտազանցութեանն Յուդայ, կշտամբեալս գեր քան զՕուր, տարամերժեալս քան զՕսդանոխորդաբարոյս քան զԼաոդիկեա, անհնարելիս քան զանհաւանն Կափառնաուամ, պաղատեցեալս իբր զԲորազին, բամբասեցեալս ընդ Ներթայիթայ, անպարկեշտ ծաղրեցեալ ալեքս Նփրեմի, աղու աղաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտութեամբ, ՝ի կորեանց առիւծուց անձնական օգնս եղեւնային, կերպս ձուոց քարբից լցեալ ժանտութեամբ, պատկերս վերջին հարուածոյն Նրուսաղէմի, ըստ քանին տէրունի՝ և տն-

սանողայն ձայնի, տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ ՝ի կոր-
ծանումն, խորտակեալ դրացս վստահարան, և կրկին
ծրդեալ շինուածս խօսուն, թողեալ ժառանգութիս
յարմարական, մոռացեալ տունս աստուածակերտ,
ըստ բանից նախադրեցելոյն՝ Մովսէսի, Դաւթայ և Ի-
բեմիայի, յարիս բանական՝ ունողս բորոտութե, հնա-
ուածեալ խրատու քերմանն, օրինիւ կազդուրեալ,
օծեալ կաւո

երկնի՝ անընտիր գտեալ կրթութեան վայելման լուսոյ, իբր զնիւթ մոմոյ սպառեցայց ընչեալ 'ի միջոյ։ Ոգի զրկելոյս, ըստ մաղթանաց գոչման ասողին, և այժ թալկացելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մոռացս խղճիւ, այլ ոչ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութեամբ զքեզ խնդրելոյ, առ զաւանդ մաղթանացս, և տուր զողորմութիւն քո շնորհացդ. ընկալ զփոքրս 'ի տկարէս, և շնորհեա զմեծդ առ 'ի հզօրէդ. զօրացո զքանս զղջման, առաքեալ 'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝ աստուածաշունչ սպասգամօքս 'ի սմա եդելոցս։ Պարգեւեա բարերար՝ զառակն Յակոբայ, լուսաւորեալ առ ճշմարտութիւն, մատուցանելով մահու արժանոյս՝ ընդ պղնձոյս գոյի անարգս ձայնի՝ զոսկի քո շնորհի, ընդ անզարդութեան երկաթոյս սեւութիւն գաւնոյս՝ պղնձ·պճնելի, ցոյցք առաքինութիւն, հրաշեկ Խբանանու։ Ընդէր կարծեցուցանես զսիրտ եղկելոյս՝ չերկնչել 'ի քէն, անճառ և ահաւոր։ Մի եղէց անպտուղ 'ի փոքր վաստակոյս՝ իբր ապաշան սերմանողաց անբերրի երկրի։ Մի լեցի ինձ երկնել և ոչ ծնանել, ողբալ և ոչ արտասուել, խորհել և ոչ հառաչել, ամպել և ոչ անձրեւել, ընթանալ և ոչ հասանել, ինձ ձայնել և քեզ ոչ լսել, պաղատիլ և անտես մնալ, կոչկոչել և ոչ ողորմել, աղաչել և ոչ ինչ օգտել, զոհել և ոչ ճենճերել, զքեզ տեսանել և դատարկ եղանել։ Լուր ինձ նախ քան զըզկարդալս իմ առ քեզ՝ միայնդ հզօր. մի զանիմար տանջանալն տոյժս՝ ընդ թուոյ աւուրց մեղօք կեցելոյս չարագործիս ինձ հատուցաներ։ Կեցո զիս գթած, լուր ինձ ողորմած, մարդասիրեա ներող, խնայեա երկայնամիտ, պաշտպանեա ապաւէն, բարերարեա հրզօր, ազատեա ամենակալ, կենագործեա նորոգող, վերականգնեա ահաւոր, լուսաւորեա երկնային, բժշկեա հնարաւոր, քաւեա անքնին, պարգեւ, տարեա առատ, շնորհազարդեա աննախանձ, հաշտեա անսխ-

տակիր, ընկալ անոխակալ, սրբեա 'ի պարտուց օրհ-
նեալ։ Եթէ յառեցից զաչս իմ, նայեցեալ 'ի հայեց-
ուածս երկուց վտանգից յաւուր թշուառութեան,
զքայդ տեսից փրկութիւն՝ յոյս և խնամակալ. եթէ նը-
կատեալ դիտեցից 'ի վերս յամենագրաւ ուղին սոսկա-
լի, հրեշտակ քո խաղաղութեան քաղցրութեամբ ինձ
պատահեսցէ։ Ցոյց ինձ տէր 'ի յելիցն աւուր շնչոյս
արձակման՝ մաքրութեան ոգի լուսով ամբարձեալ 'ի
յերկինս աւուրացն երջանկաց՝ պարգեւօք սիրոյ քոյ եկեալ
հասեալ։ Ի յարդարոցն կատարելոց՝ կարեաց ինձ կը-
ցորդ ժամանեցուսցես. զանակնկալն բարի՝ չարիս 'ի
յուսահատութեանն աւուր շնորհեսցես։ Քաւ լիցի
քեզ, բարեբանեալ, որ փրկութիւնդ ես ամենայնի,
եթէ ախտացեալս քո ոչխարի՝ գաղան դժնդակ տացես
ուղեկից, մեղօք մեռելոյս՝ անախտ կեանք, կործանե-
լոյս պարտեօք՝ փրկութիւն։

Գ. Արդեօք մոռացիս զբարերարելդ՝ ակնկալութի.
անտեսեսցես զգթասիրելդ՝ խնամող. պայլայլեսցես ըղ-
մարդասիրելդ՝ անփոփոխ. նհանջեսցես զկենագործելդ՝
անվախճան. թողուցուս զողորմութիւնդ՝ երջանիկ պը-
տուղ։ Աղաւաղեսցես զքաղցրութեանդ բարեշնորհ
ծաղիկդ. անպատուեսցես զնութ պանձանաց քումդ
ճոխութեան. յեղանակեսցես զփառս հերաց քումդ
բարձրութեան. ոչ պահեսցես զվայելչական զարդ պայ-
ծառութեան քումդ պսակի։ Եթէ ողորմածացն է ե-
բանութիւն, իսկ դու բնաւ իսկ արքայութիւն լցեալ
փափաքմամբ, ոչ զբոլորն պարգեւեսցես փրկութիւն.
ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս, ոչ սպեղանիս խոց-
ուածոյս, ոչ դարման տկարութեանս. ոչ ծագեսցես
լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօրութիւնդ՝ կե-
նաց պարգեւդ տիեզերաց, որ միայնդ ունիս փառս
ինքնութեամբ իսկութեամբ և յարակայ մշանջենաւո-
րութեամբ, վկայեալ 'ի բնաւից. օրհնեալ և փառա-

ւորեալ յերիս յաւիտեանս, և անդր քան զկպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Գ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՈԿՈՎՆ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր իմ տէր տուիչ պարգեւաց, ինքնաբուն բարի, ամենից տիրող հաւասարապէս, միայն արարիչ զբնաւս յոչէից, փառաւորեալ, անքննին, ահեղ, ահարկու, սոսկալի, հզօր, սաստիկ, անտանելի, անմերձենալի, անըմբռնելի, անիմանալի, սնճառելի, անտեսանելի, անընդունելի, անշօշափելի, անորոնելի, անըկիզելի, անժամանակ, անշամանդաղ գիտութիւն, տաներկեւան տեսութիւն, ճշմարիտ էականութիւն, բարձր և խոնարհ, օրհնաբանեալ գոյութիւն, անստուեր ծագումն, ամենափայլ ճառագայթ, խոստովանեալ լոյս, անտարակոյս վստահութիւն, անտարտամ հանգիստ, անսեղմ ի կնիք, անսահմանելի տեսիլ, վկայեալ սնուն, ճաշակ բաղցրութեան, բաժակ բերկրութեան. հաստատիչ հոգւոց հայ, օտար մթութեանց սէր, անեղբարոյ խոստումն. ծածկոյդ ցանկալի, զգեստ անկարատ, օթոց բաղձալի, զարդ փառաց, ձեռնկալու մեծ, ապաւէն դողեալ, անուաղելի հնորհ, անպակասելի գանձ, անապական, անձրեւ, արփիայնցուղ ցօղ, ա մենասեղաց գեղ, ձրի բժշկութիւն, կրկնաձիր ա ռողջութիւն, վերհագոյն խրախոյս, անպատիր խոյութիւն. համբէն աւետիս, սարկամեծար թագաւոր. աղբիւր [illegible], մշտահարուստ տուիչ, անիսպառն

դիմեցու�՝ անանհանջելի հրաման, անհամառօտ յոյս, երկար տեսողութիւն, անզգջական տուր, ամենաբաշխ աչ, արդարակշիռ ձեռն, անաչառատես սէր. մխիթարութեան ձայն, սիրտխանաց լուր, բերկրութեան բերումն, անուն կենդանի, նախախնամող մատն, անդայթագղելի երթ, անխարդախ ընթացք, կենդանարար կամք, անենեղելի խրատ, անանախանձ պատիւ, լայնական հնարք, անձկական պայման, անդատանելի հեռաք, աներևոյթ շաւիղ, անչափագիր պատկեր, որբանութիւն անսահման, անմոմանական տիպ, անզուգական դուռ, ողորմութիւն բաղմազեղ, խոնարհութիւն տնելի, համբոյր փրկական։ Այս եւս քան զայս ազգմունք վայելչականք՝ աստուածութեդ նուիրելիք. օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ, քարոզեալ, աւետարանեալ, հռչակեալ, հնչեցեալ, պատմեալ, անխոսելի կամօք աղաչեալ, և որ ինչ առ մեզ բերին առ ի քէն հոսմունք քաղցրութեան, զոր հանդերձեալսն ճառիս լուսաբանեն կերպաւորութիւնք. որով զուարթ ցուցանես ի փրկութիւնն իմ, երանութիւն, իբր ի պարարտութենէ իմոյ ախորժ տենչանօք լցեալ. զի ոչ իմոմն ինչ սնոտիապատուաստ փառասիրս երգով, այլ զի պատճառ իմն առցես զփոքրս աղերս՝ մեծիդ փրկանաց։

Բ. Այս քանզի առ ամենայն հասակ։ Նկեցեալ յերկրի ազգ բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգմատենի ողբոց նուագի, որ զամենեցունց ունի ընկերիս պատահմանց նշաւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կրկրդ մեծդ խոտական կարեաց համայնից, առ բոլորդ դումարս բաղմահոլով տիեզերական բրիստոնէից, առ նախնի ժամն ժամանողաց, և առ երկրորդ կոչեցեալ չարիս արբունն, առ որ ի կատարած աւուրն կոչեալ՝ սակաւաձեռն ծերութեամբն, առ պարտաւորս և արդարս, առ ինքնարդոյ բարձրայօնն և սիրելոյ անձնա-

զատ գտեալն, առ բարիսն և եղեռնադրծս, առ նը-
կունս և առ արիս, առ ստրուկս և նեբբոյանկեալս,
առ սեպուհս և գերաշխարհիկս, միջակայնոց և պայա-
ղատաց, շինականաց և տոհմականաց, արուաց և ի-
գաց, հրամայողաց և հնազանդելոց, դեր եղոց և նու-
ստակից, վեհից և փոքունց, պատուականաց և ռամ-
կաց, ձիավարժից և սոսկականաց, քաղաքականաց և
գեղջկաց, աբքայից գոռոզութեանց 'ի սանձս ահաւո-
ցին ըմբռնեցելոց, միայնացելոց՝ վերնականացն խռ-
ռակցաց, մաքրականաց տիրանուէր զգաստութեանց,
քահանայական երջանկակրօն ընտրութեանց, այցելու-
թեանց բարեզգեստից դիտողութեանց, ամենաալ-
լութեանց նախագահից սրբանուէր տեսողութեանց.
որոց ոմանց աղերս աղաչանաց, և ոմանց խրատ բար-
եաց առ դէմս աղօթից այսու մատեանիս մատակարա-
բեցի, ձեռնարկեալ հոգւոյդ զօրութեամբ՝ կարգել
ինձ մաղթանս բազմադիմս, և ամենեցուն սոցին խնդ-
բուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել սովաւ
հանապազ։

Գ. Եւ արասցես զսոյն ընթերցողացն 'ի սիրտս յըս-
տակ՝ բժշկութիւն հոգւոց և մաքրութիւն յանցա-
նաց, թողութիւն պարտուց և արձակուրդ մեղաց
կապանաց։ Եղիցի բղխումն արտասուաց սովաւ վար-
ժելոցն, և պարգեւեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապա-
շաւ ըղձից։ Շնորհեսցի տեր և ինձ ընդ նոսին առ 'ի
քէն զղջումն կամաց, և նոցա իմովս ձայնիւ շունչս
բարեհամբոյրս։ Նուիրեսցի վասն իմ այսու մատեանիս
պաղատանք նոցին, և բանիւս այսու հեծութիւնք
նոցին ընդ իմ իսկեսցին։ Ընդ համբոյր ճաշակմանն
այսր ողբերգութեան, շնորհ լուսոյ քոյ մատեալ բնա-
կեսցէ։ Եթէ եղցեն ինձ բարեպարիշաք ընծայիլ առ-
ւաւ, ընկալ կենդանեաւքն վասն քո, գթած, և զիս
ընդ նոսին. եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս կամթուածոց

աչաց սովիմբ բերիցի, եղիցի 'ի քէն խնամակալ՝ և յիս անձրեւեալ. եթէ գրեսցի և 'ի փրկութիւն կարգեսցի հաղորդելոցն յայս կիրս կենաց, արասցես կամաքս օրհնեալ՝ և ինձ համարեալ։ Եթէ հեծութիւնս աստուածահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի 'ի գաղտնեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեցայց քեւ բարձրեալ՝ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով հանդերձեալ առ քեզ համբարձցի, հասցէ միասցի ընդ իմ ձայնի և աղաչողացն աղերս յառաջ մատուցեալ։ Եթէ պաղատանս բաղմադիմիս ընդ իմն երկնեսցի, լեցի ա՛ ինձ քեւ և վասն սորին կրկին նուիրեալ. եթէ յաբդեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճութիւն, նախայլոցն ընդ իս քեւ ընծայեսցի։ Եթէ 'ի տրխրանաց ինչ ձանձրութենէ ոք նուաղեսցի, կանգնեսցի վերստին հաստատեաւ այս հառաչանաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ. եթէ համբարտակն վստահութեան մեղօք յատակի, այսու արձանօք պատկանեցելոյք աջով քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուցի։ Եթէ յուսոյն ձգաբան սուսերքն յանցանաց հատեալ կորեսցի, կցեսցի դարձեալ միանգամ կամօք ամենակալիդ բարեոք պատուաստեալ. եթէ վանդ մահու անձնական ցաւոյ զոք պաշարեսցէ, դոցէ փրկութիւն սովաւ առ 'ի յայս կենաց՝ յաղօթեալն առ քեզ կեցուցիչ. եթէ տագնապաւ ոք տարակուսի 'ի սիրա խոցիցի, քաղցրութիւնքո՝ սովաւ ապրեալ ողջացի։ Եթէ անքաւելի կորբտեամբ պարտեաց՝ յանդունդս ոք խորոց իցէ ընկղմեալ, եկեսցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնարիչ՝ քեւ պատրաստեալ. եթէ թմբրութեամբ խաբիչ խաւարին տրծոց իցէ ոք վիասեալ, զօրացի անդրէն վասն քո՝ միայն ապաւէն՝ 'ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պահպանակն վստահութեան զանձն ուրուք լքցէ, ընկալցի՝ այսու միջնորդիս ձեռն քո զնա՝ ամփոփեալ 'ի նոյն հաստատութեան. եթէ ամայի 'ի զգուշութենէ պա-

հողայն զք դեղերեսցի, սպասեսցէ սովիմբ առ ի նոյն դարձ նորոգողդ։ Եթէ սարսուռ դիւային ջերման՝ զուրթեամբ ինչ զոք խռովեսցէ, սթափեսցի ի սոյն յայս նշան խոստովանեալ և երկրպագեալ խաչիդ խորհրդոյ. եթէ անօրէնութեան մրրիկ խորտակիչ հողմոյ յանկարծ բախեսցէ զհաստուածս մարմնոյ շինուածոյ մարդոյ յերկրային ծովուս, հանդարտեսցի անդրէն զեկաւ այս թեւոց ի քեզ պատկանեալ։

Դ. Եւ արասցես լինել դեղ կենաց առ հնարս ցաւոց հոգւոյց և մարմնոյ քոյ ստեղծուածոյ՝ զայս կարգեալ սահման ողբոյ մատենի սկզբնեցելոյ յանուն քո՝ բարձրեալ։ Օ՛սկսեալս իմ դու կատարեա. եղիցի հոգի քո խառնեալ ի սա. շուն զօրութեան մեծիդ միասցի ի քո ինձ հնարհեալ ստեղծաբանութիւնս. զի դու տաս զօրութիւն վհատեալ սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց. ամէն։

ԲԱՆ Դ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բաղմամեղի, յիրաւի սարսեալ դողացեալ տագնապալ մեծաւ յաւէտ երկնչիմ. վասն զի ահաւոր և անտանելի և ի սահմանէ բանի փախչելի յիշատակ անճողոպրելի առնաչառդ քո ատենի՝ ի կշռամբուն իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի։ Նա զի և չիք խոկ բժշկութիւն բաղմավտանդ սասակուն վիրացս անողջանալի, խա՛ղթ-

մանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝
սողին զանձն իմ 'ի կորուստ։ Մանաւանդ զի ոչ գէ
պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի,
և ոչ բանիւ իրաւանալի, և ոչ վերարկուաւ պատրա-
պարելի, և ոչ դիմակօք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս
բանիւք մատչելի, և ոչ կերպարանօք երբեք խաբելի,
ոչ յօդուածովք բանից սաստելի, ոչ արագմամբ ոտից
փախչելի, ոչ թիկանց դարձուցանելի, ոչ դիմաց ընդ
երկիր մատուցանելի, ոչ բերանով ընդ հող հասանելի,
ոչ 'ի խորս երկրի ղօղելի։ Բանքն մերկ են քեզ ծանգ-
կեալքն, և հրապարակեալ են աներեւոյթքն. արդա-
բութիւն իմ նուազեալ և խոպառ ունայնացեալ. մե-
զանքն յայտնեցեալ և յաւէտ առաւելեալ. չարիքն իս
մնացեալն, և ես կորստական. իրաւանցն կշռոս պա-
կասեալ և անիրաւութիւն իսկոյն զօրացեալ. բարեացն
բերքս հալեալ, և սխալմունքն արձանացեալ. աւանդն
կորուսեալ, և դատաւորքն այժմէն գտեալ. մահուն
մուրհակ գծեալ, և աւետեացն կոտակ եղծեալ։ Խարե-
բարն տիրեցեալ, և բանսարկուն ուրախացեալ. հրեշ-
տակաց գունդն թաղծեալ, և սատանայ խնծղիւք
պարեալ. վերնական զօրքն ողբացեալ, և ստորնայինքն
բերկրեցեալ. սպանողին մթերքս լցեալ, և պահողին
գանձն կապտեալ. օտարին կողմն կանգնեալ, և տա-
ցողին պարգեւ մատնեալ. հաստատողն ձիր մուռացեալ,
և կորուսչին հաղորքն պահեալ. երախտիք փրկչին
հենգնեալ, և բելիար զուարթացեալ. կենացն աղբիւր
փակեալ, և գոռոզին ժանգ ժանդիս ժամանեալ։

Բ. Լաւ արդ ոչ ապաքէն ըղձալի էր, ըստ գրոյն կան-
խութեամբ նախաձայնելոյ, ոչ ստեղծանիին երբեք յարդ-
անդի և ոչ նկարիչն 'ի յորոմայնի, ոչ 'ի ծնունդ յա-
ռաջագայիլ և ոչ 'ի լոյս կենաց հասանիլ, ոչ 'ի թիւս
մարդկան գրիլ և ոչ 'ի հասակ աճման ամբառնալ, ոչ
'ի պատկեր գեղոյ զարդարիլ և ոչ բանիւ հանդերձա-

Հորիլ, քան ընդ այսպիսեաց սատակագունից և սա-
սափելեաց ըմբռնիլ պարտուց, զոր և ոչ վիմաց կար-
ծուիթի բերել, թող թէ մարմնոց լուծականութիւն։

Գ. Լու արդ տուր բարեգութ՝ աղաչեմ զքեզ, տուր
ինձ ողորմութիւն, որ զայսոսիկ դու ինքնին քեզէն
քոյով բանիւ մեզ սահմանեցեր ասելով, թէ տուք
զայդ նուէր յանուն փրկութեան ձերոց ասուծոյ, և
սուրբ եղերուք. զի ողորմութիւն կամիմ, և ոչ զպա-
տարագ։ Ահա քարձրայիր վերատին խնկեալ այսր յի-
շատակաւ, որ ունիս զամենայն, և ի քէն է ամենայն
և քեզ փառք յամենեցունց. ամէն։

ԲԱՆ Ե.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Եւ արդ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղականաւ
անկայուն դոյիւ զբաղեալ, և յիմարութեամբ պատ-
րողականաւ գինեաւս յիմարեալ, որ ամենայնիւ սը-
տեմ, և ոչ միով իւիք ճշմարտեմ։ Քանզի որովք դիմաք
վերագրեցելովք նշանակաք աղարտեցելովք՝ յանդրզ-
նեցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ, ով ի-
բաւադատ ահաւոր, անձառ, անպատում, հզօր ոճ
բոլորից։ Քանզի դասեալ ասատին ի սոյն զապերախ-
տութիւն մեղուցեալ անձինս առ քումդ երախտիս,
ցուցից զերաւունս քո միշտ զօրացեալ և զանիրաւու-
թիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ։ Որ արարեր զիս ի
քո պատկեր պանծալի ի ձեռն վերիդ տպաւորութեան,
զտկարս օժանդակելով։

Բ. Օ՛տարդարեցեր բանիւ, փայլեցուցեր փչմամբ, մտաք ճոխացուցեր, խմաստիւք աճեցուցեր, հանճարով հաստատեցեր, 'ի ինչականացն որոշեցեր, հոգւով խմանալեաւ խառնեցեր, իշխանականին գոյիւ պճնեցեր, ծնար հայրաբար, սնուցեր դայեկապէս, տաճեր ստացողապէս, անկեցեր զամբարիշտս 'ի քու�դաւթի, ջրոմն կենաց ոռոգեցեր, աւաղանին ցողով մաքրեցեր, կենացն վասկաւ արմատացուցեր, հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր, աստուածային արեամբդ արբուցեր, անհպիցն և անհասանելեացն ընտանեցուցեր, զաչս երկրեղէն 'ի քեզ համարձակեցեր, լուսովդ փառաց վերատածկեցեր, զհոգանիւթ մատուանս անմաքուր ձեռացս 'ի քեզ մատուցեր, զմոխիրս անարդ մահացու՝ իբր զնշալ լուսոյ յարդեցեր, զհայր քո հրաշալի զոր ահաւոր օրհնեալ՝ մարդասիրապէս և անարժանիս իմոյ անձին կնքեցեր։ Ոչ կիրեր զբերանս լցեալ 'նանրութեամբ՝ 'ի ժառանգակիցն կարդալ գքեզ, ոչ կրշտամբեցեր զյանդգնեալս 'ի քո կցորդութիւն, ոչ ըստուերացուցեր զտեսիլ աչացս 'ի քումդ ակնարկուն, ոչ արգելանաւ կապանաց ընդ մահապարտացն տարագրեցեր, ոչ խորտակեցեր ըզդաստակ բաղկիս՝ որ անմաքրապէս առ քեզ համբառնայր, ոչ մատներեցեր զոստս իմոյ մատանցս 'ի շոշափելն զանդ կենաց, ոչ պատեցին զենեւ մառախուղք 'ի ձօնելն գքեզ՝ ահաւոր, ոչ փչրեցեր զպարս ատամանցս յրմբոշխանելն ըստ քեզ՝ անսահմանելի, ոչ գնացեր բարկութեամբ խոտորնակ՝ խոտորնակի ընդ քեզ հետեւողս, իբր ընդ վրիպեալ տուն Խորայելի, ոչ խայտառակեցեր 'ի հարսնարանիդ զանարժանս քումդ պարերգութեան, ոչ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ զանօրինեալս յանդիմանեցեր, ոչ կապանօք ձեռացս և ոտիցս յարտաքին խաւարն հալածեցեր։

Գ. Օ՛այս ամենայն մասունս բարեաց և զնեռելոյդ

երկայնմտութիւն ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար, օրհ-
նեալ և յամենայնի միշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի
վնասակարս պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօ-
րէնութիւնս, մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենա-
կիր բազմաձուփ խորհրդոց յուզմանց երկրաբաշխու-
թեանց։ Այսոսիկ քեզ, աստուած իմ և տէր, ընդ
այսքանեաց բարեաց փոխաբերեցի. զայս քեզ ինձէն
հատուցի չարիս, ըստ մոլխտեան յանդիմանութեանն
առակի, մոռացեալ զիմաստութիւն և սիրողս յիմա-
րութեան։ Այսց բարեաց երախտեաց կամաւս՝ ընդ-
դունայնութեան գնացիւք՝ չարաչար ունայնացուցի.
զայս լուսաւորութիւն շնորհաց անճառից 'ի բարձրե-
լոյդ խնամոց բարդեցեալ՝ մրրկաւն խելագարութեան
ցնդեցի։ Եւ թէպէտ բազում անգամ ծանուցար կար-
կառմամբ ձեռին քո այցելութեան ձգելոյ զիս առ քեզ,
ոչ հաւանեցայ ըստ մարգարէին որ զԽորայելէ ամ-
բաստանութեան. և թէպէտ խոստացայ դաշնաւորե-
ցի քեզ հաճոյանալ, և ոչ ընդ այսմ սահմանաւ ուխ-
տիւ փակեցայ, այլ դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս,
անդստին յոճն առաջին մատեայ, փշոյն մեղայ հեր-
կեցի զանդաստան սրտիս յորոմանն արդիւնատրութի։
Զոր իս երանեն առածք աստուածարեալ սուրբ մար-
գարէիցն. քանզի մնայեր յինէն խաղողդ, և ես ընդ
այնորիկ փուշ շառաւիղեցի. դարձայ յանախորժ դառ-
նութիւն պտղոյ՝ այդիս օտարացեալ. բուռն հարի
զանհաստատ հողմոյ, որովք միշտ տատանեալ այսր
անդր տարաբերիմ. ըստ ձայնի երանելոյն Յովայ ընդ
ճանապարհ իմն անդարձ գնացի. 'ի վերայ աւազոյ
շինուածս յիմարութեան կառուցի։ Այնատարրս հե-
տովք խաբեցայ կենացն անձկալեաց հատանել. փա-
կեցի ինձէն զելոյն ուղեւորութիւն. բացի կամաւ
զկորստեան խորխորատն։ Խցի զպատուհան լսելեացս
իմոց առ բանիդ կենաց ընդունելութիւն. կափուցի

զաչաց հոգւոյս հայեցուած առ ի զկենացն դեղ նկատել։ Ոչ ընդոստեայ ի թմբրութեանց լքմանէ մոռացս ի պատգամ փողոյդ ահաւորութեան. ոչ զդասատացայ ի բողոքք գուժի հրամարձական աւուրն ընտրութեան. ոչ երբէք զարթեայ ի ներհմանէ քնոյն մահացուի, որ ի կորուստն կարապետէ։ Ոչ եռուռ հանգիստ քոյ հոգւոյդ ի մարմնեղէնս ստաղաւարի. ոչ ընդ բնութիւն շնչոյս խառնեցի զմասն շնորհաց քումդ պարգեւի. իմոյս ձեռաքք կոչեցի կորուստ, ըստ առակողին, զհոգիս կենդանի մահացուցանել։

Դ. Նշ զինչ է ինձ սակաւս և նուազագոյնս յօդել սահմանս կանգնելիս չափաբերականս, մինչ անցեալ է ըստ քանակութիւն և վերսպեալ ըստ բժշկութիւն։ Արդ քո է ընձեռեալ կեանս հոգւով մեռելոյս, և անոխակալութեամբ մատչել առ այցելութիւն դատապարտելոյս որդի աստուծոյ. քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ Ջ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԼԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Իսկ արդ զինչ բարւոք գոյ առ այս, կամ որ օգուտ ինձ առ սոյն սահման ընթացիկ ձայնիս հեծութեան՝ լքանել, և ոչ զամբարեալ շարաւ մնահայցս վերիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս հեռքել, և կամ զծանրութիւն սրտիս մթերեալ ցաւոյս հոգեկան խնթոյս, իբր տաղտկացուցանողական հնարաւորութիւն, մատնամուխս զզուանօք փսխել։

Բ. Լու քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ ՝ի փառս ընդ արբոյն դաս, որոց լի են բերանք նոցա ծաղու, և շրթունք իւրեանց ցնծութեամբ, քան առակողին և սաղմոսողին, ՝ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանեան իմ յիշատակել հանայն ասասնօր. Թէպէտ առ իմում թերութեանէ բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք լիցեն, իբր ապաշաւեալն քան զանապաշխարն։ Տնեալ լի եղև Մանասէ առ իմոց պարտուցս առաւելութիւն. պատուեցաւ և փարիսեցին առ դժնեիս ամբարշտութիւն. գովեցաւ անառակ որդին առ անդարձիս ուխտազանցութիւն. յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն որդւոյն Մանասեայ առ անշնորհութիւն ապախտաւորիս. օրհնաբանեալ եղեւ աւազակն, որ դատապարտն է անհաւատից. պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրըն ապաշաւողաց։ Ոչ պակաս քան զՓարաւոն զրսաեղծուած արտիս իմ խստացուցի. քան օրենակի խրոովութեան մրրկաց ծովու ծփեցայ. ոչ այնքան սարսեցի և պատկառեցի ՝ի սատակութենէ քումդ հրրամանի, որքան ալիք ծովուն յեղերացն։ Ընդ թիւս չափուց կշռութեան առ իմն գործոց՝ և աւազոյն կոյտ սահմանեցաւ. պակասեաց անբաւիյն շիջիք առ համբարս իմոցս անօրէնութեանց։

Գ. Զի թէպէտ և յոյժ բազում են մանուանքն ՝ի յափուանս ջրոյն համահաւաքեալք, այլ ուրոյնք և առանձնականք ՝ի ծնողաց աճելութենէ. իսկ մեզանք իմոցս յանցանաց՝ անթիւք. զորս անհնար է առնուլ ՝ի միտ։ Ոմն և ծնունդք իւր, ոմն և շառաւիղք իւր, ոմն և բիծք իւր, ոմն և արկածք իւր, ոմն և փուշք իւր, ոմն և արմատք իւր, ոմն և հատուածք իւր, ոմն և պտուղք իւր, ոմն և նշխարք իւր, ոմն և ճիւղք իւր, ոմն և ոստք իւր, ոմն և արմատանք իւր, ոմն և ճիրանք իւր, ոմն և մատունք իւր, ոմն և խլրտմունք իւր, ոմն և զօրութիւնք իւր, ոմն և աղբմունք իւր, ոմն և նրշ-

634-96

մարանք իւր, ումն և սիպք իւր, ումն և մնայուածք իւր, ումն և սուսերք իւր, ումն և մթութիւնք իւր, ումն և յարձակմունք իւր, ումն և հնարք իւր, ումն և պատիրք իւր, ումն և դիտմունք իւր, ումն և դիմեցմունք իւր, ումն և չափք իւր, ումն և խորք իւր, ումն և գաղտնութիւնք իւր, ումն և կայծակունք իւր, ումն և կիրք իւր, ումն և մթերք իւր, ումն և գանձք իւր, ումն և ցնցուղք իւր, ումն և աղբերք իւր, ումն և գիւտք իւր, ումն և շանթք իւր, ումն և հրդեհմունք իւր, ումն և պատկառանք իւր, ումն և վիհք իւր, ումն և անդունդք իւր, ումն և բորբոքմունք իւր, ումն և աղջնութիւնք իւր, ումն և ամպրոպք իւր, ումն և կայլակք իւր, ումն և հոսմունք իւր, ումն և հեղեղք իւր, ումն և սառնամանիք իւր, ումն և դրունք իւր, ումն և շաւիղք իւր։ Հնոյն և տապ իւր, հրատն և գոլորշիք իւր, հալոյն ճաքսին և ճենճերմունք իւր, օշինդրն և դառնութիւն իւր, կործանիչն և հնաղանդեալք իւր, բռնաւորն և յեղուզակք իւր, դոռոզն և սպառազէնք իւր, առաղակապետն և գումարտակք իւր, դաղանն և կորիւնք իւր, խածանողն և ծակոտուածք իւր, ապականագործն և նմանիք իւր։

Դ. Ամբ այսոքիկ պետք են գլխաւորութեանց ապականողաց ոգւոց համայնից, դասեալք ընդ ինքեանսիք նուաճուիք մասանց՝ իւրաքանչիւրոք ի սոցանէ բիւրք բիւրուց և հազարք հազարաց. իսկ զհամայնիցս թիւն նա միայն զօրէ իմանալ, որ զառ ի մէնք չէութիւնն գրեալ՝ իբր զէութիւն գործոց տեսանէ։ Այլ արդ եթէ որ զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հասարակաց բնութիւք վարեսցի, և երկրածին զանձն դիտեսցէ. և ի չափս իւրում կանոնին կացցէ, իմասցի ծանիցէ զնախաթիւ մասունս արկածիցդ վերադրելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի և կամ զքնաւ խկութիւնն սահմանեցի, որ ի մերս բը-

նութեան պտուղքի ազգի ազգի վերպականութիւն. այլ 'ի բիւրուցն արդասեաց չարեաց չափ մի երեւեցուցի, զի նոքօք և զայսն խմաստասիրեսջիք, թէպէտ և ոչ բաւականդակապէս։

ԲԱՆ Լ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ զի մի զփրկութեանն վստահութիւն 'ի սպառ կորեցից, և ապաղէն եղեալ մասնեցայց այսքանեաց անելութիւց ընդդիմամարտից, որք ոչ այլ ինչ են՝ քան թէ ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք զոր վերագրեալքդ սահմանեցին՝ զօրքանութիւն պատկերին ձեւոյ եղեալ ահարկուս, ցուցից առ սմին բաղմաբոյլ բռնութեան մարտկացդ՝ զօրեղ ախոյեանս ՅՈՎՍԵՓԱՆՍ՝ ամենայաղթողս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս և դժուարակութ պտուղս ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ ճանապարհաց երկք և տաժանմունք։ Քանզի զայն ՅՈՎ դուն դս չարութեն բանսարկուին զօրաց՝ սակաւ մի արտօսր կաթուածոց աչաց, իբր զՃՃիս զեռունս բաղմոտանիս խխայթից երկրի տկար խլրտմանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորումն ձիթոյ կամ գոյզն դեղ ինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և գոյզն մի հառաչումն սրտի հեծութեան եւ լեալ 'ի յոգւոյ, իբր շնչումն հարաւային ջերմութեան խառնեալ յարեւուս, զսառնամանեաց սատակութիւն հալէ. քանզի ըստ միումդ նմանութեան հեշտանքն են, և ըստ միւսումդ դիմադրութեան դիւրամեղք։

Բ. Այլ ես ոչ երբեք կասեցից դատել զդատապար-

տեալս՝ բանից կսկծմամբ, պարսել զպարտաւորեալս՝ իբր զվնասակար անփրկանաւոր անհամոզելի. վասն զի զմանս սատակեալ ի յիմոց նեղչացն, ոմանց զօրութիւն տամ կենդանանալ առ հոգւոյս կորուստ։ Ցունկս դառնոստեան, որ զգարշութիւն անառակ վարուց ծաղկեցի. բարուն՝ակս ապականաբեր և մահոզկուզեան, որ զկորբստեան գինին երկնեցի. Ղանանու զաւակս՝ և ոչ Յուդայի, ըստ ասից մեծին Դանիելի. որդիս գեհենին, և ոչ արքայութեան. ժառանգս դժոխոց, և ոչ փառացն փափաքելեաց. նիւթս տանջանացն, և ոչ հանգստեան։ Ընդերախտս առ երախտաւորդ, ապաշնորհս առ բաղմապարգեւդ, միշտ մեղուցեալս առ երկայնամիտդ, դառնացուցիչս քաղցրութիւն բարերարիդ, ծառայս չար և վատ, ըստ տէրունական յանդիմանութեանն, իմաստունս զչարիս գործել ըստ Նոյեայ նախասացութեան, ժիրս առ ժանդագործութիւնս զաղբութիւն։ Փոյթս առ ի բարկացուցանել զտէրն, մրշտաշարժս առ գիւտս սատանայականս, հանապազորդեան վիշտս ստացողին, թոյլս առ բարեացն թռիչս, ծոյլս առ երանուին ընտրութիւն, դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն, անարիս առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն, պաշտօնեայս տիրադրութիւն երախտամոռացս։

Գ. Վայ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բարկացուցի. վայ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութեն ձիր մոռացայ. վայ պարտապանիս անհամար բիւրուց քանքարաց՝ որ ոչ գոյ հատուցանել. վայ բեռնակրիս ծանրութիւն մեղայ դժնէից, որ չունիմ դառնալ առ հանգըստարարն. վայ վնասակարիս տերունական պարտուցն, որ չիք հնար յանդիման լինել հզօրին. վայ եղէգնախլուրիս կիզանողականս նիւթոյ, որ առչորելոյ եմ ի գեհենին. վայ ինձ առ այս յիշատակ, զի նեաբ բարկութեանն ոչ այրեցելովք են գործեալ. վայ յիմարուես, որ ոչ մտաւեցի զծածկեցելոցն յայտնուեն հանդէս. վայ

ամբարշտիս, զի միշտ անդադար ոստայնս չարեաց կը-
կեցի. վայ զմարմինս պարարողի կերակուր որդանցն ան-
մահից, կտտողացն Թունաւորաց զիմբդ համբերեցից.
վայ ինձ առ արբու�մահուն բաժակի, որպէս դայաւ-
տենականն տուժեցայց. վայ ինձ առ ելս անարժան հոգ-
ւոյս յեղկելի մարմնոյս, ինքը դատաւորին ճշմարտի յան-
դիմանեցայց. վայ ինձ առ նուազուն իւղոյն լապտե-
բաց, զի անարծարծելի է աղօտանալն. վայ ինձ առ ճեպ
տագնապի ահին պակուցման, յորժամ առագաստին
մուտն փակեսցի. վայ ինձ առ ձայնին ահաւորաւի դա-
ղացուցչաց և սարսափելեացն բանից՝ երկնաւոր Թա-
գաւորին վճռաւ կնքելոյն, Թէ ոչ գիտեմ զքեզ.

ԲԱՆ Բ.

ՎԵՐՈՒՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՐ արդ զինչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ, կամ ուր Թաքիցես, կամ զիմբդ ապրեսցիս, կամ որպէս ելցես ի մեղաց բանդէ։ Քանզի բազում են պարտիքդ և անԹիւ հատուցմունքն, սաստիկ կշռամբանքն և անվախճան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն և անկաշառ դատաւորն, հզօր ատեանն և անաչառ բեմն, քստմնելի սպառնալիքն և անողորմ հատուցմունքն, ահարկու հրամանն և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են գետքն և անանցանելի են վտակքն, Թանձրամած խաւարն և արտաքոյ այցելութեան մառախուղն. ապականութիւն է գուբն և մշտնջենաւոր է տագնապն, ամենագրաւ

տարտարոսն և անդերծ սառնամանիքն։ Եւ արդ արդարեւ քեզ են գանձեալ դառինքս այսոքիկ դժնդակք և տարժանելի օթեւանք անմբերելեացդ պատուհասից, ով անարժան անձն իմ մեղաւոր, չարագործ, պոռնիկ, բաղմաբիծ, և սահման անդաստանի բընաւին անմաքրութեան։ Այս զարդիւնս գործոց ձեռացքոց ժառանգեսցես՝ թիւրեալդ 'ի յուղղութեանց և զառածեալդ 'ի մաքրութեանց, տարագրեալդ յարդարութեանց և 'ի կարգաց պարկեշտութեանց, ունայնդ 'ի լիութեանց հոգեպարգև հարստութեանց, նախանձարկու բարերարին և ամենակալ թագաւորին։

Բ. Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արգելան և անփախչելի որոգայթ, խոստովանեալ քեզէն զանբժշկականդ քո վէր և զանօրինակդ հարուած, վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու զանբուժելիդ բեկուածի, ով չարդ 'ի բարեաց, ով դառնութիդ 'ի քաղցրութեանց, ով խաւարդ 'ի լուսաղարմից, ով կապտեալդ 'ի պըճնեալից, ով դպրովեալդ 'ի գովելոց, ով անբարիշտդ 'ի բարեպաշտից, ով ընչականդ 'ի բանականաց, ով անմիտդ 'ի մտաւորաց, ով անհանճարդ յիմաստնոց, ով անմաքուրդ յընտրելոց, ով մահացուդ 'ի կենդանեաց, ով խոհերականդ 'ի սրբոց, ով արբշիռդ 'ի պարկեշտից, ով կեղծաւորդ յարդարոց, ով անպիտանդ 'ի պիտանեաց, ով անարգդ 'ի փառաւորաց, ով նուազդ յառաւելուածոց, ով գերիդ 'ի գերագունից, ով նուաստագոյնդ 'ի վեհից, ով աղքատդ յընչեղաց, ով անարժանդ 'ի փրկութեանց, ով անանկդ 'ի բարձրութեանց և 'ի հոգեւոր հարստութեց, և հատուածեալդ յօրհնելոց։

ԲԱՆ Թ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ զքնչ արժանաւոր ըստ քեզ բանբասանս շարադրեցից ՝ի կատակ մաղթանաց մատեանի այսր ողբերգութեան, ով անձն իմ թշուառ, ամենապատկառ և առ պատասխանիս բանից անբարբառ, անպիտան ստուծոյ և սրբոյն մատնակցութեան։ Զի եթէ զլեռ մի ծովուց ՝ի յորակուի դեղոյ յեղեղեցից, և զդաշտս ասպարիսօք բազմօք սահմանեալ՝ ՝ի տարածութիւն լայնութեանն քարանեաց չափեցից, և զպուրակս յոքուենց անտառաց շամբից եղեգանց ՝ի հատուածս գոյութեան գրչաց կազմեցից, և ոչ զթիւս մի ՝ի բարդելոցն անօրէնութեանց զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել։ Զա՝ զի թէ զմայրս Լիբանանու ՝ի մի լուծ կշռոց զօդեցից, և կամ զլեառն արարատեան ՝ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ արդարութեան միջնորդ կացուցից, ոչ հաւասարէ այնր հարթութեամբ համազուգակցել։

Բ. Զառաս ամբարձուղէշ՝ ստուարաստեղն՝ տերևաւելից՝ ունայն ՝ի պտղոց, նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թզենւոյ՝ զոր տէրն գօսացոյց. քանզի սաղարթօք վարսից, այս է՝ արտաքին դիմօք բարեշուք կերպից՝ իբր պսակաւ իմիք պատուճէալ, բացականացն գոս բաղձալի. իսկ եթէ մերձեսցի անկողն խուզել զկնդրելն, գոցէ զքեզ ունայն ՝ի բարեաց և դարշելի ՝ի գեղեցկութեանց, ծաղր տեսողաց և նշաւակ թիւնք նախատողաց։ Զի եթէ ապաժաման յանզգայշ ժամուն հերապանծ տուեն պտղակորոյս անկենդան, որ գոյզն

պատկերն է անպատրաստից, եկն ընդ անիծիւք, և կամ երկիր ոռոգեալ ցօղով, և ոչ բաղմապատիկ զաւանդս արդասեաց երկրագործութեան տաճղացն մատուցանէ՝ լքեալ մոռանի, իսկ դու՝ ով անձն իմ եղբ կելի, սահման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ոչ ի ժամու իւրում պտղաւոր, թէր ոչ զնայն կրեսցես պատիժ նախնում առակիդ։ Վասն զի զհամայնն ընկալար ի քեզ անպակաս յառաւելութեց, սկզբնաւորեալ ի մարդն առաջին և մինչև ի սպառումն ծննդոց նորին, զբերս գործոց նաներութեանց և զգիւտս նորոգս՝ առելիս և անախորժելիս հաստողին զքեզ աստուծոյ։

Գ. Իւ վասն զի եղի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց տեսութեան մտացս՝ անձն իմ անպիտան, վիմօք ձրգելոց արձանաց բանից, թէր զանընդելի գազան վայրենի՝ անողորմութեամբ զքեզ քարկոծել։ Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ անուանիլ արդար, սակայն յառաջնումն պատասխանւոջ՝ թէր ընդ ոսոխի ումեմն՝ ընդ անձին յօժարամիտ կամաց ոգորիմ, ըստ խմաստութեան բանի. և զայսպս մտաց խորհրդոցս գաղանեաց թէր զգլխաւորեալ յանդաւորութի չարուն գործոց խոստովանեալ, քեզ տարածելոյց՝ ՀԱՅ իմ և տէր։ Զի որով չափով չափեցիկ զանձինս ստգտանք, ՝ի քոյդ անուաղ դիտութեց այսրէն չափեցայց՝ ընկալեալ զշնորհդ յաճախագոյնս ընդ մեծագունելոյս պարտեաց։ Իւ որքան վերացն հարուածք անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեսցին, այնքանեաւք չափովք կրկին առ ամին և խմաստք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ բարեհոչակեալ լուսաւորեսցին. և ՝ի պարտուցն առաւելութի, նոյնքան փոխառուիդ առատատրուն բարեբանեալ միշտ պտակեսցի, ըստ խնկաւորդ քում առակի։ Զի քո է փրկութի, և ՝ի քէն է քաւութիւն, և աջով քո նորոգուի, և մատամբ քո զօրեղութիւն, և ՝ի հրամանաց քոց արդարութիւն, և յողորմութեց քոց աղատութիւն, և յե-

բեսայ քոյ լուսաւորութիւն, և 'ի դիմաց քոյ զուարճութիւն, և հոգւովդ քո բարութիւն, և օծմամբ իւղոյ քոյ սփոփութիւն, և ցողով հնորհի քոյ՝ զուարթութիւն. և դու տաս միսիթարութիւն, և մոռացուցանես զվհատութիւն, և բառնաս զխաւար վշտաց, և զհեծութիւն ողբոց 'ի ծաղր փոխես։ Այլ քեզ վայել է օրհնութիւն գովութիւք հանդերձ յերկինս, և յաղագս հարցն և 'ի ծնունդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Յ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այ արդ քանզի միապէս մատնէ կորստեան և զղջումն ուժգնապէս և մեղանչելն մոլեգնաբար. զի թէ և օտարացեալ իմն են 'ի միմեանց այլայլութիւնք նմանութեացն, սակայն զկերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եդեալ, զմի և զնոյն վհատուէ ծնունդս արտադրեն։ Զի մինն զհղօրին ձեւն իբր ապիկար թերահաւատէ, իսկ միւսն ըստ նմանութեան քառասանեաց պաճարեղենաց յանդգնս եղեալ, զյուսոյն առասան խղէ. վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ հանապազ խնդայ սատանայ, իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նմանութեան լափլիզող դժոխորովայն դաղանի՝ իբր կերակրով արեամբ պարարի։

Բ. Այ արդ իբր զդանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ և յամին մահու ժամանեալ, դոյզն ինչ դարձումն շնչոյ ընկալեալ և յոգի կենդանի եկեալ կաղդուրեցայց, պատսպարեցայց, կանգնեցայց, յարեցայց

յանկենդանականս կորստենէ, օժանդակեալ Քրիստոսի ձեռամբն՝ որ դեղածն է յամենայնի. 'ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութիւն և բժշկութիւն պտուղ ընձեռեալ ինձ մեղուցելոյս, ախտացելոյս և մահացելոյս։ Լու սկզբնաւոր ողբերգութիւն այսր աղերսանաց՝ զհաւատոցն շինուած կառուցից. քանզի և ոմն 'ի նախնեացն սոքիմբք զինեալ, փոխեցաւ խսկոյն յանմահականն վիճակ վերին. զապաշխարութեն դեղ ընկալեալ, ապաշաւանաց թոշակաւն՝ զդրաւականն անեղծութիւն ասսէն ժառանգեաց, 'ի վեր քան զորոց առաքեալ ընդ նմին ցուցանէ, որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին, և անտեսիցն ճոխութեամբ փարթամացան։ Իսկ զնորախոյս տերունի պաշտելի բանին յիշեալ առամին, զի ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ որ հաւատայն, է զի և զչափն ընտրականացն բարեմասնութիւն այ հաճելեացն զնեալ աստանօր, զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահերեց առ 'ի սրբութիւնն մուտ սովիմբ հանդերձել. առանց որոյ և ոչ տերն փառաց զիւրսն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւս, եթէ ոչ նախ լուծակից խնդրեաց բարեբարութեն իւրոյ զհաւատսն մեր. ուստի և կեանս ընձեռեալ զօրէ ինքնիշխան բաւականութիւն առընթեր գոլով այ. քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ, օրհնաբանեալն այ բերան վկայեաց։ Քանզի արդարև սեռն տեսութի և կատարեալ իմաստութի և առ ամ ընտանութի և բարձրելոյն ծանօթութի հաւատոց մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն, որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի, պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ։ Զ 'ի եթէ փոքու սերմանի գոյի հատի մանանիոյ չափոյ նուաստի հաւատք զերանց մեծութի փոխէ զօրեղապէս 'ի սիրոս ծովու, ապա յիրաւի ընկալաք զսոյն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկիմիտ պաշտօն առ ամ, որ զապառնիսն և զծածկեալսն

առանց երկբայութեան 'ի հոգւոյն աչս տեսանէ. Երբ-
որդութեն փառատրելի անուամբն պատուեալս հա-
ւատք՝ ընդ սիրոյն դասեալ և յուսոյ։ Զի թէ և զե-
րիսն հատուածս առանձնաւորականս 'ի մի և 'ի նոյն
խորհուրդ դիտեսցես, յաւէտ մեծասցիս նոքօք 'ի յաղ.
քանզի թէ հաւատաս 'ի նա, և սիրես. որով և յու-
սաս անեղեւութիւն պարգեւաց նորին։ Նմա փառք
յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ես յետինս դաւանողաց՝ ուստայն 'ի բա-
ղեաց, նայեցեալ խորհրդով մտացս 'ի սկզբնաւորն իմ
եղելոյն 'ի ձեռն ձեռին ստացողին իմոյ յանէից յու-
սով հաւատամ Յիսուսի Քրիստոսի առնել զոր կամի։
Քանզի հաւատացի, վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ
Պօղոսիւ, ուսեալ 'ի Դաւթայ, թէ և արդ կենդանի
մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ. ոչ հաւատովք ճա-
նաչել զնա, և զզօրութիւն յարութեան նր, ըստ առաքելոյ,
և զհաղորդութիւն չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին
ասացեալքն։ Կցորդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւա-
տալն իսկապէս և 'ի նորոգս այս փոխադրութիւն, որ
'ի մեղացն 'ի քաւութիւն, և 'ի չարագործութէ յարդա-
րութիւն, և յանմաքրութէ 'ի սրբութի, և յանքաւել-
եացս պարտեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտն
երանութիւն, և 'ի ծառայական կապանացս յերկնաւո-
րին ազատութիւն։ Քանզի զիմիրդ ոչ արդեօք չքնաղ

քան զբան՝ և 'ի մթուէ երկեանուէ խաւարի զտեսլ՝ և աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ հոգեպէս։ Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձրուէ գերագունիցն կայից՝ ստորասուղեալ ծանրուէ յանդնդային վէին խորխորատ գբոյն կործանման, նորադիւտ մեղքն անջրելեօք, ուշի և նշխար նշուլից՝ փրկութէ կենաց հպաւոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ 'ի միտս և յոգի, որպէս զհուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հրաշիւք մակարդեալ վէհին հրամանի 'ի յատակս ներքինս նիրհեալ ջրհորոյն։ Ուստի և մեղուցելոյն խսպառ թաղծելոյ, և ակնկալուի բարւոյն բարձելոյ, և համարձակութի շնորհին լքելոյ, յուսալ վերստին անդրէն միւսանգամ նախասպարգևիցն փառաղարդութեանց դարձեալ հասանել. քանզի և յաճուստ անդուստ հանդերձի և այս՝ ներդործիլ առ սոյնս. վասն զի սա զտուողին զօրութի ամենահնար աւետարանէ։ Յոր խունկ հաճութեան մեծապէս հոտոտի ոճ, քան յամ բուրումն անուշից, և քան 'ի խառնեալն երբեմն աղացմամբ 'ի սպաս խորանին, որ է կերպարան անձանց խոնարհից զիջեալ բեկութեամբ՝ առ 'ի միութի նոյն նմանութեան։ Ոստ որում հարցեալ փրկչին ամենից՝ ցոմանս ախտացեալս տեսանելեօք, հաւատոյք ասելով առ այդ թէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ, ոչ պարզեւեաց աչաց նոցա լոյս, եթէ ոչ նախ զհաւատոցն դրաւ ընկալաւ։ Քանզի զի՞նչ քան զմեռելութի քաւօրեայն դիոյ առ կենդանութիւն մեղ անյուսագոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց 'ի յոտս արարչին հաւատոցն հանդերձանօք, անյապաղաբար զփառացն ոյ տեսին զհանդէս՝ 'ի յեղբօրն կենդանութիւն։

Բ. Իսկ աստուտին անկապուտ շնորհին մնացելոյ զկնի մեղանացն՝ հղօրագոյն են վկայք։ Նախ Լինուք, զկնի Լհարոն, յետ նոյ Դաւիթ, դարձեալ և Պետրոս. ընդ

որս և փոքրն Լղեկազար, որ 'ի մեծէն ամ ողորմեալ՝ մեծա-
գունիցն վկայեցաւ։ Լ՝ելերդ է առ այս և բանն առա-
կի անառակ որդւոյն. Թողուս զպոռնիկն՝ որ 'ի տեառնէ
գովեցաւ, և զմաքսաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատա-
կեցաւ, և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին
ընչոյն հաւատովքն պսակեցաւ, և զոր անքաւելին են
պարսիք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին.
առ որս և գլխաւորն ընտրելոց Պօղոս, որ երբեմն նախ-
նին էր անօրինաց։ Յորոց ոմանք ծանօթութիւն օրինին
գլորեալք անդրէն կանգնեցան բիւրապատկեան գերա-
զանցութիւն քան զնախակրօնիցն առաւելութիւն։ Իսկ որ
նախ քան զօրինակին տուչութիւն՝ զաւանդն պահեալ
հայրենի մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի սկզբնահօրն
դաւանութիւն, որ և զնախնեայն պարտիս ինքեան վար-
կուցեալ, զնորայսն իւրովքն տուժեաց կրից տաժան-
մամբ, ոչ քաւեցաւ միայն ծածկեալ 'ի յերկրի, այլ
չարչարելեաւն մարմնով՝ բանականաց բնութիւն կենաց
կարապետ՝ յաղթող զօրապէս բռնութեան մահու փո-
խեցաւ։ Իսկ ոմանք 'ի բուսոյ տհաս հասակին չարու-
թեամբն յերկարաձգեալ, 'ի կատարեալ տիս ժամանա-
կին ոչ 'ի բարձրութեանն կայից հոսեցան, քան թէ 'ի
ստորնականաց թշուառութեց դժնէից կենացս 'ի կա-
մարն երկնից համբարձան։ Յւ թէ այն ժամանեաց կան-
խաւ՝ զօրացեալ 'ի չարեացն դարձ, որ մինչեւ յոսկեղէն
նիւթ յեղանակեալ հողոյս գոյութեան, և պատկերն
աբքունի 'ի պատիւ կերպիս մերոյ նկարեալ աբքունակա-
նին քանդակուածով, անկորուստ և անփոխադիր և յաղ-
թող դաւաճանութեանն զմերս ենթադրեալ բնութիւն, ապա
առաւել յուսալի է այժմ մերկասարանաց լուսաւո-
րութիւն անքօղ և անվերարկու՝ տերամբ Քրիստոսիս ուխ-
տեալ. որով և միշտ հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն
տերունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութեան
և կնիք հաստատութեան առ հաշտարարն միջնորդ երկ-

նային անմահ կենդանի և մշտնջենաւոր բարեխօս։ Ա-սպա ուրեմն ըստ այսու կանոնի ճշմարտագունի, և անվիսխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շրթամբք զպատկեր բանիս, և ակն ունիմ փառացն շնորհի։ քանզի արդարև յարդարացուցանելն զմեզ աստուծոյ՝ ոչ ոք զօրէ դատապարտառնել, ըստ առաքելական բանին սահմանի։

Գ. Ա՛ԼԼ յայս անստուերագիր վստահութի ապաստան, կամ կործանեալ՝ կանգուն, թշուառացեալս՝ յաղթող, վրիպեալս՝ 'ի դարձն կենդանական, ամենաթշուառ չարագործս՝ 'ի յոյսն, մահու մատնեցեալս՝ 'ի կեանսն, ընդ ապականութիւն վաճառեալս՝ 'ի ձիրն, դժոխային գործովք գրաւեալս՝ 'ի լոյսն, ոտոնասէր անասնակենցաղս՝ յերկինս, կրկին գայթագղեալս՝ 'ի վերստին փրկուին, մեղօք կապեցեալս՝ 'ի հանգստեանն խոստումն, անբժշկական վիրօք վարանեալս՝ 'ի դեղն անմահացուցիչ, ստամբակեալս վայրագութ՝ 'ի սանձն հանդարտութեան, սրացեալս վարատական՝ 'ի կոչումն, սպառուսմ դժնդակս՝ 'ի հեզութին, ընդդիմաբան լուսատցողս՝ 'ի ներումն։ Ի Քրիստոս Յիսուս և 'ի Հայր նորին հզօր և ահաւոր, յանուն և 'ի կամս բարերարութեան Հոգւոյն ճշմարտի. օրհնաբանեալ իսկութեանն և մի աստուածութեանն՝ զօրութիւն և արքայութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՌԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՈԿՈՎԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ արդ քանզի յաւէտ յառաջնում զղջմանն յուսահատուէն բանիւ լքայ, և տարակուսանայ հեծանաւն ՚ի մահ ձաղկեցայ, ասասանօր ՚ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յարգահատել համարձակեցայց, զՇրարդութիւն սուրբ կարդալով յօգնականութիւն ինձ մեղաւորիս։ Որ և անդստին իսկ յօրհնաբանելն և ՚ի դաւանելն զկենդանարարն բնաւից ՝ՁԾ, իսկայն և կոչումն ընտանի ձայնի ահաւորուէ անուան շնորհաձիրն բարերարի՝ մահացելոյս է կենդանուէ, ըստ մարդարէին նախաձառուէ, թէ որ կարդայ զանուն տեառն, նա կեցցէ։ Իսկ ես ոչ միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մեծութեան նորին. ոչ եթէ վասն պարգեւաց նր մատուցեալ յողոք դեղերիմ, այլ իբր զկենդանութի իսկապէս, և զնչոյ տուբեւառութի հաւատի, առանց որոյ ոչ է շարժողութի կամ ընթացուէ. զի ոչ այնքան յուսոյն հանդուցիւ, որքան սիրոյն կապանօք բերիմ։ Ոչ ՚ի տուբան, այլ ՚ի տուողն յաւէտ կարօտիմ. ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւորեալն է համբուրելի. ոչ կենացն փափագանօք, այլ կենարարին յիշատակաւն միշտ ՁԵՆՁԵՐԻՄ. ոչ վայելիցն տարփանօք հեծեմ, այլ հանդերձողին տենչանօք յերիկամանց աստի կականիմ. ոչ զհանգիստն խնդրեմ, այլ զհանգուցչին զերեսս ողաչեմ. ոչ հարստարանին խնձոյիւք, այլ փեսային անձկութեամբ մաշիմ։ Ի ձեռն որոյ զօրութեան վստահապէս ակնկալութիւ վերադրեցեալդ յան-

ցանօք բեռանց՝ աներկմիտ յուսով հաւատամ 'ի կա-
րողին ձեռն ապաստանեալ, ոչ քաւութեան միայն
հասանել, այլ զնոյն ինքն տեսանել՝ յողորմութիւն և
'ի գթութիւն և յերկնիցն ժառանգութիւն, թէպէտ
և յոյժ եմ տարագրելի։

Բ. Լոյս արդ բազում պատկառանօք ամաչեցելոց դի-
մաց կորացեալ, զմիջնորդ աղդման կախումն ցանց երա-
կակի շրթանցս՝ արժանապակ աղխիւ կարկեալց՝ առ ան-
համաձակ լեզուիս շարժութիւն, նորոգեցից 'ի յերդ
հառաչման պաղատանաց յեղանակութեց աղիողորմ
հեծեծանաց՝ 'ի բարձուն աղաղակելոյ։

Մաղթանք զօրաւորք տրհաւրաց դիշերայնոց։

Գ. Ընկալ քաղցրութիւ, տէր ամ հղօր, զդառնացողիս
զաղաչանս. մատիր գթութիւ առ պատկառեալս դիմաք.
փարատեա, ամենապարգև, զամօթական տխրութիս.
բարձ յինէն, ողորմած, զանբերելի ծանրութիս. ան-
ջրպետեա, հնարաւոր, զմահացու կրթութիս. աւա-
ղեա, միշտ յաղթող, զնաբողին հաճութիս. բացադրեա,
վերնային, զմոլելոյն մառախուղ. կնքեա, կեցուցիչ,
զկորուսչին ընթացմունս. ցրուեա, ծածկատես, զամ-
բաստողին չար գումունս. խորտակեա, անքնին, զմար-
տողին դիմեցմունս. Տեառնագրեա քո անուամբդ ոգ
լուսանցոյց երդ յարկիս. պարփակեա քո ձեռամբդ
զտուաստաղ տաճարիս. գծագրեա քո արեամբդ զմուտ
ձեմոց սենեկիս. կերպացո զքո նշանդ 'ի հետս ելից
մաղթողիս. ամրացո քո աջովդ զհանգստեանս խաչի.
մաքրեսցես 'ի հաղթից զծածկարան անկողնոյս. պահես-
ցես քո կամաքդ զտառապեալ անձն ոգւոյս. անխարդախս
արասցես զքո շնորհեալ շունչ մարմնոյս. կացուսցես
շրջափակ զպար զօրուդ երկնայնոյ. կարգեսցես 'ի դիմի
ընդդէմ դիւացն դասու։ Տուր հանգիստ բերկրութե

մահահանդոյնս նիրհման ի խորութիւն գիշերիս, բարեխօսութիւք հայցուածոց արբոյ ոճածնիդ և ամ ընտրեալց։ Մինիսիեալ պարուրեա զպատուհան տեսութեանց զդայարանացս խնամսոյից անզարհուրելի զեռեղմամբ ի ծփական խռովութենէ, կենցաղական զբաղմանց, անբարքական երազոց, խօլականաց ցնորից, յիշատակաւ քո յուսոյդ անվնասելի պաշտպանեալ։ Յու սիթեալ վերբսոին ի նենջմանէ ծանրութեան ամենազգաստ արթնութեամբ, հոգեներոգ զուարթութիւք ի քեզ արձանացեալ, զայս ձայն մաղթանաց բուրմամբ հաւատոց քեզ, ամենօրհնեալ թագաւոր փառաց անճառից, փառաբանողաց երկնագումար խմբից երգակցեալ, յերկինս առաքել։ Օ, ի դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԺԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած բարերար հզօր ահաւոր, հայրդ բարի ողորմութեդ շնորհի, որոյ անուանդ խոկ մեծիդ ըդ գթութիւն և զընտանութի աւետարանէ, քաղցր դրժնէից և անգոհացողաց։ Ընդ քեզ և որդիդ քո իբրեւ զքեզ, զօրաւոր ձեռն իբրեւ զքոյդ, անժամանակ տերութեամբ ահեղ, ընդ արարչութեդ քում բարձրացեալ։ Յու հոգիդ սուրբ ճշմարտութեան՝ բղխեալ առ ի քէն անսպառութիւք, կատարեալ խկութիւն գոյի, էութիւն մշանջենաւոր, հաւասար քո ամենայն, փառակից որդւոյ քոյ աէրութիւք։ Իրրեակ անճնաւորութի

համայն անքնին, տրոհեալ 'ի գիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ. իսկ միաւորեալ համաղուգութեամբ, նոյնապէս բնութիւն տիրապէս, անշփոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութիւն. ոչ երկրորդութիւն ումեմն 'ի յումեմն և ոչ քթթեալ մի ական առ նուազութիւն միոյն ժամանեալ, քան թէ պատճառ սիրոյ երկայնոյ անեսուեր լուսոյ՝ որ առ մերն է ծանօթութիւն, միով պատկառ որբասացութիւն անսկզբնաբար ածաբանեալ։ Բանդի արդարեւ վերաձայնեալս այս խոստովանութիւն երեքփառաբերանդ դաւանութիւն զվէմն հաւատոյ Պետրոս երանեալոյ. իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղօք՝ բարեհրաման քո ակնարկութիւն, ով խնդրողդ գերելոյս, հրաշանորոգ արդարացուսդ։ Բանդի թէպէտ և քո լցեն պարգեւք, և քո ողորմութիւք, այլ ոչ 'ի պարգեւսն ես այնքան հոչակեալ, որքան յողորմութիւնն. զի երկրորդն ընդդէմ յաճախէ զիաւս, իսկ առաջինն զճգնաւորացն յայտնէ զդործս. զի պարգեւք՝ վաստակոցն են փոխառութիւնք, իսկ ողորմութիւնք՝ մեղուցելոյս բարերարութիւնք։

Բ. Լոյս արդ մի զօրաստին մարդկայինս գործք առաջի քոյոցդ շնորհաց, ած գթութեաց, թէ և անդր իսկ լցեն քան զօրէնս հասարակաց բնաւորականս հոսմանց. այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայնմտութիւն, նուազ ելցի առ քումդ մասին ընթացք երկրածնաց։ Բանդի և որ մաքրութիւն պերճանային օրինականացն վրոտահութիւնք, 'ի լուսաւորել քոյդ արդարութիւն գուշակ ներկայիս, ամենանուազ անձկութիւն լքեալ հրէութիւնն յեսնեալ, և յաւէտ ընդ տարագրական ողորմելոյն, առաւել նոքա դատն կարօտեալ մարդասիրութիւն։ Լոյս քանդի եմ ինչ հնարաւոր է քեզ, բարերար, լուր պաղատանաց դոչման հեծութիւնս՝ որ կարդամն առ քեզ. ողորմեա, կեցո և մարդասիրեա։ Օ՛ի քո է երկայնմտութիւն, քաղցրութիւն, փրկութիւն, քաւու-

թիւն, և փառք յամենեցունց յաւիտեանց աղագաց. ամէն։

ԲԱՆ ԺԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Պաղատիմ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ, որքայ երկնաւոր, գովելի անպատում, որդի անճառ մեծիդ աստուծոյ. խոնարհեցո զուն կին՝ քո՝ բարձրեալ բարեգութ, կենաց ապաւէն, նորոգ մերձեցեալ կրկին աստանօր ի հառաջումն նուաղս ձայնի վերաւորելոյս։

Բ. Ել ցուցեալ է երբէք, եթէ աղաչեաց զքեզ ի ձեռն աւաղակացն սրոյ խողխողելոյն, քանզի կարկամեալ էր. ոչ ձայն պաղատանաց զկնի արձակեաց, քանզի անկոնիչ էր. ոչ մատամբքն տատանելոյց զաղէտս վրատանգին յայտնեաց տեսողիդ, քանզի խորտակեալ էր. ոչ աչս կողկողագինս արտասուօք ողբոց՝ բարեբարիդ յանդիման կացոյց, քանզի վիրատապարտ էր. ոչ ի պատգամ բանից միջնորդի զողորմածիդ կամն հաճեցոյց, զի անայցելու էր. ոչ հայթայթմամբ խորտակեալ մարմնոյն արիւնեբանեալ ներկուածով ձորձոց զգթածիդ զսիրտ ճմլեցոյց, վասն զի անկոյս էր. նա և ոչ ծնգովքըն հաստատուելոյ իբր դարշապարտ ոտին վարեցաւ, այն զի անպարիսպ էր. քանզի կիսամեռն ասել կենդանեալն՝ սակաւ ինչ նուազ է ի մեռելութենէ։ Անդանուանդ զի ի քոյոյդ խրատեալ բանից, և բարեբարեալ քոյդ ողորմութիւն, և փառաւք քո լուսազարդեալ, ոչ միայն զի ոչ վերջացաւ ի հակառակն քո ընթացեալ,

այլ ստահակեալ ապստամբութեամբ յիւր թշնամեացն թիւ յաւելաւ, ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ, միաբանեաց առելեացն քոյ։

Գ. Իսկ դու բաղմապարգեւ, բարերար, անոխակալ, ամենակեցոյց, ոչ միայն զի ոչ պահեցեր զչարագործին մեղաց յիշատակ, այլ և ոչ բանիւ յանդիմանեցեր. ոչ ոսն հարեր անկելոյն, այլ կարեկցաբար մատուցեալ զծայրագոյն ցուցեր զնմանս։ Ոչ քահանայապէս ըստ ահարոմիեան տկար օրինին՝ զօրաւոր առ մահուն պաշտօն՝ դատապարտիչն անիծիւք և բռնալիր քարանցն ձգմամբ 'ի խորտակումն խոցելոյն արագեալ մատեար. և ոչ որոշ զեւտականն կարապետային անկատարագործ՝ 'ի յերկուցն միջի բաժանեալ խորոց, հնոյն լուսն և նորոյս սկիզբն, ունայն 'ի հոգւոյ յաղաշխարանն հանդիսացեալ՝ զվերաւորելոյն տեսեր զվասնդ, զի մի սատակիչն օրինակութիւն տապարաւն արմատակտրաւ՝ ըզմահուն պաշտօն 'ի քեզ նկատեալ, յառաջ քան զվորձ առակայիցն սատակեսցի. այլ հեթանոսացն պահպան անուն առորեստանեալցն, որք 'ի հրեից ընկալեալ զօրէնս ամբողջ պահեցին, զոր նոքա մատացան, նոցին կցորդեալ մարմնոյդ վերարկուաւ մերակերպարան խառնութիւն, զաղատարարն գծագրեցեր զաւետիս առօտարազգիսն. և ոճաբարդ ներդործութիւն անապականաւ ձեռն կարկառեալ, յարուցեր զմարդն նախնի մեղուցել 'ի մահ իւրովքն ծնողքն։ Օտրամեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր, և զվհատեալն հաստատեցեր, և ըզթշուառացեալն միանգամ՝ կրկին զուարթացուցեր։ Աւազանին կենարար օծմամբն և բաժակաւն լուսոյ լցեր. հացիւդ երկնայնով արարչականդ քոյին մարմնով նոր յեղանակեցեր։ Վերակացութիւն երջանկացն աղանց ընտրելոյ յանձանձեցեր, գրդեցեր և խնամարկեցեր։ Հանդարտութեան գրասուն տածողութիւն անզգուելի պահեցեր, մինչեւ յարին լուսոյ ածեր։

ձեռն երկաքանչիւրոց միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց տուչութեան կտակաց կենդանականաց, մարդասիրապէս դարմանատրեցեր։ Այլ որպէս երբեմն ընդ Մովսէսի՝ թեւս տարածեալ արծուոյն օրինակաւ ընկալար զնա, և 'ի հանգիստն հանդարտութեան երկրին բարութեան առաջնորդեցեր, և զբանեին կերակուր ջամբել հրամանատրեցեր վարդապետութեանց։

Դ. Այլ արդ որ զբնաւն ծայրագունին բարութե լուսոյ յանմի բովանդակապէս հրաշագործեցեր, զօրատոպին զդանձ քեզ սեպհականեալ՝ զքո ստացուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո և զիս մաքրեալ 'ի մեղաց պարտեաց, որ ձրի պարգեւեսս և անպատասխան. ընդ որոց և ինձ տացես քաւութիւն և բժշկութիւն, բարեգութ, զօրեղ, անքննին, անեղծ, ահաւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից յաւիտեանս՝ ամէն։

ԲԱՆ ԺԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Իսկ դարձեալ աստուստ վերստին առ նոյն հեծութիւն սրտիս վտանգի ինձէն մատուցեալ, սոլին նուազաւ 'ի նոյն ոճ բանի՝ զամենապարգեւդ արդաւհատեցից, տաղնապեալ ոգւոյս վտանգիս 'ի սպառ. իբր մեռեալ կենդանւոյ անմահիդ մաղթեմ ոյ խոստովանեալ ընդ փառացդ քո զիսն անարգութիւն, և առ չարեօքս խմիլք զքոյդ բարութիւն. որովք յաղթեալ դատայ քան թէ բժշկեալ, և ամաչեցեալ քան թէ հա-

մարձակեալ, ուխտակորոյս աւանդամուսայ։

Բ. Իսկ կրկին առակն որ ասէս, որ ոչխարին տրու

տարացոյց գոյր, ես ասէի. թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի. թէ հանգուանակից գոյր, ես ճառէի. թէ հաւասար գոյր, ես գրէի. թէ զուգադրեալ գոյր, ցուցանէի. թէ օրինակ գոյր, ես ազդէի. թէ յանցեալ սքն, հայթայթէի. թէ ի ներկայութիւն ասա, ես յուսայի։ Խաղց քանզի անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նմանութեան, զոր միայն քո է քաւել, բնաժրջիկել և կենդանացուցել, կենդանարար համայն մեռելոց, նորոգութիւնդ տիեզերաց։

Գ. Օ՛ի եթէ սրբոյն սրտի տեսութեամբ երջանկին Դաւթայ անօրէնութեան չարեաց բարձրացեալ ասի քան զգլուխ, և ըստ ծանրութեց բեռանց դժուարակրելոց յանցմունք մեղաց, իսկ որ առիս կրկին սխալմունք գերազանցեալ քան զհեղեղն ջրակուտակ տիեզերասոյզ ամենասպառ ծովուն յորդութեան, և գլխոց լերանց վերագրեալ։ Ա՛յլ շնչեցէք օդ քո բաղցրութեան իբր առ Նոյեան, և որ զերբինս հալէ զօրութեան, ցամաքեցուցանել զշիջեալ ջրակոյսս բազմակոհակս՝ և երկրակործան խնցոս պարտեաց և լեռնակարկառ բարձրութեամբ մեղացս ամբարձելոց։ Այս համառօտեալ զբան քո հրաշք՝ ամենակար հնարաւորութիւն հակիրճ հատուցմամբ, արասցես ահա ելս քաւութեան, ըստ մարգարէին, առ երկարաձիգս անօրէնութեան. և ներելով խնս յամառութեան, ով երկայնամիտ ողորմած օրհնեալ, թողցես միանգամայն, բարեգործեսցես խնկապէս, հատցես բոլորովին զանիմաստելի պարտուցս զարժանահատոյց տակոսեացս տոյժս տարժանակիրս։ Այս զի և չիք խնկառ քեզ ցասումն սրտի, և կամ բորբոքումն բարկութեան, որոյ ոչ կրին նեղգութիւնք և կամ նշմարանք մթութեան. քանզի կեանք են ի կամսոյ քոյ և լոյս, և ոչ արարեր զմահ և ոչ խնդաս ընդ կորուստս մարդոյ ըստ Դաւթի և Սողոմոնի։

Դ. Այեթէ մարդկան կարգեցեր զայս կէս սահմանի

մեծի պայմանի՝ 'ի բարեվիճակդ քո կանոնաց՝ ոչ փոխատրել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս եօթն թողուլ անդուստ 'ի յաւուր զիւրաքանչիւր մեղանաց զպարտս. և այդ բան առ մեզ, որ միշտ 'ի բնութեան ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս չարեաց անհամար բիւրուց նորոգ յայտնելոյ, որք օրինաւորին եբեւին յանդառատան սահմանի ամենաբոյս փչածին բնութեանս, ըստ անսուտ քո վկայութեանդ, որ թէ միոք մարդոյ 'ի ինամս չարի են արձանացեալ 'ի մանկութէ։ Զի որ զկատարեալ մաքրութիւն ունէր աւետարանիչն կենացդ բանի Յովհաննէս, և զինքն ընդ հաստարակաց բնութեանդ լծակցեալ, հաստատեաց զնձմարտութիւն քո առ իմս ստութի յոյժ արդարացեալ. թէ ասեմք, ասէ, մեզս ինչ մեք չունիմք, ստուտ առնեմք զնա։ Այլ արդ կատարեալ է բան քո խնկեալ, և 'ի գլուխ ելեալ անպակաս 'ի ստուգութենէ առ իմս մոլորութի և դժբնդակ անիրաւութիւն։ Վասն որոյ խնայեա յիս ողորմութեամբ, քաղցրութեան ճաշակաց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յամենայն յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԺԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այլ արդ դու միայն ՅԾ երկնաւոր՝ բարձրեալ, բարեգործ. քո է զօրութիւն, քո ներողութիւն, քո բժշկութի, քո առատութի, քո են պարգեւք, քո միայնոյ են ձիրք ձրի, քո քաւութի, քո պաշտպանութիւն, քո հնարք անխմանալիք, քո արուեստք անգտա-

նելիք, քո չափք անչափելիք, դու սկիզբն և դու կա-
տարած։ Քանզի ոչ երբեք ստուերացուցանէ զլոյս ո-
ղորմութիւն քո՝ խաւար սրտմտութիւն. վասն զի ոչ ես գրգ-
ռաւեալ ընդ մասամբք ախտից՝ ի վերդ քան զքան։
Պատկեր անպարագիր անդր քան զարքանութիւն կշռու-
թեան, անչափ լայնութիւն փառաց, անտարրարակ ընդ-
դարձակութիւն հատու զօրութիւն, անտմիտելի առա-
ւելութիւն բացարձակութիւն, անտկարանալի բարե-
բարութիւն գթութիւն։ Դու դարձուցանես, ըստ մար-
գարէին, յայդ զստուերս մահու. որ ի քէր կամաւ ՝ի
տարտարոսն ներքին արգելականացն բանտի, յորում
և մաղթանացն դուռն էր աղխեալ, և գերեալ անտի
զմթերիցն կապուտ վաստանդելոցն հոգւոց, սուսերբ
հրամանի յաղթական բանիդ զկոտ սատակման մահուն
խզեցեր, և զմեզսցն կարծիս ցրուեցեր։ Դարձ առ իս՝
որ զընդամ զընդանաւ վէիս տղմասիդ գբոյս յերկաթս
մեղաց, վերաւորեալ խոցմամբ սլաքաց բանսարկուին
նետից։

Բ. Ա՛յլ դու յամենայնի տէրդ բարերար, ըստդ ՝ի
մէջ խաւարի, օրհնութիւնդ գանձ, ողորմած, գթած,
մարդասէր, կարող, զօրաւոր, անպատում, անքնին,
անճառ, բաւական ըստ սէրն Յակոբայ, անհնարիցդ
ամենից դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն, հուր ծա-
խիչ զնոսիւս մեղաց, ճաճանչ կիզանող ընդհանրական
թափանցանցութիւն խորհրդոց մեծի, յիշեա զիս յողոր-
մութիւնս քո, օրհնեալ, և մի յիրաւունս քո. ՝ի ներո-
ղութիւնս քո, և մի ՝ի հատուցման. յերկայնմտութիւն
քան ՝ի հաւատութիւն։ Լցեալ կշռեացես զմեզանացս ի-
մոց ծանրութիւն, ընդ քաղցրութիւն քո և մի ընդ արդա-
րութիւն. զի առ սակ նախնումն՝ յոյժ է նուազեալ, իսկ
՝ի ներհակ վերջնոցս՝ յաւէտ ծանրակիր։

Գ. Ա՛ռդ մատիր առ իս, բարութիւն, որպէս յունկանն
բժշկութիւն հակառակ քո համբարձելոյն. բարձ ՝ի մե-

զուցելոյս զՀողմ մահու խուսափութիւն, զի հանգիցէ յիս ամենակալ Հոգիդ խաղաղութեան։ Եւ քեզ փառք յաւիտեանս, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԺԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿԱԶԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աբդ աղաչեմ զկենամակարդ փասնգաւորաց տաժանելեաց կրից Թախծութեանց հոգւոց վշտացելոց, մի յաւելուր հեծութիւնս յաւ, մի խոցեր զվիրաւորեալս, մի դատապարտեր զպատժեալս, մի տանջեր զչարչարեալս, մի դաներ զհարուածեալս, մի գլորեր զանկեալս, մի կոծաներ զդայթադղեալս, մի մերժեր զհեռացեալս, մի տարագրեր զհալածեալս, մի ամաչեցուցաներ զպատկառեալս, մի կշտամբեր զհարթուցեալս, մի խորտակեր զբեկեալս, մի խուսեցուցաներ զամբոխեալս, մի ալէկոծեր զբքացեալս, մի սասանեցուցաներ զդղրդեալս, մի շփոթեր զմրրկեալս, մի կեղեքեր զդիշատեալս, մի ջաղջախեր զբեկեալս, մի գօշեր զդմարմնքեալս, մի կուրացուցաներ զկաւարեալս, մի զարհուրեցուցաներ զապշեալս, մի խորտեր զկարշտեալս, մի մահացուցաներ զհիւանդս, մի բեռանց ծանրութեան մատներ զտկարս։ Այլ անուր յաւելուր կարկամեալ թիկանցս, մի կրկնակի ողբումն դառն հեծութեանս, մի ուժգնապէս վարեցիս առ հողս, մի սասկապէս առ մոխիրս, մի անաչառապէս առ ստեղծուածս, մի ահարկութիւն առ փոշիս։ Այլ ընդհարկանիր խաղաղութիւն մեծդ ընդ փոքրս, լոյսդ ընդ սաստնա-

կանխս, բնութիւն բարիդ ընդ 'ի բնէ չարիս, ողկոյզդ
օրհնութիւն ընդ պտղոյս անիծից, քաղցրութիւնդ խա-
կապէս ընդ համայն դառնութեանս, փառաւորեալդ
անմոխրս ընդ ամենեւին անարգիս, կենացդ նշխար
ընդ կաւոյս զանգուածոյ, տերդ տերանց ընդ տղմիս
երկրայնոյ, անմեռաղ լիութիւդ ընդ չքաւոր սարկիս,
անկապուտ ճոխութիւդ ընդ անպատասպար տառապե-
լոյս, անկարօտ բարութիւդ ընդ ամենաթշուառ աղքա-
տիս։ Քանզի ոչ զոր հասեալ յառաւօտ՝ և 'ի ծագման
լուսոյն խիթայ մթանալ, և կամ ընթերակաց կենայ՝
մահանալ, կամ աղտութիւն՝ և պարտաւորիլ, կամ շը-
նորհայ՝ և դատապարտիլ, կամ փրկութիւն՝ և մատնիլ,
կամ նորոգման՝ և եղծանիլ, կամ օրհնութիւն՝ և տա-
բաղրիլ, կամ բժշկութիւն՝ և վիրաւորիլ, կամ լիութիւն՝
և նուազիլ, կամ յաճախութիւն հացի՝ և քաղցնուլ,
կամ գեւոց հոսանաց՝ և պասքիլ, կամ մայրենի գթոց՝
և նենգիլ, կամ խնամոյ ճաճեան աջոյդ՝ և զզուիլ։

Բ. Լիւ արդ ընդ ախտացելոյն սաստկագոյն մարմնոյն
բորոտութիւն հոգւոյս վանդաւ և ես պաղատիմ, տէր
եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Ընդ աչացուցացն
նեղելոյ մշտագիշերն խարխափանօք՝ մեծակեան ձայ-
նիւ հառաչեմ. ոչ որդի անուանեմ 'Դաւթի, այլ ծը-
նունդ էիդ ոյ դաւանեմ. ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ
վարդապետացն է պատիւ կարծողական զիսին գիտե-
լոյ, այլ տէր երկնի և երկրի հաւատամ։ Ոչ ձեռնդ
միայն ձգմամբ հպաւորութեամբ, ով բարեգութ ոյ մերբ-
ձաւոր, այլ 'ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակն ու-
նիմ զօրել քո բանիդ առ իմ բժշկութիւն։ Ոչ թէ ինչ
խորոց կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութենն
կարծի նշանակ, 'ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմու-
թեանն, այլ կամիս ոգ բարեգութ, և կարես ոգ զա-
բարիչ. ասա բանիւդ, և բժշկեցայց։ Ընդ հարիւրա-
պետին հաւատոց և ես ցնծացեմ. ոչ մինչ անձուկ միայն

բացակայութիւն հեռի լինելով խորան 'ի խորանէ հաւատամ ազգել քոյ կարողութեդ առ յարութիւն և բարձրչկութիւն, այլ 'ի վերին երկնի բազմելով և 'ի ստորին երկրի բոլանդակ, առ հրաշիցն սքանչելութիւն ոչ ունիմ հաստատանել։

Գ. Շնորհեա ինձ, ոգի դատակնիք բանին քո վրձռեաց առ պռունկին ընդունելութի, հնդիկ հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութի՝ ոճ բարութեց և տէր երանութեց, որ յաճախն ընձեռել՝ բազումս փառաւորիս, և 'ի շատն մատուցանել՝ նոքին չափ սիրիս, և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս, և յայսքան բարիս իրաւամբք գովիս, և ոամի տէր գոլով հաւատարդ ճանաչիս, և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս, և անճառելեաւդ ձրիւ մերայնովքս վրճարիս, և ընդ երկրաւորիս զանվախճանն պարտ վարկանիս, և մեծագրեալ քոյ զմերն՝ վեհս գոհաբանիս, և 'ի սակաւուն տուչութի դոյզն փառաւորիլ ոչ ամբարտաւանիս։ Այս և ինձ զնոյն գթութի ունոդիս զգորձս անհամար պարտուց. զի և 'ի ճառս երախտեաց քումդ պարգեւաց՝ նորին խակ սակով սիրելն կարդեաց։ և քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ ԺԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈԳԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱԼԵՐՍ ՄԱԼԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այդ ես ծնունդս մեղայ, որդիս մահացու երկանց, արդարեւ անսահման բիւրուց քանքարաց տուժիկ գոլ հատուցանող 'ի միում աւուր։ Այլ ոչ թէ

առ փոքրկութեան մարդկային մտաց հայցեմ նեբութեան, այլ առ անմուաղ լիութեան փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի պաշտամամ մարդասիրութեան. որ չէին երբեմն և տեղեր, չմաղթեցին և դու արարեր, չև եւս եկեալ ի լոյս և տեսեր, ոչ յայտնեցեալ իմ՝ և գթացար, ոչ կարդացեալ՝ և խնամարկեցեր, ոչ համբարձեալ ձեռն՝ և նայեցար, ոչ պաղատեալ՝ և ողորմեցար, ոչ կերպացեալ ձայնիս՝ և լուար, ոչ հեծեծեալ՝ և ունկնդրեցեր, գիտելով զարդեան դիպուածոյս՝ և չտեսանեցեր, նախահայեացդ աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չարագործութեան և յօրինեցեր։ Այլ արդ դքո արարեալս և գբեւ փրկեալս և զայսքանեաց խնամոց յանձանձեալս մի խոպան կորուսցէ մեղայն հարուած գիւաք բանսարկուին, մի յաղթեսցէ յամառութեանս իմոյ մառախուղ նեբաղութեան քո լուսոյ, մի սրտիս կարծրութեան երկայնամիտ բարութեդ, մի մահացու մեղանս՝ ամենակատարդ լրութեան, մի տիարութիս նեութոյ՝ անպարտելիդ բարձրութեան։

Բ. Ահա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո, հզօր, արասցես ողջ իբրեւ զառաջինն մինչ ի դրախտին փափկութեան զպտուղն կենաց կեցիս։ Կաշկանդեալ գօսացեալ ի կոր կրծանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կաց անուղղելի հոգւոյս թշուառութեան, ընդ երկիր պշուցեալ մեղայն կքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանաք, զի մի զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն. խոնարհեաց առիս, միայն ողորմած՝ զի բարձրացուսցես զփայտս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և զբարացեալս ծաղկեցուսցես ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ ճշմարտութեան սուրբ մարգարէին։ Որպէս զի ծնեալ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսարան, որպէս զստեղծչիդ նբկատեալ զկերպ մաղթեցցից, հզօր բարեգութ, միայն գու պաշտպան ակնարկեալ խնամովք անճառ քոյ սիրոյ՝ ի շնչական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյաւ-

ըութիւն լուսոյ հաստատեսցես։ Մինդ երկոտասանամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ դեռատվք մեղանաց արեան հեղեղիմ. հայեաց ի բարձանց անմատոյց լուսովդ պարածածկեալ, ուր ոչ է քղանցք ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն հրաշեղ ամ ուրեք զօրացեալ։ Այլ օծութեամբ իւղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից դարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս վարսիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հաւատս ամ բարձմամբ բաղկացս ստոյգ դաւանմամբ հոգւոյ ողջունիւ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համբուրեմ, խառնեալ հեծութի աղերսցս արտասուաց՝ բժշկութի հոգւոյս աղերսեմ։ Այսանեալ մեղանօք հոգւոյս գոյութի լուծեալ մեղկութեամբ, և յերկուց կայից մայնակողմամբ անհաստատ հեռովք, զընթացիկ գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ զհետեւականն բարձողութի շինուածոյ մարմնոյս՝ առ ելս ծառայն կենսաւէթ պաղչն խափանեցելոյ, պատսպարեսցես անդրէն վերստին, միայն հնարաւորդ առ ի փրկութի։ Զփառաբանաբան հաստուածոյ կերպիս ի քէն եղելոյ՝ ամբափակ խցմամբ համբացոյց արգել հոգմ բանսարկուին. հոգիդ քս ազդեալ մեծդ ողբմութիւն, ըստ յաւետարանին բժշկեցելոյ, հրաշափառապէս բարեգործեսցես բանդ կենդանի՝ ինձ խօսողութի անսայթաքելի։ Մինկեալ կամ չարեօք ի մահիճս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կենդանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ խմուսմ թշուառութի՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բարերար որդի ամ, օրհնաբանեալ աչացդ ցօղով վերականգնեսցես ի կենդանութի, երբ զերերելն ի յանշնչական մեռելութի։ Ստոյգ դաւանացողս ի դքի մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝ արեւ անբաստուեր որդի բարձրելոյ, հանցես զիս ի լոյս քուոյդ նշուլից։ Մինդ աղեղոլորմ թշուառութեան կանանման

ձայնի այրեցն ի Լային մօր միամօրին, տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրծիցն, հոսմամբ արտասուացն, տուայտանօք տխրութեանն գիմացն, և ես պաղատիմ վերջին հեծութիւս, տուր յուսահատելոյս զքաջալերութիւն մխիթարութեանն գթած քո բանիդ, ասելով և ինձ գովեալդ բարի տեղծիչ աշխարհի, թէ մի՛ լար գերի բազմաց ողբալի. որով ընդ պատանուցն կենդանացելոյ ի վշտացելոյ ծնողին սիտիանն՝ զամենապարտ ոգիս ընկալայց ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգեալ։ Ընդ այսակիր անդգայելոյն գիւալուկ և քարակոշկոտ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն, քստմնելի գիսախուխ հերայն, վայրենեբերս բանդագուշելոյն, ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորիս, իբրեւ զնոսին առ քեզ դիմեցիս. հեբքեալ մերժեացես զգունդս չարացն ապականողաց ի քո խորանէս, զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի այսրէն հանգիցէ, լցեալ զմարմնոյս մաքրութիւն հնչոյն՝ զգեցմամբ անդամոցս, զգաստ արասցես զնսկլաղարեալս ամենաթշուառս։ Ընդ գերեցեալ դժոխաբնակաց վտարանդելոյն հոգւոց արգելեալ կամ ի վտանգի. զձառագայթ ողորմութեանն փառաց քոց ծագեալ՝ լայսդ իմ անձկութեան, ի կապանաց օգտողին զերծեալ զիս ապրեցուսցես։ Պաղատնորդայթ անեբեւութեբակ վրիպակ արահետ գարշութիւն մեղայս ջրդողեցեալ ոգւոյս կերպարան կայ ի տագնապի. զծածկեցեալն ի տեսողութեանց զչարագործին թիւնիցն այսուցմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութիւն որդի ես, գթածաբար առողջացուսցես։ Օ՛բազմազան տարազս ցեղիցն զանազանիցս ախտաւորութեց մահացուցանողաց իւրականօք կոչբսեան բերիւք, դժնդակարմատն շառաւեղաք հատատեցելովք ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես ի ձեռն ձեռ ինդ ամենակալի, որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակես զանհմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնատուութիւն։

Գ. Լոյս քանզի անցաւ ըստ նմանութեան օրինակութեանց յանցաւածոցս վերայ, ըստ ճարակողն քաղցկեղի, առ բրնաւ անդամս մասնաւորեալ զախտին տարածումն, չկիր սպեղանի իբր Խրայելի առ անչափութիւն խարանայն մատուցանել. 'ի խարսխաց բարձիցս մինչեւ ցսին կարուցման լուութեամբ անդամոցս չէ առողջութիւն, այլ ամենեւին անբժշկութիւն։ Իսկ դու՝ ողորմած բարերար օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր անմահ, լուր պաղատանացս արգահատութեամբ սրտիս վասնզի, որ կարդամս առ քեզ տեր 'ի նեղութեան։

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

'Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ղազեաց ամենահայեաց տեսութեամբ կենաց բարութեան յուսոյ 'ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց։ Ընդհան մեծութիւն, անուն ահաւոր, բարբառ կենդանի, լուր ցանկալի, ճաշակ ախորժելի, կոչումն պաշտելի, բարութիւն խոստովանելի, ազգումն խնկելի, խկութիւն դաւանելի, էութիւն փառաւորելի, գոյութիւն օրհնաբանելի, տեր Յիսուս ընդ հօր քում գովեալ և երկրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ սրբոյ բարձրացեալ և վերաձայնեալ, որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վասն քոյ ըստ քեզ, լոյս ճամի, յամի ողորմած, հզօր, երկնային, և այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հողանիւթ անօթս՝ ճաշակերութեամբ, աղաչեմ դրեթած, նորոգ հաստատեա։ Օ քոյին պատկերս մեղք

հնացեալս՝ 'ի քրայս հալոցաց կայծակամբ բանիդ, պա-
զատիմ առ քեզ, վերստին ձուլեա։ Օ՛խասեալ շի-
նուածս քումդ հանդստեան խորանի մարմնոյս՝ պահ-
պանաւ հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնակութիւն
քեզ մաքրագործեա։ Մի հատուցաներ չարեացն իմ
գործոց զնոյն փոխատրութիւն։ Արքեալ եմ ըստ մար-
դարէին բանի՝ և ոչ 'ի գինւոյ. Թափեա զմրուրս անօ-
րէնութեան թմբրութեան մահու բաժակի՝ ազատա-
բար հրամանաւդ ամենակեցոյց, զի մի զքոյդ քամե-
ցեալ 'ի վերջին աւուր յեռանամ հատուցմանն։

Բ. Արդար ես յիրաւունս քո, և յաղթող 'ի դատաս-
տանի. եթէ մահու մատնեա, ճշմարիտ են գործք քո.
եթէ դատապարտես՝ ասատուստ սկսեալ զատնջողականն
կշռամբութիւն, ստոյգ են հատուցմունք քո. եթէ
յանդուգնդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդանութիւն
շարժմանս բարձցես, թէ զբանիս զօրութիւն ունայնա-
ցուսցես, թէ զաչացս պատուհանս ստուերացուսցես,
թէ զկենացն ճաշակ 'ի քեզ ինքն ամփոփեսցես; թէ
զհասարակաց կերակրոյս դարմանս բարձցես, թէ զա-
ւուրցս հարստութիւն համառօտեսցես, թէ ընդ ինքն
ման քաղցրութեան ցօղոյ՝ և հուր տեղասցես, թէ 'ի
լրութենէ բանի քոյ սովեցուսցես, թէ զանկնջացս դը-
բուն խցցես, թէ զշնորհիդ ձիր կորեսցես, թէ զգե-
տին յատակի ոտիցս սասանեցուսցես, թէ յանձկալն ե-
բեսաց լուսոյդ քոյ հանցես, թէ 'ի համօրէն աշխարհէ
աստի հեռեցուսցես, թէ փայլատակմամբք հրոյ պակուս-
ցես, թէ անբժշկական ցաւօք դատեսցես, թէ դի-
ւաց՝ չարաց մատնեսցես, թէ դաղանաց ժանեօք ման-
բեսցես, թէ հողմով ցասման հոսեսցես, և թէ այլ
ինքն նորոգ արարած տանջանարանաց կազմեսցես՝ չար
քան զսարտարոսն և աստիկ քան զդեհենն, թուռնաւ-
բաղոյն քան զորդունն, տարակուսելի քան զվաւարն,
երկիւղագին քան զնորխորան, սղոբմելի քան զմեր-

կութիւնն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտապան գոլ սոցա։

Գ. Եւ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են նմանութիւք փոխատրութեացն առ ազգակցութիւն մեզանացս՝ իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաշաւիղք նշանակիչք այսր խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստովանել և յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս առ ծանօթութիւն խընդրողին։ Որպէս՝ զի ոչ ջերմն սիրոյ առ ընկերին կարիս մատուցցայ, յիրաւի 'ի նախնուումն վասնդին տագնապեալ սառնում։ Եւ զի ոչ զգանկախանն խրոխտականութիւն սանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս զանզգամանալի ղկիզումն։ Եւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ աւետիս, արդար հատուցմամբ 'ի մթութիւն ըմբռնողական միդին կորստեան վերիպեալ դանդաչեմ։ Եւ զի ոչ խորեցի զմանուանս փոքունցն յանցանաց, իբր անվնասակաբք վարկանելով, պատկանապէս, 'ի խածանողականացն զաղերն զեռնոց խթեալ խոցոտիմ։ Եւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վասնդաւորին՝ այլ առնել նմին, 'ի դէպ իսկ ըստ գծագրութեան այսր օրինակի ապականութեանն դրոյ նուիրեալ մասնիմ։

Դ. Եւ արդ ոչ յանձուստ ամենաբարի դանձուցդ էարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նշուղից խաւար, և ոչ յապաւինութիւդ գայթագղութիւն, այլ ես ինձէն կորբատեան որդիս գտի զայսոսիկ. մեզանք անօրէնութիւն իմոյ դանձեցին նիւթեցին զայսքանեայ բարկութիւն մթերս. հոգւոյ իշխանին մարդութեան հնազանդեալ, թողի զտեղի քո նորա, ըստ դրոյն խրատու յանդիմանութիւն։ Եւ քանզի յայտնեցաւ յետուստ դաղտնեայ առականայ մարմնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսոք կերպիս անվայելուչ ստուերք ամօթոյս, ըստ մարդարէին առակի, ապեղոյ ցուցեալ զիս ամենեւին իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռնկի. ծագեա յիս զլոյս քաւութեան՝ արքայ երկնաւոր. զի թօթափեալ զմեղայս փո-

չիս, ըստ աւետեաց ձայնին դարձելոցն 'ի Յաբելոնէ, նստայց վերստին կանգնեալ 'ի հողս, և 'ի հաստատութիւն յուսոյդ հիմնացեալ անսասանելի, ըստ եսայեան բանին, զգեցեալ զզօրութիւն բազկի կարութեանն մարդասիրութեան, վասն մեծութեան փառաց քաղցրութեան ամենապարգեւ քոյ ճաշութեանդ. օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ի.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱԼԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր տէր անսխալ և երկայնամիտ, նեղող, բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ճշմարտութեամբ են գործք քո, և խոստովանեալ դատաստանք քո. վկայեալ են ընտրութիւնք քո՝ տեսողդ ծածկութիւց։ Ընդ երիս երջանկաց մանկանցն՝ որք կիզանողական բոցոյն փորձեցան և ոչ վնասեցան 'ի Յաբելոնի, զնոցա թախծութիւն զերդն հառաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, աղբատամբեցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի։ Յու քանզի մտքուս գոլով 'ի վնասուց նոքա, և զայս խոստովանութիւն գոչէին, իսկ ես ընդ նոցայն նովին աղերսիս ձայնակցեալ սմին ողբոց երգութեան, և այլ յաւելից՝ ամենապարտս մահու։ Ընդ Դանիէլի երանեալ և նոր մեծ մարգարէի, որ 'ի քում հարազատութեան ազգականութենէ տանն Յուդայի՝ շառաւիղ ընտրեալ, զնոցայն առեալ ընդունական և նուիրական բանից պաշտանս, իմովս պատժականութեան գոչմամբ հեծութիւս և այլ կրկնեցից։ Ի մէջ գիտութեանս՝ անպատշաճա-

կանս գնացի, զարտուղի սխալեալ դժնդակապէս. այս է ամենայնիւ ամենայն իրօք մեղանչելն։ Ոստ սահման կշռութեան կամաց քոց արտաքս վաղեցի. որ է հաւաստի կերպարան բասիր անօրէնութեան։ Ընդխոյն չափոց չարութեան գործոց լուսն յաճախութեանիւ թեցի. որ է ճշգրիտ պատկեր յանցաւորութեան։ Սպառնացար, և ոչ զարհուրեցայ. արդահատեցեր, և ոչ երբեք լուայ. որ է ապստամբութեան յայտնի նշանակ։ Քեզ արդարութիւն հանդերձեցեր, բարերար, և ինձ ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր. քեզ փառս վայելչականս, և ինձ նախատինս յարմարաւորս. քեզ քաղցրութեան յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի. քեզ բարեբանութիւն անընդելի, և ինձ ձայնս ողբոց աղաղակի. քեզ օրհնութիւնս երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութեան անյուսալի. քեզ իրաւունս բաղմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւնս ամենաբարանս. քեզ բարձրութիւնս անճառ գովեստից, և ինձ զանձիւն լիցելոց պատիժ ձաղանաց։

Բ. Եւ արդ ընկալար դու բարեաց ընտրութեց անկըշիռ սահման՝ դքոյոցդ ախորժականաց հնդրկաց պտղոց վերառեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս աստէն առ ամին պարսաւանս յոգունս կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս։ Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր յանձնառութիւն, իսկ ինձ զոր հիւսեցից շարս և տոչս բանից դսրտվականաց, որ քան զամենայն դժնեայս յաւէտ վըրիպեցայ։ Սղորեցայ անառակ ընթացիւք 'ի միտս վայրենիս. յանդգնեցայ շրթամբք խօսից 'ի բանս երկրաւորս. զսկատեցայ անկասելի 'ի պատկառելեացն դործոց։ Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանակի 'ի հող մահու եմ իջանելոց. գոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ զդրաւական հոգւոյս տուրեւառութեանն ունիմ 'ի ձեռին։ Ամբարտաւանեցայ փուշիս շնչաւոր, ամպարհաւաճեցայ կաւս ձայնաւոր, հպարտ

տացայ հողս անարդութեան, 'ի վեր ամբարձայ մինչիրս մերձելի, բաղուկ կառուցի բաժակս մանրելի։ Տարաձեցայ առաւել իբր վեհ, և դարձեալ իբր զհեքեալ առիս ինքն ամփոփեցայ։ Խարկութեանն բոցով ցոլացայ տիզմս բանաւոր, իբր զանմեռ ոք մեծամտեցի, որ ընդ քառասանեաց մահու եմ փակեալ։ Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ Թիկուն փոխանակ դիմաց դարձուցի. 'ի Թռիչս մտայ ընդ խաւար խորհրդոց սըլացայ. զանարատ հոգիս մարմնոյս փափկութեամբ յաւէտ վատեցի. զզօրութիւն աջական կողմանս տկար արարի, ահեկանացս կայից ուժգնութիւն տալով յաղթեցի։ Ո՛չ քեզ իսկ տեսի հոգացեալ վասն իմ, զոր չէ աստ գրելի, և ոչ պատկառեցի. իբրեւ զհաւ վայրենի սրացայ, ըստ ոսկեեան բանին առ Յիրեմ, 'ի նախնին իմ սովորութիւն։ Յաղօթարանն վայրի ընդ պատաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ. ոչ կացուցի յոտին զերիսլար մտայս երասանաւ բանին։ Ընդ հին չարութեանցն նորոգ ինքնաստեղծութիւնս դոմ. առնուրս ըստ Յոբայ ծանուցս և անտանելիս ինձէն ինձ սատակացուցի. առիգած անկարկատելի, ըստ Յրեմիայի, զանձն իմ արարի. իբր զվիժած անգրելի կոչման, ըստ առակարկուին, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ. իբր զհանդերձս ինչ ապարահիլ, ըստ Եսայեան բանին, զաղբացայ. որպէս զթծեալ ամանս խեցեղէն փշրեցայ առնարձարձելի. ըստ բամբասանացն Նդոմայ 'ի մարգարէէն զչորրորդ չասին անօրէնութեան սատակման ինձ պատրաստեցի։ Նշ զինչ ստութիւն առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս. քանզի զվերանն իսկ դիւանուէր Աղաղբայ առի ինձ այսրէն առ դժոխոցն ժառանգութիւն, էքեալ զերկնայինն յեղանակաւ իմն օրինակի նմանակիր ձեւակերպութեան, որպէս առակ պատկերի սատեղն Ովփանայ բաբելական՝ Յիսրայէլ պատուեցեալ ցուցաւ 'ի Սինայ։

Գ· Իսկ արդ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութիւն դարձեալ փոխեցայ, զրկեցայ, երայ, հեռացայ, բաժանեցայ և անպատուաստելի կորեցայ, արդ ընկալ զիս տէր վերստին կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս կենաց իբր զմահապարտ, իբր զչարագործ, իբր զպատկառեալ, իբր զկոխան եղեալ բանսարկուին, որպէս զանբժշկելի մանրեցեալ, որպէս զհասեալ յատակս մահու, որպէս զդարշեցեալ, որպէս զխոտան գըտեալ քո կոչմանդ, ոչ միանգամայն 'ի կորուստ վարեալ, որպէս դեգերեալ, ոչ վանեցեալ, ոչ տարակուսեալ, ոչ թշուառացեալ, որպէս վհատեալ, որպէս կործանեալ, ոչ խորտակեալ, ոչ բեկեալ, ոչ զթախծեալ, ոչ յոգի տրտմեցեալ, որպէս թշնամանեալ։ Իսկ դարձեալ ակնարկելով քո՝ գթած, մարդասէր, հզօր, 'ի յաղերս բանիս՝ որպէս զղջացեալ, որպէս խոստովանեալ, որպէս զի յոտս քո դիմեցեալ, ոչ զապաշխարեալ։ Որ կշռես, գրես և մեծ համարիս զհառաջ հոգւոյ և զաղդումն ինչոց հեծութիւն, զկսկիծ շրթանց, զպաքել լեզուի և զտխրականութիւն երեսաց, զկամս խորհրդոց և զյօժարութիւն խորութեան սրտից։ Որ փրկութիւդ ես անձանց, և տեսող ոչ գործեցելոց, և ստեղծիչ բոլորից, և բժիշկ վերոց անհերեւութիից, պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամող տէր ամենեցուն։ Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագրաւ ի մահ՝ ոչ կացի երբեք ի յոտս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանական ունայնի ստացայ, ըստ գրոյն, և քանզի ոչ փոփոխեցայ ի նախակարգելոյդ, և ոչ ընդ բաբւոք ուղղեն ընթացայ, ընդէ՞ր ոչ զկոտորնական հեռոյն խաւարայնոց ընդդէմս յուսցիս ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ։ Զի որս ածեալ յարմարեալ առ սոյն զկերպարան անսակի բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դարձեալ աստանօր զմնացեալ չարութեանցն զրիծս, զոր յաջորդաւդ է իմանալի։

Բ. Օտար ժանտագործս արժանապատիժս՝ ածեցուն արարի գնացիւք անուսուութեան զգուշդն Թելարայ։ Կարաւս կայթիկ և ցոյցս վազեց խաղալիցն դիւաց դարշելեաց ճարտար խաբողաց ծուլութիւն իմով շնորհեցի։ Գանս գաղանիս և խոցուածս անցայաս ի կործանեցելոյցն դահճաց ընկալայ։ Ոչ հերքեցի զվանեալս սոյն խաչիւն Քրիստի, քան թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Վասն իմոյ հիքոյս անօրէնութեան առնուն Յիսուսի հայհոյի ի մէջ այսականաց, ոչ վասն Իսրայէլի ի մէջ հեթանոսաց։ Հարուածս հարուածոց վնասակարս ապականութեց ժանդոյ և թրթռոյ և այլոց կերչաց վասնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սէյն Յովելեայ հրաշական ողբոցն, որ ի ցոյցս երկրի վասն Իս-

բայելի՝ յառակս հինից և չարաց հոգւոց, յիս ինքն անկեցի. ստեղծանել զնոսա պատրաստեցայ, քան թէ սատակել։ Թիւրս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում մարտիկս մահաղէնս. կշտամբիչս ինձ գոյացուցի անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զօրացուցի ապառուս և անկուելիս. դառնինս ինձ առի մասունս ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց, առ ստացողն միշտ նենգաւորս, և առ բանսարկուն յաւէտ հաւատարիմս։ Աւաղ աղէտիս, վիշտ վտանգիս, խաւար ամօթոյս, մութ պատկառանացս. զիա՞րդ և առ բանիս յանդգնմանութի՞ համարձակեցայց. մեծ է ձայնս գուժի, և անբերելի բողոքս աղաղակի։ Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել, ոգեղս և նուազս և ամենեւին ներդեւեալս, ցաւովք հեծութեա՞ն վերջինս վարեալ վարանումն, և մրճոտեալ աղտեղեալ գունով զաղրութե՞ իբր զպաշտօնատար մեհենի. վասն զի նոյն է սպասս տանել ձուլեալ պատկերի, և մեղայ ախտի։ Արդ ես գնացի ընդ այս ճանապարհ կորստեան հեռոց խաւարի. եռտ զբաժինն քո ցանկալի յանապատ անկոխ, ըստ մարգարէին որ առ քահանայսն Իսրայէլի ամբաստանութեան։

Գ. Այլ զիա՞րդ ասացից անձին իմում մարդ՝ գրեալս ընդ անմարդիս, և իբր անուանեցայց բանական՝ անբանիցն յիմարութեան կցորդեալ. և որպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյս որ յիս. և ընդէ՞ր համբաւեցայց զդայական՝ զիմաստիս դրուն փակեալ. կամ որո՞ւք ցուցայց ապաւորութիւն նկարագրութեան անեղծին հնարելի՝ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ. նա և ոչ շարժողական և կամ շնչական ունիմ անուանել, թող թէ հոգեկան կամ մտաց ընդունական. անպիտանս՝ ի թիւս անօթոց, անարգս՝ ի քարինս որմոց, արհամարհեալս՝ ի կարգս կոչեցելոց, վատթարս՝ ի յազգս հրաւիրելոց, արհաւրօք մահու պակուցեալս, անխրա-

խուսեալ 'ի բոլորեցուն՝ ցաւոքք և տանջանօքն Աշրուսողէմի ըստ Աշրեմիայի բանին խրատեցեալ, պակասեալ աւուրցս 'ի հեծութէ, և ընթացք ամացս 'ի հառաջ մանէ, ըստ նուագարանաց երգողին։ Իբր ասուի 'ի ցեցոյ և փայտ 'ի յորդանէ, ըստ խմասանայն բանի, 'ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ։ Իբր զոստայն սարդից մաշեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան դասայ։ Իբր զամպ առաւօտեայ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէութեան ձայնի, սպառեցայ։ Ա.յլ ոչ 'ի մարդ ոք ունիմ ղայս, եթէ անիծեալ 'ի տեսանողէն անցուսադրելի վհատիմ, այլ 'ի քեզ՝ տէր իմ ոգեսէր, որ ընկղմեալ 'ի քոյդ գէթութեանց բարեաց անբաւից, և 'ի բեւեռեալն ժամու 'ի խաչին մաղթեցեր մեծդ ողորմութեամբ առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն։ Ա.յդ շնորհեա ինձ յոյս քաւութեան, կեանք և ապաւէն, և 'ի տուր շնչոյս թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի։ Ա.ւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով՝ զօրութիւն, յաղթութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈԴԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Դ.ԱՐՁԵԱԼ այլաբանեցեալ 'ի նոյն շարունակ բարդեալ զկշտամբանացս երգանակ դասրովեալ անձինս, աւծեալ մատուցեալ կրկին կացուցեալ նոքին պատկերաւ 'ի նոյն պայմանի. Թերեւս գրեսցէ ինձ ամենազէան զայս յանդիմանութիւն դատակնիք կսիծեցուցանողականս բանի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց

գաղտնութեանց չարեաց։

Բ. Ալ ոմն ձիս խօսնական կարծրերախ սանձակո

մեա գթած. ոչնոր ինչ գտեր յիս զանցանացս պարտեաց մառախուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութեան, անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի քոյ՝ անփոխոխելի, և դու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր, ընդ աջմէ խոյս փրկութեան կանխեալ ներութեամբ անայլայլելի։

Դ. Ընդ մատս, խնամակալ, հզօր, երկնաւոր, բարի, ամենից հատուչ յոչէից, զբանիդ զօրութեան և մատից կայծակն ի գործի ազդման լեզուիս շարժութեան, առիթ մաքրութեան յամենուստ զդայականաց գոյաւորութենց յիս մատնաւորելոյ՝ քո ձեռակերտից, սոքօք առ ի քէն եղելովք և բժշկելովք կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ. անհատ բարբառով, քեզ վերընծայել գոհաբանութիւն ի փառս մեծութեան հօրդ քոյ աստուծոյ մերոյ, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տեր ամ ամի, զօրաւոր յամի, անպարագիր և անվայրափակ տեղի ամցուն. բոլոր իսկութիւք հուպ յամենեսին, անուրեք վայրից, և չիք սահման առանց քոյ։ Ոչ երեւեալ երբէք, և ոչ տեսականութիւն առանց քո ծագման լուսաւոր։ Փառք ահաւորութեան, անուն անհասութեան, կոչումն մեծութեան, ձայն անբաւութեան, խիստ անքննութեան, անմատչելի հեռաւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր, տեսող հեծութեան, նկատիչ թշուառութեան, մօտակայ թախծութեան, ամենա-

բուժ հնար անճարութեան, հայր դթութեանց, ծա-
գող ողորմութեան, աստուած մխիթարութեան։

Բ. Հայեաց տէր ողորմութիւն՝ պատկեր վշտաց դառ-
նութեան բազմավտանգ կրկնս կարեաց, զոր հանդէպ քո
տարածանեմ. կցորդակից լեր բժշկապէս, և մի՛ խոցդ
ընտրութեան կոչէր դատաւորաբար։ Արդարեւ մեծ է
վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վարանման, յոր-
ժամ ի՞նչ մարմնոյն մեղաւք գրաւեալ, և անձն՝ ի գործոց
չարեաց ոչ մեկուսացեալ, գործնականացն գործի սո-
վորութիւն կարեաց կապեալ, զանգուածն հանդերձա-
նաց մահացու կրկնք շաղախեալ, զդայութիւն սրտին ի-
մաստից խեթիւ խոցոտեալ. ակնկալութիւն բարեացն
բնաւին բարձեալ, և՝ ի բանականութենն ընդ անասու-
նս դատակարգեալ, և զաղիր գարշութիւն ընդ գոյութենն
շարամանեալ, և տեսականացն ողջ երով իմանալիքն վի-
բաւորեալ, և՝ ի սատակութենէ յանցանացն յիշատակի
յաւէտ յուսահատեալ, և տագնապաւ նախագործե-
լոցն միշտ տարակուսեալ, և յստակութի՛ աղերսին՝ ի
սպառ պղտորեալ, և խղճիւ մտացն յուզմանց կրկին
ճնճղերեալ, և ձեռն՝ ի մաճի գործոցն զյանոցն հեռա-
զօտեալ, և կերպ՝ ի յառաջ դիմեալ՝ ոսք՝ ի վերջ կոյս
յետահարեալ, և դիտութեամբ էլոյն՝ ի չէիցն միշտ
խաբեցեալ, և՝ ի մտացն մարտ՝ ի փոքունցն յաղթա-
հարեալ, և՝ ի թառանչ սրտին հագագին դուռն հրդ-
դեհեալ, և խոնաւ զօրութի՛ քմացն ամ ուրեք տոչ-
ռեալ, և անարեւ միգով յամ մասանց պարփակեալ, և
լայնութիւն ակնկալութենն ամենեւին՝ ի սպառ ամիտ-
փեալ, և անբերելեացն ապիկ՝ ի զգալեան սպառաւորեալ,
և եղկութիւն կոսոտեանն՝ ի յուշ անդ եկեալ, և դա-
տակնիք հատուցմանն՝ ի դիւանի մտացն գրեցեալ, և
բարերարին ակն՝ ի ցասումն իմն երեւեցեալ, և լոյսն
՝բնութի՝ զանկուածոյ հողոյս զայրացեալ, և ահաւո-
րութիւն էին ընդ փոքրկութիւն բնութեանս ընդհա-

բեալ, և միշտ որոտմամբ բանիցս բանաւոր մոխրոյս քարաքակացեալ, և իրաւանցն վիմօք զարժանիս մահու կոշկոճեալ, և որ իմն է տաղանդ՝ յանառակս աստէն կորուսեալ, և պատուական իրին ստացուած իբրեւ անարդ յերկրի թաղեալ, և տաժանմանցն արգասիք ծուլութեն մթոմ ծածկեալ, և իբրեւ զ'ի բաց բարձեալ նշմարան ճրագի չերեւեալ, և պատասխանարան լեզուիս՝ յիրաւանցն օտար՝ կարկեցեալ, և անհամբոյր շրթանցս դըրութիւն օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ, և յուզմունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցնդեալ, և զկեանն 'ի վերայ օգտին ոչ ինչ գիտացեալ, և 'ի կշռութիւն բարւոյն ընտրութեան յիմար երեւեալ, և ընթացք ելիցն նհանջմամբ չարին խափանեալ, և վառարան իւղոյն աճիւնովն հնոցի լցեալ, և անուանս գիր 'ի կենաց մատեանէն եղծեալ, և կշտամբանք ընդ երանութեան անդ արձանացեալ։

Գ. Ոչթէ զինուոր տեսանեմ, մահու ակն ունիմ. եթէ պատգամաւոր, խստութեան. եթէ մատենագէտ, մուրհակի կորստեան. եթէ օրինաւոր, անիծից. եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափելոյ. եթէ բարեկրօն, յանդիմանութեան. եթէ ապառուամ, կսկիծման։ Ոչթէ ջրովն ընտրութեան փորձիմ, խորտակիմ. եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատակիմ։ Ոչթէ բերս նկատեմ բարութեան, 'ի կարծեաց չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համբարձեալ, կորանամ. եթէ փոքր ինչ խրատիլ, սարսեմ. եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ. եթէ 'ի խրախճանս ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդիման լինիմ, սարսափեմ. եթէ 'ի հարցումն բանի կոչիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քննիմ, համբանամ։ Ոչ զայսքան ամենաթշուառ և ողբմագին տարակուսանացս 'ի վերայ միմեանց բարդելոյ, որք զստորեւ զդայականաց սրտիս դոյութեն 'ի ներքուստ անաստուստ անբժշկական ցաւոք՝ անեղեւակի նեռիւք խո-

ցոտեալ, անարտաբերելի մշտակիր յարամնաց հանապազամուխ բեւեռեալ աստուստ ընդ հոգւոյս, լցեալ շարաւով կրկին հարուածով, վտանգ սատակման մահու գուշակեն։ Թարախ մթերից պատեալ զերկաթով գաղտնեացս ծածուկք աղդեն ինձ տագնապս՝ վերս պահեալս անխնամարկելիս ընդ ելս շնչոյս։ Բեւառութեան. յորոց նեղութեց չարաչար ճնշեալ աղաղակ ձայնիս, խառնեալ արտասուօք՝ կոչկոչագին թախծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ հնարաւորութե յերկրաստեղծիցս նահատակաց ընդ իմ մաղթողաց, վերջին հեծութեամբս և ես ընդ նոսին արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուիրողօք՝ զաղերսանս ըղձիցս 'ի ստորնայնոցս աստի յերկինս առաքեմ։ Շնորհեա տէր անդորրութի կենաց հանգստեան ողբմելի վաստակեցելոցս 'ի յընդունայն երկրագործութիւնս, համայնդ յամենայնում, ամենայնիւ ստացեալ քեզ փառս։

ԲԱՆ ԻԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ որոյ խնդրոց արժանաւոր վարկանելով զիս մատչիմ աղերսել, աբքայութեանն յորմէ վրիպեցայ, եթէ փառացդ վայելչութե յորմէ զրկեցայ, թէ կենացդ անմահականաց յորմէ հեռեցայ, թէ ընդ հրեշտակսն սրբակցութեան յորմէ տրոհեցայ, թէ ընդ արդարոցն մասնակցութեան յորոց ճեղքեցայ, թէ ոչ որթոյն կենդանւոյ յորմէ քանդեցայ, թէ ոստ անկոյն բերկրութեան յորմէ գօսացայ, թէ ծաղիկ փառացն

շնորհի յորմէ թափեցայ, թէ պանձանացն ժառանգաւորս յորմէ կորացայ, թէ հայրենի ծոցոյն հարազատ յորմէ ընկեցայ, եթէ զգեստոնքն լուսոյ պարծիմ յորմէ մերկացայ, եթէ 'ի ստացող դարձին յուսացայց յորմէ խորթացայ, եթէ 'ի լուսոյն խղճս դիմեցիս յորմէ մեկնեցայ, եթէ Յիսուսի յոսկերան յօդիմ յորմէ մերժեցայ, եթէ 'ի թիւս նորա մերձիմ յորմէ օտարացայ, եթէ յապաւէն ապաստանեցայց յորմէ խեթացայ, եթէ 'ի փրկութեան նորոգութի յորմէ մահացայ, եթէ 'ի զգաստութեանն զուարթութիւն յորմէ ես լքայ, եթէ 'ի կանոնն կենացն ուխտի յորմէ փոխեցայ, եթէ 'ի սահմանն հաստատբական յորմէ սահեցայ, եթէ յանշարժ վիմին պնդութի յորմէ սասանեցայ, եթէ 'ի շարս գումարտակին յորմէ հոսեցայ, եթէ 'ի քաղաքն անդրանկաց շինիմ յորմէ գերեցայ, եթէ հանապազորդեան հայրն աղօթեմ զոր ոչ վաստակեցայ, եթէ փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ յոր ոչ քրանեցայ, թէ պարգեւաբն պակեցայց յոր չհանդիսացայ, թէ արձանն ինձ կենաց գրեցիս յորմէ ջնջեցայ, թէ զերախտեանցդ ձիր յիշեցիս զոր միշտ մոռացայ։

Բ. Ահա հատաւ և կամ խզեցաւ լար կենաց յուսոյն, տիրեցայ 'ի բորոտութեանցն գարշութիւն համայն ախտացեալ, ամենայնիւ սպառեալ զմարմնոյ ապականութիւնն շրջապատեալ՝ մեռայց ոյ։ Դոյզն պալար փայլունակ տգեղ ընդացեալ, մնացուած ինչ պահեալ նախնակ երկդիմի կերպին, որ զկրկին անմաքրութիւնն նշանակէ, պարծանացն նշոյլ ամենեւին ինձ շիջաւ, փրկութիւնն մատնեցաւ, բարին ստուերացաւ, եղք կենացն բնաւին փակեցաւ, միսիթարութիւն բարձաւ, դատաստանին ատեան մերձեցաւ, թոյնք մահուն ինձ արձարձեցաւ, սպանեալն կրկին ինձ կենդանացաւ, լաստին դադաբք վիմաք խցաւ, շաւիղն յուսոյն կուրացաւ, շնորհին ծածկոյթ յինէն մերկացաւ, փառացն

վայելչութիւն ստուերացաւ, հանճարն առաջնորդական խափանեցաւ, կշտամբանացն փուշ բազմացաւ, անօրէնութեն ուղէշ ծաղկեցաւ, բոց գեհենին ինձ բորբոքեցաւ, ծառայութեն լուծ սաստկացաւ, սորկութեանն կապ զօրացաւ, ունողն յարկին կառուցման ահա անկաւ, բարձրութեն վստահարան կործանեցաւ, ընտանութեանն միաւորութիւն անջրպետեցաւ, սրբութեանն սիրող հոգին աստուծոյ տրտմեցաւ։

Գ. Այլ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութիւն, տանջանք՝ խէթս՝ տխրութիւս, վիշտս հոգեկանս, ցաւս անխնամարկելիս, տարակոյս անցուսագրելիս, ամօթանրս անպարուրելիս, խայտառականս անվերարկելիս, պատկառանս անհամարձակելիս, փախուստս անդառնալիս, հալածանս անմարդասիրելիս, երկայն ուղեւորութեան ապաձեռն անթոշակութիւս, իսկ դու փրկութի զօրութի և օգնութի, ողորմութի լուսաւորութիւն քաւութի և անմահութի տէր Յն Ֆն, որդի ՅՅ կենդանւոյ, արարիչ երկնի և երկրի, որ ընձեռես ջուր պասքելոցն 'ի ծարաւուտ վայրս անապատի, օրհնեալ, բարեգութ, հզօր, մարդասէր, երկայնամիտ, խնամակալ, հնարաւոր, այցելու, պաշտպան անենախանձ, պահապան յաղթող, կեանք անկորուստ, միջնորդ երկնային, լուութիւն անենաղ, երանութի տոնելի, ձեռն ձգեալ սիրոյ ողորմութեամբ քոյ ալջ՝ ընկալ և մատո քաւեալ և սրբեալ զիս զամենապարտս՝ բանդ կենդանի՝ առ հաւասարապատիւ քո հոգի, զի քեզ վերսին հաշտեալ յիս դարձցի։ Այլ 'ի ձեռն քո իւրովն կամաց մաքուր նուիրեալ, զօրեղն ինքնութիւն զիս հօր ընծայեալ, անդէն առնմին նովիմբ միշտ 'ի քեզ շնչոյս ողջութիւն կապեալ ընդ շնորհիդ՝ 'ի քեզ միանալ անբաժանելի։ Վասն որոյ քեզ ընդ հօր քում հոգւովդ սրբով՝ երրեակ անձնաւորութեդ 'ի միում բնութեան և 'ի միասնութեան փառք, և 'ի ստեղծակացնայ էից գոհաբանութի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԻԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Բ·ԱՅՑ քանզի 'ի վերոյ այսքանեաց գերութեանց ամենաթշուառ վտանգաւորիս մի զմիով ելև եղս առնելոյ, զոր զկերպարանս անցիցն 'ի մասնէ վերաձաւալքդ նախագրեցին, ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղիւթիւն ազէտիս։

Բ· Այն զի ծով է հնձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նմանագոյն· յորում կոհակք բաղմաք անթիւ դիմեցմանց տատանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի։ Զոր Յոսայիաս մարգարէ զյանկարծադէպ կատարածն որ 'ի պարսկաստանն հինից՝ Նրուսաղէմի և Սամարիայ կործանմանն, նմանութիւն այսր օրինակի կերպաւորեցոյց· որ և առ իմս հոգեւորական խորտակումն զուգաձայնել՝ ոչ է սխալական։ Քանզի մինչդեռ չուէի ես յանհոգութիւն անտարակոյս վստահութիւն, դոյզն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին, որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեան, իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն յամարանի բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքաւեանն դիմակցութիւն ամբոխեաց զհանգարտութիւն։ Լուսոյ նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ։ Թուեւոցն ձեռնարկութիւն քայքայեցաւ, կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ, առագաստին թռչարան յանկարկառելի ծուէնս պատառեցաւ, շինուածոյն շուք անզարդեցաւ, առասանք ձգողականացն խզեցաւ, սեռա-

բան գլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ, ապաւանդակին պա-
բան կորեցաւ, ապաւինութի խարսխին լուծաւ, լուծք
ստուարք ամոլեցն կցորդուն բաժանեցան, սամիք ուղղ-
չացն հետոց գալարեցան, լաստ հիմանն հաստաբանի
ընկղմեցաւ, ղեկացն կառուցմունք անդրէն սուզան,
չուոցն յարմարութիք պակասեցան, ողնախայտին պա-
տապարան խսկցն բեկաւ, կապարանք զբստին հաստուա-
ծոց յօշատեցաւ, գոգք ամփոփման ծոցցն կազմածոց ա-
նարգեցան, խեզք շրթանցն եղերաց խախտեալ ոս-
տեաւ, պաղպաջունք բաղմականացն անկեալ բարձաւ,
վանդակապատին վայելչուի յատակեցաւ, գահաւորա-
կին հանդստարանն շփոթեցաւ, մածմունք տախտակա-
շաբք ի միաբանութեց միմեանց անջատեցան, հեղոյսք
պնդման բեւեռացն քարշեցան։ Արդասիք իրին յիշա-
տակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ։ Կաւուղեղն հանդէպ
նաւին գեգերեալ ողբայ, ձեռն ի ծնօտի եդեալ՝ ար-
տասուաց գետս խլուցանէ։ Նշմարք սակաւ մնացուա-
ծոցն՝ ի ծայրից ծփմանց ազդելոյ ծովուն, իբր խողխո-
ղեալ բանաւոր, ողորմագին թախծանօք հեծէ։ Ասն
զի թէ զբարի նաւապետն երկնաւորքն զօրք յաշխար-
հիս ծովու առ ի զնորոգակեալս իմ տապան իմանալի գո-
յութես առցէ աշխարել բանիս յարմարութի, ոչ ինչ
վրիպեսցէ ի ստուգութէ։ Բանզի արդարեւ եւլայ բա-
ղեգութն տէր յառակ մարդկութես զթաղեալ ազգա-
կիցն, եւլայ առ նմին և զՀրաւսաղէմ մոլեալ և զՅու-
դաս մոլեգնեալ, յորոց երկուցն կորեաւ վստահութի
յօրինակ նմանութեն աղարտեալ նաւի. իսկ միւսն հա-
սեալ յատակս անդնդոց՝ առասան յուսցն ձեռամբ ու-
նողին յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղութիւն։

Գ. Արդ ի՞նչ թէ յաւելից հայել զբազմախորտակելի
ապատնակ մարմնոյս իմոյ նորոգեալ։ Ի՞նչ արդեօք տե-
սանել զփչրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս ողջացեալ։ Ի՞նչ
արդեօք տեսանել զաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ վե-

ըլսալն կցեալ։ Իսկ՝ արդեօք տեսանել զյոքնաթախիծ սիրտ վշտացելոյս բերկրեցեալ։ Արդ իսկ՝ ակն ունել նայել զյաւէտ խաթարեալ կերպարան բնութեան կրկին հանդերձեալ։ Իսկ՝ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թշուառացելումն միւսանգամ կանգնեցեալ։ Իսկ՝ արդեօք յուսալի նայել զտարամերժեալ գերիս ազատեալ։ Ապաքէն գուցէ՝ ակն ունել զանկեալս ի շնորհեդ լուսոյ դարձեալ կազդուրեալ։ Արդեօք տեսից զվայելչութիւն ընտանիդ քո պայծառութեան յաղորմութիւն ինձ երեւեցեալ։ Եթէ տեսից երբեք զամենատարխուր կերպարան հոգւոյս իմոյ ժպտեցեալ։ Արդեօք լուայց ընդ ձայնի գուժիս աւետեաց համբաւ ինձ առաքեցեալ։ Արդեօք տեսից զբիւրակործան վնասեցեալս անօթի կաղմեցեալ։ Իսկ՝ թէ տեսցեն պատուհանք աչացս իմոսոից զմուրհակ պարտուցս իմոյ պատառեալ։ Եթէ յայտնեսցի՝ օրն իմ անձկութեան շնորհին քաւութեամբ բարձեալ ինձ ծագեալ։ Արդեօք մոռից՝ ի խրախճանութիւն խորանին լուսոյ քեզ առաջնորդեալ։ Իսկ՝ թէ կենդանի ընկիցին ոսկերքս, ըստ Եզեկիելի, ցամաքեալքս՝ ի կենդանութեաց եկաւորութիւն աղդողական ընչցս զօրացեալ։ Իսկ՝ թէ յաւելից հայիլ՝ ի տաճար սուրբ քո, աղաղակաւն մարգարէին՝ ի պորտոյ կիսին, հերքեալս՝ ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ։ Եթէ ընկիցի խաւարասընուանդս մթացելոյ ծագման առաւօտ։ Եթէ հասցէ՝ տեսանել զտագնապեալս մշտատառոյց յեղանակս գարնանն մօտ։ Եթէ տեսից զցօղ անձրեւոյն կանաչացուցանօղն հոգւոյս ինձ արօտ։ Եթէ իսկ՝ արդեօք նկատել զգաղանաբեկ հերքելի ոչխարս վերստին կամաց գթութեան քո հօտ։

Դ· Եւ քանզի ըստ բանին Յովսայ շուրջ պատեալ են չարեացն հնարքք ընդ որ ոչ կարացից անցանել. իսկ եթէ լոյս ողորմութեան բարերար կամաց քոց ցուցցի, գթութեան քոյ դուռն բացցի, ճառագայթ փառաց

քոց ծաւալեսցի, խնամք ձեռին քո յայտնեսցի, արեգականդ կենաց օր տարածեսցի, առաւօտիդ ըղձալի տեսիլ մերկասցի, առատութիւն քաղցրութեանդ քոյ աղբերասցի, վտակ արարչիդ կողից հոսեսցի, ծորումն անապակ սիրոյ քո հեղցի, ծագումն աւետեաց շնորհի քո երեւեսցի, պարգեւիդ քո ծառ ծաղկեսցի, մասունք օրհնեալ մարմնոյդ բաշխեսցի, համառօտեալն ակնկալութիւն հանդիպեսցի, հատուածեալ ձայն ողջունի քոյ տեր լուիցի, հեռացեալդ խաղաղութիւն մերձեսցի. յայտոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանեանաւ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստատանոյ, ապաւինեալ 'ի հոգիդ քո սուրբ, որ ընդ հօր քում պաշտի ձայնիւ քաղցրութեան ընդ քեզ փառաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց, որով կեանք և երանութիւն քաւութեամբ հանդերձ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս. յաւանդ անկորուստ ընդդիս պահելով առ հաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի, 'ի ձիր անեղծութեան անուամբդ անճառելեաւ ահաւորութեան հզօրի սրբոյ միայնոյ և անքննելի տերութեանդ երբեակ անձնաւորութեանդ՝ որ եսդ յիսկութեան յիւթեան և յարակայութիւն բարձրութեանդ քաղցրութիւն ողորմութեամբ և մարդասիրութիւն պսակեալ հանդերձեալ և թագաւորեալ։ Այս առ ամենեսին ամիս յամենայնի կարող ես, գթած. և քեզ վայելէ փառք յայսմ յաւիտենի և 'ի հանդերձեալ միանձնաւորութիւն յայտնութեան աւուրն մեծի, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ի.Զ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ստուգապէս և իրաւաբար, ընդ որս ոքք ըստ ձայնից կողկողանացն և զբանիցն յարմարութիւն հանդերձեն, ի նոյն գիր բերեալ զաւարտմունս տանցըն, որովք առաւել սաստիկ մորմոքեալ ճմլեցուցանեն զաղէտս կարեացն սրտին ըղձից առ արտասուացն բղխմունս. ուստի և բազմեալ իմ ի գլուխս պարուակմբից դասու այնր երախանաց՝ ոքք զլալեացն յեղանակեն բանաստեղծութիւն, և ես ընդ նոսին նոցին հեծութեամբ աւաղական ձայնարկութեամբ զանձինս տարածանեմ զլշտակրութիւն, որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի, և ոչ խսկապէս կենդանի ՝՝՝, ոչ ջերմ սոսկ և ոչ ցուրտ յատուկ, ըստ առակի աւետարանչին գրեալ՝ի յայտնութեանն. երիցս ատելի երրեակ տերութեանն և ամենատես արարչութեանն։ Այս այս են պատկանեալ թախծականացն կերպագրութիւնք, կրըկին ողորմելի այսու երեւեցեալ՝ որ ի մի գիծ սահմանեալ կացուցանեն զիշատառութեանցն զօրինակ, այսպիսի կցորդութեամբ շաղկապեալ։

Բ. Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն՝ ճեպով մեծաւ՝ի տուժի, ես ապիկար մատնեալ անարժան գործովքս յիրաւի, վատնիչ արքունի գանձուց կրկնադատ և անթափելի, պատասխանատու մեծին ըմբռնեալ անհրաժարելի, բիւր քանքարոց խնդիր՝ ես տունիմ կշիռ մի ունկի։ Անբարեխօս կապեալ՝ի պահեստ դատն արգե-

լանի, հեծու�և վաստակ ցաւոց ճաշակեալ յանձնայլ բանտի, անապաւէն տանջեալ անթոշակ կամ ողորմելի. այլ յեղանակ ինձ ողբականաց ասասուստ կնքեցի, փոխատրեցի սովին բարբառով կոծ կսկծելի, կարդաղրեցի շրջաբերութեամբ 'ի նոյն պայմանի, անհատաւական թիւ խորհրդական երկեակ տասնեկի։ Աղքատութեանն հնոց յամենուստ մասանց մրրկի, անպատսպար թշուառ վանդեալ սրտիւ 'ի գրաւի, տարակուսեալ հոգւով ապաշնորհ այր 'ի վրիպակի, անխնամելի հայցմամբ դատաստանն յինէն պահանջի։ Մեղայ և մահու զինուք զդայարան գաղանեացս խոցի, անփրկելի մատնեալ բռնութեան չարեացս գերի, սուր սուսերաւ սատակց գոյութի ընութեաս յօշատի։ Յիշատակաւ բերմին ասասին 'ի դատաստանի, անծագելի մեայլ չարատես աչացս երեւի, անձեռնկալ կապեալ եղկելիս 'ի տարակուսի, ահարկութիւն դիմաց պատկերի վերնոյն տեսանի։ Յոյժ անարեւ և անվերարկու 'ի տարտարոսի, անապաւէն մոլար մորմոքեալ 'ի հուր գեհենի, անյայտնելի կորուստ կործանեալ 'ի մեղայ վհի։ Ահա զոր ուներմ արծաթ անպիտան ոչ երբէք յարգի, և ոչ ընդունի և կամ համբարի 'ի գանձ տէրունի, հայցուած պրեղտոր և ձեռն անմաքուր անուխրելի։ Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տասանմամբ յոյս առեալ դարձի, ըզդէմն 'ի յերկիր եղեալ պաղատիմ մօրդ Յիսուսի, բարեխօսեա մաղթեա քաւութիւն ինձ մեղաւորի դուղջաւոր փրկանակ կենաց խնուհի երկնի, քեզ օրհնութիւնք ձայնիկ և բուրմունք խնկոց 'ի յերկրի, և անուշից խղոց մատուցումն յամենայնի։

Գ. Աբդ յասացեալ ողբոցս հիւսուած այլ մասն յաւելի, բարեբարին շնորհաց արտասուաց պտուղ մատուցի. զկրաւեան խորս չափելով զրքանն երբէք ոչ գտի, մանաւորօք բանիւք 'ի հանդէս նորին ջանացի, զմտացս արագեալ զթեւս յերեւոյթ իրին ոչ հասի,

զուշին պարտութիւն յանվթարելեացն բաժակ բարկութեան 'ի ձեռն իմ առի, զտարտամութիւն տարակուսանացս իբր ճաշակումն մահու արբի. և այժմ զյանցեցն յաճախութիւն ողորմելի ձայնիւ յերդ արկի։ Ընդ երեւոյթ կրակարան տապոյ բորբոքմամբ մեծաւ անզովանալի, անտեսական իմն քրտայս հալոցաց սառամիկ երակամամբ անշիջանելի, սլաքս նետից պատկանեալ դեղոլք 'ի շտեմարան խորութեան սրտի, խիթք ցաւոց խոցոտման մահու 'ի գնացս երակաց գոյութեան ելեր դի, կիրք երկանց անճարակ ձեպոյ 'ի պատուած աղեացս անելանելի. անզօրելի դեղոց ջերմութիւն 'ի յերիկամանց մասունս երկակի, ահնարաւոր դառնութիւն մաղձի 'ի նախադուռն իմոյս կոկորդի։ Աւաղս ձայնից լքուցանողաց 'ի փողս շնչոյս խոշորս հնչի, բազմահատուած էութիւն ընութեաս ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի, երկչոտութիւն կարծեաց վարանեալ ամենայնիւ կայ 'ի վտանգի. հարազատաց դաւաճանութիւն անհաշտելի 'ի կոտորուածի, ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի թաղեալ 'ի մեղայ գարշութեան տղմի, կասկածաւոր պատժապարտութեամբ վերակնարկելով քեզ բարերարի, յանակնկալս կենաց վհէ արտաբերել 'ի լոյս անձկալի։

Դ. Այն ինքն որ զայս բան տպաւորեաց՝ ընդ երջանկացն պսակեսցի, ակնարկելով քո ողորմութիւն անապատիցն հաղորդեսցի, վասն զենման այ բանիդ՝ բարեգործեալ քեւ կենդանասցի. օրհնութիւն գովեալ քո ջրթանց 'ի գլուխս բաշխողի այսր մատենի, հաստատեսցի ըղձականութիւն սողոմոնեան բանիս առակի, նկարագրեա հոգւով քո բարձրեալ 'ի նորոգումն ա նեղծանելի. զի դու միայն ես երկայնամիտ ներող, քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ ԻԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծութեաց վերընծայելոյ զդրութիւն Թուոցս յարմարեցի կական և հեծութի, հառաչանք կողկողագինք, դառնութեամբ լալումն և արտասուաց երգ, դարձեալ սկսայց զՀառ պաղատանացս խոստովանօրէն զղջականաբար զդաղտնածածուկն յայտնաբարբառ. զի անդրադարձութիւն սկզբմամբն և վերջաւորօքն բառիւք, զնոյն համաձեւութիւն 'ի մի Թախանձ նմին մաղթանաց հոգեկեցոյցն խոնարհութեան ասասանօր երգից։

Բ. Մեղայ մեծիդ բարերարութեան՝ անարգս մեղայ, մեղայ ծագմանդ Հառագայթից՝ խաւարս մեղայ, մեղայ շնորհացդ անբաւ երախտեաց՝ արդարև մեղայ, մեղայ սիրոյդ վերնում գթութեան՝ յայտնապէս մեղայ, մեղայ ստացողիդ յոչէութենէ՝ ստուգապէս մեղայ, մեղայ գերբունակ գոգոյդ գրկանաց՝ անբաւս մեղայ, մեղայ անենաւաղ լուսոյդ վայելման՝ նենգողս մեղայ, մեղայ Ճաշակման անճառդ կենաց՝ բաղումս մեղայ, մեղայ անհաս պարգեւացդ ձրիոյ՝ հանապազ մեղայ, մեղայ գովեալ մարմնոյդ աստուծոյ՝ մահու չափ մեղայ, մեղայ պաշտելի արեան արարչիդ՝ իսկապէս մեղայ։ Ահա արդարեւ օրհնեալ է հատուած բանի յուսադրական սրտի այսր մեղայի, զոյն սա պատուելի աւանդ, անմոռաց պատուէր, հայրենեացն տուր, նախահարցն օրէն, համայնից թոշակ, անհերքելի բան, զօրաւոր

պատասխանի, կենդանութեան կամուրջ, ախորժելի վերնայն, սիրելի սրբոց, անխզելի կապ, հրաշալի բարբառ, անշրջելի պատճառ, բաղձալի աղերս, փափաքելի սեղան, սրտաբեկ հնչումն, անհնարից ճարակ, կարծրութեան վանիչ, ճաշապաշտից սահման, հեթանոսաց գիրք, վաղնջուց կանոն, քրիստոնէից հարազատ, արարչութեանն յաղթող, անջրպետ հզօր, խորոց ահաւոր, արուեստ բարձրութեան, խորութիւն անչափ, հիացման տեսիլ, խորհուրդ կնքեալ. ընդ որ չիք ու�ք անցանել, եթէ ոչ անընդունելի մտաց արագման զսա ծանիցէ։ Զայն բարեպատեհ հրաշաւորական, որ ոչ յիշատակեցաւ ի վերջին դատակնիք դասուն լքելոյ. գուցէ առ նմին խղեալ համառօտ զվերիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ, յորմէ ընտրութիւնն ապագործ եղեալ, զսահմանն յաւխտենական քակտեսցէ։ Օ՛արդ փառաց մեծութեան, որով նոյն ինքն ճշութիւն պատկեալ բարգաւաճի։ Զանգի՞ մի՞ ոք դիմեալ կալաւ զեղջերաց սեղանոյ այսր սրբութեանէ, և ոչ առ ժամայն պրծեալ ի պատժոյ անարատ դտաւ։ Իսկ եթէ Ա՛քար զարմեան, և Սաւուղ կիսեան, և Յուդայ սիմոնեան, ասելով զսոյն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի ակամայիցն բրոնադատելոյ ոչ է կատարեալ սէր, ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն։ Իսկ ես կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ բանիդ զմկրտութեան հարազատս։

Գ. Մեղայ երախտեացդ մուռացութեան՝ վերատին մեղայ, մեղայ մարմնոյ ձեռն յոգի հարեալ՝ յիմարս մեղայ, մեղայ առ կեանդ դրժողութեան՝ իսկ և իսկ մեղայ, մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ՝ չարաչար մեղայ, մեղայ ի յօր սատակման ինձէն ստիպեալ՝ վատթարս մեղայ, մեղայ պարտականս անկենդան մահուն՝ ձաղելիս մեղայ, մեղայ անպատկառս քո բարձրութեանէ՝ տաղտկալիս մե-

զայ։ Վերջին ինձ կրկին աշխարհ հոգեւոր՝ զի ի կորուստ և ի կործանումն ինձ երեւեցաւ, զի անդարձս վարատեցայ, զի որդիս Թշնամի գրեցայ, զի ի բարձանցն երկնից ընկեցայ, զի փուշս վարուց դիզի։ Այլ ես առ ամին ողբք աղաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի, զի բագին կորուսչին գտայ։ Այլ իմն կսկիծ դժնդակ սրբոտի, զի զիս ունին առ որ չեմ, զարտաքնայարդար բաժակս անմաքուր, զբռեալ որմն գարշունակ, զսին պարծանօք պատուճեալս, զլոյս ի մռայլ շրջեալ, զգերանակիր ակնս՝ Թշուառացեալ, զշահս փառաց՝ շինջեալ, զնամիս յանմի եամ իրօք վնասակարս, առ տնօրինականն տէրունականս, առ յայտնութիւնսն ուծայինս, առ երեւմունսն արարչագիրս, առ խոնարհութիւնսն սարսափելիս, առ այն զոր տեսի աչօք իսկ իմովք, առ որ մեծ է պատասխանատուութիւս քան առ համօրէն աւետարանին զարմանս, հիացմունս, հոգս հաղորդականս, անդաձմունս անհնարաւորս, թուականութիւս մտաց անբարդելիս, երմունս անկատարս, ինքմունս անհաստատս, յուսահատութիւս յարմարականս, յանդիմանութիւնս պատշաճականս, ձաղանս պատեհագոյնս, նզովս իրաւացիս, անէծս արժանահատոյցս։ Արդ այսոքիկ են մեղաւորիս իմ կշտամբութիւնք, և ինքնահարուած տանջանաւորութիւն։

Դ. Այլ քանզի կարող ես զայս եամ զպարտս թողուլ, և զխայթուածս մահու բժշկել, տէր ողորմութեանց, եամ բոլորից, Քրիստոս Թագաւոր բարձրեալ հօր որդի, ստեղծիչ գթած բարերար, օրհնեալ առատ հարուստ, ահաւոր հզօր ողորմած, տեսուչ ձեռնկալ հաստիչ, ապրեցուցիչ դարմանիչ կեցուցիչ, երկայնամիտ անսխալ ապաւէն, բժիշկ գովեալ երկնաւոր, անճառ լոյս կեանք, յարութիւն նորոգութիւն քաւութիւն. եթէ հայեսցես մարդասիրութիւն, ըստ որում քոյդ են սովորութիւնք, նայեցեալ ի քեզ կողկողիմ և ես. եթէ

լուիցես, հառաչեմ. եթէ ունկն մատուցանիցես, պա-
ղատիմ. եթէ անսայցես, աղերսեմ. եթէ ներեսցես,
աղաչեմ. եթէ առիս դառնայցես, գոչեմ։ Այլ ա-
թէ անտես առնիցես, կործանիմ. իսկ եթէ առ ոտն
հարկանիցես, լամ. եթէ զոգեպահն ոչ ընծայեսցես,
մեռանիմ. ապա եթէ ահարկու դէմս ցուցանիցես,
սատակիմ. իսկ եթէ սաստեսցես, դողամ. եթէ խե-
թիւ տեսանես, սոսկամ. ապա եթէ սատկանաս, սար-
սափեմ. եթէ հալածես, հեծեմ. իսկ եթէ ընդվայր
հարկանիցես, հեբքիմ. եթէ զողջոյ վկայութիւս ոչ
առցես, տագնապիմ. եթէ խոստանաս, փախնում. ա-
պա եթէ սպառնաս, ընկճիմ։ Իսկ եթէ քննես, քար-
կոծիմ. ապա եթէ ուժգինս ակնարկես, սուզանիմ. ե-
թէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ.
իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես,
երկնչիմ։ Օ բարեացն պարգեւ մատնեալ, զերանու-
թիւնն թողեալ, զչնորհն լքեալ, զուխտն ցրեալ, զա-
ւանդն կենաց մոռացեալ, զհամարձակութեանն վրս-
տահութիւն կորուսեալ, զստեղծիչդ էիցս բարկացու-
ցեալ, զանճառութիւն շնորհին ընդոտնեալ, զպատ-
ուոյն պատկեր այլայլեալ։ Իսկ եթէ առ այս խեղդ
մահու հեծութեան ցաւոյ մարդասիրեալ՝ առ իս ժա-
մանեցուցես, տէր Յիսուս Քրիստոս զաղդեալն գիր
ընանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն դադարեցուցանէ
զմեզս մեծամեծս, որով ամենառատ քաղցրութեամբ
պատուաստեալ 'ի քեզ, դբոյդ կերպարան լուսոյ նկա-
րեալ յոգի՝ վերստին գտեալ պնդեցայց քաւեալ, և
ստեղծեալ կրկին 'ի փրկութիւն անմահից կենացն ան-
խոտանաց. և քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք
յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԸ։ +

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Զի արդ զոր յայտնեցիր, և յաղագս ոչ նշանակեցիր, և վասն ոչ պիսեաց ճառեցիր, և զոր ասեցիր ծածկեալս մերկացուցիր, և կամ վասն որոյ խոստովանեցայց. զներկայիցս՝ զոր արդէն ունիմ, թէ զանցեալսն՝ զոր մթերեցի. զապագայիցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբաղմասահ շարժութիւնն՝ յորոց գլորեցայ, զիմքրն ինձ համարեալ՝ որ է ոչ մեծ գրեցեալ, թէ զանկերպագրելին չիշատակելն. զնուազն՝ որ է առաւել, թէ զթերեալսն՝ որ են ծանուցք. զհոգեկանացն կրից կորուսչաց, թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց. զառ դրունս հեշտականացն, թէ զծայրակոտոր վնասակարութեանց. զաներեւութիցն, թէ զտեսականացն. զառ ձեռն հպաւորութիւն, թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւորութիւն. զլայնականն դիւրին խածմունս, թէ զերկարաւորն նեռաձգութիւն. զխորութեանն զանչափութիւն, թէ զամենածախն յայտնաստեսիլ. զյոքնագլուխն պոռնկութիւն, թէ զառողջութեանն անբժշկութիւն. զպարարումն չարին մարմնոյս, թէ զսովելն բարւոյն հոգւոյս. զխնամումն հանդիսանալ յոչ ախորժելիսն ոչ, թէ զբռնադատութեանն տոռամբ ձգիլն 'ի նոյն մոլեգնութիւն. զառ 'ի մահն մերզաց, թէ զընդունայնութեանն կարծեաց։

Բ. Արդարեւ որպէս կամաւ խելագար զերծեալ 'ի ձորձոյ, զառականացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմ

սէն գործեալ խմաստնոյն, որ թէ հանճարեղքն վերարկեսցեն զամենս իւրեանց, օտարացեալս ի կրօնից, հեռացեալս ի կարգաց, ի սրբութեան անսուրբ, ի կուսութեան անմաքուր, յարդարութեան ամբարիշտ, ի բարեպաշտութեան վնասակար, բերանովս մերձ առ ստացողն և հեռի երկիրամբք, շրթամբքս պատուամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս։ Եւ եթէ պարտ է զքստմնելիսն ասել աստանօր, չար քան զանչնչանն յանդգնութիւն, իբր զուր իմն պաշտօնեաս ես, ի միտս անկայունս երկեակ ճանապարհաւ մահու վարանեալս՝ ջանամ և ոչ ինչ օգտիմ, սնդիմ և ոչ հասանեմ, փութամ և ոչ ժամանեմ, անձկամ և ոչ տեսանեմ, փափաքեմ և ոչ հանդիպիմ, կարօտիմ և ոչ պատահիմ, ունիմ զամենայն երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ամենայն աշխարհի։ Այլ թող ըզ բազումս զայսոսիկ, բարեբար, և մի ունիցիս. դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել, քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վասն այնորիկ դրեցի առանց խնայելոյ, զի դու առատապէս ընչեսցես, օրհնեալ, որ վասն մեր մեղաւորացս երկայնամիտ անուանեցար, ըստ մաղթանաց բանի հեծութեան սրտի Նղբի երջանկի, յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ ոգի բանին յիշատակաւ, որ զսոյն պատմէ. յամենայն կրից մահացուցանողաց վասն գեալ, անկեալ ի վիհ դարշութեան մեղաց անգնդականաց ապականութեց. քանզի չհաւատամ, թէ լսես իսկ ինձ, ըստ Յոբայ ձայնին։ Արդ ես ինձէն ինքնադըսրով անձնադատ գերի՝ կամաւորապէս մասն եղեալ բնութեանս, արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն յամենայն մասանց զկենացն հնար, զի ի փրկութիւն մեղաց կապելոյս կրկին մեծացիս գովեալ։

Գ. Եւ քանզի ի մարգարէէն բարւոք խրատեալ փորձ դացուք, մաղթել ընդ նմին հոգւով քո երգեալ՝ յուսով հաստատեալ ի քեզ ապաստանեալ, առէք ընդ

ձեզ բանս, ասէ Աւետիս, և դարձարուք առ տէր ամ-
ձեր, և ասացէք ցնա, կարող ես թողուլ զմեղս. զի ընդ-
դունիցիք զբարիս, և վայելեսցեն 'ի բարուն թե անձինք
ձեր։ Ահա ամ խօսեցար, և ոչ է որ ոչ լուիցէ. նոյն
ինքն վկայեաց, և ոչ է որ ոչ հաւատասցէ։ Արդ այսո-
քիկ վէճիս պաշտելի, նուիրեալ պայման, սահման նոյ-
նագոյ, կենաց աւետիս, կեա տէրունի, դուռն բա-
բուն թեան, սփոփանաց հրաւէր, ճշգրիտ պատկեր, ան-
ըսդիտ գանձ, անմոռաց յիշատակ։ Այսու առ սոյն
և ես հաւատ ընկալեալ, ասասուստ վկայեմ սմին՝ ընդ
մարգարէին, կարող ես յամենայնի թողուլ զմեղանս
բաղմաբեղունս. և ես զօրասցիս կրկին բարձրացեալ՝
առ ամենաթշուառ կրծանեալ հոգիս։ Յամի իշխես,
ամենայնի բաւես, ամ ուրեք հասանես, ամենից բրո-
նուն թեց յաղթես, զամ կարծրուն թի փշրես. զամենայն
ընդդիմահար վանես, զամ խստուն թիւն վանես, զամ
սրացեալ ընդոտնես, զամ դաւինս անուշես, զամ դրժ-
ուարամարելիս քաղցրացուցանես, զամ զպարտս շնոր-
հես, զամ յանցանս թողուս։ Կարող ես, զօրաւոր, հզօր,
հնարաւոր, ամենարուեստ, զամենեցուն զմեզս ընկրդ-
մել և չքացուցանել բառնալ 'ի միջոց, իբր զճաճանչ
փոքու կայծական սահմանեալ 'ի չափ ոչ էից՝ անկեալ
ընկլուզեալ կորուսեալ 'ի տիեզերատարածն ծովու։

Դ. Արդ բանիս մաղթանաց վերծանողացն այսմ մա-
տենի, ողորմեա վասն խաչի և չարչարանաց մահու որդ-
ւոյ քոյ, հայր գթութեան։ Ակիզբն առաքողի ողբեր-
գութեան ձայնի այսմ արտօսրածին նուագի, որ զայս
դեղ փրկութեան կենաց մեզ յարմարեցոյց, եղիցի բը-
ժշկեալ յանուն քո հզօր։ Որ հետս ելից խոստովանու-
թեան մեզ նկատեցոյց այսու պայմանաւ պատշաճակա-
նաւ, լիցի անարատ յիւրոյն պարտեաց։ Որ զհպարտ-
ութեանն թեւս հարթել մեզ վարդապետեաց 'ի սոյն
կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի զերծեալ 'ի չար կա-

պանաց մահու արիածից սկզբնականաց վերջնոց և միջնոց, Յրրորդութիւնդ բարեգործեալ, 'ի նորոգութիւն լուսաւորութեան. ըստ որում և մեք գրեսցուք երջանիկ գտեալ ընդ սմին։

Ընդդիմամարտ դիւաց այս նուագ աղօթից, և դիւատարուս ջերմեռանդագնաց ախտաւորութեանց Աստուծով փարատիչ։

Ե. Արդ այսքանեսցս անբաւից հրաշից հանդերձիչ հայր ամենասուեղծ՝ անուանդ ահաւոր, ձայն սարսափելի, կոչումն ընտանի, բան համբուրելի, ազգումն ըստքանչելի, հրաման սոսկալի, էութի անքննելի, գոյութիւն անճառելի, խոկութի անբաւելի, զօրութիւն անշննելի, կամք ամենաբարի, սէրութի անսահմանելի, մեծութի անչափելի, բարձրութի անբովանդակելի, որքանութի անկշռելի, առաւելութի անհասանելի, պատճառ որդւոյ հայրութեան, այլ ոչ նախադրութեամբ. քեւ և 'ի ձեռն քոյդ անպարագիր զօրութեդ սատուեա տագնապող և դիւական տենդիս ջերմութե, որ սպրդեալ մուծաւ ընդ մեզայ, զի փախիցէ 'ի մարդոյս՝ զարհուրեալ 'ի սխրալի և յանբաւելի արեան վրատակի գառնդ երկնաւորի, որով սրսկեալ միանգամ 'ի մշանջենաւորս համայն մաքրեցաք։

Զ. Յե արդ յայոց պատկառելի խոնարհութէ արարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեցէք սատանայ 'ի գործս չարեաց իւրոցն հրեշտակաց, տանջեսցի և հալածեսցի, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շինուածոյ խորանէ քումդ բնակութե յարտաքին խաւարն։ Յե ջնջեալ մաքրեա զարտասուս ողբոցս 'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե 'ի սրտից մերոց։ Յե յիշատակաւ հարման հեղուսիցն քսամնամիւշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից, որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցաւեսցի չարին։ Յե 'ի կողահեղձ սայ-

բասուբ սլաքէ ուժդին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկաւաւ, 'ի սպառ սատակեսցի սկզբնաբար մահուն։ Եւ զի խոնարհեցցոյ զգովեաւն գլուխ յաւանդել զոգին 'ի ծոց քո բարձրեալ, ապաստամբութեան անբարի բարուցն Բելիարայ 'ի կոր կործանեսցի, ամիւ հեզքեալ 'ի կոբուստ։ Եւ զի զոլեալ ծածկեցցաւ անմահն իսկութեան յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն հպարտութիւն կարծեալ գոռոզին 'ի յատակս մահու դժոխոց մթին ատուերին յառեալ դիտեսցէ. և յիշեսցէ զառաջին հաբուածն անբժշկական, որով մահացաւ դիմամարտութեան թիւնից վիշապին կենաբարն կրիւք ամենազօրին։ Վասն զի 'ի փառս քո, հայր ողորմութեան, իբր 'ի գովեստ որդւոյ քո հոգւովդ սրբով զայս խոստովանիմ. քանզի ոչ պիտակ ինչ սոսկ զօրութեն ունի զմիւսամէն առ մի խորհրդականն խորութեան, այլ զանսկիզբն բանդ անձնաւոր ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք։ Եւ քեզ միայնոյ սուրբ Երրորդութեանդ, հաւասարապատիւ տէրութեդ, համաբուն անբաժին ինքնութեանդ՝ օրհնաբանութեան, գոհութիւն, զօրեղութիւն և անճառ վայելչութիւն մեծութեան, բարեվիճակ հարթութեան, զուգակշիռ հաւասարութեան յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ դու միայն սկիզբն բարեաց, դթութեան անճառ, որդի բարձրեալ միոյդ այ, որ զաղջոյն զօրն թողութեան յուցեր փրկարան, և ոչ կորստեան դատաւ

պարտարան, յեղանակեալ ինձ զաւուրն չար առ մեծ աւետիս ակնկալութեան։ Թժիշկ ախտացելոյս, հովիւ մոլորեալ ոչխարիս, տէր ապաւինեալ ծառայիս, գինի աղնապակ մեծ տրամեցելոյս, սպեղանեաց դեղ վիրաւորեցելոյս, ազատութեան մեղաք գրաւելոյս, օրհնութիւն բարեաց մերժելոյս, կնիք շնորհաց խոտելոյս, օծումն կոչման կապտելոյս, կանգնումն վերստին կործանեցելոյս, պատսպարան հզօր գլորեցելոյս, օժանդակ վեհ գայթագղեցելոյս, դուռն բարձրութեան տարակուսելոյս, սանդուխք երանութեան եղկելոյս, ճանապարհ շաւղաց մոլորելոյս, թագաւոր ներող պարտելոյս, քաղցր յուսադրութեան լքելոյս, ձեռնակալ կենաց հեղքելոյս, մեծդ միայն և ամենառատ, որ զլիութիւն բարեաց սահմանեալ հեղուս անչափ յաճախութիւք քան զոր խնդրեմք և իմանամք, ըստ Պօղոսի գոհաբանութեանն։ Բանզի ինքնուց յրսնէից և թուոց երից և չորեակ տասանց ի վազորդայնէ տունջեանն առ մուտս արեւուն, անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ իսկ և իսկ ի սոյն անարգել սրտիս, ի վերս է քան զաղերսանաց ակնկալութեան մարդկան, բարեգործել միմեանց շնորհատուութեան. իսկ առ իմն թշուառութեան և անարգութեան զքոյդ եղեալ փառս, ամենակարող զօրութեան ահեղ, բոլորից ՇՇ, օրհնեալ տէր Յա, որովք սահմանեսցի կշռութիւն չափոյ հաստողիդ ընդ հողոյս հաւասարութեան կցորդեալ։ Բանզի մնաս յայսոսիկ անբաւ և անհետազօտելի, ամենեւին բարի անմասն բարկութեան խաւարի, ուստի յոյժ նուազ են քումմեծութեան ատոնղացն թիւք, զորս գոյացուցեալ յոչէից յորջորջմամբ անուանց կընքեցեր, և կամ հիւթ երկրի՝ ի յօգս հեղեալ, զոր ի ջէոյից հաստեալ տարածումն յատակի կառուցեր, քան ինձ նախագրեալ համարդ սակաւութեան, որովք քեզ նմանիլ վարդապետեցեր։

Բ. Ահա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ ի քոյդ լոյս կա-

մաց երկայնմտութեան՝ հանուրց չարութի, իբր դպրն մուտլ 'ի տապ արեւու, և որպէս աստուստ խակ կիրբ բնութեց զհատարակաց բարուց ցուցանէ։ Քանզի ով որ 'ի մարդկանէ մեղաւ, և ոչ զղջացաւ, ով որ զաղրացաւ, և ոչ ամաչեաց. ով որ գարշեցաւ, և ոչ պատկառեաց. ով որ սխալեաց, և ոչ ապաշաւեաց. ով որ կործանեցաւ, և ոչ հեծեծեաց. ով որ գայթագղեցաւ, և ոչ սարջացաւ. ով որ պարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. ով որ պատրեցաւ, և ոչ յոգւոց ելաւ. ով որ ճաշակեաց լեզի, և ոչ դառնացաւ. ով որ անկաւ 'ի բարձրութէ, և ոչ ընդոստեաւ. ով որ կրոյս մեծութի, և ոչ աշխարեաց. ով որ զրկեցաւ յերանութէ, և ոչ ելաց. ով որ կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ոչ ողբաց. ով որ գտաւ ինքեան վնասակար, և ոչ սոգտաւ. ով որ մերժեցաւ յերեսացն աստուծոյ, և ոչ հառաչեաց. ով որ լուաւ զաստուծոյ սպառնալիսն, և ոչ սոսկացաւ. ով որ ընդ մի չարեացն՝ հազարս չաւաղեաց. ով որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ոչ զոփացաւ. ով որ՝ անօրինեցաւ, և ոչ քարամբք զմիտսն կոծեաց. ով որ եռեւ զատրուկն յիւրում մեծութէ, և ոչ զկծեցաւ. ով որ կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն խակ նզովեաց. ով որ ախտացաւ, և ոչ զանձն դարմեաց. ով որ յամօթալեացն գործեաց, և ոչ զիւրն մարմին ձաղեաց. ով որ 'ի պատկառելիսն հպեցաւ, և ոչ զօրն իւր անիծեաց. ով որ զգործեցեալսն յիշեաց, և ոչ տապաւեցաւ. ով որ զգազանիսն մտաբերեաց, և ոչ խորովեցաւ. ով որ զծածուկսն նկատեաց, և ոչ մահ կրաստեան խնդրեաց. ով որ զաներեւոյթսն կերպաւորեաց, և ոչ կրկին յերկիր կորացաւ. ով որ ընդ մեզոյն հեշտութէ բոց անշէջ հնոցի ոչ խառնեաց. ով որ զվնասակարսն բնութէն, և ոչ պապակեցաւ. ով որ զկամաւ ներգործեալսն, և ոչ սատակմանն ինքեան աղօթեաց. ով որ զանձառելիսն, և ոչ խառվեցաւ. ով որ զանկրելիսն է-

ութեանն, և ոչ թախծեցաւ. ով որ զմեծամեծսն, և ոչ մաշեցաւ. ով որ զանբծութեան ապականարարսն, և ոչ տոչորեցաւ. ով որ զտարագրութեան պատճառ յանցմունս, և ոչ տագնապեցաւ. ով որ զերեսացն աղտեղի տեսիլ, և ոչ բարկութեամբ վերնոյն զանձն պարտ վարկաւ. ով որ զմի 'ի կարեւորացն մեղաց յաչս կերպացոյց, և ոչ զնինուք մահու խոցեցաւ. ով որ զնայատառականացն, և ոչ վայս վհատութեամբ ընդ հեծութիս ձայնին հիւսեաց. ով որ յարքայական գահոյիցն տնանկացաւ, և ոչ կարկամեալ 'ի վայր գլորեցաւ. ով որ ընդ պսակին պերճութեան հող 'ի գլուխս եղեալ, և ոչ կրկին չարչարեալ յոգի մահացաւ. ով որ ընդ պայծառ պատմութեանին քրքրձաղգած եղեալ, և ոչ տխրեցաւ։ Որ զկեանս իւր կորոյս, և ոչ արեան արտասուս երկնեաց. ով որ ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ, և ոչ նուաղեցաւ. ով որ 'ի վերայ ոգոյ սիրելոյ ոչ թառամեցաւ։ Ահա այս կերպարանք ճշգրտագոյնք պարտաւորիս յանդիմանութեամբ, տխուր դէմ, քաղեալ ճառանչ, ցամաքեալ խոնաւութեամբ, երիթացեալ շուրթն, անշքեալ տիպ, տրտմեցեալ ոգի, այլայլեալ ձայն, կրկնեալ պարանոց։ Այլ զի թէ որ զիսկութիւն իսկ նշանակեսցէ, ոչ աներօրինէ, անամբարտաւան միտ, անհպարտ սիրտ, անխընդրող պարգեւի թշուառ, անաղերսալի պատքեալ, ինքնակշտամբելի դեգերեալ, իրաւամերժ սոմեալ, արդարալուկ քաղցեալ, պատշաճադատ հարուածեալ, ինքնավկայ մահապարտեալ, արժանապէս հանեալ, անձնանէծ եղկելի։ Այլ զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշռամբեալ, և մեղապարտ մաքսաւորն բարեհամբաւեալ։

Գ. Այլ արդ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութիւն բանսարկուին գտողին զմեղ գայթագղեալս, զիւրսն 'ի մեզ սերմանիս առ օրն համարեսցի, զնոյնդ ոչ զբարիսն ասելն կեալս 'ի մեզ հոգւոյ արութիս 'ի խնամակալութեանէ կա-

մաց կեցուցչիդ օնեւօն գրեսցես, տէր բարեգութ, հզօր և յաղթող, քաւիչ մեղուցելոց, կարող յիմի առ ամ փրկութի։ Եթէ զանգուածս առ երկինս փոխես, և կամ զխաւար մթութեան 'ի լոյս հաստատես, եթէ զդառնութի լեզուս 'ի մանանայի քաղցրութի կազմես, և կամ զկոծ սասկութե վշտաց 'ի պարս դասու բերկրութե հարսանեաց կարգես, դիւրինք և հնարաւորք են քեզ այսոքիկ. և եւ քան զոսոսին բաւես առ նոսին տիրեալ համայնից ահաւորապէս. և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Լ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՄՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ ճշմարտեացի բան քո, ողորմած բոլորիցս ամ, ներող և օրհնեալ, 'ի բազմագթելին դարձաւորութի աւուրն պատկերի զղջման մեղաւորին. թէ և առ յետին իսկ շունչն ելցէ ընտրութի, և կամ 'ի մէջ չարութեանն փոխադրութիւն։ Մանաւանդ զի դրժնեայ կցորդս այս անձնիշխանական՝ միշտ մարտիկ, խաբող շողոքորթ, յարեալ 'ի ստութի, ըստ առակողին աբածող հողմոց, դժուարունելի հաստողին փախչող, գերբեալ որսողին մոլեկան մարմնոյս, ներհակ անկակից, յոգնապատճառեան ամենավարան, զոր քո է գիտել զքանեսցն յաճախութիւն։ Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս իմն ողբարկութիս վիճատակաս տաժանակոծս բազմաղերելս, քո առ աջի տէր գթարկութիս գրեալս արտասուք, թառանչս թշուառութեց կարգելոց ան-

բաւս չար վտանգից մեղսատագնապ պատկառեցելոյն։
Բ. Լոյս զի մի կրկնաբանութիւս 'ի շտխօսութի կրթ-
թեսցի, առաւել քան զսոյն այսու ողբալի, քանզի ոչ
երբէք համարձակի խնդրել իւր զարքայութի, այլ ըղ-
ատնջանացն թեթեւութիւն. ոչ ընդ կենդանեացն 'ի
լոյս, քան թէ ընդ դերեզմանականացն զգայական շնչ-
չումն 'ի խաւար. ոչ ընդ ամբարձեալսն, այլ ընդ բեկ-
եալսն և ընդ խորտակեալսն։ Լ. Հանգստեան իւրում
վաստակեալ, 'ի խրախութե ինքեան տրտմեցեալ. դի-
մոք ժպտեալ, և մտոք խոցեալ. կերպ 'ի ծաղր, և աչք
'ի յոյզերումն. երեսք զսփոփանս ձեւացուցանէ, և ար-
տասուքն զդառնութիւն սրտին ճշմարտէ։ Լ. Մպանակք
երկու յերկոսին ձեռին, մինն արեամբ և միւսն կա-
թամբ. երկու բուրանոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով
և միւսն ճենճերիւ. սկաւառակք կրկին կրաւորականք
համոց, մինն քաղցու և միւսն դառնութիւ. բաժակք
զոյգ առ երկուս բերմունս, մինն արտօսր և միւսն ծը-
ծումբ. տաշտք կրեցեալք 'ի ծայրս մատանց, մինն գինի
և միւսն լեղի. դրունք տեսանելեաց ներհակաց, մինն
'ի լաց և միւսն 'ի վրիպումն. խանութք հալոցականաց
հակառակութեց, մինն արծարծէ և միւսն շիջուցանէ.
հայեցուածք դիմաց երկուց, մինն դոյզն ողբանօք և
միւսն անանխայելի բարկութիւ. համբարձումն երկա-
կի բաղկաց, ոմն 'ի հարուածս և ոմն 'ի մերժումն, դէմք
կրկնակի կերպից, մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ.
կշտամբանք ընդ միոյ երկու, մինն աստեացս և միւսն
ապառնեացն. ապաւինութիք կարծողականք, մինն գո-
նէ և միւսն թեթեւս. 'ի մի բերան երկակի բարբառ,
մինն եղկութի և միւսն խռովութի. երկուս ազդմունս
'ի միում սրտի, մինն կեղակարծ յուսոյ և միւսն ճշգը-
ռիտ կորստեան. ամպ լըթագոյն ահագնատեսիլ կրկին
տեղացմանց, մինն նեռս և միւսն քարինս. որոտումն
ահեղ երկոցունց բերմանց, մինն կարկուտ և միւսն

հրացան. ցայգ ցաւագին երկուց վասնգից, մինն լայ և միւսն մահու. առաւօտ սգոյ երկուց բողոքմանց, մինն սատից և միւսն սպառնալեաց. արեգակունք երկու 'ի յերկուց ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կիզման։

Գ. Լեթէ հարուածոց աջ կառուցանի, ինքեան վարկանի. և թէ ձեռն պարգեւաձիր, ոչ իւր ակն ունի։ Ի պարծանս ուրուք կորանայ, յամբարձումն գլխոյ ընկճի, 'ի չարեացն յիշատակ հեծէ, 'ի ճառս մաքրոց պատկառէ, 'ի պատմութիւնս հանդերձելոցն երերի։ Լեթէ օրհնի յումեքէ յայտնի, 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ. եթէ գովեսա յումեքէ լսէ, պարսաւանօք զինքն կշտամբէ. եթէ դսրովեացի սատակապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձաղեսցի ուժգին, սակաւ հատուցումն առաւել պարտուցն գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան լսիցէ, այո ասէ, և դարձեալ կրկնէ. և եթէ ո բոգայթ մահու ճայթեսցէ յերինէ, հաղիւ զդէմն համբառնայցէ։ Ոչ իւրոց իրաւանցն մատեան խփեալ, զպատասխանութիւն յոյս լքուցեալ, զհամարձակութիւն ընթացս փակեալ։ Լիւ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր կրուստ գերելոյն, զիւրովին երթալ ոչ ինչ դանդաղէր։ Արդարեւ վայ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի ի մասանցն։

Դ. Լիւ արդ զնաՀդ ոչ ողորմեսցիս, բարեգութ, այսքանեացս ձայնարկութեց կոչկողագինս հեծեծանաց, որ անուամբս այսու մեծացար, թէ ողորմած եմ ես ասէր։ Ահա առ չարութի գերելոյս բարութի քո, առ մահապարտիս դառնութի քաղցրութի քո, առ կորուսեալոյս յայտնութիւն ճառագայթ քո, առ յանդգնելոյս մոլութիւն ողորմութի քո, առ խակութի վնասակարիս հեզութի քո, առ կործանելոյս այցելութի աջ քո, առ ընկղմելոյս վերբերութի ձեռն քո, առ բժշկութիւն անողջանալի խոցուածոյս մատն քո, առ պա-

կուցելոյս պաշտպանութիւն ոգի քո, առ ապախտաւորիս իմ վստահութիւն երկայնմտութիւն քո, առ օծումն ամենադժնէիս զօրութիւն քո, առ մեղաւորիս քաւութիւն հրաման քո, առ փախուցելոյս ապաւինութիւն ոտք քո, առ սրացելոյս պատսպարութիւն բաղուկ քո, առ վրիպելոյս առաջնորդութիւն լոյս քո, առ տարակուսելոյս հնարաւորութիւն հանճար քո, առ անիծելոյս կրկին ըստացումն օրհնութիւն քո, առ վհատելոյս քաջալերութիւն խրախոյս քո, առ վշտագնելոյս մխիթարութիւն բաժակ քո, առ նեղելոյս ընդարձակութիւն կամք քո, առ ատելոյս կոչումն սէր քո, առ հաստատումն սատանեցելոյս բան քո, առ հոգւով վիրաւորելոյս կաթուած արեան քո, առ աներեւոյթ մթերս ցաւոց ակնարկութիւն քո, առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութիւն իշխանութիւն քո, առ պատուաստումն կորեցելոյս կոյրդութիւն քո, առ խաւարաւ մահու ծածկելոյս նշոյլ կենաց քոց, առ խառնվեցելոյս իմ հանդարտութիւն խաղաղութիւն քո, առ վայրագութիւն օտարացելոյս ողջոյն քո, առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն ձայն քո։ Օ՛ի դու տիրես ամի գլխութեամբ, և չիք 'ի քեզ մասն ինչ խաւարի. և ոչ է բարութիւն առանց քո, և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Յ արդ քանզի բազմայուշի պայմանաւ բանիս զաղէտս տագնապի հեծութեան ձայնիս մեծ հառաչանայս անսփոփելի իմոյս վասնզի. զի դու ողորմած սկզբնաւ հայրդ խոստովանութեան անյայտ ծածկութիւն որդի այ կենդանւոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, քաղցրութիւն նաւ յեսոյիս քաւել։ Արդարեւ կարող ես, ճշմարտապէս բաւական ես, եթէ կամիս՝ հնարաւոր ես. կամիս ա՝ ռաւելապէս, որպէս և կարես։ Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն քան եթէ ընդ առնուլն, բազմանան քեզ գանձք ի ցրուելն քան ի ժողովելն, յաճախեն ստացուածք քո ի սփռելն քան ի ճշդելն, կուտին քեզ համբաւք ի տարածանելն քան ի շտեմարանելն։ Հաւատամ այսմ ամենայնի՝ գտանել քեւ եւք փրկութեան. հաւատամ անարգս ընդ պատուականին, յուսամ ընդ Աբրահամու և ընդ Ինայի. զի մինն բանիդ քոյ հաւատաց և միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսաց։ Վասն որոյ և ոմն ի խորին ծերութեան անհամար որդւոց հայր հաստատեցաւ, զառանցեալն և զամուլն արգանդ Սառայի՝ անդաստան պտղաբերին արդեան օրհնութեան բազում ժողովրդոց մարգարէից սէր և թագաւորաց ընտրելոց հայել յուսացաւ։ Իսկ միւսն զանհանդերձելի երկիր որովայնին սենեկի եօթնեակ զաւակաբար գաւաճեցոյց, որ է թիւ մի անբաւութեան զանաւն նշանակելոյ զէութի, ածութեանն յարակայութեան սահ-

ման անհեռատեսելի, և աւազանին նորածին որդւոց անհատ յորդութիւն։ Այս թիւ պանծալի, որում ոչ է կէտ կցորդի և ոչ սպառուած վախճանի, այլ կոյս ոմն է ուրոյն ընտրութիւն նուիրեալ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն յաւիտենիս, դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից։

Բ. Ընդ համարեա յարդարութի անյուսալի փրկութեան հոգւոյս զամենաւարան ձայն կողկողանաց սրբոտիս հեծութիւն, ընդ նախագրելոցն երջանկայ եղեալ և դասեալ զայս դաւանութի փոքր հաւատոց խմբոյս խնդրուածոց. զի կեցից և ես առ նոքօք բերկրեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զլմոց գործոց զբոյդ շնորհաց։ Մանաւանդ զի կրկին բարձունք են և փառաւորք և քան զչափ կշռութեամբ բանի գերագոյնք, խմումս խռովութեան հաշտարանք և հզօրապէս քաւարանք, և կարծեաց թերութեամբ մոտաց սլացեալք. ընդ արեան քո ահաւորի և ըստ մարմնոյ ծնողդ քո խնկելի. պարք առաքելոցն, դասք մարգարէիցն, գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն հետեւակ սպառազէն աբիւթեամբ մերկամարտիկն մրցութիւն, դումարք միանձանց, բոյլք բանականաց ընտրելոց, ժողովք բարեկրօնից, հոյլք հոգեղինաց յերկրէ երկնաւորաց, զինուորութիւք վերնականաց ընդ մեզ կցորդելոց, աւանդք երախայրեաց, մատուցմունք զուարակաց, լուցմունք զամբարաց, բուրմունք խնկոց իւղոց հանդերձանօք, յաղթանակք փրկական նշանաց, կառուցմունք խորանաց ճծաբնակաց, ձեռք քահանայից շնորհիւ կատարելոց։ Ո՛ր շարժումն անձին յիշատակ ՅՍ, առ փոփոխումն գարշապարի, առ կարկառումն աջոյ և ամբարձումն բազկի, առ բարիս գոհութի, և առ գթել ազաչանք, առ բանս ընտանիս, առ խօսս հասարակաց, առ ձայնս բնաւորականս, առ գործոց յաջողուածս, առ առաքինութեամբ ջերմութիս, որ 'ի տունջեան և 'ի

գիշերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգեւորաց՝ քեւ առաջնորդելք. ի նիրհել և ի զարթնուլ, ի պատերազմի ազգաց, ի մարտս դիւաց, ի հակառակութիւս հերձուածողաց, առ փոքունս, առ մեծամեծս, առ ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց, և որ ինչ միանգամ ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս եթէ տատամնելիս. վասն ոմանց աղօթս՝ մնալ ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես զքանչելապէս հնարիւք անճառիւք. հաւատացեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես յամի, կամթնաբոյծ հասակաց. տիոց պատանեաց, մտաց վայրենեաց, ատամբակաց գոռոզաց. մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյս խառնիճաղանճ բազմութեց, և կամ առ կաքաւս կայթիկս անախորժականաց կամաց հզօրիդ՝ ոչ ես մուռացեալ։

Գ. Ա՛ռդ դու ատացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեսցիս ամենեցուն՝ միայն բարեգութ. զի թէ և մեղկեն, քո են. վասն զի ի քում համարի են. քանզի գիտեն զզօրութիւն քո, ըստ առակողին մաղթանաց։ Որում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ վկայեալ սորին յանցաւորապէս. յանդգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գովեսիս, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթեանքք իցէ վարակեալ կրկնապատիկ պատժաւորութիւն, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութիւն, զնաիրդ ոչ քո իցէ։ Յորս է տեսանել ի մէջ արքեատես ագռաւուց՝ սպիտականիշ երամն աղաւնեաց, ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրիցն՝ որոջս հանդարտաբարս, ի թիւ շանց դաղանականաց դառինս նուիրելս, հեզութիւն ի խստութիւն, կատարելութիւն ի թերութիւն, խոնարհութիւն յամպարհաւաճութիւն, ճշմարտութիւն ի ստութիւն, միամտութիւն ի մանկութեան, անբծութիւն յայլամտութիւն, բարօրութիւն ի չարութիւն, պարկեշտութիւն ի լկտութիւն, ողորմութիւն յանգթութիւն, ապաշաւանք յանցուսութիւն, քաղցրութիւն ի բարկութիւն,

հաշտութիւն 'ի թշնամութեան, անոխութիւն 'ի խածանողութիւն, քաջալերութիւն 'ի լկութեան, օրհնութիւն 'ի նեռաձգութեան։ Յոր ոչ բաւականացայ երբեք 'ի դատել ճշդիւրապէս, թէ ո՞վ յերկածնաց աստի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ, որ միայն անաչառաբար կրշատամբեաս իրաւամբք զարդարութիւն առ ամպարիշտ մարդն և առ պոռնիկ զղջացեալն. առ ամենեսին բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս և յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԲ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՈԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Յ՚ արդ ես յեանեալս 'ի նախադրութեց արժանաւորաց գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորսն պատժոց, հայցեմ զողորմութիւն ընդ ամենեցուն մաղթանաց. ընդ նկուեալս և անհամարձակս, ընդ տկարսն և փոքրկուեալս, ընդ ընկեցիկսն և արհամարհեալս, ընդ տարագրեալսն և առ քեզ դարձեալս, ընդ երկուսցեալսն և ճշմարտեալս, ընդ կործանեալսն և յարուցեալս, ընդ ընկճեալսն և հաստատեալս, ընդ գլորեալսն և կանգնեցեալս, ընդ մերժեալսն և ընկալեալս, ընդ ատեցեալսն և կոչեցեալս, ընդ ապշեալսն և զգաստացեալս, ընդ անառակեալսն և զսպեալս, ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս, ընդ հերքեալսն և սիրեցեալս, ընդ պատկառեալսն և զուարթացեալս, ընդ ամաչեցեալսն և խնդամտեալս։ Ա՚յլ ես պատմեմ ստոյնօր դարձեալ՝ ոչ զմեղսն Նշրուսաղէմի, ըստ մարգարէին հրամանա-

ռութեանն որ առ ժողովուրդն նախնի, և կամ տանն Յակոբու զանօրէնութիւնս նորա։ այլ իմոյս ժամանեցիցէ յայսմանութեան. քանզի աւաղ ընդ աղէտս մահու յարելով ըստ մարգարէին, յանդիմանեցիցէ զիս ինքն ինձէն իմովս ձայնիւ ըստ սաղմոսողին. որպէս զի յանձնառական յայսմ համայնապատում խոստովանութենէ ոչ կարօտացեալ կրկնակին, միանգամայն 'ի սպառ սրբեցայց օրհնեալ հրամանաւ էիդ։

Բ. Լաւ արդ կրկնելով ծուներ բարերարիդ քաղցրութեան, տարածեալ զանձն իմ առաջի, զ'ի մահ գլորմանն ցուցիչ կերպարան. որ 'ի հող խոնարհեալ մածայ ընդ երկրի, և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կրստեան՝ անասնական գետնաքարշութեան սողնոյ սահեցմամբ՝ կամօք բեւեռեցայ։ Այլ 'ի քեզ տէր յեցեալ՝ իբր 'ի հաստարան կենաց գաւազան 'ի յարմատոյն Դաւթի ընծիւղեալ մարմնով անճառ շաղկապմամբ յանեղ ծնութիւնդ, կանգնեցայց անդրէն կիսայարդ՝ պատկառեալ 'ի քոյդ երախտեաց 'ի վայր կորացեալ դիմօք, աչք 'ի բարձունս յառեալ ողորմագին տեսութեամբ 'ի քեզ մերձդ 'ի հեծութիւն, բնաւին ողորմութի, բոլորովին քաղցրութի, զլեռ լուսոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայեցիցէ։ Լուր ամենառատ անմեղաղ երկայնմտութիւն՝ քո դառնացուցչիս, միայն դու 'ի յամենայնի սահման փրկութեան, ամենայնից, անճառ մեծութիւն, անբովանդակելի բնութիւն, անքննելի խորութի, հզօր զօրութիւն, կարող բարերարութիւն. անպակաս լրութիւն, անճառ ժառանգութիւն. վայելչական վիճակ, առատ պատրաստութիւն, անստուեր խմաստութի, տենչալի տուրք, անձկալի ձիր, բաղձալի բերկրութի, անսխալ հանգիստ, անտարակոյս գիւտ, անկապուտ կեանք, անծախելի ստացուած, անփոխանորդելի բարձրութիւն, ամենարուեստ բժիշկ, անսասանելի հաստատութիւն,

դարձուցիչ մոլորելոց, գտիչ կորուսելոց, յոյս ապաւինելոց, լոյս խաւարելոց, քաւիչ մեղուցելոց, ծածկարանդ փախուցելոց, անդորրիչ խռովեցելոց, փրկութիւնդ մահացելոց, արձակիչդ կապելոց, աղատիչդդ մատնելոց. պատսպարանդ սահեցելոց, վերակիցդ դայթագղելոց, երկայնմտութիւն տարակուսելոց, լուսոյ տեսակ, ցնծութիւն ցոյցք, օրհնութիւն անձրեւ, հոգի երեսաց, զօրութիւն դիմաց, հովանի գլխոյ, շարժաբան շրթանց, աղդումն բանի, կառավար անձին, բարձումն բաղկի, ձգումն ձեռին, երասանակալդ սրտի, ընտանի անուն, մերձաւոր ձայն, կցորդութիւն հարազատ, խնամածութիւն հայրենի, խոստովանեալ անուն, պաշտեցեալ պատկեր, անպարագիր տիպ, երկրպագեալ տերութիւն, բարեբանեալ յիշատակ, խնդութիւն մուտք, անվրէպ շաւիղ, փառաց դուռն, ճշմարտութեան ճանապարհ, երկնաձեմ սանդուղք։ Այս այլ բազմութիւն բանից դովեստից անհամար կարգաց և տանց անքաւից, զոր ոչ բերէ բերան երկրածին, և ոչ տանի գործի մարմնեղէն, և ոչ կշռեն խղճք հոգեղէնք։

Գ. Այս քեզ հայի ամ ակն տեսողի, ածդ ամենայնի. նայեա՛ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից, և եթէ յաղախնաց ոք աղաչեսցէ։ Այս ընկալ զսօղ ոգ բերդութիւն լալոյ արտասուաց աչացս ցանկասիրի՝ յանարատ ոսս մարդեղութեան քո, Տէր, և օրինակաւ խորհրդոյ հերայ կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և զդաւանութիւն, և համբուրիւ շրթանցս առ ճաշակ փրկութիւն կենացդ հաղորդութիւն համաշնչաղէս զանքակ միութիւն. և զնոյն գթութիւն նորին ողորմութիւն ընկալեալ՝ի քէն, բարերար, դրաւականեսցես զմեծդ պարգեւ ընդ փոքու հաւատոցս. և՝ի ձեռն գթութիւնդ սիրոյ քոյ առ քո անձկալի անուանդ խոստովանեալ ծառայիս, դարձցին ձմերունք հողմոյն խաստութիւն՝ի յօդ

հանդարտութեամբ, և մրրկին սաստկութեան ի սիկ սխորժութեան, և կարծիք երկիրղին ի մեծ վստահութեան, և պատուհաս պատժոյն յերանութեամբ պատահումն, և վանդք թախծանացն ի հոգեւոր խրախճանութեան, և ալեկոծութիւն ծփանացն ի խոր խաղաղութեան, և ղեկացն թեւարկմունք յանքոյթ նաւահանգիստն, և բերք բեռանցս մեղաց փոխարկեսցի ի թոշակ շնորհաց։ Եւ յայսքանեաց ամենից բիւրուց բարութեանցս ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ խնկեալ և խոստովանեալ, ամաչեսցէ բանսարկուն չարեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ, ունայնասցին մուրհակք մեղացս, խըզեսցին հաղբքն, որոշեսցին որոգայթքն, կապտեսցին կապանքն, վանեսցի վիհն, վերասցին վնասքն, պարսեսցին պատրանքն, ջրեսցին մեղքն, պատառեսցին պարտիքն, խորտակեսցի լուծն, քակտեսցին քեղքն։ Եւ ընդ մեայլ մթութեան չարեացն յանցանաց և դիւացըն բանակաց պաշարողաց՝ արեւ փառաց քոց ժամանեսցէ կեցուցանել փրկել և լուսաւորել, յայմմէ և յայհեկէ, ի դիմաց և ի թիկանց. և եղիցի նշալ առաւօտու հոգւոյ դարնայնոյ ընդ ակնկալութեամբ սպասողացն քումդ երեւման։ Օ ի դու ես բարերար առ ամենեսին, և հնարաւոր են քեզ ամենայնք. և ամենեցուն զկեալն կամիս և զփրկութիւնն բաղձաս։

Դ. Ով ամենապարգեւ ձեռն Յոի Քոի, և առ խոդարձցիս կարկաւամամբ շնորհի աջոյդ քոյ սրբոյ բնակեալ միացեալ, և ոչ հեռացեալ յանձկութեան սրտէ սիրոյ սենեկիս. և անեղծական քո նկարագիր՝ նշխար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկաւէտ կոչմանս՝ ընդ իս պահեսցի, միջնորդեալ ընդ քեզ ի մատեան յաւիտեան կոսակաւդ կենաց հոգւոյդ աւետեաց երկնից յօրինողիդ։ Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ, և միոյդ ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ զպատճառ միոյ, երրեակ անձնաւորութեդ և միոյ աստուածութեանդ

վայելեն փառք յերկնաւորացն վերից, 'ի սրբոցն դասուց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԼԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ա՛ՐԴ զյարմարութիւն պաշտաման բանիս 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ, օրհնեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկաղդեստիցն զուգամտանպէս խառնեսցես 'ի յանուշութիւն կազմութեան իւղոյն Սարիամու կնոջ բարեպաշտի։ Յոր հաւասարեալ նոյնութիւն ընդ երջանիկ պոռնկացն 'ի քէն ընկալելոյն յաւէտահրաշ յարգանաց, պարարեսցիս մեծապէս իմովս բանիս նըւաստիս, ընկալեալ յանհաս և 'ի բարեբանեալդ զբլուխս բարձրելոյդ, անկշռամբեալ 'ի բամբասանաց սաղմոսին, մի օծցէ զտերեւ ոստոց գագաթան իւղ մեղաւորին։ Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճախութեամբ բուրման խոստովանութեան այսր մատենի 'ի բազու�ն աղդեալ, համատիպ ամենատարած և աշխարհալիր տանն տեառնայ, ըստ օրինակի համեմատութեան նոցայն յիշատակի։ Ռանդի դու նոյն տէր զդատացուցիչ նախնի չարախորհից կանանց մեղաւորաց, որոց առակեալ զմարգարէին կերպարան՝ քու

ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր, անտուստ առ սոսին անճառ ներգործութիւն 'ի յիս վերաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարութեան։ Ընդ անուանական գաւառոյն կերակրոյ զբազմահամբաւ պտուղ ցորենոյդ կենացդ հացի, ընդ ապականացու արծաթոյն՝ զարքունականդ պատկերս, ընդ յեր-

մարարար թմբրութեան գինեւոյն՝ զաժակդ արեան ա-
բարշեդ, ընդ իւղոյն առելոյ 'ի յայրատ կնոջէն հնոյ ժո-
ղովրդեանն՝ զօծումն շնորհին առ իս դարձելոյ, ընդ
զերծման գլխաշուք կուսոյն՝ զանապականութիւն վերաբ-
կուն, ապարանջանին պճնութիւն՝ զթռիչս բարեմասնու-
թեան, օրինիւն և աւետարանաւն՝ հանդերձ գործնա-
կան առաքինութիւն, ընդ ունկանն գնդի վայելչականն
զարդու՝ զանատուեր յիշատակ տէրունականդ ձայնի,
ընդ քայս պերճութիւն լանջացն՝ զոքնահաւաք աւանդ-
դեսս ուղղութիւն քոյինակրօն ընդոյդ քաղցրութեան։

Բ. Խայց զի է յայսոսիկ ինձ պարծել, և ոչ վերստին
'ի սոյն պատկառել։ Այլ յայլ օրինակ փոխեալ զմա-
տեան մաղթանաց այսր ողբերգութիւն, որ ինչ ինձ է
յարմարաւոր, ամենայնիւ հատուցիչ զպատիժ պար-
տուցս իմոց մեղանաց, 'ի մարգարէիցն տառիչ բերեալ
համառօտս՝ 'ի սոյն յարկ մուծիչ սաստիկ դատախազ.
ընդ ողբոց նոցին ընդակցեալ, քան թէ ընդ բերկրութն
նոցա պարել՝ յորս հառաչանս, ձայնս հեծութիւն, բո-
ղոքս բարկութիւն, նախատինս խորտակման, լալուն կա-
բեւոր։ Այլ մեծիդ ՅԳԹՈՒԹԻՆ ամենաժաման՝ կանուխ
ազդեցաւ յիմ յուսատրութիւն, առ որս՝ զղջմունս, խոս-
տովանութիւս, աւետիս, պարգեւս, լուսոյ երևմունս,
խրախոյսս ՅԱԾՅԻՆՆ, փառաց ժառանգութիւս, հրաշիչ
յայտնութիւս, սքանչելեաց տեսութիւս. յորոց ոմանք
յոյս ընձեռեն, և ոմանք վհատուիս բազումս մատու-
ցանեն. յորս ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճա-
կեցայ։ Զի եթէ զգեսա ՅՈ զվարագուրին պատրուակ
ասաց Եզեկիել, յորում արար ժողովուրդն կուռս կար-
կատուն, որով պռնկել ասէ 'ի նոսա, իսկ ՅՈՐՔԱՆ պա-
տիժ անմաքրութեանս եղեցի զաստուած զգեցողիս ներ-
քոյ և արտաքոյ։ Զարմանամ, թէ զիարդ ոչ կիզում.
հիանամ, թէ ինքս ոչ այրիմ. ափշիմ, թէ ՅՈՐԿԷՍ չյա-
փիշտակիմ՝ տանջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջաղխեալ,

մանրեալ, խորտակեալ, կարեալ, բաժանեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին, ըստ գրոյն։ Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ նշոյլ յիշատակի փրկութեան յուսոյ, զի քրիստոսեան աւետարանն կենաց է ամենեւին, 'ի կերպաբանաց պատկերի բանին ծանուցեալ. որով առ մեղանան դարձն, առ պարտիսն շնորհն, առ եղծումն նորոգութիւն, առ անօրէնութիւն քաւութիւնն, առ վէրն բժշկութիւն, առ վտանգն անդորրութիւն, առ պատիժն ներումն, առ պատերազմն հանդարտանալն, առ հուրն անձրեւն, առ պատուհասն պարգեւն, առ ակնկալութիւն սատակմանն՝ ձիրն, առ գործարան մահուն՝ կենացն աղատութի։

Գ. Եւ զի՞նչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, և ոչ զանձառելիսն ասասանօր դասել։ Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութի, յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութի, սոցին ակնարկութիւք ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն. խաչին փրկանք, բանին սփոփութի, բարւոք վարձ կամայս առ կշռութի գիտողին, աւազանն կենդանարար՝ հաշտութեն միջնորդութիւն, և այլք ամենայնք անթիւք բարիք 'ի բարեբարէն բարդեցեալք, աղատք 'ի հարիէ, արձակք 'ի լծոյ, իշխանականք և ոչ իշխեցեալք։ Այսոքիկ են, որ ինձ 'ի մէջ դառնութեան մահու՝ կենաս անտարակոյս աւետարանեն. քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ ըստ բանի երգողին։ Ոչ փոքրկութիւք որդւոյ զհայր փառաւորեմ, ոչ նուաստութիւք հոգւոյ զսրբի նախադասեմ. համարիս ունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութեամբ։ Բանզի և 'ի դէմս հոգւոյն սրբոյ այս են աղաչանք, նախընծայ սկզբանն պատարագին՝ յորում դառնդ երկնաւոր զենանի, զայս աղօթեցի։

Աղօթք, որ նախ քան զպատարագն մատուցանի։

Դ. Ամենակալ բարերար մարդասէր ած բոլորից, յօրինող երեւութից և աներեւութից, փրկող և հաստատող, խնամող և խաղաղարար, հօր հղօր հոգի, հայցեմք բաղկատարած մաղթանաց գոչմամբ հեծութեամբ յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ։ Ստուգիմք մեծաւ դողութեամբ սաստիկ երկիւղիւ մատուցանել նախ զբաղնակաւս զայս պատարագ քում անղնին զօրութեդ, իբր աթոռակոչի փառակոչի և արարչակոչի հայրենի անկապուտ պատուոյդ, և քնողի ծածկութեամբ խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ Յմմանուէլի՝ զքեզ առաքչի, փրկչի և կենդանատուի և արարչի ամենայնի։ Ի ձեռն քո ծանուցաւ մեզ երբեակ անձնաւորութիւն միասնական ճշմարտութեդ, յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս։ Բեւ և 'ի ձեռն քո առաջինքն նահապետական տոհմին շառաւիղք՝ տեսանողք անուանակոչեալք, զանցեալն և զգալոցն, զեղեալն և զոչ գոյացեալն անստուերաբար բարբառով բանի վերապատմեցին։ Ոգի ով քարոզեալ զքեզ Մովսէսի, որ 'ի գնալն քո 'ի վերայ ջրոցն, անպարագիր զօրութիւն, ահեղ շրջարկութեամբ տածողականաւ՝ թեւապարփակ պաշտպանողօրէն գթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր։ Յոր կերպարան օրինակութեան՝ նախ քան զկառուցանել զլայծդ մածուած վերջնում վարագուրիդ՝ յօրինեցեր, կարող տիրապէս, զբովանդակ բնութիւս ամենից բնաւից բոլորից գոյից ամ էից յանէից։ Բեւ ստեղծանին 'ի նորոգութիւն յարութեան ամ եղեալքս առ 'ի քէն յայնմ ժամանակի, որ է օր վերջին այսմ կենցաղի, և օր առաջին երկրին կենդանեաց։ Բեզ հնազանդեցաւ միութիւն կամացն ոգի հօրն իւրում աղդակիցն քո, էակիցն հօր անդրանիկին որդի մերոյս կերպիւ. զքեզ աւետարանեաց

ճշմարիտ ՝ն՝ հաւատար և համագոյ հօր իւր հզօրի, և զառ՝ի քեզ հայհոյութիւն անքաւելի քարոզեաց, և իբր զնձամարտիցն զքո հեռատեսցն չարաբանական բերանս կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց արդարն և անարատն գքոտիչն ՝ամի, որ վասն մեղաց մերոց մատնեցաւ, և յաբեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ։ Ամա փառք՝ի ձեռն քո, և քեզ բարեբանութիւն ընդ հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Դարձեալ կրկնեսցի՝ի նոյն կարգ բանի, մինչեւ վատահութիւնն լուսոյ հրաբաշտիս յայտնեսցի աղեալ, աւեւարանել վերսին զկրկին խաղաղութիւն։

Ե. Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յամ՝ անձնէ զփառաւորեալ արարչութիւնդ անեղծ և անստեղծ անժամանակ հոգւոյդ գթածի որ բարեխօսդ ես վասն մեր յանմռունչ հեծութիւնս առ ողորմածդ հայր. որ զաւրքն պահես, և զմեղուցեալն մաքրես և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրեալդ հօր։ Ամէն։ Ամէն աղաւեա զմեզ յամ՝ անմաքուր գործոց, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութեան. և մի շինցին առ՝ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց՝փայլմունք՝ի տեսականացս աչաց խմաստից. վասն զի զքեզ ուսաք միանալ՝ի մեզ՝ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խնկելոյ։ Ամ՝ քան զի մինդ Այրերդութեդդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ ընդ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի իւրոյ, իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթեւանս պատուական՝ամ՝ պատրաստութեամբ՝ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառինդ, առանց պատժոց դատապարտութեան ընդունել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութեան։ Ամ՝ հալեսցի՝ի հրոյս յայսմանէ գայթագղութիւս մեր, ոմն մարդարէին կենդանախարսիկ կայծակամբն՝ի ձեռն ուներլեսցն մատուցման. զի յամի քոյդ քարոզեսցի գթութիւն, որպէս որդւոյդ՝՝՝՝ հօր քաղցրութի. որ զանա-

ռակ որդին մերձեցոյց 'ի հայրենի ժառանգութիւնն, և զպառնիկն յառաջեցոյց յերկնային աբքայութիւն արդարոյն երանութեան։ Այս այս և ես մի եմ 'ի նոցանէ. և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութեամբ կարօտեալ մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զարեամբ Քրիստի ստացեալս։ Զի յայսմ ամի՝ յամի ծանիցի քո ամենուրեք ընդ հօր փառաւորեալ համապատուաբար 'ի մի կամս և 'ի մի իշխանութեան. զի քո է զթութիւն և կարողութիւն և մարդասիրութիւն, զօրութիւն և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԼԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Արդ առ այսոքիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ խղճք, և առ քեզ դաւանութիւնք յարմարականք, որ բոմանդակեսս բանիւ զամ՝ ած, զոր 'ի նախնին ճառեալ՝ և յերկրորդումս յուցից։ Իսկ յանդիմանութիւնս գրաբանականս՝ 'ի կոյսս բաղմութեան ազգաց, և թարգմանութիւնս ժողովրդոց, զայս արդահատութիւնս մաղթողականս նուիրեցի, զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւնք։

Ի հանդիսարանս խօսիցս ասենի բանս մաղթանաց, որով հոգին աստուծոյ հաշտեալ հասանէ յօգնականութիւն։

Բ. Աղաչեմ զանփոփոխելի սէրութիւն ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զզօր քաղցրութեան քոյ, և բարեդրածեա 'ի յանձին և յիշխանական ազգման զգա-

յութեան զամենալից շնորհս բազմապարգեւ քո ողորմութեան։ Յւ հերկեա զանապատն անդաստան մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս յընդունակութիւն արդասեաց հոգեւոր սերմանդ։ Զուսմ ամենիմաստ էութեդ խոստովանիմք զամ պարգեւս ի մեզ ծաղկեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս, լցուցանես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս, բարբառեցուցանես համբոս, և բանաս զվիակեալ ականջս խլից. որպէս աղդակիցն քո էակիցն հօր անդրանիկն որդի քոյին գործակցութիւն ներդործելով զայս ամ, քարոզեաց զքեզ ամ հաւասարակից խոկութեդ հօր։ Շնորհեա և մեզ մեղաւորիս խօսել համարձակութիւն զկենդանարար խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ, հետեւել արագաթռիչ ընթացիւք մտաց ընդ անհուն ասպարէզս քոյին նաշունչ կտակարանաց։ Յւ ի մատչել իմ ի գլուխս հանդիսի մեկնութեանն նախաժամանեսցէ առ իս գթութիւն քո, խօսելով յիս զարժանն և զվիսանիսն և զհաճոյսն քո ի ժամանակի, ի փառս և ի գովեստս ամ՝ ութեանդ քո, և ի լսութիւն շնութեան կամաւ զիկ եկեղեցւոյ։ Յւ կարկառեա ի վերայ իմ զամենամերձ աջ քո, և զօրացո զիս շնորհօք գթութեդ քո. փարատեա ի մտաց իմոց զմէջ մթութեան մոռացութեան, ապաքինեալ ընդ նմին զնաւաւ մեղաց, ամբառնալ ուշիւ խնամատեցս՝ ի կենցաղոյս երկրէ ի բարձունս։ Լուսաւորեա ի յիս վերատին զծագումն անստուեր հրաշից գիտութեան ամ՝ ութեան քոյ, հզօր, արժանի լինել առնել և ուսուցանել յօրինակ բարեաց ամ՝ ասէր լսողաց։ Յւ քեզ ամ փառք յամի, ընդ հօր ամենակալի և ընդ որդւոյդ միածնի և բարերարի, այժմ և յանվախճան յաւիտեանս. ամէն։ Իսկ զհաւատոյ սահման բանի ընտրութեան շնորհի կենաց կանանի առ համադոյ սուրբ Հրրորդութեան՝ զայս վարդապետացի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարէ։

Երրորդութիւն անայլայլական նորոգ ստեղծաբանութեան ազդեալ յաստուծոյ, յոր ինչ 'ի Պիկիսն սահմանեցաւ հաւատ։

Գ. Խոստովանիմք և դաւանեմք, պաշտեմք և երկրըպագեմք զզուգափառ միութիւն ամենասուրբ Երրորդութեանն, ՝ծածուկ անճառ, միշտ բարի, նոյնագոյ, հաւասարապատիւ, անհաս իմաստից թեւոց սլացման, 'ի վեր քան զօրինակ և անդր քան զնմանութիւն, գերազանց գոլով սահմանի անպարագիր բացարձակութիւն, յառաջ քան զհին յաւիտեանս անտարրափակ էութեանց ստեղծականացս կարգաց, օրհնաբանութիւն անթարգմանելեաւ ամենահարուստ մեծութիւն յաւէտ պսակեալ, հաստիչ ժամանակաց և որ 'ի ժամանակի են կերպաւորեալք, ինքն պատճառ հանդերձիչ և յարմարապէս յօրինիչ տեսականաց և անտեսութիւնց։ Ոչ անուամբ չափեալ և ոչ յորջորջմամբ նշանակեալ, ոչ որակութիւն նմանեալ և ոչ քանակութիւն կշռեցեալ, ոչ օրինակաւ ձեւացեալ և ոչ որպիսութիւն ծանուցեալ, ոչ 'ի թերութենէ տարածեալ և ոչ 'ի լրմանէ ամփոփեալ, ոչ ուրեք երբէքի գրաւեալ և ոչ 'ի տեղւոջ վայրի երեւեալ։

Դ. Հայր գթութեաց՝ ունող ՝ամի, և ՝ած հանուրց որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝ որով զամ՝ ինչ ունի. ստեղծիչ և տուիչ ինչոց ամենից, բաց 'ի հոգւոյն իսկակցէ որով զհամայնն կաղմեաց։

Ե. Մինն յերջանկափառ համազօր ահաւորութիւն երիցն անձնաւորուեցս խոնարհեալ 'ի վերուստ՝ անտուստ 'ի ստորինս, որ էին իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն աթոռոյ, և անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ, մտեալ 'ի սենեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և ելեալ անտի յօդաւորաբար մարմին էապէս անորոշելի, անթերի մարդկութիւն և անպակաս ՝ածութեամբն։ Մի որդի հօրն միայնոյ և միածին անդ-

բանիկ ամամայր տիրածին կուսին, արարիչն յեղակա-
նութեամբ մարդ ելով ճշմարիտ սկզբնածին. ահա ոչ զինի
եղելոց երկրաստեղծիցս նմանութեամբ, այլ նոր և չքնաղ,
Թագաւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և
ոչ գոյացաւ 'ի ժամանակս, անդրանիկ ըստ սաղմոս-
ղին, քան զամ Թագաւորս երկրի. անապական խառնու-
Թեամբ կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի, ըստ օրինի հոգ-
ւոյ ընդ մարմնոյ, և ոսկւոյ ընդ հրոյ. և կամ յայտնա-
պէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ օդոյ, ոչ փոփոխեալ և ոչ ան-
ջատեալ։ Այլ ինքն եկեալ կամաւորութեամբ 'ի խա-
չըն մահու, իբր զդառն անարատ 'ի սպանդ վարեցաւ,
և հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանութեամբ զարարա-
ծոց իւրոց փրկութիւն. չարչարեալ խակութեամբ կեն-
դանեօք՝ եդաւ 'ի շիրմի անորոշելի յաստուածութէն.
եռօրեայ Թաղմամբն 'ի դժոխս՝ սանդարամետականացն
վհատելոյն բանտարգելիցն քարոզեալ ցուցաւ նորո-
գումն և լոյս։ Այլ աւարտեալ զանօրինականացն զիրբ-
կանաւորն զանտեսութիւն, աստուածապէս վերակեն-
ցաղեաց. և կառավարեալ 'ի Թեւս հողմոց՝ եղեալ 'ի
Քրովբէս ամպով անքննութեան ծածկեցաւ. համբար-
ձեալ գեր 'ի վերոյ ամ երկնի, նստաւ ձոխութեամբ
յաթոռն իւրական սկզբնաժառանգ հօրն հաւասարու-
Թեան, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսացաւ, անկո-
րուստ առեցելովն և անմուաղ սեպհականօքն։ Որով և
եկեսցէ 'ի դատաստան հատուցման, քննել զծածկեալսն
կշռութեամբ չափոյ արդար իրաւանց. որում սպասեմք
և յոր աղօթեմք, հաւատացեալք յամենայնի՝ ամենայ-
նիւ ամենակալ տերութեան նորա. որ արդարեւ մինն
է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փառակցութիւն յաւի-
տեան երկրպագեալ։

Զ. Խարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ
հօր և զհոգի էութեն նոցին, ամենաղօր, ճշմարիտ, կա-
տարեալ և սուրբ, որ յանէից գոյացոյց զամենայն եղեալքս

ամ, ինքնագործ հոմիշխան երկուցն և ընդ նմին անեղծ և անսահման թագաւորութեան. որ ինչ պատճառն առաջին և բանն ահաւոր նորին ինքնութիւն, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ։ Բարի ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զհօրն պարգևս ի գովեստ անուան փառաց միածնին. որ աղդեաց յօրէնսն, շնչեաց ի մարդարէսն, փչեամբ աղգակցին տպաւորեցաւ յառաքեալսն, կերպիւ աղաւնւոյ ցուցաւ ի Յորդանան ի մեծութիւն փառաց երկեղչն, փայլեաց ի գիրս աւանդականաց, արար հանճարեղս, զօրացոյց խոստովանս, լցոյց վարդապետս, օծ արքայութիւնս, ժամանդակեաց թագաւորս, եւ վերակացուս, հրամանատրեաց փրկութիւս, շնորհեաց ձիրս, հանդերձաւորեաց քաւութիւս, զմկրտեալսն ի մահն Քրիստոսի ի բնակութիւն իւր մաքրաղարդեաց. զոր հայր և որդի, զնոյն և հոգին ներգործեաց, և ինքն է ամ խնկեալ սիրբաղէս ամենայն յամենայնի։

Է. Բանդի ոչ նախանթաւելումն Հոգւոյ հոգութեանն որ մեծ ինչ քան զմիւսն, և կամ զկնի անուանիցն նուաստագոյն առ նմանն, և կամ ի մինն ասելով խառնակութիւն գոլ դիմացն, և կամ յերիցն տրոհումն ուրոյնութիւն ել կամացն։ Բանդի անմեծար հայր ամիս, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութիւն. որպէս ոչ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհագագ ումն և անկենդան և առամ հրաման նուաղեալ։ Իսկ բանն եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որք ումն և կամ լքեալ և կամ ի մահացուէ ումեմնէ ոչէի։ Որպէս և հոգին եթէ ոչ ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ումն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդասելի։ Այլ եթէ որ հակաճառական բանիս յաւակնի կապտել զհայր ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն յորժամ և չէր, և անբանութեն բամ բասանօք պատուել վարկանի զնեհին մեծութիւն, և կամ սարկութիւն տացէ բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգեւոր, որով այլ իմն գոյութի օտար մեծանել

և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական յանարատ պատիւ միութիւն սուրբ Երրորդութեան, զայնպիսիսն քարամբք պարսից հաւատոց բանից, իբր զդժնդակ դեւս դիմամարտիկս գազանակոնս, հերքեալ 'ի միջոյ 'ի բաց հալածեմք, եդեալ 'ի նղովս զնոցս ընդ նոսին՝ փակեմք ընդդէմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս դաւթի։ Ասասի զսուրբ Երրորդութիւնն փառաւորելով 'ի նոյն տէրութիւն միակցորդ հաւասարութեան, զուգաձայն սրբաբանութեամբ, հանդուգնատիպ հարթութեամբ, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի, 'ի ժողովս անդրանիկացն, և յազգս երկնածնացս բանականաց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ը. Արդ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւորելոց յայսմ մատեանի՝ ամենալուր ականջաց մեծիդ ՅԻ ընծայեցուցի. սովիմբ սպառազինեալ, և ապա մոռ 'ի հանդէսն։ Այլ ոչ երթիկ կարօտեալ իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանալս, որ մինչև ստեղծեալ էր քո զամենայն՝ նախ քան զլինելն երկնի փառաբանչօքն անմահից և երկրաստեղծս բանաւորօք, դու քեզէն 'ի քումդ լուութեան փառաւորեալ իսկ էիր. այլ զի զմերժեալս զիս յարգեսցես, անձաւ քաղցրութիւն, ճաշակել զքեզ բանիս հաղորդութիւն։ Իսկ զինչ պարտ իցէ ըստ արքունական հրամանիդ կենաց կանոնիդ ասել Աղոնայի տէր, և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ զիս զոսկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ պատգամի, զդրեալս մատամբդ ՅԻ՝ եղծի, որ և խորտակելն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրոյ զերկրորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ։ Այլ արդ քանզի բաղմօք պաղատեցայ դրուակօք խանդաղատականօք, որ ոչ է գրեալ 'ի յայս կարգ ձայնի, լուր, բարեդութ, ըստ սմին բանի այնմ ամենայնի։ Երկնչի և այս աղերս բարբառոյ հայցման աղօթիկս յօդեալ ընդ նոսին. թերեւս 'ի մաքրոց և 'ի կամարարից այս նուէր հացի պա-

նից բաղարջուց իւղով զանգելոց 'ի սեղան փառացդ քոց մատիցէ։

Թ։ Ա՛յլ դու բարերար և յամի մարդասէր Քրիստոսըդ մի՝ ամ միոյ, հղօր և ամենակալ, որ յաղթեա դըԼթուԼթեամբ խնամոց քաղցրութեան քո, ոչ հասարակականաց միայն մարդկութեա իմոց գոյակցաց, առ որս յաւէտ է ամբոխութիւն և բիւրամասնեայ հակառակութիւն, այլ և հրեշտակացն անախտականութեան, նաև և ևս քան զայս՝ սրբասնելոցն անարատութեան. յորոց մի էր և Հեղիսա, որոյ ցոյցք խստութեանն 'ի Քորեբ լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, 'ի շարժումն մեծ, 'ի հողմն ուժգին, 'ի հուրն կիզանողական. իսկ քոյդ հեզութիւն երկայնմտութեան՝ 'ի հանդարտութիւն մեղմութեան օդոյն քաղցրութեան. քանզի կամաց ողորմութեդ դու միայն ես, ըստ գրեցելումն։ Վասն զի թէ և հաճոյք գտան մերասերքս առաքինութեամբն յեղանակեալ յայլ նմանութի վերնային, սակայն երկրածինք են և նոքա, ընտրեալք 'ի մարդկանէ. իսկ դու ոչ ունիս չարանալ իսկութեամբ բարիդ, յամենայնի օրհնեալդ, ամենեւին փրկութիւնդ, ամիւ հանգիստդ, համայնից անդորրութիւդ, համօրէն սատացելոց դեղ առողջութեան, աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ ըստ Եզեկիայ։ Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ, որ այնքան ծարաւես պատքիս անկարօտդ ամ իմոմ փրկութեան, մինչ զի զուարթնոցն երկնից անմահից օրհնաբանողաց բան իմն ընծայեցեր մարդկօրէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար՝ անեղծական յարակայութիւ մշտնջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ քո դԼթութեան 'ի մերոց դիմաց կենցաղականաց վասն իմ լքելոյս հաշտութեա մաղթել, ողորմեա Եզրուսաղէմի, որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց ելանելոյ մեծիդ յայտնութեան առ հրեշտականն Թափուր տեղի ստորանկելոյ 'ի ձեռն մարդկան՝ քո կցորդութեամբ աւետարա-

նեալ առակաւ այսր օրինականս, Երուսաղէմի։

Ա. Արդարեւ լուսաբարեգութ, անսասեր թագաւոր, ունկնդրեցեր կեանք և յոյս, ի միտ առեր երկնաւոր, յարգեցեր հզօր, նկատեցեր ծածկագէտ, տեսեր խնամակալ, կարեկցեցեր անպատուամ, խոնարհեցար միշտ բարձրեալ, նուաստացար ահաւոր, յայտնեցար անճառ, ամփոփեցար անսահման, քանակեցար անքննին, մածար ճառագայթ, մարդացար անմարմին, շոշափեցար անքանակ, կերպաւորեցար անորակ, լցեր իսկապէս զաղաչողացն բաղձանս։ Դու իսկ եղեր թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս, միջնորդ կենդանի, պատարագ անմահ, սպանդ անվախճան, նուէր մաքրութեան, ողջակէզ անծախ, բաժակ անսպառ։ Այնմ ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեսցես առ մեզուս ցելոյս զբարեբաստութիւն կամաց քոց կենդանատուաց, գոլեալ երկայնամիտ. և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այ արդ, տէր զօրութեանց, մեծութիւն ահեղ, անտարակոյս տեսաւորութիւն, կամք ամենընդարձակ, առատութիւն անպակաս, ո՞վ որ զօրեսցէ տօնել հանդիսիւ պարերգութիւն ի միոյ կաթուածոյ ցօղոյ քումդ բարութեան, որ ցանկ դեղերիս պատրաստել պատճառուրս հնարիցս խմուամ փրկութեան։ Այլ զոր մեծն է գրեցիցս պատմել յապաւնիսն. քանզի ոչ անուանեցար հրաշ-

բեշտակասէր, և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր. այլ և զերկինս զամբարօք նոցին զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սիրել զնոսա. այլ առեր ի պատիւ մեծաց գովեստից առաջին դասեալ զմարդասիրութիւն։ Վասն որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն անճառ ի խորհուրդս սոսկալիս. զերկնայինս լուսակերս պիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխաւորս յաստուկ մատակարարութեց. իսկ զստորնային ծնունդս մահկանացուաց տիրական և ՈՒՃական պաշտելի անուամբ բազմ պերճացուցեր։ Ընդեալ վերստին ըստ ահման կշռութեանն չափոյ, լայնեցեր քեզ կոտակս գրոց ճառից անբաւից զանապակ ծովմանն ծայրագունեին վերնում բարութեանն։ Լուս և ի մարդանալդ քո միդ յեութիւնն, ոմանց վասն ինքեանց և կիսոց վասն այլոց զեղեր առատութեամբ զտուրս կենաց, արուեստս բաղմօրինակս, սքանչելիս աստուածագործս, նշանս ճշմարտատեսիս։ Որպէս զի թէ անդամալուծին պակասելոյն ի հաւատոցն՝ հոգաբարձացն առաջարկութեամբ զոյոյս յուսոյն՝ գթացեալ ողորմեցար, և ոչ՝ զոչ զորեացէ առաւել բան քո ամենակար առ ախտալից մարմնոյս մաքրութիւն աղաղակելոս հառաչման. քանզի արդարեւ մեծ են չափք հրաշից, քան զանմաքրեալս հոգի սուրբ հաստել, զլուացեալս պատկեր անարատելի աղտոյ ներդործել. նա զի և երկրորդս առաւելագոյն յաւազանին շնորհ յաճախել՝ զվառան հայրենի բարձրացուցանել։

Բ. Դու ես աէր որ որբեաս զմեզ, որոյ ընտրելոյն քոյ նախատապաւորեցեր Մովսէսի. դու ես, որ ի մեզս և յանօրէնութիւնս վերակացու եղեր տոհմին Յակոբայ, մինչ յեգիպտացւոցն երկրի ընդ խաւարն հեթանոսաց ընտանեանային։ Դու ես, որ օրէնսդէտ առնես զմեզս ուրան ի ճանապարհի, ըստ բանի երգողին Դաւթայ. դու ես որ փոխատրես զբարեզէն սրտից կարծրութիւն ի լոյծ կակղութեան մարմնոյ գոյութեան բանի ընդու-

նելութեան։ Դու ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանապարհ մի երկնչել ի քէն զովանդակ կենացն սահման. դու ես, որ տաս զերկիւղ քո ի միտս խստուն առ քեզ ուշանել հաւատովք, ըստ մարդարէին ձայնի։

Գ. Օրհնեալ քո շնորհացդ զաշխարհաստեղծ բերանոյդ զածելոյն անձրեւացդ զկեցուցանողդ կաթուած մատոյ ըստ ելեւացս դրանց բացարան, որով զօձին խորամանկութիւն բանսարկուին թիւնից բարձցես և բժշկեսցես։ Լամենակալդ ձեռօք զնոսօնականացս շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ ազդեա զօրութիւն ձայնի, որ տաս բնաւից ընտրութիւն բանի. զի դաստիարակեալ զպատուշաճականն՝ մի յանդգնաբար խօսելով իբր զնախնին լքայց ի յուսոյդ, և անբանութեան մատնեցայց վանեալ յորսողէն։ Ուսաւորեա վերստին զնաւարեցեալ հոգւոյս աչս կենդանաբաշխողդ կարկառմամբ, զի մի համարձակութեն շիջեալ լապտեր շնչմամբ վիշապին՝ ի ներքոյ գրուանին ստորաձգեցայց։ Խարձ զանօրէնութիւս իմ՝ ասէր, և ընկեա ի խորս ծովու. որ է փոքր առակ մեծութեանդ անբաւութեան, ըստ մարգարէին, զիմս ընկղմել չարութեան։ Կանգնեա կրծանեալս անձին նշան վստահութեան, զի մի յուսահատութեանն կոխող կառուցեալ զիաձեցելոցն բողբեցցէ։ Խաց, հզօր և գթած, զբժշկարանիդ կենաց վարդապետարան, զի զառ ի ներքոյսն մշակութեան կորուսչին սերմանց՝ մանկաղաւ կամացդ հուպ առ արմատս խուզեալ հնձեսցես։ Դէմ եղեալ հետեւել առ քեզ բողբիւդ ած՝ պետրոսեան օրինակութեան, ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց ընկղուզոյ. մատոյ ժամանեա զաջդ կեցուցիչ յօգնականութիւն ինձ սասանեցելոյս։ Ընդ քանանուհւոյն ձայնի ի խորոց սրտիս պաղատիմ, սովեցելոյս ասպականասպաս կաղկանձողական ամենաթշուառ վանդաւորիս, ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հայի ի բաղմաղեղդ քո սեղանոյ մատնաւորեսցես։ Ընդ

փրկութիւն նիւթոյ խորանիս որդւոյս դառնութիւն, որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս։ Զի քո է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրութիւն, և դու ես քաւութիւն և բժշկութիւն, նորոգութիւն և երանութիւն, և քեզ վայելէ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Լ.Զ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Յ քանզի անթիւ են յաճախեցեալ և գերազանցութիւք միշտ առաւելեալ փրկանաւորդ արգասիք շնորհաց առ պարտուցս իմոց առաւելութի, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութի։ Զ.ափդ ամփոփիչ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ 'ի գործարանի մահուն նշանի խաչին հեղուսեր, զի զձեռնարձակութիւն իմ ընդդիմութի կամաց քոց եբցես։ Զ.ընթացողականդ լծակցութի երկոցունց ոտիցդ կեցուցողաց՝ յանարգելութեանս պատճառ՝ 'ի պատժարանի փայտին մաճուցեր, զի զփախուցեալս վայրագութիւն թշուառացելոյս գերբաւականեսցես գթածաբար։

Բ. Ոչ գօսանալ ձեռաց կռփողացն հրամայեցեր օրհնեալ գագաթանդ, որ զթզենւոյն տունկ առժամայն չորացուցեր, զի և զառ իս ներելոյդ օրինակ կանխաւաւետարանեսցես։ Ոչ գանողացն ապիրատութի ըզխոստովանեալդ ՅԾ սպառնացար, որ զարուսեակն մթացուցեր, զի մահացելոյս անձին բարութի հանգըստեամբ հանդերձ դործեսցես։ Ոչ զհայհոյչացն հնա-

բաւոր չարաբանութիւն կապտեցեր, որ զլուսնին պատ-
կեր երանգաւ արեան գունեցեր, զի զանհամարձակ լե-
զուս 'ի գովեստ քեզ զօրացուցես։ Ոչ նախատողացն
մոլեգնութիւն սատեցեր, որ զտարերս սասանեցեր, զի
զիմաստասացեալս գլուխ գթութիւնդ օծմամբ իւղեսցես։
Ոչ 'ի մոլորեցուցիչն կարդալ զքեզ ճշմարտասպանիցն՝ զո-
դուած ծնօտիցն բաժանեցեր քակտեալ 'ի միմեանց, որ
զկարծրութիւն վիմացն հերձեր, զի զանուանակս բարեաց
հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութիւն ողորմութիւն հան-
դարտեցուցես։ Ոչ զպահապանացն սուրս ընդերաց
իւրեանց մատուցեր, որ զորովայն օձին սահեցման հո-
զոյ մատնեցեր, զի զտառապեալս մարմնոյ ոսկերս իբր 'ի
գանձարանի պահեալ, կենաց յարութիւն արժանացուս-
ցես։ Ոչ 'ի կնքելն զշիրմին փականս կենդանակիր քո
դերեզմանին՝ անդրէն յորսայսեալս զնոսին յանդունդս
երկրի սուզեցեր, զի 'ի տապանակի անձինս զնշխար լու-
սոյդ հանդուցցես։ Ոչ 'ի համբաւելն զքեզ կորուսեալ,
և իբր զերկրաւոր մարմին գողացեալ, համայնաջինջ և
ամենասպառ զսերմն ծննդոցն կրճատեցեր, զի զիս զա-
նարժանս յիշատակի ընտրութիւն բարեաց՝ անկորուստ
և անվնասելի ընդ փրկեցելոցն հաղորդեսցես։ Ոչ յար-
ծաթոյն կրկնակապէն կաշառաձգութիւն, որ 'ի դան-
ձարանէ հօր քում նուիրանաց քեզ գրաւ մատնու-
թեան և անարգութեան մատնաւորեցին՝ զուրացողա-
ցըն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուածոց հանդոյն Սովա-
բու՝ 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս զվիպ-
եալս 'ի հաստատութեանց և ընդ իշխանութեամբ մա-
հու վաճառեալս՝ արեամբ քո փրկեալ, 'ի հաստատու-
թիւն վիմիդ կառուցես։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ
վերստին, յամենայնի միշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԼԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա· Աբդ այդ գումարտակ վերադասեցեալ բարեշնորհութիւնքդ պարգեւաց առ իմն երախտիս, ոչ աւանդութիւն բարերար գոլեալ և ամենազօր, թէ և սակաւք շարադրեցան աստանօր եղեալ, այլ արքայազունք են և իշխանականք ինքնակալութեաց, որդիք զօրութեաց, ծնունդք վեհից, մեծափառք, լուսանոյոյգք և հրաշապատիւք· յաղթողական վերամբարձութեամբ դրօշիւք հռչակեալք ըստ գլխոյ գլխոյ պատկասաճայծ գեղազարդելոյ, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիւնս օրհնաբանողաց, համբարս հեղս երջանիկս և խաղաղական ուծային հարաստութեանց այնոցիկ նահանգաց, զորոց մարդարէն մաղթեաց ասելով, զարթո տէր զզօրութիւս քո, և եկ կեցոյցանել զմեզ· որք յոյժ զօրեն հալածել զմեզս, և զանյուսութիւն կարկուտ հալել և փախուցանել, քան թէ նախամարտիկն զենուորութիւն երկնային պարուն զդիշերապարն խաւարասէր սկզբնաներհակ բարւոյն ՝ այ։ Քանզի և զբնաւն այսքանեանցս ձրից որ ի բարձրելոյն ինձ անձրեւեցաւ տկարիս, թերեւնամանս և ապաստաւոր ծառայիս, անձառ է ասել· իսկ եթէ համարձակեսցի ոք զօրել խօսել, զսակաւս ՝ի բազմացն քան թէ զիսկութիւն համանգամայնելոյն· առ այսոսիկ զառաջին նիւթն յիշելով յորմէ հաստեցաւն, իբր զտկար ոք նկուն ՝ի զօրութենէ մեծէ հերքեալ պարտեսցի։

Բ. Այլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ ըզ նոյն վկայեմ առ թերի խակութիւն հողոյս՝ և կատարելութի հասատղիդ, և առ բարիսն իմ չարժանութիւն, սակայն ամենալոյս աննախանձ և բաղմաղթողուն գովեալ արարչութեդ զօրեղութե վանեալ են կարծրութիւնք արտաբերութե սրտի բանսարկուին. որ քարին առաւկաւ՝ յուսահատն վհատութեան, սպառամամբ խոպանման աղբերացս երկուց, որ 'ի զգայականս Յդեմայ բըղխել պատրաստեաց սնկողն, զի առաղեալ ծաղկեսցի նոփաւ՝ որ 'ի յիս բարեգործութե կենսատուն դրախտ, ահա մի ցամաքութեամբ արտասուացս՝ աղանդահնար պատրանօք՝ չարաչար խորամանկեսցէ վերստին հանել 'ի փափկութէ նախնում վիճակին։ Իսկ յորժամ կացցէ ոճ համբարձեալ հրաշիւք արուեստից 'ի մէջ աստուածոց հաշտարանացն խաղաղութէ, բարձեալ ընդ ինքեան զնորհացն կտակ, առ որ ոմ վիճաստկարութիւնք խարդախութեց և կարճմտութիւք սրտնեղութեց իբր ընդ վիմեղէն լերին սնդութեան բախեցեալ ցնդին, ջրոյ օրինակաւ ստկաւու հեղեալ, և կամ 'հողոյ խորտակմամբ փշրեալ։

Գ. Արդ չեւ իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին Յոբայ՝ 'ի մարդկանէ լցեն, այլ յամենատես աչաց վերին հրամանիդ, մտեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս, սուս կամ ստատնեալ յոմ կարծեաց. ապաւինիմ և արդ անձամբ բեկելով 'ի յոյսդ հատատութե կենդանի առնելդ. զի ողորմութիւն նայեցեալ 'ի յիս իբր 'ի պարտաւոր կոչատեան պատժոց, առաջի բարերարութե երկնայնոյդ յանդիման եղեալ ապաձեռն անթոշակութիւ, զքոյդ երախտիս անպատում փառաց բերելով ընդ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ. որ ոչ մոռացմամբ զբաղեալ ներհես, և ոչ թարթամմամբ աչաց ընդմիջեալ՝ զհեծութիւն կրից անտեսես։ Վերացս յինէն, ազաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ զվսեղդ վանեցիս, հոգարկութիւ տրտ

մութեդ՝ զտարակուսելի տխրութիւնս, փշանիւթ պատկաւն՝ զբոզբոզ մեղացս, զարիւնածով դանին՝ զհարուածս մահուս, ապտակին յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս, թշնամանօք թքոյն՝ զանդոնելի դարշութիւս, լեղւոյն ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութիւն։ Ահա քո են այս ամ բարութիւք անբովանդակելիք՝ ոյ մեզ միածին որդի. առ որովք զչարութիւս իմ յիշատակեալ՝ զամէնօրհնեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղակաւ խմանալեացս պաշտանօք։ Տես 'ի խոստովանութիւն զղջման պարտութիւնս ամաչելոյս, և տուր ողորմութիւն որդւոյս սատակման մահուն՝ անմահի. զի 'ի բաղմութեան խնոցս մեղայ՝ վերբստին կրկնեալ նովին ամենեցմամբ առաւելութիւն՝ քո ողորմութիւդ աւետարանեսցի, հաշակեալ հնչմամբ ահաւորութեան յերկնի և յերկրի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բանցն արդ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուածսի որ 'ի սկզբնաւորականացն կարդի՝ զմեղանացն զխաւաբային ծնունդս զլխաւորացն օրինացն մարմնականացն անդամոց գրեցի, յորոց տիրեցայ ժառանգս մահու, նոյնպէս և յայսմ սահման ընտրութեանս բանի զլուսածը նելոյն զաղատարարն օրհնս հոգւոյն կենաց որ 'ի տէր Յիսուս՝ յիշատակեցից նուազս յոքունց, իբր յանբաւ բազմութեանց ծովու կաթիլ մի առեալ։

Բ. Բանզի են արդարեւ կայսերականք ոմանք 'ի բարձ-

բութիւն դահի բազմեալք, թուշակաւն հնորհաց լցեալք և հարստացեալք։ Թագաւորն և սիրեցեալք իւր, արքայն և պատուաւորք իւր, պսակեալն և իշխանակիցք իւր, բարեհաճակեալն և հնչմունք իւր, յաղթողականն և փոդք իւր, զօրաւորն և մարտիկք իւր, գովեցեալն և փառք իւր, փեսայն և պարաւորք իւր, դշխոյն և օրիորդք իւր, փեսաւէրն և հանդերձանք իւր, աղաստութիւնն և հնարհք իւր, այցելութիւն և ձեռն իւր, խոստումն և քաւութիւ իւր, պահպանութիւն և աջ իւր, պարգեւն և զարդ իւր, նշանն կենաց և ամրութիւ իւր, կնիքն և նկարագիր իւր, ամպն և հովանի իւր, արուեստն և հրաշք իւր, հոգին և անեղծութիւ իւր, բանն և կատարած իւր, ուխտադրութիւն և լրումն իւր, զօրութիւնն և հրամանք իւր, լուսաբանն և աքանչելիք իւր, մանանայն և անապականութիւ իւր, վէմն կենդանի և վտակք իւր, սիւնն հրոյ և ճառագայթ իւր, որոտումն և ազդմունք իւր, յոյսն վերին և փրկութիւ իւր, ծառն օրհնութեան և պտուղք իւր, բարեբունակն և բարութիւք իւր։ Լու զի մի զնուաւն ասելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգանիկ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, 'ի շատն ասել լռեցից և 'ի սակաւն ժամանեցից, բաւականացեալ ամենապիկար կարիս։

Գ. Բայց աւաղ յաւէտ ասասնօր թշուառացեալս եղկելի անձինս, քանզի կարդ բանիս բերէ ինձ խառնել ընդ ձայն աւետեացս բողոք դուժիս. վասն զի ընդ այսոսիկ առընթեր սորին գայ արդարութիւն և կշիռքն, վճիռն և հատուցմունքն, քենութիւն և լոյսն, յանդիմանութիւն և դատաստանն, մերկութիւն և պատկառանքն, յայտնութիւն և ամօթն, ամբիծն և վասասակքն, թիւրեալն և պատիժքն։

Դ. Դարձեալ վերստին աշխարհ կրկին եղկելոյս, քանզի գայ հասանել առ հասկ հասակիս անհնարին բարկութեամբ մանգաղն առ հունձսն, դատաւորն առ ա-

տեանն, հզօրն առ բեմն, սպառնացեալն առ կորուստն, բաղուկն առ դատաստանն, գաւազան խրատուն առ հարուածն, սպառազինութիւն առ նախանձն, հովիւն առ ընտրութիւն։ Քանզի բանն զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս 'ի վերջնումն աւուր հատուցմանն։ Այլ կանխեա, բարեգութ, նախընծայ քաղցրութիւն առ նուազ հեծութիւն վարանական երկիւղիս, և զօրութիւն ընձեռեա ձեռամբդ օրհնութիւն 'ի յետին տագնապիս առաջինդ քո օգնութիւն միսիթարել, բժշկել, քաւել և կենդանարարել։ Նշ քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Լ.Թ. +

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Նշ քանզի զկերպարանն առաջին լքի 'ի վնասակարին թեւադրութիւն խմսլս ծուլութիւն կորուսեալ 'ի սպառ, ցուցից արդ այժմուս զհնոյն յիս տեսակ, ողորմելի հեծութեամբ թախծեալ 'ի հոգի, անաչառ խոյտառականօք հրապարակաւ 'ի յեկեղեցիս բազմութիւն աղգաց վերապատմեցից բարձր ձայնիւ, բարբառով մեծաւ աղաղակելով։

Բ. Մատեանս հնչական բարդեալ 'ի յինքեան նեղքոյ և արտաքոյ ողբս և վայս և ձայնս, ըստ տումարի տեսլեանն Եզեկիէլի, քաղաքս անպատուար և անմահաբաձան, յարկս ուռնայն 'ի դառնափակաց ամրութեց, աղս տեսակաւ այլ ոչ համեղութիւն, ջուրս աղտաղտին անանխրժելի ծարաւեաց արբման, գետինս անօգուտ հեր-

կազործութեան, սահմանս լքեալ հեղեղավայրս կնիւնոյ, խոպանացեալ և տատասկաբեր անդաստանս, ասատուա-ծախնամ երկիրս անձնաւոր՝ որ բանաբերութիւն պատրա-նաց մշակեցայ, իւղենծիւղ փայտս պտղակորոյս, հա-սանելի ծառս ունայնաբոյս; կրկնաձեռ խօսուն տուն-կրս անոյս, ամենաշէջ ճրագարանս անոյս։ Արդ վե-ըստին առ սոյն բերելով զայս նմանութիւն աւաղակա-նաց, բազմաք կրկնեցիկ. որ ամենայն դառն պատուհաս պահեալ կայ հիքոյս, կրճու�ատամանց և անկիտ լա-լուն աչաց եղկելոյս, հայրական ցասուցն անսպասելի՝ դառնութիւն որդւոյս, ապականութիւն անսորոգելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս, նոր կշտամբութիւն գտողիս շա-բեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս, տարտամ տագնապն տա-բակուսանաց՝ եղկոյ գերելոյս, զոր երկնային զօրքն մա-տուցանեն թշուառացելոյս, ՝ի խրձուն որոմանցն վը-կայելով՝ վտանգեցելոյս, ՝ի ձայն ահարկու զանգժշկու-թիւնն ազդել լքելոյս։

Գ. Ահա արդարեւ երգս կատակերգութեան ջնարահար պատնկի, յաճեալ և կոծեալ քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողբմելիս և զկծեցուցիչս, ըստ առակաւոր բանին Լ-սայեայ՝ որ ՝ի պատգամին Տիւրոսի։ Զի թէ նա զդիպ-ուածն փոքր անցեալ ապառնեացն ՝ի մօտոյ իմն տպաւո-րեալ, բազոքեր դիմակս դիմակս կերպիկ կերպիկ աւա-ղականաց, ըստ կոծողացն կաքաւելոյ, իսկ առ իս ՝ի՞ր-չափս և ՝ի՞րպիսիս ձայնս մրմնջեցեալ վհատեցուցիչս. որ գալստեանն սեառն սպասեալ առանց վրիպանաց, մը-նացի անպատրաստ և անհանդերձելի։ Արդ եթէ ըզ դատաստանացն ահաւորութիւն կրկնեցեալ, բազմացուցեալ ինձ աշխատ. ապա եթէ զփորձն իսկութեամբ. ցուցեալ, յաճախեսցէ ինձ երկիւղ. իսկ եթէ զկերպարանացն տե-սիլ գրեցեալ, առաւելուն ինձ հատուցմունք, զի կան-խաւ նկատեալ զայնս և ոչ անագան ապաշաւեցի։ Այլ ինայեա յիս, գթած, մարդասէր, հզօր, բարե-

բար, ամենապարգեւ Քրիստոս Թագաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Խ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ամենակալ ած բարերար ստեղծիչ բոլորիցդ՝ լուր հառաչանաց ձայնիս վասնզի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կարծեաց փրկեա կարող զօրութիւն զերծեալ ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամենայնի առ ամենայն հնարս զօրանալ անբաւ մեծութեամբ և իմաստութեամբ անսահմանելեաւ։

Բ. Լոյս քանզի ուշիւ մնացս տեսեալ ի հեռուստ զհանդերձելոյն հանդէս ահաւորափայլ, նկատեմ ինձ ասասանօր կանխաւ զսիւն լուսոյ սրբոցն յուսոյ, զօրն խաւարի պատժապարտիս պատուհասի. ուստի ոչ զօրե որ յերկոս առ պատասպարան փախստեան. ոչ անդունդք խորոց, ոչ վիհք վէրից, ոչ բարձրութիւնք լերանց, ոչ անձաւք քարանց, ոչ կարծրութիւնք արձանաց, ոչ ծերպք ծակաց, ոչ փապարք փոսից, ոչ սոքք հեղեղաց, ոչ բաւիղք խորշից, ոչ շտեմարանք յարկաց, ոչ ծածկութիւնք սենեկաց, ոչ եմակք հոմոաց. ոչ ծործորք դժուարաց, ոչ վերադրութիւնք բլրոց, ոչ արձակմունք շնչոց, ոչ անբաւութիւնք ծովուց, ոչ սահանք յորձանաց, ոչ հեռաւորութիւնք եղերաց, ոչ ողբմունք ձայնից, ոչ հեղեղք արտասուաց, ոչ տատանմունք մատանց, ոչ համբարձմունք ձեռաց, ոչ պաղատանք շրթանց։

Գ. Այսոցիկ սասակութեանց մասանց անճողոպրե-

լեաց դու ես, տէր Քրիստոս, հնարք և դադարք դիւ-
բութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամեղս հոգ-
ւոյ, արդ հայեա 'ի յանդերձ վասնդիցս շրջադրութեան
միայնդ քաղցր առ ամենեսեան։ Խղեա սուսերաւ յաղ-
թական կենաղէն խաչիդ զգանցս վարմիս, որ յամենայն
կայից պաշարեն 'ի մահ զդերիս, և հան 'ի յանդորր
զոսս սասանեալ թիւր ընթացողիս։ Խժչեա զՏրա-
տաղ ջերմեռական տոչորումն մղձկեալ սրտիս, մերժեա
զդիւային չարահնարութեանս շշուկ քո պարտաւորիս,
հալածեա զյուսահատ անձկութեան հոգւոյս մթութի
չարի կենակիս, ցրուեա զծխամած թանձրութի բըն-
նութեան մեղացս երեւոյթ մտելոյս 'ի յիս, կորս զզաղիր
թիւատիպ կրիցս ապականութեանս կարիս։ Կորոգեա
զպատկեր լուսոյ պաշտեցեալ փառաց մեծութեան ա-
նուան հզօրիդ յոգիս, զօրացս զշնորհիդ փայլումն 'ի
գեղ գիտացս և 'ի կերպարան տեսութեան մտացս հո-
գեղենիս, յարմար յերբրմամբ կացս յարդարեալ՝ որ
զբոյդ բերէ նկատումն նշուլազարդ մարրութիւն զտեալ
զմտայլս մեղաւորիս, ճաճային կենդանի անեղծ երինա-
ւոր լուսով քո ծածկեալ յօրինակս երիս։ Օ՛ի դու մի-
այն ես օրհնեալ ընդ հօր 'ի գովեստ հոգւոյդ սրբոյ
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԽԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Որդի՝ ճայ կենդանւոյ օրհնեալ յամենայնի, հօրդ
տիսաւորի անքնին ծնունդ, որ տիարանայ առ 'ի քէն

և ոչինչ. որ 'ի ծագել անստուերը նշուլից ողորմութիւն քոյ փառայ՝ հալեն մեղք, հալածին դեւք, ջնջին յանցանք, խզին կապանք, խորտակին շղթայք, կենդանացնին մահացեալք, բժշկին հարուածք, ողջանան վէրք, բառնին ապականութիւնք, տեղի տան տխրութիւնք, նահանջին հեծութիւնք, փախնու խաւարն, մեկնի մէգն, մերժի մառախուղն, փարատի մայլն, սպառի աղջամուղջն, վերանայ մութն, գնայ գիշերն, տարագրի տագնապն, չքանան չարիքն, հալածին յուսահատութիւնքն, և թագաւորէ ձեռն քո ամենակալ, քաւիչդ ամենայնի։

Բ. Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կեցուցանել. Թող լինիցի զանթիւ չարիսն իմ բաղում ողորմութեամբդ, զի դու միայն ես յերկնի անճառ, և յերկրի անդնին, 'ի տարբ դոյի, և յեղբս ծագայ աշխարհի, սիրելն ամենայնի և յամենայնի ամենայն լրումամբ, օրհնեալ 'ի բարձունս, և քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր ամենազթութիւն, փրկութիւն և ողորմութեան, քաւութիւն և նորոգութիւն, բժշկութիւն և առողջութիւն, լուսաւորութիւն և կենդանութիւն, յարութիւն և անմահութիւն, յիշեա զիս յորժամ գայցես արքայութիւն քո՝ ահաւոր, հզօր, բարերար և ամենասքանչ, կենդանի, գովեալ, ամենակատար, մերձ 'ի հեծութիւն համայն

եղելոց։ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ պաղատիմ, որ ոչ ըմբռնեալ վասն քո և ոչ կապեցեալ, ոչ կախեալ և ոչ բեւեռեալ, ոչ կռփեալ յանուն մեծիդ և ոչ անարգեալ, ոչ լցեալ և ոչ նշկահեալ, ոչ խորտակեալ և ոչ մահացեալ, և աբքայութեանն արդարոց մասին անձկալեաց լուսոյ արժանի ցուցեալ, իրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն ազդեալ զանփոփոխութիւն բարեացն տուելոց, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան 'ի սպառ լքելոյս։

Բ. Օրհնեալ օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք կանգնեա 'ի կործանմանէս, բարերար. բժշկեա 'ի հիւանդութենէս ախտից, ողորմած. յեղերաց մահուս դարձո զիս 'ի կեանս, կենդանութի. քո եմ և ես, կեցո ընդ նմին, ապաւինութի. անձամբ մեռելոյս կենդանական շունչ ընծայեցո, յարութիւն, կեանք, անմահութի, անպակաս բարութի, անսպառ շնորհ, անփոփոխ ներողութի, աջ ամենազօր, ձեռն ամենիշխան, մատն ամենամերձ։ Կամեաց տէր և փրկեցայոյ, ակնարկեա միայն գթութիւն՝ և արդարացայոյ, ասա բանիւ՝ և վաղվաղակի անարատ դատայոյ, մոռացիր զթիւս չարեացն՝ և անդստին համարձակեցայոյ, առատաձեռնեա՝ և արդէն 'ի քեզ խակ պատուաստեցայոյ. փառաւորեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բ.ԺՇԿԱԿԱՆ կրթականութեան ամենափոքր հնարաւորութիւն պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝ տէր Յիսուս Քրիստոս. ահա դու ի յիս ըստ մարգարէին՝ որ ընդ ասելոյն՝ նոր կցորդութեան. առ որ բարեշարդ դաշամբ այս բանի ընդ քեզ միութեան, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ ինչով և մարմնով, ամենայնիւ կարող և անվանելի։

Բ. Որ ոչ կարօտանաս սպեղանեաց առ պատրաստութիւն պատանաց հոգեկան վիրաց, ոչ ժամանակի, ոչ միջնորդի, ոչ աւուրց երկարաձգութեան, ոչ փոխոխս մատուցանելոյ, ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ սրագործութեան, ըստ երկրաւորս դեղատուութեան, առ որս միշտ է վիպութիւն և ամենասխալ տարակուսութիւն։ Այլ քեզ արարիչդ հոգւոց և մարմնոց ամենայն ինչ լուսաւորեալ է, եմ ինչ առաջի է, եմ ինչ գրեալ է, ամենայն ինչ դիւրին է, համայնն հնարաւոր է, խմաստն գլխաւորեալ է, խոստումն լցեալ է, կամեն կատարեալ է, քո կոտակն աւետարան է, քո վճիռն աղաստութիւն է, քո մատեանն շնորհ է։ Ոչ փակեալ ես ընդ օրինաց, ոչ պարուսակեալ ես ընդ կանոնաւ, ոչ արգելեալ ընդ նուազութեամբ, ոչ խոնարհեալ ընդ հնազանդութեամբ, ոչ պարագրեալ ընդ փոքրկութիւն. ոչ չափեալ ես ընդ սահմանաւ, ոչ վրիպեալ 'ի բար-

կութենէ, ոչ այլայեալ ինչ 'ի ցաստանէ, ոչ սխալեալ 'ի խստութէ, ոչ ամբոխեալ 'ի խռովութենէ, ոչ դէջ զբրդեալ յանգիստութէ, ոչ փոփոխեալ յողորմութէ, ոչ պակասեալ 'ի բարձրութենէ, ոչ լքեալ յայցելութենէ, ոչ տկարացեալ 'ի փրկութենէ։ Դու սկիզբն և լրումն ամենայնի, և 'ի քէն է ամենայն. և քեզ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած անսահման, ծնունդ ոչ հարազատ անթարգմանելի, արարիչ բնաւին եղելոց, Քրիստոս Թագաւոր, լոյս 'ի խաւարի սրտից մթացելոց. ընդ մեզ լսմամբ և ընդ առաքչիդ խիստութեամբ, մերայնովս ըզ քոյինդ ծանուցանող հրաշապէս։ Հայր քո օրհնեալ երկնաւոր անճառ՝ որ առաքեացդ զքեզ 'ի վերուստ, ում փառակիցդ ես արարչութեամբ. այնքան հոգացաւ փրկութեան խնդ տարագրեալ գերւոյ, մինչեւ զքեզ իսկ մատնեաց մարդկան։ Իսկ դու կարող գոլով 'ի վերքան զվիշտս, զսնտեսութեանն աւարտեալ խորհուրդ՝ հաճեցար ընդ պարտեցելումս զմահուն ճաշակել բաժակ անթերի մարդկութեամբ և անպակաս ոճութիւն։ Այլ հոգիդ սուրբ կենդանարար՝ որպէս քո և հօր քոյ իսկակից, և համասփաիւ էութեամբ ծնողիդ և ծնիցելոյդ։ Ամ Աստուածութի կատարեալ 'ի դիմաց երկոց անորոշելի հատուածոց, անսկիզբն և անժամանակ, բնաւին բարերար, համայն կենդանարար, բոլորիս խա-

զաղարաբ, ստեղծիչ գոյից և յօրինիչ ամենից, անքա-
կուրթեամբ և միով բնութեամբ փառաւորեալ։

Բ. Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝ մին՝ յե-
ութենէ՝ վասն մահապարտիս յանցանաց մատոյց զմի-
այնակ ծնունդդ յանքնին ծոցոյն, ոչ անխայտեալ յոր-
դիդ 'ի համապատիւդ և 'ի սիրելիդ, այլ կամաւ նուի-
րեաց մահու չարչարողացն զինու, ըստ մարգարէութեն
Օ՛ աբարիայ. վասն զի զարթնուլ սրոյն 'ի վերայ հովուին,
և հարկանիլ նոյն ինքն հօտապետին, և ցրուիլ ոչխա-
բայն հօտին, որպէս օրինակն նուրբ նախագրին և ուխ-
տադրութիւն խորանին և նուիրումն արեան սպանդին
և առակ խորհրդոյ աբրահամեան պատարագին, զիրբ-
կութիւն թշուառացելոյս 'ի կամաց կեցուցչիդ յառա-
ջագոյն նկարագրէր. և արդ հիմ տրտմիս անձն իմ կոր-
ծանեալ՝ ոչ յաստուածուստ հնտրաւորութեց, այլ 'ի
քումդ ինքնագործ հակամիտութեանց, կամ ընդէր զիս
խառվեա՝ յուսահատութեամբ սատանայականաւ զմիտս
հարեալ. յուսա յաստուած, խոստման լեր նմա, և
նա հոգա վասն քո, ըստ դաւթեան սաղմոսին, և այլ
մարգարէի կենսախրախոյսն բանի։

Գ. Իսկ յերգանակ խնամարկելոյ հաստողին 'ի վեր է
քան զսահման կշռութեանէ մտոյ հրեշտակաց և երկրա-
կանաց. և եթէ բիւրս կրկնեսցի, ոչ լինի չափեալ.
քանզի անբովանդակելոյն և բարերարելն է անճառելի։
Այս զի ոմն օրհնեալ զոմն օրհնաբանեալ յերրորդական
համագոյութէն առաքեաց. իսկ նա 'ի հաճութի կամայ
առաքչին մեռաւ. և միւսն ահաւոր՝ 'ի յերկուցն հա-
ւանութի՝ մեծաջան բաղձանօք մաղթէ։ Իսկ համա-
բարոյ միակամութեն ցուցակ՝ առ 'ի զնոյն բարի ներ-
գործել, որպէս հոգին կենդանուցն և բանն բանակա-
նին, պայծառութի փառացն և կերպարան էութեանն։
Ընդ կեանսն փոյթ, առ ողորմութին սթափ, առ ձեռն-
կալութիւնն պատրաստ, առ փրկութիւնն կազմ, առ

առատութիւնն յորդ, առ յաճախութիւն զեղուն, առ անբաւութիւնն լի, առ անսուաղութիւնն փարթամ, առ երկայնմտութիւն ճոխ, առ անհասութիւնն բարձրեալ. մի Երրորդութիւն կատարեալ 'ի յանձանց երից, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Զի արդ յոյս բարեաց անկեալ 'ի սրտի՝ անձն իմ կործանեալ, և գօսեաւն հաւատոց պնդեալ զերիկամանցդ երկակի մասունս՝ զկրկնապղտոր խորհրդոցդ ըղցանկականիդ գործարան, խոստովան ելեր բարեբարին ՅՅ՝ զմտացդ իբրեւ զգործոց, զլսորհրդոցդ իբրեւ ըղլրութեց, զանտեսիցն իբրեւ զյայանեցելոց, զսրտիդ ծածկութիւց իբրեւ զբարբառումն ձայնից, զակնարկութեցդ իբրեւ զարդիւնականաց մեզանաց, զաղդել շքրթանցդ իբրեւ 'ի գլուխ ելելոց չարի, զսրտիցդ հեռոց իբրեւ զպատուիրանաւն ՅՅ վազողաց, զձեռացդ ձգումն առ ցասումն իբրեւ 'ի հեղումն արեան գործողի, զձիծաղելն բնաւին իբրեւ զկամաւորական լքումն շնորհի, զերդմնականն՝ որ թէ 'ի հանդէպս թէ 'ի տարադէպս՝ իբր զգործակցութիւն խաբողին, զամբարտաւանութիւն իբր զհին կործանիչ նախասաեղծին բարձրութիւն, զսրտին նեղութիւն իբրեւ զթերութիւն հաւատոց, զմեղկութիւն իբրեւ զպարտութիւն զօրաւորին պնդութիւն, զսրտոտնջն առ վանդս կրիցն՝ իբր զուրացութիւն ուխտին որ առ տէրն, զապարատանութիւն իբր զթոռն իմն անգթութ-

թեանն, զամբարհաւաճուրթիւն իբր ոչխիւք առ վեհան գոռոզութիւն, զհպարտութիւն իբր զկամակոր հարազատ գտողին չարեաց, զակամայիցն ընդ կամաւորացն, զը բռնացելոցն ընդ հաւանականացն, զեկամտիցն ընդ բը նաւորականացն, զանօրէնութիւնն ընդ ապաստուածու թեանն, զփոքրուհոն ընդ սաստակագունիցն, զնուազուն սն ընդ յոլովիցն, զանճառիցն խոնց իբր զճառելեաց գիտողին, զանգրելոց վնասուցն իբր զնկարելոց տեսո ղին 'ի յարձան մատնեստիս վիմի, զթեթեւագունիցն առ խոր մոաց իբր զստուար ծանրութիւն բեռանց, զը խնդիր չափոց ծածկելոցն իբր զշղոով պահանջու�ն սա տերն սակի 'ի բերանոց կիսին կորիւնի չորեքդրամեան կշռութիւն, զանղնդականացն գործոց իբր 'ի յականջս ոյ արագ ժամանելոց։ Օ.այսոսիկ յաձախեա կուտեա կրկին յանձնառութիւ, վերստին պատմեալ աստանօր մեծաւ հեծութիւ զէոցն իբր զերելոց, ընծայեալ աս տուծոյ զպարտութիւն վանեցեալ անձինդ. զի ընկալ ցիս 'ի փոխատուէն զշնորհօք թողութիւն պարտուց մե ղաւորին, զոր տերն արդարացոյց և հրաշափառապէս հուչակեաց, ամենապատիկ ներբողիս կրկնեալ զգո վեստ զղջմանն քան զպարսաւանս մեղայն։

Բ. Խարդեա և դիպեա անձինդ մեղապարտի բամբա սանս յոքունս զքոյն խոհերս բաղմամասնեայս, անձն իմ կշտամբեալ յոքնախթանդ բանիս. զչարութիւնն, զանօրէնութիւն, զվրիպութիւն, զառ 'ի մարտին հան դիսեալ փախուստ, զպարտութիւն, զմոլեգնութիւն, զամ բարշտութիւնն, զասպշութիւնն, զթմբրութիւն, զքուն արթնական, զառ 'ի յընթացսն զնիրհու�, զխորհուրդ զնն օտարոտի, զբանիցն նանրութիւն, զդղաղութիւն հա ճութիւ, զյամենալն 'ի նմին, զփափագելն ոյ առելեացն, զանեղկիւղութիւն, զանոսատութիւն, զանհարթութիւն, զթեբութիւն, զթիւրութիւնն, զլուծութիւն, զշղոութիւնն, զանկապ արձակուիմն, զծիծաղականսն, զվինջ

զանկանն, զկատակերգականն, զգայթագղականն, զը
պատրողականն, զանդէպ քաջութիւնն, զանյարմար
մարսն, զառանց օրինի արիութիւնն, զանեղծմունն
հոգւոյն, զտատանողականն զերկչոտութիւս, զբազմա-
տեղեան ճիւղն զրահետականս, զանպատկառ փա-
ռաքմունն, զգժտութիւն, զգժդմնութիւն, զանդատ
ատելութիւն, զմարմնջմունն դիւրբմբռնողականս,
զփոքունցն զանկշռութիւս, զնոստմանցն դրժողութիւս,
զուխտիցն մառացութիւս, զնմանեացն այլակերպութի,
զկեղծեացն քողարկութի, զփառամոլութեն մորոսու-
թիւն, զյօնիցն յաւակնութի, զապիրատութիւնն,
զինքնասիրութիւն, զնախադահիցն տենչութի, զհա-
տուցանելն եղեռնականացն, զնոցինն զանշահ աղճա-
տանն, զվայրապար բերմունն, զընթացակցութիւն
խորամանկութե բանսարկուին, զբանին սերմնակա-
թութիւն, զվաճառումն կենացն ընդ գնոց սատակմա-
նելն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն ծախս, ըզ
կապարանն ձգողական, զփոկով լծոյ երկնչոց անխղելի
ըմբռնմամբ զանօրէնութիւս, զյարաթաթաւ տգմարբ-
նակութիւս, զլքութն լաւացն, զընթադրութիւնս ան-
կարծիցն, զկնի դարձին առ նոյն դարձ դաժանական,
զնորոգ մտացն, զօտար խորհրդոցն, զանկայուն կամա-
ցրն, զհաչման հադագին, զչութիւն շնչոյն, զեւան
քան զահման կանոնացն դրութեան՝ զիշխանականին
զամենատիւռ բացարձակութիւն, և զոր չէ ճառելի
և կամ գրելի և կամ պատմելի և կամ յերեսս դիմաց
բերելի։

Գ. Լիւ արդ զիմիրդ բժշկեսցիս, անձն իմ եղկելի,
'ի յայսքանեաց տիգաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ
այր մի տարագիր անողջանալի, ըստ մարգարէին. քան-
զի մի 'ի վերագրեալցդ բաւականապէս զօրէ սատակման,
թող թէ այսքան դասք սպանողաց դժնեիցդ դահճաց
շուրջ պաշարողաց։ Մանաւանդ զի ոչ այսու և եթ

նմանագրութիւն կշռի տարացոյց տարժանեցելոյս, այլ զոր օրինակ անթիւ բաղմութիւն կայտառաց կարճաց խայթողականաց՝ 'ի ստորին մասունս ծայրից տունոյն զօրհասական թոյնս բերելոց, և յաման մաշկերէն արկեալ ամիսոփէ զելլոյն շաւիղ կապարանին շրջափակութեամբ, ցուցանի արտաքուստ բարիոք, իսկ 'ի ներքուստ համբաւք չարի և պահեստ կորստեան և կոյտ կսկծման և գործնեայք սատակման և մշակք մահու։ Արդ այսոքիք են ամբարեալքն քո անօրէնութեանդ տարժանեաց թշուառաբիրսն թոշակք, անձն իմ պարտական կրկին սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ, զոր թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի աշխարհիս. ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին ատեցեալ, սիրողդ մտացդ ախորժմամբ զլլոյս եալսն ամ անառակութիւն, և զոր առաքեալ ցուցանէ զթիւս բանիցն սարսափելեացն կշտամբողաց, ասասուստ սկսեալ մինչեւ 'ի կատար կանոնի այնր պայմանի, և որ հասեալ են, ասէ, յայ իրաւանցն վերայ, եթէ որք զայսպիսիսն գործեն և կամ կամակից են, արժանի են մահու։ Արդ ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ կրկին հատուցման կորստեան սատակման 'ի մահ դատապարտութեանդ. այլ անխայտեա յիս ողորմութիւն՝ բարեգութ, կենդանի, հզօր, կամարար, կարող, հնարաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՐԴ վերիպեալս ես յաւէտ ամենապատիւ, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ անձամբ անձին մահու կշտամբիչ, արտաքոյս զերամակս զաղիրս վայրագասունս խուզից արօտականաց գարշութեան մեղաց նախատ վարձկանութեանց, հովիւս տաժողական զհօրանս ուրուցն ամայաբնակաց ի վանս հովուացն, ըստ երգոյն երգոց առիս առակին. որ ոչ իակ ծանեայ զիս երբէք գիտել, թէ յով և յոյր պատկեր և վասն որ գոյացայ։

Բ. Ահա ի յոտս տանողականս կրողաց երկուց միակցորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառուցար, իբր ի թռիչս թեւոց կրկնաբարձ բազկաց վերատանողաց յաշխարհն հայրենական հայել, ով յիմար, զիմարդ քեզէն կորացար յերկիր, զաստուեացս միշտ հոգացեալ դիպուածս, ընդ ցիսս անապատականս համարեցար։ Իբր զՀրագ բազմաբերանեան ի յաշտարակի մարմնիդ հաստեցաւ գլխոյդ բոլորութիւն, զի և այսու ի յօրինակէն շնորհէ մի օտարասցիս զնոյն տեսանել, և զմնացականացն խմաստասիրել։ Խանականութեն յարգանօք կրկին ճոխացար, զի զդաղթանակ բարեմասնութեանն որ առ քեզ եղեն՝ անարգել լեզուով խօսեացիս։ Զեռնդ հաստմամբ յարմարոստեան մատանցդ շառաւեղօք՝ զգործնականացն անօրինել զանտեսութի, իբր կցորդ համացեղութիւք ամենաբաշխ աջոյն ոյ՝ առատաւած կոչեցար։ Երից հարիւրոց և տասանց վեցից յոդիւք

շաղկապեցար, յարեալ 'ի քեզ ընդ նոսին 'ի նոյն և պատ-
շաճական մասուն՝ չափոց ազդողականաց հինգ զգա-
յութեանց, զի մի և երեւելիդ նիւթականութիւն
քումդ տեսութեան՝ մոռացդ զիմման անդատ եղիցի.
զի ոմանք ստուարք են և զօրաւորք, և այլք փոքունք են
և պիսանիք, կէսք կարծրակերտք և ազդողականք, են
և դողտրականք և պատուականագոյնք, զարձեալ կա-
ւորք և պակաւելիք։ Իսկ թարգմանութիւք սոցին
տեսութեան 'ի քեզ են նկարեալ իբր յարձանի անջն-
ջական անձն իմ եղկելի. որպէս զի և տարբ ժամանա-
կաց և շարունակ հետեւման աւուրցն առ պակ ամին,
իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մասամբքդ՝ անսխալ
և անայլայլելի պահեցի։

Գ. Դարձեալ այլ օրինակ հոգեւորական, որ զսիրոյն
յօդուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քեւ խորհրդ-
դածի. իբր զի առանց բնաւից զուգամանութեան կա-
պակցել լծով հաւանականաւ զվեհն ընդ փոքուն, զնա-
սեալ է հատուածոյն անարատութիւն յանուն Քրիս-
տոսի ժողովելոյն. որպէս 'ի հատուածն և 'ի նուազութի
միոյ յանդամոցս անարգացս պատուաստելոցս 'ի մարմ-
նի, կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութեամբ մարդոյդ
քումմ սենեկի զգայականի, և շրջեալ է ընտանութիւն
պատկերին յանարգ փոփոխութիւն։ Լոյս արդ այսպիս
սեաք, և եւս բազմօք անզուգական հրաշակերտութիւք ե-
զական պատկեր ոյ՝ կշտամբեալ 'ի սպառ ոգի իմ գերի.
և թէպէտ յառաջին նմանութէն կողպտեալ գտար
պատուիրանին յանցաւորութիւք 'ի դրախտին կենաց, այլ
աւազանին լուսազարդ Հնորհիւն զհոգւոյն փչումն ա-
ռեալ, և նմանութի ես կերպարանին. և արդ ընդէր
կորուսեր զվառն երկնաւորս, իբր նախաստեղծն եր-
բեմն զվիճակն երկրաւոր Ադամին դարաստանի. ընդէր
փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և զվերելիցն դուռն աղ-
խեցեր. ընդէր խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրութիւն զախտ

արտասուացդ տարժանութիւն. ընդէր զուացեալ զձորձ վերարկուին դարձելն գործովք զաղբացուցեր. հիմ զեղեալ հանդերձին մեղայ պատմուճան անառակ վարուք քեզ արկեր. ընդէր զտանողացդ ոտից սրբութիւն ճանապարհաւն ժանդից աղտեղեր. ընդէր կրկնեցեր իբաւագատին զուխտաղանցութիւն հին պատուիրանին. ընդէր մերժեցար ի պտղոյն շնորհաց, իբր զԱդամ ի ծառոյն կենաց. ընդէր նենգեցեր քեզէն քո կամաւ զանստուեր յուսոյն յարակայութի. ընդէր պատկառանաք անհամարձակելիք քոյին դիմացդ նպաստեցեր. ընդէր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ով ընդուանարան խելացարութեան. ընդէր որսացար ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարահետն վստահութիւն. ընդէր կարթիւ պատրանաց ածար հաղորդդ մարմնոյ կենդանարարին։ Ա.ՅԼ վերստին յուսացեալ ի նա կարդա նմա ապաւինելոյս քաւիչ նորոգիչ փրկիչ կեցուցիչ և կենդանարար, ո զորմած խնամող մարդասէր և անսխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ արդ զի՞նչ գոյ ասել ամաչեցելոյս յերեսաց մեծիդ ահաւորութէ, բայց եթէ համբանալ և հող ի բերան եղեալ լռել ի սրտի, ըստ մարգարէութեանն խրատու, ահա ի բաբոյն կարկառեալ ի յոյս։ Իսկ եթէ զփականս շարժողութէ զբերանս բացիչ, բռնադատեցիչ խօսել կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկէ

նակական եղերերգութեան ընդեաց բաղմութիւն խելք մտացս յառաջադրէ։

Բ. Լիւ արդ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ կամաւ առ 'ի մահ՝ զնորին գոչումն երկրորդ եցիր և ես ընդ նմին. մեղայ տէր մեղայ, և անօրէնութեաց իմոց ինձէն վկայեմ։ Լիւսեալ ընդ նմին զանս յիսներորդի սաղմոսին, անթիւս գրեմ զպարտուցս սակ անձինս մեղայ՝ քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոշւոյ ընդ օդս ամենայն տարածեցելոյ։

Գ. Մեղայ յերկինս և առաջի քոյ, ընդ անառակ որդւոյն պատկառեցելոյ հայրենի գթոյդ վերստին դարձել թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն աղերսանաց արտասրածին ողբալք գոչման 'ի տխուր դէմս մատուցեալ առաջի քոյ տարածանեմ, հայր գթութեանց, ահ բռլորից, չեմ արժանի կոչիլ և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան տարաբան վարձկան։ Ինկալ զտալեալս տարագրական, պարտական վնասուց. և զցաւ քաղցոյս լցեանց նեղոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հայիւդ բժշկեցես։ Էր ընդ առաջ քո ուղղմութիւդ 'ի սկզբնաւորս ապաւինութեան. զդեցս, գթած և անսխակալ, անօրինեալս մեղապարտի զնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ. առանդակոյս ձեռացս ապտեղեալ մեղքք՝ զինիք մատանւոյն համարձակութիւն ամենառատ կամօք մատուցես. զգարշապարացս թշուառութիւն մերկութիւն ոտիցս՝ պատսպարութեամբ աւետարանական ամրավերարկու օդիցս կոչկաց 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցես։ Զուարակդ պարարակի եղինդ երինայնոյ, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ խաղաղէս մարդասիրութիւն, կարօտելոյս բարեաց նուիրեա. որ մատուցեալ միշտ և անպակաս մնայ 'ի լուութիւն, յաբակայ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւս սեղանոց անբարութիւն, բոլոր յամենեսին և բնաւ յամենայնում, էութեամբ յերկինս և խոկութիւն 'ի ստորինս, անանուաղ

մարդկութիւն և անթերի ճաշակութիւն. փչրեալ և բաշխի 'ի մասունս անհատս, զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին խրատն գլխոյ. քեզ փառք ընդ նմին, հայր ողորմութեան, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԸ։

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարձրեալ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անքննադատելի, անհիրհելի ակնդ նկատող, ծնող անքնին փառաց միածնիդ. իրաւացուսցես զմեզ ողորմութիւն հերքեցելոյս ընդունելութեան առ երկնայինս և առ երկրաւորս։ Յօնեա զկեալս կորուսեալոյս վերնականացն պարերգութիւն, աւետարանեա բանիդ օրհնութեան զկենդանութիւն իմ մահացելոյս, զբարեբաստութիւն կամացդ յայտնեա, գովեալ բոլորից գոյից եղելոյց, ստացիր ա-նուն քեզ անճառ և ինձ թշուառիս նորոգ փրկութիւն, կորուսցես զդիր մուրհակի մեղուցելոյս ամբաստանութեան, զվճիռ հոգւոյս մահու ջնջեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ, վաստահութիւն փրկութեան բարեաց ա-ռեամբ Քոյ քո նկարեսցես, ցոյց զաբանչելիս քո բարեգթութիւնդ 'ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի։ Մի փակեսցես դիմելոյս առ քեզ զառաւաստ սրահի կենա-ցելդ յարկի, մի տրտնեսցես 'ի բազմականացդ և 'ի բարեացդ քո զրկեսցես, մի պահեսցես 'ի դանձարանիդ ըզ-նիւթեալ իմ պարտուցս անօրէնութիւն, մի կնքեսցես 'ի քսակ բարեացդ զզաղուութեց իմոց դարշութիւն, մի երկարս ինձ զվէր մեղացս 'ի յախտալից մարմնիս ծածկես-

ցես, մի զխոռութիւն նեխութեան ցաւոցս ինձ անկակիցս մահու մնացուցցես, այլ բարձ բանիւ քոյդ ողորմութեան զժանտութիւն ապականարար, ոչ զի զատեալ ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութեան պատրաստեցայց. հնարաւորեա, գթութեանցդ հայր, մեծ խոցուածոյս զօրեղ սպեղանիս, կարեւոր կրծանմանս՝ բարի այցելութիս։ Օ՛ի քո եմ, տէր ոգեսէր, թէ և առ մի նուազ բիւրս մեղկցեմ, բայց ոչ գրեցայց համայն մեղուցեալ, տուիչ կենաց իմոց բարերար, ի հնորհ պարգեւաց կենաց քոց ապաւինեալ. զի Ճանաչելդ զքեզ բովանդակ արդարութիւն է, և գիտել զզօրութիւդ քո՝ արմատ անմահութեան, որպէս և կանխաւ խսկ գրեաց իմաստուն. և դարձեալ՝ տիրելդ քո, ասէ, ամենեցուն, ինայել տայ քեզ յամ. և դարձեալ, մօտ է քեզ յորժամ և կամիս կարող գտանել։

Բ. Ա՛յս Աղաղանի յուսոյ աղերսանք իմոյս առեալ տիպ. քանզի ոչ այլ ոք բաղմամեղոր քան զնա ինձ զուգաշարիլ. երբեմն որդի, ապա ասելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան՝ յ ժողովրդեանն, և յետոյ խորոյ որոշման բազում խուսուութեան. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ մահու հաստատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդունեալ, և զոտարին անուն ծանուցեալ։ Ա՛նպատճառ օգտող, անկարօտ զրկող, անսովելի գող, գրգեալ տրանջող, փափկացեալ փախստական, սեղմանանեղ սարտուցեալ, անպատասխանի ճնասապարտ, քաղցրանոյց հայհոյիչ, զուակ հայրատեաց, կտակարանացն մատնիչ, Մովսէսի չարախօս, մոռացող երախտեացն, իմաստուն սխալական, ամենագէտ յանցաւոր, ամօթապարտ զղջացեալ, տարակուսեալ աշխատող, աղաչաւոր կռապաշտեալ, յամբարին դարձաւոր, կաղակարծ ընկալեալ, կասկածաւոր հաշտութիւն, յապայս յիշատակ, յերկբայս փրկութիւն, չաւատալի գիւտ, ի մանէ մնացուած, խարդաւա-

նեալ գերի, կիսակուր պրծեալ, կամաւոր անձնամատն, ամարդի յղփացեալ, բազմամբէպ հանձարեղ։ Իյընթացս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամ ուրեք բանս արկեալ ողջոյ և ձաղանայ, մեծ պարսաւ և փոքր գովեստ՝ իբր ի վերայ ինքնագրաւ կորստականի, երգիծանութի խառնեալ ընդ աշխարհ. բան նորա թելադիր բարդաւածութե՛ամ հասակի, և խոտորումն նորին ի շրթունս բնաւից թառանչ թախծութեան ողբմելիս իմն ազդեալ։

Գ. Զարմանամ, վհատիմ տարակուսեալ ապշութիւն. զի թէ նա այնքան գթեաց, ինձ զի՞նչ պատահեսցէ. զիարդ անկաւ ամբարձեալն, զիարդ սառանեցաւ հատատաւեալն, զիարդ կործանեցաւ կառուցեալն, իբր օտարացաւ ծանուցեալն, զիարդ զակատեցաւ զաւակն ընտրութեան, զիարդ սրացաւ մերձաւորն, զիարդ աղօտացաւ փայլեցեալն, զիարդ պատանդեցաւ ազատեալն, զիարդ անօրինեցաւ ուսուցիչն, զիարդ նուաղեցաւ հռչակեալն, զիարդ անարդեցաւ փառաւորն, զիարդ փոքրկացաւ մեծատունն, զիարդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն, զիարդ ամբարհաւաճեցաւ ընտրողն, զիարդ ունայնացաւ պատարունն, զիարդ կորեաց զուխտն որ ընդ բարձրելոյն։ Պատկառեմ ասել, թէ և ընդ սանդարամետականին կապեցաւ. զի՞ կայր նորա և կոյս, ուստի՞ սէրն ընդ պատկերաց, վասն էր կամքն ընդ խորանաց. զիարդ ոչ յիշեցաւ յանդիմանութիւնն Սամուէլի առ Սաւուղ եղեալ, հմայք, ասէ, մեղք են, և ցաւս և աշխատութիւն ածէ թերափ ի վերայ. զիարդ ոչ հայրենի յանդիմանութի՛ն, կուռք, ասէ, հեթանոսաց դէք և անշուն՝ էք են, և նման նոցա լիցին պաշտօնեայք նոցա։ Տի՞ միայն ածէր զնոսա, Մովսէս նախագրեալ յառաջագոյն ձաղանօք սաստիկս իմն ամբաստանէ, ոչ էր ընդ նոսա ասէ ածս օտարոտիս, զոր ոչ ճանաչէին հարք նոցա։ Ա՞ւր է մահամատոյց պալաղնեայ արբ-

ձանն Փաղովքայ, ՝ի՞նչ տգեղն և անպանծալին սիրտնայ-
ուոց իգական ամենանզով ձուլածոյն, ՝ի՞նչ կանայի կեր-
պին անգրեալին խայտառակութիւն զաղիր սեռական, ո-
րով ամօթոյ մարգարէքն զանասնօրէն դիմեցումն ան-
խըստրաբար յանուն չարութեան անժուժկալ դիւին
անանձաբար ձգեալ մոլէին։ Ցարաւ զէութիւն բարե-
բաստութեանն՝ որ զնախնին որսայ ՝ի կորուստ, յաղ-
թեաց մեծութիւնն իմաստիցն առաւելութեան, գե-
ղեաց գոռոզութիւն, յիմարեցոյց փափկութիւնն, վա-
նեաց արծաթն ծառայեցուցիչ, յոգի գատեցաւ զայրն
ոսնեալի հին զէնն կործանողին, ՝ի գրկայն այ հանեալ՝
՝ի յոտս սատմբակին գթեցոյց, մեռոյց մեղկութիւնն,
թմբեցոյց ծուլութիւնն, արբեցոյց շուայտութիւնն։
Ով դիւրապատիր մարմին երկրածին, որովք ձայնաբ-
կութիւքդ գքեզ աւաղեցից. քանզի ոչ սիրապէս առնա
հանդիպի ընդդիմաբանութիւնս, այլ ամենից սխալը-
զաց՝ կամաւ վերիպելոց. վասն զի նոմաւ է իմանալ, թէ
անիրաւ է պարծել յիմաստս մարմնոյ, եթէ ոչ ասուս-
ծով դատեալ ընտրեսցի. որ զի թէ առ այս պայմանի
յիմար ոք իցէ, և ՝ի հասուչին կամս յուսացի, ոչ ևս
՝ի նորայոց անտի ինչ կրեսցէ։

Դ. Ա՛յլ քանզի սատիկս և քաղցնելիս ունի Աղը-
մին զդարձին իւրոյ յիշատակարան ինքնապարսաւն կրշ-
տամբութիւք, իբր մեռեալ իսկապէս հմայն աշխարհիս
անձնասիրութեամբ. զոր եթէ զիսկին ոք նկատեսցէ, Ու-
նայնութիւքն է իմանալի. այլ և ՝ի մատեանս քահանա-
յիցն և ՝ի գիրս Ա՛ստուծոյ սիլոնացւոյ, յորում զիպոլթն
իւրում ընթացիցն արտասուելիս իմն յեղանակէ. զուր
ջան, անօգուտ վաստակ, անմիտ հեսեւեւումն, անշահ
աշխատանք, անկայուն երկիր, օտարին իմաստք, ոչնչից
հոլովք, բամբասելի բերք, անյարմար վարկածք, սնոտի
սերմանիք, աւազափուլ շինուածք, ապականացու ըս-
տացուածք, քամահանաց տաժանմունք, ինքնամարտ

կռիւ, ընդ ոգւոյ իւրում դատ, ընդունայնաթոյր քիւրսն, վիճասակաւ փափաք, կորստական շաւիղ, վրիպակ ճանապարհ, կործանական կրթութիւնք, մոլորապատիր վարժութիւնք, հանապազասխալ տեսութիւն, ակնայայրատ պչրութիւն, պոռնկակերտ կերպարան, ախտաբորբոք նիւթ, դժնեատեսիլ գոյն, յոքնատխուր գեղ, յոլովամեղձ ծուխ, շոգի ցնդելի, վաճառ մերձ 'ի յատ, տաղաւար քակտելի, ընդ վայր աղաղակ, անպատճառաւոր ծաղր, արհամարհելի ասպարէզ, անձնավաճառ գիր, սատակչական եղք, անձամ մտածմունք, ստայօդ ճառ, զայրացուցանող զրոյցք, եպերանաց խծբիծ, խելագարութեան խնդիր, ամօթանաց ցոյցք, խայտառականաց յայտնութիւնք, առակ ապառնեայն, ապաշաւանաց գործ, ըմպահկանաց պատմութիւն, հեղգացելոց օրինակ, խորխորատ ծածուկ, որս խաւարային, մահագուշակ վիհ, անյատակելի անդունդք, ուղեկցութիւն սպանողաց, յիմարութեան բարբանջմունք, դարանակալաց վայր, խարխուլ յարկ, շինուած սասանեալ, կամուրջ խախտեցեալ, երեւոյթ փախչելի, խաբող շողքորթ, անոպաց մասնիչ, ընդդէմ բարձրելոյն հակառակութիւն։ Այս ամ մասունս բանից խոստովանական կանոնադրութիւն, 'ի սիրոս բնաւից նախասերմանեաց Յաղուվոզ կանոնադիր դարձելոց զղջման. որպէս զի մի պարծեսցի ոք 'ի մարդկանէ բամբասաւորօք զնուորեալ նեսիւք՝ զանձն և զընկերն խոցոտելով. քանզի կռապարիշտ է քողով ծածկեալն, որ զկերպարանսն միայն ունի, և զոչ ախորժելիս ստեղծչին կատարէ։

Ե. Լիս արդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ որքան զղջացաւ, մի 'ի սպառ պախարակեսցի. այլ յիշեսցի այրն այն 'ի բարի, երբեւ զհիմն յուսադրութեամբ 'ի տէրունի ոսան դիմելոց, յորժամ հոգւոյն էջ յայցելութիւն սաստուածութեամբն անբաժանելեաւ՝ կենագործել զանդ խոստովանեալն. զոր մեռեալքն ահա կենդանեացս ան-

տարակոյս բերին աւետիս։ Ինդ որում մաղթեալ իմ պարտաւորի՝ խմաստութեն ոչ ժամանելոյ, ի մեղանաց ցին մասն կարգեալ, բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ. ելց զնուազդ իմ բանագրութիւն ի յերջանկին հանճարեղութիւն. նիւթեցին ներկայիս հայցմունք ի բարգաւաճին յարգաւորութիւն ի գերաշխարան արքային աղերս. այցելութի խնդրոցս դիցի քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն, զոր միածնիդ օրինակեցեր։ Յարեւանն կցորդութենէ զքո փառակիցդ ճաշակեցաք. տուր փրկութիւն քոյոյ ծառային, ամենահնար, զօրեղ, ահաւոր, ի ստեղծողիդ փառս աճեցուցեալ զանքաւելի մեղացն ջնջումն։ Յիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ողորմելոյն նորոգեցցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ բաղմապաճոյճ առակագրութեամբ զաճութիւդ քո քարոզեալ ի մատեան լուսազարդ կտակի, եկեղեցւոյ ընծայեաց հետս բարութի՝ խոստովանութեամբ մատչել առ քեզ, հայր։ Բանդի ոչ հեռի յողորմութենէ առ այս ցոյց բանի է իմանալի, թէ անյուսութեանն կախեալ չէր անկեալ ի յեռանդն սրտին ըղձից, որ զձեզ զղջմանն փոքր ինչ կասեաց։

Զ. Արդ ի յուշ բերեալ զոր ի քեզ անճառելի բարեմասնութիւնք, զգթութի քո ողջունեցցես. որով զկոշկոճեալն ի բազում դարուց՝ բամբասանաց քարաձգութեամբ, երանութի վերարժանացս. որ յաքնահոսան արտասուաց ելիւք զմէջ յատակի յարկին հեղեղեալ ապարանիցն իւր խրախճանութի՝ սաստկակոկիծն ապաշաւանօք, հօրն կրիցն գերազանցեաց ողորմելի ոգւոյն հեծութիւն. զոր ի յաչաց բանիդ քո արտօսր՝ առ որ մերովն ի յիւրն ախտակրեաց, երկայնամիտդ ներողութեամբ միացուցեալ խառնեցցես, գթած. և զանյարմարն առ նա կարծեցեալ զսաղմոսին բարեբանութի, ի փառս էակցի որդւոյդ կնքելով նոմաւ կեցուցցես զնա քաղցրութիւն ընդ աղքատս ժողովրդոց։ Այս պուե-

տիկոս ոմն բարեշնորհ արդահատէր ընդ Սողոմոնի, ա-
մենայնիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ զուգաձայ-
նութիւն՝ իբր կենդանեօք նովաւ ընդ նմին վասն նորին
աղերսել առ քեզ, զոր յաւելուած կարգիդ անտեսէ։
Բանդի և օտացուցոյն 'ի նմանէ ստեղծեալն բազմահրա-
շաւորն մարդարէաձառն պատմագրութիւն ածութեան
արդարացուցիչ՝ զ Սողոմոն ողորմեալ կարգէ. որ զի ան-
պարսաւ է աղօթելն, քան չարաբանելն վասն նորին։

Է. Զոր և ես մաղթեմ մեծ վստահութիւն՝ նմանակից
այսր հեծութեան՝ և զիմս ընդ նմին ընծայել գոչումն. զի
թէ կորուսցես զմեզ դատեալ ըստ գործոց, ոչ պակա-
սին փառք քո, զի իրաւամբք քո ճանաչիս. իսկ եթէ
գտցես, այնքան բարձրանաս, որքան մեծութեդ քում
վայել է. քանզի յաւէտ օրհնաբանելի ես դու երկրոր-
դաւս՝ ողորմածութիւն, քան նախահրաման ատատկութեն։
Դարձիր տէր՝ դարձիր քաղցրութիւն 'ի խնամս գթութեանդ
ձրի և ամենառատ պարգեւօք սիրոյ մխիթարել յաւէտ
զարտմեալքս համաշաւիղ տագնապաւ տապոյ տոչոր-
մանն անբժշկականի։ Զեռն եղեալ փրկութեան նորո-
գեսցես վերստին, քաւեալ և պատսպարեալ 'ի մեղսա-
կործանս խորտակմանէ։ Այլ քեզ միայնոյ սկզբանդ և
անսկզբանդ, ընդ սկզբանդ և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝
սուրբ Երրորդութեանդ և միւմ աստուածութեանդ
փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԽԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԶԻ արդ մի տիրեսցեն անօրէնութիւք քում պատ-
կերիս կայսերականի արքայութեանդ վերնում, ասա-
ուած բոլորից լուսոյ. մի կապտեսցէ գառոյն ապրս-
տամբ զզարդ փչմանդ շնորհի 'ի քո ստեղծեալս կեր-
պէ. մի թագաւորեսցէ մեղքն խափանեալ՝ մարմնոյս
մահացուի առ 'ի գրաւել զիս 'ի նոյն։ Զիք իմ թա-
գաւոր առ իշխել շնչոյս բաց 'ի քէն, Քրիստոս, որ ան-
բանդատ հնազանդեցուցանես լծոյն քաղցրութեան,
որ բառնաս զկարիս մեղայ ամենակարդ բանիւ, որ
արեամբդ քո ստացար և մարմնովդ կերակրեցեր. որ
կարգեալ սահմանեցեր ուխտ կենաց անփոխադրելի,
որ յոգի քո կնքեալ կցորդ քեզ գրելով, հօր քում մա-
տուցեր ժառանգակցապէս. որ յանուն զենման միշտ
յիշատակաւ քո չարչարանաց առ նոյն բարերար աղօ-
թել համարձակեցեր, ստեղծիչ ամենից և կեանք։ Դու
ես ՝ՀԱՅ ՀՈԳԻՈՅ, որ մեծացուցեր զայս տուրս շնոր-
հաց քան զՀԱՅ գործոյ քո հրաշս. ոչ զերկինս իւրովքն
զարդուք և հրեշտակացն պայծառութիւնք, ոչ զերկինս
և զմարդկութիւս և որ առ սոսա են զարմանութիւք, ոչ
զսահման լայնութեանն ծովու և որ 'ի նմա են եղելութիւք,
ոչ զանդունդս աղխիւքն հանդերձ և որ 'ի նմա են ան-
բաւութիւնք, ոչ բարձրացար յօրինմամբ այսքանեօք
վեհիւք՝ որչափ առ իմս կարեկցութի, յասելն քո սուրբ
մարգարէիւն՝ քաղցրութեց յուսոյ բարութի, ՈՎ Է ՀԱՅ

իբրեւ զնս կարող թողուլ միշտ զմեզս և ջնջել զանօրէնութիւնս։ Այս արդ խնկեալ են բանք քո, ողորմած, և խոստովանեալ բարերարութիւք, փառաւորեալ խորք խորհրդոցդ, և երկրպագեալ զերմունք շնորհացդ։

Բ. Արդարեւ ոչ որ բաւէ յէիցս թարգմանել խօսիւք նիւթական լեզուի ի մասանց այսոր քումդ գթութեանց զոր առ իս ցուցեր, յօրինիչ. քանզի և մեծ իսկ է զօրութիւն զինացեալն անդրէն նորոգել ըստ առաջնումն պայծառութեան, քան յանդոյիցս ստեղծագործել։ Այլ զի ոչ է քո տկարութիւն, որ զօրութիւդ ես ամի, առ որ բան քո միայն ազգեալ՝ զլրութիւն գործոցն գլխաւորէ, ահա յարիցես փառաւոր լինել, բարեգործ, ի սասցուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեան. զի իրաւամբք ուխտի բարձրասցի՝ հաստատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց քո ձայն ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութեան լուսովդ ուղերձեալ, քան ի ճանապարհ ստեղծանելոյն։ Զի առ մինն արարիչ միայն ճանաչիս, իսկ առ միւսն՝ առաջնոյ կոչմամբն և երախտաւոր. ընդ կերպացուցանելոյն և քաւիչ, ընդ նորոգելոյն և բարեբար, ընդ հաստելոյն և ողորմած, ընդ կազմելոյն և հրնարաւոր, ընդ յօրինելոյն և հեզ, ընդ նկարելոյն ամենազօր, ընդ առաջնորդելոյն և լոյս, ընդ սածելոյն հովիւ, ընդ դարմանելոյն խնամիչ, ընդ ողջ պահելոյն բարժիչ, ընդ ձեռնկալութեն զօրավար, ընդ անպարտութեանն թագաւոր, ընդ արարչութեն քաղցր, ընդ ամենատուր պարգեւացն առատ, ընդ միշտ անսալոյն նեբող, ընդ ոչ բարկանալոյն անոխակալ, ընդ կարեացս վշտակցելոյ ծածկագէտ, ընդ յանձանձելոյ գթոցն ապաւէն, ընդ գերբունակ գորովոյն աստուած, ընդ անբսպառ բարութեանն՝ օրհնեալ յաւիտեանսի։

Գ. Արդ որպէս ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի, և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ, և այժմ զհոգի մարդեղոյս մարմնոյս տաղաւարաւ յարդարեա անդրէն վերսին

յանդարտութիւն մաքուր սրբութեան նախնի լինելու-
թեանն. զի բազմացի առաւել աճեցուն երկայ յաճախ
տուչութի անսահմանելի քոյդ պանչելեաց նորոգ ներ-
կայիս, քան զանցելոց հնոյն ստուերականաց։ Լու ընդ
ճառելոյս զթիւս մեղաց՝ որքան մոռացս թիւս ընթա-
նայ զանբերելին յիշատակել, արդարացայդ յանուն
քո հզօր. և ի պատմելս ինձէն զանձին խմբ բիծ, և
դու թողցես զամբարշտութիւն բազում մեղանաց խոս-
տովանելոյս, հզօր, ծածկատես, ամենափրկիչ. զի մի
ծայրագոյն լրութեամբ աւետեացս, դարձեալ նախ-
նու

ԲԱՆ Ծ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒՍ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ա՛ՅԼ արդ, քանզի որպէս ոչ է առանց Քրիստոսի այ ոգւոց փրկութիւն, և ոչ առանց տեսման աչաց՝ առլոյս զուարճութիւն, և կամ առանց արտասուկին նըշուլից արեւու երբեք քաղցրութիւն, այսպէս և ոչ առանց խոստովանութեան ծածկութիւց և սոգոտանաց անձին՝ քաւութիւն։ Զի զինչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փարիսեցւոյն դատեսցիս, և կամ զինչ վնասեսցէն զիս պարտիքս, եթէ ընդ մաքսաւորին գովեսցայց, և կամ ո՞ւր ասի պարտաւեալ մարդարէն Յովել՝ երից կրկնելով զանձինն եղկութիւն, և կամ զի գուցէ սրբոյն դատաստան առ ի յիշատակ աւուրն մեծի, և կամ թէր արդեօք անմաքուր խմասցի շրթամբք Հասայի՝ հեռին ի գործոց տանն Իսրայէլի, և զնմանդ ոչ պարտաւոր պաշտի ադամեան մարմնոմն՝ խմոյս կարեկ ցեալ յանցաւորաբէս առ հայր աղօթել, և կամ յոր թարգմանի առաջ առակին, թէ սիրտ խմասանոյն ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին ի տան ուրախութեան։ Զի որ զսխալեալն Ադամայ անձին իւրում ոչ գրեսցէ, և ըզ մեզս ամենից ինքեան ոչ համարեսցի, իբր երջանիկն արքայից զհարցն, կորոյս զիւրն արդարութիւն՝ որպէս աստնախտակիր գոլ բնութեանս. և ոչ բերկրի սիրտ առ զուարթութիւն երեսաց աւետեաց յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յաւաքելոյն Քրիստոսի ուսեալ՝ ամենայնիւ ահա ըստ աստուծոյ տրտմեսցի։

Բ. Արդ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝ նորոգ ընկալեալ՝ հոգեւոր հանճարեղին, զոր տէրն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել ոչ յառաջին բարձին հրապարտից ընդ ամբարշտացն նանրախորհուրդ ժողովելոց, ուստի Դաւիթ և Յրեմիա ուխտիւ կանոնի սահման հաստատել հրաժարեցուցին, այլ ընդ զղջացեալսն որբոտիւ պատկառեալսն մեղօք՝ և 'ի դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հատուցմանն, յեռանոցն հաւասարել աստէն 'ի յերկրի կամաւ խոնարհութիւն, ուստի բարձրեալն ոճ պարարեալ բերկրի. որով ընդ նախադասելսն 'ի բազմականսն երանութիւն համարձակեցայց, թէ ես և թէ նա հեռեւեալ սովիմբ։ Այլ որ զերծեալ 'ի բամբասանաց բանի մարդարէին, որ 'ի վէսս ոմանս ակնարկի. մի յիս, ասէ, մերձենար. մաքուր եմ, և ոչ զիս տեսանիցէ։ Այլ զանկշիռն խոնարհութիւն երջանկին Դաւթի ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին, ես իբրեւ զանասուն համարեցայ հերքեալ 'ի զգայութիւն, և հասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան և փտեցան վէրքք իմ 'ի յանդգամիս անբժշկութիւն, և զայրոյց ոմանց ընտրելոց 'ի յասորեստանի՝ զկամաւորն կշտամբութիւն մեղապարտութիւն անձանցն անարատից. ընդ որս և զՆոզրի մեծի քահանայի զասելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զերեսս բաւական լցեմ համբառնալ 'ի վերս առ քեզ աստուած։

Գ. Արդ ես ճշգրիտ պատկեր ամ երկրի՝ զիմս խառնեալ ընդ նոցին պարտիս, և 'ի նոցայոցն զառ իս դառնութիւն կրկին առաւելեալ, նոքօք հեծեծեցից. թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ գարշութեան գունոյ՝ դարձեալ ոգեղութի։ Ահա արդ մեղայ, զի անմտութիւք գործեցի զոչ հաճոյսն քո բազմօք սխալեալ յանցաւորութիւնքս, նայեա յիս, գթած, որպէս երբեմն յուրացութեանն ընդունեալ Պետրոս, զի յոյժ ունայնացայ։ Ուսաւորեա ինձ զողորմութիւդ քո ճառագայթ, ամենեւին բարե-

բարութիւն. զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո, տէր, արդարացայց կեցից և մաքուր եղէց յանստեղծիչն քո Խմոց լկողաց։ Զունիմ համարձակութիւն զմեղսապարտ ձեռինս հաստուած առ քեզ տարածանել, մինչեւ մաստուսցես զօրհնեալդ քո զալ ի նորոգութիւն դատապարտելոյս։ Արդ յաղթեա վերատին խմումս յամառութեան քոյին հեղութիւդ առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զամենայնն յիմի ՝ամիւ քո կարողութեամբդ՝ զառաջին չարիսն միջնովքն և վերջնականօքն թող ինձ, հնարաւոր անհասից Քրիստոս թագաւոր լուսոյն արդարոց։

Դ. Զեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ, զի վընասակար եմ բարեգործիդ մահու հարուածոց առ կընիքն, առ շնորհն, առ փչումն, առ պարգեւն, առ աւանդն, առ ձիրն, առ անուանն, առ որդեգրութիւնն առ պատիւն արքայական, առ պատկերն, առ դրոշմն, առ օծումն, առ ճոխութիւնն, առ համարձակութիւնն, առ ընտանութիւնն, առ կեանսն, առ լոյսն, առ երանութիւնն, առ յոյսն, առ փառսն, առ անխոնարհելի բարձրութիւնն, առ պատկն անկապտելի, առ խոստմունսն ծածկեցեալսցն, որ քեւ տէր Քրիստոս, բազմօք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս իժիս և քարբիս՝ ունկնախիչ և լսելափակ անլուր ականջաց. որ միշտ յառաւելութիւն քումդ բարութեան յոքնապատիկ յաւէտ քան զսոյն չարիքն իմ յաճախեալ՝ ի սպառ կործանեցին, մերժեալ ի կենաց ընդ մահ կապեցին, ծառայ կարգեալ ապականութեան։ Այլ արդ դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտադատ բարերար՝ օրհնեալդ ի գթութիւն, մեզայ քեզ անօրինեցայ անիրաւեցայ. վասն որոյ և եղծայ զեղծայ յանցեայ ամբարշտեցայ. և ոչ լուայ խոնարհեալ և երկրպագեալ գովեալ քո բանիդ, որ դու իսկ երեւեցար անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրելն իսկ մեծ է, և նշանակելն սարսափելի։ Քեզ արդարութի և փառս և մշտնջենաւոր գովութի, և ինձ պատկառեցե-

լոյս 'ի քէն, խնամակալ, քաւութի՛ և ողորմութիւն՝ և բժշկութի՛, օգնութիւն և պահպանութի՛ սրտի և ոգւոյ. բարեբանեալդ յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ծ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Յ՚ԻՍ արդ առ երկրածին՝ զոր պաղատեցայ այսր մաքառաց ամենապատիր, եթէ ընդունայն է աղաղակելն. առ մահկանացու բանական, եթէ սուտ իցէ փրկութիւն առ յուսոյն վստահութի՛. առ մարդ զոր եղծական, եթէ ընդ տկարութե՛ բանին և նանիր է զօրութի՛ն. առ իշխանս երկրաւոր գահից, եթէ անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւրեանցն բարութի՛. առ եղջիւր զոր հարազատ, եթէ կարօտ է կամելոյն առ անձինն անդորրութի՛. առ հայրն իմ երկրաւոր, եթէ պակասեալ են խնամականքն ընդ աւուրց նուազութե՛ն, առ մայրն իմ որ երկնեաց, եթէ կասեցան գթութի՛քն ընդ նահանջել կենդանութե՛ն. առ թագաւորութիւնս աշխարհի արդեօք, զոր զմահացուցանելն միշտ արուեստաւորեն քան զկենագործելն. այլ առ քեզ բարերար ոնձ օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կենդանի ես և զկենդանութիւն տաս ամենայնի, որ և յետ վախճանին զօրեաս անեղծապէս նորոգել։

Բ. Որ եթէ փախնաւմբ 'ի քէն, զու զկնի ընթանաս. եթէ տկարանամք, զօրացուցանես. եթէ վրիպիմք, շաւիղ դիւրութե՛ ուղղես. եթէ պատկառիմք, քաջալերես. եթէ ախտանամք յանձն և 'ի մարմին, բժշկես. եթէ գարշանամք մեղաք, մաքրես. եթէ ստեմք, քո

ճշմարտութիւդ արդարացուցանես. եթէ յանդունդս ներքինս սուղեալ գլորիցիմք, յերկինս ցուցանես. եթէ ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես. եթէ մեղանչեմք, ողբաս. եթէ արդարանամք, ժպտիս. եթէ օտարանամք, սգաս. եթէ մերձենամք, ծանեաս. եթէ տամք, ընդունիս. եթէ յամբանամք, երկայնամտես. եթէ մեք ժխտեմք, դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես. եթէ լքանիմք, տրամիս. եթէ արիանամք, խնդաս։

Գ. Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան հրաշաւորական զվհատելոյս զսիրտ սփոփէ, և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութեն հանդէս. որ յաղթական է դիւաց և տարակոյս բանսարկուին. որ իբր զնաւին տէրունի նշան բարեբաղդ պանծալի սքանչելափառ, անխոնարհելի բարձրութիւն լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութիւն կանգնեալ է ախոյեան անվնասական և անշարժական ամենայնիւ յաւիտենական ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեն Խելիարայ, որ ուներ յինքեան դանձս հոգեւոր օգտից գիտողաց մտաց ընծայեալս ըզ պարտութիւն մահու և զլուծումն մեղաց, և յոյսս կրկինս յերիւս յաւիտեանս, և զնորոգումն խոստման անեղծութեն արդարոյն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուս գրեալս հոգւոյն սոյ. որպէս ամենայն իսկ երգ սաղմոսայն մաքուր սրտից է սեսանելի կոսակ կենաց մարդկան նկարեալ։

Դ. Զի թէ ի նախնումն տկար կերպարանն զայս աւետիս և վստահութիւն ընդգոգեալ ունէր՝ կործանման մահու նախատաման մեծ աւետարիս և կենս երկնակրօնս վերնակենցաղս միշտ անձառելիս, և այն՝ ջնջական գիրն և յեղանակաւոր օրինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութեն յանցաւորացն, և խոփ անելի կրտսակն երկրային, և տկար հաշտարարութիւն միջնորդացն, և թերութիւն բանից մաղթողացն։ Որ զի թէ Մանա-

սէի փրկութիւնն խոստովանելի է անտուստ վկայեալ յետ այնքանեաց մեղանաց անբժշկականաց. որ արեամբ բըն արդարոց ելից զնուիրեալն մեծի Թագաւորին հրաշանուն քաղաք հայրենի, ըստ մարգարէագիր անտուստ պատմութեանն. որ և զմեծն իսկ տեսանողաց բազմաբախտիս ձեռնկալութիւն խնամողօրէնն պաշտպանութիւն նախնակերտ յարկին տեսչութիւն, մանկավարժ ինքեան և նախնի, մեքենայիւ մահու սղոցեաց, ի յերկուս մասունս խղեալ դժնդակ տանջանօք մաշեաց, իբր խորհրդով ապստամբութեան զյուսոյն փրկանակ կորեալ։ Այլ որով զչար յաւելուածն մոլեգնական՝ զբրէական վերնամարտութիւնն ի բարձրեալն յանդգնութիւն. քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին պատիւ և զանուն յիւրաբնակ խորանէն մերժել. հալածեալ զնոյ հոգին, Ելեհարայ զանձն դաւանեաց։ Բանզի զնոյն տաճար տիրական խնկարկութեան հաստողին սահման՝ հռչակաւորն երկրի տեսարան՝ զարարափելին ազանց սրբարան, ուր տեսիլք հրեշտակականք և աստուածային հրամանք յաղթողականք լուսաւորագէս յայտնութիւն ազգեալ երեւէին, զայն վայր երկնանման ահաւոր սքանչելատես՝ Բեւանայ ուսումն քառադիմակի նախանձարկու պատկերի աւերածոյն անապատի պաշտօնեատեղ գարշելի և դիւաձենձեր զոհարան պատրաստել կազմեաց։ Օրկեալ զարքայն երկնաւոր ի յարքայականն կայից, զամենահարուստն՝ ունայն ի սատցուածոց իւրոց, զտանուտերն՝ անհանգիստ և թափառական տատանեալ, Խեղճբուղայ ձեղուն նկարեալ, և զանունն ահեղ վտարանդի արարեալ. գերի տարեալ զաւանդ գովելոյն, ողբալի զողորմածին մասն նուաղեցուցեալ. ազուեսուն փոքու ապարանք զբահն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից ունողին և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրայոցն եղեալ. հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայից զսեղանն մեծախորհուրդ արեանն սրսկման երեւեցուցեալ։

այնեալ հետս բաղումս ընթացելոց ՝ի գայթակղութիւն, հովիւ կորստեան հօտին սատակման, մոլորութիւն բուռն վարդապետ, և այն՝ գիտութիւն կրօնիցն օրինաց, հայր ունելով զմեծն Յզեկիա զնմանակիցն Դաւթի։

Ե. Ընդքան սատացեալ գոմուն չարեաց, որ և զայ պատիւն՝ որ զարքայութեն փառս ընծայեաց նմա, հայհոյեալ և թշնամանեալ, և զաղօթիկերացն բազմութի սուսերաբաւ մահու խողխողեալ։ Ինտանի դաւաճան, մերձաւոր վատնիչ, հարազատ սատակիչ, կցորդակից ըստանող։ Զու ոչ գոյր դառնալ, զի ուրացեալ էր զնա. Զ՝Աբրահամ ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր ՝ի նմանէ. Իսահակաւ ոչ էր աղօթել, զի նզովեալ էր ՝ի նմանէ. Իսրայելիւ ոչ էր պարծել, զի տարագիր էր անուան կոչմանն մեծախորհուրդն շնորհի. զդաւթեան երդ ոչ էր նուագել, զի կշտամբիչ էր նորին. ՝ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ, զի պղծեալ էր զնա. ՝ի տապանակն ճծագիծ ոչ էր ապաւինել, զի ընդ գարշութե ձուլածուին էր փոխանակեալ. առ Մովսէս ոչ էր կարդալ, զի անքաւելի էր պարտիքն որ առ նա. առ Հարօն ոչ գոյր աղաչել, զի վնասապարտ էր առ նա. առ մերձաւոր մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել, զի սպանող էր նոցա։ Զու նորա քաւութի մեղաց, և արքայութի թագաւորութեան վերստին պարգեւեալ տուաւ. զի քեզ, բարբարոս, բազմացուսցես կարգեսցես գոմեստս անճառս և անընդելիս ՝ի յազգս տոհմից և ՝ի դարս ժամանակաց, և զդուռն յուսոյն մոլոր անփակելի պահեսցես ՝ի փառս քոյդ բարձրութե և ՝ի փրկութի դատապարտելոյս, անմահութեց պարգեւաց տուիչ Քրիստոս, գոհեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԾԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Օրհնեալ տիրաբար 'ի քումդ հուրեան, անսահմանելի և անսխալադրելի խկատէս բարի, պաշտօն խնկելի և երջանկութի խոստովանելի եմ երկրի, երկայն յուսոյ ամենապարտաս սեսութի, գթած ողորմած, որ ոչ պահես ոխս բաղմութե ամոյ մեղանաց քրիստելմի ական, որ հրաշաւորս զարմանալիս գեր քան զամ աղեսս նախնեացն անսահման առաւելութի կրկին ընդ միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմութե վերնահոս վտակս ամենախնկաւորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորում։ Եւ զանուաստ զմուտս լուսարանի պատուհանին անձկութեան նշուղիցն աղօտականաց, չափով գիտութեանցն ըստ Սողոմոնի, և իբ իսկ նմին և ինձ ընդ նորին բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումս զառագաստն անջրպետարան եղիցն ողորմութե ձրի պարգեւացն ճաճանաց. զոր ընդ մէջ իմն մանաւորօք աւետաւոր յիշատակաց և 'ի հնումն զայսր տպաւորութի օրինակաւ նկարագրեր, ղդարձարուքն առ իս և ես դառնամ առ ձեզ. և յորժամ դարձցիս և հառաչեցես, յայնժամ կեցցես։ Նա զի և զաղջամղջին սեւութի գունոցն փոխարկել 'ի ձեան պայծառութի, և զարանցն արեամբ ներկելոցն յեղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ Եսայեայ և Յ. Աքարիայ, և 'ի մէջ բարկութեն դարձեալ զոյգ զողորմութի. քանզի անապատանալ քաղաքացն Իսրայելի և դարձեալ բնակիլ, և ճանապարհացն ամա-

յի լինել 'ի չգոյէ մարդկան և անդրէն հետեւիլ, և լքանիլ 'ի սովոյն ոգւով և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ, և գնալ այ 'ի տեղն իւր զայրացմամբ և դառնալ ողորմութիւն, ըստ ներողութեան զելան, և 'ի մէջ սաստիցն ըսպառնալեացն կրկին պաշտպանութիւն, և 'ի սրտին խառվութեան յուզումն խնամոց դիւութեան։

Բ. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո գալստեան զաղատարարդ հրաման կանխաւ աղդէին, և զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ արկանել վասն անբաւութեան, փոքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք առ աւետեացդ քո յայտնութիւն և խաչիդ փրկագործութիւն։ Որ յամ վայրի կառուցեր զնորանն վկայութիւն արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն քան զդատակնիք մահուն Հաբելի զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի, կենաց կրկին և անմահականս շնորհաց, մկրտութեան, յարութեան, նորոգութեան, առքեզ ընտանութիւն, ընդ հոգւոյդ սրբոյ միութիւն, քաւութեան, ազատութիւն, լուսաւորութիւն, մշանջենաւոր մաքրութեան, խնկապէս երանութիւն, ընդ վերնայնոցն կցորդութիւն, անկասկած փառաց. 'ի շրթունս մեր ձայնիւ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք։ Այլ զոր ահաւասն է ասել, կարդեմ ատանօր յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց, ած իսկ լինել ընտրութիւն շնորհին, և ընդ հաստոցիդ միանալ սէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութիւն զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ Պօղոսի բանին, ոչ ունէր օրէնն։ Այլ դու, փրկութիւն, եկիր հայրենիդ քո հարստութիւն, արարեր և կատարեցեր զյուսոյն յերկարաձգութիւն, որ առ քեզ պահեալ անհամառօտելի, քաւիչ ամենայնի։ Այս քեզ փառք ընդ հօր քում 'ի գովեստ բարեբանութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԾԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր տէր զօրութիւն, բոլորից գոյից թագաւոր, օրհնաբանեալ ողորմութիւն, աստուած ամենեցուն, որ յաղթեաս սահմանի լայնատարած ընդարձակութեան, եամ անբաւութեանց դու ես որքանութիւն. մինչ զի կարծրն քեզ հոսանուտ է, և ըղձն քեզ պնդակազմ, և չիք քո իր անհնարաւորական, յաղթող զօրութիւն ա-հեղ. հուրն ցող իմն է զովական, և անձրեւն բոց կիզանողական։ Օ քարն բաւես ցուցանել կերպարան աղդման, և զբանականն դնես անխօս և անշունչ արձան։ Օ պարտաւորն ողբքեալ պատուական առնես, և ըզ կարծեցեալն մաքուր՝ իրաւամբք քննեալ դատիս։ Ը զմտաուցեալն 'ի մահ՝ բերկրութեամբ բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթ տեսութեամբ օծեալ դարձուցանես։ Կանգնես զմտանեալն հալբից գլորման, և զսասանեալն՝ 'ի վստահութիւն վիմիդ հաստատես։ Օ խոտացեալն բազմահառաչ՝ երջանիկ կարդես, և ըզ յառաջատեալն դարձեալ անդրէն 'ի յետս նահանջես։ Լ. յորժամ սպառին առ 'ի մէնջ բարիքն, զառաւել զարմանալիսն յայնժամ ներգործես. քանզի վասն քո գիտես թողուլ զմեղս և ընդլել զանօրէնութիս, և քաւիչ լինել անիրաւութեանց և ըզմեղս մեր ոչ յիշատակել, ըստ Եսայեայ և Երեմիայ։

Բ. Այլ առ ինքն նորոգ փրկութեանս բազմօք գոհաբանութեամբ հետեւեալ, 'ի յաճախութիւն անբա-

ւ-ին ըստ առ սմին խսկոյն կարկեցայ. քանզի կրկնեալ զուսոյդ անսպառ բարիսդ, որ 'ի քէն առ իմ յամառս թշուառութիւն, քոյին աղերսիս առ քեզ մաղթեցեալ, յարմարեալ դարձեալ 'ի նիւթս բանիս զտառողբերդութեան այսր մատենի, լցեալ թախծութեամբք և հեծեծանօք։ Այլ առեալ խառնեցեալ 'ի տուողիդ հաճութիւն ընդ ցաւոցն զդեղն, ընդ վհատութեանն զխրախոյսն, ընդ յուսահատութեանն զյիշատակդ անուան հաստողիդ, ընդ տխրութեանս զսփոփանագ, ընդ իմումս դառնութեան զքաղցրութիւն կենարարիդ, ընդ պատիժ օրինին զշնորհն, ընդ պարտս անիծիցն զազատարար օրհնութիւնդ, ընդ մարմնոյ մահուն զամենայնիւ նորոգութիւնդ։

Գ. Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վկայեմ. լուր լուութեան սրտիս, տէր Յն, որ հնչումն է առ քեզ մեծութեան ձայնի երկար գոչելոյ։ Որ մարմնակից և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս անօրինակդ զօրինակին խորտակեալ զլուծ, ընդ զենման մահու անսասնոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նուիրմամբ անմահապէս միշտ մատուցանիս, և անանուագաբար քաւութիւն շնորհես, ոչ սակաւ ամեղիցն միայն, այլ և ոչ ոքոց հատեալ է ակնկալութի առ ելս կենաց։ Զի որքան զօրէ մարմնոյ անդամոց առ մեզս կենդանութի, թէ և բիւրուց ամաց ունիցի յերկարաձգութի, յորժամ ճաձդ բոլորեցուն վասն սորին կամաւ և յօժարութիւ զենումն ընկալեալ, մահու համբերես բաշխեալ 'ի քաւութիւն։ Զի ոչ եթէ մաքրութեանդ աղբիւր պարատական գոյ մահու յօրըստօրէ կատարին, այլ կամօք քովք՝ հոգւոյդ գործակցութեամբ՝ 'ի հաճութիւն հօր և 'ի մեր հաշտութիւն ցանկ մատուցանիս։ Իսկ եթէ ամենիցդ ճաձ անքնին՝ իմովս վասն իմ առ իմ փրկութիւն, 'ի դէմս իմ, իբր թէ ընդ քոյդ էութեան ես իցեմ մարմնով պարունակողիդ կցորդ միացեալ. և դու,

բարերար, յաղագս իմ 'ի յիմն կերպի փոխանակեալ ընդ
խմբեմ պարտեաց, և մահ ընկալեալ անպարտադ զմահա-
պարտիս վնասուց պատուհաս, և 'ի յիմ անուն յան-
ցաւորապէս, որպէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ,
բաղումս մեռեալ և մնաս կենդանի. ոչ ուրացողացն
ձեռօք, այլ դաւանողացն հաւատովք ՅԾապէս նուի-
րեալ և 'ի մասունս անհատս բաշխեալ։

Դ. Այսէր ոմն ողբաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնա-
տար. մեծ ինձ և անկշռելի առ սմին դատէր անցարմա-
բագիր անձին յուսադիր, Հաւատամ զիտաւս և զերբ-
ջանկութիւն, քան թէ մարտիրոսութիւն խակ թող թէ ուղ-
ղութիւն իմն թշուառութիւն յանցաւոր մարմնոյ վախճան
ընդունել։ Իսկ զանճառութիւն խորհրդոյս այսու դիտե-
ցի. դաւանէր իսկոյն, որ զի և մաքրոյն անձինք առանց
նուիրման այսր յիշատակի չեւ են իսկապէս կատարելք
'ի սպառ, եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտութիւն մեծութեան
հոգւով խառնեսցին։ Այսպէս թէ մեղաւորիս մասին կրբ-
կին մատուցաւ բաժին ասելով յուսայր, իբրեւ այն թէ
ես ինքն եղեր ճշմարտիւ, գրաւեալ զիմն դաժանութիւն
ընդ քում համեղութիւն, պատարագեալ քոյինանիւթ
զանգուածոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ։ Այսու ՅՈՒ 'ի
վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութիւն՝ անհնարա-
ւոր ախտիցն ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց
'ի քաւութիւն, 'ի վեր կարծեցուցանէր քան զնահատակի
վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ. յուսայս օրինակ յարբ-
դաւորութիւն գրել ոչս 'ի փառս, այսմ փրկանօք հաւա-
տալի երեւեցուցանէր, քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և
շնորհելոյ, որչափ ՅԾակամիտ առ մարդ զօրութիւն, և
տիրական ՅԾախառնմարմնոյն կամաւորական նուիրումն
առ անասնական սպանդին մատուցումն, և անմահն առ
մահկանացուս, լոյսն ահաւոր առ ստուերայինս, յաւի-
տենականն քան զանցաւորս, բարձրեալն քան զերկրա-
ւորս, անսահմանն քան զեղականս, բարին իսկութեամբ

քան զԹիւրեալս բնութեամբ, մանաւանդ զի իւր է կամելն, և իւր կենագործելն, օրհնութեանն առիթ քան զանիծիցս պատճառ։

Ե. Արդ տուր խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի, աղաչեմ գԹաց, զառ 'ի յերկնուստ ընծայեալ զդեղդ կենաց, մատիր քաղցրութիւն առ ախտացեալս մեղօք, քաւեա 'ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութիւն։ Իսկ առ 'ի յինէն այս է ՀՀմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի, որ զի հաստիչդ ամենից 'ի սուրբս բնակեսս. և ըստ տաբաղուս սերմանն և հնձելն է իրաւացի, ըստ ՀՀմարիտ բանին Պօղոսի, և աչացաւացն 'ի տապ արեւու ոչ է զօրութիւն։ Այլ դու, բարերար հաստիչ յոչէից, յարդեաս յաւէտ իսկապէս համայն և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութիւն. և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղԹեսս՝ մանաւանդ Թէ խղեսս զկապ կանոնի, և դու միայն մնաս պայման աւետեաց համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոց։ Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԴ։

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ արդ յամի առ ամենայն ակնկալութիւն քո է ողորմութիւն, սկզբնալոյսդ աչաց տեսանելեաց և սրտի խմաստից Յիսուս. քո է բարերարութիւն, կենաք և անմահութիւն։ Դարձ առ իս դԹութիւն, և հանդերձեացես դառնալ առ քեզ ինձ կրկին բերկրութիւն. զի առանց

քոց կամաց ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ. և եթէ ոչ կամք քո գթասցին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտականս. և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վնաս է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ։

Բ. Ահա ոչ պարծիմ ամ իրօք նախատեալս, ոչ պանծամ դարովեալս, ոչ խրոխտանամ լքեալս, ոչ մեծաբանեմ պապանձեալս, ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս, ոչ երջանկանամ եղկելս, ոչ արդարանամ ամբարիշտս։ Այլ ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար առանց սանձակալի, և ոչ նաև համբառնայ հանդէպ առանց ուղղչի, և ոչ արօր կշեռ ինչ գործէ առանց մաճակալի, և ոչ երկուորեակք լծոցն 'ի ճահ ճեմեսցին առանց եզողի, ոչ ամպ վերաչուէ առանց հողմոյ, ոչ ասաեղք ցնդին և կամ գումարին առանց ժամանակին, ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի առանց տարբերման օդոյ, և ոչ ես նոքօք հանդերձ առանց բարեգործիդ հրամանաց ակնարկութեան։ Այլ դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց և խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և 'ի քէն է ինձ փրկութիւն, ըստ սաղմոսողին. և դու ձայնեես բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման յականջս լսելութեան ամ հասակի, Լիկայք 'ի հանդիստ իմ բնաւին աշխատեալք, և ես մաքրեցից զձեզ 'ի պարտեաց։ Իսկ զի՞նչ օգուտ 'ի լուացմանէն, եթէ կրկնակի զաղբայայց. և կամ ո՞ր օգուտ 'ի ճաշակմանէն, եթէ գեհենին մատնեցայց։ Լու կամ զիա՞րդ Յ Աբրահամ պարծեցայց խորթացեալս 'ի գործոց նորին որդիս գարշութեան հօր ամենայնոցս, և մեր քեռայուս կամ քանանայուս, ըստ մարգարէին որ առ իս յանկաւոր ձայնի. Ժառանգս մերժելի եթովպացի և ոչ սենեկին Սառայի, ըստ տեսանողին առ իս առածի, եղբայրս Շամրեի և կամ Ղոմրայ, համբակս անլուայ և անաղէլն խակակութ պորտոյն խակութեան Ղոտայ և Ղոտղիբայ, ըստ Եզեկիելի

կրկնանախատն կշտամբութեան։

Գ. ԼՀ. քանզի ի ծուփս բազմամբոխանգս ալէտանջ հողմոյ սատակողէս զզուեալ ուժգին ըկանոք ի սպառ տագնապմամբ ի ծովին, փոխեալ ընկեցեալ ի վտակն վայրենական ողողիչ. առ որս զմատուցս ձեռացս այսր անդրը տարաբերեալ, իբր ի հոսանաց բռնութեց գաբանանազայր գեռոց, արտաձգեալ յակամայ ընթացս ուղղմամբ գլորման, ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարբուութեամբ, դաժանահոտ սկախառն մտամարմտտ խառնախուխ մահաբեր երկամբք վանեալ, ըստ որոց յուղխլոյն հեղեղելոյին հեղձուցեալ։ Այսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսին և ոչ խմանամ, գոչեն և ոչ ինչ լսեմ, բարբառին և ոչ զարթնանամ, հնչեն և ոչ փոխադրիմ, փողեն և ոչ գուսմարիմ, վիրաւորիմ և ոչ ևս զգամ, կռոցն գարշութեան նմանեալ թափուր յաղդմանէ բարեաց խմաստից։ Արդարեւ չար առաւել յաւէտ խակապէս քան զօրինակդ ճշմարտութիւնս, ատելի և մեղադրելի և ատենին Քրիստոսի արժանապէս մատնելի։

Դ. ԼՀ. քանզի անդառնալի ուղղոյն յիշատակ առտեացս պարտեաց զայս կտակ թողի որոց ընթեռնուն, իմովս բանիւ առ ՀՀ կարդալ հանապազորդութեամբ, այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութիւն մշանջենաւոր ձայնարկու առաջի քո, ամենակալ. զոր գիրդ ընդ մարմնոյս և բանդ ընդ հոգւոյս զանսահմանելիդ միշտ թախանձեսցէ, իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս ի յիմոյս ձայնէ, բարեգութ, մարդասէր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ծ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԵՒ վասն զի սրացեալ ոգւոյս Թեւոք 'ի Թիւս անբաւից ծնեալոց մարդկան՝ եղի 'ի կշռոս խմանալեացս մտայ, ոչ գտի համեմատ զոք ինձ պարտաւոր. և առ այս զգաւԹեան սաղմոսին զբանն 'ի յերգ ինձ առի դաւրն կշռամբուԹիւն գաւազանաւոր գործավար. ՈՎ յաւրինեալ ընդ իս 'ի չարիս հաւասարել յանօրէնուԹիս։ Եւ քանզի այս ըստ ամենն մասին կնքեցայ և ճշմարտեցայաւ այրս մահու, և ես վիպեմ կրկին հաստատեալ. առ այսր իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ 'ի սպառ, քան իմոցս բանիւ բազմոց տարագրիլ. Թերեւս սովիմբ առ այսու արդեօք և ինձ շնորհեսցես, շնորհողիս ըղ պարտիս իմոցն։

Բ. Եւ արդ զի՞նչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ և 'ի սոյն, և ծուխս անուշից ընդունելի խնկոց մատուցից, գովեալ Թագաւոր երկնաւոր Քրիստոս, եԹէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալսն օրհնել մաղԹեմ, զկապեալսն արձակել, ազատել զդատապարտեալսն, բարեգործել ըղ նզովեալսն, պսակել զԹշնամեալսն, սփոփել զտրամեցեալսն, դարմանել զսորատակեալսն, խնամել զսարատուցեալսն, պատսպարել զնեղեալսն, զվիրաւորեալսն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել։ ԵԹէ օրհնուԹիւն բանիւ առ սք մատուցայ, լուիցես. իսկ եԹէ անիծիւք, մի հայեսցիս ընդունել, զԹած։ Եւ տառապեալս ամենաԹշուառ 'ի վերջին սպասաւորուԹիւն մաղԹանաց այսր մատանի 'ի բա-

վանդակ մտաց շնորհեցի խմցն՝ փակեալ առ ի քէն զանիժիցն դժոդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն. և դժնեիցս նենգոդացն խմց՝ ընդ բարիսն ի բոլոր սրտէ հաշտուեր արդահատեցի, վասն որոց և ծուներ պաղատանաց կրկնեցի. որչափ դու ինձ ահա յայց ելեալ առաւել ողորմածցիս ըստ քոյդ մեծութեան, դովեալ խնամակալ, կեանքդ՝ մահացուիս, հզօրդ՝ տկարիս, ամենակարդ՝ վարանելոյս, խմաստութեդ աղբիւր՝ յիմարիս և թմբեցելոյս։ Քանզի յաւէտ սիրելի անկայ իբրեւ զողոզակ մթային ոչ ընդելական ի հաղիս մահու անդգայապէս, չիմացայ զկորուստն, չգիտացի զորոդայթն, չտեսի զմբռնող որսոյն ծածուկ մեքենայս, չկարծեցի զնաբուտն կերպարանաց կեղծաւոր վարմին, չնկատեցի զդայթադրութիւնն շուրջանակի, չշօշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ կարթին, ժամանեցին ինձ չարիք, և ես ոչ կարացի ճանաչել, ըստ սամսոնին։

Գ. Քանզի և ոչ խմաստակի ուսմամն արտաքնոյ բարուոք թուեցաւ, չար ասել զմահ առ չիմանալոյն պատճառի, և ես վկայեմ խմովս բանիս. քանզի իբր զանդգայ պաճարս անտանոյ մեռանիմք և ոչ զարհուրիմք, կորընչիմք և ոչ հիանամք, թաղեցեալ լինիմք և ոչ խոնարհիմք, տարագրիմք և ոչ տագնապիմք, եղծանիմք և ոչ զղջանամք, մաշիմք և ոչ մտառեմք, պակասիմք և ոչ պատրաստիմք, գնամք և ոչ զգուշանամք, գերիմք և ոչ ևս զգամք։ Իսկ հանդիստ ասել երջանկին Յոբայ զվախճան մարդոյ, և ես խոստովանիմ զոսոն ընդ սրբոյն, եթէ ոչ ունիցի զբեռն աշխատութեան մահացու գործոց ըստանձնեալ։ Անաւանդ զի որոդայթն գաղտնի և հընարադիրն աներեւակի, տարր ժամանակիս յանէից, անցեալն անցայտ և ապառնին կարծողական, ես անհամբեր և բնութիւն թերահաւատ, տոք անհաստատք և միտք ցնդեալք, կիրք հարկաւորք և բաղք անժուժկալք, մարմին մեղսամակարդ և յօժարութի երկրասէր,

դիմամարտութիւն անկախից և խառնութիւն ներհակական, բնակութիւն կաւեղէն և անձրեւք ուժգնակիք, կարկք անթուելիք և պատահարք ամենագրաւք, միտք չարաբնամբ և տենչմունք բարիատեսցք, կեանք առօրեայք և զմբաղք սակաւաւորք, խաբմունք յիմարութեան և խաղալիք տղայականք, աշխատութիւք ընդունայնք և վայելմունք երազականք, համբարք ոչընչից և պահեստք հողմոց, նմանութիւք ստուերաց և կերպարանք ծիծաղելիք։ Քանզի իբրեւ եկին եհաս պատուիրանն, ըստ պօղոսեան բանին, անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան, մեղքն կենդանացան յանդիմանեալ յարդարութեցն, և ես մահացայ կենացն և կենդանացայ կորստեանն։

Դ. Գողացան օտարքք, չարին գումարքք, զստացուածս արտիս իմաստից, ըստ գրոյն կանխաբանութեան. որով եկն եհաս իսկոյն ատանօր իմաստութիւն ինձ նուազանալ, ըստ առակողին, և առաւելուլոչ բարւոյ ցանկութիւն։ Ոչ յառեցի զանն ոգւոյս 'ի գլուխն իմ կենաց Քն, որով ընդ ուղիղն հետեւեցայց։ Քանզի կամելով ուժգնիս ընթանալ՝ ընկալայ սատակապէս, յանչափն ձգտիլ՝ իմոյն ոչ հասի, 'ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ ատուստ գլորեցայ, յերկնային ուղղոյն անդնդոց մատնեցայ, 'ի ըգդուշանալն առաւել՝ յաւէտ վնասեցայ, յանարատն պահիլ՝ մանր խորտակեցայ, կարծելով ընդ ահեակն մրցիլ՝ յաջն գթեցի, 'ի զերկրորդն խուզել՝ զնախնին կորուսի, 'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարեւորացն զրկեցայ. 'ի յուխտին պահել՝ դաշինն դրժեցի, առ սովորութեն կարիլ՝ կորուսիչս գտի, 'ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ, զոր ես ինքն ինձէն ստեղծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարգեցի։ Յորոց փրկել զմատնեալ գերիս դու միայն զօրեսցես, կենաց մատուցեալ զընծայեալս մահու զհոգիս. զի դու միայն, տէր Յն, ճանաչիս բարերար, անսահման փառօք ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԾԾ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԳԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Խսկ զառիթան մահու դիպուածս դժոխարմատ ծառոյս դառնութեան պտուղք, ընտանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և որդիք դաւաճանողք, ըստորագրեցելովք մասամբքդ նշանակեցիս՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ։

Բ. Սիրոս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս, ակնքս յայրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս մահաձիգ, երիկամունքս անփորձ, ոտնս մոլորաշաւիղ, ընթացքս աներկիւղ, հեռք խոտորնակ, շունչք ծխախառն, գնացք խաւարային, գոյութիւն լերդի վիմական, խորհուրդ ծորեալ, կամք անկայուն, չար անփոփոխ, բարեմասնութիւն սասանեալ, անձն տարագիր, աւանդ վաճառեալ։ Վազան վիրաւոր, թռչուն նեռտահար, փախստական քարավէժ, ըմբռնեցեալ վնասապարտ, տաղակ ծովակուր։ Օ մինուր նեղաւոր, մարտիկ անպատրաստ, սպառազէն անժուժկալ, մշակ հեղգացեալ։ Աղօթական անխրախոյս, բեմական սոսկնաքարշ, քահանայ անկնդրուկ, օրինական աննուէր։ Դպիր կշտամբեալ, իմաստակ խելագար, ճարտասան անճառնի։ Կերպ անպատկառ, դէմք անամօթ, երեսք լպրշեալ, դոյն անհամբոյր, տիպ տմարդի, գեղ ծանակեալ։ Խորտիկ խանդարեալ, ճաշակ գարշեցեալ, այգի գաղձեաւոր, սրթ որդնահար, պարտէզ փշաբեր, հասկ ուռճահալ, մեղր ի մկանց ճարակեալ, անպա-

տրսպար անկեալ։ Մնապարծ յուսահատ, անհամոզելի նզով, անհաշտական բաժանեալ, ունայնաբան շաղակրատ, պաճարամիտ դողող, անասնօրէն ապիրատ, դժոխային ագահ, աներբասան յանդուգն։ Մոլեգնութիւն անձն, ձեռնադրութի սպանող, տատապատման երկրագործ, երջանկութի եղկելի, մեծութիւն վատթարեալ, վայելչութիւն անշքեալ, կարողութիւն տըկարացեալ, բարձրութիւն խոնարհեալ, փառաւորութիւն ընդոստնեալ, պատուիրանազանցութի յարակայ, սխալանք ինքնակամ։ Մատակարար կամակոր, խորհրդակից նենգաւոր, բարեկամ հատուածեալ, հաղարապետ գողամիտ, մերձաւոր կծծի, բաշխող ժլատ, վերատեսուչ կարկամ, ոգի անախտակիր, իղձք անսէր, բարք ատեցող, աղէք անգթականք, գնայք անխոհեմ, աներեւոյթք վնասեալք, ծածուկք անիծեալք, դիպուածք թշնամանեալք։ Վաճառական վատնիչ, շահարար շուայտեալ, պաշտօնեայ արբեցող, գանձուց ոսոխական երկմիտ, պատգամաւոր բանսարկու, դունապան քնեած, աղքատ հպարտ, մեծատուն ժխտող։ Դիւանապետ անօրէն, պահապան մատնիչ, բնակակից շարախօս, սուրհանդակ անժաման, թղթաբեր պարտաւոր, առաքեալ խռովարար, միջնորդ անիմաստ։ Աղքայ արտալուծ, թագաւոր թարմատար, կայսր ոգեկործան, իշխան տիրադաւ, զօրավար զրկող, դատաւոր ակնառու, ռամիկ ինքնագործ։ Դպրատողի ծաղր, սիրելւոյ աշխար, բանագրի դարով, յանդիմանչի դատապարտութիւն։ Քանզի և ի վերհադունիցդ կոչմանց էր ուրեք արդեօք զի էի, իսկ ի վատթարականացդ մասանց եկն երբեմն ետհաս զի եղէ։ Աղդ այսքան վնասակարութիւք խարդախութեց յաճախագունիչ, յորոց յոմանց խաբեցայ իբրեւ զիմար, և յոմանց տիրեցայ իբրեւ ըզ տկար՝ կամաւ մատնեալ զիս ինքն մահու։

Գ. Աղդ զոր ի վերագրելոցդ մասանց քեզ ատելեաց

և իմ կորուսչաց Ի սպաս պաշտաման քեզ ընծայեցից, զՊրպիսիս ապականութեամբ պարագրեալս ամենանքդ քո մեծութեան հանդէպ կացուցից, և կամ որքանեօք երկայնմտութեամբք համբերեցես այսքանեաց պարտուց, որքան ներեա, որպէս լռեսցես, զիմդ իսկ անսայցես, թէր ոչ մատնեսցես հարուածոց գանից զարժանիս սատակման մահու։ Արդ այսոցիկ անչջալ մթութեանց հոգւոց խաւարի ողորմութեամբ լուսոյ քոյ պատահեսցես բժշկել քաւել և կենագործել, զօրեղութիւն անվթարելի. և քեզ փառք յամենայնի. ամէն։

ԲԱՆ ԾԻ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Քրիստոս ՝ՅԾ անուն ահաւոր, մեծութիւն տեսակ, անքնին բարձրութիւն պատկեր, անսահման զօրութիւն, կերպարան փրկութիւն լուսոյ, պաշտպան կենաց, դուռն արքայութիւն վերնումն հանդստեանն, ճանապարհ հանդարտութեան, ապաւինութիւն նորոգ և անտխրական երանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էականութեան, օրհնութիւն կոչումն, աւետեաց ձայն, բերկրութեան բարբառ, անմահութիւն դեղ, որդի անճառայ միոյ. որ ինձ անհնարին է, քեզ դիւրին է. որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է. որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութիւն մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է. որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութիւն չափեալ է. որ ինձ յուսահատութեանն է, քեզ սիր-

փանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվոսանգելի է. որ ինձ հեծութեան է, քեզ խնդութեան է. որ ինձ ծանուանք են, քեզ թեթեւագոյնք են. որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղութիւն դրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համբերեալ է. որ ինձ մուայլն է, քեզ ճառագայթ է. որ ինձ անթիւն է, օրհնեալդ քումդ ձեռն բովանդակեալ է. որ ինձ սոսկալին է, քեզ հեշտալի է. որ ինձ փախչելին է, քեզ վանելի է. որ ինձ անմատոյցն է, քեզ դիւրահեղելի է. որ ինձ մահաբերն է, քումդ էականութեան զօրութեան ընդ ոչ դոյն համարեալ է։

Բ. Ա՛յլ դու, ողորմած ասուած բոլորիս տէր Յիսուս Քրիստոս, և այսմ զօրեաւ առ ելիցն հնար՝ եթէ գթացիս. վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քոյ օրհնելոյ, վասն կամաց գթութեան ոգւոյդ քոյ սրբոյ, տես 'ի տաժանաւորս կրից յանդիմանական յայտնութիւն, և 'ի խորոց սրտի ինքնամատոյց դատապարտութիւն. Նայեա 'ի ընութիւնս ամենապատաղ խակութիւն, և պարգեւեա բժշկութիւն վիրաց և հնարաւորութիւն կորստեանս, զերծուցին բազմամանեաց մահուանս և շաւիղ կենաց ապաւանելոյս, նորոգութիւն եղծմանս և մուտք յուսոյ ամբարիշտելոյս։ Այնթէ ես զանազանն ինձ կամս ցուցի, որչափ առաւել դու զընաւորականդ քո զընտանի բարերարութիւնդ. եթէ 'ի փշոց պտուղ ընծայեցար քաղցրութեան, որչափ առաւել 'ի ծառոյդ կենաց՝ ճաշակ անմահութիւն. եթէ ես իմոց ատելեաց ողորմութիւն մաղթեցի, դու քոյոց վնասողաց ոչ կրկին մատուցես, հզօր, յանձնաւորդ առատութենէ։

Գ. Ա՛յդ տես 'ի քոյդ մեծութիւն, բարձրեալ, նայեցեալ 'ի յիմն փոքրկութիւն. ընկալ զսակաւ խոստովանութիւնս անհամար մեղացս, որ զընաւն համայն տեսանես. և որպէս զԱ՛խմին գթել ոչ դրեցեր, և զաւազոյս փոքու սասանել մի համարեսցիս. և իբրեւ զԴաւ-

թին՝ ընդ մեղայն ասել՝ խսկայն անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն զնոյն գործեսցես, երկայնմտութիւն. որ տաս ամենեցուն առատապէս անաչառութիւն որպէս յաղթող բարի բազմիմաստ, և ոչ նախատես զյետնեալ ստրուկս որպէս ողորմած և ամենատեղծ. ստացիր վերստին, և մի կորուսաներ զբուծեալս արեամբ քո, գթած։ Զի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն է քաւութիւն, և քեզ վայելէ փառք յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԾՐ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Օրհնեալ տէր Յիսուս ընդ հօր, 'ի կամս հաճութեան հոգւոյդ քո սրբոյ. և օրհնեալք եմք առ 'ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ. չէք իմ Թագաւոր իշխեցող ինչոյս բաց 'ի քէն, Տիրիստոս։ Այս է օրհնութիւն Յակոբայ, ասէ Լուսայի, յորժամ բարձից զմեղս նորա։

Բ. Այդ ողորմեայ ինձ, տէր բարեգութ, ըստ նախընդ քո սովսրութեանդ, և օրհնեա զանօթս քո բանական, ըստ ձայնին Դաւթի և ըստ Մովսէսի. զի բանիւդ քո փրկութեանդ ժամանեալ հասից քաւութեանդ օրհնեալ առ 'ի քէն։ Աճապէս ինձ հրաշագործեա, ողորմած արքայ երկնաւոր, որպէս անկելոցն 'ի բազմաժամանակեայ մահճացն խաչիս, ժողովելոցն 'ի սրահին Ռեթհեզդայ։ Յորոց մի էր և կրկին թերահաւատն՝ երից տասանց և ութ միոյ ամաց ախտացեալ յօդիցն լուծմամբ, որում

ոչ անխայեցեր զբժշկութեանն ձեռնտուութիւն, իբր գիտելով զանբոյժ չարութիւն՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մատնութեան դառն գիշերին տիրամարտութեան՝ եբախտաւորիդ, մեծիդ և բարերարիդ։ Որ թէպէտ և կանխաւ իմն զգուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր, զի մի կրկնեսցին կրկին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել ձեռնեերէց սկզբնաւորս անհամբուրելի դատողացն զքեզ 'ի խաչին։ Այլ դու այնպիսւոյ անչարիր ջատուկ մահու ծնդեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար, անձառ բարութիւն, սիրալի մարդասիրութի, սարսափելի ներողութիւն, սոսկալի երկայնմտութի, անբաւելի քաղցրութիւն, փառատրելի հեզութի։ Որ միշտ յաղթիս 'ի գրեթութէ և ոչ թշնամանիս, պարտիս յողորմութէ և ոչ պարտաւիս, բռնադատիս 'ի մարդասիրութէ և ոչ անգոսնիս, հարկիս 'ի բարութէ, և ոչ հայհոյիս, սուիպիս 'ի սիրոյ և ոչ բամբասիս։ Պաղատիս դարձին իմ առքեզ և ոչ ձանձրանաս, արագես զինի ապերասանիս և ոչ լքանիս, ձայնես չլսողիս և ոչ սրտմտիս, փութաս մեղկելոյս և ոչ խափանիս։ Այլ չարս ես բարի, առ ամենապարտս ես ներող, առ մեղաւորս ես քաւիչ, առ խաւարեալս ես լոյս, առ մահացեալս ես կեանք։

Գ. Այս են գիրք եմ հոգեշունչ օգտակարութեան, որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս անձառս և զարմանալիս։ Այսա և ինձ թշուառացելումս, օրհնեալ ամենապարգեւ, արի առ զմահիճս խշտացդ մեղայ 'ի վայր կործանմանդ, և հետեւեալ ժամանեա յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց։ Խզեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի զերիզապնդեալ մահազգեստս պարփակութիւն դժոխոյնեայ կապանացս, և լոյծ ինձ զհանգոյցս խեղդողականս ոգեպահանջ սաստկութեան, առաքելով զարժանաւորս մահու յաղատութիւն վերին անանց բերկրութեն, կենսաբեր և ճծային քո բանիդ։ Մի տակաւ տակաւ աղդեացես, և մի օր 'ի յօր յերկաւ

բանգեսցես, զի մի ստուար ծանրութիւն բեռանցս մեղաց տիրեսցէ թիկանցս ազգերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ հայելի դժոխս, և ուժգնակի գոռոզ բըռնութեամբ անպարապ հոգեւորական զինուն արարեալ մահու ծառայեցուսցէ։ Այլ օգնեա ինձ, բարի վշտակից հեծութեան կարեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զփայտ սատակմանն, որպէս երբեմն յուսոց պա հակին. որով կառուցցես զվայելչականն յաղթանակի արի զօրութեն, պնդապէս հաւատով յուսոցն կարծ բութեան ընդ քեզ բեւեռել անսայթաքելի։ Այլ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս, ամէն։

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԱՒԱՏԱՄ և վկայեմ մտաց գիտութիւն՝ ի քէն ազդեցեալ ոգւոյս իմաստիւ ուշիւս տեսման, զի ըղձալի են քեզ, բարերար, աղաչանք մեղաւորաց քան զիրն դըրուածս արդարոց։ Զի մինն զպարտութեն անձինն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո սպասէ, առ որ ծանուցեալ ըզ բնութեանս չափ, և մեծ կշռամբիչ աստէն համարձեալ ինքնոգոր մարտակից նմին իսկ ինքեան և դառն դարմիչ և ծածկատես դատախազ։ Իսկ միւսն յարդիւնս բարեացն իւրոց նայելով, յանձին հարեալ ձեռն վստահութեն, մոռանայ զսահման բնութեն, և պարգեւաց քան ողորմութեն դիտեալ ակն ունի։ Այսն որոյ առ մինն անթիւ են սաեղծուածք ճառ ից, որ զողորմութեն

ցԸդ քո փողով բարբառոյ ազգէ. իսկ առ միւսն լրեալ են քոյդ, անքնին ահաւոր և ամենախնամ, ամենչեմ ասել՝ թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն ըզքոյդ յառաջեալ։ Ա՛յդ արի տէր, և մի զօրասցի քան զքոյդ աչ հողեղենի. մի կշռեսցին ողորմութիւք քո ընդ ջանից մարդկան։

Բ. ԼՀ արդ առողջքն անդամոք անկարօտք են բժշկութեան, և տեսանողականքն աչօք չունին պէտս առաջնորդի, և փարթամքն ընչիւք ոչ դեգերին առ դուրս լեցն, և ճամբու յղփացեալքն ոչ սպասեն փշրանաց սեղանոյ հացի, և սուրբքն վարուք ապէնիաղ են ողորմութեան։ ԼՀ արդ ինձ գթասցիս ողորմել, բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենատիրաբ վարանեցելոյս։ Զանզի թէ էի իբրեւ զՅօր, ասէի զանձն իմ իբրեւ զնա արդար և անարատ. թէ էի իբրեւ զՅովսէս, ասէի վաստահութիւն զնորայն, ծանիցէ տէր զայնոսիկ որ իւրն են. թէ էի իբրեւ զԴաւիթ, ասէի՝ արարի զիրաւունս և զարդարութիւն, և դարձեալ զմեծն քան զընութիւն մարմնոյ, զմեղս թէ սատանէի 'ի սրտի իմում, մի՛հնիցէ ինձ տէր. թէ էի իբրեւ զՀզեկիա, ասէի զանձն իմ այր ՀՍ. թէ էի իբրեւ զՀրեմիա, զքոյդ ճշմարտութիւն յանձն օրինակէի. թէ էի իբրեւ զՀզեկիա, պարծէի զբարեաքն և զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութիւն. թէ էի իբրեւ զՊօղոս, ասէի զիս բնակարան աղդարան և ընդունարան ՀՍ բանին։ Ա՛յլ ես անօրէնս 'ի մէջ գիտութեան օրինացն, ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարդանաք բանից իբրեւ զնոսա, և զընաւին չարիս որպէս զբարիսն զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել, այլ և ոչ զամենաւսուն գոյից զբարեհոչակեալ անուանդ հզօր ամբարշտեալս լեզուով գովել։ Իսկ դու առ ՀՍմ հնարս զօրաւոր՝ մատոս ինձ ոգի փրկութեան, աչ պաշտպանութեան, ձեռն այցելութեան, հրաման բարութեան, լոյս ողորմութեան, բան նորոգութեան, պատճառ քաւու-

թեան, դաւազան կենաց օգնութեան։ Զի դու ես յոյս ապաւինութեան, տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Կ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Զի արդ որպէս զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն 'ի բերան մեղաւորի՝ 'ի Ճշմարիտն առակէ կանխաւ խօսեալ, զնոյնդ յաւելից կրկնել զնոյն դովութիւն աղաչաւորս բազմապատկառ, որ հանապազ ընդունիմ անեծքս 'ի սաղմոսիս բարեբաստութեան։ Զի ինքն երգեցից ինձ վասնզս և արձանացուցից նախատինս, և 'ի մերկութեանս գրկի փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից. զնոյնդ ընդ Դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ զաստամունս մեղաւորաց փշրեսցես. զնոյնդ դարձեալ, թէ մի անօրէնք բնակեսցեն առ աչի աչաց քոց. զնոյնդ, թէ դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո, ըստ ամ բարձութեան իմոյ որ յիս. զնոյնդ, թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց. զնոյնդ, թէ խորտակեսցին բազուկք մեղաւորի և չարի, և զայն որ զկնի. զնոյնդ, թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ. զնոյնդ, թէ սատակէ տէր զշրթունս նենգաւորս և զլեզուս մեծաբանս. զնոյնդ, թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն. զնոյնդ ըզ յաջորդն սմին, թէ ես պահեցի զճանապարհս խիստս. զնոյնդ զեւսն, թէ ես արդարութեամբ երեւեցայց երեսաց քոց. զնոյնդ, թէ և ես եղէց անբիծ ընդ նմա.

զիաբդ զմիւսն, թէ հաստուացէ ինձ տէր ըստ արդա-
րութեան իմում և ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց. զի-
աբդ անձամբ ինձէն զստուգութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել
ընդ սրբոյն, թէ լուացայց սրբութեամբ զձեռս իմ.
զիաբդ 'ի մէջ նանրութեանց զամբարշտացն աթոռս բամ-
բասեցից. զիաբդ զերկանկին պարծանս թշնամացե-
լումն կերպաւորեցից, թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես
յանբծութեան իմում գնացի. զիաբդ օտարս 'ի բա-
րեաց՝ գիտողիդ գաղտնեաց արդահատեցից, թէ մի
համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ. զիաբդ ես ինքն
գոլով զայլս անիծեցից, թէ տուր նոցա տէր զգործս
նոցա, և 'ի կարգ բանիցն համարձակեցայց.

Բ. Ռանգի թէ զյեսիոս բանիցն առաջնովքն աստա-
նօր եդից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք և յաճախեա-
ցեն դառնութիւնք։ Բայց 'ի շեղջեցելոցն արտասուաց՝
դոյզն մի չափեալ, բաւականացայց հանապազորդեան
յանդիմանութիւն սաղմոսարանին ընտանի ձայնիւն, որ
զպարտաւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս և սպառուած
քառասներորդի ինեներորդի հաստուածի բանի յանդի-
մանողն զնս գարշեցուցեալ, հանապազ խոյտառակէ.
խցեալ զբերանս 'ի փառաբանութիւն, եղկելի զանձն իմ
ցուցանէ, ճծային ձայնիւն դատախազեալ, յակնկա-
լութենէ կենաց լքանէ, միանգամայն և վերգս մահու
ինձ իբր 'ի պատնէշ առաքէ։ Ռանգի թէ չար է անէծս
առնուլ յօտարէ, ապա անձամբ զանձն անիծանել կրկին
չարաչար. իսկ եթէ չառնուլ նախատինք 'ի մերձաւո-
րաց օրէնք են, ապա 'ի տեսողէն հայել զայսոսիկ, կրից
արեան տաժանմունք, վիշտք աղէտից և խէթք մտաց։
Բայց թէ առ խնարհութիւն անձին իւրում մատնեսցի,
ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք 'ի լեզուէ իւրմէ, 'ի խոս-
տովանեալ և յամէնիշխան շրթանց բերանոյ վերնոյն
օրհնեսցի. զի ճշգրտեալ թարգմանեաց զդարձն իւր առ
նա՝ զհետս կենաց ոչ լքանելով. սահմանաւն սիրոյ ըզ

պարտեացն արմատ կրճատեաց, ոչ տիրեալ 'ի խարդա-
ւանաց չարաբանողաց. ոչխար հօտին Քրիստոսի գտաւ
բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յաղն բուժիչ աղեացն արկածից։
Բայց եւս անբանական բարոյից է՝ ասուն կենդանեաց 'ի
մէջ դալարոց ծաղկածին վայրից կենաձիր բանից թմբ-
րութեամբ մնաց 'ի յարօտս մահու ճարակել։

Գ. Լոյս արդ քանզի իմ է առակս վերջին կշռամբողա-
կան, և առ իս ակնարկէ զդիպուածոցն չար պատահ-
մունս, որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղմունս կի-
զանողականս հրոյ տոչորման, հոսեալ 'ի յերկնուստ զգոյ-
յիւ գագաթանս իմասանարանի բազմակիս։ Քանզի
զնաթրդ 'ի յարդիւնս ինձ օգտից սաղմոն եկեսցէ, յոր-
ժամ անպտուղ 'ի բազմերգութենէն լինիցիմ, ոչ նուա-
գել հոգւով, ըստ թելադրելոյն Պօղոսի. զնաթրդ ընդ
մարգարէին եւս զտէրունին խառնեցից մեծս մեղաւո-
րաց՝ նկուանս պիտանեաց, ասել ընդ սրբոյն, թէ 'ի բաց
կացէք յինէն ամենեքեան որ գործէք զանօրէնութիւն.
զնաթրդ ոչ ունելով 'ի բազմացն պատուիրանաց կատա-
րեալ՝ շնորհին և օրինին՝ բարբառեցայց զերջանկին,
որ նախ ինքն արար զոր մեզ կանոնեաց, թէ քանզի ծա-
ռայս քո պահեցի զայս, և որ զհեան գան ասացեալքն.
զնաթրդ թափուրս 'ի լուութենէ իմասանից կենաց ընդ եր-
կիւղածս տեառն օրհնեցից. զնաթրդ ընդ մեծին մաղթա-
նաց զնմն յօդեցից, թէ զմին խնդրեցի 'ի տեառնէ՝ ըղ
տեսիլ վայելչութեան նորա և զհրամանատրութիւն տա-
ճարի նորա. զնաթրդ 'ի հրաժարելին ինձ ձեռնամխե-
ցից, յորժամ լսեմ, թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն.
զնաթրդ շրթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով ըղ
կնի յոլովից առեալն, թէ երեսք տեառն 'ի վերայ չա-
րագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ. զնաթրդ
զմիւսն դարձեալ, թէ չարք վաղվաղակի սատակեսցին.
զնաթրդ զկերպարանացն իմ նմանութիւն, թէ բաղու-
կքք ամբարշտաց խորտակեսցին. զնաթրդ սատակման

ինձ պաղատեցայց, թէ ահա մեղաւորք կորիցեն. զի-
ածրդ զբազմայաճեան լեզուս 'ի յօրհնեանն բան մոսե-
ցից, թէ ասացի պահել զճանապարհս իմ, զի մի մե-
ղայց լեզուաւ իմով. զիածրդ փշովք մեղաց հեղձեալս
զանարատին պարծեցայց, թէ այլ զիս յանբծութեան
իմում ընկալար. զիածրդ ես մեղաւոր և կրկին պատժա-
ւոր զհանդուռնակիցսն դարովեցից ասրել 'ի նոցունց,
թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս ած։

Դ. Օ, իածրդ իբր ոչ կռապաշտեալ անպատկառապէս
պերճացայց ունայն պանծանօք ասել ընդ Դաւթի, մի
թէ մոռացեալ իցէ մեր զանուն ած, կամ ձգեալ զձե-
ռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց. քանզի որ 'ի մեղս
գարշութեան խոնարհեացի, առաջի կայ նորին կառու-
ցեալ առեալ 'ի պաշտօն յաւենականացն ախտարծար-
ծիցն պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ Նչտար-
տայ և Քամոսայ և Ամեղքոմայ արուարձանի և Թարա-
հատայ Թարմատարի, ընդ զաղրոտեացն կանացեաց՝
իշանդամիցն պատկառանք անվերարկու ծանակութիւնք։
Իբր ոչ պատկառեցից սովիմբ ասել ընդ Նահատակին,
որ զայս դիմագրաւութիւն առ բարին ունէր միշտ,
թէ վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ, և որ 'ի կարգին
է սորին սաղմոս։ Իբր յիմարս յարս և վատթարս ասել
ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատմեսցէ զիմաստութիւն և
սիրտս զհանճար. Իբր մարդելոյզ կերպարանաւոր՝ զմար-
դահաճոյիցն ոսկերս ցրուել մաղթեցից. Իբր զկրկին
երկրորդեալն մեծանուն բարութիս, թէ հաճոյ եղէց
առաջի տեառն յերկրին կենդանեաց։ Օ, իածրդ ունոցս
անբաւից մեղաց զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ
մեղք իմ և ոչ յանցանք, առանց մեղաց ընթացայ և ու-
ղիղ եղէ. զիածրդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան յասե-
լքն զայս բան, թէ մի ողորմիր դործողացն զանօրէնու-
թիւն. զիածրդ, թէ որպէս հալի մոմ առաջի հրոյ, այն-
պէս և մեղաւորք յերեսաց ած. զիածրդ գրգեալ ապակա-

նացու փափկութեամբ՝ սահմանեցից զանմանն ինձ բան, թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն իմ, և զազգաւ կիցս նորին ընդ նոյն, թէ ես ի նեղել նոցա քուրձ զգեստուի, և իբրեւ զգաւոր և զորտում խոնարհ առնէի։ Որպէս հանդարտեցից զնմանեացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել, թէ սակայն մրուր բարկութեան ոչ սպառեցայ, և արբցեն ի նմանէ ամ մեղաւորք երկրի. իբրև զեւսն առ սմին, թէ զամ եղջիւրս մեղաւորաց փշրեցից։ Ոչ իմոյդ զապերախտութիւնն Յակոբայ ի ճառառեալ հեղգնեցից, որ ընդ ստուերին զճշմարտութիւն ընկալեալ, մոռացայ ընդ նոսին նոցին թերութեամբ զերախտիսն Քրիստոսի ածայնովքն արուեստիւք խաչին փրկանօք, քան նոքա զզօրավարութիւն Մովսէսի ցպոյն սքանչելեօք, որ զօրինակն նկարագրէր տէրունական անտեսութեան։ Ոչ իմոյդ զյարուցեալսն ի վերայ դիւաց զաղէտս ցուցից, իբր նոքա զօտարացեալից խուժադուժ ազգացն ասելով, թէ արկին զդիակունս բարեացն որ ի մեզ՝ կուբ մնասակարացն թուչնոցն, այս է՝ այսոցն օդայնոց. որպէս զանկեալ զսերմն բանին ի ճանապարհին, և զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ սուրբ անուանեցից. իբրեւ զնմանակիցն առ ի նոյն շաւիղ չարին պատերազմի՝ գուպար գաղանամարտ մնացս օցաեալս, զոր ես զօրացուցի դորձակցեալ հնարից բանսարկուին։ Լաւ ոչ ունիմ աղերսել, թէ մի լուեր և մի դադարեր, ած. և խորհեցան ի վերայ սրբոց քոց և ասացին, զոր ի կարգէ սաղմոսիս է աղօթել։ Բանզի յոյժ պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ ի վերայ բռնութեամբ մոլեկան դիւաց միշտ ճակատելոց առ ներկայիս խռովութիւն, և ընդ նոսին նոցին մշակաց։

Ե. Յորոց դու, տէր Քրիստոս որդի բարձրեալ մեծիդ ոյ, պահեցեսս և ամրացուցեսս երկնային զօրուդ շրջափակութեամբ՝ յամ ընթացից խաբողին հողմոց խաչիւդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ. որ զի թէ և դացին

յիս անօրէնութիւնք բազմօրինակք, այլ ոչ հայհոյութիւնք։ Որ ոչ հանդերձ 'ի կրօնաստ նմանեցան իմոց ամբարշտելոց, այլ ամենագորով թախանձմամբ ընդ երդման ջրոցողն զաղրագործաց կրկին վշտացար, տաղտկալի զմահու նոցա դիպուածն քեզ գրեցեր, ասելով զզարմանալին լսողաց բան, ածեալ զմտաւ ոչ եւս յաւելից անիծանել զերկիր վասն գործոց մարդկան։ Եւ միթէարիս մեծ ինն պարարեալ ընդ կեանս անմաքրից և պարտաւորաց սատակման. որ երբեմն առակաւ դրդմենուոյն զանխայտելն 'ի կործանելին ցուցեր, ողորմած, և առ այլ ուսումն նեղեցար սատակ վտանգեալ ընդ յամրանալ անձրեւին առ ուրացողացն դարման։ Ընճառելիս ցուցեր բարութեան տեսակս յիշատակաց տօնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս. քեւ 'ի ձեռն առաքելոցն քոց՝ ողջոյնս հաստատակաց անհամբուրիչն հեռաւորաց քաղցրաշաշակս հրամայեցեր։ Ահա և յիս ցօղեա կենդանի զհայրենի գթութեանցդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ ամենառատ քո այցելութեամբդ։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ ընդէր է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանից 'ի կիր արկանել, որ 'ի նախատինս միանգամայն և 'ի նեղս ինձ յարակային, հանապազ երգել իմոս տաւղաբ։ Վասնզի զիարդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին,

թէ ոչ մերձեցաւ առ իս Թիւրեան սրտիւ։ Զ.խմբդ զկարգադրութիս տանցն ի յայսմանէ զկնի Թուելոցն զարհուրեցուցչաց ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զնոյնորին և Թագաւորին և մարմնական հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբուրելիք ասելով, ոչ յուսահատ եղէց ի կենաց պատմողս աւետեացս և նորոյս աշակերտս անման յամենուստ բարեկարգուեց։ Զ.խմբդ ըստ իրաւախորհ արդարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն մահու զնեցայց առակաւ առաւօտին ի սկիզբն արթնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանդամս մարմնոյս գանեալ խրատեցի. զխմբդ մանակացեալ մեծին արութեան սատակեցից ի քաղաքի տեառն զանօրինեալսն, որ և ոչ զբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի։ Զ.խմբդ ստեցից գրողին չեւ յայտնելոյն, թէ զմոխիր որպէս հայ կերայ. զխմբդ, որ ոչ միացուցի յիմոցս կրից կաթիլ մի պղտոր ընդ յստակ արտասրս աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զամպելիս իմ արտասուօք խառնեցի, և արտասուօք իմովք զանկողնս իմ թացի։ Զ.ՈՐս ինձ գրեցից մեղօք մահացեալս, յորժամ սիրողն ՅՍ ի բոլոր սրտէ զյանցմունս նախնեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք, և որ ի վախճանն յանդի սաղմոս իրաւամբք առ իս, քան առ Խորայէլ։ ԶՈՐովք յարգեցայց դասիլ ընդ բարին, յորժամ մարդկային հնարից այս դեղ պատուեցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ, ի գարշութենէ կերակրոց ի մահ սովեցեալք և յաճախութենէ ճգանց ի հոգւոց նուաղեալք, ըստ խորութեան ինքնօրէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց։ Զ.խմբդ արդարութի իմ մնայ յաւիտեան, զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի։

Բ. Եւ զի մի տարտկացայց յամեալ ի բանիս, ի համառօտել զոյն փութացայց։ Զ.ԲՆչ ունիմ ասել ի տեղի բանիցն՝ զոր ՅՍ ճշմարտնչ ձայնն նուագեաց օրհնեցդն Դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ.

զիսիրդ ընդ սմին զմեծն քան զայս, թէ յամ ճանապարհէ չարեաց արգելի զոսս իմ. իբր ընդ եղեալս և զայն մատուցից, թէ 'ի սրտի իմում թաքուցի զբանս քո, որպէս զի մի մեղայց քեզ։ Որպէս զունայնութեանցս իբր զլսութեանց ճառեցից ընդ պարս մաքրոց, թէ 'ի պատուիրանաց քոց իմացեալ, առեցի զամ ճանապարհս չարաց։ Զ՝իսիրդ զհեզոյն ճշմարտութիւն իմում ստութեանս մշանջենական երդմնահարութիւն կարգեցից՝ ուխտեալ ընդ հաւատարմին, երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս արդարութեանց քոց։ Զ՝իսիրդ ինձ հրբրեշտակ մահագոյժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանին պատգամ կրկնեցից, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն։ Զ՝իսիրդ չարս իսկապէս՝ զբարեացն գրեցից՝ որք 'ի տեառնէ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել, թէ բարի առնէ տէր ուղղոց սրտից։ Զ՝իսիրդ զհամառօսն փոխատրութիւն անաչառութեան՝ վրիպեցելոյս ինձ սահմանեցից, թէ զթիւրեալսն յափշտակութիւն տանի ընդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութիւն։ Զ՝ինքդ զնծազգեաստին պանծանս ամաչեցելոյս ինձ պատուաստեցից՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ և ոչ զբօսան աչք իմ, և որ յետ սրտին պատմին ասացեալքն։ Զ՝ինքդ զանճառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյցս առից քաջալերութեան վհատեալոց ես գանձ գտեսենին, ասել ընդ օծեալն այ հոգւովն, թէ յառաջադոյն տեսեր, զի ոչ գոյ նենգութիւն 'ի լեզուի իմում, 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսիս մինչեւ 'ի լրումն աւարտման բանիս։ Զ՝ինքդ դասակցութեանդ ժնեիից մարդոց համաբան այրս մահու և որդիս սատակման բարբառիմ զբարեշնորհին, ոչ ահա զատելիս քո տէր ատեցի, և զմնացուածն սորին կարգի։ Զ՝ինքդ մեծաւն վստահութեամբ տօնելի վերին, անձն իմ և դու աշխարհ աշխարհի, զանդատ քո ոգի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պսակելոյն, թէ փոր-

ձեռա զիս տէր և տես, թէ իցեն անօրէնութիւնք 'ի ձեռս իմ, և դաւելուածն որ զհետս սորին։ Օ. խնդրդ ես գոլով՝ և յայլոց աղօթեմ ապրել՝ յուսացեալցն յոյս ձայնակցեալ, պահեա զիս տէր 'ի ձեռաց մեղաւորի և 'ի մարդոյ չարէ։ Օ. խնդրդ համբարձայց ընդ փառաւորեալն մաղթելոյ, թէ դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կենդանեաց։ Օ. խնդրդ իբր հանդիսացեալ ընդ ճգնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թագաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրինակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն արդարք քո մինչեւ հատուսցես ինձ։

Գ. Խարեբանեալ է և այս իմաստ հոգեւոր և տեսանի գործոյն նմանի, որ զփորձիչն պատկառեցոյց, յորժամ զնա՝ արհամարհիցէ և զսկզբնապատճառն եւ զերեց միայն ընտրիցէ ասելով, թէ երանի ժողովրդեան, որոյ տէր ես դու։ Ինձ է և այս բարձրութեան շնորհի և զգուշական համարձակութեան լցեալ երանութեամբ, թէ սուրբք քո օրհնեսցեն զքեզ։ Զգաստի է և այս ընտանութեան մերձաւորական հոգեւոր հաղորդութեամբ՝ յոյժ յուսալ և 'ի նոյն արձանանալ բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր. և զկարդ բանին կատարէ, մինչեւ զողջալին և ըզզուարճալին ազդեսցէ, թէ պահէ տէր զամենեսեան որ սիրեն զնա, և զնա՝ մեղաւորս սատակէ տէր. 'ի գլուխս լսման գրոց նուագարանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն իսկ եկայց վերջին հատուցման արդարոց և մեղաւորաց։ Օ. ուրգակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս. զի թէ ընդունի զհետս տէր և խնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչեւ յերկիր, ապա ինձ ոչքան եղկութիւնք կան առաջի. իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ սուրբ, և բարձր առնէ զհետս 'ի փրկութեան, ապա հերբեալս 'ի բարեմասնութենէ ես ոչ հասատատեցայց. իսկ եթէ օրհնելի է ինձ 'ի սուրբս նորա տիրապէս, ապա օտարս

ես 'ի մաքրութեանց ընդ ոգս դասեցայց. իսկ եթէ 'ի կանխեարգիցն մերձ այսր եղիցց յիշատակարան ինձ կըշտամբութեան, թէ սիրեցէք զսէր սուրբք նորա, զի ստուգութիւն խնդրէ տէր՝ և կրկին հատուցանէ ամ բարտաւանիցն, ապա յորմէ՛մ գնդի ես գտայց գերեալս 'ի գաղանեաց գտողին չարեաց։ Բանզի զոր օրինակ տաւանին տագնապաւ տերեւք անկոց եղեւին ծառոց շարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախելոց հոսեալք 'ի խոնարհ, այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացիկս իմոց վերարձակութիւն քաջաբեր ուղէշս՝ դյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ։ Օ՛ր հաստատեցեալս արմատացուցեալ վերըսոին դարձեալ նոր պտղաւորութեամբ անապականաւ, յանդատան կենաց խնամոց քոց կամացդ ամենապարգեւ Թագաւոր Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ա՛ՅԼ արդ ընդէ՞ր ոչ 'ի վերագրեցեալն սաղմոս նախաճառական և յայլ մարգարէիցն մասն ինչ յօդեցցից։ Բանզի զինչ վայելու

քիմ դարձեալ և ոչ զգաստանամ։

Բ. Լ՝ դարձեալ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես մաշիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին որ 'ի դիմաց պարտաւորացն բանի և տէրունական առակին հին տկոցն և նոր գինւոյն։ Վասն զի թէ սատակին անօրէնք և մեղաւորք 'ի միասին, ըստ Լ՝սայեայ ձայնին, ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձեալ պահի։ Բանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հատուցանէ այնոցիկ՝ որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւն. և կցորդեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տեառն 'ի վերայ հպարտից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մեղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարդ սորին ցուցանէ. յարեմ առ սմին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկրի, և ամբարիշտն բարձցի յերկրէ, և անիրաւք մերժեսցին 'ի նմանէ։ Ողբք ինձ կարդացէք առ ձայնն, թէ զոր օրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն. լացէք առ սաղմոսն, թէ արկցես 'ի վերայ նոցա կայծակունս հրոյ. աշխարս պատմեցէք 'ի բանս ոճեան վՀՈ՝ին մարգարէիւն ազդեցեալ, թէ ոչ կամիցիք լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ. կոծեցարուք առ սաղմոսն, թէ մահ հովուեսցէ զնոսա. աղի արտասուս ողբմ հառաչմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ Իսրայէլի և ինձ ասասցէ բանիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ոչ լուաւ ձայնի իմում. աւաղ կարդացէք թշուառացելոյս, յորժամ այլ մարգարէ զնոյն դիցէ, վայ նոցա զի վազեցին զինեւ։ Իարբառ փողեցէք 'ի սիրտ մղձկեալ նոր աղաղակի, յորժամ տեսանողն ասասուծով ամաչեցուցեալ զիս կշտամբեսցէ ընդ ապարասան տանն Յակոբայ, տեսէք արհամարհոտք՝ զարմացարուք և եղծարուք։

Գ. Լ՝Ալ դարձուսցես և ամփոփեսցես զբարձրացեալ զսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնալեաց 'ի սարսուցելոյս յերեսաց մեծիդ, և խնամովք աջոյդ բարեբաշ

խուԹՇ առ իս ժամանեալ՝ օծումն կենաց պարգևատուբեացեալս քո աղաչողիս։ Այլ քեզ փառք յերկինս ՚ի բարձունս, և ՚ի մահացուաց յերկիր ՚ի խոնարհ, ՚ի սահմանս բոլոր աղանց և յամենայն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԲԱՐԵՐԱՐ և բաղմագութ, մարդասէր և երկայնամիտ միայն Թագաւոր, ընդ հօր քում պատուեալ և օրհնեալանեալ տէր ամենայնի, որդի ՝ այ կենդանւոյ. անպատճառդ միշտ իմում կորստեան, որ ամենևին անփորձ ես ՚ի չարեաց, որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի, որ փրկութիւն են ՚ի քոց կամաց ընծայեցեալ, որ դարձուցանես զմրրիկ մեղաց ՚ի յօդ քաւութեան, որ զհուր բարկութեան յանձրեւ փոխարկես։ Որ դյեանեալ զկիներն ՚ի բարեաց՝ կրկնակի գոյիս նահանջեր երկեակ բնութիւն ՚ի նոյն արձանի, ոչ խկապէս ընդ անողարտսին, և ոչ համայն ընդ պատժատուրսն։ Որ զլուծութիւն ծոլուն սահանաց իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ յեղանակեցեր. որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին ՚ի վիժակս վտակաց հոսեալ բղխեցեր։ Որ զՅորդանանու ջրոյն սրաշարժ վայրերկութիւն՝ հրաշաւոր անդրադարձութեամբ ՚ի յետնորդս հեթանոսաց լուսցուցեալ առաջանին ՚ի թիկունս առաքեցեր։ Որ զպատուաստեալ պարիսպն Յրիքովի, յօրինեալ կործանման բռնութեանն սատանայի՝ իբր զթեթեւութիւն յարդի ցնդեցեր. որ զվիճասակար ջուր նորին ՚ի յառակ այլայլութեան առ ՚ի

բարին փոխարկութեան՝ քանանայուցն փրկութեան խոր-
հրդական աղուն համեմեալ անուշեցեր։ Որ զՄեռա-
յին դառնութիւն, իբր զմոտաց անհաւանութիւն, կե-
նացն փայտիւ 'ի քեզ յարմարեալ պիտանի արարեր։ Որ
զառեալն 'ի գերեալն՝ 'ի գծագրութիւն անսահմանդ քո
հրամանի անորակիդ գունակութեան՝ 'ի նոր երանդ բո-
սորային մածեր արիւն 'ի ցամաքի։ Որ զանկենդան ցուպ
գաւազանին, 'ի կերպառութիւն առ 'ի դքսդ մերոյս
նկարագրիլ, այլ և յօտարազնիցն ընտրութիւն, 'ի տի-
պին ապաթոյն կերպիւ վիշապի նմանեալ ցուցեր։ Որ
զերջանիկ ձեռն աջոյն Մովսէսի, 'ի ցոյցս տեսութեան
պագայիցս հրաշից մարդեղութեդ քո, բարձրեալ, և
քեռ սխտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփոփոխ փո-
խատարութեամբ՝ կրկին գուշակեցեր։ Որ յայսքանեայս
շրջադրութիւն բարեխնամապէս արուեստիւ սիրոյ զա-
նակնկալն գիւտ մեղաւորաց կորստականաց նշանակե-
ցեր, օրհնեալ ամենագութ։

Բ. Որ բուսուցանես յերկրէ դալարի զմեռեալն յան-
շնչականէն, որ զանշարժն իբր զընթացող կատ ավարես,
որ յանարգ արգանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս, որ տաս
պատանեկաց աղորիս ըմբոշխնելիս, որ յայտս մաքուրս
հերս ընծայես, որ զսաղարթ սեւութեն վարսից 'ի ձեան
կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ ամե-
նայն սահման հեռաւորական յաղթող ես հզօր. որ փո-
փոխես զշրթունս բնաւորականս, ըստ բանին Յոբայ,
'ի կամն հաւատարիմս։ Որ սասանես զերկիր և զսիւնս
նորին 'ի հիմանց, նշանակեալ հաստատածին գոյիւ՝ թէ
դու միայն մնաս անկորնչելի. որ հոլովես զասարեսս իբրև
զանցաւորս, և դարձեալ 'ի նոյնն կապես իբրեւ զյարա-
կայս, յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեղաց բազմութիւն
դիւրապէս ունել կամ թողուլ դոյնպէս զօրաւոր իցես։
Որ զարաւսեկին անզգայ էութիւն իբր երասանաւ իմն
դաստիարակես, երեւեցուցեալ այնր իբրի կերպիւ, թէ

զնու�եմ չար դիմեցումն յորժամ և կամիս հանդարտ առնիցես։ Որ զանբարբառ բոլորակ լուսնին կարգեսուն նայես և պատարուն, լուսաւորեալ զպատճառն առաւեսիս տեսողաց՝ թէ 'ի նուազուութէ բարեաց զպարտաւորս մարմին դու ածես 'ի լրութիւն առաջնաստեղծ հարստութեանն։ Որ զպատկերս անխօս աստեղաց իբր զդասակս դոյն հօտից տրոհես և ժողովես, յոյս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ, քաղցրահայեաց տեսութիւն, թէ և անաղաչաւորաց լեզուաց կարողապէս բաւես ողորմել։ Որ 'ի մէջ մահու և կենաց շաւիղ վըստահութեան ուղղես 'ի ծովս, վկայութիւն եդեալ հաւատի, թէ և յանկասկածաւորն վայրի քեռ պաշտպանիմք անդայթագղելի. որ իբր զնուր կաթսայից 'ի հրոյ եռացեալ, որպէս զմեզաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խափուցանես։ Որ հայիս յերկիր և տատանես զսա, զի անբանիւն զմտաւորս զդաստացուցանես. որ իբր զակատ մի անձուկ նաւի 'ի վերայ շարժութեան ալեաց՝ զանբաւ թանձրութիւն գեանոյս դղրդես, ոլորով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստուածոց՝ թէ իցես աներկիւղելի, որ 'ի բան քո զօրեղ հիմնացեալ ունիս զնամ։ Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմնոյ յերկրի, և զնոյն անկորուստ պահեալ կրկին կենդանածնես, որ աւպականացուս աւանդեալ՝ անեղծս ստանաս, որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կենաց խառնես, որ հրամանաւ ակնարկութէ 'ի խուն վայրկենի կաղմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանզարդութիւն ամենից եղանակաց։ Որ է զօրութիւն և կարողութիւն, որ շրջանակես զգ ժամանակս ամաց հոլովման աւուրց յայլ նմանութիւն բարեպատեհ տեսողութէ. որ կարդաս զանմեռնչան իբրեւ զկենդանիս. որ ազդես միայն, և նոքա ընթանան, որ միայն հենուս անկանիս անճառ արուեստիւ հնարագիտութեան մէջ և առաւօտ։ Որ յետ նախակարգ յօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութէն, արա-

բեր զփառաւորեալն մեծամեծս հրաշակերտիցն հան-
դիպից, ըստ գրոյն երջանկութեան կանխահիացն զարմաց-
ման, այլ իմն գոյացութի ծանելի տեսակի անեղծ աշ-
խարհագործութեան և քան զսոյն 'ի մարդանալդ քո, ո-
րոյ ոչ գոյ թիւ։

Գ. Ալ ահա զվնասն մեր քեզ գրեցեր, որ զարդարու-
թիւնն քո մեզ շնորհեցեր, որ ընդ քեզ կրեցեր զհաշ-
տութեան մերում փրկանակ, որ ոչ երբէք լքանիս յո-
ղորմութենէ, դարձո զամբարշտեալս 'ի պաշտօն բարի
երկիւղի, զթմբրեալս 'ի զգաստութիւն արթնութեան
սրտի, զանմաքուրս 'ի սրբութիւն պայծառութեան կեր-
պարանի, զբազմաբիծս յանբծութիւն հանդարտական
սուրբ պատկերի, զբեկեալս յողջութի, որ 'ի դիպմանց
ոչ խորտակի, ըղձացեալս 'ի խնդութի զուարթութեան
անսխրելի, զյուսահատեալս 'ի սէր միաւորիչ անքակ-
տելի, զամաչեցեալս 'ի վստահութիւն հաստատութեան
անշարժելի, զխաւարեալս 'ի լոյս երանութեան անմեկնե-
լի, զմահու գերեալս 'ի կեանս որ ընդ եղծմամբ ոչ ան-
կանի։ Օ, 'ի փառաւորեսցի անուն քո, Յիսուս, խոս-
տովանեալ յամի ընդ հօր և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ 'ի բար-
ձունս երկնի և 'ի ստորեւս երկրի և 'ի բնակիչս նոցա,
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. ԼՅՒ արդ առ ամենայն բան յամենայնի ուղիղ ես,
ճշ, իրաւամբք դատիս, արդարութիւն կշռես, ճշմար-

տութիւն չափեաս, օրհնութիւն հետեւիս, բարութիւն ընթանաս, ստուգութիւն սիրեաս, յուսակութիւն կամիս, լուսաւորութիւն համբուրեաս, փորձիւ յանդիմանեաս, երկայնմտութիւն քննեաս. ոչ ունիս նենգութիւն և ոչ գողութիւն, այլ ամենեւին հեզութիւն, հանդարտութիւն և ողորմութիւն։

Բ. Ընդարացար վերին իմաստութիւն անայլայլական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անկեղծ գովեստիւ յորդեգրելոյն շնորհօք, ըստ բանին սրբութեան՝ որ աւետարանաւն կենայ ի քէն ընկալաք. որ ոչ ի կոծելն ողբացի, և ոչ ի փողելն կաքաւեցի։ Ընացեր անօրինիս՝ թէ մի անօրինիր, և ես ի նոյն չարիս պնդեցայ. մեղաւորիս՝ թէ մի ամբառնար եղջիւր ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի, և ոչ զդացի երբէք զառաձեալս, թէ ի ձեռին քո են եղջիւրք արքայութեան հպարտից ամբարձելոյ, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ Ամբակումայ, Դաւթի և Օգաբրիայ։ Օրհնութիւն ինձ կամեցար, ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարագրութեամբ խոտորեցայ յարժանին ինձ մատն. սիրեցի բարկութիւն և ոչ բարութիւն, շաշափեցի ըստ գրոյն զկաւար, և ոչ զլոյս, կենդանի ձայնիդ քո գթած, ապառուսն զպատասխանեցի։ Օրդնն անմահ ասացեր բանիս Յասայեայ, և զհուրն անշէջ և զկշտամբութիւնն անխախտման և զտեղին յաւիտենից և զորինակ նմին սոսկալի, և ես ոչ իմացայ ըստ սաղմոսողին և ոչ մոտաեցի, այլ ի մեայլ մոտաւորական կուրութեան գնացի։ Ցուցեր մարգարէիւն, թէ զօրհնութիւն ստացի որ զօրէնս գնէ, և ես համառօտել ըզնոյն փութացայ։ Ընձան հոգեւոր վիմի գրեալ մատամբ քո, տեր Յիսուս Քրիստոս, զԴաւիթ իւրովքն բանիւք կանդնեցեր, ասելովն ինքեան ընտրութիւն առաստն, թէ պահեցի զօրէնս քո յամ ժամ, յաւիտեան. անդրադարձութիւք բանին միջնորդեալ զկրկին հաստա-

տութիւն, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից. ընդ որս և զսորին նմանիս պարծանաց առ իմն խրախոյս, և ոչ ըդկծեցայ. ճեպեցայ ի տօնս Բահաղու և ոչ ՅՈ. ի յերբկուս հետս երկմտութեամբ կրկին կաղացի կասեալ ի բարեաց, ըստ երգիծանելոյն Հեղնու։ Ընդեմ զՍոսկս իւրովքն օրինակօք եկեալ ի մեռելոց, և զտառս մարգարէիցն գրեալ ի յոգի, և զմատեանս առաքելոցն ընդ մոռացս մատն յեռեալ, և զսէրդ հատարակաց կլուտակաւն աւետեաց յարուցեալ ի թաղմանէ անթիւ ենջեցելովք, և անհաւատագոյն քան զՀնդեսին եղբայրակցութիւնս այնր մեծատան, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ զդայականացն մատանց անողջոյիցն յղփացելոց, մնացի իբրեւ զոալ դաբբնաց անոսա՝ յամառեալ. քարացեալ սրտիս, որպէս օրինակն է Ելեղնարայ, և ոչ ապաշխարեցի։

Գ. Ալ ազգեա վերստին առ սոյն կերպարան լքեալ կրկին ողորմութիւն բարի, ահաւոր, մարդասէր, խնամակալ, կենդանի, սուրբ, լուսաւոր և անվախճան թագաւոր, զօրութեամբ պանծալի խաչիդ խորհրդոյ, ի կարծրացեալս մեղօք անբեր անդաստան երկիրամանցս յիմարութեան և անպտուղ սրտիս լքութեան. զի առեալ նպաստս օժանդակութեան ի գթութենէ կամաց ամենակալիդ, որոտասցէ բղխեսցէ հոգիս, ընծայեալ աչաց վշտագնեցելոյս վտակս արտասուաց արբուցանողաց ինձ ի փրկութիւն և ի մաքրութիւն, և քեզ ի հաճութիւն ընդունելութեան, ամենապարգեւ տէրըդ բոլորից, փառաւորեալդ յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Յի արդ ես նախնիս ամբարշտաց, գլուխս մեղաւորաց, պետս անիրաւաց, առաջինս պարտաւորաց, պատկերս յանցաւորաց, ատելիկեցիս ըստ վատթարութեան՝ այլ ոչ ըստ բարեբաստութեան, ահա զանձամ իցն խոնջ ճառեցի, զպատկառելիսն խայտառակեցի, զդաղանիսն հրապարակեցի, զծածուկսն յայտնեցի, զթաքուցեալսն ցուցի, զամիսեալսն տարածեցի, զդառնութեանս մաղձ ժայթքեցի, զդործակցութիւն չարին մատնեցի, զամբարեալ թարախ վերիս քամեցի, զսորս պարտեաց խոնջ ծանուցի, զպատրուակն կեղծեաց առի, զքող ագեղութեան վերացուցի, զամօթալեացն զգեստ մերկացուցի, զդարշելիսն յանդիմանեցի, զմրուրն մատուս փոսեցի, զպալարս հոգւոյս խածուածոց քահանայապետիդ Քրիստոսի բացի։ Յանձինս վանդ ոչ անխայեցի, մարմնոյս սիրոյ ոչ աչառեցի, զարմատն հնութեան տեսիլ արարի, բնութես կարեաց ոչ ողորմեցայ, զմիաբանութեն կապ խզեցի, զդղեակ սրտիս քանդեցի, ընդ կամացս որոյ իբր ընդ դարանակալն մահու կուռեցայ, զպահեստ անյայտիցն արտաքս հանի, զմթերիցն գանձ՝ մեծին գուշակեցի, զդատախազն դատաւորին հանդէպ կացուցի, զապառնեացն զփորձ այժմէն իսկ գտի, զդաշն կործանողին կարեցի, զուխտն խաբողին ցրուեցի, զկատարած մարտին յաղթութեանդ ի քեզ տեր Յիսուս ապաստանեցի, զպատերազմին խումբ գրգռ-

ռեցի, զդիմադրութիւն գիմեցմանն՝ բանիդ ասասուծոյ յուսացայ, զնաւարասիրացն փաղանդ լուսեղինացն զինուց սադրեցի։

Բ. Լոյս արդ, ասեղծիչդ ամ եղելոց՝ Քրիստոս որդի բարձրեալդ ամ, զաստէն դսրովեալս յայսպիսեաց բանից և զհարուածեալս յայսքանեաց դանից մի կշռամբ բեսցես կրկնակի դատել 'ի մեծի աւուրն։ Ահա, հզօր անքնին անճառ բարերար Թագաւոր անմահ, առ այս կերպ պատկառանաց ինքնապարսաւս խոնարհութիւն, որ ինձէն զանձն մեծաւ ձաղանօք յոգի դատեցի, լից նուաստ գօք այսր մատեանի անարդանօք ամօթոյ զդէմն սատանայի, և զերեսս կերպի պատկառեցելոյս նշանաւ խաչիդ զօրացս։ Միասցի կնիքդ լուսոյ 'ի գեղ տեսակիս, ամրութեդ նշան հաստատեսցի 'ի տիպ դիտակիս, երեւակ կենացդ փայտի ձեւասցի 'ի պատկեր այտիս, արուեստդ հրաշից 'ի ճակատիս շուք նշանակեսցի։ Մի այլայլեսցի յինէն դրոշմդ լուսապաճոյճ, մի բարձցի 'ի տեսանելեացս բբաց ճաճանչդ օրհնութիւն, մի մերժեսցի 'ի գլխոյս առհաւատչեայդ վստահութիւն, մի սասանեսցի 'ի բերանոյս ամրութիւն սեմոց՝ փառք տեառնագրութեանդ։ Պահպանակդ երկրպագելի 'ի զդայարան սրտիս միասցի, չորիցս նիւթոց իմոյս գոյութիւն քառաթեւիդ նշոյլ ազդեսցէ, ձեռինս կարկառման փրկչիդ իշխանութիւն օժանդակեսցէ, մատուցման հաստուածոյ մատինս՝ խորհրդարանդ համարձակութեան բարեգործեսցէ։ Ի մեկնելս իմում մի հեռասցի սրբութիւդ, մի եբցի պատիւս 'ի պատիլն պարտաւորիս, մի մերժեսցի 'ի յոգւոյս անդաւաճանելիդ փրկութիւն, մի ջնջեսցին գիմք կենդանատուիդ 'ի քո գրեցեալս շնչոյ, մի եղծցի նկարումն արեան զօրութիւն 'ի տիրատիպ խորանէս, ընդիս բնակեսցէ յիմում դերեզմանին. 'ի ծորել մարմնոյս թշուառի՝ օծումն շնորհիդ առ իս պահեսցի, 'ի նորոգութիւնն աւուր սուաւ հանդիպեցայց փառաց փեսա-

յիդ, 'ի քոյոց այսի ծանուցայց, քոյովքդ վաստակօք պճնեցայց, երախտեօք մեծիդ յարգեցայց, աւազանին զդեստիւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութիւն։ Ասատ, բարեգութիւն, զվերարկուդ անապականութիւնն տաժանեցեալս մեղօք մարմնոյս, մի յարիցէ ընդ քոյս՝ բանսարկուին, հնացուցիչ հոգւոյս վասնեսցի, խաւարաբնակացն պատիրքս մի ընդ իս վերերեւեսցին։ Օրհնեսցի անուամբ քո, գթած, վիճն իմ հանգստեան, ողորմութիւն քո լցցի գուբն իմ գերութեան, ընդարձակեսցի քեւ ինձ տեղին թշուառութեան, անդորր եղիցի, խնամող, ինձ բանսն բարկութեան, սնուսցէ զիս առ յաճումն արգանդն մեծութեան, յուսով քո շահեմարանեսցէ զիս յարին այն անձկութեան, ձեռամբ քո պահեցայց 'ի խշտին տարտամութեան, թեւօք քո ընկալայց 'ի տունն տագնապի, դու, գովեալ, ընդ իս 'ի սենեակն վասնզի։ Աւաղս ինձ առատանօր 'ի թիւս հազարաց, զի երբեմն էի վերնային և այժմ անդնդային, երբեմն տօնելի և այժմ աշխարելի։

Գ. Ամլ և արդ կրկին դու օրհնեալ 'ի բոլորից գոյից յերկնայնոց և 'ի ստորնայնոց և 'ի սանդարամետականաց մեռելոց, անպարտականդ այս տարագրութիւն։ Ես վրիպեցայ, ես օտարացայ, ես յիմարեցայ, պարտեցայ և խոտան գտայ. ես լքայ, կամեցայ և կործանեցայ. ես մոլորեցայ, ես մատնեցայ, ես մերժեցայ, ես խորթացայ, գերեցայ, և գայթագղեցայ. ես նզովեցայ, ես թշուառացայ, արբեցայ և վատթարացայ. ես ընկրուզայ, ես խաբեցայ, ես անօրինեցայ, ես ապականեցայ, մահացայ և 'ի սպառ եղծայ. չէք քո առ այս ինչ մատն չարի, որ ես միայն անսոսոխս բարի։ Արդ կամք քո յիս, և խաւարն ինձ ճառագայթ. ճրագ յուսոյ քո անդ, և գիշերն վաղորդայն. մարմնոյ քո հաղորդել, և յամենայն կարծեաց ապրեալ։ Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի վասն անսխալելի վախճանին, դարձեալ զի ոչ վարկանիմ կորուսեալ վասն անհերկեւան նորոգմանն։

Որ և փակեալ համարիմ ինձ զերս կենացդ վասն անքաւելեացն պարտեաց, դարձեալ՝ բացեալ ինձ ըզ դրախտն՝ վասն փրկութեանն աւետեաց. քանզի ոչ այնքան վհատութեանն գոյժ տագնապէ, որչափ փրկութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ։ Ուրդ տուր, տէր, տուր ողորմութիւն, առ ամենայն ձայն գոհաբանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ուրդ որ զք և առցէ զայս դեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտականի պաղատել սովաւ, եթէ 'ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն, եղէց և ես իմովս բանիւ կցորդեալ նմա. իսկ եթէ յարդարոց գուցէ յատաջեալն, գտայց և ես սովիմբ ընդ նմին ողորմեալ նովաւ։ Ապա թէ երջանկասցի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութիւնն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ։ Բայց յիշեսցէ նա զՍողոմոն և զբանս նորա զհոգեշունչս, թէ ՝ի՞ զ որ վստահասցի սիրտ սուրբ ունել, և կամ՝ ի՞ զ պարծեսցի մաքուր լինել 'ի մեղայ, և զի ոչ յաւրեաւ մարդ երկրածին աղատեալ 'ի պատասխանեաց. և ոչ ընտիր՝ ինքնարշաւ վաղիւքն, և ոչ՝ թէ և 'ի թռիչսն ամբարձման թեւոց բերիցի. առ որ զդայշ լինելոյն կրկին երկուցեալ 'ի վիմին իսկ հաստատութեան՝ ուսեալ 'ի Պօղոսէ, գուցէ անկեալ 'ի յերկիր՝ սահմանողն այսմ կանոնի իրաւադատի կշռեալ նմանեսցի։ Այլ առցէ զայս կշռամբութիւն մաքուրն՝ նիւթ պատկաց,

առ 'ի չիջանել անընտրողաբար յանձեռնհասն բարձ-
բութենէ. և պատժապարտն՝ առեալ աղատութեան, ա-
բով ամբարձեալ 'ի կործանմանէ հոգեւորական մահուն՝
ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամն այս բա-
նի արձան փորագրեալ ամենեւին անեղծանելի, որ փո-
խանակ իմոյ եղկելոյս անձին մահացուի՝ անդադար
հնչմամբ հեծութեան լալոյ առանց լռելոյ միշտ աղա-
ղակէ. լեցի և ոսկերացս քակտեցելոյ 'ի հողապատեան
շերիմ վերարկուին՝ անմռունչ ձայնիւ զայս խոստովա-
նել. հասցէ և մարմնոյս 'ի հող լուծելոյ՝ բարբառով
իմն անազդելեաւ ծածկատեսիդ զոյն պաղատել։

Բ. Տէր գթութեց, աղբիւր ողորմութեանց, պարգեւք բարութեց, որդի բարձրելոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, ողորմեա խնայեա, մարդասիրեա, նայեա 'ի վասնդս, ակնարկեա 'ի բեկութիւնս, խոնարհեաց 'ի թշուառութիւնս, տես 'ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս, հասիր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշափեա բժշկապէս զամենաթշուառ ախտաւորութիւս, ունկն մատուսցես քաղցրութիւն ողորմագին հեծութեանս, լուր 'ի խորոցն անդնդոց մահուն գերեզմանի անմռնչելի հառաչմանս, մտցէ յականջս ամենալուր լսելեացդ ձայն պաղատանաց վասնեալ անդամոցս։ Այլ վասն զի դրաւական կենդանութեան անապական է, անփոփոխ լեցի և սիրոյդ քո գթութի. կցորդ լեր հեղութիւն տաժանաւորս տկարութեան։ Մեռեալ պատկերիս մի ոսս պահեսցես, ընդ անշունչ կերպարանիս մի 'ի դատ քենութեան մտցես, մահու տանջեցելոյս մի հարուածս յաւելցես, ընդ բեկեալ խեցեղէն անօթոյս մի ուժգնութիւն մարտիցես, վճռաւ կոչոնձելոյս մի բարկութիւն կրկնեսցես, կործանեալ շինուածոյս մի պատուհաս մատուսցես, շանրս սպանելոյ մի քարինս արձակեսցես, լուսոյս ջախջախելոյ մի սաստիկս որոտացեն, հողոյս անպատուելոյ մի իբր ամբարհաւաճի ուժգինս մունչեսցես։ Զմոխիրս

մերժելի մի՛ ի դատ ընտրութեան կոչեսցես, զփոշիս ցրնդելի մի՛ իբր զքո դիմամարտ գտցես, զտիրոջս տաղտկալի մի՛ իբր զոսոխ վարկանիցիս, զգարշութիւնս անդոսնելի մի՛ իբր զբռնամարտիկ վանեսցես, զնէթս՝ ի բաց ընկենելի մի՛ նիւթ դեհենին պահեսցես, զայսքանեաց բազմապատիկ բանից կշռամբեալս մի՛ վերըստին յանդիմանեսցես։

Գ. Այս ամենաթշուառ և խաւարարգել շերմին են ահա սրտաբեկ և յոգնաթախիծ արգահատութիւնք. հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան անփոփոխական լինել, ըստ սրտի արգահատելոյս. քանզի և այժմ մինչ կենդանեաքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիդ. որպէս՝ ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի անեղծ եմ հաւատովքս։ Արդ աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս Քրիստոս, հայեաց յիս ողորմութեամբ, և մի թողացուսցես լինել անակից ինձ Բելիարայ. և զմահաղեկոյց տապանին ազդումն անկենդանաւորն թնդման թշուառն թազման՝ աղաղակ ձայնի հառաչման լսեաց քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարգեսցես լսել, միայն բարեգործ, հոգեաէր, հզօր մարդասէր. և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ՝ ի խաւարին։ Անասցեն ընդ իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք. զի իբր զաւանդ գանձու զիս պահեալ՝ ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայեցուսցեն. օճառք անվատնելի զինուց ինձ պատկանեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից հոգեւոր հնարից՝ զչարին հալածել զգունդ։ Մարան որ առիս քեզ, տէր, վանեսցի. զի եթէ յարիցէ՝ ի վերայ իմ պատերազմել, տեսեալ զքաղաքն ունայն՝ ի զօրաց և զաղդողականացն գործի ապաձայն, զքեզ տէր ունիմ մշանջենաւոր և անեղիրհելի պահապան։

Դ. Օ՛ի եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի, և անշաւիղ արգելան ինձ պատրաստեսցէ, առաքեմ զաղօթսն տէրունականս նմին

դան մահու. եթէ 'ի վայր զնա հնարի կործանել, զծնունդդ արարչին. եթէ 'ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ, երեսացն ոչ 'ի նոցն մածուցումն զնա հերքեսցէ. եթէ վատակս ինձ ցաւոց նիւթեսցէ, քրքստունքն յաւուրթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի զնա խաւեսցէ. եթէ յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ, կապանք ամենատեղծին զնա արձակեսցէ. եթէ յուրացուրթիւն պարգեւաց լուսոյն բրնդատեսցէ, հայհոյութեանն համբերութի յանմարտիցն՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ. եթէ հարուածս նեռից գաղտնաձիգ զինուց ինձ արձակեսցէ, կարթ հընարից աղեղն փառաց հօրն կապարձից նմին պատահեսցէ։ Եթէ քաղով լուսոյ խաւարականի մոռանել ընդ աչս անամենթեսցի, կռփումն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լրմանն ամենից զնա տանջեսցէ. եթէ մոլեսցի զվստահութիւն ձեռինս կապել, եղէգն մատուցեալ 'ի յաջ դայացուցչին զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ. եթէ ձաղանաք այպանման զնս կատակեսցէ, տանեալն ծաղու ամենաղօրին զնա հենդնեսցէ։ Եթէ բժժանաք ինչ յաւուրթից կախարդել խորամանկեսցէ, ապտակն դիմաց հոգրին ոչ զնա ատատկապէս ամաչեցուսցէ. եթէ 'ի մուտս գիշերային մթութեան խաւարաւ խաբէութեան լրկնեալ մարտիցէ, 'ի ճառագայթից լուսոյ երեւման քոտէր, խայտառակեսցի. եթէ 'ի միջօրէական տապոյ փորձութեանցն արեգակնակէզ վատնիչ խորշակին զնս 'ի յարմատոց խախտել կարծիցէ, 'ի զօրութենէ նշանիդ լուսոյ խլեալ գօսասցի։ Եթէ 'ի փշման շնորհէ ունայն զնս առնել հնարաւորեսցի, թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրիստոսէ ընդ մեղաւորիս զնա պատկառեցուսցէ։ Եթէ ժանիք խածողք ինձ ցուցանիցէ, լուութիւն երկնաւորին բերանոց զնա պապանձեցուսցէ. եթէ խածմունս աղուականս հոգւոյս ազդեսցէ, բեւեռացն հարմունք հաստողին բնաւից զնա կսկծեցուսցէ։ Եթէ

յընթացս անիրաւութեանց խորհրդոց զնս մոլորեցուսցէ, սեւեռք ոտից անհասանելոյն զնա կապեսցէ. եթէ հրապոյրս ինձ դժնեայս արբուսցէ, քաջախն ընդ լեղւոյն խառնեալ 'ի յարբուսն բարերարին՝ զնա դատնացուսցէ։ Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զնս դասցէ, սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ 'ի սպառ պարտաւորեսցի. եթէ ընդվզել ընդդէմ հնազանդութեան տեառն հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ, բերուսն պարանոցի անսահմանելոյն զնա կործանեսցէ. եթէ 'ի մահ սատակման զնս վանեալ վիրաւորեսցէ, ստուար տէգ զինու միելոյն 'ի կող ստեղծչին Ադամայ զնա հերձեսցէ. եթէ երկամբք վշտաց դժոխականաց զնս պարփակեսցէ, պատանացն կոտաւ էից ունողին զնա ըմբռնեսցէ. եթէ յատակս մահու հայել զնս խարդախեսցէ, բնակել կենդանւոյն 'ի վէմն մահու զնա մեռուսցէ. եթէ խնդասցէ ընդ մարդկօրէնս իմ գայթագղութիւն, կրկին կորասցի կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն ՅԾ յարուցեալ փառաք ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացեալս։ Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հազարամէից բերկրեսցի, դողասցի կրկնեալ վերբասին խակոյն ընդ վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման սատակադունի յանվախճան տանջանաբանին։ Եթէ ընդ առաջին հարուածն դժուարեսցի, գոյժ կորստեան յեռանում սատակմանն անչէջ գեհենին, որ պատրաստեալն է Նորա և Նորին հրեշտակաց, նմա պատմեսցի, որ յաւուրն մեծի մեծին ասենի։

Ե. Իսկ ինձ ապաւինելոյս 'ի քեզ տէր ՅԾ, միայն Թագաւոր ինքնակալ զօրեղ, արարիչ երկնի և երկրի և ամենայն զարդուն որ 'ի նմա, որ գալստեանդ քոյ ակն ունիմ և ողորմութեան փրկչիդ սպասեալ յուսամ. 'ի յոտս քո անկանիմ, և զգարշապարիդ հետս համբուրեմ, զպարտութիւնս խոստովանիմ և զմեղանս հրապարակեմ, կշտամբանաց քարամբք կոծիմ և հառաչա-

նոքա սրտիս տապանամ, 'ի խէթ խղճիս խոցոտիմ և բո-
ցով շնչոյս ճենճերիմ, աղի ցօղով արտասուացս այրիմ
և երիկամանցս ազդմամբ կիզանիմ, յուսակտուր օդով
ցամաքիմ և դառնաշունչ հողմով շիջանիմ, Թախան-
ձանաց բանիւս երերիմ և կողկողագին հեծուԹիւն դո-
ղամ, տաժանելի կրիւք տուայտիմ և տագնապաւ հոգ-
ուոյս տատանիմ, 'ի կոծ մրրկաց ծփիմ և 'ի բախմանէ ա-
լեաց սասանիմ, 'ի լուԹէ համբաւոյն սարսեմ և յիշա-
տակաւ ահին կորնչիմ, կերպարանօք ատենին հալիմ և
սպառնալեօք մեծիդ մեռանիմ, լուր բազմագուԹ, քա-
ւիչ, մարդասէր և երկայնամիտ, քաղցրուԹիւն անճառ,
օր բարի և տիւ տենչալի։ Բանդի կարող ես յամենայնի
և առ ելս շնչոյս իմոյ՝ փրկուԹեան մեծի. և քեզ ընդ
հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բանցք քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն Աստի
ատուածոյ առ իս քան առ սկզբնահայրն չարեաց սատա-
նայ. զի վասն նորա յայն սակս յայսմեցաւ, զի լուծցէ
զգործս նորին. և վասն իմ՝ զի զհնացեալ պատկերս նո-
րոգեսցէ. առեալ զկերպարանիս բոլոր էուԹիւն կեր-
պին իսկուԹեան մեծին ՅՍ՝ միացոյց ինքեան անշուշտ
խառնուԹիւն։ Նորա ոչ են շնորհեալ 'ի բազմացն, և ինձ
զբովանդակն ետեղ առատուԹիւն. վասն նորա ոչ երբեք
չարչարեալ, և վասն իմ հանապազ պատարագի. նա ան-
հաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ 'ի փրկուԹեն.

նա վանեալ է խաչիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն. նա հերքեալ ՝ի լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. նի՛ ոչ խոստացաւ հանդիսաց և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպհականեաց. զնորայն կորեաց զառհաւատչեայ, և զիմն առանց խզելոյ յարակայեաց. զնա յերամակս խոզիցն արգել, և յիս ինքն զօրացաւ. զնա կարճաց օրինակեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սոլնոց նմանեցոյց, և զիս իւրոցն անուամբ կնքեաց։

Բ. Իսկ ես զերախտիսն ՝ի լբի զայսքանեաց բարեաց արարողն, և չարին զկնի միտեցայ՝ հայել ընդ նմին յատակս դժոխոց, ահա անարժանս բարեաց, անձիրս երախտեաց անընդունակս սիրոյ, տառամբք մեղաց ձգեալս, յերիկամունս խորոց խոցեալս, քանցեալ ծառս արմատենեաց, գինիս յեղաշրջեալ, ցորեանս հեղեղեալ, մուրհակս ջրեալ, վճիռս պատառեալ, կնիքս այլակերպեալ, նմանութիս փոխեալ, արկանելիքս կիզեալ, ըմպանակս կրծոտեալ, նաւս ընկղմեալ, մարգարիտս մանրեալ, ակնս պատուական սուզեալ, տունկս գօսացեալ, նեցուկս խորտակեալ, փայտս ամենեւին փտեալ, մանրագորս աղաւաղեալ, յարկս տապալեալ, խորանս խարխալեալ, բոյսս արմատաքի խլեալ, ձէթս հեղեալ ՝ի գոհս աղբեւաց, կաթիս հոսեալ ՝ի կոյս մնալոց, այրս մահու ՝ի յարեաց գնդից։ Բանդի միշտ խրատեալ ընդ Նշրուսաղէմի առակաւ Բաբելոնի ՝ի մարգարէիցն ձայնից անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ. որ առտէն անդոսնեալ եմ և անդէն խայտառակեալ, աստ դարովեալ և անդ կշտամբեալ, աստ ձաղեալ և անդ նախատեալ, աստ թշնամանեալ և անդ յանդիմանեալ, աստուստ ապշեալ և անդանօր լբեալ։ Աստ հեծումն և անդ հառաչանք, աստ կարծիս և անդ կատարած, աստ խէթ և անդ հատուցումն, աստ արկածք և անդ հանդէսք դատաստանի, ուր ոչ է բան իրաւանց և ոչ ձայն պաղատանաց, ոչ թիւք աւուրց և ոչ ելք ժամա-

նակաց, ոչ ուղք յուսոյ և ոչ դրունք ողորմութեանց, ոչ աջ պաշտպանութեան և ոչ ձեռն այցելութեան։

Գ. Ամ դու ապաւինութիւն, դու ինքն փրկութիւն, դու այցելութիւն, դու և քաւութիւն, դու երանութիւն, քեզ բժշկութիւն, քո ողորմութիւն, միայն հզօր, կենդանի, անճառ, տէր Յիսուս Քրիստոս բարերար ամ. օրհնեալ, օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, ընդ հոգւոյդ քո սրբոյ յաւէտ բարձրացեալ 'ի փառս հայրենի իւ կութեան մեծիդ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այ արդ 'ի յիշատակ ահարկութեան վերագրեցելոցդ՝ որք յանծուստ են սպառնալիք ինձ ժամանեցեալք, զիաւրդ դադարեցայց 'ի նորոգ ողբերգութեց, և կամ՝ որպէս զյամաքու�առցէ հեղեղք արտասուացս։ Զի եթէ զչորեքվտակեան առաջս գետոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ, որ զՀդեմ և զերկիր առ հասարակ ոռոգանեն՝ լիապէս բաւականութիւն բաշխեալ ամի, և զբղխումն ելից իւրեանց առ աչս իմ եղեալ, զանձինս մեղաց սաստկութեամբ զբոց զովացուցանել ոչ բաւականասցին։ Այլ կամ մարդարէին սրբոյ ըղձականութիւն կրկին ինձ լցցի գլուխս ջուրց բաղմութիւն, և ճրագաբան տեսութեց կերպիս՝ աղբերց կայլակմունք, զբեկման ոգւոցս չափել զվանդ ոչ ձեռնարկեսցեն. և ոչ եղերականք ջայլից համօրէն բանահիւսից կանանց լալականաց 'ի սիրտ և յոգի վերաւորելոց՝ զաղէտ վանգիս

'ի յերդ արկանել և կամ 'ի նուագս ձայնից բերել։

Բ. Իմ է օրն լինելութեն նզովեալ, և ոչ Յոբայ կամ Երեմիայ. քանզի ծնեալն է օրն նոցա, զորոց մի 'ի նոցանէ ոչ արժէ աշխարհ, և ոչ տարագրելն. ապա ուրեմն զիս նկատեալ եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ և կամ միոյ մանաւանոր բարւոյ, զհանդիպումն աւուրն անիծին՝ յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու դրացիս, մշակս մեղայ և արբանեակս անօրէնութեաց։ Որ ոչ կացի յուխտին կենաց՝ զոր դու սահմանեցեր, ոչ ծնայի 'ի քո պատուիրանն կենդանական անմահացուցիչ, ոչ վաստակեցի 'ի հունձս արմտեացն, որով 'ի մուտս ձեռանն աւուրցն խառնութեն կերակրել պատրաստեցայց. ոչ կառուցի ամրութեի որմոց և ոչ ձեղունս յարկաց ձգեցի, որով 'ի շնչմանէ մրրկաց օդոց պահեցայց. ոչ համբարեցի նշխարս պաշարաց 'ի յուղին անեղրական, որով զտագնապ սոսկոյն իմ բժշկեցից. ոչ հանդերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից, որով առաջի քո կալ համարձակեցայց. ոչ կազմեցի թոշակ փրկութեն վարուց մաքրութեն, որ զնորոգութեն ինձ երաշխաւորէ. ոչ ետու զընտրութեն հաշիւն 'ի կենցաղոյս ճանապարհի՝ իմոյ մանչէն, զի 'ի դատաւորին ձեռանէ ասոնէն իսկ փրծայց. ոչ լսութիւ ձեռին օրհնութեան մատեայ յանդիման, որով օրհնաղրին մանակից գտայց սրբեցեալ։ Ոչ դիմաց ետու զգուշութիւն և ոչ թիկանց պատսպարութի, ոչ աջոյս իմ զինուորութի և ոչ ահեկիս պարածածկութի, որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց. զերիվարս ոչ զգեցուցի զրահիւք, և ոչ զմարտիկս սպառազինութիւ, որով զՁակաուն յարդարեցից։ Ո՛չ կանուին ոչ կապտեցի պտուղ, և անագանին ոչ ժամանեցի, և ահա տարակուսիմ ունայն 'ի բարեաց. մաքրութեն ծաղիկ ոչ ունիմ և ոչ լուղ ողորմութեն, և գիշերայն մուայ՝ անեշայ. 'ի նիրհումն մահու ենջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փողոյ սոխոյ. զզարդ հարսանեացն

կրկին մերկացայ, և զձէթ վարուցն վերստին լքի, և դուռն մոին հարստանեաց աւասիկ փակի։

Գ. ԼՀ արդ զիարդ առլոյ միութարութեան այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ որքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութեան յուսոյ կենաց խառնեցլոց, և կամ որ արդեօք զգաբշապարս ոտին կառուցիլ, և կամ յոր վստահութեան զաչս իմ յառեցլոյ, և զինչ անդորրութեան ծփանաց նկատեցլոյ, և կամ յոր ըղձական դիւրութեան ձեռն համբարձիլ։ Օ՝ի եթէ՝ ի ձեղուն բարձրութեան երկնի, անտի անձրեւեաց հուրն Սոդոմայ, որպէս ասացեալ է. իսկ եթէ յատակ խորութեան երկրի, սա եբաց զկոկորդն ըմբռնողական և եկուլ զԱդան բանակօքն Ասիրիոնի։ ԼԵթէ յանդգնեցայց փախչել յուռղէն, գուցէ կալցի զիս վիշապն ահագին։ ԼԵթէ ընդ գազանս ինչ թափառեցայց, արագունք են խնդրել զվրէժ ստացողին առաւել առ իս քան երբեմն զԼՀիսէին առ մատաղ մանկունս բեթեելացիս քրմորդիս։ ԼԵթէ յամենատարած օդոյս պարզութի, այն եղեւ եգիպտացւոցն խաւար շօշափելի։ ԼԵթէ՝ ի թռչունս բարձանց, նոքա են կոչեցեալք՝ ի սպանդն զհին բոսորայ դիականցն։ ԼԵթէ՝ ի տկարսն խիզախեցիլ, վասնիմ՝ ի պիծակացն, և զի պիտոյ են ինձ առիւծունք։ ԼԵթէ յարջոյն պատառողաց ապրեցայց, մի՛ իսքն արեան ծարաւիք ինձ պատահեսցեն։ ԼԵթէ յանհոգս ուրեք նստիցիմ, մի՛ զուլկն անարգադոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռացման զինեւ մաղեսցին։ ԼԵթէ յեղջերեմ միեղջերուոյ փախնուցում զերծեալ, նկուն ճիրանք ագկագկաց մնոցն մարմնոքողաց՝ զիս կեղեքեսցեն։ ԼԵթէ՝ ի սենեակս շտեմարանաց խորշից զողեալ ամիսիցիմ, տաղտկատեսակ գարշութի գորոցն՝ մեղաց օրինակքն զիս զազրացուցեն։ ԼԵթէ՝ ի վայրս ինչ անդաստանաց կացեալ զետեղեցայց, շարք շանաճանճոցն տարմից զինեւ պատեսցեն։ Թողում ասել զխառնիճն և զնորեակն զզօրն զո-

բաւոր ընդ թունաւորն թրթռուր և ընդ անկենդանա-
կան երեւիլն, հանդերձ ջրակարծ կարկտիւն և ապա-
կանագործ եղեմամբն. որ առ աչաց տեսիլ ապաղէնք
և նուաստագոյնք, բայց 'ի յակնարկելն այ յաւէտ գո-
ռոզաբար ուժգնութիւն հարին հանին վանեցին զհպար-
տն ամբարհաւաճութիւն Փարաւօնի բռնութեանն
բուռն գաւազանին՝ յաղթող վիճակաւ. որ են կեր-
պարանք թաքուցելոցն կրից ըկողաց անձնականացն ա-
ներեւութից եգիպտացւոցն անօրէնութեանց՝ յոգի
տանջողաց՝ գաղտնի վնասողաց։

Դ. Ա՛յլ դու ամենազօր արարիչ բնաւից տէրդ բոլո-
բից, 'ի յաստելեան հանդիսացիր հեքբել զնոսա. և ինձ
ողորմեա կրկին գթութեամբ ձեռն մատուցեալ փրբ-
կութեան տարակուսեցեալ կոչկոճեալ վարանեալ 'ի
մահ պարտելոյս։ Զ'ի դու միայն ճանաչիս աստուած
փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԼՅՒ արդ, վասն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար
արուեստաւորիդ իմս եղանութեան տեառն և այ՝ իբր
'ի քրայս ընտրութեան փութայ քոյ սիրոյ հանապազ ե-
ռամ և ոչ երբեք պարզիմ, միշտ խառնիմ զուգիլ և ոչ
եւս միանամ, ահա զուր արծաթագործդ երկնաւոր իմ
ճարտարապետ, 'ի սնոտիս վաստակեալ առ իս աշխա-
տիս, ըստ մարդարէին յայտնի առակի, և չարութիս

իմ՝ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ իբր զնա-
լագար դիւաբախ իմն ողբմելի յանդգնեալ անկարգս
խօսիմ՝ զիմս զպարտիսս աճեցուցանել, քան հաշտու-
թեան հնարս ինձ այսու կազմել։ Եւ զի մի անընդել
դիպուած և անկիրթ պատահումն և անհաւասար հան-
դիպումն պատրաստութիւնք հանդերձելոց տանջանա-
բանայն ինձ երեւեսցին, ամենեւին անմոռաց պահ-
եաց աստուծոյն ի յիմում մարմնի նշխար մնացուածոց
նախնումն անիծիցն. զոր ի փոքուէ տարրէ անարգէ
զմեծն է ուսանել։

Բ. Թանզի խաղալն ինքնաբերական գիւտք որովայնի՝
բուսոյոք ճապուկք շարժողականք և աղգի ազգիք, որ-
դունք աղեաց գաղտնակուրք, խաղաւարաք հրակայծա-
կիք և բիծք բոցակիծք և անիծք անկերպաւորք և երա-
մակք սմանք քրանածինք զաղբաթորմիք կսկծեցուցիչք
և մարմնաջողականք։ Այսպատակք այլոց վայրենեաց, ըստ
նմանութեան դիւաց գիշերամարտից և մեկնաղէն բար-
բարոս գնդից խաւարասիրաց, և գաղանութիւք քանա-
սար գայլոց արաբացւոց, կորակոր գնացիւքն, արջնա-
թոյր գուռնովն, կրկնապարոյր կռածագ կոցաւն, որ զո-
ւրէն ուռնի խայթոցաց կարձի, իբր դժնիկ փշոք խոցո-
տեալ ծծեն ձգեն զարեանն խոնաւութի, և յանկողինս
մահձաց հանդստեանն վաստակս կրից ցուցանեն։ Եւ
կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն
նոցա նոցին, վաղվաղակի զգան զվնաս վասնդին՝ զոր ազ-
դեն մարդոյն. և անդէն իսկոյն լերկամարմին փոքր հա-
սակաւն՝ իբր թեւոք իմն թռիչս արձակեն, և ըստ մա-
բախի ձեւոյ ոստոստեալ այսր անդր տարաբերին. և ըստ
բաղմապատիր նենգութեան բարոյից դաւող աղուե-
սուց՝ խորամանկեալ խաւսափեն ի պատուածս բաղում
եղից, զի յերկիւղէ մահուն ապրեսցին։ Եւ այնքան չքո-
տի և անբաստ անձամբքն ոչ միայն զուամիկն և զխաւ-
նիճաղանճս, այլ և զթագաւորս հզօրս և ահագինս փա-

խուցանեն հանեն տարագրեն 'ի դատիկոն յարկի ապա-
բանիցն բարձրութեան, և կամ 'ի բացի բնակեցուցա-
նեն. քաջք արանց արեաց, որք իշխեցին ամբոխից և
տիրեցին ժողովրդոց և առին զքաղաքս աղգաց, զպար-
տութիւն իւրեանց զօրաւոր ձեռամբն ինքեանք վկայեն, թէ
քանզի ոչ կարացաք 'ի դիմի հարկանել վերհիցն բռնու-
թեան, վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի։

Գ. Եւ զի՞նչ է ինձ զփոքունց և զանկածից ծաղրա-
կանաց ոմանց գայութեանց 'ի կիր արկանել, որք զօրեղ
և անհերքելի ջատագովք են ՝ծածութեանն՝ յիշատակել
ինձ զհանդերձեալսն, որք 'ի մարմնոյս անօրինելոյ ըն-
ծային պտուղք դառնութեան։ Ընդ որս և եկամուտ
սատակչականացն ախտից գիւռք, և կերչացն կոյսք ան-
ողբելիք. յորոց չէ զերծանել, քան թէ հարկաւ մարմ-
նոյն վանդի զապագայիցն սոքօք խմաստասիրել. և ոչ
տեղի է դատանել ապաստանի՝ փախստեամբ անկանել
առ նոսա. այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեամբ
մարդկային կարք և հնարք վրիպեցան։ Իսկ դու, բարե-
բար, զնա՞մ ունիս բաւականապէս զկենացն հնար՝ եթէ
կամեսցիս փրկել, նորոգել, քաւել, բժշկել և կենա-
դործել. և քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւի-
տենից. ամէն։

ԲԱՆ Հ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս 'ի փո-
քունց ասի երկրայնոց չհամարելոց ընդ դոյս եղելոց՝

'ի մեծագունիցն տեսակս, ասացիչ զսօնելի հանդէս ի-բաւանց ահաւորին անաչառութեան։ Որ զի թէ մեր-ձաւորագոյնք իցեն ՝ի իբրեւ զնախածանօթ հայրապե-տութիւնն, և կամ մաքրագոյնք որպէս մարգարէն, կամ անբծագոյնք իբրեւ զառաքեալն, կամ ընտրելա-գոյնք որպէս մարտիրոսն, եթէ ոչ դու մարգասիրես-ցես աննուազ բարիդ և անփոփոխ խնամակալութիւնդ և անպակաս ողորմութիւնդ, ընդունայն է ինձ փրկու-թիւնն առ 'ի նոցանէ։

Բ. Զ'ի եթէ առ նոյն ինքն Աբրահամ ձայն արձակի-ցեմ, իբր ողորմագին առակ ընչեղին ինձ վարդապետէ, 'ի տապոյ անտի պապակեալ, կամթի միոյ ջրոյ ոչ բաւա-կանանայ. քանզի և նա փակեալ է ընդ կարեօք հասա-բակաց անհնարութեան։ Իսկ եթէ առ Մովսէս, և նա զգածեալ է տկարութիւ, որ ոչ զօրեաց առնն փրկութիւ, որ զհայթայթանաց կրկուն 'ի պահպանութենն աւուր ժողովէր. իսկ եթէ առ Հարոն, և նա ինքնին իսկ կա-ղոտացաւ մաղթողն. իսկ եթէ առ Դաւիթ, 'ի մէջ բարեացն առաւելութեան ըստգտեալ է և նա. իսկ եթէ առ Նոյ և Յոբ և Դանիէլ, զայս Եղեկիել մար-գարէ մեկնեաց յանուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց ասուածոյ ազգեալ, կեն-դանի եմ ես ասէ տէր, թէ ոչ ապրեցուսցեն զուստերս և զդստերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին. իսկ եթէ առ Պետրոս վէմն հաւատոյ, 'ի քումդ խնամոց խուն մի խի-թացեալ և նա ընդ կրիւք իմն գրաւեցաւ։ Թողութ մա-սել զբազմացն գութմարութիւն խնարհեալ առ կարիս կարիս, թէ և յաւէտ երջանիկք իցեն. ընդ որս և Յա-վասու ոմն մարգարէի 'ի մէջ ՝ուսաւորուեն մարդկօրէնն դայթադղութի՝ մնայ յոլովից անթարգմա-նելի, թէ և 'ի դէմս իմն մեկնութեան ձեւակերպեսցի։

Գ. Այլ քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութի փրկու-

թեան մարդկան, և ցուցան նոքա ողորմելք բարերարիդ և զօրացեալք ամենակալիդ, կոչեցեալք պաշտպանողիդ և քաւեցեալք հնարաւորիդ, շնորհեալք ազատեցուցչիդ և բժշկեալք անախտականիդ, կենդանարարեալք անապականիդ և լուսաւորեալք նորոգողիդ, այսուհետեւ գիտացեալ զսակն ողբանութեանց հողածին բնութեան, որք միխիթարեն օրինակաւն նմանաբար հարազատապէս վստահութեան յուսահատելոց, ահա առքեզ դիմեցից՝ որդի ՝ի կենդանւոյ Քո օրհնեալ յամենայնի։ Անաւանդ զառակին ազգակից այսմ մաղթանաց աստանօր յիշեալ, զվերագրելոցդ բան վերստին արդարացուցանել. բարի է, ըստ իմաստնոյ ուսմանն երջանկի, անկանել ՝ի ձեռս տեառն, և մի ՝ի ձեռս մարդկան. զի որպէս մեծութիւն նորա, և ողորմութիւն նորին։ Եւ այս բան թէ և զԹաւթին իմն գծագրէր, որ զերեքմանեան հարուածն ՝ի ծեան առաջի եդեալ՝ ընարեաց ինքնին կամաւորաբար զդատակնիք մահուն սատակման՝ իբր զկենդանի Քրիստոսի հաւատոցն յաճախութիւն, քան զերկուսն և այլ փոքրիկունս՝ որք տանջեսն և ոչ ողորմին. սակայն և իմս օրինակութիւն բանիս պատկերի Ճարակեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է այլայլեալ յարմարութիւն. զի ոչ եթէ զփրկելս կեալն նուաստացուցանեմ ՝ի մատենի այսր ողբերգութեան, առանց որոց ոչ է մատչել առ տէր, այլ զգ փրկողին անուն պատկեմ, և զշնորհ նորին առ ամենեսին բարեհաճակեմ, և զնաւին բարձունսն ՝ի թռիչս վարուց խոստովանիմ բանիս պայմանաւ յաւէտ կարօտեալ ողորմութեանն դեղոյ։

Դ. Ահա դու կենաց, դու փրկութիւն, դու բժշկութիւն, դու անմահութիւն, դու երանութիւն, դու լուսաւորութիւն. արա ինձ անդորր ՝ի մեղացս աշխատութեանց, զի և քեզ լիցի հանգիստ ՝ի մշտադատս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչս թախանձանաց. որ ոչ այլ

խ-ի՛ք, քան թէ փրկութեամբ մարդկան պարարիս, օրհ-
նեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՄՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Այ քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք սրբոյն պաքք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ գթեցին և յաճախա-գոյնս հաստատեցան, փոքունս սասանեցան և մեծա-գոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութեամբ լուսա-ւորեցան. յորոց մինն զզանգուածոյն յայանէ զհատա-ւակաստեղծն տկարութի, իսկ միւսն զգերազանցն քան զընութիւն օրէնս, վարս և առաքինութիւնս հրեշտա-կական։ Այլ արդ նոքա որ օրհնեալքն են յամէնիշխան բերանոյ ՅԾՆՈՂԻՆ հօրն Քրիստոսի, ընտրեալքն տօ-նեալքն խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրեւ զանգ-ամն Քրիստոսի պաշտեցեալք, և իբրեւ զօթեւանս հոգւոյն սրբոյ յարդարեալք, յորս չկայ ինչ նշմարանք և կամ գիւաք խաւարի, այլ ամենեւին անկեղծութի և լուսաւոր արդարութիւն, և որքան մարթի է զմար-դն ՅՅ՝ ՅՅ նմանեցուցանել։ Այրեաք պարգք և անպատ-կառելիք, կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք, կեանք զգաստք և անսոգտանելիք, պաշտօն առ ՅԾ կարծր և անփոխարկելի, ընթացք արիականք և անկասելիք, ճըշ-մարտութի միատարր և անցնդելի, դիմագրաւութիւն զօրեղ և անհեքեքելի, տեսաւորութիւն պայծառ և անապշելի, խմաստասիրութիւն վերնական և անկոխելի, պատկեր մաքուր և անաղարտելի։ Յորոց կերպարանս

և զիշատակս անուանցն աղաչել՝ ՝ՈՒԾ խոկ վարդապետաց, և նոքաք հաճութիւն 'ի մէջ խոովութեան արարչիդ բան լուսաւորեաց։

(Բանք պանծալիք հաշտեցուցիչք աստուծոյ։)

Բ. Ա՛յլ ես անպիտանս յամենայնի, և որքան բան զօրէ պարսաւեալս, որ մինչդեռ արթուն եմ՝ ներհեմ, մինչդեռ զգաստ երեւիմ՝ թմբրիմ, 'ի բարեպաշտելս խմում գայթագղիմ, մինչդեռ աղօթեմն՝ և վրիպիմ, 'ի յընթանալս խմում և կասիմ, յարդարանալս իմ և մեղանչեմ, 'ի խաղաղանալս խմում ամբոխիմ, մինչդեռ արշաւեմն՝ առ 'ի յեռոյսն հակամիտեմ, 'ի չուեալն խմում՝ ընդ կըրունկն դառնամ։ Ընդ լուսոյն մասին և խաւար յարեմ, ընդ քաղցրութեն ՝ՈՒՇԱՇԱԿ՝ օշինդր խառնեմ, ընդ կուրս բարեացն՝ չարիս հիւսեմ, ընդ կանգնելն և կրկին գըլորիմ։ Օ՛աղկիմ և ոչ պողաբերիմ, ասեմ և ոչ առնեմ, խոստանամ և ոչ կատարեմ, ուխտեմ և ոչ վճարեմ, կարկառեմ և անդրէն ամփոփեմ, ցուցանեմ և ոչ ընծայեմ, մերձեցուցանեմ և ոչ մատուցանեմ։ Ի՛ճարակել խոցուածոյս անդրէն վերաւորիմ, 'ի հաշտեցուցանելն՝ վերատին խոովեմ, զուր հանդիսանամ և իրաւամբք պարտաւորիմ, գրիմ և իսկոյն եղծանիմ, նաւեմ և 'ի գիծն թուլանամ, սկսանիմ և 'ի հանգիստն ոչ ժամանեմ։ Կարգիմ և դարձեալ սասանիմ, ընտիմ և կրկին հեղուլ, շարունակիմ ասա՝ և անդ 'ի ստորեւս հոսիմ, բարդիմ և անդրէն սուչորիմ։ Հիմն արկանեմ և ոչ գրեխաւորեմ, սակաւ վասատակիմ և բիւրս վասնեմ, դոյզն գանձեմ և անթիւս սպառեմ, զայլս խրատեմ և ես ինքն անփորձ եմ, միշտ ուսանիմ և երբէք 'ի ճշմարտութիւն գիտութեան ոչ հասանեմ։ Ո՛չ մինչեալ չարիսն նոյնչափ արծարծեմ, սուղ ինչ քաջալերիմ և առաւելապէս լքանիմ, լարիմ և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ,

զայս կարկատեմ և զայն պատառեմ, խլեմ զեղեծն և տատասկ անկեմ։ Ընդ ամբառնալն և այսրէն բերիմ, մտեմ ի բոյնն աղաւնի և անտուստ ագռաւ եղանեմ, դամ սակաւ մի սպիտակ և սրանամ դառնամ բնաւին սեւացեալ, ասեմ զիս քեզ դաւանել և սպանողին նուիրիմ, ընդ յանդիման լինելն և թիկունս դարձուցանեմ։ Մաքրիմ և այլ մրճոտիմ, լուանիմ և նովին զաղբանամ, կերպարանիմ զԴաւթին և գործք զԱաւուզայն կատարեմ, շրթամբք ճշմարտեմ և ստեմ երիկամամբք, աջոմս մատակարարեմ և ահեակ կողմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրագործութեան ցորենայն՝ որոմն սերմանեմ, ի բարձրագոյն իմաստիցն ի վայր իջեալ, ես ինքն գտանիմ։ Հրեշտականամ յերեսս և ի խորհուրդս դիւանամ, ի յոտս հաստատիմ և ի միտս տատանիմ, ուստ ձեւանամ և իրօք խոտորիմ, կեղծաւորիմ արդար և արդեամբք ամբարշտեմ։ Դատիմ ի պարս հեզոց և ընդ այսս կաքաւեմ, ի մարդկանէ գովիմ և ի սեռողէդ պարսաւիմ, ի հողածնեալցս երանիմ և յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ, հաճոյանամ յետին ռամկին և թագաւորիդ մեծի յաչաց եղանեմ։ Ոստեանն դատաւորին թողեալ, խառնակրօնիցն աղերսեմ. հերքեալ ի վերինն, սոսկականացն սպրդիմ. մարմնովս արտաքուստ պճնիմ, և անձամբս երփնիւ ճային ճանաչիմ. հպաւորիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ։ Այսօր մաքուր հոգեկիր և վաղիւ մոլի խելագար. զտէրունի պատուէրն լքեալ, թելադրութիւն օձին հետեւիմ. արիանամ զօրապէս, և վատթարագոյնս ընկրկիմ. զծանրութիւն աւուրն բառնամ, և ի ժամ վարձուն անմասն եղանեմ. ի բացուստ ճոռոմս խօսիմ, և ի պատասխանատուութիւն պահու պատասխանեալ կարկիմ. ի յելս աբեւուն հարուստ երեւիմ, և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ։ Յաթոռս ծերոց բազմեալ, և խելայեղից կցորդիմ. ենջիմ խելթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթ-

նում։ Օ անդաստանս կամացս չարաչարս հերկեմ, փոյթ խնամով 'ի չարիս, միշտ անառակ որդիս, անդարձ տա-բագրեալս, անզղջական զառածեալս, անմխիթար տրտ-մեալս, ինքնագրաւ գերեալս, մահու և ապականութեան ծառայեալս, անողորմելի տանջեալս, անփրկելի մատնե-ցեալս, անպատուաստելի հատուածեալս, անարծարծելի շիջուցեալս, անկազդուրելի խորտակեալս, անհան-դերձելի կործանեալս։ Այլ եթէ պարտ է զսատանին աս-տանօր ասել անօրինեալս անձին նախատինս, ահա գրբ-եմ գրեմ և ոչ անխայտեմ զխուլս նիւթեալ գեհենին։ Ստացուածս նախանձու նորոյս Ադամայ երկնայնոյ, որ-պէս և Կայէնն առաջին հնոյն և հողեղինին. որ ունիմ զբնաւն աստուստ 'ի յանձին զնշանակ ամբաստանութեան, ոչ զնչոյս տուրեւառութեան, այլ զբանիցս կշտամբութեան։

Գ. Այլ արդ ո՞ւր լցեն փրկութիւնքն, ուր սկզբնահայրն հաւատոց 'ի յուսահատութեան վայրի զանդթութեան իմ չարիս կրկնէ, մեծն մարգարէից քարամբք բանից կոշ-կոձէ, արին բարեփառ աշտէին նիզակաւ 'ի մահ սա-տակէ, պատկեր ճշմարտին ընդ Աքարու համայնիւ ջնն-ջէ, ճծարեալն վերհից՝ յարագողայն վերիժուց մատնէ, մարգարէածին տեսանողն՝ ընդ ամաղէկացւոյն առաջի տեառն սպանանէ, նախանձաւորն ոչ երկնատեղայ բո-ցո

տատուԹեց։ Օ՛ որ եԹէ որ իմաստուԹիւն ՝ի քնին ա-
ռեալ խուզեսցէ զլուզակացն բազմատեսիլ զանազա-
նուԹի, զմանուանս փոքրունս ընդ մեծամեծացն դասեալ,
որ առանց Թուոյ և քանակուԹեան համարոյ Թինդս ա-
ռեալ անքաւ երամոց եռան զեռան սլանան ՝ի մարմնոյս
ծովու, վկայեսցէ և հաստատեսցէ ճշմարիտ լինել զա-
սացելոցս բանագրուԹիւն։

Դ. Այլ դու ինքն օրհնաբանեալ անմահ Թագաւոր
բարի երկնաւոր մարդասէր Քրիստոս, ով կենդանւոյ
միածին որդի, հզօր բարձրեալ անքնին անճառ քաւիչ
ահաւոր, սատակեա ՝ի ձմեռն ամբոխեալ ալեաց ոգւոյս
ծփանաց, արձանացո զծաւալս մոլեգին շարժման սրտիս
խռովուԹեան, ընդոստնեա ՝ի սանձս կապոյ երասանաց
ըմբռնման զնդեալ մտացս վայրագուԹի։ Կղեցի խա-
զաղուԹիւն հրամանաւ մեծիդ ամենավարան բքոյս սա-
սանման, սատակեա խափանեա զբաղմագլխեան անդամս
ուրուականս գազանեաց ամօԹոյս երկրակենցաղս հի-
նից։ Վրեսցես աղօԹս մշտամատոյցս զայս նորընծայ
տառ ողորմաղերս Թախծագին ձայնի ողբերգարկուԹե
այսր մատենի. հան ՝ի խորոց մահուս անդնդոց չքնաղ
ապրեցեալ ընդ մարգարէին փրկելոյ. ընկալ զխոստով-
վանուԹիւն անձնադատ բանիս ՝ի հոտ անուշոյ. շնորհ-
հեա միսիԹար դառնուԹե վշտաց ուժգին հեծուԹե
յուսահատելոյս։ Յու քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով
փառք պատիւ և իշխանուԹիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ա՛ՅԼ ահա ձեզ ասեմ, ով եկեղեցիք միանձանց և աշակերտութիւնք կրօնաստանաց, որք մերկամարմին մասանցդ ձեռօք առ ակնկալութիւն յուսոյն պարգեւաց բարեացն անբաւելոյ տեառն զինուորեալք, որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտակաց բանիւ ընծայեցուցի, ընկալարուք զայս աւանդութիւն խոստովանութիւնն ի շինուած փրկութիւն հոգւոց։ Օտանեարուք սովիմբ զմարմնոյս պարտութիւն, յիշեցէք զմարգարէականն ընդ առաքելականին առեալ մեզ ի խրատ, զի մի պարծեսցի եամ մարմին առաջի այ, և զոչ որ է արդարն և ոչ մի։ Օտերուն՝ականն մի մոռանայք, ի կատարածն իսկ պատուիրանին գոգջիք զձեզ ծառայս սնպիտանս. մի եղիցի լինել ձեզ որսք խաբողին. զգուշացարուք և գրոյն, թէ կերակուրքն նորա ընտիրքն։ Բանդի և ես իսկ, որ զայս նուաղութիւն մասնաւոր պտղոյ ձեզ ջամբեցուցի, վերկայեալ զանձնէ կամաւորական սոգոտանք բիւր բամբասանաց անբժշկական մեղանաց, ի սկզբնահայրն ըստ կրսեալ մինչեւ ի սպառումն ծննդոց նորա՝ կամայականն յանձնառութեամբ հաստեցի եղի զնս ամենայնիդ պարտական չարեաց։

Բ. Լուայ յուսմենէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ հաճեցայ, ի յասելն նորա անյարմարապէս առ այն, որոյ առաջի ոչ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ երբէք շնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ձա-

շակս մահու։ Այլ ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնութենէ. թողցէ նմա տէր ամ զայսոսիկ. թէ և ճշմարտիւ իսկ գրեցաւ, ոչ ընթացաւ, որքան թէ գթեաց, ի յասել զանչարմարսն ի դիմաց ժողովրդեանն Իսրայէլի բանիւ. Օ աքարիայ, օրհնեալ տէր, և մեծացաք. որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան։ Բայց ես քանզի գիտողին այ մատնեալ եմ դատաստանի, որ զկիրս անհերեւութիցն մտաց ի կշիռս եդեալ՝ համարի դատել զիս նոքօք ամենիրաւ հատուցմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին, ոչ կեղծաւորեցայց քննողին, ոչ ստեցից զոչ գործեցեալն նկատողին, ոչ խաբէութիւն ընդ միտ ինչ մտից մեծին, ոչ ի տեսիլ բարւոյ ցոփութիւն զչարս քողարկեցից, ոչ ի պատկեր ընտանի զապիկարս երբէք յարգեցից, ոչ խեղեղեցայց ի զարդ օտարոտի, ոչ պճնեցայց այլով պայծառութիւն, ոչ պաճուճանս յարմարեցից տգեղութիւս գեղոյ։ Ոչ ոք մեղաւոր իբրեւ զիս, ոչ ոք անօրէն, ոչ ոք ամբարիշտ, ոչ ոք անիրաւ, ոչ ոք չարագործ, ոչ ոք վրիպեալ, ոչ ոք սխալեալ, ոչ ոք մոլեգնեալ, ոչ ոք խարդախեալ, ոչ ոք շաղախեալ, ոչ ոք ամաչեցեալ, ոչ ոք դատապարտեալ, ես միայն եմ և այլ ոչ ոք, ես ամն և յիս ամցուն։ Ոչ հեթանոսք, զի ոչ գիտէին. ոչ հրեայք, քանզի կուրացան. ոչ տգէտք և խառնիճաղանջք, քանզի յիմաքք էին իմաստից։ Պետ վարժից կոչեցայ յանձինս դատախազ. ռաբբի ռաբբի անուանեցայ, և զգովեստն առ ամ եղծի. բարի ասացայ առ եղկութենն ժառանգութի. նբ վկայեցայ ի մարդկանէ, որ եմ անմաքուր առաջի այ. արդար դաւանեցայ ամ իրօք ամբարիշտս. հեշտացայ ի գովեստ մարդկան, զի ծաղր եղէց յատենին Քրիստոսի. յաւաղանէ կոչեցայ Աբրամն, և ես ի քուն մահու ննջեցի. ի փրկութենն աւուր Հոկտ յորջորջեցայ, բայց զդատաստանն աչս կափուցի։ Ահա դատաստան, ահա յանդիմանութի, ահա նոր կշռամբանք և հին դատապարտութի, ահա ամօթ դիմաց և տագ-

նապ հոգւոյ, ահա խնդիրք փոքունց և կշռոք մեծամեծաց։

Գ. Աղ դու միայն տէր ՅԾ մարդասէր, անոխակալ և երկայնամիտ, համարեաց մեղապարտս անձին ընդ վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւորի զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս։ Ամ լուայց 'ի քէն զայսոսիկ, գթած, փոխանակ զի ես ինձէն անձինս գրեցի։ Աղդ բարձցես և վերացուսցես զպահ պարտաւորութիւն կանոնիս ընդ քեզ կապելոյս տենջանօք հոգւոյս։ Հան զնախատինս պատկառանաց խայտառակութեանս, ծածկեա աջովդ կարողութեան զոգեղ տեսակ մարմնոյս մերկութեան, մատո հանգստեան զթոպեալս ուժգին մեղացս բեռամբք, կարգեա ինձ սահման հեռոց բարութիւն առ ելս կենացդ, պահեա յիշատակ ինձ ողորմութեան և զկնի մահու կեանք ամենեւին, օրհնեալ յերկինս և գովեալ յերկրի, բարեբանեալ միշտ յամենայնի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՀԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Թագաւոր բարձրեալ հզօր ահաւոր, օրհնեալդ միայն տէր Յիսուս Քրիստոս, քո է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան զսատակիչ անէծս առ կեցուցանող օրհնութիւն, զպարսաւանս վհատութեան առ զուարթացուցիչ գովութիւն, ընդ ամօթոյն՝ համարձակութիւն, ընդ պատկառանացն՝ պատիւ, ընդ տարագրութեանն՝ յոյս բարութեան, ընդ բաժան-

մանն՝ ակնկալութիւն միութեան, ընդ սպառնակա-
նացն բանից՝ ողբական սիոփանս, ընդ միանգամ դա-
տապարտութեանն կրկին ազատութիւն։

Բ. Ողորմեա, տէր, մահու մեղապարտիս յաւուր
արձակման շնչոյս կենդանութեան, մինչ աչացս ողորմա-
գին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողիցի, զբաղմար-
կածեան ուղեւոյն զանազերծ ընթացիցն զանփախչելին
ճանապարհ յաչս բերելով մտացս տեսմամբ ահիւ վը-
տանգեալ. և 'ի յերդ բնակութեան յարկիս նկատեալ
յելիցն շաւիղ, թշուառացեալ կիսամեռութիւն, դի-
մօք այլայլութեան, տատանմամբ մատանցս, կարկամ
հառաչմամբ, նուաղ հեծութեամբ, նրբական ձայնիւ,
յոգի թախծութեամբ յաքեամանեայ տարակուսանաց՝ 'ի
խորոցս աներեւութից զգործեցեալոցս ողբալով հառա-
չեմ։ Կարող ես, բարեգութ, և անդ հրաշագործել
յաւէտ զօրեղութեամբ ասելով, թէ ողջ եղիջիր յոգ-
ւոյդ խորտակմանէ, և կամ թողեալ լիցին քեզ մեղանք
քո, կամ թէ երթ 'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց։
Այլ զոր յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր
ընկալցիս մարդասիրապէս, ով երկայնամիտ բազմաշը-
նորհ ամենակեցոյց։ Յորժամ, որ այժմ բանապատճոյճ
խրոխտաձայն սիպացող բարձրապարանոց, անկեալ դը-
նիմ դի անկենդան, կարկեալ 'ի խօսից, կաշկանդեալ
ձեռօք, լքեալ անդամօք, խիեալ շրթամբք, կափու-
ցեալ աչօք, տախտակ անշարժուն, կոճղ կիսայրեաց,
արձան անդգայ, պատկեր անբարբառ, գոյութիւն ան-
շունչ, ողորմելի տեսիլ, աշխարելի կերպարան, ողբա-
լի օրինակ, եղկելի դէմք, արտասուելի նմանութիւն,
լռեցեալ լեզու, ցամաքեալ խոտ, թօթափեալ ծաղիկ,
ծորեալ գեղ, շիջեալ զամբար, դատարկ կոկորդ, խա-
պանացեալ սիրտ, աղխեալ ապդարան, սպառեալ աղ-
բիւր, թալկացեալ մարմին, ժողեսեալ որովայն, քակ-
տեալ տաղաւար, կոտորեալ ոստք, բաժանեալ յօդք,

հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ, թողեալ տուն, հրն-
ձեալ արտ, ստորախուզեալ բոյս, օտարացեալ բարե-
կամ, մոռացեալ պահեստ, թաղեալ գարշութիւն, մեր-
ժեալ ատելի, բարձեալ խէթ, անարգեալ կմախք, և
իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ։ Կարօտեալ այլոց մաղ-
թանաց, որք զհաւատոց թշուառս ձայնիւ նուագեալ
աղերս հառաչման, յօրով արտասուաց բարերարիդ գթ-
թութեան 'ի բարձունս տարածանեն։ Օ՜ առ քեզ դարձ-
ալն յեղանակեն արդահատելով, զոր օրհնեմ. զնշան
խաչիդ փրկութեան, զոր երկրպագեմ. զյարութեանն
ճշմարտութիւն, որում հաւատամ. զփառացդ քո յայտ-
նութիւն, զոր փառաւորեմ. զդատաստանիդ ահաւո-
րութիւն, զոր խոստովանիմ. զանիցդ յանդիմանութիւն,
յորմէ զարհուրիմ. զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութիւն,
զոր պաշտեմ. զօծմանդ տեառնագրութիւն, զոր և
համբուրեմ. զթագաւորելն ընդ քեզ, տէր Յն, որում
պաղատիմ։ Արդ լքաւ մերժեցաւ բարձաւ տրոհեցաւ
փախեաւ սրացաւ տեղի ետ կցորդութիւն զուգութե-
կենացաղոյս կենդանութիւն, և յոյսդ որ 'ի քէն պարգև՝
մեացական և անջնջական յիշատակարան պահեցաւ։

Գ. Տէս ողորմութիւն 'ի տարակուսանս վտանգելոյս,
միայն բարեգութ փառաբանեալ որդի ՅՆ, քաւել բժշ-
կել կենագործել պաշտպանել նորոգել նկարել կանգ-
նել հաստատել, վերստին ստեղծագործել յերջանիկն
անարատութիւն. քո է կարողութիւն, քո է փրկութիւն,
քո ողորմութիւն. չիք քո անկարութիւն, այլ ամենե-
ւին զօրութիւն, բարձրութիւն, իշխանութիւն, անվախճան
թագաւորութիւն, խակութիւն, ինքնութիւն, ամենատեղի
բացարձակութիւն, բարերարութիւն, լուսաւորու-
թիւն. փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս և անյաւե-
լուած, խնկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ Այր-
բորդութեանդ սրբում, գոհաբանեալ յաւէտ և ևս
առ ամին 'ի նոյն պաշտօն հաւատարութեան միապատիւ

զուգականութեան, երբեկ և այսօր և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱԼԵՐՍ ՄԱԼԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ա՛ՐՔԱՑ երկնաւոր, տէր բոլորեցուն, առ ամ բան յամի միշտ երկայնամիտ, ոյ կենդանւոյ անքնին որդի։ Ա՛հա անդ է ողորմելն խսկապէս, յորում հատաւ ակնկալութիւն վաստակոյն. անդ է բարեգործելն, յորում տեսութիւն իմաստիցն խափանեցաւ. յայնմ ժամու է մարդասիրելն, յորում տկարութիւնն վտանգ պաշարեալ տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ. անդանօր է բժշկութիւն ոճային քո ձեռ ինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն սեղն եռ կենդանութիւն. այն վայր է այցելութիւն, յորում ելք հնարից ոչ գոյ։ Ա՛յն է քո մեծութիւն, յորժամ զյուսաւ հատուն վերն ողջացուցանես. այն է հարազատ քումդ ազգակցութիւն, եթէ յանկնկալն ժամու արուեստաւորեսցես փրկութիւն. այն է հանդիսարան քում յաղթանակի, եթէ զփակեալն մուտս կենաց 'ի սպառումն շնչոյս բացցես. այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ զչարեացս իմոց մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես։ Յայսմ ես անոխակալ, եթէ ապաստաւորիս ընդ երախտաւորացն խնամարկեսցես. 'ի սոսին ծանեալ գիտացից՝ եթէ նայեցար 'ի նուէր բանիս նախնի գթութեամբդ, եթէ զսովորութիւն չարեացս բարձցես։

Բ. Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք և եղանակին նը-ւագերգութիւք, յորժամ տէրն բարի՝ չարն ծառայի ըզ

բարեգործացն պարգեւեսցէ. որ մինչ իրաւամբք մնասցէ բանտի, նա յարքայական ապարանս զնա հանգուսցէ. մինչ հրաւիրեալ է ի գուբ տղմոյ, նա ի բաղմականս ամենապատիկս գահուց գրգեցուցանիցէ. մինչ բրելոյ զաչսն դիտեսցէ, նա ի բարձրութիւն բերկրութեան հայեցուցանիցէ. մինչ ծայրատութիւն մատանցն սպասէ, նա մատանի համարձակութեան մատուցանիցէ. մինչ հայի հարուածոց դանիցէ, նա գթոց գիրկս արկանիցէ. մինչ պատրաստեալ յուսայ կորստեան, նա երեւելի տեսողաց բաղմաց առնիցէ. մինչ ակն ունի սատակման մահու, նա ընդ կենացն և փառս ընծայեցուսցէ. մինչ հատման գլխոյն նայեսցի, նա զնոյն պսակաւ պայծառացուցանիցէ։ Այս պտուղք օրհնութեան, գթած, աբանչելարմատ քում շառաւիղաց. այս արդասիք կենաց արարչականդ քո հրամանաց. այս իղձք խորհրդոց խոստովանեալդ քո տենչանաց. այս նշոյլք լուսոյ ամենասփիւռդ ճառագայթից. այս ախորժութիւն ճաշակաց բարեբանեալդ քո քաղցրութեան։

Գ. Զո միայնոյ են այսոքիկ, տէր. ի քէն ազդեցաւ գրել ինձ զսոսին. ահա զքոյսդ յատուկ աղերս աղաչեմ, օրհնեալ, ի քոյոց այտի պարգեւեալ շնորհեա. բաց, տէր, զգանձս քո բարիս, ըստ աղերսանաց առակին։ Մի խառնեսցես ի համբաւս բարեացդ քոց ի չարեացն իմոց. մի շոտեմարանեսցես զատելիսն քո՝ որ են ոխութիւնք և ցասմունք, ընդ սիրելիսն քո՝ որ են գթութիւնք և ողորմութիւնք. մի պահեսցես ի ստացուածս քո պաշտելիս զանախորժելիսն քո՝ որ են մթութիւնք և դաժանութիւնք, և զիմ մեսելիքն՝ որ են մեղք և թշուառութիւնք։ Մի գրեսցես աջովդ օրհնութիւն ի մահանիդ կենաց զմուրհակ պարտուց իմոցս անիծից. այլ զանհնարաւորսն ինձ համարեալս՝ մեծացուսցես կրկին առաւել զանուն քո տէր ի նոսին, ցուցանել զդոյն ինձ գիւրինս և հեշտականագոյնս։ Հատ են իմ պարտիքս

և անդր քան զԹիւ, այլ ոչ այնքան հրաշալիք իբրեւ զքո զողորմութիւդ. բազում են մեղանքս, այլ յաւէտ են նուազեալ առաջի քոյդ ներողութեան. յաճախ են չարութիւնքս, այլ յաղթական են համայնից, հզօր ամենակալ, քոյդ մարդասիրութիւն. ինձ են անհամար իմոյս անձին բիծք, այլ քեզ յոյժ գրաւեալ են ընդ սահմանաւ։ Ոչ են այնքան զօրաւորք առ կենդանութիւն զէնք մեղանաց պատկառելոյս պողոքելութեան, որքան յիւշատակ մահու կենդանւոյդ առ վանումն իսրծանողին բռնութեան։ Օ՜ինչ աղդեսցէ փոքր խաւար՝ աւուրդ այ, զիաղդ բաւեսցէ դոյզն ինչ աղջամուղջ մեծիդ ճառագայթից, զիաղդ համբարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից՝ խակութիւն հեշտութեան մսրմնոյս տկարութեան։ Օ՜ինչ երեւեսցի յաչս ամենակալիդ քո առատութեան՝ կոյսք մեղանաց ամ տիեզերաց. ահա կոչտ մի հողոյ դիւրափխրելի ի կարծրութիւն բախման վանեցեալ, իբր զպղպջակ անձրեւոյ բազմազեղ հոսմամբ քո կամացդ էքացեալ պայթեալ անդստին։ Օ՜ինչ պիտոյ են քում զօրութեդ ամենահնարդ կարողութեան ժամանակաց առաւելութեան առ յանցուածոյ իմոց քաւութիւն. ոչ քթթեալ մի ական, ոչ խուն մի սեսութեան ածանցական, ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական, ոչ կիսամանեայ յամրութեան, ոչ փութացելոյ ոտից յեղեղումն, ոչ յելից բարձրութենէ միոյ կանգնոյ կաթի անկելոյ, ոչ գիծ մի չափոյ մտաց հետեւեցելոյ, ոչ նշուղից արագութիւն, ոչ շնչոյ տուրեւառութիւն, ոչ ինչ յայսմ յանդգոյ և յանտպաւորական նմանութեան անձեւ օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առժամայնք կամ հաբեւանցիկք, որքան եղծմունք, ցնդմունք և հալմունք մեղայս սառնամանեաց պահեստի՝ քոյդ զօրութեան, ամ ամի տէր Յիսուս Քրիստոս, որդի անքնին կենդանւոյդ այ։ Որ տաս պարգեւես արեւ քաղցրութեան՝ չարաց ընդ բարիս, և անձրեւես երկաքանչիւրոցն անաչառապէս.

կշռեաս սահմանեաս իրաւամբք և զվասնդս կրիցն հաւասարաբար. որոց մեծ է հանգիստն առ ակնկալութիւն պարգեւին, փոքր խթանաւ փորձութիւն զսակաւութիւն պարտուցն աստէն վճարեաս. իսկ որ զերկիր ընտրեցին, ներեաս սղջմութիւն, տալով և սոցա դարման ընդ նոցա՝ միշտ առ քեզ դարձին սպասեաս։ Լիւ քեզ փառք ամենազօրիդ առ ամ հրաշագործութիւն բարեխնամող երկայնմտութիւն, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԵ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Լիւ արդ ընկղմեալ զմայլեալ և 'ի սպառ ծածկեալ 'ի յանճառութիւն առաւելութեան բազմամանեայ յաճախութեան մեծիդ երախտեայ, որ ամենառատ լրմամբ անսուաղելեաւ յաջմէ և յահեկէ՝ 'ի դիմաց և 'ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք։

Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութիւն ածային հոգւոյն ազդեցեալ, յոր ինչ յառաջոյն սահմանեցաւ աւանդութիւն՝ առ ամ լուսաւորութիւն եկեղեցւոյ դաւանութեան՝ մեկնապէս եղեալ աստանօր։ Եւ որ առ անեղականս նիւթեղէն ցուցանի երանաւոր կերպագրութիւն անճառելի։

Բ. Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր սաւանդ գոմէսոմի դաւանման ճշմարտականի։ Զ'ի որպէս երբեմն հերձուածականին չարափառութիւն ամենապատիրն խաբէութիւն նենգողին կարթիւն հատուածեալ 'ի բաց հեռեցայ՝ ելեալ 'ի դրախտէն, արդ միաւորս կանաւս այսու ուղիղ ամբծութիւն՝ 'ի յաւանդ խոկապէս

շնորհի անդրէն միւսանգամ համբարձեալ սովիմբ՝ 'ի թռիչս թեւոց լուսոյ ահա յերկինս ժամանեցից հեռուեալ։

Գ. Ամլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգեւոր երկամբք ծնիցեալ, զմեծ և զերջանիկ դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից իսկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յայսմ մատենի. զի ծանիցի ցուցցի և այլոց ևս ապագայիցն ազգաց պատմեսցի որքանութիւն փառաց խնկելոյն, որ ժանապէս պաշտմամբ պատուեալ իբր մաքուր մարմին ընդ գլխոյ մարդեղութեան բանին այ, 'ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ Երրորդութեանն դաւանութեան։ Եւ արդ 'ի յայս օրինակ հոգենկար պատկերի բանի, որ զխորանէս լուսոյ յարմարի, ընկալ զկս, գթած օրհնեալ, քաւեցեալ և սրբեալ 'ի սմին։ Հան սուաւ 'ի հոգւոյս զնախատինս մեղացս, անմեղս և անբիծս ընդ հովանեաւ սորին բազմեցս, յաւել զտկարս 'ի տունն Դաւթի, և անտուստ փոխեալ 'ի տունդ այ, ըստ մարգարէին ձայնի՝ որ 'ի քեզ Յիսուս ակնարկի։ Մի սոսկ զմտիցն, և մի անօգուտ զելիցն հետեւութիւն արասցես. մի զհաւատոյս ջերմութիւն ցուրտ համարեսցիս, և մի զհամբոյր ողջունիս անկարդ ինչ վարկանիցիս, մի զպաշտօնն ապաշնորհ գրեսցես, և մի զերկրպագութիւնն անխորհուրդ եբցես. մի անպտուղ լիցի տեսականութիւն պատկերին, և մի աննշայ՝ կերպարանին սքանչելութիւն, մի անհուր ողջակիզին սպանդ մուռասցի, և մի պատարագուխտի այս ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի. մի ճաշակդ լուսոյ ինձ մահու լիցի, և մի բաժակ քո կողնցդ արեան՝ 'ի դատապարտութիւն եղիցի։

Դ. Աղաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս միդ յեութենէդ, որով զդիտութի հօր քոյ և հոգւոյդ սրբոյ ճաշակեալ ծանեաք. քանզի 'ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենայն պարգեւ կարգս եկեղեցւոյ, և 'ի սմին աղօթանուէր

լուսարան կենաց փրկութեան բարեաց, տարածեալ զսիրոս ձեռաց համբարձմամբ զայս կնդրուկ բանի բընակողիդ 'ի սմա տիրողիդ բնաւից երեքսրբենիդ մաստուցեալ յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութեան։

Ա. որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ ինն խորհրդածութիւն աստուածային աւանդութեան։

Ե. Փառաւորեմք վերածայնեալ նուագօք օրհնութիւն երգոց 'ի հաւատ պաշտաման բանի զբարեհրաման պատճառն եղելոց զՀրրորդութիւն անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութիւն, անհասական խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անդնեելի զդայութեանց և անբերելի եղելոց, քանակութի վերնականն երկնի և անսահման ներքնային խորոց, լրութի սպառմանց և նախադրութի սկզբանց, մի յերից անշփոթ կերպից, և երիս՝ 'ի միոյ անհատուածելի իսկութեց, 'ի վեր քան զմտաց անարդելութի յարաձգեալ՝ մ ուրեք բովանդակ։ Անսփոփոխ բարի, անսասանելի ուղղութիւն, անխառն կերպարան սիրոյ, մեծութի անյաջորդ, բարձրութի անեսոնարհելի, անվասանելի տեսականութի, բարերարութիւն անանուագելի, կամք կայուն, հրաման կենդանի, ակնարկութի փրկչական, երանութի ճշմարիտ, ակնկալութի հաւաստի, խոստումն անստելի, աւանդ արդասաւոր, ստոյգ աւետիս, վերամբարձութի անձեռնարկելի։

Զ. Մի հայր միայնոյ որդւոյ՝ միական հոգւովն պատուեալ, ամենահարուստ բարութիւն ամենեւին ունայն 'ի չարէ, օրհնաձայն գոհաբանութիւն անքնին ներբողիւ գովեալ։

Է. Սին բարձրեալ ահաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեց, անպատումն ազգականութեց, եռալուսեանն զուգակցութեց, անյաւելուածն լրականութեց, ինքնիշխան կամաւորութիւն պատուասիրեալ առ հայրն

հանդուներատիպ՝ գործակցութեամբ հոգւոյն սրբութեան խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից, աննուազ դոլով ընտանի փառացն, հաճեցաւ մնանել յարգանդ մայրենի ոճաւ ծին կուսին մաքրութեան. յորում աճեցոյց զբոյսն օրհնութեան 'ի լուսատահման անդաստանին անարատութեան. ընդ ամենակատարն էութեան համամնեալ յանանջպետ միականութիւն, թափանցական խառնութիւն յաստուածութեանն ոգի բաղկացոյց զգոյութիւն շընչոյս հրաշապէս։ Որով անստամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութեան զստահակութիւնս իմ հանդարտեցոյց. և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղկին պտղոյն կենաց 'ի ծայրս լրութեան անմահականն տընկոյ. 'ի մահ վիրաւորեցաւ՝ ոճութեն անընդմիջելի 'ի մերասերն մարմնոյ, որով կենսացոյց զգործին պարտեաց, արարչութեանն իսկութեան 'ի նմին յաւէտ անբաժանորէն ընդ նիւթական մարմնոյն վշտացեալ։ Իջեալ 'ի վայրս խաւարային դժոխոց, եհան զկապուտն իւրաստեղծ 'ի կապանաց օգտողին. և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթուցեալ, յինքն նահանջեալ զդիմեցումն մահու, կանգնեցաւ կենդանացաւ ոճապէս՝ ելեալ 'ի յերկրէ հայն կենաց և հովիւն հօտից բանաւորականաց։ Հաւատարիմ եղեւ յաշխարհի, և երեւեցեալ նոյնութիւն ամենեւին աննուազելի, որպէս եկն համայն, և համբարձաւ բովանդակ. բազմեցաւ նստաւ 'ի գերուն ակն գահոյս նախնականին պարզութեամբ արարչական փառաւորութեամբ։ Օ՜ որ խոստովանիմք ոճ բարերար և տէր բոլորիս, որ դատի զամ երկիր արդար ընտրութիւն յաւուրն մեծի, որ ինքն է սկիզբն և ինքն կատարած, նոյն առաջին և նոյն առ յապագ, անպակաս բովանդակութեամբ թագաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց։

Բ. Օրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ և զանբաժանելի բղխումն՝ նոցին փառակից հոգւոյն տէրութեան. որ ստեղծ զբնաւս և կենդանածնէ զամ, որ անդստին

իսկ 'ի բնէ համապարփակ մթութեան աշխարհակալն մեզի շրջէր նկարէր և կերպարանէր ամէնուն ակ ջուրբ-քրն անբաւութեան երկրատարածն ծովս՝ 'ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝ զսուրբ աւազանն լուսոյ։ Նախ արար և այժմ դործէ, գոյացոյց և միշտ կատարէ արուեստս, սքանչելիս, նախատեսութիս սրբասնելոց, ազդմունս ահաբեկնս, զօրութիս զարմանաւորս, մարդարէս, առաքեալս, վարդապետս վարժողս կրթութեան հանճարոյ։ Օրբարին մատուցման արեանն Քրիստոսի յարդարեաց, քաւութիս անձանց, առողջութիս մարմնոց, ըստ նմանութեան Քրիստոսի ողորմութեամբ հրամայեաց։ Ակրաեաց և գեր քան զնուր, ինքեան միայն բաւականութեամբ նորոգեաց լուսաւորեաց. հանապազ նովին բարեգործութեամբ զօրանայ։ Վկայեաց միածնին ահաբեկութեանն 'ի հոսանուն Յորդանանու, օրինակաւ տեսութեան ամպոյ ցուցաւ ձայնիւ հօր 'ի լերինն Թափօրական։ Ի նոյն տիպ նմանութեան հովանի եղեւ յակոբեան տոհմին 'ի յելն Եգիպտոսի. յուղեգնացութի զօրավարութեանն Մովսէսի՝ հողմով սաստկութեան զփարաւոն ընկղմեաց։ Քահանայս կատարագործէ, իմաստունս կազմէ, թագաւորս զօրացուցանէ, քաւութիւնս ընձեռէ, կենաս շնորհէ մահացելոց 'ի նորոգութիւն յարութեն։ Նոյն ինքն է օծումն մարդացելոյն ոյ. մշանջենաւոր հաւասարութեամբ ընդ հօր երկրպագեալ՝ 'ի պատիւ մեծութեան որդւոյ, անսահման փառաւորութիւն օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ սրբոյ եկեղեցւոյ, ընդդէմ պիղծ աղանդաւորացն Թանդրակեցւոց, Նոր մանիքեցւոց։

Թ. Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխոտորնակ ամբիծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջունեալ զկառուցեալս խորան յանշնչական արձանաց՝ ձեռային բնակութեան եկեղեցւոյս շինուածոյ. որ գերազանց գտաւ

և երկնի ամենազարդ բարձրութիւն, որ 'ի նոցին իսկ յառաքելականացն դասուց հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, 'ի սպասաւորաց բանին պաշտեցաւ։ Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու 'ի վերնայարկին սրբահէ, խորհրդակատարն վայրէ, զոր հոգին ՅԻ լցոյց, փայլեցուցեալ 'ի նմա զօրութիւն յաւուր մեծի պենտակոստէին. նախ զտուն բարետեսիլ՝ յօրինակ սրբութեան կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութեան, յորում ապա և 'ի նմին բնակչացն տուաւ լուսանորոգ բարեփառութիւն։ Լուսոյ արիւն հզօրին ՅԻ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զՀաբելին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութեան կենդանութիւն անմահութեան 'ի սմա ազդելով։ Բանդի ոչ է կար զօրութեան ուրուք ընդ երկնաւ յանդիման աբեգական 'ի սպասաւորութիւն խորհրդոյ այսր ահաւորութեան ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թեւօք սորին պահեսցի. նա զի ոչ երկնիւք բաւականանայ այս նուէր տէրունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեզուն օրհնութեան ծածկոյթ ունիցի. վասն զի մահու անիծիւք հեբքի այր ըստ օրինին, որ արտաքոյ խորանի այս վկայուն զանծային պատարագն մատուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր աբեան կոչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն յայս նուիրան ընծայեցուսցէ։ Մի 'ի սմա լուացումն 'ի մահն Քրիստոսի, զի մի յանգէտս անարգեալ ՅԻ ծանուցելումն զնախնին կրեսցէ. մի ձեռնադրութի 'ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յանբծութին խաբէութիւն խառնեսցի. մի և շնորհօք քան թէ ապաշխարութիւն քաւութիւն, զի մի ճշմարտութին կերպարանօք խորամանկեսցի. մի յընտրութին ապառնի հաւատ, զի մի սպառնալիք հատուցմանն զրոյցս ինչ օտար համբաւոյ գրեսցի. մի երկաքանչիւրոց գոյութեանց մերոց իրաւամբք կշռամբութիւն, զի մի կիսամասնեայ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ

փոխատրութիւնն կարծիցի յանմահ զօրութիւն արքայական որդեգրութեանն, զի ընդելութիւն երկրայնոցս առաւելութի վերնումն թագաւորութեանն յայտնապէս ճշմարտեսցի. մի յոյս կենդանութեան առ անեղծութիւնն սրբոց, զի աներկեւանութի խոստացելոցն՝ 'ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ հաւատոցի։

Ծ. Այս դշխոյ պաշտելի անշնչական եկեղեցի տայ կեանս և մահու իշխէ, ըստ օրինակի ադամեան պտղոյն յարմարապէս ճաշակելի. գերազանց քան զբանականս յանշնչութեն հրաշագործէ. մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նորոգ հաստատէ, վերստին նկարեալ 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ։ Կրեալ ևս է տեսակ մեծութեան վերնումն կամարին սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հոգեղինացն 'ի նմա զօրութեանց։ Նոր իմն ընծայէ թռիչս մարմնոց ընդ թեթեւութիս հոգւոց, պատուականին հարստութիւն զանարգն յարգաւորեալ։ Ոչ ինքնակիր մեզոք զաղբանայ, եթէ ոչ 'ի մարդոյ չարայ և կամ յանհաւատից կոխիցի։ Տիպ իմն է զարմանաւոր յաղթող իմաստից մերս տեսութեց. անբանն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ իբր վեհագոյնն յաւէտ նուաստի։ Մեծ է քան զմարդ, որքան ընտրելոյն Մովսէսի ցուսոյն յաղթողական. առաւել քան զբանաւոր, որքան զՀարոնն գաւազանն խորհրդական ծաղկեցեալ. գերազանց քան զմուսուր, որչափ զՅղիսա և զՅղիսէոս գետահերձ մաշկեանն սքանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ։ Օգնութի պարգեւէ կրկին ամենակատար սրբասնեալ ձեռաց մաքրաբար, քան թէ զնապէս. մարմին նիւթական քարի և հողոյ, գոյակից հարազատ զդայականաց և սրբոց։ Իբր զվէմն անմահ կենդանի 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն. ոչ զդատաւորն ամենից հոգւոց հանդիսանայ հրաշապէս ազդմամբ յանէծս և յօրհնութիս. իբրեւ տեսող անեղերեւութից զոմն հրապարակէ և զոմն սածէ. առ ինքն

կոչէ գրեալ յանուանէ իբր զտիրող հրամանատար էիցս։ Իբր զլեառն յաւիտենական անհարուածելի է 'ի դիմամարտից. ըմբռնէ զհոգեւորս իբր զհնարագրութիւն մեծին արուեստի. անմեղս և անվրիպութիւս ըստ Քրիստոսի հեռացոյն ընթանայ, բարձր ճոխութիւն անպատկառաբար համարձակապէս զօրէն գովելոյ գլուխ ամբառնայ։

ԺԱ. Լ՝ոյնքան մեծ ունի սրբութիւն, մինչ զի զորս ըստ պատկերի այ եղեն, կանոնաւ խարէ։ Յետ յոգունց ընտրութեց փոքձից՝ թէ համարձակեսցի մարդ ոք սխալեալ 'ի գաւիթս նորին մտանել՝ ոչ պղծի, այլ ընդ անպատրաստիցն թերութեանց դժուարի. ոչ նղովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին զչափ. ոչ լքանի ինքեամբ պարտաւոր իւրսին գտեալ, այլ 'ի մերոց դործոց խրթնանայ. ոչ թողացուցանէ երկիցս մտաչել յամբռնումն ոսկեայն կենդանատուաց, ըստ տիրական անձաւ խորհրդոյն. ոչ կրկին յաւուր զնայն ցուցանէ, զի մի անընտրաբար նուիրանն խայտառակեսցի։ Ա՝ ընտակցէ կարեաց զօրապէս իբր անսխտակիր ազատանութեանց որ 'ի մեզ շարժմանց. առանց բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ դասի։

ԺԲ. Նա զի և տապան ինն է մաքրական, կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ազատ պահապան. ոչ բազմօք անբանութիւք գազանաց դասուք և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվերինսն յինքն հաւաքէ. ոչ յալիս խռովութեան բերի, այլ 'ի բարձրութիւնն երկնի համբառնայ։ Իբր զաշակերտ հրահանգեալ հոգւոյն այ փախչի 'ի նենգութենէ. ոչ 'ի բողոք մահու մարմնոյ հարուածոց, այլ 'ի կենացն աւետիս ըմբռնեալ ածէ. ոչ Նայիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ հաստողին հրամանաւ շինի. ոչ Մովսէս ընդ Իսահակիէլ, այլ միածինն այ հոգւովն սրբով զսա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հանապազափոխ, այլ մշտակառոյց հիմ

մամբ անասասանելուս զսա հաստատէ։ Դարձեալ իբր զսապանակն անխօս փայտեղէն մածեալ տախտակօք ա-
ւանց զդայութեան տեսողականաց մեղ առաջնորդէ. որպէս կերպարան անքանակ Յին յառաջ հետեւեալ՝ ի հանդերձանս լուսոյն կենաց տեղի պատրաստէ։ Ընդ Ա-
զիէլի անտուստ սատակէ, եթէ ոչ խաչապէս յոգի բերիցի. սպանանէ վասնեալ վաղվաղակի առ ժամայն, եթէ անասնային ընդակցութեամբ երկրասիրաբար գետ-
նակոխ սայլիւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնադնին բարձեալ տանիցի։ Ոչ լեզուաւ մարմնոյ, այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի. ոչ ուղեկան գոյականութիւն, և արագապէս մը-
տաւեալ լսէ. ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գործոյն Յիսուսի համարէն աղանց պատ-
մեալ հուչակէ. ոչ խաղալեաց շարժականութիւն, և ոճայնով իմն կենդանութեան հագագաւ աղդէ։ Ոչ ոս-
կերաց և ջլաց յօդուած, և երկուք հաղարօք կանգնօք լայնութեամբ՝ իբր զգունդն անհամար բարձրեալն ոյ՝ զկենդանական զօրուն գումարտակ հերբայական վա-
ռեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին իբր զանմարքուրս՝ ի սրբութենէ՝ զոմանս ոխտիւ մեղանաց ջնռեալս հատ-
ուածեալ յինքեանէ հեռի, ուղեկցէ ապրեցելոցն՝ ի տա-
ժանաւոր աղիւսարկութեանցն։ Այն իսկ էութիւնն ոյ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակեցաւ, պա-
տառմամբ կողին զգնաւս արբուցեալ։ Ոչ արեան երա-
կաց ընթացք, այլ լուսոյ վերնոյն շառաւիղք թափան-
ցանց միութիւք զոյն կենդանացուցեալ նորոգ պաշտ-
պանէ. ոչ Սաղոմոն կամ Օրաբաբէլ մահկանացուց ոստիկանութի, այլ ամենից ունողն իմաստ զսա գրի-
ծագրէ. ոչ անանուիրական հասարակաձաշակ իւղով առ՝ ի Յակոբայ պարարի, այլ ահաւորին արեամբ և փառօք մեծին օծանի։ Ոչ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մար-
մին երկնային լուսոյ ոյ զսորին որդիս կնքեալ ձեռնադ-
րէ. ոչ կենցաղոյս յերկրէ յոյցամուռնս, այլ արքայութեան

երկնից ժառանգս կրթէ. զ'ի ծոց իւր գրգեալն գո-
գոյն Աբրահամու ընծայեցուցանէ։ Փեսայ հարսնուն
սորա որդին այ կենդանւոյ, օրիորդք խնձոյից սորին հայ-
բապետացն գումարք։ Այն ինքն մուտացումն առնէ այ-
սակիր բարձանցն կուսամոլութեան, զի զերկնայնոյն այ
ունի զծանօթութիւն. օտարութիւն է ամենայնիւ դիցն
դրօշելոց, զի 'ի համօրէն քարինս սորա Ինն երկրպագի.
քակտումն է յայսմապէս ուրուական ըղձիցն անտառաց,
զի 'ի բնաւից մայրից աշխարհի նմանութիւն կենացն փայ-
տի 'ի սմա տեսն նուիրի. խորտակումն է համայն դի-
ւապատիր յուութիւնցն արձանաց, զի քարն գովեալ կար-
կեհան ակամբք և վիմօք կենդանեօք այսրէն հաստատի։

ԺԳ. Այս յարկ չքնաղ և ածընկալ ազատ է միանգա-
մայն 'ի յամենուստ ծառայութիւն. ոչ օրինակ վերնոյն
Սիոնի, քան թէ ճշմարտութիւն նմին ճանաչի. ոչ կուա-
պաշտութիւնն կապաւ բագին և կամ լծամ օրինին տեղի
պարտաւորութիւն, այլ տերունի բարեբարութիւնն պարգ-
եւարան 'ի մէնջ համբուրի։ Ոչ սասանի երբէք յայլ
ինն կերպարան ձեւոյ փոխարկեալ, այլ 'ի նոյն շուք փա-
ռաց մեծապէս ընդարձակի. սոյն ինքն և երկին երկնի
յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հուչակի։ Ոչ չէ առանց
հօրն Ինի, և ոչ առանց այսր մօր արգանդի յոգի կա-
տարիլ։ Ինուն շրջի անբովանդակելին, եթէ ոչ 'ի սը-
մին տան տաղաւարեսցի. ոչ ունի տեղի գլխոյն հան-
գըստեան տէրն բոլորից, եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կե-
նաց մուտեալ ագանիցի։ Ինն 'ի կամար վերնայնին երկ-
նի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակութիւն առաւել պարծի.
անբաւութիւն ածեան լուսոյն, ոչ զդէմս մարգարէին
և զօրինակս սորին ծածկեցին, որպէս փախեան 'ի փա-
ռաց երեսաց նորին, և նմանութիւն սորուն՝ որ 'ի տա-
ճարին՝ ոչ հանդարտեցին, 'ի տօն հանդիսի մեծի գո-
վեստի, և 'ի բանականացս դասուց խմբեալ նուագի.
ասա օրհնի կրկին բաղձանօք, քան 'ի դրախտն վայելչա-

կան։

ԺԴ. Այս մայր հոգեւոր երկնաւոր լուսաւոր, քան թէ երկրաւոր շնչաւոր մարմնաւոր, զիս գգուեաց որդի. կամեն ասեանց սորա արիւնն Քրիստի։ Լցեալ ՝ծածանին իսկ պատկեր զսոյն ոք գրեսցէ, ոչ անօրինի։ Իբր զնշան խաչին փրկութեան զօրութիւս զարմանազանս և աբուեստս բազմօրինակս կատարեալ հրաշագործէ. բեմ ահաւորին ասենի՝ ՝ի սմա հաստատեալ սեսանի. սովաւ խորթաբարոյիցն հերձուածողաց մոլեգնաճառ բերանք կարկին։ Ուենի և քարինս իմն իմանալիս և բանաւորաբանս, որով զգազանամիտս անմաքուրս բացուստ ՝ի բաց հալածեալ տարագրէ։ Օտնանի և ՝ածս ոմանս եղաբանս՝ պատկերս մաքուրս միոյն ՝ այ Քրիստի։ Ուենի և զդիրն իւր ընդ արեւելս՝ ՝ի տեղի խոստման բնակութեան մերոյ առաջնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս զգալըստեսանն ՝ այ շաւիղ, զփայլականն առակ տիրական ՝ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ, զփրկութիւն ՝ի յելից անտի ծագման արուսեկին քրիստոսեան երեւմանն ՝ի վերջնում աւուրն արարածոց երկրի թարգմանէ։ Ցաւս հալածէ, ախտաժէտս բժշկէ, դիւաց բռնութեց զօրէ։ Արգանդ որովայնի սորին աւազանն կենդանարար. ՝ի պար հարսանեաց սորա դասք առ աբելոյն։ Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութիւն, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ վայելչապէս յորջորջեցաւ. տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ ՝ի մերձաւորաց միածնին ՝ այնեալ ինքեցաւ։ Օրհելոյ մեղաւորաց նաւահանգիստ հանդարտութիւն, իրախճանարան վերնոցն դասուց, բժշկարան անսխալելի տարակուսեալ պարտաւորաց։ Երբորդութիւն անպատուս՝ ՝ի սմա փառաւորի օրհնեալ յամենայնի։

ԺԵ. Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութիւն ՝ի վերինն արքայութիւնն յանդգնաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր և կամ հնարք մարդկային և կամ արուեստ երկրակենցաղ զահմանեալ աւանդութիւս առ ձեռաւ

կերաս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգեւ առաւել կենաց և ակնկալութեան ճշմարտին և հոգւոյն սրբոյ յայտնեալ լուսանորոգ նախագրութեան և երախտեաց բարձրելոյն ամենատուր լիականութեան և կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան և առաքելոց ձեռնին աջոյ բարեհանճար հիմնարկութեան, և միանգամայն ասել դուռն երկնից և քաղաք ՅԻ կենդանւոյ և մայր կենդանեաց աղատ 'ի պարտեաց և ճշգրիտ տեսակ կերպի երեւակիս բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեանն անդանճառից գերազանցեալ նոր սրբութիւն և քրիստոսեանն նշանաւ պայծառապարծ պսակեցեալ, զայնպիսի ոչ խոստովանողն մերժէ յերեսաց իւրոյ հայրն ամենակալ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձեալ 'ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեացէ զդուռն կենացս այս առագաստի յանդիման նորին։ Իսկ մեք զորս գրեցաք՝ սմին և վկայեմք, հաւատացեալ ո՞ր ում՝ կարդեցաքս, յանուն և 'ի փառս ամենակալ Երրորդութեանն և միում աստուածութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ա՛յն իմ հաւատ Յերրորդութիւնն, և այս 'ի մայրն իմ լուսափառ խոստովանեալ դաւանութիւն։

ԲԱՆ ՀԸ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած ողորմած, բազմագութ, հզօր, ահաւոր, մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անճառ, որ ոչ

ելանէ երբէք ըստ քան քո իր անձեռնարկելի, որ և մը-տաց է անհնարաւոր. քո է հատուցանել պտուղ քաղց-րութեան ընդ փշոյ խստութեանն, սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելոյն և աղօթս 'ի վերայ հալածչին, և փրկ-կութիւն հայցել խոցողին, և ապանողին ներումն խնդ-րել՝ 'ի քէն ընծայեցաւ պտուղս այս հրաշից. որոյ քաղցրութիւն անճառ է քան զորինակ և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժելիք և գովեալ շրթանց քոց ճաշա-կելիք. հոգի երեսաց և զօրութիւն գեղոյ մերոյ տէր Քրիստոս օրհնեալ 'ի բարձունս։ Ա.Յլ մարդք երկրա-ծինք և ամենավրէպք՝ և բարեմատոյց ձեռաց չարիս դարձուցին. իսկ դու լոյս և տուիչ լուսոյ ոչ լսես ա-նէծս, ոչ ախորժես չար, ոչ կամիս կորուստ, ոչ ըղձա-նաս մահ, ոչ յուզիս 'ի խռովութենէ, ոչ տիրիս 'ի ցասմանէ, ոչ հարկիս 'ի բարկութենէ, ոչ մթանաս 'ի սիրոյ, ոչ այլայլիս 'ի գթութէ, ոչ փոփոխիս 'ի բարու-թենէ, ոչ թիկանց շրջումն և ոչ երեսաց անդրադարձ-ութիւն, այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկա-տումն փրկութեան։

Բ. Եթէ քաւեսցես, կարող ես. եթէ բժշկես, զօ-բաւոր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւական ես. եթէ շնորհես, առատ ես. եթէ ողջացուցանես, հնա-բաւոր ես. եթէ պարգեւես, ամենալի ես. եթէ արդ-արացուցանես, ամենարուեստ ես. եթէ մխիթարես, ամենիշխան ես, եթէ նորոգես, ամենակալ ես. եթէ հրաշագործեսցես, ամենաթագաւոր ես. եթէ վերստին հաստատես, արարիչ ես. եթէ կրկին դոյացուցանես, ոնձ ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենատէր ես. եթէ կորզես 'ի մեզաց, այցելու ես. եթէ չարժանեացս ընդ-ձեռես, օրհնեալ ես, եթէ յորսողէն զերծուցես, փրկիչ ես. եթէ զեղցես 'ի քոյոցդ 'ի մեզ, հարուստ ես. եթէ նախ քան 'ի մէնջ խնդրելն դու կարկաւեսցես,

անկարօտ ես. եթէ լայնես նեղութեան, անդորրիչ ես. եթէ ղվերջացեալս կոչես, խնամակալ ես. եթէ զսասանեալս հաստատես, վեմ ես. թէ պասքելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. թէ զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես. թէ զոգտակարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. թէ զբիծսն անտես առնիցես, երկայնամիտ ես. թէ ընդ փոքուս 'ի դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. թէ ծառայիս ձեռն մատուցցես, ստացող ես. թէ աջովդ քո պաշտպանեսցես, յանձանձիչ ես. թէ վհատելոյս դարման մատուցցես, կերակրիչ ես. թէ զանգէտս պարարեսցես, վարդապետ ես. թէ զդիմեալս առ քեզ ընկալցիս, ապաւէն ես։

Գ. Եւ արդ քո են այսոքիկ, տէր ողորմութեան, ոչ միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ, նախնի նահատակդ համբերութեան վկայից, որ վասն իմոյ փրկութեան հանդիսացար զօրապէս յասպարիսի Ճակատուն, զի կակղեսցես զկարծր բռնութիւն մարմնոյս գոռոզութեան վարժմամբ կրթութեան չարչարանացն վասնզի. և յանպարտակիրդ մարմին չափեալ զբնութեանս մերում զտաժանակսն տագնապ տուժի, զի զգթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես 'ի քեզ օրինակեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Եւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանորոգ կշռութեան երկուց ընտրութեանց արարածոցս սասա-

նութեանց՝ յեղանակելոյ յայլ իմն էութի երկնակենցաղ անփոխադրելի, ամբարձելոյն խոնարհութեան և կործանելոյս վերբերութեան, սարսափելի Ուրբաթու մեծի Պասէքիս, յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ դրել ինձ զայս նուագ ձայնի հեծութեանն զուարճախառն երկիւղիս, ահա ըղձալի համարիմ ասել ասասանօր 'ի քոյոց այսոքն՝ զոր ընդ իմ կրեցեր, ո՜ՁԲՈՂՐԻՑ։

Բ. Կացեր յատենի քում ստեղծուածոյն իմոմս կերպիս, ոչ խօսեցար տուիչդ բանի, ոչ բարբառեցար հաստատիչդ լեզուի, ոչ ձայն արձակեցեր սասանիչդ երկրի. ոչ մռնչեցեր ամենազդեցիկ փոդդ մեծութեանդ, ոչ երախտեաքն քո յանդիմանեցեր և ոչ չարեաքն նոցին ըմբերանեցեր, ոչ մատնեցեր ամօթոյ զմատնիչսն զքեզ տանջանաց մահու, ոչ 'ի կապելն զքեզ դիմադարձեցեր և ոչ յապտակելն զժուարեցար, ոչ 'ի թքնելն թշնամանեցեր և ոչ ընդ կոփելն երբեք խռովեցար, ոչ ընդ կատակելն սրամտեցար և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցեր։ Ներկայացուցին զզգեստս պատմուճանին իբրև 'ի տակաբէ, և դարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ։ Այլ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախս զանգեալ ընդ լեզուդ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ մեծբեալ նախնի դառնութեն. ճաշակեաց վհատութիւն և արգել անդէն տարակուսանաք, առին մոլեգնաբար և դարձեալ մատուցին անպատկառապէս։ Գանիւ հարուածոց յետին անարգութեան 'ի մէջ խառնիճաղանջքն ամփոխի դատապարտեցին, ծունր կրկնեցին նախատանաց և պակ եդին արհամարհութեան։

Գ. Ոչ եռուն հանդիսաւ կենդանարարիդ, եթէ ոչ զգոյծի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին. ընկալաբ իբր երկայնամիտ, առեր իբրեւ զհեղ, բարձեր որպէս համբերող, սասանձնեալ իբր զպարտական զիպոյսն վշտաց. որպէս զծաղիկ շուշանաց հոտաց՝ ուսով բերեալ ըզ զէնն կենաց, զի յարհաւրաց դիշերայնոց զիւրաքանչիւրս

գահաւորակս մարմնեղէն գոյութիւն պահպանեսցէ 'ի դատապարտութեանն վայրի իբր 'ի խրախճան խնճոյից։ Հանին արտաքս իբր զողջակէզ. կախեցին իբր զնոյն Սաբեկայ ձգեալ զեղջերացն, տարածեցին 'ի սեղան խաչին իբր զպատարագ, բեւեռեցին որպէս չարագործ, պնդեցին իբր զապստամբ, զնոսաղարութիւդ երկնաւոր իբր զաւազակ, զանկապուտ մեծութիւդ իբր զտառապեալ, զառ 'ի քրովբէից պաշտեցեալդ իբր զքամահեալ, զսահմանդ կենաց իբր զարժանաւոր սատակման մահու, զաւետարանիս նկարիչ իբր զհայհոյիչ օրինին, զտէր և զկատարումն մարգարէից իբր զհամառօտիչ գրեցելոցն, զճառագայթդ փառաց և զկնիք անքնին խորհրդոցդ հօր իբր զներհակ ծնողիդ կամաց, զօրհնեալդ իսկապէս իբր զտարագրեալ, զկապոյ սրինին լուծիչդ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ, զհուրդ ծախիչ իբր զհեբքեալ իմն կալանաւոր, զահաւորդ երկնի և երկրի իբր զհաւատի պատժաւոր, զ'ի լոյս անմահացոյց ծածկեալդ իբր զհոգածին ըմբռնեալ։

Դ. Ո՛վ քաղցրութիւդ և երկայնամիտ բարերարութիւդ ողորմածիդ գթութիւն, որ վասն ապախտաւոր և անօրինեալ ծառայիս տերդ բոլորիս զայս ամ կամաւորապէս և հաւանողական հաճութեամբ՝ կատարեալ մարմնոյդ միութեամբ 'ի քեզ ընկալար, և մինչեւ 'ի քնարան շիրմին տապանի անպակաս 'ի լրութենէ ամբողջ նոյնութեան ատուած անքնին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անճառ համբերութեան, յարեար կենդանի ինքնիշխան բարձրութեամբ լուսոյ, անենաւաղ մարմնով և անթերի ճոխութեամբ։ Օրհնեալ փառք, գովեալ գթութեամբ, բարեբանեալ միշտ ողորմութեամբ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՀԻԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Յ՝ի արդ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիւս, ՝ի վայր խոնարհեալ ծնրադրական երկրպագութեամբ, զբարեգործիդ ողորմածութիւն զկենդանարար ոտս համբուրեմ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ։

Բ. Լաչեմ զքեզ, միայն խնամակալ, մարդասէր, դըթած, կեցուցիչ, հզօր, այցելու, պաշտպան, մի ուրնայնասցի վասնակք աշխատութիւն փրկականդ կրից մարդացելոյդ վասն իմ ՝ի՛ այ, մի սոսկ եղիցի քրտանցն կաթուած խառնեցեալ արեամբ ՝ի մատնութեանն աւուրս գիշերին. մի լիցի ատուերացեալ լուսոյդ երախտիս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացելումս ինձ պարգեւեցեր. մի ջնջեսցին շնորհացդ աւետիս, զոր կողից քոց կայլակք նորոգեցին. մի անշահ եղիցին կըրիցդ պտուղք, զոր կարօտութես իմում մատուցեր. մի պարծեսցի բանսարկուն վանեալ՝ զքո ստացեալս իւրացուցանել. ահա յաղթեսցես կամաք քո՝ ըղձից չարին, վերստին ապշեսցի միանգամ զարհուրեալն, կրկին պարտեսցի ՝ի սպառ դատեցեն. մի անխայեր զաղատարարդ քս բան, որ զստեղծեալս քս քեզ ընծայեալ՝ վերստին առ քեզ դարձուցանէ։ Օ՝անճառն արարեր բարերարութի յանակնկալ ժամուն յուսահատութե, յարժամ բնաւ իսկ կորեալ և օտարացեալ էր կենդանութենն շարժողութի. մեռաւ անմահդ և զմահացեալս նորո-

գեցեր. եթէ զկանոն համաձեւութեան օրինին փոխեցեր, արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զեւս հնարաւորն մի արգելցես, սկզբնաձիր ողորմածութեան բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր։ Զդեռ բանիւդ ա մենազօրաւ, որ զդոյութիւն լուսոյն ստեղծեր 'ի նախնումն աւուր, և վաղվաղակի փոփոխեալ գտայց 'ի լաւանդը. և փոխանակ զի ես ոչ խնդրեցի հեռեւել լուսոյդ, դու ելցես ինձ յայց՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ, և կոչեցայց առաջի քո ծառայս վնասապարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ առ 'ի քէն. ոչ է ժամանակ յերկարաձգութեան առ 'ի զպարտսն հասուցանել, ահա շնարհեա ինձ տառապելոյս զերեսս քո՝ լոյսդ 'ի խաւարի սրտից վհատելոց։ Արդեալ և կնքեա զընթացմունս ելիցըն, որ միշտ զեղուն բարիքն հոսեալ 'ի յուշոյս իմ տեսութենէ. պահեա ինձ զշնորհ ամենապայծառ գանձուդդ մնացականաց, որով պատուական գտեալ՝ քո անուանեցայց, պաշտպանեալ 'ի քէն, անսահման բարի։

Գ. Ահա ողորմեա ինձ, գթած, աղաչեմ զքեզ ողորմեա ինձ, հզօր, կրկին ողորմեա։ Մի փոխարկեր երկուանս ցաւոց ընդ չարեաց իմոց, բարիդ ամենեւին. մի բառնար 'ի վտանգելոյս զառ 'ի քէն պարգեւեալդ շնորհ, մի կապտեր զփչութիւն ամենօրհնեալդ հոգւոյ, մի լուծաներ զնոկեալ զկնիք արքունական պատկերիդ։ Մի յայտնեսցին փուշք մեղանացս 'ի սրբութիւնս մտացըս. մի խլեր զկապ միութեան զընդ քեզ սիրոյն պընդութեան, մի մերժեսցես զարուեստս զօրութեան լեզուոյս յարմարութեան, մի պակասեցուցաներ զաջողուած աջոյս առ 'ի զլուսոյդ մատուցն բաշխել։ Մի գրեր 'ի գպրութեան կենաց մատենիդ զմահուն պարտիս, մի պահեր, մի ինձ համարիր, մի յիշեցուցաներ, մի ամաչեցուցաներ, մի նախատեր, մի ստն հարկաներ, մի արձանացուցաներ զմեղկութեանցն, մի ամբարեր զկորստեանցն, մի իբր գտեալ ինն ամբաստաներ։ Մի յարուցես ընդ

իս զծառն անիծից, մի արձակեր 'ի յիս զաղաղթ վնասուցն, մի ընծիւղեր զծաղիկ մեղայս, մի բերցես ընդառաջ զնամակ պարտուցս, մի արտաբերեր զէութիւն պտղոյն։ Այլ թուեսցես 'ի ձիւղս երկրաստեղծ մատանցդ զգիւտս գործոցս, մի մատուցցես բան ընդդէմ ահեղ զանօրէնութիւնս իմ յիշատակել, մի մատնեսցես իմոցս կամաց զաւանդս հոգւոյս վարել 'ի գերութիւն, մի առանձն զիս փառաւորեր՝ զի անտանօր դատապարտեսցես, մի նուազութիւն այսր անցաւորի զյաւիտենական բարիսն տուժեր, մի 'ի սակաւում այսմ ժամանակի զանվախճանելի զփառսն չափեր, մի ընդ հովիս վերջատաց հեծութիւն զանախտական զկեանդ գրաւեր, մի ընդ սատերի այսր մեծութիւն զանճառելիդ լոյս փոխանակեր, մի զերասանակ մտացս լքցես՝ ըստ արտաղի հեռս հեռանալ, մի զկամուրջ կենցաղոյս գրեսցես ինձ հանդստեան բաւականութիւն. մի զհովիս հանճարոյս սատերական պահեր 'ի հանդերձեալն ինձ հրապարակել։ Այլ եթէ ամբարես զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանոյն. եթէ շեմարանես 'ի սրտի, սատսային կիզեալ անբոց այրեցայց. եթէ քննեսցես զանօրէնութիւս, առանց յանդիման քեզ լինելոյ 'ի սպառ հալեցայց. եթէ անկակից ինձ թողցես զմեղն, 'ի նոսին վառեալ մաշեցայց։

Դ. Ակնարկեա, միշտ զօրեղ ամենակարող, փախնուլ չարութեանցս որ յիս, զի բարիդ քո եկեալ փոխանորդեսցէ. հրամայեա, գթած, խնամակալ, գովեալ, լոյս անշիջանելի, զօրութիւն անսահմանելեաւ, զի նոր հաստատեսցի գոյութիւն բնութեան մարմնեղէն յարկի անդամոցս. յորում հանգուցեալ անքանելի բնակեսցես բազմեալ ախորժ տենչանօք՝ միութիւն հոգւոյս իմ ընդքեզ. զապականութիւն մեղայս մերժեալ 'ի սպառ՝ յանարատութիւն զիս պատրաստեսցես ամենակեցոյց թագաւոր անմահ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ՅՒՀԵԱ տէր, տէր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց, ՝ած ճշմարիտ. նայեա վերատեսն 'ի բնութեանս կերպարան միշտ սխալական. զնեա ինձ դարձեալ զամենընթաց տարածմունս ելից արեանս շարժողութեանց. բժշկապէս մատիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատել մոռք խակութեանց թերի խորհրդոց յայն ինչ, զոր դուխակ վկայեցեր տեսողդ ոչ էից՝ միայն դու անմասն որոտութեանց խաւարի։ Այլ իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցեալն մարդկօրէն վերիսանաց սխալմամբ պարտեալ կրկին իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քումմ սուտ երեւեալ. քանզի արդարեւ գիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն և ընդաբոյս չարութենն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհան ճար իմաստնոյն կանխաղեկոյց առակի։

Բ. Թեթեւացո զսատկութենէ տանջանացն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձ՝ արկանել զորդիս գեհենին զարդ մահուն յաւիտենականի. բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յետին ատենին յանդիմանութեան։ Խրատ խաղաղութեան յառաջապարգեւ ողորմութիւն քո ընծայեցո. զի մի անտանելիքն ահաւորութեան 'ի ցոյցս ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անցոյս ապշութենէ ընդ կենաց զղջման առաջի կարգեալ, դատաստանն ահաւոր, անկաշառ և անխաբելի դատաւորքն, ամօթն սոսկալի, կշտամբանքն սարսափելի, յանդի-

մանութիւն անխախտելի, տագնապն անճողոպրելի, պա-
կուցումն անխրախուսելի, դողումն անվճարելի, լա-
լումն անսփոփելի, կրճումն ատամանցն անբժշկելի,
ապականութիւն անողջանալի, անէծքն սարսափելի ՅԱ-
ՅԻՆ քո բանիդ, փակումն գթոյն և արգելումն ողոր-
մութեան։ Որ ընդ գալարելն երկնի և ընդ երկրի գը-
ղբրդելն ընդ կարծրութիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ
կոհակաց խռովուեալ ծովու իբր փախստեան կերպ ցու-
ցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կասեալ յերկու-
ցունց. և տատանեալ սասանեալ լայնատարած գետնոյս
թանձրութիւն ՚ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախ-
ման թնդելոյ նեղքնային խորոց հարթիւ զլերինս, և հա-
լեալ հրդեհին բնութիւք վիմաց և ՅԱՄ տարերաց գոյից.
այլայլին երկինք յանեղծ փոփոխութիւն, և յեղանակին
արարածք տարերօք իւրովք ՚ի նորոգ նմանութիւն։
Օ՜ածկութիւնք գործոցս հրապարակին և աներեւոյթք
կրից մեր յայտնին. վաքք կրօնից ներգործեցելոց ՚ի մար-
մինս մեր նկարին. թագաւորն երկնից յատենի նստի,
վճիռ հատուցմանն ՚ի ձեռին իւրում։ Ահա վայ ինձ
եօթնից անգամ կրկին եղկութեամբ, ըստ չափոյ կրչ-
ռութեան այսր համարոյ, որ զանբաւութիւնս թուոց
պարագրէ։ Օ՜ի՞նչ գործեցից ողբալիս հոգի յայնմ մեծի
աւուր վտանգի. քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յա-
ռաջեալ քան զհանդիպումն. զոր ոմն մարգարէ զօրի-
նակին նմանութիւն ՚ի դէմս բերելով, զձեզ տասնապն
անղերծ փախստեանն նշանակէ ասելովն. զորօրինակ
եթէ փախնուցու ոք ՚ի ձեռաց առիւծու և պատա-
հեսցէ նմա արջ, և փախնուցու յերեսաց արջոյն և
մտանիցէ ՚ի տուն և յեցուսցէ զձեռն իւր ՚ի յսրմ, և
խածանիցէ զնա օձ. և դարձեալ կրկին սատակացու-
նէ առ նոյն կերպարան իրի զտեսիլն քաջմնելի. ՈՒՀ ա-
պաքէն, ասէ, խաւար է օր տեառն, օր խաւարոյ և
մթոյ, օր ամպոյ և մառախղոյ։

Գ. Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից հը-
զօր ոստիկան իրաւամբք ամբաստանեսցէ, և հատու-
ցանողն ահաւոր արդարութիւն յանդիմանեսցէ. սպա-
սաւորք թագաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զա-
մանս 'ի կեանս հրաւիրեն և զամանս յամօթին դատա-
պարտեն. կիսոց դէմս լցեալս ծաղու ցուցանեն, և ինձ
ահարկուս և քամեալս երեւեցուցանեն. ոմանց պը-
սակս լուսապաճոյճս մատուցանեն, և այլոց կորուստ
մահու բողոքեն. արդարոցն ձայն աւետեաց, և ինձ
գոյժ անվախճան վշտաց։ Յորժամ առ բարիսն մահու
յաղթուի 'ի սպառ մեռանի, և ինձ շարագործս կրկին
յարակայի. ուր դրանն բախել ոչ ինչ ազդիցէ, վճար
եղեալ գթութեն առ իս։ Յորժամ դպրութիւնք հրա-
շիցն զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն յայժմուցս հա-
սարակաց վարուցն տեսանիք մարդկային բնութեան գոր-
ծոց. յաղագս որոյ եղեն գոյութիւնք ամ էիս, յիւրաքան-
չիւր մարմնոյ անպակաս գրութիւն խսկոյն երեւին. և
խորութիւնք անճառիցն կնքեցեալոց յիմաստից աստեւաց
առաջի աչաց մերոց կերպարանին։ Ալ այժմ շահաւա-
ճառութիւնք ողոց և արտասուաց ղերկինս գրաւեն, և
անդ իբր զապաժաման ընդունայնութիւնք արհամարհ-
եալք լքանին. հառաչմունք հեծութեն ոչ կանխաւ-
ատի առաքեալ, չէ երբեք դատեալ անդէն. ողորմու-
թիւնք ճշդով սերմանեալ, ոչ պայծառ վառմամբ գնան
առաջի։ Ալ տարտանն նախայանցիցն և կոտակարանն
տիրանարգիցն և նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման
երեւալ մեծաձայնս դատախազեն. յորում սոսկալի վայրի
ոմն զսխան կցորդութեն հայրենի և ոմն զխորանն վկա-
յութեն անտեսիցն և ոմն զարիւն մեծին ոյ ամբաստան
իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանեն։ Ո՛ սանչանա-
բանան բազմապատիկս անձամբ անձին աստէն խսկ պատ-
ասաստեցի, զիարդ մխիթարեցայց հատն օտեալս յուսոյ.
ի՛ նեթէ զօրքն լուսոյ՝ դասուք արդարոցն, որ փառաւո-

բեալքն են երանութիւն, սարսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ երեսաց մեծ դատաստանին, ես եղկելիս՝ աւանդակորոյս սատակման որդիս ուր երեւեցայց. որ ոչ միայն չեմ պատկերոյ, այլ և պատուհասն իմ անտանելի և կորուստն անսպառելի։

Դ. Ալարագեա, ամենապարգեւ զօրութիւն անճառ, ձեռն փրկութեան ի կորուստ գերելոյս. զի օգնեալ ի քէն՝ դարձայց միւսանգամ ի դրանց դժոխոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենեւին անվտանգելի պրծեալ ի պատժոց. սատանօր տեսեալ մտացս իմաստիւ զապագայիցն դիպուածս, բաւականացեալ ի լուր երկիւղին ի տագնապէ տանջանաց՝ ահին համբաւով, կամօք քո բարեաց զերծեալ ապրեցայց. և մի մատնեցայց կորեանցն առիւծուց, որք խնդրեն ի քէն զիս ի կերակուր՝ ծախել ատամամբքն գազանութեան. զի զորովայն մահուն լցուցեալ՝ զամուստ պարարեալս անդ ձգեալ հալեն, ուր անսպառ պահի մնացուած մթերիցն ի ծախումն յաւիտենից։ Օ. ի դու միայն բաւես կորզել ի ժանեաց սատակման ի կեանս և յերանութիւն, բնաւից ապաւէն թագաւոր լուսոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Զ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ՏԻՐՈՒՀԻՈՅՆ

Ա. Այ արդ ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց, պակուցանողական սասանկութեանց ճծային բարկութեանց, տագնապեալ ոգւով

թախծութեան 'ի սպառ, աղաչեմ զքեզ սուրբ ոգիս ծնան. հրեշտակ 'ի մարդկանէ, մարմնաւոր քերովբէ, երկնաւոր աբբայութիւն, անխնառն իբրեւ զոգ, մաքուր սրպէս լոյս, անշաղախ ըստ նմանութեան պատկերի աբուսեկին բարձրութեան, գերազանց քան զանակութիւն անկիսելին սրբութեց, երանաւոր խոստմանն տեղի, Ի դեմ շնչական, ծառ կենացն անմահիկ բոցեղէն սրովն պարուսնակեալ, 'ի բարձրեալն հօրէ զորացել և հովանացեալ, հանդստեամբ հոգւոյն հանդերձել և մաքրագործեալ բնակութիւն որդւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ միածինն հօր և քեզ անդրանիկ, որդի քո ծնեալ ամբ և տէր արարչութիւն. ընդ անաղտ մաքրութեդ և անբիծ բարի, ընդ անարատ սրբութեանդ և խնամակալ բարեխօս։ Ընկալ զմաղթանս այսր ապերասանաց քում դաւանողիս, և մատո ընծայեա ընդ սմին խառնեալ զբաւնն իմ նախնի մեծիդ ներբողն 'ի քոյդ պաղատանս. հիւսեա միայն զմեղուցելոյս դառն հեծութիւն ընդ քում երջանիկ և ինկալորեալ հայցուածոյ, տուն կենաց պտղոյն օրհնութիւն. զի 'ի քէն միշտ օգնեալ և բարեգործեալ, և 'ի մաքրական քո ծնելութիւդ ապաւինեալ և լուսաւորեալ, կեցից Քնի որդւոյ քո և տեառն։

Բ. Օժանդակեա թեւոյդ աղօթիւք, խոստովանել մայրդ կենդանեաց, և կալցի իմ յերկրէս հովանի, առանց լսանաց հեռուելոյ 'ի կենաս օթեւանացդ պատրաստուն. զի թեթեւացի կատարածն իմ ինձ ծանրացելոյս անօրէնութիւն։ Արասցես ասն ինձ բերկրութիւն զօրն իմ տապնապի, ուրախացուցիչ երկանցն Յուսի. բարեխօսեա ինդրելս ապաշխարս, զի լսցեն անձառելի մաքրութեանդ և ահա զբանիդ հաւատամ զընդունելութիւն։ Արասցես օգնեալ վասանց եղելոյս, գովելագ 'ի կանայս. ծուռն խոնարհեցս առ իմ հաշտութիւն, ծընողդ այ. ընդ իմում թշուառիս հոգաս, խորան բարձրելոյն. ձեռն տուր անկելոյս, տաճար երկնայնոյն. փա-

ռաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝ ամենայն ինձ հրաշագործել քաւութիւն և ողորմութի, աղախին ՝ի և մայր. բարձրացի պատիւ քո ինեւ և ցուցցի փրկութիւն իմ քեւ։

Գ. Լեթէ զիս գացես՝ տիրամայր, թէ ինձ ողորմեցիս՝ սրբուհի, թէ զկորուսեալս շահեսցիս՝ անարատ, թէ զհարթուցեալս յանձանձեսցես՝ երջանիկ, թէ զամաչեցեալս յառաջ մատուսցես՝ բարեշնորհ, թէ յուսահատելոյս ինձ միջնորդեսցես՝ միշտ ՝ի ներ կոյս, թէ ըզմերժեալս ընտանեցուսցես՝ մեծարեալդ ՝ի, թէ յիս ցուցցես զպիտանութիւն՝ լուծիչդ անիծից, թէ զծըփեալս հաստատեսցես՝ հանգիստ, թէ 'ի խռովութեցս յուզմանց փոխեսցես զիս՝ խաղաղարար, թէ վրիպելոյս ինձ հնարաւորեսցես՝ գտանել, թէ վասն իմ մտցես 'ի հանդէս՝ մահու նահանջիչ, թէ զդառնութիւնս իմ անուշեսցես՝ քաղցրութի, թէ զդժամանմանն իմ խորոց քակտեսցես՝ հաշտութիւն, թէ զանմաքրութիւնս իմ բարձցես՝ եղծման ընդոստնիչ, թէ զմահանեալս մահու փրկեսցես՝ կենդանի լոյս, թէ զլալեցս ձայն հասցես՝ բերկրութիւն, թէ զխորտակեալս կազդուրեսցես՝ դեղ կենաց, թէ 'ի կործանեալս յիս ակնարկեսցես՝ հոգեվից, թէ ողորմութիւն ինձ պատահեսցես՝ կտակ նուիրեալ։ Օրհնեալդ միայն 'ի թիւնս անբիծս լեզուաց երջանկաց, ահա կաթիլ մի կաթին քումդ կուսութեան յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զօրէ, մայրդ բարձրելոյ տեառն Յիսուսի տրարշին երկնի և բնաւին երկրի, զոր անձառապէս ծնար բովանդակ մարմնովն և հաստատեալ ամենայն ածութիւն, որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգւոյն սրբոյ էութեամբ և անքննութեամբ մերոյին բընութեամբս միացելով, ամ և յամենայնում, մի Աստուածութենէն. նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՁԼ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱԱՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ի՞նդ ՅԾԾԱԾՆԷն մաղթանաց՝ ահա և զվերնոյն անմահ հրեշտակացն լուսակերպիկ զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ գոչեն առանց լռելոյ հանապազորդեան արգահատութիւն մաքուր բերանոց, ընկալ բարեգութ. որք են բարիք բարեգործեալք ի բարերարէդ անկիրթք չարեաց, հաստեալք յամէնիշխան հրամանաց էիդ, զօրութիւնք հզօրք ակնարկութեամբ բարձրելոյդ, սուրբք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթողք և անպարտելիք, և ըստ ընթացից տեսութեան մտաց արագունք։

Բ. Որք և պտղակորոյս անկոյ թզենւոյն եռամեանն դատարկութիւն, որ զբնաւ յաւիտեանս պարունակէ ժամանակն՝ զանցեալն ընդ ներկայիս և ընդ ապառնւոյն, յամայր յամբութիւն յերկարաձգելոյ, յայդի աշխարհիս արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պատուաձելոյ՝ զուկեալ ի պտղոյց, որ է ճշգրիտ պտակեր թշուառ մարդկութեան, սոքա բարեխօսք, հանդերձիչք, այլ և խնամակալք. որ զեգերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրիցս կարեկցելով, բարեմտանութեամբ մեր սպասին. և յաւիտենականն կենդանութիւն փրկութեամբ մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ։ Քանզի զի արդարեւ մեր են այս աղաչանք ի բարերարէդ այ վասն մեր կարգեալ առ նոսա. զի նոքա բանիւ են ընտրեալ, և մեք ձեռօք ներգործեալ։ Որք և գալոց են

ընդ միածնիդ վկայք սոսկալի դատաստանին հատուցման, ճշմարտաբան դատախազք յանցաւորութեանն երկրայնոցս, յահաւորին ատենի յայտնիչք իրաւամբք ըզմատակարարութիւն որ առ մեզ. որ և անտանօր կարեկցեն ազգեալ հառաչմամբ զմշտանուէրն նուազ ձայնի, ողորմա՝ դու ստեղծեր, մի կորուսաներ։

Գ. Ամբդ ընդ գոհաբանութեանն ձայնիցն խնդրուածոց անմահականացն վերիցի՝ և 'ի մեր հեծութիւս հոտոտեսցես, բնաւիցդ արարիչ, որ յաղթեսս գթութիւնդ քո վերնոցն և ստորնայնոցս. քանզի քո է բարերարելդ առ մեզ և առ նոսին։ Ամբդ վասն բարեզարդութեանն անախտակատնացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն, անշաղախ մաքրոցն, անմեղիցն, բոցանիւթիցն, հոգեղինացն և անվանելեացն, ամենաձեցուն առաւելութեամբ 'ի բարձրն ընտրականութիւն գերափայլ յաճախ գիտութեամբ՝ անցուցեալ ջերմութեամբ ջերուցանողք ինքնաբուն սասպիսն ծածկիրութեան ըստ ինքեանց զմերս սառնասեր սրտիցս անբորբոք ջերմութեան, այրիլ անաղօտ 'ի մեծախորհուրդ սրբբութիւնդ սեղանիս՝ որ 'ի խորանիս, առանց նիրհելոյ և դանդաղանաց սպասել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամենաստեղծիդ, քրովբէօրէն առաքինութեամբ յաճ միացեալք անբաժանելի։ Որք երկնաւոր պետութիւնք են մեծք, և զինուորութիւք անբիծք, ահաւորք, երկնաւորիդ այ ազատազնեայ պաշտօնեայք, 'ի յամպոյր լուսոյ ցօղք նշուղից։

Դ. Որովք և ինձ մեղաւորիս հոգեղինի մարդասիրեսցես ողորմել, Յիսուս, ազաչանօք իմոյն հրեշտակի, դարձուցանելով զիս, տէր, 'ի բարիդ քո հետս լուսոյ. զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութեան, զոր հաւատացեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն 'ի քէն 'ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութեամբ սրտիս յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալի դիմաց զուարճութեամբ քեզ, աբքայ բարձրութեանն փառ

ռաց անհասից, 'ի խրախճանս կենդանախուռմբս բերկրեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ, գոլեալ ողորմած։ Լու քեզ անքնին ընդ հօր անհասի՝ Թուակցութիւն հոգւոյդ անճառի վայելէ փառք պատիւ և երկրպագութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՁԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր ՝ած բարերար, բաղմապարգեւ Թագաւոր, կենաց պատսպարան, լուսոյ կերպարան, լայնատարր հանգստարան. որ յաղագս մեղուցելոյս եկեալ մարմնացար, գործեցեր զանպատումն և հանդերձեցեր զհրաշալիսն, մինչեւ կատարեցեր զառեցեալն ընդ ամենալեր ՝ածութեանդ։

Բ. Երդ վասն առաքելոցն սրբոց յերկնաստեղծ քո ձեռացդ ձեռնադրելոց և հոգւովդ սրբով օծելոց, զբոց զգովեսան արժանաւորութիւն ըստ իմում կարի՝ առ 'ի փառս քո, տէր ՝ամի, յայլում բանի պաշտեցի, և ինձ ողորմեացիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին ընտրութիւն։ Շաւիղ ինձ ելից նոքօք հանդերձեսցես յերանութիւն փափաքելի. ձայն բարի հովուութեան նոցին 'ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի։ Ամն կալայց 'ի յանեղծութիւն փրկութեան ուսնեցեալ յուսոյն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնորհիչն պատուոյս, փառաւորելոյն դասուց, գեղոցն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն պանծալեաց, լուսապայծառ Թա-

գիւ պճնելոյն, 'ի զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պայծառացելոյ, իւղովն զուարթութեան տիրական լուսոյն կատարելոյ։

Գ. Ընդ աշակերտաց մեծիդ Հրամանի բարձրեալդ ՝Քրիստոսի՝ և մարտիրոսացն ընտրելոյ նահատակութեամբ, որք մահացու և վշտաչարչարն մարմնով, վտանգաւոր և ամենակիրն անդամոք, երկրաւորական և հոգաղանգուածն բնութեամբ մարտուցեալ ընդ տարր գոյից ամենայն նիւթից՝ պսակեցան բարձրացան և կենդանացան հոգեպէս. արիաբար ելեալք 'ի յերկրէ, ըստ մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափոքն մահուխմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոյ անելիքայ բարեացն յուսով տեսելոյն աստէն նկատիչք. աշակերտք առաքելոյն և չարչարակիցք նոցին. որ հաւասարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասելեաւ պարեն 'ի խրախճանս անկէսն երանութեան. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք, արիւնընծայ վաստականուէր քրտնակնդրուկ աղերսիցն յարգմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոցին մասին անեղծ փրկութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ։

Դ. Ընդ խաղացեալն հուրբ և սուսերբ արեամբ ներկելոյն, և ճգնաւորացն սրբոց հարցն միանձանց և քեզ հետեւելոյն, որդի՝ ՝՝, անպարտելի քաջութիւն և անպատիր զգաստութեամբ, ընդ դժնեայ գոտոզի մարմնոյս բռնութեան արիապէս մարտուցեալ, սովիմբ վանեցին զանմարմին Թելիար. և մշտամարտ հանդիսիս յասպարիսի կենցաղոյս առանց զզուանաց ծանրաբեռնութեան 'ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու տապանակաւ մարմնոյս թանձրութեան զթեթեւութիւն հոգւոյն թռուցեալ՝ 'ի նաւահանգիստն կենաց հասին. և իբր սիրողք վերնում վիճակին առանց յետնոցն մտաձութեան, զթագն յաղթութեան համարձակապէս պայծառ ճոխութեամբ պճնեալ խսկապէս 'ի գլուխս կա-

պեցին. վասն նոցին արժանաւոր մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց և զիս զմեղաւորս ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին։

Ե. Լոյս ահա խառնեալ զանմաքուրս բան ընդ նախագրեալ երջանկացն փառատրական աղերսարկութիւն, որ վասն իմ գոչեն քեզ ի հաճութիւն, և ես ընդ նոսին իբր դառնութիւն եդեալ ընդ քաղցրոյ, կամ տատակ ընդ ողորկութեան, տգեղութիւն ընդ վայելչութեան և տիղմ ընդ գեղեցկութեանն մարգարտի, կամ հող ընդ յատակութեան ոսկւոյ, և կամ քարինս առնարքս ընդ պայծառութեան արծաթոյ, բացատութիւն ընդ ճշմարտութեան, կամ աւազ ինչ ատամնառու ընդ կակղութեան զանգուածոյ հացի. արդ լուր, հզօր, հնարաւոր, գովեալ, զնոցայն վասն իմ և զիմն ընդ նոսին ի նոցին գովեսս, ի փրկութի իմ և ի փառս քո, ամենագութ, բարերար, օրհնեալ, երկայնամիտ, կարող, անքնին, անճառ, անեղծ և անստեղծ։ Քո են պարգեւք, քո են շնորհք. դու սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի։ Ոչ ես դատապարտիչ, այլ ազատիչ. ոչ ես կորուսիչ, այլ գտիչ. ոչ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ. ոչ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ. ոչ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ. ոչ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ. ոչ ես գլորիչ, այլ կանգնիչ. ոչ ես անիծիչ, այլ օրհնիչ. ոչ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ. ոչ ես թշուառացուցիչ, այլ միխիթարիչ։ Ոչ եղծանես, այլ գրես. ոչ սասանես, այլ հաստատես. ոչ ոսն հարկանես, այլ սփոփես. ոչ պատճառս յօդես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց. ոչ ես ի կամս շարժեալ սատակման, այլ ի փրկութի ողորմութեանն։ Ոչ մոռանաս զայցելութի, ոչ լքանես զբարի, ոչ արգելուս զգթութիւն, ոչ բերես վշիռ կորստեան, այլ կտակ ազատութեանն։ Ոչ թշնամանիս յառատութեանց, ոչ բամբասիս ի շնորհաց, ոչ հայհոյիս ի պարգեւաց, ոչ նախատիս ի ձրի ձրիոյ, ոչ անգոսնիս յերկայնմտու-

թեանց, ոչ եպերիս 'ի ներուութեանց, ոչ բանսարկիս 'ի բարուութեանց, ոչ անպատուիս 'ի քաղցրուութեց, ոչ քամահիս 'ի հեզուութեց, ոչ առաքին այսոցիկ տրանջմունք, այլ անընդելի գոհաբանուութիւք։ Խարձ զմեզս իմ, հզօր. լայծ զանէծս իմ, օրհնեալ. քաւեա զզարտիս իմ, ո զորմած. ընջեա զանցանս իմ, գթած. մատո մատն այցելուութե, և անդամին իսկ կատարեցայց. զինչ քեզ, տէր, քան զսոսին դիւրագոյն, և կամ զինչ ինձ պարտաւորիս կարեւորագոյն։ Այլ կենդանագրեա, բարեխնամ, քոյինասաեղծ պատկերիս փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորուութե մաքրական շնորհի զամենամեզս ոգի պաշտպանեալ։

Զ. Մի ածեր, ողորմած, ինձ օր տարաժամ 'ի համառօտս երբի՝ անեթոշակ ապաձեռնուութիւ ընդ անկատար ուղին հետեւեալ, մի մատուցաներ բաժակ դառնուութե 'ի ժամ ծարաւու. մի փակեր, գթած, իմ հանդէպ զյաջողուած հոգեւոր օգտիս, և մի իբր յանկարծադէպ հինից ասպատակ գիշեր մահուն ինձ պատահեսցէ. մի տապ տօթոյն յանպատրաստ պահուն զարմատս հատեալ ցամաքեցուսցէ, և մի լուսական դիսլուածք հասեալ գաղտնեօք վնասեսցեն, մի պահեսցի ինձ սառն մեղացս, և մի հոսանք ուղղիցս կենցաղոյս զիս ողողեսցեն։ Մի հանգիստն մահ բերիցէ, և մի ենջուումն 'ի սատակումն յառաջեսցէ. մի քունն ինձ կորուստ լիցի, և մի նիրհումն ապականուութիւ գործեսցէ. մի փախճանն անյարմար 'ի վերայ իմ արշաւեսցէ, և մի շնչոյս վերարձակուութիւն ըմբռնեալ 'ի խանարհ լքցի։

Է. Դու ես տէր, դու գթած, դու բարերար, դու երկայնամիտ, դու ամենակարող, առ ամենայն բան անհասուութե անճառ զօրաւոր, քաւել փրկել կենդանարարել լուսաւորել, վերստին հաստատել, 'ի ժամեաց կերջայց գազանաց և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս կարգել, 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրուութե ածել, և

'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց ընդ արդարս երջանկաց փառաց բազմեցուցանել։ Այնոյն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով սպասէ, կարօտեալ քումդ շնորհաց, եթէ երկնայինք և եթէ երկրաւորք, եթէ անկածն մեղաք և եթէ ամբարձեալն արդարութիւն, եթէ տէր և եթէ ծառայ, եթէ տիկին և եթէ աղախին. և 'ի ձեռին քո է շուն կենդանական բոլորեցուն։ Այս քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԶԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱԼԵՐՍ ՄԱԼԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարձրեալ անքնին, զօրութիւն ահեղ, տէր արարածոց, թագաւոր երկնի, ստեղծիչ հրեշտակաց. գոյարան մտաց, հաստիչ հրեղինաց, պետ բարի հոգւոց, աջ ապաւինութեան, անդորրութեան հանգստեան, տեսարան լուսաւորութեան, պայծառութեան բերկրութեան, ճանապարհ երանութեան, պատճառ կենդանութեան, առիթ բանաւորութեան, փրկութեան առանց չարութեան, առաջնորդ խաղաղութեան, պարիսպ ամրութեան, պատուար պահպանութեան, ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան, սահման անոխակալութեան, յիշեա յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիս խոստովանութեան և զոր 'ի մարդկային ազնէ թշնամիս մեր՝ 'ի բարի, և արա կատարեա նոցին քաւութիւն և ողորմութի։ Այ բարկացիս նոցա վասն իմ, տէր, իբրեւ զսուրբս բամբասողաց՝ առ յաճախ սիրոյդ որ յիս, այլ որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներեա յանցանաց նոցա։ Այս արդ մա-

տուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քո, արդարադատ, ոմանք առ մեզ վնասակարագոյնք սակաւուք, թերեւս և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առ քեզ, ամենապարգև, անթիւս և անհշտելիս բազմօրինակ ուխտազանցութիւս։

Բ. Արդ յիշեա զքո մեծութիւդ, տէր, նայեցեալ 'ի յիմն անարգութի. և ընդ խնդրելս իմ 'ի քէն բարի իմոցն ատելեաց, և դու առ քոյս ըստ քում մեծութեդ անճառելիս հրաշագործեսցես։ Մի սատակեսցես զիմն խաժանողն, այլ փոփոխեսցես. խլեալ զնոտանս բարս երկրաւորս, զբարին արմատացուսցես և յիս և 'ի նոսին։ Անաւանդ զի դու լոյս ես և յոյս, և ես խաւար և յիմար. դու իսկութք բարի դովելի, և ես համայնիւն չար ապիկար. դու տէր ստորիցս և երկնից, և ես անիշխան շնչոյս և հոգւոյս. դու բարձրեալ 'ի կարեաց զաստեալ, և ես տաժանաւոր և վտանգաւոր. դու 'ի վերքան զկիրս երկրիս, և ես կաւ անարգութեամբ դարշութեամբ. դու ըստ մարգարէին մնաս յաւիտեան յանքաւ բարձրութեան, և ես միշտ կորնչիմ ըստ նորին բանին. 'ի քեզ ոչ է մթութի կամ նեղութի, և ես բաւանդակն խակ իցեմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ պահիցեմ։ Հան զիս 'ի բանտէս, արձակեա 'ի կապանացս, զերծ 'ի շղթայիցս, փրկեա 'ի խեղդմանէս, ազատեա 'ի տագնապէս, քակտեա 'ի յերկաթիցս, լոյծ 'ի պաշարմանցս, արտաքսեա յերկմտութեցս, սփոփեա 'ի տխրութեցս, հանգո 'ի նեղութեցս, փարատեա 'ի վշտացս, հանդարտեա 'ի խռովութեցս, ապաքինեա 'ի լալոյս, մերժեա 'ի հեծութեցս, հեռացո 'ի յողբոցս, կազդուրեա 'ի կականմանցս։ Աստուած ողորմութեամբ և պարգեւատու քաղցրութեան, մի զդբաւեալս արեամբ հղօրիդ անտես առարեալ ընդ վայր կորուսաներ. կանգնեա զհասեալս յափն մահու 'ի բաղմամեանդ հիւանդութենէս։

Գ. Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ընդունայնութեամբ, յորմէհետէ յայտնեցեալ ցուցայ յոչ

պէտս երեւեալ, 'ի յանդաստանէ մօրն իմոյ սենեկի փուշս դժնեկի մեղաց շառաւիղն. մի լինիր ինձ խայթող խոցոտիչ՝ որպէս անդ տոհմին Յուդայի, և կամ զաւակին Եփրեմի։ Եւ քանզի բուսուցեալ անկեցի յոգիս փոխանակ ցորենոյն բարեսերմութեան խոտս խայթող կանս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս, ըստ գրոյն բանի՝ որ երեցն է քան զաւետիսն, զիաւրդ ոչ կոչեցից զանձն իմ գարշելի անդաստան անիծաբեր փշովք մեղաց հեղձեալ։ Ոչ սերմանեցի արդարութիւն, ըստ բանին Ովսեայ. և զիաւրդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց պտուղն։ Նկատ ասինք կուսութեան անձինս մաքրութեան, ըստ մարգարէին բանի՝ որ առ Իսրայել, կարող ես տէր 'ի նոյնն հաստատել։ Այնեցի ընդարձակեցի ըստ մեղեկան բարուցն Յուդայի զանկողին կամացս՝ դիւացն հոմանեաց, 'ի ձեռս քո է ամփոփել դարձեալ 'ի նոյն զդաստութիւն։ Եթէ մարմնապէսն կցորդութիւն ընդ տեսանողին անարատ գործեաց զպոռնիկն, իսկ դու փրկութիւն հոգեպէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեսցես. եթէ արեգակնս այս անկեանդսն ստեղծեալ առ 'ի քէն երկրիս մատակարար, և զկարակուտն մօրից ցամաքէ և զտհաս պտուղս հասուցանէ, իսկ ստացողդ ամենից հոգիդ այ ոքան զօրեսցես զտիրամ՝ չարեաց աղտոյ և զթաբախ պղծութիւն մեղաց մաթերից խսկոյն սպառել։ Այսն այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ 'ի քէն բարի՝ ատելեացն իմոց 'ի կարգ այս բանի, զի զհեբեալ վնասակարս պարտուց մահու յամենախնամ աչաց հղօրիդ մի մերժեսցես, օրհնեալ գթութիւն. արդ կենագործեա զնս զամենամեղս անդամոք մարմնոյս ընդ բնութեան հոգւոյս խորհել միշտ զքոյսդ։ Իսկ բարեգործացն խնդրել բարիս, բնութեան են օրէնք՝ անբռնադատ կրեցն յարակցապէս առ սոյն բերումն։ Բանզի արդարեւ առ միդ այդ պատուէր եմ հասակ զօրանայ, իսկ միւսոյդ երկրորդն առաջնոյդ խնամով հանդիպել՝ աս-

տուաձականիդ է նմանութիւն. յաղագս այսր իրի նախնի դասեցի զԹշնամեացն իմոց աղերսանս քան զերախտաւորացն բարիս։

Դ. Եւ արդ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ 'ի քո անուն բարձրացեալ զանարժանս զիս ընկալան. և տուր նոցա, տէր ամենատաս բարերար և անոխակալ, վարձս արդարոյ և մարգարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր ի ցեմ յարժանեաց, ըստ հաւատոց նոցա և առ յոյս նոցին ակնկալութեան, որ առ պարտաւոր գերիս ողջամիտ կամօք ակնարկեն, որպէս թէ 'ի մասանցդ քո կեցուցչաց 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութեան լեսով ունիցիմ։ Եւ զպատժաւորս անամփոփելի 'ի քոց տեսութեաց և յանխաբելի 'ի յուզիչ կշռութեաց՝ քաղցր գթութիւդ անսահմանելեաւ մերձեցեալ առ իս մաքուր արասցես, անխայտառակելի պահելով 'ի տիեզերական յանդիմանութեան։ Եւ որպէս շուք իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս սիրելիքն քո վասն քո, նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստուս բարեկերպութեան, չգիտելով ըզ բիծս գաղտնեացն՝ երջանիկ կարդան եղկելոյս, և դու հնարաւոր ամենապարգեւ օրհնեալ մարդասէր՝ առ բընաւս ողորմած, վասն ամենաթշուառիս հեծութեան հաշտեաց ընդ նոսա ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին մատո պարգեւեա զանեղծ մեծութիւդ և զանթառամելի զպսակդ յահաւոր աւուրն յեռանում հատուցմանն ամենափրկ ընտրութեանն։

Ե. Օ. 'ի դու ես գրաւ փրկութեան մեծութեան անվատնելի և անծախս գանձուց ստրկիս և սովեցելոյս, 'ի վաճառ վերնային շահու օգտութեան՝ բանիւդ որ 'ի քէն՝ յարգեալ ճոխանամք։ Կառո ինձ սահման ջրոյ հանգըստեան. արձանացս, անփոփոխ, պատրաստական վստահութիւն. կարգեա, օրհնաբանեալ, անկաղակարծ յուսոյ ամրութիւն, տուր, ամենախնամ դու անաչառ պաշտպանութիւն, սասանեցելոյս բարեաց անդորրութիւն, տարա-

կուսելոյս լուսոյ ապաւինութիւն, աշխարհելոյս մեծ երջանկութիւն, վհատելոյս կենաց օգնութիւն, լքելոյս անդայթագղելի օժանդակութիւն, նահանջելոյս անսայթաք վերընթացութիւն։ Զի քո է բնաւդ և զի քէն է ամենայնդ, և զի ձեռն քո բաշխին հաւաստութիւնք պիտանացուաց համայնից կենաց. և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՀԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Սրբաց երկնաւոր, Թագաւոր բարձրեալ, տէր բոլորիցս, ամենից ակնկալութիւն, ստեղծող տեսականաց, հաստիչ իմանալեաց, պատճառ եղանութեանց, կազմիչ հանդերձելոց, տուիչ լուսոյ, առիթ առաւօտու, պատրաստիչ վաղորդայնի, երեւեցուցիչ երեկոյի, տարբիչ խաւարի, արուեստաւոր բարեհնար, իմաստութեան գործօնեայ, քաւարան օրհնեալ, հալիչ մեղանաց, հալածիչ ցաւոց, քակտիչ դառնութեանց, պահպանարան հանգստեան, հնարք նիրհման, յամարիչ քնոյ, պարգեւիչ ննջման, ընչոյ յարակարգութիւն, զգայութեան տեւողութիւն, ցրիչ ցնորիցս, յեղանակիչ անրջոց, փոխարկութիւն զարհուրմանց, այլայլութիւն տրխրութեանց, խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կարծեաց, համադրութիւն ծփմանց, ահագնութիւն խարդախմանց, հարուածիչ դիւաց, փախուցիչ ախտից, ընկղմիչ գայթագղութեանց։

Բ. Պաշտպանեա երկնաստեղծ ձեռամբդ, զբրացո

բարձրացեալ քո աջովդ, ամփոփեա ամենակալդ թևօք, ծածկեա ճծեան խնամօքդ, ամրացո վերակացութիւն վերնայնոցդ, շուրջանակի պարսպեա դուռ մարտակօքդ անմահիցդ, ի յամենուստ պարփակեա կցորդութիւն հրեշտակացդ, վանեա զընդդիմամարսն իմ զինուորութիւն զուարթնոցդ, պատսպարեա զսասանեալս՝ ճծածնիդ մաղթանօք, զբանակս անդրանկացդ բարեկարդեա ինձ պահապան։ Թաց ընդ աչացս դիմաց և զմտացս իմ տեսանելիս, զգաստ արա ընդ ոգւոցս և զծանրաբեռն կրբիցս դանդաղութիւն, վերացո, տեր, ի զգայութենցս զմածեալս յիմարութիւն. բարձ, միայն բարեգործ, զպատրուակիս թանձրութիւն։ Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զողորմութիւն քո ծագեա, ընդ երկից արեւուն՝ արդարութեամբ արեգակեդ ի յանձկութիւն սրտիս մըտցէ. ճառագայթ քո փառացդ ի յիմաստիցս խորհրդանոց ջահեացի. խաչիդ տեառնագրութիւն ընդ շունչս և ընդ մարմնոս համասփիւռ տարածեացի։ Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս զքո յարմարեալ տաղաւարս պահպանաւ ոգւոյս՝ որ ի սմին։ Օ՛ի դու ես ճծ անքնին, առ ամենեսին բաւական և յամենայնում բովանդակ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԶԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Իսկ արդ վասն զի արթնականն մեր զուարթութիւն քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ ի խոր թմբրութիւն լուելն՝ վասն ուզիղ հաւատոյն ի քեզ՝ անթարթափ բա-

ցութիւն աչաց, ուղղեա հոգւոյդ քո խմաստութիւ ըզ յաջողուած ձեռինս գործոյ ընդ հեծութեան ձայնիս մաղթանաց։ Օ՛ օրացս, տէր, 'ի հանդէս բարի ճգնաւորական արի վաստակոյ, կցորդ լեր կարեացս տկարութեան, թեթեւս կացս զաշխատութեանս այս սկիզբն. արագեա, միշտ կարող, զյառաջադրեալ ձեռակերտս, դիւրաւորս ընթացս 'ի յաւարտումն լսմանն։ Ի վախճան իրին բերկրութիւ դիս հատս, ժամանս կացուցցես 'ի հանդիպումն յուսոյն, կցորդ լեր ուղղոյն ճանապարհիս ընթացից, 'ի թռիչս ամբարձման փութացուցցես յօդտակարն, ընդ աջմէ իմ լեցիս 'ի վտանգի ծանրութեանն, զձայն քո լուս 'ի յանձկութեանն պահու, ձեռամբ քս կեցս 'ի կրաստեանն ժամու, մատամբ քս աղդեա 'ի սահմանին անձկութեան, հարթեա զխորոց ամենաչար խափանմանն, հոգեղենին առաքմամբ ըստ Աստ բակուժայ ինձ հնարեա, բան ինձ շնորհեա 'ի յատենի բազմութեան, խմաստութիւ յիս անկեա 'ի հանդիպման քննութիւ։ Աստղով կամաց քոց հովանացիր հրաշալիս, հանդարտեցս փայտիւդ կենաց զծովս մրրիկ, սանձեա զաստեաց կենցաղոյս պատկեր քոյին հրամանաւդ. քանզի թէ ասա ողորմութիւն քո, տէր, կամեսցի, այս լուծութիւն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. և թէ 'ի ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկայուն՝ սնդութի յատակիս 'ի ներքոյ ասոի հոսեալ ասանի։

Բ. Աղդ ընկալ, Յիսուս, զպարգասանացս ձեռնարկութի քեզ 'ի հաճութիւն, և արա ինձ զամենակարծն գայթագղութիւն մեծ վտահութիւն։ Որպէս 'ի ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու, որք 'ի հարթ տարածման գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին, յողորմութէդ ամայի մնացեալ կորուսան. իսկ ընդ հովանաւորս մածուածով լաստիւն յոգնատատան հիմանն հայթայթանօք յանուն գթածիդ յեցեալ պահեցան. ընդ որս և զաղաչողս մշատատան 'ի նաւահանգիստն խա-

զաղաւութեան մարդասիրասէս պրծեալ ապրեցո. վարձս 'ի քոյոցդ ընդ իս բերելով հոգեւոր շահից, զատորաբերեալս այս ստուարութիւն պարտուցս լքեալ բանիդ ա-բեալաւ, 'ի քեզ տէր անկայց միացեալ 'ի սպառ անբաժանելի, օրհնեալ յամենայնի։ Լու կցորդելով այսմ մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրբ ընդ հոգեղէնացն մարտիրոսաց, որք ջրով և հրով փորձեցան, և յելից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին, և մեզ յիշատակ թողին օգնութեան, ասասցեն ընդ մեզ համաբանաբար զուգամանութեամբ՝ եղիցի եղիցի։

ԲԱՆ 20.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒՆ ՀՍԿՈՒՄ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Ընդ այսր հառաչանաց թախծութեան ողբոց 'ի բազմաց կերպից շարակարգելոց, և ամենից հոգւոց ողբմութեա, գովեալ և երկայնամիտ Թագաւոր։ Կա և այնոցիկ առաւել որոց հատեալ է ակնկալութիւն փրկութեան կենաց. որք ննջեցին անպատրաստաբար շինեալ լսգտեբօք իւղոյն պակասութեան։ Ահա յիշեա, տէր իմ գթութեամբ, և 'ի յայս ևս պատճառ իրաւունս ինձ գրեա։ Քանզի թէ և 'ի փառս ահաւորութեան սքանչելեաց մեծիդ՝ հակառակաբար հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զոմն ծանր և զոմն թեթեւ, զմին զով և զմիւսն հրային զի դիմադրութիւն 'ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կշռեցուք հաւասարիմ հաւասարութիւն. և 'ի յայսմ 'ի դատման առաքինութեան վերաբերեալ ընդ ամբարձելոյն, զխոնարհութիւն առ կաւն դիտման ան-

մուռաց պահեալ՝ պոսակ ընկալցուք ճգնաւորական։ Ա՛յլ. քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անտանաբար սահեցմամբ ըստ հոլոյն զիջման ընդ երկիր մածաք, այլ ոմն ախտիւ և այլ ոմն անգթութիւն, միւս մասն մոլութեամբ, ամենաբաղձ կերակրոց իբր գազան մշտաբոյծ յաբակայ կապեալ ընդ բնութիւն։ Իսկ ի քառասնից ոմն անընդունելի և անողջաբերի սլացմամբ ի բաց ոստուցեալ՝ վայրենապէս ամբարտաւանէ. եթէ ջերմնումք տապով սիրոյն որ ի քեզ՝ նշխարաւ բոցոյն որ ի մեզ, ցուրան տարընթեր կենակից նմին զնոյն կասեցուցեալ բարբոյն ընդմիջէ. եթէ օգականաւն հրեշտակայնումն յաւելցիմք ի քեզ, ծանրութիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ ի ստորեւ քարշեալ խափանէ։

Բ. Լու արդ յամենուստ պարտեալ և ի սպառ լքեալ՝ իբր զապիկար հաշմեալ հերքեցայ կորեայ վանեցայ, վատնեալ ի բազմոց ի մահ գրաւեցայ. վասն որոյ ի պարգեւականէն զրկեցեալ՝ յողորմութենն կողմ նայիմ, և պատկառեալ դիմաք համայնից ունողս զքնաւելոյ ա՝ զերսաբանեմ զմեռելոյն՝ քեզ կենդանեաց. քանզի կարող ես յաւէտ հնարիւք և կորստականացն ըստ իս մեռելոյն. ամենայն ինչ քեզ զօրելի է. նա՝ զի և ընդ անտակար կարելոյդ և կամելդ է ախորժելի։

Գ. Արդ այսց երկուց բարգաւաճ շնորհաց նորոգչաց առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձրեալ եղիցի և յաւսահատութեանն վշտատութիւն ազգաց մեզաւորաց. և ժամանեալ հասցէ աւետեսցդ լոյս հոգւոց բժշկութեան քումդ հրամանի, տէր ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԶԻ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Զի արդ քանզի 'ի գլուխ կատարման հասեալ սա-
կաւամանեայ կոտակի այսր ողբերգութիւն, արա, տէր,
վախճան դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթա-
նաց ինքնամեխաստս կշտամբութիւն՝ և որ յիս կրին չար
սովորութիւնք։ Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւե-
տեաց ակնկալութեան դատապարտելոյս՝ ասելով, ոչ
են կամք առաջի հօր իմոյ՝ եթէ կորնչիցի մի ոք 'ի փո-
քրիկանցս. և դարձեալ, այս են կամք հօր իմոյ՝ զի զա-
մենեսին ինձ յանձնարարեալն ոչ կորուսցից։

Բ. Ահա օրհնեալ ես 'ի դթութեան, բարեբանեալ
միշտ 'ի քաղցրութիւն, խոստովանեալ յերկայնմտութիւն,
ծանուցեալ 'ի յայտնութիւն, քարոզեալ տէր 'ի փրկու-
թեան, ներբողեալ դու յառատութիւն, պատուեցեալ
'ի պաշտպանութեան, փառաւորեալ ես 'ի փրկութիւն,
երկրպագեալ յանբաւ բարձրութիւն, սրաշտեցեալ 'ի
յանքննութիւն, գովեցեալ միայն 'ի յաղթութեան, վե-
րաձայնեալ 'ի մեծ զօրութիւն, խնկաւորեալ յողորմա-
ծութիւն, համբուրեցեալ յանճառ հեզութիւն, ճաշակե-
ցեալ 'ի խոնարհութիւն։ Ընդ քեզ և ծնողդ քո երկնա-
ւոր ոճդ բոլորից միսիթարութիւն. բառ որում հոգիդ քո
սուրբ բարութիւն, որ զանկեալ զդրասա թշնամւոյն և
զգայթագղեալ մարդն անբանութիւն՝ կանոնեցեր ոչ ան-
տես առնել։ Որոյ երախտիս հոգերիդ 'ի յիս, և առաքի-
նութիւն մեծիդ 'ի բարձունս ասնեալ անդադար յան-

վախճան փառաբանողաց. որովք զայս ձայն աղերսական յարգեալ ընկալցիս մարմիրոսայն պաղատանաւքʼի հոտ հաճութեան բուրման անուշից։ Եւ այսու փրկանաւք հաշտարար բանի՝ զնախնեացն պարտս և զաներեւոյթ վերս միջնովքն և վերջնովքն մահացուցանողաւքն զանձն և զմարմին բժշկեա, ամենակարող, զնեբբինս և զարտաքինս, զոիսքն և զդիմաքն և զնարանս հարուածոցն. բարձեալ և մաքրեալ դեղովք սղոմսութեդ զիսեալ խածուածս բաղմադունիս. որք գարշելիս ընդ ախորժելեացն քեզ յուցանեն զեւութիւն բնութեանս։

Գ. Եւ եթէ հասիցէ յամն ծերութեն քեւ առաջնորդեալ արժանիս մահու, մի թողցես զսիրարութիս, մի անարգեր զալիսն, մի կորացուցես զկործանեալն, մի զիջուցես զկքեալն, մի վայրաբերեր զնմանարհեալն, մի շնչման հողմոյ մատնիր զառկայծեալն, մի ընդպահիեսցես զդեղեւեալն, մի անվերարկու առներ զառուցեալն, մի անդարման լեցի տագնապեալն, մի առանց տածելոյ յարին խարխալեալ, մի անպատիւ պատկերն հնացեալ, մի պարարտութին անհամեալ, մի շուք ինորհին անարգեալ, մի հնութին քամահեալ, մի նաւ հոգւոյս աղէկոծեալ, մի երկարութի յուսոյն կորեցեալ, մի լար շաւիղին խղեալ, մի ուշ խմաստին բարձեալ, մի գոյին կազմած զեղծեալ, մի ամբարձմանն թեւք փեւոտեալ, մի զուարթութիւն գեղոյն ապեղեալ, մի ճաճանչ նշուլին քաղեալ, մի պատուհանք աչացս փակեալ, մի լուսաւորութի նորին խափանեալ, մի պատկերն խոսուն անկեալ։ Հա աղաչեմ զքեզ, բարեգութ, ամենայն սրբովք պաղատիմ, լուր սոցին ինձ կանխաւ, զի զանագանն մի մոռացիս։ Դու առաջնորդեցեր ինձ ըստ սաղմոսողին և ապրեցուցեր. հան, տէր, ընդ երգողին և ʼի կարծեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ։ Իսկ ես չեմ արժանի ʼի քէն և ոչ հասարակական կերակրոյն վարձու, այլ դու կարող ես սովորաբար և առ զբ-

լացողս բարեգործել։ Զոր են զարմանալիք անճառից քարեաց, միայն հրաշագործ առ ամենայն երկայնմբ-աութիւն, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ հանապազ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԶԻ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱԼԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. ԼՒ արդ ջուր կամաց և կամթ արտասուաց՝ բեկուԹՒ հոգւոյս մտայս. լքմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղեալ առաջի, զմարդարէին յիշեցուցանեմ զարամաԹացուցն Սամուէլի, զոր առեալ եհեղ ՝ի սկաւառակէ յանդիման քո, ամենատես, առ ժողովրդեանն օրինակուԹՒ զանձն արիանելոյ խոստովանուԹՒ և հնազանդուԹեամբ կենդանարարդ գաբշապարաց։

Բ. ԼՒ արդ ընկալ զայս հիւսուած բանի ապիսողոմ հեծեծանաց, և հոտոտեսցիս յայս նուէր բանի անաբիւն զոհի, Թաղաւոր երկնի. և օրհնեալ սրբեա զտառմատենի այսր ողերգուԹՒ, և գրեալ գրոշմեսցես յարձան յաւիտեան ընդ հաճոյականացն սպասաւորուԹիս։ Կացցէ առաջի քո մշանջենաւոր, և յիշատակեսցի ՝ի լսելիսդ քո հանապազ. բարբառեսցի շնԹամբք ընտրելոց քոց, և խօսեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց. տարածեսցի հանդէպ աԹոռոյ քո, և ընծայեսցի ՝ի սրտի սրբուԹՒն քո. խնկեսցի ՝ի տաճար անուան քոյ, և բուրեսցի ՝ի սեղան փառաց քոց. պահեսցի ՝ի գանձարանի քում, և համբարեսցի ՝ի տապանաց քո։ Պատմեսցի ՝ի յականջս ազգաց, և քարոզեսցի ՝ի լուր ժողովրդոց։ Նկարեսցի ՝ի դրան իմոյսիկ, և տպաւորեսցի ՝ի սա-

մըս զդայութեց. իբր կենդանեաց զիմս պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութիւն. և թէպէտ վախճան ընկալայ իբր զմահացու, այլ յարակայութիւն բանի այսր սոփերի՝ գրեցայց կենդանի։ Ամենասցէ սա անեղծ 'ի կամս քո, տէր, ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ անդուլ դատիչ, անաչառ կշռամբիչ, անպատկառ յանդիմանիչ, անանխայելի դատողիչ, անողջոյնելի պարսաւիչ, անհամբոյր ծանակիչ, անմարդասիրելի մատնիչ, անիրաւելի տանջիչ, անկաշառ կառափիչ, անխնամելի յայտնիչ, ապաւառում հրապարակիչ, աշխարհալուր բողոքիչ։ Փողով մեծութեամբ ազգման առանց լուութեան և կամ դադարման զիմոցս պարտեալս խոստովանեսցի։

Բ. Այն գիր իմովս ձայնիւ իբր զիս ընդ իմ աղաղակեսցէ, տարածեսցէ զծածկեալսն, հուչակեսցէ զդաղնիսն, կականեսցէ զկատարածն, հնչեսցէ զմոռացեալսն, յայտնեսցէ զանեղեւայթսն, բարբառեսցէ զբարբուրսն, քարոզեսցէ զլսորոցն, պատմեսցէ զմեղսոյն, մերկացուսցէ զանտեսիցն, ցուցցէ զկերպարանս թաքուցելոցն։ Շօշափեսցին սովաւ սրսքն, գտցին գայթագղութիւնքն, յանդիմանեսցին անճառքն, քամեսցին չարեացն մնացուածքն։ Այլ թագաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց ողորմութեան քո, Քրիստոս, 'ի գանձս պահեստի ոսկերացն ցամաքելոց. որով 'ի ժամանակս կենդանական սկզբնաւոր լուսոյ մտի գարնայնոյն նորոգման աւուրն պայծառութեամբ՝ քոյովդ ցողով յոգի ամենեցեալ այսու փրկութիւն անմահականաւ, և անցամաբերելի վերամբարձութիւն շառաւիղս 'ձգեալ իմանալեացն բարեաց՝ դարձեալ դալարացայց և երկին ծաղկեցայց ըստ քոյինաշունչ գրոյն յուսադրութեամբ։ Այլ քեզ միայնոյ փրկողի և հոգւոյդ քում հօր իսկակցի, միասնական աստուածութեանդ և անճառ Երրորդութեանդ խորհրդական գովեստիւ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ 20.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐԱ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Աստուած և տէր, կեանք և արարիչ, ողորմած, գթած, լոյս, երկայնամիտ, անսխակալ, մարդասէր, ամենագութ, պարգեւատու, փրկիչ, օրհնեալ, գոՀեալ, բարեբանեալ։ Թարան ամրութեան, պատսպարան վստահութեան, առանց նեղութեան բարի, առանց խաւարի ճառագայթ, քաւիչ մեղաց, ողջացուցիչ վիրաց, անհասանելեաց հնարք, անմատչելեաց հպաւոր, անյուսութեան ելք, անուն քո խոստովանեալ այ որդի. և հօր քո ընդ քեզ հղօրի և ահաւորի, և հոգւոյդ ամենակալի և ընդ քեզ երկրպագելոյ՝ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ 21.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Բարեբանեալ այ երկնաւոր, միայն արարիչ, տէր ամենակալ, մեծութիւն ահեղ, գթութիւն օրհնաբանելի, ողորմութիւն խոստովանելի, բարեբարութիւն երկրպագելի, խնամակալութիւն պաշտելի, մարդասի-

բութիւն ուսնելի, պահպանութիւն խնկելի, բարձրեալ անբնին, մերձաւոր կամարար, ապաւէն անկասկածելի, միսիթար սրտից, փարատիչ վշտաց, ապաքինիչ ցաւոց, սպառումն վիշտութեանց, բարձումն պարտեաց, փոխարկիչ կարեաց, կարգաւորիչ կրից, յարմարիչ բանից, սանձարկու լեզուի, շինիչ բութիւն հնչից, կացուցիչ հագագի, ամփոփիչ խորհրդոց, կրթարան կամաց, արձանացուցիչ յուշմանց, հանդարտութիւն մրրկաց, խաղաղութիւն ծփանաց, որ ունիս զթեւոց ամէնեցեան իշխանականիս, և իմաստութեամբ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես։

Բ. Պոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութիւն անհպարտութեան երկայնամտեալ հանդիսս տենչանօք անձաւ հրաշիւք յանձինս սրբոց։ Թագաւոր էիր համայնից, ամենայնիւ ծանուցեալ դիտաց. սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութիւն դիմելոյս ի լոյսդ վերին։ Զեռնկալաս մեծ վատահութիւն, որ ոչ թողացուցանես գայթագղելոյս ի վայր կործանելոյ. յուսոյ կերպարան, ճշմարիտ առհաւատչիւ ապաշաւոց մատանց յայտնի երեւեալ. ապաւինութիւն հանդստեան, որ ոչ երբէք մատնես վտանգի դատապարտութեան։ Ազատութիւն շնորհաձիր, որ տաս լիապէս առանց փոխարութեան փրկանաց. առատութիւն անսահմանելի, որ քոյին փառաւորութիւն զանարգ նիւթ հոգոյս ճոխացուցանես։ Պայծառութիւն անատուեր, որ ճառագայթիւք ահեղ բարձրութեան պարածածկեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճառնես։ Քաւիչ մեղանաց բազմաց, որ զհերքեալս ի փրկութեան առաջնոմն պայծառութիւն նորոգեալ՝ վերատին վայելեցուցանես։ Ընդարաւոր դիւրահաս առ ամենաւ գերամբարձութիւն յաւէտ յառաջեալ, ելք վրատահութեան առ խոստացելոյն վայելս. երանութիւն անձկալի, յոր զկենդանութիւն շնչոյս լքանելն է ախորժելի,

զի զքեզ գտից՝ կենդանի։ Կամք անփոխադրելի առ 'ի քաւութիւն դեբեւոյս զօրացեալ ամենագովելի. անսխալելի դեղ կենաց, որ և մեռելոց բնաւին եղծելոց առնես զսքանչելիս։ Անմնասանելի աներկբայելի, որ զհոգիս կիզեալն և զհողմով հոսեալն և զժանեօք գազանաց ծաղեալն 'ի քթթելական նոմին հիւթականութիւն անպակաս յարուցանես։ Անհաւասար համարձակութիւն, յորում ահեղն պանծանօք պարծելն ճ իրաւացի։

Գ. Հայեաց, տէր, յերկնից զուարթ քաղցրութիւն յամենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա անդորր հանգըստական դիւրաւոր 'ի բաղմատագնապս հեծութիւն։ Զարուցեալ գուսմարս սատակչացն, եթէ սպառազէնք այսական դժնեայ հնարաւորութիւն բուռն մարտակցաց պատկանեալ վնասք, եթէ մեղայ տգեղ և քո ատելի կերպարանք, եթէ ցաւոց և ախտից վատնիչ և կորբստական նշմարանք, մերժեսցես հանցես հատցես խափանեսցես և հալածեսցես հեռի սահմանաւ 'ի սպառատարագրեալ անդաձ որոշմամբ վերսոին կորստեանն. և կառուսցես կայուսցես նպատակ կենաց և ամուր մահարձան զնչան խաչիդ ապաւինելոյս 'ի քեզ փրկութի։ Զայսմ անպարտ և անպատիր և անվանելի արուեստից ահաւորիդ մեծութիւն լուծցին որոգայթքն գազանածաղուկ սատանայականք, կապեսցին մեքենայքն, վատնեսցին գայթագղութիւնքն, խայտառակեսցին հաղթիցն դրութիւնք, յայտնեսցին երեւոյթք որսոյն, գտցին նենգողին ծուղակք, վերասցին վարմին վերարկուք, տոչորեսցին որոմանցն բոյսք, նզովեսցին բռնաւորին չարաբանութիւնք, կորեսցի լար խաբէութեան 'ի մահ որսողին, պարսեսցին պատրողին բանարկութիւնք, պակասեսցին զէնք զրպարտողին, անկցին սուսերք մահաբերին, սուղեսցին սադրողին պատրաստութիւնք, արձակեսցին տոռունք սադնապողին։ Յլոյսեսցին սուս կերպարանք կեղծաւորին, սատակեսցին խրոխտակոնա-

ցն խիստ յարձակմունք, ցրուեսցին կցորդութիւք կերչացն, բաժանեսցին ազնիք աւազակացն, քայքայեսցին բոյք բարբարոսացն, քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն, արգելցին ամպրոպք յանդգնելոցն, փարատեսցին փորձողին անձրեւք, հալեսցի և ցամաքեսցի եղեամն ալանդաւորին։ Խորտակեսցի եղջիւր դոռոզին, մանրեսցին ամբառնալիք դրոշիցն կերպարանաց, փշրեսցին ամբարհաւաճուիք հպարտացելոցն, նահանջեսցին դիմեցմունք ճակատելոցն, քակտեսցին միաբանութիւք զօրացն Ֆելիսարայ՝ թէ անմարմինք և թէ մարմնաւորք, փախիցեն ընդ նոցն ճանապարհ ի մի շաւղաց հեռոց յեօթն տարակոյս. ի գութն ինձ փոքրեալ ինքեանք ընկճեսցին։ Յեղանակեսցին ձմերունք ձանձրացուցչին, հասցի կապն կցորդութեան մշտաջան աւազակին, նոր կոսցի մտացս կայից համբոյր շողաքորթին, ընդ միջեալ մեկնեսցին նեռաձգութիւք նեղչին, կացցէ ի սասանման նաւ խարդախողին, խլեսցին յարմատոց անտի աստամունք խածանողին։

Դ. Վասն փայտիդ օրհնութեան կենաց՝ յորում պրկեցար ոճդ անընմբռնելի, յիշատակաւ բեւեռացդ՝ որով ի գործի մահուն մատուցար արարիչդ երկնի և երկրի, արեամբդ տէրունականաւ՝ որով զվիշապն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար, լեղւոյն դառնութիւն՝ զոր արբեալ, զդեղատուութիւն կորուսչին արտաքս հեղեր, պատմաբանութեամբ ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց՝ որով զլքբութիւն հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր, անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելւոյդ՝ յորմէ գոլան և դատապարտին սոսկացեալ սատանայ սարսափմամբ բնութիւնք ամենայն երեւութիւց և աներեւութիւց, եղիցին այս ամենայն պարգեւք շնորհաց խոստովանելոյս ի պաշտպանութիւն, ի բժշկութիւն և ի քաւութիւն։ Յիշ մահաբեր դառնութիւնս օձին, և որ ի նմա աղդեաց տիեզերադաւ չա-

թութիւնն, 'ի սատակումն եղեցի նորին. նոյն ինքն 'ի կորուստ և յանբժշկական հարուած տանջանացն սոսա-մատնեսցի, կապեսցի և ըմբռնեսցի։ Եղեցի աղօրմութիւն ստեղծողիդ ընդ իս, և շունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանօրէն կապա՛ միացեալ 'ի մի։

Ե. Եւ որ զք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի մաղթանաց գոչման աղօթից հայցման ծերոյ և տղայոյ, կուսի և երիտասարդի, և եթէ յաղախնաց զք պաղատեսցի ՝ն ծնսիրաբար, հաւատարապէս անաչառութիւն ընկալցին 'ի քէն մատն երանութեան պարտուց ազատութիւն, հաստատեալ վերստին յանարատութիւն նորոգ մաքրութեան, նկարեալ դարձեալ զքոյդ կերպարան անխոփոխելի։ Ա՛հա տիրապէս հնարաւոր, զօրեղ, անպատում, անհաս, անիմանալի, տեսցես աստանօր 'ի հառաչանս կողկողանաց այսր հեծութեան, որ 'ի բոլորից շրթանց ընծայեալ քեզ մատուցանի, վասն հօր քո երկնաւորի և բարերարի, և հոգւոյդ սրբոյ փառակցի և կենդանատուի, ՝ն ծածանիդ բարեխօսութեամբ և խնդրուածովք ամենայն սրբոց։ Օ՛ի դու ստեղծեր զնամ, և 'ի քէն եղեն ամենայնք, և դու տիրես ՝ն ամի. և քեզ փառք յաւիտենից, միդ յիսկութէ անժամանակ Երրորդութեանդ, զուգակցապէս փառաւորեալ յանբաւս, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Դ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Տէր տէր գթութեանց և ՝ն ողորմութեանց, անուն մեծութեան, ձայն ահաւորութեան, կոչումն

սատակութեան, լուր անհասութեան, բարբառ դողութեան, հնչումն հիացման, յուսադրութիւն բարեբարութեան ամէնողորմ քաղցրութեան. յորմէ երկուցեալ սասանէին ամենայն բնութիւնք եղելոց ի քո սպառնալեաց ահիդ պակուցման, սաւառնէին սերոբէք, ամ փոփէին քերոբէք, պարուրէին պարք լուսակերպիցն, երկնչէին հիացմամբ բոլոր պետութիւնք վերնոցն, նոյնք ցնծան դողութիւն մեծաւ ի մի նաւակատիս բերկրութեան, զարհուրէին դեւք, ընկրկէին չարութեանցն դունդք, պակասէին խաւարասիրացն հոգիք, անդնդոց մատնէին հրեշտակք ստորին։ Կապէին նշանաւ խաչին յարձակմունք դիմամարտին, փակէին ի ստորին բանտի քինաւոր ամազեկացիքն, անխղելի հանգուցիւք պաշարէին խուսմբք հակառակորդին, արգելէին անզերծ զընդանաւ՝ մահազինացն կառաւք, սղոցէին ի մեռտաղս ահեղ հրամանիդ այսակատացն գուսմարք, պատանձին կարկեալ ընդդիմանբանիցն դատակցութիւնք, պարաւանդին հիւծմամբ կոբրստեան անեբեւութիւնքն ժողովք, անլոյծ շղթայիւք նեղին առաքելութիւնք Ղերաբրիստոսին։

Բ. Լ՝Հա կարկառեմ մատամբք ձեռինս զտեառնադրութի նշանիդ ի ժամ գիշերիս, որ ոչ մթանաս խաւարաւ անդիտութեան, ամենեւին տեսականութիւն, քան թէ ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակես։ Լ՝նկալ զաղաչողս վառանգաւոր գոհաբան ընդ պահպանութիւն թեւոց հզօրիդ, փրկեա ի ցնորից եկամուտ պղտորութեանց, սուրբ արա զզդայարան հայելեաց սրտիս նբկատմանց. ամրացո փայտիւդ կենաց ի տխրական անրջոց, արեամբ քո սրսկեա զշրջարկութիւնս կայիցս, զհետս ելումտիցն կաթուածով կենարար կողիդ գծագրեա, երդոցն պահպանարան քառակերպիդ ձեւակերպութիւն եղիցի, հանդէպ տեսութեան աչացս ամբարձման փրկականդ քո կրից խորհուրդ առդիցի, ընդ բարաւոր յարկիս չարչարանաց քոց գործի հաստիցի,

զծառայդ օրհնութիւն հաւատք յուսոյ խնդ կախեսցի։ Աբրեալ տէր, սոփաւ զսատակիչն հոգւոյց, մնայէ անխափան պաշտպանն լուսոյ, և ընդ սատիկ ծանրութիւն ցաւոցս և զբեռն պարտեսցս թեթեւացո, զոր ի լուսանի մուսցս ամիսոմման մահճացս անկողնի ուշաբերալ գլուսահատութեանցն դառն պողոցն՝ խոստովանիմ ամենագթիդ զանհամար մասունս գործոց չարաչար անօրէնութեանցս։

Գ. Ընդգս զվաստակեալս ի բազմածուփս աշխատութենէ, բարձ զուսագնապ տարակուսանաց ոգւոյս կործանման, զդառնութիւնն ընդ վշտացն, զհեծութիւն ընդ կարեաց, զանձկութիւնն ընդ թշուառութեցն, զհառաչմունսն ընդ խորտակմանցն, զբեկութիւն ընդ ապշութեանցն, զթմբրութիւնսն ընդ շլոմանցն, զաբեցութիւնն ընդ յիմարութեանցն, զթերամտութիւն ընդ խելագարութեանցն, զսառուցեալ սիրոյն և զհրայրեալ ջերմութիւն սղուական տխոնն։ Ցժանդակ լեր սրկարութեան բազմատխուրս տարատամութեան, բարեգործ աջովդ հնարհի, ձեռամբդ նորոգողի, մատամբդ կենսաբաշխի, փառօքդ մշտափայլի, յարակայութեամբդ անեղծի, երեսօքդ զուարթականի, խկութեամբ եիդ պաշտելի, բարձրութեամբդ երկրպագելի։ Հատո զչարաչար հեծութիւն կորստականս խեղդման, զնոր գիւտ չարին, զհին խարդախութիւն բանսարկուին, զօտար սղդեցմունս ի մահ կրթողին, զանչարմարական երեւոյթս հանապազորդեան եղեռնագործին, զառ աչս հնարադրութիւնն դժնդակ դիւին, զողոքական բոցաշնչութիւն ձգող կախարդին։ Պահեա ի տեղւոջ հանգստեան մեռօրինակ այսր դադարման յանեերեւոյթ մոռածութեց, ի մասնաւոր սխալութեց, ի մեծագոյն գայթագղութեանց, ի փոքրագոյն ոտնառութեանց, ի խարերայ չար ձանձրութեց։ Հեռացո զանհանդէպ մոռածութիւն ի զգայութեանց ծառայիս յանցաւորի, զկիրս բասրե-

լիս, զվարս թշնամանելիս, զդիպուածս պատկառելիս, զհեռս վրիպելիս, զպատիրս ձաղելիս, զխորհուրդս անգոմնելիս, զաւելաբանութիս նշակեելիս։ Ինչպէս հոգւով և անշաղախ մարմնով զապաւինեալս ի քեզ հանդերձեա, ի հնչմանէ հողմոց՝ ի զարիմանէ բռնութեց, ի բախմանէ փոթորկաց, ի յոտմանէ մրրկաց, ի յարձակմանէ գազանաց։ Ի կափման աչացս հայեցուածս արտիս մի՛ ասուերասցի, այլ զուարթասցի պայծառասցի վայելչասցի՝ ընդ քեզ փայլեսցի, տէր Յի՛սուս, լուսաւոր վառմամբ անշիջանելեաւ։ Իսանիս քո սրբեա զպատասպարանս բազմականիս ի խորամանկութեանց, ի զբաղմանց, ի քո ասելի յիշատակաց, ի վերնամարտ մտածմանց, ի քրէական մարոսութեանց, ի տիրանենգ անշնորհութեանց, յանծընդդէմ հերձուածութեանց։ Պնդիւք վերնայնոցդ վերակացու ինձ լեցիս, պետութեամբք, իշխանութիւք զօրաւորօքն անյաղթականաց մարդուր մատակարարաց սուրբ ՝ուծութեդ. առաքեալքն աւետեաց աւետարանաւն, մարգարէքն կոտակարանօքն, մաղթանք երջանկացն ՝ի կատարածի աւուրն ընծայեալ։ Արովք ներհեցիս երկիւղս ըստ քեզ տրտմութեամբ, և զարթեալս շնորհօք քո կրկին ուրախութեամբ. եթէ վհատութիւն ընկեցիս, յարեալս դարձեալ հոգեւորական բերկրութիւն. եթէ ընկողմնեցեալս մեղանօք, կանգնեցեալս վերստին զատեալ ՝ի խղճէ անդաղտ անբծութիւն։

Դ. Լուր խնդրուածոց ամենահաւաչ ձայնիս հեծութեան, միայն բազմագութ, բարեխօսութեամբ սրբոյ աստուածածնիդ և ՝ամ արդարոց և նահատակաց ընտրելոց։ Լիր քեզ փառք յամենեցունց խմովս գոչմամբ վերառաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն անմահականաց դասուց, ՝ի գովեստ հօր քոյ աստուածոյ մերոյ և հոգւոյդ սրբոյ բնաւից հաստողի և նորոգողի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Դ.Բ.

Ի ՓԱՌՏՆ ԵՐԶԱՆԻԿ ԲԱՐԵԲԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՀԱՐՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ

ԱՂԱՉԱՆՍ ԵԴԵԱՒ ԸՆԴ ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՆ

Ա. Զ՞ՈՒՆԱՍ զքէն, բարեգութ, միայն մարդասէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի՝ այ կենդանւոյ, այն ինչ զարթուցեալ անձկութեամբ սիրոյ քո յիշատակի՝ ի լուութիւն հնչման փայտիդ հրաւիրման։ Որով բաւական զձայնարձակութեանցն զաղդողարան, սթափեցաք կանգնեցաք, ՝ի վերս յարուցեալ՝ ի մեռ օրինակս թմբրմանէ. ուստի իբր կոչմամբ սփոփանաց բանի բերեալ ձգեցաք՝ ի ժամ պաշտաման օրհնաբանութեան, յանդիման լինել քեզ ուրախութեամբ հանդէպ հաստուցմանս բեմի։

Բ. Ահա փառք քեզ, անսահման անուն և անբովանդակելի զօրութի՛ւ, որ այսքանեւօք հնարաւորութիւք ընդ փրկութե՛ւ իմում հոգացար. գոհաբանեալ անեղծ իսկութի՛ւ, որ կերպարանեցեր հրաշիւք աստուծին զհանդերձելոցն նմանութի՛ւ, հանդարտ գործեաւ վայելչականաւ փայտի անօթոյ առ քուեսն անյարիր սաստիկս որոտացեր. որպէս թէ ընդ ծուլութեան դանդաղութիւն ղյանդիմանութիւն խրատուդ խառնեցեր՝ ի հայրենի սիրոյդ հեղութի՛ւ զուժգնութի՛ւ ճայթմանն յարեցեր. Յընդոստ զարկուած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրապէս քաղցր անձրեւեցեր. ոչ մեղմութեամբ մեղմական վանգիւ նիրհմամբ ընկղմեցեր, և ոչ անիմանա-

բար ահաւորութիւն զտառապեալ հոգիս զարհուրեցուցեր։ Օ՜նարդրական երկրպագուն ստեղծչիդ բոլորիս, որ այժմէն ցուցեր համայն յայտնապէս զօրինակ ահեղ բարբառոյն մեծի աւուրն յարութեան, կենդանացուցեր ի դադարմանէ դժոխական անբանութենէ, ի խնդիր ելեալ կոչեցեր զպակասամիտս ի գինիդ ուրախութեան. արարեր զոյն լինել հանդերձիչ անարատ հարսին առաջեր փեսայիդ. երկուցեր փոքր այս խթանաւ զապստամբութեան զվիթխարութիւն, լուծ ստուար կրթութեան ստամբակին ուսոց զոյս իր գործեցեր, վարատան վանիչ չարախօսին կղակաց եդեալ կապեցեր։ Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութիւն մեծիդ ոյ, որ փոխարկեցեր զփայտին պարախս յաղագութիւն շնորհիդ կենաց, խմասանացուցեր վերատին դարձեալ ըզյիմարս ցնդեալ՝ հոգեւորական հանճարովդ, կարկառկռնմամբ զանբժշկութիւն հարուածոց օձին առանց ճառագման միշտ թարգմանեցեր, ընդ Նրբորդութեան նոր գծագրութիւն զվասն երեքկին իմ վնասակարին ի կատարածին սովիմբ կրկնեցեր։

Գ. Գովեստ ներբողից բուրմամբ խնկոց վերառաքեմ քեզ, ամենախնամ, զի ի սառապատիր կռոցն բաղմաստուածութենէ առաւել յաճախագունութիւն որսացար զանձն իմ պարտաւոր ի քո երկրպագութի, խրոխտ և ահարկու նուիրեալ փայտիս զշնմարտութեան քարոզեցեր, մեծացուցեր այսր պատճառաւ պատշաճականաւ զնոր աւետարանութեդ պատիւ։ Այն ինքն աղաղակ բարձրութեան գոչման սպառաղնութեանդ քո, աբբայ պետութեանց կայսերաց երկրի տեր Գրիգոր։ Նշան խրախութեան աւարտման հանդիսի մարտի քո, Յիսուս, յորում իմանալին Փարաւօն կապեալ ըմբռնեցաւ, կռփիչ հանապազորդեան գլխոց գազանի հրապարակացեալ չարագործին՝ շերտս այս տաշեցեալ։ Սոփաւ գոռմարին ի պատերազմի որդիք Սիոնի ընդդէմ

աշխարհակալին խաւարի. տուն իմն ճծաւանդ կրթութեան կարգեալ ի հեռուստ այս դրօշուած իւղեալ առանց հնանալոյ և կամ խափանման, նշանակիչ ժամանակի ապագայիցն հատուցման ի բացուստ անդր ծանուցմանէն, ազգակից հանդուանման կենացն փայտի՝ որ ի դրախտիդ ՝ այ, կոչարան բարուք հաւաքման փայթ ընթացուք ի յարկն օրհնութեան, պատկեր տեսակի սնկոյն գիտութեան ի կարգ ընտրութեան բարւոյն և չարի, յիշատակ մեծ տեառնագրութիւն յերեսս կերպիս հոգւոյդ սրբով ընչան խաչիդ, նախաղեկոյց աւետարանատոյց փառաց գալստեան ի դշխոյն պահեալ սուրբ թագաւորիդ, յորդորիչ քաջալերական մարգարտարիցն խրախճանութիւն, անեսիտական սիրարկու անձնահամբոյրն կցորդութեան շքեղաշուք քողընծայ ամենածին կուսին թագուհւոյ, յարդարիչ ծածուկ պճնութեան՝ որ ի հոգին է վայելչութիւն, նմանութի պատգամին Սենայ, որ ի տերունեաւցն արտաքս առաքիւր. միշտ օրիորդ պանծալի անշաղախ որդւոյ մայր անարատից՝ սովաւ փառաղարդեր։

Դ. Ղերագոյն քան զՀրիքոլին փողովն եղջերեայ ըղքունութիւն Ելիսարայ սովաւ հարթեալ տապալեցեր, քարինս աբձակեցեր պարսիւս այս փայտեայ՝ ընդդէմ Ղողիաթու, գայիսն նորոգ կառուցեր վկայ ահարկու կործանմանն սատանայի, զի խոր առնեցեալ արմատս մեղացն մերենայիւս այսու խլեցեր, զմոռացեալ դարձոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք ընդ իս կապեցեր։ Զոր եթէ այլ իմն ձայն բանիդ ՝այ անուանեմ նախապատում եկաւորութեն, ոչ սխալեմ քան թէ ճշմարտեմ։ Ի տկար ամանս այս նիւթոյ հոգէկրի՝ մեծութի գործոցդ Յիսուսի առաւելապէս պատմեալ հուշակի. բիւրաւոր օգնականութիւնս վերնատարգեւս և քոյինատուրս ի յայսմ անպատապար ապաւինութենէ երկրականաց զարմանագրեցեր։

Ե. Խոստովանեալ անուանդ անքնին մարդասիրիդ բա-
բեխնամութեան, խնկեալ խորհրդով սրբամանուութե-
անդծագրելի կերպարան լուսոյ, որ կրկնաձիր նշանա-
ւոր այսու նեռս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատրա-
կանս օդաչուս և յարմարաթռիչս ունողս յինքեան հոգի
կենդանի, որով անսխալ հանդիպմամբ զնպատակն խա-
ւարայնի աղէգնաւորին գաղտնուեր յաւէտ կործանմամբ
'ի յեռս ընկճեցեր։ Իբր զպատնեշս ամրաբերձ բերդա-
մարտութեան կանգնաւորս անվայրարկելիս՝ ստուգապան-
դանօր զկոտալ դիպուածս այս փայտի զարկման հրեշ-
տակ կամարար թշնամւոյն ներհակ վերյուզարկեցեր։
Խանիւ հրամանի մեծիդ ակնարկութե, օծութիւն շնորհիդ
արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթկիչ մոլի գո-
ռոզին իբր զնաչիդ փրկանակ յեռանեալ սրեցեր։ Ի մեծ
ազդմանէ այսր աղաղակի գեր քան 'ի վերնոցն քանդեալ
վերացաւ դրանդն ամրութեան կամաց անվայելուչ և
ամէներկչոտ խենեշութեան կարճամտին, ընդ հրեական
սրտին խմաստից և ստուերական տանն կործանութեան։

Զ. Փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, անմահ թա-
գաւոր, զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր,
աղաչեմ զքեզ, կրկին ներդործեա։ Ընդունցեր սոփա-
հերքեալ առ 'ի մէնջ զխեթ դժնդակ խորամանկութե-
բանսարկուին, զտաժանական տապ մեղաց, զհողմն
դառնութեան ընչման խաբողին, զտարրս արկածից մա-
հու երկիւղի, զառ 'ի յօդից ցնդմանէ վնասակար բեր-
մունս տխրեցուցիչս, զայսախառն հեծեծութիս թաղ-
կացուցիչս։ Ցրուեա վերատին քոյինաղէն հեծանաւս՝
օժանդակեալ թեւօք նշանիդ՝ զամպս հրաժինս, զորոտ-
մունս կարկտաբերս, զցաւագին ցոլմունս հրախառար
կեղծաւորութեան փչման բազմատանի վիշապին, ըզ-
սուր սատակման, զճակատամարտս դիմեցման, զյա-
ղուցելոցն 'ի վերայ վայրենական խորհրդոց զղիւա-
ցեալ կաքաւս։ Յորմէ զարհուրին յայսմ իրէ փոքուէ՝

տեղի տուեալ մեծաւ դողութիւն, կիրթ իմն ծանօթութեամբ յայտնի գիտացեալ, թէ յայս ազգ ձայնի յառնէ տէր ի դատաստան։ Այլ խրախուսին յոգի արութիւն զբահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն ճշմարտեալ մարտիկք ամենայն ի ձեւ կանոնի այսր յիշատակի, որ զամենափորձ հրոյն ընտրութիւն գոչմամբ անկերպագրելեաւ համբէն աղանց քարոզէ ի յօրինաւոր ասպարէզ երջանկաբար նահատակութեան։

Ե. Հարաւ ահա փող աւագափող, համբարձաւ սուվաւ ոճ օրհնութիւն, պատմեցաւ սովիմբ ամ երկրի, հնչեաց ի լեռնս բաժանման հեթանոսաց, ձայն պահպանաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին Հայաց, և ի նոյն բարբառ առ հասարակ ցնծացուք։ Ցնկեցան ջրոյն առակաւ ի ձեռն սորին թշնամիք խաչին, անպատուեցաւ ճաշակն պտղոյ առաջին փայտին, ոծնեցաւ նիւթս այս խորհրդական կենաց անուանեալ, անարգեցաւ երկաթ առ ի պէտս պատերազմի, իբր զորբութիւն տեառն ի սանձս երիսարին մեծին նշանի այս փայտս կենաձայն յարմարագրեցաւ, ամփոփեցաւ օծեալքս ցպտղ հովուին երկնայնոյ սուր իշխանութիւնք մարդկային ձեռին։ Ոչ գծեաց ի քար տաճարին մուրճ ինչ գործողի. իսկ յաճախերտս խորան փայտս այս նուիրեալ ընդ խաչին թեւոց սլացեալ զօրէ։ Ոչ ի գլուխս ամենայն և կամ յեօթնիցս եօթներորդս յորելենիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ, այլ ընդ ծագս տիեզերաց և ընդ ծիրս երկերաց՝ ի ծայս ջուրց բաղմութիւն ծովուց և կղզեաց նոցա յաճախ սաստկութիւն անարգել ճայթմամբ իմն ոճայնով հնչեցեալ աւետարանէ։ Կատարեցան սուսերք սատակողին այս փայտի ցուցմամբ, յանօգտակարէ անտի մեզ փոխաձեւեալ ի խոտս և ի մանգաղս։

Զ. Ոչ արձագանք արձանաց ի խորոց ինչ գանչութիւնք խիստս առաքեցեալ, և ոչ դժնդակագէս ըստ իմաստա-

կն ու�եմն օտարի զօդ վերաւորեալ, ոչ անախորժ սը-
բութիւն ընդ ունկն մտեալ և ոչ զաման ուղղոյն անկա-
մակութեամբ չար թեղեցուցեալ. ոչ ոսկերցն փուշ
խրոտուցման յանձն բուսուցեալ և ոչ մտացն այլայլ
տպշուութի առաջի արկեալ, ոչ զանդակ նիւթոյ պղնձոյ
դանդաչեցուցեալ և ոչ քար ընդ վերգս սալի առանց
քաղցրութեան առ նոյն զարկուցեալ։ Պարսիկարան ան-
խորտակելի նորոյս Սիոնի, մի սա 'ի սպասուցն կաղ-
մուածոց արարչաւանդիցն գլխաւորաց, զոր եկեղեցա-
կանքս քրիստոնէից ընդ դեւտականացն զգուշաւորա-
պէս բարձեալ յանձանձեն. օրինակ ձայնի հրեշտակին,
զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ այսու տեսակաւ
զայն տպաւորեաց. նոր գործի շնորհի նուագարանաց
աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն ոյ առ մեզ, քան
առ օրհնաբանութի սաղմոսարանին 'ի վերայ Յղկոսէին։
Սկզբնապար նախընթացութեամբ աղէյարմար ջութակաց
բարետաւիղ ողբերգարկութեց՝ բարացուցական բամ-
բասան բառացի բարառնութեց. որինակ նորոգ այլ իմն
տեսակաւ առեալ մեզ ընդ հնոյն փոխանորդութիւն, ոչ
հեթանոսօրէն ուրուանձայն հնչման և կամ հրեաբար
խակախորհութեան, զոր մարգարէն տէրամբ ազդե-
ցոյց՝ 'ի բաց արա յինէն, այլ զսա սիրեաց և կրկին
պատուեաց մաքրական տածմամբ՝ ահարկու դիւաց և
ամենայն չար պատահարաց։

Թ. Այս արդ ընկալաց օրհնաբանութիւն յարգեալ գովեսա-
տիւ զայս տուր սրբութեան՝ ինձ ոգահպանութի և քո փա-
ռատրութի, քո պաշտօն և իմ գոհութի, անաղանդ
արուեստ բարձրութեան արարչական փառաւորութեդ։
Ա՛ոցկ ձայնդ այդ ոճարեալ ընդ պատուաստ յօդիցս
շաղկապութեան, հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց և
զմուտս անիծիցդ և մեղաց ապականութեան։ Ա՛բասցես
լինել զայս իր նշանակիչ ջնար ջահաւորական, անջրելի
նամակ, ջատագով անխափանական տէրունական սնօ-

բինականացդ։ Ահա պարգեւեալ սովաւ, բարեգութ, աղաչեմ, հոգոյ, կրկին մեզ շնորհեա պահպանութիւն ի դիմամարտից յաներեւոյթ և յերեւելի։ Ընձեռեա մեզ, ձեռն ամենալի, որ բանաս և մատուցանես պատրաստաբար բաշխմամբ ի մասունս բազմապիսս, օդոց քաղցրութեան, անձրեւաց շահեկանութեան։ Պակասեացին քոյով հրամանաւ այսու բարբառով հողմ տապախառն, հնչումն ցաւաբեր, յարձակմունք հինից չար խարդախութեան. սովաւ խափանեացին եամ դիմամարտութիւք զենուորութեաց դժնեայ մատնչին, հալեացին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ օձեալս այս փայտէ որդն և ուսիչ, և եամ նմանք սոցին, որ ի մերոց մեղաց զօրացեալ ընդ մեզ պատերազմին։ Աբրահատացս մեզ սովաւ տունկ երանութեան զյուսոյդ ի քեզ մեծ պաշտպանութեան, ըստեղծիչ բոլորիս, տեր արարածոց, զայս ծառ Սաբեկայ, որ ունի կախեալ ի գիտակ ոստոցն զաւանդ սուրբ նորոգ այժմու փրկութեան ծաղկեալ քեւ, Քրիստոս, ի պտուղ կենաց անմահականաց։ Փախիցեն յանհուն հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բարեզեկոյց ձայնարձակութեամբ՝ նէտաբք ներհակք ոստապատիրն ստրնականաց բազմաձեռնեան խարդաւանողաց։ Մերժեացին սովաւ ի յանդոց պղտաստոհմական արօրադրութեց մերոց սահմանաց և ի քո մըշակեալ կենդանի երկրէ՝ վէրք վատնիչք և հոյք մորմոքեցուցիչք. կորեացին սովաւ յաւելուածք կրկնատրդեղ և անվայելուչ պատահմանց՝ ի հնարից չարին ի մեզ յայտնելոյ. խակապէս վանեացի սովաւ, որք յերկաքանչիւրոց բնութեցս մերոց վերերեւելն ինքնաստեղծութիւնք մերձաւոր դաւաճանողաց, յուսումն օտարին վրիպակ մտածմունս, և յայլումն գարշ գայութիւք անմաքուր զեռնոցն ապականողաց։ Փրկեա, տեր Յիսուս, աղաչեմ զքեզ, փրկեա, բարեբար. կարկառեա առ իս զաջդ ամենազոր, և օգնեալ ինձ սովաւ՝ զերծս զիս

յամենեցուն ընդդիմացողաց։

Ժ. Խառնեսցի միասցի հրաման քո 'ի սոյն՝ առ 'ի փոխարկել զադամանդեայ սիրոս յիմարեալ՝ 'ի քոյին բանիդ արդիւնաւորութեան. հարցեսս մխեսցես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց 'ի սիրոս ծորեալս և յոգիս լքեալս, և հաստատեսցես կազմեալ պնդապէս 'ի կայուն ուղիղ անսասանելի. իսկ զանընդոստն կակղացուսցես զարթնուլ և զգաստ լինել յոգի հեզութեան ճաճանդ քո պատուիրանիդ, սոյ զՊօղոսն և զԱ՛ստաթէոսն։ Յիշեցո՝ մարդասէր, պատուեալս այս փայտիս զերախտիս խաչիդ, որով զանձառսն ներգործեցեր. բարձ յինէն կեցուցիչ, զվանդ պարտեալս պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ։ Խաչցին կամօք քո, հղօր, 'ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց. լուսցեն յայս մեծի բարութեան 'ի քումդ ակնարկութեան ականջք խլից. պարզեսցին 'ի ձեռն սորին լեզուք համբացելոց. լուսաւորեսցին 'ի սոյն աչքանք աչաց, հայել մաքրապէս 'ի քեզ պշուցեալ անպայլայլաբար. զղջացին դարձցին կազդուրեալ կամք յապիրացելոց. ընձեռեալ տացես, տէր, տագնապելոյս անձրև արտասուաց։ Զղջիցի քեզ սա մեղ լուր ցնծութեան, ձայն ուրախութեան, բարբառ բերկրութեան, նուագ հանդիսատեսն, նիւթ երանութեան, պատճառ փրկութեան, առիթ քաւութեան, մերժումն վշտաց, խղումն խեղդմանց, ընդարձակութիւն նեղութեաց, համառօտումն խեթմանց, հալածումն հեծութեաց, թեթեւութիւն թառաչմանց, յապահովութեան կարեաց, կարդադրութեան կրից, սփոփութեան վհատմանց, բժշկութեան ցաւոց, տեւականութիւն հեղգութեաց, ուշադրութեան անտեսիցն։

ԺԱ. Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտորնակ, և 'ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչուռ, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր անուն ձգեալ մատուցես, բարերար, հոգւոյդ առաջնորդ

դուրթեամբ միանալ 'ի քեզ անընդմիջելի. որով և սրբոյ միոյ միայնոյ և միասնական տերութեանդ և անեղծ աբարչութեդ 'ի կենդանեաց և յանշնչականաց հաստատելոց վայելչական գոհութեամբ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՂԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Աղօթք Թարգմանչին վասն սրբոյն Իւղին Միւռոնի։

Ա. ՍՈՒՐԲ անհաւոր անուն բարձրեալ անպատում, անձկութեամբ փափաք յարախորժելի, 'ի սրբերգենիցն փառաւորեալ միշտ սրբաբանեալ բնակեալդ 'ի սրբում, լի և սոմենազեղուն բարութեամբ առատաձեռն անուանելի, լոյս բարի և ծագումն գովելի, երկրպագեալ փառաւորութիւն, ահեղ և անզննելի, ամէն և յամէնայնում։ Այսու բանիւ դաշամբք յուսոյ ուխտ ընդ քեզ միութեան, հզօր, այո, ամէն, ալէլուիայ. գովեալ թագաւոր հանուրց, ՈՒԾ բոլորից, ստեղծիչ գոյից և տեր կամարար, միայն առիթ պատճառաւորաց, փրկիչ և օծեալ մշտապաշտելի։

Բ. Ուստի մեկնապէս Թարգմանեալ 'ի մեզ զայս գանձ անվաճառ և հարստութիւն անսիսոխադրելի, ՅՈ՝ՌՈ՝ արքայ երկնաւոր, որում դողութիւն մեծաւ սպասեն անմահականացն ահեղից լուսաբերան բոցաշնչութիւնք, կրկնեալ քեզ յօժարութիւն 'ի հաճութիւն անխոտոր մըտաց, ծունր գոհութեան ստեղծող էութեց, որ են 'ի

տեսման և 'ի ծածկութիւն։ Որ եսդ և էիր միայն բովանդակ ամենեւին անպակասելի, առեր զմերս խակապէս համայն, զի 'ի լուութիւն քումմէ լցուսցես. օրհնեալ և բարեբանեալ, ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութիւն ողորմութիւն մեզ 'ի փրկութիւն, 'ի փառս և 'ի գովեստ անճառ բարձրութիւն ահաւորիդ բարեբարութիւն։ Ակզբնաձիր օծմանս շնորհի մեծախորհուրդ հրաշազարդութեան. քանզի լոյս քո մեզ ծանուցեալ ճառագայթ անհաս, ծագումն անսահման, արեգակն անաչառ ասփիւռ, աստղ սահմանիչ երկակշիռ տարբրութեց, ճրագ ոսկց և լոյս հետեւմանց, որով 'ի ցոյցս իմաստից եկեալ տեսութիւն բանիս այս յարմարութիւն, ոսնեմք պարերգութիւն հրեշտակօրէն յաստակամտաբար փրկչավայելուչ կնդրկաւ խնկեալ զպարգեւաբաշխս առատարութիւն ամենիմաստիդ յիւղ զուարթ անբիծ դաւանման։ Բանզի 'ի սկզբան անդ կապտեցելոյ ողորմելի տխրականութիւն 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ սկզբնատեղծ՝ և հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ, կապեալ ընդ եղծման ապականութեան անկերծ հանգուցիւ, 'ի ծառոյն պատճառաւորեալ յանկումն անյարիր ամենակործան գլորման, հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի մատնեցաւ. իսկ դու, գթածտէր ողորմութիւն, քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ստեղծեր, և զի չէիցն ակնկալութիւն չէկաց յոր ինչ էրն, որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել 'ի լոյսն վերին անմատոյց գերակայութիւն անսահմանելոյդ, ոչ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր, այլ գիշերայնոյն ոստնալպիրծ մթին արհաւրաց ձեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանութիւն նիւթոյ պատրուգի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անսխալ միութիւն ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր. զի որ 'ի ստուերս մահու տարագրեալ գտաք՝ կանխակորուստ անկումն պարտեաց, 'ի պատճառ իրին աղ

գակցաւ պտղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ ի նոյնն դարձցուք խնկաւորութիւն. որպէս և փայտիւն մահու՝ մածմամբ քո ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ, աւակաւ մեծի խորհրդոյն միաւորեալ ի փայտն կենաց։

Գ. Լիւ արդ որպէս ոչ է օր լրմամբ առանց գիշերոյ, և ոչ տնօրէնութիւն յարկի առանց ձիթոյ պիտոյից ինդրոյ. քանզի իբր օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսաւոր առնէ, նոյնպէս և մաքրեալն քոյինաշունչ շնորհին ընտրութիւն անիմանալեաւ զաներեւոյթ հոգիս միութիւն ի մեզ անտեսիդ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ։ Զի ոչ յիջուն լուսարանի սուրբ աւազանին լուացմամբ մարմնոյն զանձինն հաւատամբ առնուլ սրբութիւն, սոյնպէս ի յօծումն իւղոյն պարարեալ յուսով՝ զհոգւոյն զօրութիւն սովիմբ և ի սոյն համարիմբ ունել ամիւ աներկմտելի։ Լիւ որպէս հրամանդ տերունական օրհնաբանելի գքաւութիւն մեզայ ախտացելոցն նախավճռէիր, իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն՝ բժշկութիւն հրաշալի յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատէիր, սոյնպէս իւղս այս փրկութիւն լուսով կատարեալ՝ հեղեալ ի մեզ օծանէ զարտաքին խորանս. իսկ զնեբքին մարդս աներեւակ ծածկապէս մտեալ՝ նոր կենդանածնէ։

Դ. Պատկեր պանծալի այս զանգուած նիւթոյ արարչիդ երկնի. քանզի որք զիւղոյն կրեցին օգտութիւն՝ որ յողորմութէն շահընծայութիւն, և դու ի գովեստ քեզ զայս բան սահմանեալ, թէ ողորմած եմ ես տէր. քանզի որպէս սիրոյն անուան կոչորդիս ած՝ նոյնպէս ի մասնէ և այսու զիջեալ գծագրիս՝ ըստ տնտեսութեն որ առ մեզ։ Վ ԷՀագոյն մեծութէ խորհրդոյ յարմարաւոր դիմակերպութի այս ճարպ պարարտութէ երկրի թանձրութեան հողանիւթ գոյականութէ. զի որպէս սոյն մասն ի կենդանւոյն ոչ ի կերակուր հրամայիւր

անդ ըստ օրինին, այլ արարչութեդ բոլորովին պտուղ որոշիւր, նոյն նմանութիւն և աստանօր իբր զզօրութիւն՝ տեառն մատչելի յայս աւանդ հաճութեն էիդ ոչ վայելչապէս տուեալ նուիրի, հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ, արարողիդ պահեալ և ուխտեալ. քանզի ոչ շունչ արեան և ոչ ձեռնէր ինչ զուարթութեան օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս ընդ անդամութիւս մսոյն ծախի, այլ արքայութեդ վերնում վիճակի տերունական բազմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անաղօտելի։

Ե. Ոչ էր մատչելի ի նախագահութի արու անդրանիկ դատիչ քնոզաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ նշանակէր. ոչ քահանայութիւն ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր։ Յակոբ զքարն պատկեր Սիոնի, ի խորհուրդ երկար՝ խորանին ընտրութե, օծմամբն տպաւորեալ կերպացոյց. առ որ զիջու

բեշտակաց 'ի պաղոց տեղւոյն իւղեցաւ. ուստի շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան եպիսկոպոսական աբբայապատիւ ճոխութիւն 'ի քէն հանդերձեալ նստաւ, մինչեւ յայտնեցար երեւեալ լրմամբ համայն իսկութեանն ադամային կենագործութեանդ։

Զ. Լաւ արդ, քանզի քո են շնորհք և քեզ վայելեն գոհաբանութիւք, օրհնաբանեալ որդի ՝ի՛ն, դու ինքն յարմարեա բարեհնչմար տպաւորութիւն զաղաչանս իւղաւորական խնկապատարս զմեռանելիս պատճառ քեզ փառաց, և ինձ մեղապարտիս առիթ բժշկութեան. մատո, տէր Յիսուս, վերացս սներեւութիւնից զայս ձէթ լուսանիւթ, և արկ 'ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուի ըզկաթուած օրհնութիւն իւղոյդ փրկութեան անապակ գիւնեաւ սիրոյդ, միութիւն արարչականաւ պատսպարեալ պատանեօք խնամոց. զի յիշատակարանս թարգմանօրէնս բանիս մաղթանաց՝ վայելչական իմն յարմարութեամբ 'ի թեւս հոգւոյդ զկարգ իւր գոցէ։ Ի վերայ Դաւթի հոգի քո, բարձրեալ, յայնմ օրէ խաղաց, յորմէ օծութեամբն նուիրեցաւ. Սաւուղ յայր յայլ և 'ի մարգարէս ոմանս անառաստ իսկ գրեցաւ, յորժամ օծումն ժամանեցաւ զագաթան նորին. աբբայութիւնն ասորեսատանեալ օծմամբն գրաւեալ մատուցաւ 'ի կցորդութիւն տանն Իսրայէլի. կայսերս ոմանս նշանաւորս վերս և երեւելիս 'ի խժականաց բարբարոս ազգաց իւղս այս կենսացնցուղ ցօղով անձրեւեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ 'ի յընտանութիւն հպատակութեան մեծիդ ՝ի՛ն. բանն որ առ Կիւրոս երկնաւորին պատուասիրութեամբ զօծեալն ձայն նմին մեծ վարկաւ. ձայն սաղմոսողին գեր քան զմարգարէութիւն զօծեալն անուն նախայարմարեաց, կանոնափակ ընդմիջարկութիւք պատուէր աւանդեալ, մի մերձենայք և մի մեղանչէք. առ Հեղինաս առաքելութեան ՝ճ՛ծային հրամանատարութեանն, նշանակ իմն հանելոյ 'ի պաշտամանէ անտի Իսահաղու, զօծելու-

թիւնն 'ի Քրիստոս ազդեաց Յիսուս և Ազգայելն։ Իսկ թարգմանեալ անուն փեսայիդ 'ի հոգելից բանից խմաստնոյն վերաբերեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ. որպէս զի հոգին, ոչ յաւէտ պատկեր և նշանակիչ, զ'ի փոքուս զմեծդ կերպագրութիւն քեռ նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միասցուք առ մամբ քո հնորհիդ։

Ե. Իսկ զի եւս երկարս պատուաւոր օրէնս բացականագոյնս գծագրականս և առակաւորս շարադրեցիս առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ մաղթողական բանաստեղծութիւնս. տեղդ և կենդանարարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի 'ի յօժմանէ անտի ոսկաբ քարոզել զաւետարանն արքայութեան, վկայեալ անուսամ 'ի Յովհաննէ՝ օծեալ և գառն ոչ բարձող մեղաց աշխարհի։ Զ'ի թէպէտ ընդ օծմանն օրհնութեան հոգին էր քեզ իսկաբար լրմամբ և ոչ ծութեան խառնութեան բովանդակապէս, այլ անուանն պաշտի խորհրդեամբ հնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ 'ի սուրբսն. զի զարկութեան ադամեան մարմնոյն մեծանալ յաւէտ այսու յորջորջմամբ պատրաստ արասցես։ Բացեալ զառաջս մարգարէութեան Եսայեայ՝ դուք ինքն ոչ ծութիւնդ մարդացեալ ընթերցար, հաւատարիմ առնել զքան ծառայից քոց, տեր. և իբրեւ ծանուցեալ եղեր օծութիւն 'ի կարգ անդ բանին, թէ հոգի տեառն 'ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, ապա փակեցեր 'ի հանգիստափառն օծելութեան զրքանութեան երկաքանչիւրոցն յայտ արարեալ խորոցաւ սահմանի՝ ընդարձակ հեռաւորութիւն մեծաւ կնքեցեր, զմերս կաթուածով ինչ հնորհաղարդեալ, և զքոյդ խկութիւն ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ հաւասարութեամբ թարգմանեալ։ Ինախածանօթ մերակերպութեան պանծալի իմն գովեստիւ՝ օծեալն կոչմամբ 'ի հրեշտակացդ փառատրողաց արարածոց երկրի ծանուցար։ Զոր մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի Յորդանան, և յընտրեալն լեառն թաբէորական հայրենի ձայնիդ եկաւորութիւն,

թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զօձեալ իւր. զոր սաղ-
մոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հղօրիդ փառաց զայս
պատիւ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ. զքեզ ՅԱԾ՝
ՅԱԾ քո իւղով ուրախութեան։

Ը. Հոգի երեսաց մերոց տէր Քրիստոս. որ է օծեալ
անուանդ խակին, որով զիչխումն կենդանութեան 'ի դէմս
մեր լոյս բարերարութիւդ քո ազդեցեր. իմաստութիւն
ուսմանն երջանկի՝ մարդասիրութի խոստովանելի, ասե-
լով առ ոմն, թէ եդ վկայութի առաջի տեառն օձե-
լոյն. զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կոչիկս անդամ
ոչ առի յամենայն մեղեաց։ Արդոյն երդ իւղեփեցա-
կան գինի զաստուծով ծանուցեալ զնորհուրդն 'ի գո-
վեստ հարսին սուրբ եկեղեցւոյս՝ զմուռս առաքինու-
թեան հանդերձ ամենայն առաջին իւղոմն. և եւ զը-
մուռս և կնդրուկ մաքրութիւ վարուց ամենայն փոշեաց
անուշից իւղովքն զանգեալ՝ անդստին և այսր յառա-
ջաբերեաց։ Դանիել զկենսատու մահու քո, Քրիստոս
Թագաւոր երկնի, 'ի վերք քան զօրինակ կոչումն ձայնի
զայս անուանագրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի վաթ-
սուն և հինն եօթներորդայն սպանցի օծեալն, և օծեալ
առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց։ Ուրագակիր աշտանակն
Զաքարիայ Աղդովայ՝ որ 'ի Բաբելեայ իւղայն բարե-
բաշխ բացատարութեամբ 'ի մասուանս եօթանց առաջա-
դրութեանց գնդիցն վառելոյ՝ 'ի ջահէ անտի զորութիւ
անեկամտաբար վիճակաւորեալ, զ'ի քոդ լրութի 'ի
մեզ փրկութի և օծելութի գերաբնապէս նախագիտու-
ցեր։ Զոր ըստ օրինին անտուստ դուշակմամբ 'ի խո-
բանին որ 'ի տաճարին՝ ամենընդեղ իմն կրթութիւ սո-
վորաբար մատուցեալ լինէր, պանք բաղարջնծայք և
նաշիհք իւղովք խառնեցեալք, և զուարակք եղանց
իւղարկեալք, և տիրական անուամբ ձայնեցեալք, և
հաւուց ոմանց թաթաւմամբ յաղագակից ճարպին 'ի
յարիւն, այսր խորհրդոյ առձեռն տեսակք և նշանա-

կիչք յարմարականք քեզ, միածին ծնունդ օրհնաբա-
նեալ մեծիդ այ. միայն դու օծեալ նորոգ և զարմանա-
լի՝ ինքնութեամբ համայն էութեամբ խսկապէս լըր-
մամբ ամենայնիւ անպակասելի։

Թ. Յս զի՞նչ իցէ բազմապատիկս նշանակել առ այս
մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ոչ ճաշակել զքեզ,
քաղցրութի՛ւն. իմանալ քեզ զայս՝ թէ զի՞նչ իցէ իւրն,
եթէ ոչ զոխրութի՛ւն 'ի փայտն պարտեաց սովիմբ բը-
ժըշկեալ, ըստ սաղմոսողին, զուարթ գործեսցես. և
զի՞նչ պարարտութի՛ւն, եթէ ոչ զկերակուրն մահու սա-
վաւ մուռասցուք լցեալ 'ի սմանէ. և զի՞նչ օծութի՛ւն, ե-
թէ ոչ զմխրոյն թշուառ տեսութի՛ւն 'ի ձեռն սորին փո-
խարկեսցուք 'ի պայծառութիւն յաւէժ ուրախութե՛ն,
անուամբ քո փրկեալ յոգի զըրութեան՝ հօր անուա-
նեսցուք. և զի՞նչ արդեօք մարգարէին հոգեւոր ըզձա-
կանութի՛ւն ամենատենչ բաղձանացն իցէ իմանալ, որոյ
ծերութիւնն առակի 'ի ձէթ պարարտութեան, և կամ
օծանելն իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն, եթէ ոչ
զհին խարդախութի՛ւն ազոյն սատկութե՛ն 'ի մահ կործան-
մանն կենդանարարեալ դեղովս այս կենաց՝ պատսպարեալ
օժանդակեսցես. և զի՞նչ ճրագին լուսաւորելոյ շնորհ-
հակալութի՛ւն, եթէ ոչ 'ի մէջ իմն անյուսութե՛ն մեղայն
միգի և կուսաշնութեան խաւարի՝ կերպակցապէս մի-
ութեամբ 'ի յիս Յմմանուէլ. և կամ զի՞նչ մարգարէն
ճաճանչեալ 'ի սփոփանս զուարթարարս օրհնութեան՝
նշանակ յայտնի վայելչապէս ոմանց աւետ, օծցին իւ-
ղով 'ի մրրոյ մարդելոյ. և կամ իմաստունն 'ի դիմաց հար-
սինն ասէ օրիորդացն, հաստատեցէք զիս իւղով և գե-
ղեցկաղարդ խնձորով յարկեալ ծածկեցէք, և 'ի պար-
տէզ իւղենեաց տածեալ գրգեցէք, եթէ ոչ այսր ահա
ընտրական նիւթիւ հոգւովդ քո լցեալ՝ 'ի սոյն լոյս տես-
ցուք զանեմանալիդ 'ի մեզ բարձրութի՛ւն գովեալ։ Յս
արդ քեզ, միայն խնամակալ, պատճառ բարի բնաւից

եղելոց, ձեռն համբառնամ տարածմամբ բազկաց, ե-
բիկամանց գործակցութիւն, սրտիս հեծութիւն, լեզուիս
և շրթանց ձայնարկութիւն. լուր ողորմութիւն, տէր,
պաղատանաց խնդրուածոց առ քեզ կարդալոյս. շնոր-
հաւորեալ այսու պարգեւօք՝ գոհաբանութիւն քեզ վեր-
ընծայեմ, հղօր ահաւոր բարձրեալ անքնին, անսկզբ
փափաքմամբ միշտ համբուրեցեալ, սուրբ սուրբ և մի-
այն միշտ ՝ի՛ր, օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար
երգաձայնութիւն։ Ինձեռեա առաւել բարերարութիւն
՝ի սպառ վրիպելոյս. տուր յոյս քաղցրութիւն՝ ոչ մասին
միոյ մատուցման լուսոյ արժանաւոր ինչ հանդիսելոյս,
լայնել քեւ, բարի, զնրբութիւն ծածուկ խորհրդոյս,
գրգռութիւն խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ Դաւթի,
ընկալաք ՝ի՛ն զողորմութիւն քո, և զծածուկս գաղտ-
նեացդ անտեսից՝ իմաստութիւն քով յայտնի արարեր։

Ժ. ԼՀ արդ մեծութի՛ քեզ, ամենակալ առատաձեռն
անմուաղելի, ամենատեսիլ առ ՝ի գթութի՛ն, մշտայոյ
ժար ՝ի բժշկութի՛ն, զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մեր-
ձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս զհրաշս անճառս
քումդ սքանչելեաց ահաւորութե՛ն։ Դանզի զոր երկին
՝ի՛մ բարձանց՝ երկրիս լայնութի՛ն և անդնդոց ներքնոց
խորութի՛ն՝ ծովուց բազմութի՛ն ոչ զօրէ տանել, այլ իբր
զգայղն ՝ի մեծէ բերի, ՝ի փոքր գոյս տեսականեցեր զօ-
րութի՛ն՝ սահմանեալ ճշմարտապէս անհրապուրելն. զի
մի նորոգ իմն երեւելով յայլ էութի՛ն՝ առ աչս հարե-
ւանցի երեւականութիւն ինչ վարկանիցի, վիրաւորել
քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մտաց։ Դանզի
որպէս մարմին քեզ հաւասարապէս, օրհնաբանեալ որ-
դի ՝ի՛ն, իսկութի՛ն և ոչ օրինակ ՝ի յարդեանցն ցորենոյ
արարչապէս միշտ հանդերձեցեր, և կայլակ կողեղ զա-
ւրիւն խաղողոյ, և արդանդ կենաց հոգեւոր ծնեղեանն
զաւատութի՛ն ջուրց յոլովութի՛ն, նոյնպէս և զհոգի ան-
մահիդ փչման՝ սովաւ և ՝ի սոյն արդիւնաւորեցեր. եր-

կուՆք կենաց՝ որոյ կերպարան յառաջ եկեալն և ոչ հե-
թանոսութիւն է փոխարկութիւն, որպէս ոչ տեառնա-
գրութիւն խաչական փայտի ինչ երկրորդութիւն, նըստե-
ալոյս յերկրի խաւարի ըստ նմանութիւն քո, տէր, ծա-
գեցեր։ Բանզի յայս կերպարան շնորհի զանպակաս լը-
րութիւն անհասիդ յայտնեալ աշխարհի լուսաւորեցեր,
զի մի տնանկն կարօտասցի և մի ընչեղն բարձրամտեսս-
ցէ, ըստ օրոյ հաւասար բաշխման և լուսոյ արեգա-
կան տարածման և ջրական վտակաց զեղման. զի հաւա-
սարապէս բաշխիւր երկրածնաց մանանային զուգա-
մասնութիւն՝ փոքունցն առաւել քան մեծամեծացն։

ԺԱ. Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութիւն խորին խորհրդոյ
և 'ի բնուստ անտուստ հրաշապէս ունի զթարգմանու-
թիւն. որպէս զի ոչ երկմիտ ինչ շութափութիւն անհաս-
տատապէս զտեղի փոխէ, և ոչ նենդողաբար զինա-
կութիւն ինքեան լքանէ. քանզի ոչ վերջնականօք ա-
ճառովք հեղբի, և ոչ յընդդիմակայէ ումեքէ ողողեալ
արտաքս ելանէ։ Այսն զի որպէս պատահումն գունոյ
յեութիւն մարմնոյ անփոփոխ իմն և անհրաժեշտ, որ
գոլովն գոյացուցանէ և ոչ գոլովն ապականէ, այսպի-
սեաւ իմն յարմարութիւն իւղոյս զօրութիւն անդստին 'ի
յիւրոց անտի կերպարան զառեալն ունողի միասնական
զուգութեամբ ընդ մեզ խակ կցորդեցեր, տէր Յիսուս
Քրիստոս, ընդ իրին գոյի և զօրինակն լծակցելով.
քանզի զանիմանալին տեսութիւն աչաց և մտաց ըղձից
'ի դէմս բերեալ կերպաւորեցեր, 'ի պտղոյց երկրի ճշն-
շեալ մղելով զարմանալեօք հրաշագործութիւն մատակա-
բարիլ մեզ պատրաստեցեր։ Այնաւանդ զի ոչ յոլովից
խառնից 'ի մի եկելոյց խմբակցութիւն զանազան ծաղկանց,
ըստ հնոյն և ստուերին բազմաբուրեան այլայլութիւն,
զայս իւղ օծութիւն հրամանատրեցեր, այլ իբր զօրինակ
փոխեալ զայն առ այս՝ դու ինքն խառնեցար 'ի սոյն
մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոյ։ Որ թէպէտ անճառ են

համեղութիւնք քումդ անուշութե՛ն, և ընդ օրինակաց երիք ոչ համեմատի, այլ ծաղիկ դաշտի և շուշան հովտաց և նարդոս ընտիր և եղեգնախուռնկ խառնեալ հաղուեալ, յարմարութիւն հոտոց քրքմոյ՝ փիթեալ ողկուզաց և աղնիւ գինւոյ, ոչ սոսկ քան թէ իւղոյ միութիւն պատշաճապէս օրինակեցար փառաւորեալ անուանդ անքննին, որ զամենայն ընուս, և յիրի խմեալ ամենեւին ոչ կարօտանաս։ Ուստի ոչ շփոթելովք՝ ի հակառակաց բռնադատութեաց բաժանեալ կամաց մեկին առակի, այլ՝ ի սիրոյ հաւանութենէ ՀԱԾԱՊԷՍ՝ ի մէնք պարարիս, վասն մեր ըստ մեզ առ ՀԱՄ վայելչական նմանութի օրինակեցեալ. առ որս լոյս բարի և հուր ջերուցիչ, տասպ սիրոյ առանց մասին ինչ շնչման անգթական սառնացրութեան այս զանգուած նիւթոյ կաթուածոյ ձիթոյ մաքուր մուտ տեսեալ իմանի, որով յիրաւի սովաւ՝ ի յԱԾ է միանալն։ Ընդ Սողոմոնի օձելոյ որդեգրեցելոյ ՀՅ երգեմ բերանով հարսին երկնաւոր փեսայիդ բարեբան գոհաբանութի, համբուրեալ՝ ի յիրաձքս մուտ զհոտ իւղոյ քոյ քան զՀԱՄ խուռնկ, և իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունողն, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն և ՀԱԾԱԲԱՆ աւետարանչին, զհետ քո՝ ի հոտ իւղոյ քոյ ընթացուք լուացեալ զերեսս ջուրքք կենաց, որ՝ ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օծեալ զգլուխս անախտական իւղովդ երկնայնով՝ յանդիման եղէց քեզ ուրախութեամբ, զուարթապէս և ոչ տխրաբար։

ԺԲ. Այս իւղ խնկելի պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ օծումն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից գաղաթան նպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տերունական կենատու խաչիւդ տեառնագրեսցի։ Այն իւղ զարմանահրաշ օրհնութեան լուսոյ զհրեայն և զհուժն՝ զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլանացին՝ զդուժն դժնէաբար և զարհօրատեսակ շանագլուխն

սոսկալիթիւար, զոհէրն ազատ և զտարուէին ծառայա-
ծին՝ քրիստոսեան արարեալ, անուամբ քո կնքէ, և հո-
գւոյդ ՝ն ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի հարազատ որ-
դի հաստատէ։ Խազմօրինակ են սոքա արուեստից
տեսմունք յարմարեցեալք նախ նիւթոյն, ապա զօրու-
թեանն։ Քանզի իբր անօթ փայտեղէն մինչեւ օծեալ
լցէ՝ դիւրաբար հերձի և անօգուտ եղեալ անպատուի,
նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սովաւ՝ հեշտեաւ խորտա-
կի, և մեկուսի եղեալ առ ՝ի քէն՝ ոչ լուսաւորի։ Պատն
սա քո, Յա՛, որով զհրաշալիսն զարմանագրես. քանզի
իբր անգծելի կազմուածք կարծր պահպանեալ՝ ամե-
նապատրաստն շրջարկուածք պաշտպանեալ ծածկէ յայ-
լազգունակ խրթնի եկամտից. մինչ զի այսու մաքրու-
թեամբ թաթաւեալն ՝ի սմա ոչ ներկի արեամբ, և ոչ
տխրատեսակ երփնիւ պղպղի։ Կա զի և թափանցանց
ինն խառնուածք հոգեպէս ընդ թանձրութիւն մերոյս
գոյութեան մտեալ անցանէ. զի թէ անէծք սաղմոսո-
զին ձիթոյ առակաւ ընդ ոսկերս չարին համայնիւ բաշ-
խի, որչափ ևս հոգիդ սոյն ճարպով լուսոյ զանազանեալ
ներքնոյն տեսակս կենդանարծեալ ողջացուցանէ, ազ-
դումն տուեալ ՝ի խորոց անտի շնչման հագագին՝ մին-
չեւ ՝ի սպառուած ծայրին եղերաց զընտուն ընկղմէ ըղ
յիշատակ մարմնոյ մահուն արկածից. քանզի կենդա-
նական զօրութիւն քո միշտ ահաւոր, տէր Յիսուս Քրի-
ստոս, ՝ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ։

ԺԳ. Այս օծումն բարետեսիլ և առ բռնամարտիկ
մերկամրցանակ ըմբիշս իբր զօրաւոր հնարից կերպա-
ռան ճգնաւորական անընմբռնելի ձեռաց ներհակին օ-
ինոք պաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ահարկու։ Քան-
զի յաքնապաճոյճ պճնութիւն բանին Յղեկիելի առ ի-
մանալին Փարաւոն, հենգնաւոր առակագրութիւն ողջ
բանանօք շարայարմարեալ, յորժամ եղեր, ասէ, և
հանդերձեցար ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր արձանքն

հրեղէնք հաստատեալ կառուցան։ Օրհնաբանեալ ա-
հաւորութիւն ամենակալը ձեռնկալութեամբ, որ միշտ
անձառ ես բանից և գերազանցեալ քննութեց, որ ա-
ւետարանաւն կենաց խնկիս յարակայ երբ նորածին օ-
ծեալ 'ի քաղաքի Դաւթի, և 'ի քահանայապետին հարց-
մանէ, դո՞ւ ես օծեալն որդի սրհնելոյն, և յերանաւորն
դաւանութեամբ Պետրոսի օծեալ միայն որդի այ կենդան-
ւոյ, և յապահաւատ քննողայն, եթէ դո՞ւ ես օծեալն,
ասեն, ասա մեզ համարձակ. և 'ի կանոնականացն քոց
հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տէր ամի. և Հերոմ-
դէս յառաջ քան զսոյն զօծեալդ անուն յայտնապէս
հարցեալ. և զնա՞դ գրեն, դու իսկ ասացեր, զօծեա-
լըն այ զտէրն Դաւթի զանսկիզբն որդի՝ ժամանակաւ
որդի։ Բանդն այսպէս ընկալաք վայելչաբար զայս թարգ-
մանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայրն կատարման խորհրդ-
ական կոչմանն՝ վիճակ քրիստոնէից նախապատուութեան։

ԺԴ. Այնքան ունի ահաւորութիւն միանդամայն և
սրբութեամբ իւղաւորական խնկաւորութեան սոսկալի անուն
օծութեամբ, մինչ զի ոչ է համարձակել ուրուք յերկ-
բայնոցս ամբ անուանիլ՝ այլ ամբային, նոյնպէս ոչ բերել
մարմին զԲրիստոսդ անուն անձին համարել, այլ ըզ-
քրիստոնեայն. անտանելի նախնւոյն մեծութեամբ մկրտչին՝
ջուրբ զհոգին հրաւիրողին. քանզի չեմ ես, ասէ, օծեալ-
ըն, այլ առաքեալ առաջի նորա։ Այսպէս շրջէին, ոչ
բանն ազդէ աւետարանչին Մարկոսի, առաքելականացն
լծակցութիւնք, երբ ազգակից հարազատ ձեռնդ այ՝ ա-
սու վարեցեալք. քանզի իւղով օծանէին և առանց
մարդկային հնարից անուամբ քո բժշկէին։ Վասն զի
որպէս խաւար 'ի լուսոյ և ցաւ յառողջութեամբ, գիշեր 'ի
տուընջենէ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ տի-
րապարգեւէ ամ չարին երևայթք մերժին խափանին և
բնաւին ամփոփին։ Բանդն ոչ ճանճք զաղբքդ և փոքր
զեռունք սարդից և ունկնամուկից երբ 'ի դեղոց մահու-

յայս նիւթոյ ապառեալ պակասին, այնպէս լուութիւն շնորհի օրհնութեան այն իւղ զօրացեալ՝ և զայս վանէ և զմուրհակս չարեաց ջրէ և զվէճիս մահու պատառէ։ Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութեան։ Իսկ է աւազակացն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ փրկութեան մատուցեալ տուաւ. եթէ անճարակ վերացն Յակոբայ և Իսրայէլի, այն իր պատուական յիշատակեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ Դաւիթ՝ իբր ձիթենի պտղալից ի տանն այ յուսով յարակայի, լքեալ զթլփատութիւն՝ անդատին զմկրտութեան շնորհ գուշակէ։ Իւ զի է ինձ զայսմանէ ճառել, և համայնին կարծել հասանել, որ և ոչ վերինքն զօրեն ձեռնարկութիւն ինչ բանի զայն խորհուրդ ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նըշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութենէ։

ԺԵ. Փառք քեզ միշտ և յաւիտ, անմահ թագաւոր, ի յայժմաւ երգեցեալ օրհնաբանութեաս, զոր արարեր և կատարեցեր առ իս, բարեխնամ գթած և երկայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայաղթող. անդատին ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչև ի լուութն ածեր զիսկուն ճշմարտապէս։ Դու լոյս խակ բնութիւն և արեգակն մըշտապայծառ, և զաշակերտացն դաս լոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամ երկրի ճառագայթիւք երջանիկ շնորհի նոցին լցուցեր։ Նկալաբ զիւղն անուշութեան յումեմնէ ի յատս՝ յօրինակ ընդունելութեան մաղթանաց առ քեզ, և ի միւսմէ պոռնկէ ի գլուխ՝ նշանակ սիրոյ գթութեդ առ մեզ. մշտապատաք բաղձանօք անսահմանելիդ ի սոյն հոտոտեալ, մինչ զի ուխտիւ անփոխադրելեաւ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյնահրաման պատուէրս կենաց ընդ համօրէն աշխարհ քարոզել զսակաւաձեռն իւղոյն յարդաւորութի, զարմանս հրաշից լսողացն առ ապառնեացն յուսադրութի։ Դուք օծութի ունիք զսրբոյն՝ ասաց երջանիկն առաքելութեց, մեկնեալ զխորհուրդն որ ի մեզ զեղեալ յա-

ռաւելութիւն կենդանարարիդ անպակաս բովանդակութեան։ Լաւսոյ յաւէտ իմն յարմարաւոր և հանդուն-տիպ առ ի մանաւանն նմանութիւն լուսոյդ և հոգւոյդ սիրոյ՝ այս կաթուած օրհնութիւն ի վերնոյդ բարեբաստութեանց անսպառաբար սրսկեցեալ ի մեզ, և ասի լոյս, իբր զնախատիպ գոլ ստեղծուածոց և արարչութեանդ պատկերակից, որով զկաւաբ մթութիւն մեզոյց հալածես. իսկ հուր, զի յամենայն տարբ արարածոց հաւասարապէս ունի զուգութիւն ըստ էականին կշռոյ բաշխութիւն, ծածուկ և յայտնի, լուսաւ և ծանուցեալ. և եթէ ոչ ընդհարցի ի հակառակէն, ոչ յինքնասաստ յօժարմտութիւն բաղձայ բորբոքիլ։ Դարձեալ և օծումն, զի աբբայաբար որդեգրեալ ընդ քեզ ի ժառանգութիւն հօրդ մատուսցես. ողորմութեդ ազդակցաւ նկարեալ ի մեզ անեղծանելի՝ ի հանդերձեալ փառն փայլեցուք. դարձեալ և հոգի, զի մաքրեալ զարկածս խաբէութիւնն՝ որ ի բանսարկուին ներգործութիւն, նորոգ փոփոխմամբ հոգւով և ճշմարտութիւն հօրդ երկնաւորի երկրպագեսցուք, բեւեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հաւատովք, ամենապարգեւ։

ԺԶ. Ահա արդարեւ յաւէտ խոկապէս իւղս այս լուսապատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեսութիւն։ Վասն որոյ և Պօղոս իսկ պատշաճ վարիաւ ի ճառ դոհաբանութեն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեօք հանդերձ ի Քրիստոս Յիսուս՝ ՅՁԾ Է, որ և կնքեաց զմեզ և ետ զառհաւատչեայ հոգւոյն ի սիրտս մեր. և դարձեալ, մի, ասէ, տրտմեցուցանէք զՀոգին ՅԲ ՅՅ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան։ Պատկառելի և անվանելի օծութեանս յորջորջութիւն՝ իբր ի նորումս յաւէտ քան ի հնումն. քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին զսիրական անօրինականացդ սկզբնաւոր կրիցդ խորհուրդ՝ ճշմարտաբար վերաստահմանէ, ժողովեցան կուտեցան իշխանք ժողովրդոց վասն տեառն և վասն օծելոյ նորա։

Մարգարէութի մեծ տպաւորեալ զանսրբելի արեանդ պարտիս հրէախումբ չար մոլեգնութեն՝ որ 'ի տէրդ յանդգնութիւն, ոչ է որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալն տեառն և քաւեսցի. քանզի թէ և յաղգայնոյն սպանաւ Սաւուղ, այլ ոչ 'ի սպառ մերժեցան յամօթ և 'ի նաւխատինս ազգաց օտարաց, մինչև արեանդ այ հաղորդեալ գտան։ Դրաւական մեծ յիշատակի ապագայիցն ժառանգուն աղօթանուէր աղերսարկուի ասել սաղմոսիւն, վասն Դաւթի սիրելոյ քո մի դարձուցաներ զերեսս քո յօծելոյ քումմէ. և դարձեալ, նայեա և տես յերեսս օծելոյ քոյ, և արա ողորմութի ընդ օծելոյ քոյ։

ԺԷ. Ձեռին քո, Քրիստոս, երկրպագեալ պարգևաւորութի այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութի յաքքայութեն ճոխութէ ասէ մարգարէն 'ի դիմաց քոյ, տէր, քան թէ գտի զԴաւիթ ծառայ իմ և իւղով սրբով իմով օծի զնա։ Ուստի կիրթ իմն յիշատակաւ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութի, տէր Յիսուս Քրիստոս, ծանիցուք զքեզ անփոփոխ մշանջենաւորութիւն, թէ դու ես ամենայն՝ և յամենայնի միայն թագաւոր թագաւորութեց, և ճշմարիտ օծեալ իւղելոյ, փառաբանեալ երկրպագութք երէկ և այսօր։ Քանզի զոր օրինակ պատրոյգ թացեալ 'ի ճարպում ոչ երեւեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչեւ հուրբ լուցեալ վառիցի, սոյնպէս և այս օծուն լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ 'ի հանդերձեալսն ջահաւորի։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերեւուն, 'ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմարութք՝ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ։

ԺԸ. Այդ այսոցիկ պատճառ վերագոյն մասանց կեցուցչաց ճշմարտանայ արարչութեանդ հարազատաց, առանց որոյ ոչ է գրիչ Քրիստոսեան, և ոչ նաղովքեցի անուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս Յուդայի, և կամ խրախոյս բառնալ յանուն այ Յակոբայ, այս հիւթականութիւն օրհնութեն ձիթոյս, յորում սուրբ Հրրոր-

դութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհայ, շուք մերոց դիմայ, նկարագրութի երեսայ, բարեձեւութիւն պատահմանց, լուսաւորութիւն աչայ տեառնադրութիւն բբայ, վայելչութի այտից, զարդ կերպարանայ, պահպանարան շրթանց, հանդերձիչ կրօնից, յարմարիչ վարուց, շաղկապ հաւաքմանց, զօրութիւն անձանց, ուժգնութիւն դիմեցմանց, խափանիչ յուռթից, քակտիչ հմայեկայ, նահանջիչ ձեռնածուայ, խայտառակիչ կախարդայ, գտիչ աղանդից, բռնախոյեան դիւայ, փարատիչ ցաւոց, կատարիչ կընքեցելոց, տենչանք երախայից, անգնին արտաքնոց, հիացումն հեթանոսայ, նախանձարկու անհաւատից, մերկացուցիչ գաղտնեայ, յարգանք յեսանոց, փառք սարկայ, պճնումն կանանց, ամեցումն տղայոց, հրաշաւանք ծերոց, ձեռնադրիչ նուիրելոց, զգուշութիւն մաքրոց, պսակ թագաւորայ, ճոխութի արքայից, յառաջադրութի կայսերայ։ Բանդի զոր օրինակ ասան ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոցն մեծագնութե, նոյնպէս բարձրութի շնորհին 'ի մեզ սովաւ ծածկեցել յանուն քո, ՅԾ տէր ՅՅ ԲՅ, վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցել նշանակի։ Իսկ անուն իսկոյն անդստին 'ի նոյն յորջորջեալ կոչմամբ, ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտացւոց անտի սկսեալ, 'ի դէմս աստելով զիրին կերպարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր։

Սակս սրբալոյս իւղոն Միւռոնի։

ԺԹ. Բանդի միւռոնս այս օրհնաբանեալ, զոր մարգարէն կանխաւ լոյս աչայ գրեթէ զսոյն աղերսեալ խընդրէր, ըստ քերթութեանն բառի որ ըստ խորութեանն Հոմերոնի, թարգմանեալ իմանի, ինձ մայր. այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութի զօրապէս, և կայուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց լուծակաւնութի առ աւազանին լուսաւորութի. և իբրեւ զդեղ

մածուցիչ կաթին՝ ի նոյն ինքն յեղանակել զնդեալս իմ վայրագութեն, և զաղբերց հեղեղեալ մշտահոսութիւն։ Իսկ մառնամուտ՝ որ և այս միւռոն, ըստ այլում բառի ցուցանի. այս ինքն է՝ մթին, որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսական. որ և սոյն կոչումն դիմառութեն չէ օտարացեղ. քանզի արդարեւ յիրէ անտի անուն նշանակի. վասն զի անքնին է այս խորութեն յաւէտ քան զամենայն սրբուի սէց։ Զ.ի ոչ եթէ ջրոց օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հացի բնութիւն զսիրտն հաստատէ, այլ նորոգ իմն յարմարութիւն ի մասունս ազդողականացն անօրինապէս տեառնագրի. սակայն անհասութիւն վերնականաւ և զանուն ունի անքընին։ Բանզի որպէս ՅԾ իսկ և իսկ ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման փառաւորութիւն յեղանակաւ իմն անքաւութեն ի խաւար անդնին ծածկեալ իմանի, փակեալ արտաքուստ ի ձեռնարկութեց մերոց իմաստից, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ ի լեզուաց ոմանց ճարտարայ ի ճահ ճեմութեց դրականապէս անուանադրութիւն մեայլ առձայնի, վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութեան զիսկն գիտելոյ։ Իսկ զերկաքանչիւրս ՅԾ կանացն անդստին յինքեան հարստաբար տիրապէս ունի. քանզի ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպեալ՝ կրկին մեծանայ իւրոյ այս նուիրեալ ամենաբուրեան ազնիւ կնդրկաւ. վասն զի ՅԾ մեր հուր ծախիչ է ըստ Մովսէսի, և դարձեալ լոյս է ըստ Յովհաննու. ուստի և Լուսայի ճշմարտապէս զսոյն ակնարկէ, եղեցի, ասէ, լոյսն Իսրայելի ի հուր։

Ի. Դարձեալ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս առ ի նոյն պատկեր յայտնութեան իրի. վասն զի ոչ մոռանամ զիմն նոցկութիւն՝ որ ի գթութեէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերատին գովեստիւ օրհնել. քանզի Մեռայ, որ է դառնութիւն, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ստուգա-

բանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռելութեան աղգակցութիւն։ Բանդի այսու օծմամբ հոգեւորականաւ խղեալ կամ հատեալ 'ի սնոտիասէր մահակերպարան սաղտկազազրական հեշտութեանց հակառակողին, որ օդախոնաւ մեղկութիւն զքնարս ձայնատարական և կամ զարկուած վերածածկութիւն մղնարհեսս ուժգնաբարբառ խրոխտահնչական կազմուածոյ թմբկիս գործակցուն ջրայիր իմն գիջութիւն անվայելուչ թուլադաշնակել՝ 'ի ստորեւ կորստեան քարշէ զօրինակ մերս դոյսուն, կապիմք յուսով վերստին դարձեալ ընդ անճառ խորհրդոյ խաչի քո, Քրիստոս, մկրտեալք 'ի մահ կենդանւոյդ՝ անվախճան կենացդ սովաւ հաղորդիմք, 'ի քեզ իսկ ոճ համայնիւ խրախուսեալ 'ի սպառ ամենեւին անհատուածելի։

ԻԱ. Այս իւղ զդրօշեալն քառակուսեան յանուն քո, Յիսուս, նշանի բարձրելոյդ հաւասար հասակ. շնորհ ընձեռեալ զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուցչիդ նոյն անվանելի փառաւք պսակեալ մեծացուցանէ։ Փայտ անուանի իւղոյ օրհնութեան, ըստ մարգարէին կանխաձայնութեան, զի հասարակաց կաղմեցեալ բուսոց անտառաց զօրապէս ուղղեալ՝ 'ի խակութիւն չարին արկածից և օտար կարծեաց 'ի ստեղծողդ վերաբերեալ առ նոյն նիւթս կենաց հասուն ներգործէ։ Զի և որ 'ի մեզ մտիցն պատուհանաց մշտաբացիկ թափանցանցութիւնք՝ յանուն մեծութեան ահաւորիդ զօրութիւն 'ի խոհական իմն համեստութիւն քեւ տեառնագրեցեալ առ 'ի յղղձակերտ օթեւան հոգւոյդ՝ անազդելի պատրանաց չարին խաւարահոդմ խարդախողին, այսու լուսով զսպեալ ամփոփիմք 'ի նուագ գոհութիւն երեկորեան պաշտաման ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օրինակ վառման շնորհիդ որ 'ի մեզ։ 'ի սոյն յիշատակ փրկութիւն բարեացն սովաւ անկեցեալ ծագի, և ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի, 'ի սպաս ընթրեցն պատրաստութիւն յետնում գիշերի 'ի մեծիդ գալստեան. ահա զայս լոյս

ճրագի համարեալ 'ի կիր արկանեմք։

ԻԲ. Դարձեալ ըստ գծագրացն գումարութիւն քան և ջրիցն շարագրութիւն՝ որ յայլփափեռաց անտի վերաթռուի մինչև 'ի քանեերորդ երկրորդն կարգի, յորում զայս խորհուրդ խորութիւն անտուստ թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին ջամբել պատրաստեմք ամենակազմ յարմարութիւն. քանզի յութանեերորդէ անտի գրոյ 'ի ջրերքհարիւրն փոխաբերեալ՝ ստուգաբանօրէն քննութիւն ընդ ձիթոյն անուան նիւթ ճշմարտագրի. որ է կերպարան արդեան խմորոյ յինքն բերողի զանգուածն զօրեղապէս. որոշակաւն 'ի յոլովէն պարադայի, քան թէ 'ի նոյն իրն դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զամ առ ինքն վերաբերել աձեցուն առնէ։

ԻԳ. Այն իւղ հեղութիւն միշտ համբարձման և խոնարհութիւն օրինակ և նմանութի, առ ումն կակուղ պատառաւ մատուցեալ ջամբի, հարթակշիռ և բարեյարմար բանի կերպարան. իսկ համայնիցս լուծականաց հոսանուտ և ստորածորելի նիւթից գերափառ վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. քանզի և յաման ինչ մորթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ դիւոյ ձեւոյ և կամ ջրոյ թացութիւն մեղկէ, այլ 'ի սահման պատշաճին պահէ։ Այսպէս ընկալեալ զքոյոցդ բարեաց անհաւասար առաւելութի, որպէս ՅՈՒ կենդանւոյ, զորբանուէր այս օծելութի 'ի ճակատ դիմացս արեամբ քո գրեմք, և 'ի բընութի ընչոյս հոգւով քո տպաւորեմք, հաւատացեալ խորհրդով մտացս, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութ 'ի տարածումն յոգնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակութի՝ պատուղ իւղոյ ընծայեալ զլոյս 'ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն։ Այս ճարպ հոգեւոր երջանիկ և վերնանշալ 'ի դէմս երեսաց իմս պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահաւորեսցի։

ԻԴ. Այլ քանզի իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծ զօրութիւն արագ սլացմամբ 'ի թեւս թեթեւս մտաց

պայմանի, անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից անհուն հետեւման անհետ փախստեան՝ լայն իմն միջոցաւ 'ի սպառ որոշեալ, փակեցաւ յինէն, ոչ օրինակեցաւ կցորդաւ, ոչ նմանեցաւ զուգամասնութիւն, ոչ սահմանեցաւ ձեւակերպութիւն, ոչ կշռեցաւ ընկերին չափով. այլ ահա ընդ ոճեան խաչիդ նշանի հաւասարութիւն աւրեան կեցուցչիդ հոգիապէս գերազանցեցաւ։ Եւ արդ օրհնեա զմեզ, տէր, սովաւ և 'ի սոյն. եւս և անուանդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր և զարմանաւոր, 'ի գովեստ փառաց անճառից մաքրակրօնից բուրվառաւ խնկեալ, սուրբ, սուրբ, անքնին, անպատում, բարձրեալ, ողորմած, վերերգեալ, ճշմարիտ, բարերար և սուրբ, արա սովաւ փրկութիւն, տուր և քաւութիւն, պարգեւեա բժշկութիւն, հանդերձաւորեա շնորհ, աւասատաձեռնեա երանութիւն։ Յօծումն այս ձիթոյ երկնանձրեւ լուսոյ անարատ գտայց. յիւղեալս այս թեզան բանաւորական մի մտցէ և մի գրաւեսցէ տարաբանութիւն աղտոց մեղանաց՝ շաղախել երբէք զոգւոյս կերպարան։ Յղեցի սոյն ինքն որոց մատչին օծանիլ սովաւ հարմնապաճոյճ պանծանօք պճնել գեղայօրէն նբ վայելչութիւն՝ երջանկապէս յոգի զարդարեալ։ Յղեցի հուրս այս լուսափառ և ոճծաձիր՝ մերձեցելոցն 'ի սոյն ընտրութիւն՝ մուխ կրկնեռաց և բարեփափաք ջերմութեան այլ յօրինուածոյ, որով ամենայնիւ ամենապատրաստ պնդութիւն՝ 'ի կարծրականութիւն անսասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ արձանացայց 'ի քեզ հաստատեալ աներկմտելն։ Լցեցի նշանակ վերնամրցանակ այսր պարգեւի սովաւ վառելոցն, ոչ ողողիլ ջուրբ, ոչ այրիլ հուրբ, ոչ ցրտանալ 'ի սառնութէ, ոչ փնասակար հողմով շիջանիլ, ոչ աղտեղիլ յուրական ինչ պղծութէ, ոչ զպահեալն՝ չարին մատնել, և ոչ 'ի սառբեւ ելիցն զմիթերս գանձուն կենաց յիմարաբար արտաքս հանել. ոչ անպատապար մնալ 'ի թեւոց քոց օգնականութէ, և

ոչ զեւացեալն 'ի մեզ օծութիւն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ։ Այլ եղկցուք քեւ 'ի սոյն հրացեալ, սովիմբ պաբարեալ, սուաւ լուսաւորեալ, այսու արդարացեալ ազատացեալ պսակեալ և թագաւորեալ։ Այլ քեզ միայնոյ միայն օծելոյ յամենեցունց օրհնութիւք երգոց, աղերսանք լեզուաց, հնչմունք ձայնից, յաղթականութիւնք դովեստից, բարեբաստութիւնք շնթանց, սրբաբանութիւնք սաղմ սաց, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ յաւտեանս յաւիտենից. ամէն։

Այն իմ ձեռնարկութիւն 'ի սրբութիւն, և այս արձանագրութիւն 'ի սրբութեանցն սրբութիւն։

ԲԱՆ ՂԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ

Ա. Աստուած յաւիտենական, բարերար և ամենակալ, ստեղծիչ լուսոյ և յօրինիչ գիշերոյ, կեանք 'ի մահու և լոյս 'ի խաւարի, յոյս ակնուանողաց և երկայնմտութիւն տարակուսելոց, որ ամենարուեստ իմաստութիւք քո դարձուցանես յայդ զստուերս մահու, անանուագ ծագումն և անմուտ արեգակն. քանզի ոչ զօրէ ծածկել զփառս տէրութեան քո խաւար գիշերոյ. որում կրկնի ծունր երկրպագութեան ամ եղելոց երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց. որ լսես զհեծութիւն կապելոց և հայիս յաղօթս խնարհեալ և ընդունիս զանդրուածս նոցա, աստուած իմ և թագաւոր իմ, կեանք իմ և ապաւէն իմ, յոյս իմ և վստահութիւն իմ, Յիսուս Քրիստոս ածդ ամի, սուրբդ հանգուցեալ 'ի հոգիս սրբոց, միսիթարութիւն վշտաց և քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամ յառաջ քան զլինելնոցա. ա-

ռաքեա զպահպանողական զօրութիւն աջոյ քո և փրկեա զկս յերկիւղէ գիշերի և 'ի դիւէ չարէ։ Որ զի զիշատակ սոսկալի և սուրբ քո անուանդ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ ըղձութեամբ շնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։

Բ. Լու 'ի դրոշմի խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ՅԾային ա-բեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ սրգե-գրութեան զմեզ մկրտեցեր, և 'ի փառս պատկերի քո նկարեալ յօրինեցեր, այսու պարգեւօք ՅԾականօք ա-մաչեսցէ սատանայ, քակտեսցին մեքենայքն, բարձցին որոգայթքն, պարտեսցին մարտուցեալքն, պակասես-ցին զէնքն սայրասուրք, մերժեսցի մէգն, փարատես-ցի խաւարն, մեկնեսցի մառախուղն։ Խաղուկ քո հո-վանասցի, և աջ քո կնքեսցէ. վասն զի գթած ես և ո-ղորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց։ Լու քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշ-խանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԴԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Ա. Երեգակն արդար, Ճառագայթ օրհնեալ, լու-սոյ կերպարան, փափաք անձկուէ, բարձրեալ անքնին, զօրեղ անպատում, բարւոյ բերկրութի, յուսոյ տե-սութի, գովեալ երկնաւոր, Թագաւոր փառաց, Որ ա-բարիչ, խոստովանեալ կեանք։ Լու արդ զթերութիւն վրիպանաց բազմասթալ ձայնի եղկելոյս ամենաղօրդ բա-նիւ լցեալ մատուսցես յաղերս հաճութի հօր քում բարձրելոյ։ Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անիծից, կեր-

պարանեալ զիմ նմանութեամբ, ամենեւին կենաց օրհնութիւն, վերնոց և ներքնոց բարեխնամող տեսուչ համայնից։ Ի թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ, ՝ն և տերդ բոլորեցուն, ոչչափ հաճեսցիս առաւել և այժմ վանդաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս միշտ աղօթելով ազդակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ՝ առ համապատիւդ քո հայր։

Բ· Լու վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճութեի կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վասնդք մեղուցեալ դատապարտելոյս, թողցին պարտիքն, ապաքինեսցի ամօթն, մոռասցին պատկառանքն, բարեգործեսցին դատակնիքն, սատակեսցին որդունքն, վերասցի լալն, հանդարտեսցէ կրճումն ատամանցն, ըսպառեսցին ողբքն, հատցին արտասուքն, մերժեսցի սուգն, հալածեսցի խաւարն, վատեսցի հուրն սատակութեամբ, հեքքեսցին տանջանարանքն բազմօրինակք։

Գ· Լիկեսցեն գթութիքք կամողիդ և պարգեւողիդ կենաց ամենից, ծագեսցի լոյսդ, արագեսցէ փրկութիդ, հասցէ օգնութիւնդ, ժամանեսցէ այցելութիդ, կանխեսցէ ցողդ ողորմութեամբ, յառաջեսցէ արքունսցէ զանդատանս պասքեալ՝ անկեալ ոսկերացս թշուառութիւն 'ի վիհն մահու· ծաղկեցուսցէ պտղաբերեսցէ բաժակդ երկնաւոր արեան կենարարիդ զերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ, որ անծախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց։ Ի ամենայնիս մահացեալ հոգիս մարմնոյս մեղաց՝ շնորհօք քո, գթած, 'ի քեզ զօրացեալ քեզ նորոգեցայց, զատեալ 'ի մեղաց անմահ կենդանութիւն 'ի յարութեն արդարոց, հօր քում օրհնեցել։ Ընդ որում քեզ փառք, և հոգւոյդ սէր բարեբանութեի վայելչական գոհութիւն, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն։

Վ. ԱԽԱՆ

ՅԻՇՄ ՊԱԿԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԻՍ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ՍՏ հոլովման ընթացից ամանակաց յառաջ շարժութեան, որ ըստ լաստատարն նշուլադեղն արփիա-ճառանչ լուսակիրն օրակշիռն մշտափարատն ակնապա-բար ականն արեւու՝ ստեղծականն արուսեկի, որ համ-բարէ հոլովէ կուտէ ամաց յոլովութի 'ի չափս գարուց շնչասպառ և կենդանաւորոգ առուղեկան յաւիտենիս, 'ի յաւարտումն կատարման ինքնեռակ յորելենին, 'ի ըս-կիզբն պակելոյ մտի տասնեկին յաբեթական ասհմիս տումարի, յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զինի գալըս-տեան 'ի կայս և 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց ա-րեւելից՝ յաղթող և մեծ կայսերն Հռոմայ Ինալի, յորժամ ընդարձակ և մակագաւիթ կանոնաւ սիր-տարածէր՝ լիսահման և անխորոց 'ի ստուարակար-կաս կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձգումն ձեռին և յան-խրզելի լարս պարանաց երկարագունից՝ անթարթափ 'ի նոյն վերասլացեալ 'ի յաջ և յահեակ՝ սեպհականել յա-ւելուլ բաժինս մասանց վիճակաց խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւր. արդ 'ի յայնմ անդորրութե միջոցի, յորում եղերեալ ընդոանեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, ստացեալ հիմնեցի, կառուցի, կարգեցի, կուտեցի, արձանացու-ցի, դիպի, բարդեցի, կացուցի, ցուցի, հաստատե-լով 'ի հրաշակերտութի միագոյ իրի զբազմաստեղնեան դրուագս դրութե այսմ սոփերի արգասաւորի, ես Գը-րիգոր կրօնաւոր քահանայ, յետին բանահիւսաց և կրտսեր վարժապետաց, գործակցութը եղբօր իմոյ ընտ-րելոյ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝ Ղարեկայ մեծափառ և բարձրապատիւ ուխտի վանականի. որք իբրեւ զմի մարմին բանական 'ի յերկուց առ մի կերպարան շինելոյ դիմաց կենցաղավարելով, ոչ միայն հարազատք, այլ և միաշունչք միակրօնք համապատիւք զուգահաւանք, 'ի

քառից աչաց առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսեալք։

Ուրդ հայցեմք ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յոքնօրէն և ախորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ ի մաղթանս ուղիղս և ի պատկանաւոր խնդրուածս, սերոբն սիրով ի միտս բարիս. որով և դուք եղիջիք գերեալ ի մատեանս կենաց վերին դպրութեանն։

ՑԻՇԱՏԱԿ ՎԱՐՈՒՑ ՀՈԳԵԿԻՐ ՀՈՐԵՏՈՐԻ

ՍՐԲՈՑՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

ԱմենաՓԱՌՔ նշողիւք ճառագայթից շնորհաց հոգւոյն աստուծոյ՝ լուսատատարպայծառազարդեալ՝ հրեշտակն ի մարմնի սուրբն Գրիգոր՝ էր յանձեւացեաց գաւառէ վասպուրական աշխարհին. որդի տեառն Խոսրովու անձեւացեաց եպիսկոպոսի. ի ժամանակս կայսերութեան յունաց Վասլի և Կոստանդեայ. յաւուրս Ամենեքարիւմայ հայոց աբքայի, և ի հայրապետութեան տեառն Վահանայ կաթուղիկոսի։ Որ սնեալ ի կարգ կրօնաւորութեան ի վանս Նարեկայ, որում և եղեւ առաջնորդ, ուստի և հռչակեցաւ Նարեկացի։ Այն սա երկնահանճար վարդապետութիւն գերափայլեալ՝ մեկնեաց զՆրգն երգոց Սաղոմոնի. գեղգեղեաց զՊաւ խաւին, և զՆերբողեանսն ի նոր ոճաձիւն, ի համօրէն գունդս առաքելոց, և ի սուրբն Յակոբ մտնդնայ. և զԲարողս գանձից։ Այս բանապաճոյճ պերճամանութիւն գրեաց զսոյն զՂեբանս աղօթից ի խնդրոյ հայման հարց միանձանց, զոր թողեալ մեզ վերջին ժառանգութիւն անսպառ մթերից՝ փոխեցաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերիտասարդական հասակի, ի թուականիս հայոց՝ ԴՃԾԲ. և ամփոփեցաւ ի նոյն վանս Նարեկայ։ Իսկ յորժամ Ամենեքարիւմ աբքայ փոխեաց զտէրութիւնն ի փոքրն Հայաստան, ապա և միանձանցն Նարեկայ դիմեալ մերձ ի կողմանս քաղաքին Ակնայ և Տիւրիկեայ, շինեցին վանս յանուն Նարեկայ,

ուր բերեալ հանգուցին զպատուական մարմինն, թէ և այժմ է աւերակ, և կոչի ուխտ Ա.բրակայ, յորմէ լինին նշանք բժշկութեան 'ի փառս Աստուծոյ։ Որոյ ամենասուրբ մաղթանաց օգանդակութիւք արժանասցուք զմայրական տեսութիւնն այ. որում պատիւ փառաց ծնրադրական երկրպագութեամբ յաւիտեանս. ամէն։

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՑՒՈՅ ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ

Ա. Յ՝ՈՒՄԱՐՔ խմբից դասուց երջանկացն պատուա-սիրեն բիւրաբեղուն բանիւք գովեստի զսկզբնաղբիւրն կենաց գոյից 'ի կիսս բանից ըղձաձայնութեանց. և ոգի փողովք տաւղաք և քնարիւք զգայական սրտի շարժեալ զգործն՝ զգերաղանցեալն 'ի լոյս անմատոյց ուրախութիւք վերադրուատեն։ Յաւ զանձաւ արարչութեան հրաշաւ-գործ ամենասուեղծն տէրութիւն օրհնելով՝ պատճառ փառաբանութեան իսկութեան հաստչին զհատուա-ծոյս առնուն գոյութիւն. ոգի և ճշմարիտն բան ցու-ցանել, 'ի ստեղծանելն ինձ զայս ամ. քոյիք զօրաց դա-սուց երջանկացն օրհնեցին զիս մեծաձայն, և ամենայն հրեշտակք իմ գովեցին զիս։ Յաւ արդ եթէ հրաւիրայ և երագընթացն փառաբանչաք վերնաթռիչ պատգամա-ւորաք հոգիանիւթ և անեղծական կենդանեաքն նա օրհ-նաբանի. որ թէպէտ և նոքա վերհ են բնակութիւք կայից ստորիցս, և նշոյլ երկրորդ լուսոյ առաջնոյն, այլ սակայն յոյժ անտեսաբար տպաւորութիւք առ բնութիւն բարի բանին բարձրելոյ բարեզարդաբար բերկրանաք բերին. և որ գոհաբանի առ 'ի նոցանէ սուրբ ամութիւնն, լայ-նաձիգ հեռաւորութիւք և ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անջրպետ նշուլիւքն ծածկի 'ի նոցունց։

Բ. Այս զայն որ զանհան հրեղինաց ի հողեղէն յարին պարունակեաց, և զանձառն ի սերովբէից ըզ-գալի մարմնոյ յօդիւն պատեաց, և զկերակրիչն դասուց հրեշտակաց կաթնասուն սոսեամբքն դիեցոյց, որ երբ պատկանագիր ի ճահ գովեստից օրհնեալ պատուեսցէ։ Զմարմնարանն անտեսին և զձեմարանն մեծին, զտա-ղաւարն տիրական և զխորանն ճոխական, զխառնարանն ճաշակման անապական խրախճանութեան, զսրբարանն մաքրութեան և զընդունակն զդաստութեան, զնրպա-տակն կուսութեան և զօրինակն երանութեան, զհարս-նարանն անլուծանելի անժամանակականն փեսայի, ըզ բնակարանն հաճութեան կամաց անեղն ճոխութեան։ Զայսքան փառազարդ շնորհաց ընդունակն և ոչ նոքին ճոխութեանն օրհնառաք հրեշտակացն պարք ոչ պարան է պատուելժպրհին, թող թէ մարդ երկրային ի կշիռս չափոյ բերանոյ հողաղանգուածս հիւթոյ մսեղիս մարմնոյ. քանզի անճառութիւն անհասականաւ վերհագոյն ամենեցուն փակեալ գտանի. և ոչ զօրեն երկնայինք զա-բարչին անհաս անօրէնութիւնն զանքնին ծնող արժանա-պէս վերաքարոզել։ Քանզի թէ ըստ առաքելական ձայ-նին Պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յուսէքէ պատմի, ապա որ զլուսթիւն բանին էութեան ճոխութիւն յղա-ցեալ կրեաց ի մարմնի՝ զնաւրդ զնեսցէ շարժութեամբ շրթանց լեզու մարմնեղէն զնա ճանաչել։ Զի թէ դասք պեռութեանց անմահիկ վերհիկ վերնոյ բնակութեանն՝ եկեղեցեաւս յայս խորհուրդ խորին յառեցան, ապա յայտ է թէ մեծ է առ նոսա հիացումն սքանչելի գոր-ծոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւորացս բանից պատմութեան։

Գ. Այց սակայն երդեսցէ բանս որքան զօրեսցէ ի բաղձանաց սրտի փափագման՝ նմին ընծայ օրհնառաք փառաց տեսչութեան. նա զի թէ երկինք փառացն ոչ լինին պատմաբանք, և յանդրէն դարձ տարագրելոյ

տոհմին Յուդայի ժողովք ժողովրդոց տեսին զփառս ա-
նեղին, ապա այժմ յերեւել բանին 'ի մարմնի և լինել
մարմին ադամեան կերպիւ, հարկ է յոյժ ճահողապէս՝
ոչ միայն անմարմնոցն, այլ և զգայնոցս արժանաբար ըն-
ձականութիւն հնչել զձայն բերկրանաց բարբառոյ բա-
նից օրհնութեաց։ Քանզի խնարհ այս երկիր եղեալ
տիրակիր, գոտաւ լծակից ընդ ճծակիր երկինն վերին.
վասն որոյ խրախուսեալ հոգեւորական հրճուանաք եր-
կուցն դասուց 'ի մի խումբ պարու, ոսնս տարեկանս
փրկչին փայլման կատարեն, զգայական սեռս եղակա-
նաց, և անմարմին դասք հրեշտակաց. յերեւելիս տե-
սականաց, և յիմանալիսն ծածկեցելոց։ Ընդ որս և մեք
կցորդք այսօր եկեղեցի դուսաց վերինն յարկի երկնայինն
առագաստի, պարեմք հոգեւոր տարփմամբ՝ երգելով
քեզ ընդ երկնայնոցդ ձայն սրբասաց։

Դ. Ո՛վ ամենասուրբ արարչնկալ տիրուհի և ճծա-
ծին, որ զանտանելին երինի բարձրութիւն և երկրի լայ-
նութեան, ծովու խորութեան և անդնդոց անհասու-
թեան, զի՛ քեզ մարմնացեալն խոկութիւն էութեան յո-
ւրովայն անձուկ սուրբդ քում սենեկի կրել զօրեցեր։
Ա՛ռ որ հայեցեալ երջանկին Յովսայ՝ պատուաբանեաց
'ի ձեռ առակաց, զանբաւութիւն մեծին սքանչացոյց,
յումեմն դիմաց ասացեալ՝ եթէ չունիմ զնա, և զայլ
մէ՝ թէ չէ ընդ ինեւ։ Որում երգակցեալ վեհին Յով-
հաննու 'ի բանն Յայտնութեան ասէ հիացմամբ. փա-
խեաւ երկին և երկիր 'ի մի սասանութի 'ի դիմաց էին,
և տեղի ոչ գտաւ. քանզի արդարեւ յաւէտ անձկութիւն
ամփոփին 'ի բերուն բովանդակութեան արարչական բա-
նին հանգստեան։ Իսկ դու ընտրեալ 'ի զարմէ և 'ի
զանդուածէ մարդոյ զաւակի սուրբ ճծածին, սարաբ
զնա 'ի քեզ ախորժ հանգստեամբ կամայն հաճութեան,
եղեալ երկիր անձնական բանական բուսոյն, և զգայա-
կան անդաստան կենացն հացի, և վառարան բորբոք-

ման անշէջ կայծական, և փայր դալարաբեր հայրական ծոցածին ծաղկին, և ծառ երկնուղէշ անթարշամ խընձորին, և գործարան գոյութեան լուսատու մարգարտին, և լեառն արձանունակ երկրալիր վիմին, և այգ արփիսակիզն աստեղն առաւօտին, և յարկ դիտապետին բանական հօտին, և արքայարան լուսակերտ անմահ թագաւորին, և մայր կաթնամատոյց բնաւից ստեղծողին, և հարսն սրբուհի հօրն Քրիստոսի։

Ե. Խնդա և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհնութեամբ քումդ երանութեամբ բանագովութեամբ. խրախայիր և ձայնիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն, բերկրեալդ 'ի կանայս, բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհութեամբ, անկասաղարթ մարմնոյ ածութեանն խառնարան, իւղարան օծելութեան քրիստոսական անուշադրութեամբ. որ նախ քան զծնանիլ բանին առ 'ի քէն անթերի լուսանութեամբ հրեշտակական թեւոցն սքողմամբ ցանկալի կեալ պահէիր անաղտ անբծութեամբ։ Զոր որ հաճեալ հաւանութեամբ երրորդական փառք ածութեամբ, ճանապարհ արար հանդստեան. քանզի հոգին սուրբ եկն 'ի քեզ յօրինողն անախտ սրբութեան. և բարձրելոյն հօրն զօրութիւն մօրդ հովանացաւ, որդւոյն պատրաստեալ զքեզ ընդունակ։ Զոր որ բնակեցաւն էակիցն հօր բարձրելոյ՝ էր անժամանակ. և որ յօդաւոր մարմնով 'ի քէն ծնաւ՝ սկիզբն ունի էութեան նախ քան զարուսեակ. ուստի և զյօդաւոր մարմինն միակ՝ խառնեաց ընդ ածական բնութեանն իւր անքակ. և սեպհականեաց զանթառն հօր իւրոյ Դաւթի յաւիտեան, թագաւորեալ տանս աշխարհի և երկրիս քաղաքի. արկեալ սոցա ուղ ճանապարհի զփայտակերտն գործի՝ հանել 'ի կամարն երկնից տաճարի. և կանգնեաց զխորանն կործանեալ ադամեան մարմնոյն 'ի նորոգութեամբ շինութեամբ քրիստոսական ուխտին դաշնաւորութեամբ։ Զրդ այսպիսեաց բազմաթիւ և բարձրագոյն բարեաց ընդունակ և մատակարար միայն

դու մաքուր կուսութիւն էին խնկարան տիրուհի օրհնեալ սուրբ ուրախ ։ քանզի իբրեւ զնշուն խառնութեան խնկոց կնդրկի և զմուսի ընդ տաշխին և կաստիայի բորբոքեալ հրով մաքրութիւն, բարդեցեր զծուխ բուրման անուշահոտ սրբութեան ի հոտոտելիս ոյ և հօր հաճութեան ։ վարուք մաքրեալ, բարութիւն լցեալ, հեզութեամբ արձանացեալ, առաքինութեամբ կատարեալ, քաղցրութիւն ազնիւ բացեալ սուրբ ուրախ։

Զ. Խնդա և ուրախ լեր յարկ անճառ ծնեալդ ի քէն անեղդ ոյ, որ ի նմին յորդւոյն քո խնամոյ հրաշաղարդ փառաւք ամբարձար ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի լուսապէս, և թեւաւք թեթեւութեամբ հոգւոյն սլացեալ՝ յիմանալին վերաչուեցեր ի կայանս հանգչելոյ։ Ուստի և զանհասանելին իշխանական խմացման՝ զանկապտելին զդայութեան սրտի նկատման վայելս անտեսիցն անձնապէս հոգիագրկեալ, զանեղծին փառաց ճոխութիւն քեզ սեպհականեցեր, սուրբ ուրախ։

Է. Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն կրող արարչին առաքինութեան, որ սքանչելարուեստ հրաշիւք ներգործեալ քեւ ի մեզ զփոփոխումն մեծ արդասեաց փառացն ընդ փոքուն յեզանակիցեր. քանզի զանհայրն մանուկ մայրդ որդեպէս գերագոյնեցեր. և ըմբռնեալ բարձողաց ձեռացդ բաղկաք զանպարագիրն էակ մարդացեալ՝ ի համբոյր հպելոյ մատուցման շրթանցդ ողջագուրեցեր. որում՝ գոսաք մեք ժառանգակիցք աբրայ հայր զաստուած առձայնել ի ձեռն քումդ միջնորդութեան, սուրբ աստուածամայր։

Ը. Խարեհամբաւեալ ես մաքրութեան շաւիղ նախընթաց կուսից, որ զլրութեամբ ունողն գոյից կարօտաբար կաթամբ լցուցեր, և աչաց մարդկութիւն զանտեսան ի մարմնի ետուր նկատել. վասն որոյ զնմա բերան դոհութիւն ստացար քեզ օրհնաբանս անձկով տարփման, սուրբ ուրախ։ Լշրանեալ ես դու ի լեզուս անբիծս

ընտրական շրջանց ծաղիկդ Յեսուայ պտղոյն մեր կե-
նաց . որ 'ի դրուխթենէ խառնուխթեան քառ ից յեղանա-
կեալ տարերաց՝ անկցորդ մնացեր 'ի մանանէ հոգածնե-
լոցս հասարակաց . ոչ բերող ծաներուխթեան բնակակիր
համաստեղծս կարեաց , այլ քրովբէ օրէն հրաբերան
բղխող նշուլից : Լուսոյ երագ ընթացիւք հեռոց հե-
ռացեալ՝ 'ի վայրն անմատոյց յարփին վերին ընծայե-
ցար , սուրբ աստուածամայր :

Թ . Խրախացիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նայս , որ դժուարընդել դաստիարակաւն խաչի վար-
ժեալ կրթեցար . որդւոյ քոյ կցորդակցուխթք միատե-
ւական ժուժկալուխթք կրելով զերաշխէպ վշտաց ծնիցե-
լոյդ 'ի քէն տեառն՝ մշտաչարչարն մեռելուխթք անձնա-
տուչոր սօթով խարուկեալ . իբրեւ զորոշ անարատ քա-
հանայական նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մա-
տեար , ասրաբոյս և ստեւագիսակ գեղմնաբարձ մա-
քուր պատարագ . 'ի ճգնաւորական վարս ողջակիզեալ ,
քան թէ 'ի սրոյ հանդէս խողխողեալ : Ա՛ման այսորիկ
'ի նուէր քոյ զենման հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ ,
ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ , զմիայն արժա-
նիդ պատուեալ գովեին , սուրբ ճոմանին :

Ժ . Խրախացիր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նայս , որ 'ի կոյս և յանարօր արդանդէ բան բեղնաւո-
րեցեր՝ ցաւոց անիծից արմատ օրհնուխթե , հօրն Ա՛դա-
մայ որդի բերկրուխթե : Ա՛ման որոյ շնորհ ունելով քեզ
օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշխարհի , երանեմք
քեզ , սուրբ աստուածածին :

ԺԱ . Խրախացիր անբաւ բերկրանօք հարսն լուսոյ ոս-
կեզարդ զգեստուք պաճուճեալ , որ յօրէնս երկրայինս
աղցաւոր կրից՝ զերկնայինն ածեալ մատուցեր , և զան-
նմանն նմանեաց մասաղանդուած ազգի մարդկուխթեանս
'ի չափ հասակի գեղոյ գեղեցիկ զատեղն վայելուչ 'ի
Լիբանանէ մեզ պարգեւեցեր : Լուսոյ զպատկեր նա-

խահօրն 'ի քէն ստացեալ՝ նորոգ հաստատեալ, գոհա-
բանեմք զուրբ տիրամայրդ։

ԺԲ. Խրախայիր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետա-
ւորին, տաճար սրբափայլ. որ լուսով ՝ծածկանաւ ուռ-
ճացեալ լցար, և երկրաւոր մարմնով երկնայնոյն աթոռ
կազմեցար, և արեգակնապէս հոլովմամբ առ արուսեակն
երագ ընթացար։ Վասնորոյ բացեալ զբերան պատաւոյն
ամլածին որդւոյն, օրհներ զօրհնեալդ 'ի կանայս սուրբ
՝ծածծին։ Նա և դու լցեր զուռնն Օ՛ազարիայ բարբա-
ռոմն գոհութիւն, յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ, որ է
քո միշտ օրհնաբան. զի երանեն ահա յայնմհետէ քեզ
՝ամ ազգք ըստ բանի ՝ծածագրացիկ քում դաւանութիւն.
սկզբնարար կուսից անարատութիւն, 'ի բերկրեալ լեզուս
շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ սքն ՝ծածին։

ԺԳ. Ռանդի արդ եկեղեցի դասուց անդրակաց զ'ի
քէն մարմինն 'ի բանէն անանջատ համապատիւ հօր փա-
ռաւորէ յերիս սրբասացս. առ որ հպարտ քո գոլով
ահաւոր խորհրդոյդ տեսող՝ զանձառն ուրախութիւն
յաւէտ վայելես։ Օ՛ի զոր նոքա թեւաւոր ողելով դիմաց
ծածկութիւն 'ի բացուստ ակնարկեն, դու յաւէտ հա-
մարձակ նմին կարծնաձիր մայր ցուցեալ ծանուցար, և
'ի մէջ դաստակաց ձեռաց որպէս զմանուկ զծերն հին-
աւուրց գգդանօք ընկալար, եղեալ կառք անձնաւոր
կայից բազմելոյն յաթոռ քրովբէից։ Վասն զի ոչ ընդ
քեզ միայն, այլ և 'ի քեզ. ոչ միայն փարեցաւ բազմեալ,
այլ և բնակեցաւ տաղաւարեալ. ոչ միայն միացաւ 'ի
զանգուած մարմնոյ, այլ և մարդացաւ՝ առեալ զկեր-
պարան 'ի քէն սկսելոյ. ոչ միայն մի զօդեցաւ Քրիս-
տոս յերկուց գոյութեց, այլ և ընկղմեցաւ յանապական
անօսր էութիւնն մարմնոյն վերբերումն. ոչ միայն միջ-
նորդաւ անձինն ընդ հողոյ միաւորեցաւ դիմակ տեսա-
կօք, այլ եռամասն խառնեալ էութիւք միաւորեցաւ
անշփոթելի։ Այն որդի մերոյս բնութիւք յաթոռ հօրն

իւր անձն յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ։

ԺԳ. Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս զմատակարարդ և զսպասաւոր մեծս խորհրդոյ երանելեաւ ըղձական երգօք՝ զանժամանակն էութեան երջանիկդ ծնող. որ զամենայնի և ամենեցուն պատկերն հոգեշունչ երգօք՝ ի քեզ ընկալար, ոչ ի մանէ, այլ ի լուսեղենէ. ոչ հատմամբ, այլ հաստատութիւն. ոչ բաժանաբար, այլ ամբողջապէս. ոչ փոփոխմամբ, այլ փոխատրութիւն. ոչ ի ծիրս սահմանի տեղւոյ, այլ ի սենեակ լայնատարդ ոգւոյ։ Բանդի զբերրոդն ի կշիռ ձեռին զերկիր և զերկին տարար յարդանդի. և ոչ միայն ի տես նկատման աչաց նայեցար ի նա, այլ և շօշափմամբ ձեռացդ ծանեար. ոչ միայն ողջունեալ զանհուպն շրթանց, այլ և ըմբռնեալ. ոչ միայն զնեալ զհաստարակաշէն խորան մարգացեալ բանին, այլ և անուանեալ կոչմամբ Յն՝ զԲրիստոսն այ. ոչ միայն ստեամբքդ անուցեր զանժամանակն ըստ աւուրց, այլ և ածման հասակի զնոյն ընծայեցեր։ Օ՜որ խոստովանի հանրական եկեղեցի զծնեալդ ի քէն ած ճշմարիտ՝ ընդ նախեղակ դոյակն միացեալ ի տեսութէ իմաստից քննութեանն մեր փակեալ։ Յորոյ տիպն ապացուցի խաբոյն Յակոբ ըմբռնեաց զմարտուցեալն ընդ իւր պնդապէս, և զանխուլ խորհրդով զնոյն ատեան անուն ընկալաւ։ Ա՜յսպէս և որ ի քէն ծնեալդ մարմին ի յարդանդ սրբոյդ սենեկի ընդ ած խառնեցաւ. և խաբեալ զԴոմն մարդկան թշնամին՝ մարմնով գերազանց նմին բարձրացաւ. վասն որոյ ոչ տեսող այ՝ այլ ճշմարիտ ած անուանեալ, զամենեսեան Իսրայէլ անուն փոխադրեաց։ Սակս որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փրկութեան այսմ մեծս խորհրդոյ՝ երանելեաւ զտիրուհիդ սուրբ ածածին։

ԺԵ. Որոյ տեսչութեամբն այ նախադիծ ի ծովէ քարն պատուական հրափայլ և սպիտակ մարգարտին մաքուր կերպարան գոյացեալ յուցաւ։ Բանդի արդարեւ դու

ես ակն պատուական ի յաշխարհիս ծովէ ընտրութեամբ, որ զանձային հրոյն տարաբ կերպարան։ Եվ որքան մեծ է ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ, սրբութի. զի թէ առաջ մարգարէիցն հոգեկիր յղացմամբ Իսրայէլի ծնողք ասացան, ապա դու որ զանազն ազգ անձնաւորք՝ հայրենի բնութեանն հպաւորք՝ ի սենեկի քում մաքրականի մարմնապէս բացածանուցեր, զորպիսի արժանապատիւ գովութիւնս ոչ ընդունէիցիս։ Եվ շնորհաշուք գեղով արփաւորք ծածկութիւն յանմատոյց գեղեցկութենէն պաճոյճ փաղփաղեալ. ով համեստ հեզութիւն, խոնարհ՝ անբծութիւն, կերպասիւք լուսոյ ի հոգւոյն պարասքողեցեալ. ով զարդուք երկնայնովք ոսկեզօծ սրբութեամբ, արծաթափայլ մաքրութիւն, ականակապ պսակ քեզ փառաց զարձրելոյն հովանի ի գլուխս ընկալեալ. ով քառակ մանեկաւ նշուլափայլ մաքուր ուլանցն յեռամամբ, ՝ այ հոգւոյ և մարմնոյ խառնմամբ, ի մի էութիւն երկոցն հիւսմամբ ի յորդւոյն լանջք սուրբ քո շնորհօք առլցեալ։

ԺԶ. Օրհնեալդ միայն ի կանայս շրթամբք քահանայուհւոյ մօր մարգարէին Յովհաննու, փառաւոր և ի դասուց համազարմ նմանացեղեցս ցանկալի երգոք ներբողականս տաւղոք։ Օ՛ի թէ բանականս մարդոյ գոյութիւն պատակեր ՝այ ի սկզբանն ստեղծաւ, և այսր աղագաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ, ապա և առաւելագոյն պարտական եմք երկրպագութիւն ունել շնորհ, տիրամայր, որ ՝այ ի ծառայի կերպարան ստեղծման երգեր պատճառ. առ որ ի լուսն աւարտման մարգարէական կոչակն հասանիւր, այն զոր ասէ, եղեցի ի վերայ առն ձեռն քո, և աջ քո ի վերայ որդւոյ մարդոյ ի քեզ խրախուսելոյ։ Ա՛յ և կարողութիւն և բազուկն հօր միածինն ի քեզ հանգուցեալ, և զամ որդիս մարդկան վերկայս և երկրպագուս իւր զօրացուցեալ։ Այսն նկարագիր և կերպարանն հօր գոյութեան ի քեզ բնակելովն,

որբութիւն և արդարութիւն լման աշխարհի ընձեռեաց։ Այդպա յիրաւի և արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք ըզ քեզ բարեհամբաւեմք, սուրբ ՅԱԾԱԾԻՆ։

ԺԷ. Ի մարդկային զարմէ հրեշտակ երկնային, յերեզ ծականաց սեռիցս անմահ սերոմբէ, ի հողային նիւթոյ ոսկի Սոփերայ, ի ծովային բերմանց շնորհալոյս մարգարիտ, ի յեսսեանն բուսոյ քաղցրապտուղ ծաղիկ, ի յաւուրց նախնեացն ճիւ օրհնութիւն, ցօղոյն հանդարտի ամպ անձրեւաձիր, արեւուն ծագման ակն արփիափայլ, մերկացելոյ այգոյն ասող առաւօտի, գիշերային մթոյն խօսնակ բերկրանաց, օրինի ստուերին տառ ճրշմարտաձառ։ Սակս որոյ իբր զնիւթ գործօնեայ այսքանեաց բարեաց օրհնեալ ես դու ի կանայս, նախաստեղծին մերկացելոյ փառք անկապտելի, վշտացելոյ անիծապարտ մօրն սփոփիչ քաւութեան, որդւոց նոցին խուռվութեան՝ խաղաղութիւն ձայնատու։ Այլ արդ որ բան բաղդատելով՝ զանհամեմատ քո մեծութիւդ լեցի կարող գերահռչակել, արարչին մայր, անհասին ծնող, անբաւին գրկարան, ամենակալին յանձանձիչ, փառազարդուղին զգեցուցիչ, վերօրհնելոյն գրգիչ։ Ահա յաղագս այսոցիկ ըստ անսուտ քոյ բանի յիրաւի տայցուք քեզ երանի, մայրդ Յիսուսի։

ԺԸ. Անհիրհելի դիտմամբ տեսակ լուսալիր աչօք նըկատեալ, կտակ մակագիծ անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ, սահման յարակայ մեծութեան կցորդութեանն, երկուց միութեանն անայլայլականի կապ պատկանակիր, վեհին պատկեր կերպիւ կշռորդեալ, թեթեւ պարզութիւն հիւթիւ բաղկացեալ, տառ տարբերական տողիւ ձեւացեալ, տումար տենչալի անսխալ դրոշմեալ, մատեան մեծութեան շնորհիւ նկարեալ, նամակ ընտրութեան բանիւք բարդեցեալ, արձան անձնական իմաստիւք զօդեալ, կնիք մատանւոյ տերամբ կերպագրեալ։ Օ գեստ լուսանիւթ երկնից արքային, օ-

թաց սրբութեան անմահ բնակողին, յարկ վայելչութեան անեղ շինողին, առիթ մարդկութեան բանի անեղին, դորձի մարմնութեան վերին բնութեան, պատճառ պատշաճիկ անպատկառ ճգնութեան, օրինակ ուղղութեան անայլայլակ վրիպութեան, անպակաս ածելութեան լման թերութեան, իսկուհի երկնային կենդանեաց գաւառին, մասնակից շնորհընկալ հայրական գթութեանն, անպարտակիրն ազակցութեան երկնիչ վերստին, անամանակն արգանտի ծանուցող ծննդեան։

ԺԹ. Դու զհօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ 'ի ստորինս կոյս աշխարհի մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր, և որպէս թեւովք խնայական պահպանութիւք զպարուսնակողն պարփակեցեր։ Եւ զկենցաղոյս ընթացք ընդ լուսաղարդ կենացն շաւիղ ձգեցեր, և ըստ նմանութեան արագման օդային թռչնոյ 'ի յանցաւորաց ատի փոխեցար, և 'ի մէջ դասուց հրեշտակաց ունող ոյ յայտնեալ ծանուցար։ Եւ լուսարփի ամպով առ 'ի նոցանէ պատուեալ համբարձար, և հողեղէն հաստուած 'ի քրովբէից աղի հանգուցար, և 'ի կանանց աղանցն կերպից արուսեկին տեսակաւ տեսար, և զնեալն բնութիւք մարդկայնոյ յանճառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար, և 'ի ստեղծողէն քո և համայնից հպատակօրէն ձեւով պաշտեցար, և հաստողին ծագաց աշխարհի մայրօրինակ անուամբ ձայնեցար, և մեղուցելոյ կնոջն առաջնոյ առանց յանցանաց զաւակ գովեցար, և ամ անբծաց ընտրութեան պսակ սրբութիւք դու դաւանեցար, և իբրեւ զհանդարտ երինջ անարատ արարչաւանդ լծոյն մատուցար, և իբր յաւանակ կամաց անբաւին ածութիւնն հետեւեցար, և 'ի խորոց ծովէ աշխարհի շուշանական շաւղաք ամբարձար, և իբր 'ի դժնեայ փշոց խստութեանց յաշխարհիս զբաղմանց ծաղկեցար, և իբր 'ի դառն արմատոց երկրի քաղցրաճաշակ պտուղ յայտնեցար, և Երրորդութեանն անտես թաքնութեան խորհրդակից սիրոյ կոչ-

ցար, և ծածուկ հաւաքման բանին իբր լուսատու ձորձով պատեցար, և անքակ էին տէրութեան սահման սկսման վերակարգեցար, և 'ի սրբասնեալ միջոց քո ըստեանց զանկէտն 'ի տաշխին ծրար թագուցեր, և 'ի կուսական քում բարուենակէ զանմահարարն ողկոյզ հասուցեր, և միջնորդ կենաց երկոցունց սքանչելապէս համարձակեցար, և համոզիչ 'ի խաղաղութիւն մրրկածուփ շարժմանց կացուցար, և խրախակից վերնոյն բարձրութեան անկասելի անուամբ պատուեցար։

Ի. Ա՛րդ յայսքանս և 'ի սոյնպիսիս, և յեւս ընտրելական երգս բանահիւսից գերահռչակեալ ես վսեմական վարուց նախընթաց և յառաջաշաւիղ սուրբ ոճածին։ Վ՛ասն զի որպէս երեւեալն 'ի քէն միածին անդրանիկ բնութեան հօր՝ սկիզբն ասի հետեւման խաչունակ մահակիր ճգանց, այսպէս երանեալդ և բարեբանեալդ գերօրինակ ցուցման տեսակի ոճակրօն կարգաց ծագեցար։ Որեւ զանմատոյց հուրն կիզանող անապական ծագմամբ ծախեցաք, քեւ զարագեալն 'ի թեւս օդային 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք, քեւ զանկցորդն տեսականաց 'ի մարդկային կերպ նկատեցաք, քեւ զգովեալ բարձողն մեղաց իբր զդառն ճաշակ ընկալաք, քեւ դատելոյն 'ի չարագործաց որպէս ոյ ճշմարտի երկրպագեցաք, քեւ զանձանօթն հօր տէրութիւն ազգակցապէս օրհնաբանեցաք, քեւ զմուրհակ պարտուց անիծիցն 'ի յաւազանին ջուր ընկղմեցաք, քեւ զանտեսն աչաց հրբեշտակաց տղայական տիսք գգուեցաք, քեւ զանսահման բանին բնութիւն 'ի հասարակածին տիպ համբուրեցաք, քեւ զԱ՛դամն նոր հոգեղէն 'ի չափ հասակի ուսմնոյն տեսաք, քեւ զարեգակն արդարութեան կենցաղակից մեր կցորդ ստացաք, քեւ զանժամանակ բանին էութիւն՝ սկսեալ 'ի Դաւթայ պատմեցաք, քեւ զանհամեմատն մարդոյ պատկերի մեզ նմանատիպ գործով գրեցաք։ Ա՛րդ այսքանեաց սրբազնական մասանցս ճա-

ռեցելոց դու միայնակ պատճառ, անարատ կուսից նը-
պատակ կրծնից, տիրամայր սուրբ աստուածածին։

ԻԱ. Քանզի թէ չէր 'ի քէն ածեալ ուղէն երկնային,
ոչ էր պողաբերեալ զանճաշակելին 'ի շրթանցն մեր հա-
ղորդութիւն. և թէ չէր երեւեալ հօրն արդարութի-
'ի յերկնից, չեւ էր սկսեալ ճշմարտութիւնն 'ի յերկրէ.
և թէ չէր յղացեալ յանփորձականդ քում արգանդի,
ոչ էր մարմնացեալ. և թէ չէր յայտնեալ մերով բնու-
թեամբս, ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ անհասն իմաս-
տից. և թէ չէր կրեալ 'ի գիրկ բարձողաց հողեղէն բազ-
կաց, ոչ էր ծանուցեալ. և թէ չէր համբուրեալ երկ-
բաւոր շրթամբք, ոչ էր ճառեցեալ. և թէ չէր հետե-
ւեալ 'ի մարդկան ընթացս, ոչ էր քարոզեալ էակն 'ի
յերկնից. և թէ չէր թափեալ իւղն անապական 'ի վերհա-
գուստն, ոչ էր զմեզ օծեալ. և թէ չէր խառնեալ զմե-
ղրըս ընդ իւրումն, ոչ էր մկրտեալ. և թէ չէր խրախուս-
սեալ մարդն 'ի յերկնայնումն, ոչ ևս էր սրբեալ. և թէ
չէր խոնարհեալ բարձրն 'ի յընտանի փառացն, ոչ էր
վերացեալ 'ի ստորնայնոցս առեցեալն։

ԻԲ. Բայց մարմնացաւ, որքան մարդացաւ. նոյն և
յայտնեցաւ, ըստ որում ծանուցաւ. աւետարանեցաւ,
ուստի փառաւորեցաւ. իսկ մաքրեցաւ, որպէս երգե-
ցաւ. իսկ մկրտեցաւ, որ և վկայեցաւ. նոյն իսկ պատ-
մեցաւ, որպէս ճառեցաւ. իսկ անանկացաւ, որով ճռ-
խացաւ. իսկ հնազանդեցաւ, որով պաշտեցաւ. իսկ
երկրպագեցաւ, որով խոցեցաւ. իսկ կենդանացաւ,
որով թաղեցաւ. իսկ պատուեցաւ, որով պատժեցաւ.
իսկ ամաչեցոյց, որով պատկառեաց. իսկ բերկրեցոյց,
որով տրտմեցաւ. իսկ զգեցոյց, որով մերկացաւ. իսկ
ողջացոյց, որով բեւեռեցաւ. իսկ կանգնեցաւ, որով
վոանդեցաւ. և սլացաւ որդն վերնային, թռեաւ որդն
հոգեղէն, ծածկեցաւ որպէս զանքնին, փախեաւ որդն
զանհաս, 'ի յամպս երկնից եդ զգնացս, գոմեցաւ որդն

միածին, բոսորաբուխ կայլակօք ներկեաւ, անկից վերայն խոցով հալցաքննեցաւ, ի վերից անմահ հրեշտակացն հաւատացաւ. յաղթող մրցման և մարտի փառաւորեցաւ, դատաւոր արդարակշիռ յամ ազգաց վերապատմեցաւ։ Բանդի ի քէն հիմնադրեաց զսկիզբն մարդեղութեան անեղն իսկութի. և յընտրեալ անպատուամ շնորհէ զայս ամ անփոխանորդելի պարգեւական ձիրս ընկալաք. և քեզ ամ այս պատրաստութի բարեբաստութեան բազմերանեան յուսոյ հրճուանաց մեզ հանդերձեցաւ։ Լիս զամ փառս երանական լուսոյ նրշուլից վերնոյ և նեքնոյ ծածուկ խորհրդոյ բազմագովեստ պայծառ յօրինման նոր արարածոց անճառ շինուածոյ սուրբ եկեղեցւոյ, ի քէն ծնիցելոյ կերպիս մերոյ և բարձրացելոյ անուանն Յիսուսի ծնկովք կրկնելովք մատուցանեմք։ Ուստի և քեզ բերկրեցելոյդ զսովորականն օրհնաբանութիւն բանիս երկրորդեմք։

ԻԳ. Օրհնեալ ես դու ի կանայս, գլուխ նոցին պանծանաց, և պայծառ պսակ։ Պսակ կուսութեան մաքուր հարսնութեան, պսակ ընտրութեան անփոխարինելի գովութեան, պսակ անեղծութի, լուսոյ նմանութի, պսակ շնորհանորոգ էին ծնելութեան, պսակ երանական բանին հօր մայրութեան, պսակ սուրբ պանծանաց կենացն բարձրութեան, պսակ պայծառափառ վարուց իմաստութեան, պսակ տիրապատուաստ երկնահանճարն գիտութեան, պսակ պիտանական եկեղեցւոյ գեղեցկութեան, պսակ պաշտելութի Սիոնի նորոյ զարդարման, պսակ յոգնանկաք յարփից եօթանց փայլատակման, պսակ առաջնորդական վերնոյն ազգակցութեան, պսակ անբծութեան շաւղայն արդարութեան։

ԻԴ. Արդ ամենեցուն վերակարգելոյ թուոցս այսոցիկ բնակարան բաղձալի, և երանելի, և ընդունարան ընտրական կամաց անբաւելի զքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծնունդքս ստորաստեղծականն Ադամայ. որոյ

անհամար և անթիւ աղանց ամրական և պահպանական պարիսպ կառուցար։ Քանզի յարժանահայց և յամենազօր քոյ բարեխօսութիւդ միշտ ապաւինեալ մնամք ՚ի հաստատութիւն, խնամեալք և հանգուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան ամուր պատուարի սուրբ ՝ուծածնիդ։ Պատուար պճնայօրէն ՚ի զանազան մաքրազարդ ականց յարմարեալ. պատուար հրապարփակ անմատոյց ընդդիմադայն հինից. պատուար բոցանշոյլ անհուպ և անհաս մատուցման դժնեայ դրժողաց. պատուար ամենահրաշ ըստ Եզեկիելի, որ աղխեալ զմուտ քո ՝ճչգրիտապատում գրեաց. պատուար շրջապարիսպ ըստ Դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութիւն ՚ի բարձրելոյն հաստատեցաւ. պատուար ամրակառոյց քաղաքին վերնոյ ըստ Պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր։ Քանզի զաստուած ծնար ՚ի մարմնի, և զծնունդս մարմնաւոր Սիոնի որդիս արարեր վերնումն հոգեւորի։ Որոյ աղաւաւ օրհնեցաւ արդարդ քո կուսութիւն ՚ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցար յամենեցունց մարմնարան և տաճար հօր իսկակցին։

Ութ. Որով արդարապէս ՚ի քեզ ընծայեալ զբան պատմողին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի յուղխից հեղեղաց յաւուր անձկութեան. մաքրութիւն կուսից և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութեան հաստատուն եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին ՝այ։ Օ՚քեզ յաւէտ օրհնութիւն միշտ պսակեմք ՚ի նուիրեալ տեղիս սրբութեան քում տաճարի, և ՚ի թեւս պահպանութեան լայնատարած քում մաղթանաց ապաւինելով, զձեռս մեր ՚ի սմա տարածեմք. և աներկբայ յուսով հաւատամք ապրիլ։ Արդ աղաչեմք ընկալ զերդաբան օրհնութիւն մերում լեզուի. և հաճեալ տացես սմա զձիրս շնորհաց Սիոնի և Յերեթզեհեմի։ Ուստի արժանացուք ընդունել մասն փրկութեան յաւուր դալըստեան մեծի յայտնութեան փառաց անեղծի, փրկչին

անմահի, քումդ միածնի, միոյն ից, տեառն Յիսուսի։ Եւ իբր զպատճառ սկզբնաշաւիղ այսքանեաց բարեաց՝ 'ի սոյն կամարի գեղապճնելոյ գքեզ պատուեսցուք, անժամանակ էին բարձրացեալ ծնող։

Ներքին վերսային 'ի վերայ գրոյ անուան իւրոյ։

Գ։ԵՐԱՋԱՆՑ չափոյ կշռման երկնային բնութեան, և քրովբէականն նախադասութեամբ եղեալ վեհական. սրբութիւն պայծառ առաքաստ Փրկչին Քրիստոսի, և նորոգեալն իսկ տեսաւորիչ վասն մեր. ծուներ կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի. հայցեա վասն մեր առ ծնեալդ 'ի քէն աստուած 'ի մարմնի։

Ոսկեից յոգնաթիւ մասանց բերկրութիւն, ազգաց և ազանց արմատոդ օրհնութիւն. 'ի ծագմանէ փառացն երկնայնոյ անստուեր նշոյլ տարփալի շողեալ 'ի ստորինս տեղի. անորիշ հպմամբ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ, անճառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ 'ի մահու պարտեացն զերծո զառ քեզ ապաստան ծառայքս քումդ որդւոյ։

Ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուցն՝ երկնայնոյն կրօնից եղեր հպաւոր, Մարիամ առիթ տեսութեամբ նոցին զանգնին որդւոյն կերպարան։ Ուստի տեսին զանկէտն սկսեալ, և երբեմնեցին զարմատոդ և զպատճառ. յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգութիւն կենաց, և պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուութիւն։

Զլնաւորեալ այսօր 'ի քեզ զիմանալին փարթամ մեծութիւն. որ սլացեալ հասեր 'ի բարձունս երկնից, իբր անընդունակ ապականութեամբ և մահու լուծման՝ մարմին, յորմէ պատկառեաց ամօթով պարտիքն մահու. և ցուցար բնակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին՝ տեառնդ կենակից սուրբդ տիրամայր. արգահատեա միշտ զոգ ըմբութիւն որոց պանդխտիմք 'ի վիհս ներքին։

Ընող հրճուանաց անթիւ խրախութեանց ճծային անկէան խոստմանց ի բուրաստանս անդաստանաց տիրական անկոյն, որոյ ասեղուանք շառաւիղացն երկրային հնարից գերազանց. անդր մուծցես զքո դաւանողքս, սուրբ տիրուհի մայրդ Յիսուսի։

Խոսեմք ի քէն աղերսիւ բանի, որ ես քաղցրալուր գրաւ աշխարհի. միայն երանեալ և բարեբանեալ, հօրն հաճութեամբ հովանաւորեալ. որդւոյն ծնող, հոգւոյն վերընդունող, Երրորդութեան փառացն տարող. վերանկարեա զառ յաւազանէն անախտ արդանդէ զկարդացեալս անուն ի դիր մատենի վերնում զպրոցիդ։ Եւ զերգագրութիւն սակաւամանեայ այսր գովեստի՝ արձան հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ առաջի. ընծայեալ մարմնոյս զմրաշարս գիծ, և զդայական հնչոյս զպատկեր բանիս։ Զի իբր ի գոյից երկուց զուգելոց ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ, միշտ փառաւորեսցիս դու սոլին օրհնութեամբ, որպէս անեղծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութեամբ։ Թերեւս ի ձեռն զօրեղ քոյին հայցուածոց լեցի մեզ անդաստաղարտ համարձակութիւն յատենի մեծ և ահաւոր սուրբ դատաւորին։ Եւ գոցուք արժանի անբիծ վարուք, և ուղիղ դաւանութեամբ՝ հաւատոցն հաստատութիւն հանդիսիլ և անդանօր ընծայիւք բանից քումդ երանութեան. փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյն յանդիման դիմաց պաշտելի և պատկելի քում՝ ճծափայլ և լուսանշոյլ մեծ պայծառութեանդ զէութիւն անքակ և անքննելի սուրբ Երրորդութեն ի միում տերութեան և արարչութիւն։ Որում վայելչական պատիւ, և գովեստ անդադար երգոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Համառօտութիւն աղօթից եռամեծի և քաջ վարդապետի Մխիթարայ գոչի խստակրօն ճգնաւորի և բանիբուն հռետորի ասացեալ ՝ի սուրբ Պատարագին ։

Տէր աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս բան հօր և կերպարան , կենդանի և կենդանարար , յոյս և փրկութիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ ։ Որ շնորհեա առաւելքան զարժանն , և տուս խնդրողացն զպիտոյս կարեաց ։ Օ՛ի ոչ միայն արարեր և ստացար ՝ի վերստին յանցանելն մեր՝ չարչարանօք խաչի քո , այլև միշտ ըզքեզ ետուր փրկանս կենաց մարդկան ։ Վասն որոյ մեծ եղեւ մինչեւ յերկինս ողորմութիւն քո , և յամ երկրի ցուցաւ փառք քո ։ Յե այնքան դերասանցեաց պարգեւաց քոց նշանակ , մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան ազգք , այլև երկնային զօրքն և առաւել մերձակայքն . ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անընդելի ձայնիւ ասելով , սուրբ՝ սուրբ՝ սուրբ՝ տէր զօրութեանց . զորս և ուսեալ մեր՝ երգեմք ՝ի ժամ անմահիդ զենման՝ կցորդելով անմարմնոցն երգմանկաց ։

Օ՛ի զառ մեզ զանձառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զբնակ մահուն ճշմարտի , ընդ մեր եղեալ՝ մարդկապէս ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան ։ Օ՛ի եթէ զօրինակն անգիտանան գովասանութեան՝ միայն զսուրբն կարդան զանուն , ուստի զերեսան ծածկեն և զոտսն ։ մեք զո՞ր ասասցուք զօրհնութիւն և զգովութի , բայց միայն զքեզ օրհնեսցուք սարսափմամբ , և հաւատովք մերձեսցուք յանտեսանելիդ և ՝ի տեսանելիդ անճառութիւն ։

Օրհնեմք զհայր՝ զառաքող փրկողիդ ։

Օրհնեմք և զհոգիդ սուրբ՝ զկատարիչ և զորբիչ զդալոյն օրինակի ։

Օրհնեմք զանիմանալի զքո խոնարհութիւնդ ։

Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամդ ։

Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զարիւն քո ՝ի
շնորհեցեր մեզ ՝ի քաւութիւն։
Օրհնեմք՝ որ հուր աստուածութեան քոյ՝ ոչ կիզու ըղ
բնութիւնս հողեղէն։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ՝ամ, այլ տանին նիւ-
թական և նուաստական եկեղեցիք։
Օրհնեմք՝ որ նստիս ՝ի քերովբէս, և բազմիս ՝ի սեղան
սրբութեան։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և ինեռակ դասք
անմարմնոցն, բառնան մատուանք քահանայից։
Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեօք մատուցանէր ՝ի
բերան մարդարէին. իսկ ասա ձեռամբ բաշխիս հողե-
ղինաց և մատամբ մատչիս ճաշակողաց։
Օրհնեմք՝ որ ոչ դարշիս յաղտեղութենէ մարմնական
կրից, այլ մաքրես սրբութեամբ քով։
Օրհնեմք՝ որ զպէսպէս յանցանսն անտես առնես զաղ-
գի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին ՝ի քեզ։
Օրհնեմք՝ որ միջնորդութեամբ կենարար մարմնոյ և
արեան քոյ՝ հաշտեցուցանես զհայր քո ընդ օտարա-
ցեալս մեզոբ, տալով վճիռ անստելի. ոչ ուտողացն և
ոչ ըմպողացն ոչ ունել կեանս, և ուտողացն և ըմպո-
ղացն զընակիլն ՝ի քեզ, և զքեզ ՝ի նոսա։
ՎանՁի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ կատա-
րեալ արձակումն է և աղատութիւն ՝ի կապանաց մեղաց։
Ո՛ւ եթէ սուրբք ՝ամ առ հասարակ յիշին, և քոյոյդ
բարեաց կարօտին, զինքդ և ոչ ես անկեալս ՝ի շնորհաց
և ունայնս ՝ի բարեգործութեանց։
Ո՛ւ եթէ այժմ ոչ ողորմիս, յորում բացեալ ես զդու-
ռն անՁառ ձրիոյ, երբ տայցես յայլում ժամու. բան-
զի անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ ՝ի քէն զինդերս,
որպէս և սուրբք ՝ի քաղցրութեան ժամանակի։
Ո՛ւ եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ
հասարակ բարեխօսեն՝ ոչ լսես, այլ յորում ժամու

զամենեսեան ժողովեցից։
Զի եթէ մինչ հիանան անմարմնոցն դասք ընդ առաքելոն պարգեւաց քոց, և զօրհնութիւնս մատուցանեն, ոչ առնում. յորժամ ի կշիռ դնես՝ զիարդ ընկալայց։
Զի եթէ յորժամ դասք հրանիւթիցն գոչեն ասելով՝ ողորմեա քս արարածոց, մասն ինձ ոչ տացի. ընդ որոց այլոց առեալ։
Աշաւեմ զքեզ տէր, մի ունայն դարձուցաներ զիս յամենասուրբ երեսաց քոց, անչափ պարգեւացդ իշխան։
Յորժամ յարգեալ է իբրեւ զգեստս ի լուութենէ ծովու մեծիդ պարգեւք, ուստի և ինձ կաթիլ մի բաւական է. զի սակաւն քս անչափ ունի մեծութիւն, և առաւելեալ է քան զկորս ծովու։
Զի եթէ ի ծագիլ լուսոյ արեգականդ ոչ լուսաւորիմ, ի գիշերի որպէս պայծառացայց։
Եւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զդեղդ կենաց ոչ տացես, այլ ո՞ւր գտից բժիշկ զի բժշկեցայց։
Եթէ յարուցչիդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս յարուսցէ։
Եթէ բնութիւն ճսկացուցիչդ զաղքատութիւս ոչ բարձցես, առ այլ ո՞վ երթայց ի փարթամաց։
Ընդ խաղաղութիւն աշխարհիս զոր շնորհես, տուր և ինձ խաղաղութիւն յամբոխից կրից. ընդ հաստատութեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զշարժեալ անձինս։
Ընդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւագաց և դպրաց՝ և ամ ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պահպանութեան, զօրութիւն քո և զիս ընդ հովանեաւ քով ամրացո։
Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրականաց յաղթող և զիս ի վերայ աներեւոյթ թշնամւոյն արասցես։
Ընդ ննջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր ըզմեռեալս մեղաւք. զորս ի խորոցն հաներ անդնդոց, ընդ նոսին հան և զիս ի չարին քանդէ՝ միջնորդութեամբ

կենարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանապէս գոհանալ զողորմութենէ քումմէ։

Գոհանամ զքէն տէր՝ որ արժանի արարեր զիս տեսլեան սուրբ խորհրդոյ քոյ։

Գոհանամ՝ զի զսոսկալին և զահաւորն լուայց զձայնութեան։

Գոհանամ՝ զի զնձախօսութիւն քո լսել արժանացայ։

Գոհանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտս ուրախութեամբ։

Օ՜ որ օրհնութիւն կամ զգոհութի՛ քեզ մատուցանեմ՝ առատաւած իմ Յա՛, զի արժանի եղէ կենայց հացիդ և անմահարար բաժակիդ։

Գիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեօք, և տարակուսանք հեռանալն. մանաւանդ զի անսուտ սահմանեցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ, կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում։

Ա՜հա յայսմանպէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ, և քեզ է յարուցանելն. զի փառաւորեցից զքեզ ընդ հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ ճշմարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն։

Ա՜մենակալ ամենախնամ ՅԱ՛՝ յամի օրհնեալ. որ յամի ես և ամենեցուն անհաս՝ և բովանդակեալ պահես զամ արարածս՝ զհոգեղէնս և զհողեղէնս, զանենիւթս և ըզնիւթեղէնս. զի մահկանացուաց կեանք ես և անմահութե՛ յարամնացութի՛։ Ի՜ աց զդուռն ողորմութեան քոյ՝ գթած, և ծագեա լոյս խաւարելոյս։ Օ՜ ծանրացեալս բեռամբք մեղաց՝ թեթեւացո. զսեւացեալս աղտեղեալ կրիւք՝ սպիտակացո. զսառուցեալս յածային սիրոյդ՝ ջերմացո. զմթացեալս անասնական սահեցմամբ՝ զդաստացո։ Օ՜ ըմբռնեալս 'ի ծուղակ որսողին՝ փրկեա և ազատեա. զմանրեալս 'ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա և կենագործեա. և զհոգիս խաւարեալ մեղք՝ անճառ լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ հայեցո։

Օ՝ գերեալ խորհուրդս 'ի գերողէն՝ առ քեզ դարձո. զմբռնեալ կամս 'ի խարդախողէն՝ զերծո. զյոժարուիս՝ քաղցրութիւն 'ի քեզ միացո. զբանական մասն հոգւոյս՝ խոհեմացո. զսրտմտականն արիացո. զցանկականն ողջախոհացո, և առ քեզ դարձո. զերիս մասունս՝ արդարութիւն ամրացո. զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո։

Օ՝ նեռամադրեալ բնութիւն բանիս՝ հոգւով քո խառնեա. զարտաբերեալս յօգուտ լսողաց՝ շնորհօք քո ներկեա. զզգայարանս կարկառման մտացս՝ առ քեզ հայեցո. զզգայութիւն պատուհանացս՝ ազգմամբ քո լցո։ Տեսանելեացս՝ ցոյց զողորմութիւն քո. լսելեացս՝ լսելի արա զձայն քո. Ճաշակելեացս՝ քաղցրացին բանք քո. հոտոտելեացս՝ բուրեսցի հոտ կենաց քոց, միշտ առ քեզ պաղատիլ և աղաչել և երկիրպագանել՝ բաղխմամբ կրծից, տարածմամբ ձեռաց, տատանմամբ մատանց, կականմամբ ձայնից, հառաչմամբ սրտից, հեծութեամբ ողոց, արտասուօք աչաց, յայտնութեամբ դաղտնեաց, խոստովանութեամբ մեղանաց, և 'ի քէն ընդունիլ թողութիւն սխալանաց, քաւութիւն յանցանաց, հանգիստ փառաց, և զուարճանալ տեսութիւն աչաց, և վայելել 'ի փառս երրեակ անձնաւորութեդ յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Տեր Աստուածածնի մասնաւոր ներբողեան 'ի Գրիգոր Նարեկացին։

Աղաչեմ զքեզ, Յիսուս Քրիստոս հօր միածին, լսեր հնարիւ քո անքննին, զսուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Բազմեալ աղբիւր անհիւթական, անճառ հոգւովդ աստուածական, մեղուցելոց յոյս փրկութեան, յանցաւորաց ազգի մարդկան։

Գանձ անսպառ անապական, աննիւթնիւթով շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան, շահով երկնից արքայութեան։

Դեղ խոցելոց 'ի բանսարկուէն, և անքատումն 'ի չար ախտէն, մեզ օգնական լինի և ղէն, ընդդէմ այսոց նեռատածողէն։

Երանելի տեր սուրբ Գրիգոր, դուռն բացեր մեզ հոգեւոր, ռահլս ցուցեր մտաց մոլոր, բանիւ քոյին արդիւնաւոր։

Օ՜ արքայն երկնից աչք տեսար, զհոգին աստուած ոգ ընկալար, հօրն լուսոյ ուռ կաղմեցար, յորթն Քրիստոս պատուաստեցար։

Լ՜ին հրոովն մաքրեցար, անտես բոցովն վառեցար, ընդ աստուծոյ խօսակցեցար, մեղուցելոց ցուցեր դուռնար։

Ընտրեալ ծաղիկս 'ի սուրբ դրոց, հաւաքեցեր 'ի մի շարոց, դեղ կաղմեցեր հիւանդ հոգւոց, պարգեւեցեր ձիր մարդկայնոց։

Թախանձանաց բանս լալագին, բարբառեցար դու 'ի խորին, խորտակեցեր զժանիս չարին, զդիւաց գլուխն դին։

Յամանակաւ յետին ցուցար, քան զառաջինսն պատուեցար, յերեկոյիս լոյս ծագեցար, քան զմիջօրեայ պայծառացար։

Իմաստութեամբ քո անքնին, անբիծ վարուքդ իսկ 'ի մարմին, եղեր պարծանք տանս Աբրամին, տաքանաղեան Հայկ արմենին։

Լուսաւորչին համանըման, Գրիգորիոս արթուն անուան, զի որք նովաւ 'ի լոյս դարձան, եւս առաւել քեւ ցնծացան։

Խաչեալ մարմնով ընդ Քրիստոսի, զօրհանապազ միշտ յաղօթի, Գրիգորիոս լոյս գերարփի, լուսաւորիչ մեզ 'ի հոգի։

Ծաղիկ յաշնան ժամ յայտնեցար, անմահութեան հոտ բուրեցար, Գրիգորիոս ծառ ծաղկեցար, պտղաւոր կենաց պարգեւեցար։

Կեանք մեղուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից յոյս կանգնեցեր, Գրիգորիոս բանս երգեցեր, յանցաւորաց կանոնս եդեր։

Հաղբրն չարին անխրզելի, որ ընդ մարդկան պատուտեսցի, Գրիգորիոս սուր երկսայրի, սուրբ աղօթիւքըդ խորտակի։

Զայնիւ քոյին հրսկողական, սանդարամետքն ահիւ դողան, Գրիգորիոս դու անմման, հոգանիւթեայ բնութեան մարդկան։

Ղամբարափայլ ճառանչ փառաց 'ի գաւառին ըռըշտուեաց, քան զարեգակն ընդ աստեղաց, նոյնպէս բան քո ընդ այլ կտակաց։

ՈՀրաշք եղեալ յաշտանակի, ըստ հրամանի Խոսրովն Յիսուսի, Գրիգորիոս մարմնով յերկրի, հոգւով 'ի դասս հրեղէն գընդի։

Աշտահոսան հոգւովն անճառ, յարմարեցեր բանիւ մեզ ճառ, Գրիգորիոս մրտոք պայծառ, փարատեցեր զմեղաց մրուայլ։

Յանեղ լուսոյդ լոյս կոչեցար, յաշտանակի մարմնոյդ եդար, եկեղեցւոյ ջահ վառեցար, խաւար հոգւոց դու լուսարար։

Նախանձաւոր հարանց վարուց, Ճգնաւորաց նախնի դասուց, Գրիգորիոս ցանկ խրատուց, բանս խօսեցար վասն նոցունց։

Շառաւիղօք բաբունական, առեր շնորհս և գաւազան, քարոզ լինիլ որդւոց մարդկան, կոխելով զօձն անդընդական։

Ուրախանան յաւէժական, ազգըս Հայոց Թորգոմական, յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան, որ դեղ կենաց է փրկութեան։

Զարին յաղթեմք քոյին երգով, և զնա ուժգին խոցոտելով, զբսպիս մեղայ մեր մաքրելով, քաղցրանուագ այսու դեղով։

Պարուց վերնոցըն հրակերպեան, եղեր մարմնով համանման, Գրիգորիոս կանգնեալ արձան, ըռըշտուն նեաց ծովն յանդիման։

Ջնջեալ ի մէնջ զաղտըս մեղայ, սուրբ աղօթիւք քո յոտընկայ, Գրիգորիոս տեղ պանծանայ, ակըն լուսոյ հայաստանեայց։

Ուռոին կենաց մեզ կազմեցեր, առատապէս մեզ բաշխեցեր, Գրիգորիոս կոչ արարեր, զքաղցեալս հոգւով կերակրեցեր։

Սուրբ և մաքուր բանիկ քոյին, այլասեռից ազգ ցանկային, եռ ափափաք սիրով եկին, և գծագրեալ առեալ գնացին։

Վ ըշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդորրարար, տէր սուրբ Գրիգոր հայր բարերար, այսահարից դեղ և հընար։

Տաղանդ շնորհաց զոր ընկալար, բազմապատիկ զայն շահեցար, Գրիգորիոս կատարեալ այր, ՇՇուԹեանըն կամարար։

Բամից ստեղծչին դու խօսակից, Ճգնաւորաց աղօթակից, վարդապետաց հանուրց վարժից, Գրիգորիոս պետ բաղձալից։

Ցնծան մանկունք սուրբ հաւատոյ, ընդ լուսակիր աղօթքս քո, Գրիգորիոս դու սիւն լուսոյ, հայաստանեայց եկեղեցւոյ։

Իւանդ հոգւոցդս մարդկային, բարեխօսեա տեառն Յիսուսին, սուրբ աղօթիւդ քոյ կցորդին, բանք տիրամօր աստուածածնին։

Փայտն կենաց սրբոյ խաչին, և ձայն սրբոյ Կարապետին, Ստեփաննոսին՝ սուրբ Գրիգորին, յորդիս լուսոյ զմեզ ծնողին։

Զեւ ընդ Քրիստոս փառաբանեմք, ընդ հօր հոգւով երկրպագեմք, Երրորդութեանն փառս վերերգեմք, աստուածութեամբ մի դաւանեմք։

ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Մատթէոսի։

ՏԵՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացւոց, ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, և բժշկէր զամ հիւանդութիւնս՝ և զամ ախտս ի ժողովրդեանն։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամ երկիրն ասորւոց, և մատուցին առ նա զամ հիւանդս՝ որ նեղեալ էին ի պէս պէս ցաւս և ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս. և բժշկեաց զնոսա։ Եւ երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազումք ի Գալիլէէ և ի Դեկապօլեայ և յԵրուսաղեմէ և ի Հրէաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա։

Այլ երբեւ էջ ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա, և ասէր. տէր, եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր և հասոյց ի նա Յիսուս՝ և ասէ. կամիմ, սրբեաց. և վաղվաղակի սրբեցաւ ի նմանէ բորոտութիւն։ Եւ ասէ ցնա Յիսուս, զգոյշ լեր՝ մի ուրեք ասիցես. այլ երթ ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո զպատարագն, զոր հրամայեաց Մովսէս, ի վկայութիւն նոցա։

Եւ մտեալ ի կապառնաում, մատեաւ առ նա հարիւրապետ մի, աղաչէր զնա, և ասէր. տէր, մանուկ իմ անկեալ կայ ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ։ Ասէ ցնա Յիսուս. ես եկիցի՝ և բժշկեցից զնա։ Պատասխանի ետ հարիւրապետն և ասէ. տէր, չեմ բաւական՝ եթէ ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա բանիւ,

և բժշկեսցի մանուկն իմ։ Բանզի և ես այր մի եմ ընդ իշխանութիւն, ունիմ ընդ ինքեւ զինուորս, ասեմ սմա երթ՝ և երթայ, և այլում թէ եկ՝ և գայ, և ծառայի իմում թէ արա զայս՝ և առնէ։ Իբրեւ լուաւ Յն՝ զարմացաւ, և ասէ ցայնոսիկ՝ որ զհետն երթային. ամէն ասեմ ձեզ՝ և ոչ Իսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի երբէք։ Բայց ասեմ ձեզ, զի բազումք յարեւելից և յարեւմտից եկեսցեն՝ և բազմեսցին ընդ Աբրահամու և ընդ Սահակայ՝ և ընդ Յակոբու յարքայութիւն երկնից։ Իսկ որդիքն արքայութեան ելցեն 'ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց։ Իսկ ասէ Յն ցհարիւրապետն. երթ, և որպէս հաւատացերդ եղիցի քեզ. և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ։ Իսկ եկեալ Յն 'ի տուն Պետրոսի, ետես զի զքաջանչ նորա անկեալ դնէր տապացեալ. կալաւ զձեռանէ նորա՝ և եթող զնա ջերմն. յոտքն եկաց՝ և պաշտէր զնոսա։ Իբրեւ եղեւ երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս, և եհան զոյսն բանիւ. և զամենայն բժշկեաց։ Զի լցցի բանն, որ ասացաւ 'ի ձեռն Էսայեայ մարգարէի. նա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, և զցաւս մեր եբարձ։ Իսկ իբրեւ անց յայնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց, պատահեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզմանացն, չարաչարք յոյժ. որպէս զի չէր հնար անցանել ումեք ընդ այն ճանապարհ։ Իսկ ահա աղաղակեցին և ասեն. զի՞ կայ մեր և քո Յն որդի՞ այ, եկիր տարաժամ տանջել զմեզ։ Իսկ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ մի խոզից արօտական։ Իսկ դեւքն աղաչէին զնա և ասէին. եթէ հանես զմեզ ասի, հրաման տուր մեզ երթալ յերամակ խոզին։ Իսկ ասէ ցնոսա. երթայք, և նոքա ելեալ գնացին յերամակն խոզից. և դիմեաց ամ երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրսն։ Իսկ խոզարածքն փախեան, և երթեալ 'ի քաղաքն պատմեցին զամ, և զկրս դիւահարացն։ Իսկ ահա ամ քաղաքն ել ընդ ա

ռաջ Յիսուսի, իբրեւ տեսին զնա՝ աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց նոցա։

Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաք իւր։ Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ դնէր 'ի մահիճս. և տեսեալ Յի զհաւատս նոցա՝ ասէ ցանդամալոյծն. Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ոմանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա։ Եւ ծանուցեալ Յի զխորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա. ընդէր խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր։ Զ՞ինչ դիւրին է. ասե՞լ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել արի և շրջեաց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. յայնժամ ասէ ցանդամալոյծն. արի՝ առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Իբրեւ տեսին ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւոր առնէին զՅԾ ընդ տուիչն այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան։

Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի մատուցեալ երկիրպագանէր նմա՝ և ասէր. դուստր իմ արդ ևս վախճանեցաւ. այլ եկեալ դիցես զձեռն քո 'ի վերայ նորա՝ և կեցցէ։ Յարեաւ Յի՝ և գնաց զկնի նր՝ աշակերտօքն հանդերձ։ Եւ ահա կին մի տեառատես երկոտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի դրոշակ հանդերձի նորա։ Քանզի ասէր 'ի մտի իւրում, թէ միայն մերձենամ 'ի հանդերձս նորա՝ փրկիմ։ Իսկ Յի՝ իբրեւ դարձաւ և տեսս զնա՝ ասէ. քաջալերեաց դուստրը, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և փրկեցաւ կինն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Իբրեւ եկն Յի՝ 'ի տուն իշխանին, և տեսս զփողարսն և ամբոխս յոյժ, ասէ ցնոսա. 'ի բաց դեբ նացէք. զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ Եւ իբրեւ ել ամբոխն 'ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ նորա, և յարեաւ աղջիկն։ Եւ ել համբաւս այս ընդ ամ երկիրն ընդ այն։

Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յի, զհետ եղեն նր

կոյրք երկու , աղաղակէին՝ և ասէին . ողորմեաց մեզ որդի Դաւթի : Եւ երբեւ եկն 'ի տուն , մատեան առ նա կոյրքն . և ասէ ցնոսա Յն . հաւատայք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ . ասեն ցնա՝ այո , տէր : Յայնժամ մերբ ձեռաւ յաչս նոցա՝ և ասէ . ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ : Եւ բացան աչք նոցա . և սաստեաց նոցա Յն՝ և ասէ . զգոյշ կացէք՝ մի ոք գիտասցէ : Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամ երկիրն ընդ այն : Եւ յելանելն նոցա արտաքս , ահա մատուցին առ նա այր մի՝ հաւմբր դիւահար : Եւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն . և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն . թէ և ոչ երբէք երեւեցաւ այսպիսի ինչ Իսրայէլի : Իսկ փարիսեցիքն ասէին , թէ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս :

Եւ շրջէր Յն ընդ ամ քաղաքս և ընդ գիւղս . ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա , և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան . և բժշկէր զամ ախտս և զամ հիւանդութիւնս 'ի ժողովրդեանն : Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ 'ի նոսա . զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրեւ զոչխարս , որոց ոչ իցէ հովիւ : Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր . հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ : Աղաչեցէք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս 'ի հունձս իւր : Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր , ետ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել զնոսա , և բժշկել զամ ցաւս և զամ հիւանդութիւնս :

Եւ գնացեալ անսի Յն եկն 'ի ժողովուրդն նոյ : Եւ անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր . հարցին ցնա՝ և ասեն , եթէ պարտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել . զի չարախօսեսցեն զնմանէ : Եւ նա ասէ ցնս . ով է 'ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի , և անկանիցի այն 'ի խորխորատ 'ի շաբաթու . միթէ ոչ ունիցի և յարուցանիցէ զնա : Իսկ արդ՝ որչափ ևս առաւել է մարդ քան զոչխար . ապա ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել : Յայնժամ ասէ ցայրն . ձգեա զձեռն քո , և նա ձգ-

դեաց՝ և եղեւ ողջ իբրև զմիւսն։ Իսկ փարիսեցիքն եղեալ արտաքս խորհուրդ առին զնմանէ՝ թէ որպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և համր, և բժշկեաց զնա. որպէս զի համրն և կոյրն խօսի և տեսանիցէ։ Զարմացան ամ ժողովուրդքն՝ և ասէին. միթէ սա իցէ Որդի Դաւթի։ Բայց փարիսեցիքն իբրեւ լուան՝ ասեն. ոչ իւիք հանէ դա զդեւս՝ եթէ ոչ Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց։

Եւ եղեալ անտի Յն գնաց ի կողմանս Տիւրոսի և Սիդոնի։ Եւ ահա կին մի քանանացի ի սահմանաց անտի նոյ եղեալ, աղաղակէր և ասէր. ողորմեաց ինձ, տէր, որդի Դաւթի, դուստր իմ չարաչար այսահարի։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի. և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին. արձակեա զնա զի աղաղակէ զհետ մեր։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկիրպագանէր նմա և ասէր. տէր, օգնեա ինձ։ Պատասխանի ետ նմա և ասէ. ոչ է բարւոք առնուլ զհացս մանկանց՝ և արկանել շանց։ Եւ նա ասէ. այո, տէր, քանզի և շունք կերակրին ի փշրանաց անկելոց ի սեղանոյ տեառն իւրեանց։ Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յն և ասէ. ով կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպէս և կամիս։ Եւ բժշկեցաւ դուստր նորա ի նմին ժամու։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն ի ծովեզրն Գալիլեացւոց, և եղեալ ի լեառն նստէր անդ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համերս միակողմանիս, և այլ բազումս. և ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա՝ և բժշկեաց զնոսա։ Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համբքն խօսէին, կաղք գնային, միակողմանիք բժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւորէին զՅն Իսրայէլի։

Եւ իբրեւ եկն ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ ի ծունր իջանէր և ասէր. տէր, ողորմեայ որդւոյ իմում, զի լուսնոտի և չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի ի հուր՝ և երբէք ի ջուր։ Եւ մատուցի զնա առ շակերտացն քոց՝ և ոչ կարացին բժշկել։ Պատասխանի ետ Յն՝ և ասէ. ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ՝ մինչեւ ցե՞րբ անասցեմ՝ ձեզ. ած զնա առ իս. և ածին զնա առ Յն։ Եւ սաստեաց ի նա Յն՝ և ել ի նմանէ դեւն, և բժշկեցաւ մանուկն ի ժամէն յայնմանէ։ Յայնժամ մատեան աշակերտքն առ անձինն՝ և ասեն ցՅն. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատութեան ձերոյ։ Այ՛մէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանեխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեաց աստի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք։

Եւ յերանելն նոցա Գալիլեայսն, գնացին զհետ նո՛ր ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա կայրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրեւ լուան թէ Յն անցանէ՝ աղաղակեցին և ասեն. ողորմեայ մեզ, Յն, որդի Դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. և նոքա եւս առաւել աղաղակէին և ասէին, տէր, ողորմեայ մեզ, որդի Դաւթի։ Օ՛տեղն առ Յիսուս, կոչեաց զնոսա և ասէ. զի՞նչ կամիք՝ զի արարից ձեզ։ Ասեն ցնա. տէր, զի բացցին աչք մեր։ Եւ գթացեալ Յիսուս մերձեցաւ յաչս նոցա, և վաղվաղակի տեսին. և գնացին զհետ նորա։

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Մարկոսի.

ՏԵՐԱՄԲ ՄԵՐՈՎ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Եւ մտանեն ի կափառնաւում, և իսկ և խսկ ի շաբաթուն մտեալ ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա։

Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր զնոսա իբրև իշխանութիւն՝ և ոչ որպէս դպիրքն։ Եւ էր ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում՝ այս պիղծ գոյր ի նմա. որ աղաղակեաց՝ և ասէ։ Թոյլ տուր, զի կայ մեր և քո՝ Յն Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես սուրբդ աստուծոյ։ Սասանեաց ի նա Յն և ասէ, կարկեաց և էլ ի դմանէ։ Եւ զարկոյց զնա այն պիղծ. և աղաղակեաց ի ձայն մեծ, և էլ ի նմանէ։ Եւ զարմացան ամենեքին, մինչեւ հցցել ընդ միմեանս՝ և ասել. զի՞նչ է այս նոր վարդապետութիւն, զի իշխանութիւն և այսոց պղծոց սասան՝ և հնազանդին սմա։ Եւ էլ լուր նորա ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց։

Եւ վաղվաղակի ելեալ ի ժողովրդենէն, եկն ի տունն Սիմոնի և Անդրեայ՝ Յակոբու և Յովհաննու հանդերձ։ Եւ զաքանչ Սիմոնի դնէր ջերմացեալ, և վաղվաղակի ասեն ցնա վասն նր։ Մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռանէ նր. և եթող զնա տենդն և պաշտէր զնոսա։

Եւ իբրև երեկոյ եղեւ ի մտանել արեգականն, բերին առ նա զամ հիւանդս և զդիւահարս. և էր ամ քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն։ Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս ի պէս պէս ախտից, և դեւս բազումս եհան, և ոչ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստն է։

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս։ Եւ գնաց ընդ հետ նր Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին։ Եւ իբրեւ գտին զնա՝ ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ։ Եւ ասէ ցնոսա. եկայք, երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւղաքաղաքսն, զի և անդ քարոզեցից. զի յայս իսկ եկեալ եմ։ Եւ քարոզէր ի ժողովուրդս նոցա ընդ ամ գալիլեացիս, և դեւս հանէր։ Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ ի ծունրը իջանէր՝ և ասէր. տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Իսկ Յն գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ ի նա՝ և ասէ ցնա, կամիմ, սրբեաց։ Եւ իբրեւ ասացն

ցնա, վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւն՝ և սրբեցաւ։ Եւ սաստեալ նմա՝ Եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ։ Օգոյշ լեր՝ մի ուստեք ինչ ասիցես. այլ երթ ցոյց զքեզ քահանային. և մատո վասն սրբութեանքո պատարագ՝ զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ արկանել զբանն, մինչ ոչ ևս կարող լինել նմա յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա յամ կողմանց։

Եւ մտեալ դարձեալ 'ի Կապառնաում յետ աւուրց. լուր եղեւ եթէ 'ի տան է։ Եւ ժողովեցան բազումք՝ մինչեւ տեղի ևս ոչ լինել՝ և ոչ առ դրանն. և խօսէր նոցա զբանն։ Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ 'ի չորից։ Եւ իբրեւ ոչ կարէին մերձենալ առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր Յն, և բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճն յորում կայր անդամալոյծն։ Եւ տեսեալ Յն՝ի զհաւատս նոցա, ասէ ցանդամալոյծն. որդեակ, թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին. և խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց. զի՞նչ է այս՝ որ խօսի սա զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ՝ մի ՚ած։ Եւ գիտաց Յն յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին 'ի սիրտս իւրեանց, և ասէ. զի՞ խորհիք զայդ 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի, առ զմահիճս քո և երթ 'ի տուն քո։ Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ 'ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն. քեզ ասեմ, արի, առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարեաւ վաղվաղակի առեալ զմահիճն, եկ առաջի ՚ամենեցուն. մինչդեռ զարմանալ ՚ամենքն՝ և փառաւորառնել զ՚ած՝ և ասել, թէ այսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսաք։

Եւ եմուտ միւսանգամ 'ի ժողովուրդն, և էր անդ

այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա ի շաբաթուն՝ զի չարախօսեսցեն զդ նմանէ։ Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն գօսացեալ էր. արի, անց ի մէջ։ Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ արժան է ի շաբաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել, ոգի՞ մի ապրեցուցանե՞լ եթէ կորուսանել. և նոքա լռեցին։ Եւ հայեցեալ Յն՝ի զնոքօք լի ցասմամբ, տրտմեալ վասն կուրութեան սրտից նոցա՝ ասէ ցայրն. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նո՛ր։ Եւ ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերոդի խանսոքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նո՛ր թէ զի՞նչ կորուսցեն զնա։

Իսկ Յն՝ աշակերտօքն իւրովք գնաց ի ծովեզրն. և բազում ժողովուրդ ի գալիլեացւոց երթային զհետ նորա. և ի Հրէաստանէ, և Յերուսաղէմէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և որք ի Տիւրոսէ և ի Սիդոնէ. բազում ժողովուրդ իբրեւ լսէին՝ որչափ ինչ առնէր, գային առնա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատրաստական կայցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի նեղեսցեն զնա։ Քանզի զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ խառնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա, որք ունէին ախտս ինչ։ Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նո՛ր, աղաղակէին և ասէին. թէ դու ես որդին Ա՝ այ. և նա յայժ սաստէր նոցա, զի մի յայտնի առնիցեն զնա։

Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերգեսացւոց։ Եւ ընդ ելանելն նորա ի նաւէ անտի, պատահեաց նմա այր մի ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ. որոյ և բնակութիւն իւր իսկ ի գերեզմանս էր. և ոչ շղթայիւք ոք ևս կարէր կապել զնա. վասն բազում անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ ի նմանէ շղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ ոք կարէր պարտել զնա. քանզի հանապազ զգայդ և զցերեկ ի գերեզմանս և ի լերինս աղաղակէր, և կոծէր զանձն իւր քարամբք։ Իբրեւ հատս զՅ՝ ի հեռաստանէ, ընթացաւ

և երկիրեպագ նմա։ Աղաղակեաց ի ձայն մեծ՝ և ասէ, զի կայ իմ և քո՝ Յն որդի Այ բարձրելոյ. երդմնեցուցա նեմ զքեզ յասուած, մի տանջեր զիս։ Քանզի ասէր ցնա. ել այսր պիղծ ի մարդոյ այսի։ Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո. և ասէ ցնա. Լեգէոնն ա նուն է իմ, քանզի բազումք եմք։ Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի առաքեսցէ զնոսա արտաքս քան զաշխարհն։ Եւ անդ էր առ լերամբն երամակ մի խոզաց արօտական մեծ։ Աղաչեցին զնա ամ դեւքն և ասեն. առաքեա զմեզ ի խոզսն, զի մտցուք ի նոսա։ Եւ հրամայեաց նոցա. և իբրեւ ելին այսքն պիղծք՝ մտին ի խոզսն, և դիմեաց երամակն ի դարէ անտի ի ծովն. էին իբրեւ երկու հազարք, և հեղձնուին ի ծովուն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և պատմեցին ի քաղաքին և յագարակս, և ելին տեսանել զի՞նչ իցէ՝ որ գործեցաւն։ Գան առ Յն, և տեսանեն զդիւահարն զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ, որ ունէր զ Լեգէոնն, և զահի հարան։ Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր, թէ զի՞նչ եղեւ այսահարին, և զի՞նչ վասն խոզանցն։ Եւ սկսան աղաչել զնա գնալ ի սահմանաց նոցա։ Եւ իբրեւ եմուտ նա ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ. և Յն ոչ եհա նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա. երթ ի տուն քո առ ընտանիս քո, և պատմեա նոցա, որ ինչ միանգամ տէր արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ։ Եւ չոքաւ՝ և սկսաւ քարոզել ի Դեկապօլիս, զոր ինչ արար նմա Յիսուս, և ամենեքին զարմանային։

Եւ իբրեւ անց Յն միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովեցաւ առ նա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզերբն։ Եւ ահա մի ի հոգևորդապետացն դայր, որում անուն էր Յայրոս. և իբրեւ եսես զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա. աղաչէր զնա յոյժ և ասէր, թէ դուստր նորա մերձ է ի մահ, զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն, որպէս զի ապրեսցի և կեցցէ։ Եւ գնաց ընդ նմա. երթայր և ժողովուրդ

բաղում զհետ նորա, և նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր ի
սեռատեսութեան արեան զերկոտասան ամ. և յոյժ վըշ-
ատացեալ ի բաղում բժշկաց, և ծախեալ զինչս իւր զա-
մենայն՝ և չէր ինչ օգտեալ, այլ ևս առաւել զայրացեալ։
Իբրեւ լուաւ զՅեսու՝ եկն ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բաւ-
ական եհար զհանդերձսն նորա. քանզի խորհէր ի մտի, թէ
միայն մերձեցայց ի հանդերձս նորա, փրկեցայց։ Եւ
վաղվաղակի ցամաքեցաւ աղբիւր արեան նորա. և գի-
տաց ի մարմին իւր թէ բժշկեցաւ ի տանջանացն։ Եւ
անդէն վաղվաղակի գիտաց Յեսու յանձն իւր զզօրութիւն
որ ել ի նմանէ, դարձաւ յամբոխն և ասէ. ո՞վ մերձե-
ցաւ ի հանդերձս իմ։ Եւ ասեն ցնա աշակերտքն, տե-
սանե՞ս՝ զի ամբոխդ նեղէ զքեզ, և ասես՝ թէ ո՞վ մերձե-
ցաւ ի հանդերձս իմ։ Եւ շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ
ո՞վ զայն արար։ Եւ կինն զարհուրեալ և դողացեալ վա-
ղոյց գաղտն արար. քանզի գիտէր զինչ եղեւ նմա, եկն
անկաւ առաջի նորա, և ասաց զամ իրն ստուգութիւն։
Եւ Յեսու ասէ ցնա. դուստր, հաւատք քո կեցուցին զք-
եզ. երթ ի խաղաղութի, և եղիջիր ողջ ի տանջանացդ։

Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք ի տանէ ժո-
ղովրդապետին, և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ ևս
աշխատ առնես զվարդապետդ։ Իսկ Յեսու իբրեւ լուաւ
զբանն ասացեալ, ասէ յժողովրդապետն. մի երկնչիր,
բայց միայն հաւատա։ Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհան-
նէս՝ զեղբայրն Յակոբայ։ Գայ ի տունն ժողովրդապե-
տին, և տեսանէ ամբոխս յոյժ և լալականս, և աղաղակ
յոյժ։ Եւ մտեալ ի ներքս՝ ասէ ցնոսա. զի՞ խռովեալ
էք և լայք, մանուկն ոչ է մեռեալ, այլ նենջէ։ Եւ ծաղր
առնէին զնա. և նորա հանեալ արտաքս զամենան, առ-
նու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր, և զնոսա որ ընդ
նմայն էին, և մտանէ ուր դնէր մանուկն։ Եւ կալեալ
զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա. տալիթա կում, որ

թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ, որի։ Եւ վաղվա-
ղակի յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի էր ամաց իբրև
երկոտասանից. և զարմացան մեծաւ զարմանալեօք։ Եւ
պատուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի ոք գիտասցէ զայն.
և ասաց տալ նմա ուտել։

Եւ իբրեւ անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գեննեսա-
րեթ։ Եւ իբրեւ ելին ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծա-
նեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ. և ընթացեալ այսր
անդր ընդ ամ գաւառն, սկսան մահճօք բերել զհիւան-
դըս, ուր լսէին թէ անդ իցէ։ Եւ ուր և մտանէր ի
գեօղս կամ ի քաղաքս կամ յագարակս, ի հրապարակս
դնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ ի քը-
զանցս հանդերձից նորա մերձենայցեն. և որ միանգամ
մերձեցանն՝ փրկեցան։

Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն ի սահմանս Տիւրոսի և Սի-
դոնի. և մտեալ ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և
ոչ կարաց ծածկել։ Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր
իւր նեղեալ էր յայսոյ պղծոյ. եկն անկաւ առաջի նո-
ր։ Եւ կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ Սյորի յազգէ. և աղա-
չէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ ի դստերէ նո։ Եւ Յի՝ ասէ
ցնա. թոյլ տուր՝ նախ յագեսցին մանկունք. զի ոչ է
բարւոք առնուլ զհաց մանկանց և արկանել շանց։ Նա
պատասխանի ետ և ասէ. տէր, և շունք ի փշրանաց սե-
ղանոյ մանկանցն կերակրին։ Եւ ասէ ցնա. վասն այդր
բանի երթ, ել դեւն ի դստերէ քումմէ։ Գնաց ի
տուն իւր, և եգիտ ելեալ զդեւն, և զդուստրն, զի
անկեալ դնէր ի մահիճս։

Եւ ելեալ միւսանգամ ի սահմանացն Տիւրոսի և Սի-
դոնի, և եկն ի ծովեզրն գալիլեացւոց ի մէջ սահմա-
նացն ի Դեկապոլիս։ Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և
համր. և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ ի վերայ նո։ Եւ ա-
ռեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր
ընդ ականջս նորա՝ և եթուք անդր. և կալաւ զլեզուէ

նորա. հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց և հան՝ և ասէ. Եփփա-
թայ՝ որ է բացիր։ Եւ նոյնժամայն բացան լսելիք նր,
և լուծան կապանք լեզուի նր. և խօսէր ուղիղ։ Եւ պա-
տուիրեաց նոցա՝ զի մի ումեք ասիցեն. և որչափ նա
պատուիրէր նց, նոքա ևս առաւել քարոզէին. և ևս
քան զևս զարմանային և ասէին. զամենայն ինչ բարւոք
գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝ և համրից խօսել։

Գնան ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նր կոյր մի, և
աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի ի նա։ Եւ առեալ զձեռանէ
կուրին՝ և հան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նր, և ձեռն
եդ ի վերայ նր. և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսանիցէ ինչ։
Բացաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկս՝ զի շրջին իբրեւ
զծառս։ Դարձեալ եդ ձեռս ի վերայ աչաց նր՝ եբաց,
և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համարձակ զամ-
ենայնս։ Արձակեաց զնա ի տուն իւր՝ և ասէ. ի շէնդ մի մտա-
նիցես, այլ երթ ի տուն քո. և յորժամ ի շէնն մտա-
նիցես՝ մի ումեք ասիցես ի շինին։

Եւ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխս շուրջ ըզ
նոքօք, և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Եւ վազվա-
զակի ամ ժողովուրդն իբրեւ տեսին զնա՝ զարմացան,
և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Եւ հարց
ցնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա։ Պատասխանի ետ
մի ոմն ի ժողովրդենէն և ասէ. վարդապետ՝ ածի զորդի
իմ առ քեզ, զոր ունի այս համր, և ուր հասանէ՝ զար-
կուցանէ զնա. և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամունս իւր և
ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն, և ոչ
կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ նց և ասէ. ով
ազգ անհաւատ՝ մինչեւ յե՞րբ իցեմ առ ձեզ. մինչեւ
ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ածէք զնա առիս։ Եւ ածին զնա
առ նա. իբրեւ ետես զնա այսն, վազվազակի շարժեաց
զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրայր։ Եւ հարց
ցհայր նր և ասէ. քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէ հետէ
այդ եղեւ դմա։ Եւ նա ասէ. ի մանկութէ. բազում

անգամ 'ի հուր արկանէ զդա և 'ի ջուր՝ զի կորուսցէ. արդ՝ եթէ կարօղ ինչ ես, օգնեա մեզ տէր՝ գթացեալ 'ի վերայ մեր։ Եւ Յն ասէ ցնա. ասացեր թէ կարող ես. ամ ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայն։ Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր մանկանն՝ և ասէ. հաւատամ, տէր՝ օգնեա անհաւատութեան իմում։ Իբրեւ եռեաց Յն՝ եթէ կուտի ժողովուրդն 'ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ. համրդ և խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, ել 'ի դմանէ, և այլ եւս մի մտանիցես 'ի դա։ Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ ըկեաց զնա, և ել. և եղեւ պատանեակն իբրեւ զմեռեալ, մինչեւ բազմաց խակ ասել թէ մեռաւ։ Եւ Յն կալաւ զձեռն նորա՝ յարոյց ըզնա, և կանգնեցաւ։ Եւ իբրև եմուտ նա 'ի տուն, աշակերտքն առանձինն հարցին ցնա. մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ ասէ ցնոսա. այդ ազգ ոչ իւիք ելանէ, եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք։

Եւ գան Յերիքով. և ընդ ելանելն նորա Յերիքովէ աշակերտօքն՝ և բազում ժողովրդով, որդի Տիմէի Բարտիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս Ճանապարհի։ Իբրեւ լուաւ՝ թէ Յն նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ասել. որդի Դաւթի Յն՝ ողորմեաց ինձ։ Եւ սաստէին նմա բազումք՝ զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. որդի Դաւթի ողորմեաց ինձ։ Օ՛տեղի առ Յն՝ և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեաց, արի՝ կոչէ զքեզ։ Եւ նորա ընկեցեալ զձորձքս իւր, յարեաւ և եկն առ Յիսուս։ Պատասխանի եառ նմա Յն և ասէ. զի՞նչ կամիս՝ թէ արարիցց քեզ. ասէ ցնա կոյրն. բաբբունի՝ զի բացայց։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա, երթ՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղվաղակի բացաւ, և երթայր զհետն՝ 'ի Ճանապարհին։

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի՝ որ ըստ Ղուկասու։

ՏԻՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

ԵՒ էջ ի Կափառնաուամ ի քաղաքն Գալիլեացւոց, և ուսուցանէր զնոսա ի շաբաթսն։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութեան նորա, զի իշխանութիւն էր բան նոր։ Եւ էր ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր սոյն դիւի պղծոյ, և աղաղակեաց ի ձայն մեծ, ասէ. Թուլացո, զի՞ կայ մեր և քո, Յի՞սուսդ Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես որդ ՅՍ։ Սաստեաց ի նա Յի՞սուս և ասէ. պապանձեաց և ել ի դմանէ. զգետնեաց զնա դեւն ի միջի անդ՝ և ել ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք ի վերայ ամենեցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞նչ է բանս այս, զի իշխանութիւն և զօրութիւն սաստէ սոյսոց պղծոց՝ և ելանեն։ Եւ երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամենայն շուրջ զգաւառսն։

Եւ յարուցեալ ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ ի տուն Սիմոնի։ Զգբանչ Սիմոնի տագնապէր ջերմամբ մեծաւ, և աղաչէին զնա վասն նո՞ր։ Եկաց առ նմա՝ սաստեաց ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ՝ և պաշտէր զնոսա։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին հիւանդք ի պէս պէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առ նա։ Եւ նա իւրաքանչիւր ումեք ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և բժշկէր զնոսա։ Եկանէին դեւք ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին. եթէ դու ես որդի ՅՍ. և նա սաստէր՝ և ոչ տայր նոցա թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ եղեւ ի հասանելն նո՞ր ի մի քաղաքացն, ահա այր մի լի բորոտութիւն իբրեւ ետես զՅի՞սուս՝ անկեալ ի վի՞ն երեսաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ի նա՝ և ասէ. կամիմ՝ սրբեաց. և վաղվաղակի գնաց ի նմանէ բորոտութիւն։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի ումեք ասել,

այլ թէ երթ, ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո պա-
տարագ վն սրբութեանն քո՝ որպէս և հրամայեաց Մովսէս,
'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ յորդէր առաւել բանն զնմանէ. և
ժողովէին ժողովուրդք բազումք լսել՝ և բժշկել 'ի հի-
ւանդութենէ իւրեանց։ Եւ նա խոյս տայր յանապատ
տեղիս, և կայր յաղօթս։

Եւ եղեւ 'ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և
փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին. որ ժողո-
վեալ էին յամենայն գաւառաց գալիլեացւոց՝ և Երուսաղեմի
և Հրէաստանի։ և զօրութիւն տեառն էր 'ի բժշկել զնո-
սա։ Եւ ահա ոմանք բերէին մահճաւոր զայր մի՝ որ էր ան-
դամալոյծ, և խնդրէին զնա մուծանել 'ի ներքս՝ և դրել
նել առաջի նորա։ Եւ իբրեւ ոչ գտանէին թէ ընդ որ
մուծանիցեն զնա 'ի ներքս վասն ամբոխին, ելին 'ի տա-
նիս և 'ի ցուռոցն կախեցին զնա, և իջուցին մահճաւորն հան-
դերձ 'ի մէջ առաջի Յի։ Եւ տեսեալ զհաւատսն նո-
ցա՝ ասէ ցնա. այր դու՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։
Սկսան խորհել դպիրքն և փարիսեցիքն, և ասեն. ո՞ է
սա՝ որ խօսի զհայհոյութիս, ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս՝
բայց միայն Աստ։ Իբրեւ գիտաց Յի զխորհուրդս նոցա,
պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. զի՞ խորհիք 'ի սիրտս
ձեր։ Օ՞ի՞նչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ
մեղք քո, եթէ ասել՝ արի և գնա։ Այլ զի գիտասջիք ե-
թէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ երկրի թողուլ զմե-
ղսս, ասէ ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ՝ արի առ զմահիճս
քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ առժամայն յարուցեալ
առաջի ամենեցուն՝ էառ զիւրեւ յորոյ վերայ անկեալ
դնէր, գնաց 'ի տուն իւր, և փառաւոր առնէր զԱստ։
Զարմանք կալան զնոսն, և փառաւոր առնէին զԱստ.
լի եղեն ահիւ, և ասեն, եթէ տեսաք այսօր Նոր Նշան։

Եւ եղեւ 'ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա 'ի ժո-
ղովուրդն՝ և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՝ և ձեռն
իւր աջ գօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա դպիրքն և

փարիսեցիք՝ թէ 'ի շաբաթուն բժշկիցէ , զի գտանիցեն
չարախօսութիւն զնմանէ : Եւ նա դիտէր զսորհուրդս նոցա,
ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսացեալ էր . արի անց 'ի մէջ.
և նա յարուցեալ եկաց : Ասէ ցնոսա Յն . հարցիցէ ինչ
զձեզ . զի՞նչ արժան է 'ի շաբաթու , բարի՞ ինչ առնել՝
եթէ չար գործել , ոգի մի ապրեցուցանել՞ թէ կորուսա-
նել : Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքուն զայրագին՝ ա-
սէ ցնա . ձգեա զձեռն քո , և նա ձգեաց , և հաստա-
տեցաւ ձեռն նր իբրեւ զմիւսն : Եւ նոքա լցան յիմա-
րութիւն , և խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զինչ առնիցեն Յնի :
Եւ իջեալ նոքօք հանդերձ 'ի տեղի մի տափարակ . և
ժողովք աշակերտացն նորա՝ և բազմութիւն յոյժ ժողո-
վրդեանն , յամ Հրէաստանէ և Յերուսաղէմէ՝ և յայնմ
կողմանէ՝ և 'ի ծովեզերէն Տիւրոսի և Սիդոնի . որ եկին
լսել 'ի նմանէ՝ և բժշկել 'ի հիւանդութէ իւրեանց . և
նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին : Եւ ամ ժողո-
վուրդն խնդրէր մերձենալ 'ի նա , զի զօրութիւն բա-
ղում ելանէր 'ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին .
Եւ իբրեւ կատարեաց զամ զբանս իւր 'ի լեռնս ժո-
ղովրդեանն , եմուտ 'ի Կափառնաում : Հարիւրապետի
ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր 'ի
վախճանել , որ էր նմա պատուական : Եւ իբրեւ լուաւ
զՅնէ , առաքեաց զծերսն 'ի հրէից , աղաչէր զնա՝ զի ե-
կեսցէ և ապրեցուսցէ զծառայն նորա : Եւ նոքա եկեալ
առ Յն՝ աղաչէին զնա ասէալ՝ և ասէին , թէ արժանի է՝
որում զշնորհս զայս առնես : Զի սիրէ զազգս մեր , և
զժողովրդեանցն նա շինեաց մեզ : Եւ Յն գնաց ընդ նո-
սա . իբրեւ ոչինչ կարի հեռի էր 'ի տանէն , յղեաց առ
նա հարիւրապետն բարեկամս , և ասէ ցնա . տէր , մի
ինչ աշխատ լինիր , զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ
խմով մտանիցես : Վասն որոյ և ոչ զանձն համարեցայ արա-
ժանի՝ առ քեզ գալոյ . այլ ասա բանիւ՝ և բժշկեսցի մա-
նուկս իմ . քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխա-

նուիրեալ. ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, և ասեմ սմա՝ երթ, և երթայ. և այլում թէ եկ, և գայ. և ծառայի իմում թէ արա զայս, և առնէ։ Եւ իբրև լուաւ զայս Յիսուս զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նորա՝ և ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ Իսրայէլի այսչափ հաւատս գտի։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն ի տուն, և գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։

Եւ եղեւ ի վաղիւն երթայր ի քաղաք մի, որում անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք նորա և ժողովուրդք բազում։ Իբրեւ մերձ եղեւ ի դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամօր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրեւ ետես զնա տէր՝ գթացաւ ի նա և ասէ. մի լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ ի դագաղն. և որք բարձեալն տանէին՝ զտեղն առին. և ասէ, պատանի դու՝ քեզ ասեմ՝ արի։ Կանգնեցաւ և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ խօսել. և ետ զնա ցմայր իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւորեցին զՅԻՍՈՒՍ՝ և ասէին, թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է ի միջի մերում, և երթէ այց արար ՅԻՍՈՒՍ ի ժողովրդեան իւրում ի բարութի։ Եւ ել զրոյցս այս ընդ ամ Հրէաստան վասն նորա. և ընդ ամ կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամենայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս յաշակերտացն իւրոց՝ Յովհաննէս, առաքեաց առ տէր և ասէ. դո՞ւ ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, Յովհաննէս Մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դո՞ւ ես որ գալոցն ես՝ եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս ի հիւանդութենէ և ի հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. երթայք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսէքդ և լուայք. զի կոյրք տե-

սանեն, և կաղք գնան, բորոտք որբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին. և երանի իցէ՝ որ ոչ գայթագղեսցի յիս։

Եւ նստեցին ի ջրին յաշխարհն Գերգեսացւոց. որ է յայնկոյս հանդէպ Գալիլեայ։ Եւ ընդ ելանելն նորա ի ցամաք, պատահեաց այր մի ի քաղաքէն՝ յորում էին դեւք. և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝ և ոչ ի տան բնակեալ, այլ ի գերեզմանս։ Եւ տեսեալ զՅն, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն. զի կայ իմ և քո Յն որդի՝ ով բարձրելոյ, աղաչեմ զքեզ մի տանջեր զիս։ Քանզի հրաման տայր այսոյն պըղծոյ ելանել ի մարդոյ անտի. քանզի բազում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապէր ի շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր ի դիւէն յանապատս։ Հարց ցնա Յն և ասէ. զի՞նչ անուն է քեզ. և նա ասէ, Լեգէոն. զի դեւք բազումք մտեալ էին ի նա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի հրաման տացէ նոցա երթալ յանդունդս։ Եւ էր անդ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական ի լերինն, և աղաչեցին զնա զի հրաման տացէ նոցա մտանել ի նոսա. և հրամայեաց նոցա։ Եւ ելեալ դեւքն յառնէին՝ մտին ի խոզսն. և դիմեաց երամակն ի գահէ անտի ի ծովակն և հեղձաւ։ Իբրեւ տեսին խոզարածքն զերան որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին ի քաղաքին և յագարակսն։ Եւ իբրեւ ելին տեսանել զգործսն, և եկին առ Յն, և գտին զայրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առոտսն Յնի, և երկեան։ Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր՝ թէ զիա՞րդ փրկեցաւ դիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա ամ բազմութիւն շուրջ զկողմամբքն գերգեսացւոց՝ գնալ ի սահմանաց նոցա, քանզի ահիւ մեծաւ տագնապէին. և նա մտեալ ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն։ Աղաչէր զնա այրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա. արձակեաց զնա՝ և ասէ. դարձ ի տուն քո, և պատմեա՝ զոր միան-

գամ՝ արար քեզ աստուած. գնաց ՝ի քաղաքն՝ և քարոզէր զոր ինչ արար նմա Յիսուս։

Եւ իբրեւ դարձաւ անդրէն Յն, ընկալաւ զնա ժողովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա։ Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անունն էր Յայրոս, և նա էր իշխան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտն Յնի՝ աղաչէր զնա մտանել ՝ի տուն նր. զի դուստր միամօր էր նորա՝ ամաց իբրեւ երկոտասանից, և էր մերձ ՝ի մահ. և ընդ երթալն նր՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր ՝ի տեառատեսութեանէ արեան ամաց երկոտասանից, որ ՝ի բազում ժիշկս ծախեալ էր զամ ինչս իւր. սրում՝ ոչ էր լեալ հնար յուսմէքէ բժշկիլ։ Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ ՝ի քղանցս հանդերձի նորա. և նոյնժամայն եկաց բղխումն արեան նր։ Եւ ասէ Յն. ով է՝ որ մերձեցաւն յիս։ Իբրեւ ամենեքեան ուրանային, ասէ Պետրոս՝ և որ ընդ նմայն էին. վարդապետ, ժողովուրդք սնդեն և նեղեն զքեզ։ Եւ ասէ Յն. ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութիւն ել յինէն։ Իբրեւ եսես կինն՝ եթէ ոչ ծածկեցաւ ՝ի նմանէ, եկն դողալով՝ և անկաւ առաջի նր, թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ ՝ի նա՝ պատմեաց առաջի ամ ժողովրդեանն. և թէ որպէս բժշկեցաւ առժամայն։ Եւ ասէ. քաջալերեաց, դուստր. հաւատք քո կեցուցին զքեզ, երթ ՝ի խաղաղութիւն։

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն ՝ի տանէ ժողովրդապետին՝ և ասէ ցնա. մեռաւ դուստրն քո, մի ինչ աշխատ առներ զդա։ Իսկ Յն իբրեւ լուաւ, պատասխանի ետ նմա՝ և ասէ. մի երկնչիր, միայն հաւատա՝ և կեցցէ։ Եւ մտեալ ՝ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել, բայց միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս, և զհայր մանկանն և զմայր նորա։ Այլն ամենեքեան՝ և կոծէին զնա։ Եւ նա ասէ. մի լայք՝ զի չէ մեռեալ՝ այլ ննջէ։ Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ մեռաւ։ Եւ նր հանեալ զամենեսին արտաքս, կալաւ զձեռանէ նր՝

բարբառեցաւ և ասէ. արի, կաց մանուկ դու. Եւ դարձաւ ոգի նորա, և կանգնեցաւ վաղվաղակի. և հրամայեաց տալ նմա ուտել. և զարմացան ծնողքն նորա։ Եւ նա պատուիրէր մի ումեք ասել՝ որ ինչ եղեւն։

Եւ եղեւ ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա ի լեռնէ անտի, ընդ առաջ եղեւ նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ահա այր մի ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ. վարդապետ, աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի միամօր է ինձ։ Եւ ահա այս հարկանի ի նմա, և յանկարծ գոչէ՝ և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա և փրփրեցուցանէ, և հաղիւ մեկնի ի նմանէ խորտակեալ զնա. և աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, և ոչ կարացին։ Պատասխանի ետ Յն և ասէ. ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անասցեմ ձեզ. մատո այր զորդին քո։ Եւ մինչդեռ մատչէր, զարկոյց զնա դեւն՝ և շարժլեաց։ Սաստեաց Յն այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն. և ետ զնա ցհայր իւր։ Եւ զարմանային ամենեքեան ի վերայ մեծամեծացն ՅՆ. և ի զարմանալ ամացուն ի վերայ ամի զոր առնէր, ասէ ցաշակերտսն իւր. դիք դուք ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ. զի որդի մարդոյ մատնեալ է ի ձեռս մարդկան։

Եւ հանէր դեւ մի համր. և եղեւ յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն, և զարմացան ամ ժողովուրդքն։ Եւ ոմանք ի նոցանէ ասէն. Ի Բեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս։ Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկնից խնդրէին ի նմանէ։ Իսկ նորա գիտացեալ ըզ խորհուրդս նց՝ ասէ ցնոսա. ամ թագաւորութի բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի։ Այպա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիա՞րդ կայցէ թագաւորութի նր. զի ասէք զինէն եթէ Ի Բեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս։ Եթէ ես Ի Բեղզեբուղաւ հանեմ զդեւս, որդիքն ձեր

ին հանիցեն. վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք։ Իսկ եթէ մատամբ ից հանեմ զդեւս, ապա հասեալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն աստուծոյ։ Յորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, ի խաղաղութեան են ինչք նորա։ Այլ եթէ հզօրագոյն քան զնա ի վր՝ եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսպառազինութիւնն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր, և զաւար նորա բաշխեսցէ։ Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ։ Յորժամ այսն ելանիցէ ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին տեղիս, խնդրէ հանգիստս. և իբրեւ ոչ գտանէ, ասէ. դարձայց անդրէն ի տունն իմ ուստի ելի։ Այլ գայ գտանէ մաքրեալ և յարդարեալ։ Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այսս չար ևս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան զառաջինն։ Այլ եղեւ մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն երարձ կին մի ի ժողովրդենէ անտի և ասէ. երանի է որովայնին՝ որ կրեացն զքեզ, և ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ։ Այլ նա ասէ. նա երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն ից, և առնեն։

Այլ ուսուցանէր ի միում ժողովրդանոցացն ի շաբաթս։ Այլ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս ութուտասն. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենեւին ի վեր հայել։ Այլ տեսեալ զնա Յն՝ կոչեաց առինքն՝ և ասէ ցնա. կին դու՝ արձակեալ ես ի հիւանդութենէ քումմէ։ Այլ եդ ի վերայ նր՝ ձեռն, և առժամայն ուղղեցաւ, և փառաւորառնէր զաստուած։ Պատասխանի եւ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէր ի շաբաթս բժշկեաց Յն, և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայսս եկայք բժշկեցարուք, և մի յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի եւ նմա տէր՝ և ասէ. կեղծաւորք, իւրաքանչիւրոք ի ձէնջ ի շաբաթուն ոչ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ ի մսրոյ՝ և տանի տայ ջուր։ Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու էր. զոր կապեաց սատանայ ահաւադիկ ութուտասն ամ, ոչ էր արժան

արձակել 'ի կապանաց անտի 'ի շաբաթու։ Եւ զայս իբ-
բեւ ասէր, յամօթ լինէին ամենեքին որ հակառակն կա-
յին նմա. և ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր 'ի վե-
րայ ամենայն փառաւորութեանցն որ գործէին 'ի նմանէ։
Եւ եղեւ 'ի մտանելն նորա 'ի տուն ուրումն իշխա-
նացն փարիսեցւոց 'ի շաբաթու ուտել հաց, և նոքա
սպասէին նմա։ Եւ ահա այր ումն էր անդ ջրգողեալ ա-
ռաջի նորա։ Պատասխանի ետ Յն՝ և ասէ ցօրինաւոր-
սն և ցփարիսեցիս. եթէ արժան իցէ 'ի շաբաթու
բժշկել։ Եւ նոքա լուռ եղեն. և բռնեալ հարել զնմա-
նէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց։ Եւ ասէ ցնոսա. ո՞ր
ուրուք 'ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի 'ի ջրհոր, և ոչ
վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու։ Եւ ոչ
կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն։
Եւ եղեւ մինչ երթայր նա Յերեմ, և ինքն անցանէր
ընդ մէջ Սամարիայ և գալիլեացւոց։ Եւ մինչդեռ
մտանէր 'ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր
բորոտ՝ որք կացին 'ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և
ասեն. Յն վարդապետ, ողորմեաց մեզ։ Եւ իբրեւ ե-
տես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթայք ցուցէք զանձինս քա-
հանայիցն. և եղեւ իբրեւ գնացին, առ ժամայն բրբե-
ցան։ Մի ումն 'ի նոցանէ իբրեւ ետես՝ եթէ բժշկեցաւ,
դարձաւ անդրէն՝ 'ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զՅն.
անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս նո՛ր, և գոհա-
նայր զնմանէ. և ինքն էր սամարացի։ Պատասխանի ետ
Յն և ասէ. ո՞չ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինուն՞քն
ո՞ւր են։ Ո՞չ ոչ գտան դառնալ տալ փառս Ցն, բայց
միայն այլազգիս այս։ Եւ ասէ ցնա. արի, գնա. զի հա-
ւատք քո կեցուցին զքեզ։
Եւ եղեւ 'ի մտանելն նորա յԵրիքով, կոյր ումն նստէր
առ ճանապարհաւն մուրացիկ։ Իբրեւ լուաւ զանցա-
նել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զի՞նչ իցէ այն։ Եւ
պատմեցին նմա, թէ Յն նազովրեցի անցանէ։ Աղաղա-

կեաց և ասէ. Յն. որդի Դաւթի՝ ողորմեաց ինձ։ Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և նա եւս առաւել ազաղակէր, որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ։ Օ՛տեղի էառ Յն, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր. և իբրեւ մերձ եղեւ առ նա, եհարց զնա և ասէ, զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարիցէ քեզ. և նա ասէ. տէր, զի բացցին աչք իմ՝ և տեսցէ։ Եւ Յն ասէ ցնա. հայեաց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ։ Եւ առժամայն եռեաս, երթայր զհետս նորա՝ և փառաւորէր զՅն. և ամենայն ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւն աստուծոյ։

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Յովհաննու։

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի և գնայ՝ի Գալիլեայ։ Օ՛լ ինքն խսկ Յն վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի։ Այլ յորժամ եկն նա՝ի Գալիլեայ, ընկալան զնա գալիլեացիքն. զի տեսեալ եւս էր զամ նշանսն, զոր արար Յերուսաղէմ՝ի տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին՝ի տօնն։ Եկն դարձեալ՝ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի. և անդ էր թագաւորազն մի, որոյ որդի նորա հիւանդ կայր՝ի Կափառնաում։ Նա իբրեւ լուաւ եթէ Յն եկեալ է՝ի հրէաստանէ՝ի Գալիլեայ. եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նր. քանզի մերձ էր՝ի մեռանել։ Ասէ ցնա. եթէ ոչ նշանս ինչ և արուեստս տեսանիցէ՝ ոչ հաւատայք։ Ասէ ցնա թագաւորազն. տէր, էջ մինչեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա Յն. երթ՝ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յն, և գնայ։ Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդառաջ եղեն նմա ծառայքն նորա. աւետիս ետուն և

ասէն, թէ մանուկն նէ՞ կենդանի է։ Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յորում ապաքինեաց. և ասէն ցնա. երեկ յեօթներորդ ժամուն եթող զնա ջերմն։ Գիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց ինքն և ամ տուն իւր։ Այս դարձեալ երկրորդ նշանս արար Յիսուս եկեալ ի Հրէաստանէ ի Գալիլեայ։

Յետ այսորիկ ոմն էր հրէից. և ել Յն Յերուսաղէմ։ Լու էր Յերուսաղէմ ի Պրոպատիկէ աւազանին. որ կոչէր եբրայեցերէն Լեթհեզդայ. հինգ սրահ։ Յորս անկեալ դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց կաղաց գօսացելոց, որ ակն ունէին ջրոցն յուզելոյ։ Լու հրեշտակ տեառն ի՛ջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և յուզէր զջուրսն. և որ նախ ի շարժումն ջուրցն ի՛ջանէր յաւազանն՝ բժշկէր, ոչ ունելով նշան հիւանդութեան։ Լու անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր ի հիւանդութեան իւրում։ Այնա իբրեւ եսես Յն՝ զի անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետեւ, ասէ ցնա. կամիս ողջ լինել։ Պատասխանի ետ նմա հիւանդն. տէր, ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն. և մինչ ես դանդաղիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն ի՛ջանէ։ Ասէ ցնա Յն. արի, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Լու ողջացաւ այրն, և յարեաւ՝ եառ զմահիճս իւր՝ և շրջէր. և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ։ Ասեն հրէայքն ցբժշկեալն. շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որ բժշկեացն զիս, նա ասաց ցիս, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Հարցին ցնա և ասեն. ո՞վ է այրն՝ որ ասաց ցքեզ, առ զմահիճս քո՝ և շրջեաց։ Լու բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի Յն խոյս ետ վասն ամբոխին ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ զնա Յն ի տաճարին, և ասէ ցնա. ահա՛ առողջ ողջացար, մի՛ ևս մեղանչեր՝ զի մի՛ չար ևս ինչ

լեցի քեզ։ Պնաց այրն՝ և պատմեաց հրէիցն, եթէ Յն էր՝ որ բժշկեացն զնս։ Եւ վասն այնորիկ հալածէին զՅն հրէայքն, զի զայն առնէր ի շաբաթու։ Եւ Յն պատասխանի եառ նոցա. Հայր իմ մինչեւ ցայժմ գործէ, և ես գործեմ։ Վասն այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա. զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլև հայր իւր կոչէր զաստուած, և հաւասար առնէր զանձն աստուծոյ։

Եւ մինչդեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր ի ծնէ. և հարցին ցնա աշակերտքն նորա՝ և ասեն. ռաբբի, ո՞վ մեղաւ է, սորա՞ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի։ Պատասխանի եառ Յիսուս. ոչ դորա մեղաւ է, և ոչ հօր և մօր իւրոյ. այլ զի յայտնի լիցին գործքն նոյ ի դմա։ Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս, մինչ օր կայ. գայ գիշեր՝ յորժամ ոչ ոք կարէ գործել։ Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի։ Այս իբրեւ ասաց, եթուք ի գետին՝ և արար կաւ ի թքոյն, և ծեփեաց զկաւն ի վերայ աչաց կուրին։ Եւ ասէ ցնա. երթ, լուա յաւազանին Սելոամայ. որ թարգմանի առաքեալ. չոքաւ լուացաւ. եկն և տեսանէր։ Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալ էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր, ասէին. ո՞չ սա էր՝ որ նստէրն և մուրանայր. կէսքն ասէին. նա է։ Այլքն ասէին. ոչ՝ այլ նման է նմա. և ինքն ասէր՝ թէ ես եմ։ Ասեն ցնա. իսկ զի՞նդ բացան աչք քո։ Նա եառ պատասխանի. այր մի՝ որում Յիսուսն ասեն, կաւ արար՝ և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս. երթ ի Սելոամ, և լուա. չոքայ լուացայ՝ և տեսանեմ։ Ասեն ցնա. ո՞ւր է նա. ասէ ցնոսա. ոչ գիտեմ։ Ածին առ փարիսեցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր։ Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար Յն. և երբայց զաչս կուրին։ Դարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, թէ զի՞նդ տեսանիս. և նա ասէ ցնոսա. կաւ եդ ի վերայ աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ։

Լսեն ոմանք 'ի փարիսեցւոցն . ոչ է այրն այն յաստուա-
ծոյ , զի զշաբաթս ոչ պահէ : Էին ասէին . իսկ զիա՞րդ
կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առնել : Եւ էին
հերձուածք 'ի մէջ նոցա : Լսեն դարձեալ ցկոյրն . դու
զի՞ ասես վասն նո՛ր՝ զի եբաց զաչս քո : Եւ նա ասէ՝ թէ
մարգարէ է : Եւ ոչ հաւատային հրէայքն զնմանէ՝ ե-
թէ կոյր էր՝ և բացաւ . մինչեւ կոչեցին զծնողս բացե-
լոյն . հարցին ցնոսա և ասեն՝ սո՞ է որդին ձեր , զորմէ
դուքն ասէք , եթէ կոյր ծնաւ . արդ՝ զիա՞րդ տեսանէ :
Պատասխանի ետուն նոցա ծնողքն նորա՝ և ասեն . գի-
տեմք զի սա է որդին մեր , և զի կոյր ծնաւ . բայց զիա՞րդ
այժմդ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք . կամ թէ՝ ո՞ եբաց զաչս
դորա՝ մեք ոչ գիտեմք . ցդա իսկ հարցէք , ինքնին 'ի
չափ հասեալ է . ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր : Այս
ասացին ծնողքն նորա , զի երկնչէին 'ի հրէից . քանզի
ուխտ եդեալ էր հրէից , եթէ որ խոստովանեսցի զնա
Քրիստոս՝ 'ի բաց կացցէ 'ի ժողովրդենէն : Վասն այ-
նորիկ ասացին ծնողքն նորա , թէ ինքնին 'ի չափ հա-
սեալ է , ցնա իսկ հարցէք : Դարձեալ կոչին անդամ կո-
չեցին զայրն՝ որ կոյրն էր , և ասեն ցնա . տուր փառս
աստուծոյ , մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է : Եւ
նա ասէ . թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ոչ գիտեմ . բայց զայս
գիտեմ , զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ : Դարձեալ ասեն
ցնա . զի՞նչ արար քեզ , զիա՞րդ եբաց զաչս քո : Պատաս-
խանի ետ նոցա . այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք . զի՞
կամիք միւսանգամ լսել . միթէ և դո՞ւք կամիք աշակերտ-
իլ նմա : Նոքա հայհոյեին զնա՝ և ասէին . դու լինիր
նո՛ր աշակերտ . մեք Մովսէսի աշակերտք եմք : Մեք գի-
տեմք՝ զի ընդ Մովսէսի խօսեցաւ աստուած . զսա ոչ
գիտեմք ուստի իցէ : Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնո-
այդ իսկ են սքանչելիք . զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ ,
և զիմ զաչս եբաց : Գիտեմք զի աստուած մեղաւորաց
ոչ լսէ , բայց եթէ աստուածապաշտ որ իցէ՝ և զկամս

նորա առնիցէ, նմա ասէ։ Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ երբայց ոք զաչս կուրի ՚ի ծնէ կոյր ծնելոյ։ Եթէ ոչ յաստուծոյ էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի ետուն և ասեն ցնա, ՚ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենեւին, և դու վարդապետ լինիս մեր։ Եւ հանին զնա արտաքս։ Լուաւ Յիսուս՝ եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրեւ եգիտ զնա՝ ասէ ցնա. դու հաւատաս յորդի աստուծոյ։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. տէր, ՚ով է՝ զի հաւատացից ՚ի նա։ Ասէ ցնա Յիսուս. և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է։ Եւ նա ասէ. հաւատամ, տէր, և երկիրս պագ նմա։

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԳԼԽՈՑ ԱՂՕԹԻՑ

Աղօթք առաւօտու։ ԲԱՆ. Խ. ՁԴ. ՁԲ. ԴԲ։
Աղօթք գիշերայնոյ։ ԺԲ. ԽԱ. ԴԱ. ԴԴ։
Աղօթք զղջման։ Ի. Ը. ԻԲ. ԻԶ. ԻԷ. ՀԱ։
Աղօթք խնդրելոյ զնորհս և զթողութիւն մեղաց։ Դ. ԺԵ. Ի. ԻԴ. Լ. ԼԲ. Խ. ԽԷ. ԽԹ. Ծ. ԾԷ։
Սաղմանք հաւատոյ։ Ժ. ԺԱ. ԺԳ. ԼԴ. ԽԴ. ՀԷ։
Սաղմանք յուսոյ և սիրոյ։ Բ. ԺԲ. ԼԴ. ԼԷ. ԽԲ. ԽԹ. ԿԵ. ՁԸ։
Աղօթք յառաջ քան զպատարագն կամ զհաղորդելն։ Դ. Ե. ԻԴ. ԼԴ. ԽԷ. ԾԲ. ԾԴ։
Աղօթք զկնի պատարագին կամ հաղորդելոյն։ Ա. Ե. ԻԴ. ԿԷ. ԴԵ։
Աղօթք ՚ի սուրբ շարչարանս Քրիստոսի։ ՀԷ. ԻԸ. ԼԶ. ԼԷ. ԽԴ. ԾԲ. ԾԸ. ԿԶ. ԿԷ. ՀԶ. ՀԸ. ԴԴ։
Աղօթք առ սուրբ աստուածամայրն։ ԻԶ. Զ։
Աղօթք բարեխօսութեամբ սրբոցն։ ԼԱ. Հ. ՀԱ. ՁԲ. ՁԶ. ՁԷ. ԴԱ.
Աղօթք առ հրեշտակս և առ պահապան հրեշտակն։ ՁԱ։
Աղօթք վասն բարի մահուան։ Բ. ԿԶ. Հ. ԳԴ. Զ. ՁԵ։
Աղօթք վասն բժշկութեան։ Գ. ԺԴ. ԺԷ. ԺԸ. ԻԵ. ԼԵ. ԽԲ. ԽԳ. ԽԸ. ԿԳ. ԿԴ. ԿԶ։
Աղօթք վասն հոգեվարքոց յիշատակաւ մահու գերեզմանի յարութեան և դատաստանի։ Ա. Բ. Ի. Ը. Ի. ԻԳ. ԼԲ. ԼԷ. ԼԹ. Խ. ԿԵ. ԿԶ. ԿԷ. ՀԳ. ՀԴ. ՀԹ. Զ. ՁԱ. ՁԸ. ԴԱ. ԴԵ։
Աղօթք վասն ննջելոյց։ ՁԶ։
Աղօթք վասն հարուածոց արտաքսիկ։ Գ. ԿԳ. ՁԸ. ՁԹ. ԴԲ։

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԽՐԹԻՆ ԲԱՌԻՑ ԻՆՉ ՄԱՏԵՆԻՍ

Ադդով։ Ջաքրիայ մարգարէի պապուն անունն է։ ԶԳ. 8։
Ադոնայի տէր։ Որ աստուծոյ կրսուի. Թանզրը։ ԼԴ. 8։
Ազատազնեայ։ Քիշիզատէ։ ՁԱ. 3։
Ազդարան։ Խապար տրուած տեղ. ԾԹ. 2։ կամ խապար տուող գործիք, որ է՝ բերան, կամ լեզու։ ՀԳ. 2։
Ալէլուք։ Օրհնութիւնք, գովասանք. մէհ։ ԶԳ. 24։
Ալէտանէ հողմ։ Տալղա հանող հով։ ԾԴ. 3։
Ալփափեաք։ Այբբենին շաբբը։ ԶԳ. 22։
Ախատրծարծ։ Ախտը շարժող. մարգ թէփրէտիճի Կ. 4։
Ածանցական։ Անցաւոր, թէզ մը անցնող։ ՀԴ. 3։
Կատ։ Նաւու թէքնէ, կամ փիատէ խայեխ։ ԿԳ. 2։
Կնայայրատ։ Աչքը մրոքաւոր։ ԽԸ. 4։
Կուսմ։ Ճիւմհիւռ, սիւրիւ։ Ի Զ. 1։
Զաբտեաղ։ Աբրած, խարապ եղած։ Ե. 1։ և ԻԵ. 2։
Զաւաղել։ Աբրել, փճայրնել, եօխ ընել։ Բ. 3։ և ԿԷ. 2։
Զէյտարմար։ Քիրիշով տիւզենլէնմիշ եղած։ ԶԲ. 8։
Զիւսարկուի։ Քէրփիճճիուի, Թուղլաճիուի։ ՀԵ. 12։
Զիսեաղ ազդարան։ Կղպած գոցուած բերան, կամ լեզու։ ՀԳ. 2։
Զոբի ըմբուշնեելի։ Տէյիրմէն՝ էզմիշ ընելու, որ է ծաւմելու ակռաներ։ ԿԳ. 2։
Զոր աղաւնի։ Մաղլըմ կէօվէրճին։ Բ. 1։
Զուսական։ Անուշիկ. միլայիմ։ ԿԶ. 4։
Զուսական ախտ։ Թաթիլը մարագ, որ է ցանկութիւն նրն։ ԶԱ. 3։
Զոյութիւն։ Մթութիւն. քարա տուման։ Զ. 3։
Զտաղտին։ Աղի լեղի. ածը զէհիր։ ԼԹ. 2։
Զօթիկեր։ Զօթիոց, աղօթաւոր։ ԾԱ. 5։
Զոսանալ։ Մէմնալ, 'ի լուսոյ պակասիլ։ Ի. 3։
Ճառ։ Սապօն։ ԶԳ. 11։
Ճիւն։ Մոխիր. քիւլ։ Ի. 1։ և ԻԳ. 2։
Ամանակ։ Ժամանակ, ատէն. վագթ։ Ի Յիշատակարանն։
Ամբարձուղէշ։ Բարձր ճուզ ունող. իւնէ տալլը։ Թ. 2։
Ամենագրաւ։ Ամէնը զապդ ընող։ Բ. 2։ կամ խիստ սաստիկ զապդ ընող։ Ը. 1։

Ամենապիկար։ Խիստ սակաւ. զայիֆ։ ԼԸ. 2։
Ամպրոպ։ Վէրվէրէ։ Զ. 3։ և Դ. 3։
Ա՛յո։ Եանաք։ ԿԳ. 2։
Անագան։ Կէճանէն կէճ։ Լթ. 3։ կամ վերջինը. սօղրա-
քի։ ԿԸ. 2։
Անախտակիր։ Այլոց ցաւակից չըլլող։ Ծ. 1։ և Ծ. Զ. 2։
կամ խարեղ չըպահող։ Բ. 2։
Անաղելի՝ խակակուլթ։ Զիաղուած՝ նոր ծնած բիճ։ ԾԳ. 2։
Անարծարծելի։ Ա՛լ չի վառվելու։ Է. 3։ և ՀԱ. 2։ կամ
ալ չշինվելու։ Ի. 2։
Անբոյժ։ Չի բժշկելու. ծնղուլմազ։ ԾԸ. 2։
Անդամմունք։ Խորունք մոմոուք։ ԻԷ. 3։
Անդամանդեայ։ Էլմասի պէս պինդ։ ԴԲ. 10։
Անդանմառք։ Անդ, այսինքն՝ 'ի հնումն անձառելիք.
որպիսի էր 'ի հին օրէնս՝ սրբութիւն սրբութեցն, որ
անձառելի և անմատչելի էր նոցա. վասնորոյ առաց-
ուածս՝ Սրբո-Ռիանց անդանձառիս, իմացեալ լինի՝ Սրբ-
բո-Ռիան սրբո-Ռիանցն։ ՀԵ. 15։
Անդասելի։ Կարգէ դուրս, նիզամ չի մտած։ ԼԳ. 7։
Անդուլ։ Իժիր. տայմայ։ ՁԸ. 2։
Անդուղեկցութիւն։ Այն տեղը երթալու ճամբու-
դութիւն և եօրտաշութիւն։ ԴԴ. 5։
Անեբեւակի։ Անեբեւայթ. կէօրիւնմէզ։ ԻԳ. 3։ և ԾԵ. 3։
Անեբկեւան։ Անվախ. շիւպհէսիզ։ Գ. 1։ և ԿԵ. 3։
Անընդել դաղան։ Եատանի եավուզ ճանավար։ Թ. 3։
Անկանել։ Տօղումազ։ ԿԳ. 2։
Անկեղակարծ։ Անկասկած. շիւպհէսիզ։ ՁԳ. 5։
Անկոնիչ։ Շունչը կտրած. նէֆէսի քէսիլմիշ։ ԺԳ. 2։
Անհագագ։ Շունչ չունող, հոգի չունող. ճանսըզ։ ԼԳ. 7։
Անհամբոյր։ Թէրպիյէյի չեկող. հէրկէլէ։ ԻԲ. 2։ կամ
բերանը չի գոցուող, շատախօս։ ԻԳ. 2։ կամ գարշելի.
պէրթ։ Ծ. Զ. 2։ կամ խաթր կէօնիլ չի նայող։ ՁԸ. 2։
Անհամոզելի։ Խօսք մտիկ չընող. ինատճը։ Ծ. Զ. 2։
Անհատուածելի։ Անբաժանելի, չի զատուելու. ՀԵ. 5։
Անհրաժեշտ։ Անգառնալի. միւհրէմ։ ԿԱ. 2։ կամ ան-
խախտ, անզատելի։ ԴԳ. 11։
Անճաւ։ Մաղարայ։ Խ. 2։
Անճնամատն։ Ինքիր անձը մատնող։ ԽԸ. 2։
Անճուկ։ Ղեղկուկ։ Ա. 2։ և ԿԴ. 2։ կամ քչիկ մը. պիր

ազատքք ԺԷ. 2։
Անպարիր ջատուկ։ Վեր չելելու նենգաւոր և ցաւա-
գար։ ԺԸ. 2։
Անշամանդաղ։ Չի մեռնալու պայծառ. տուժանողը։ Գ. 2։
Անշուշտ։ Անփոփոխ, անխառնակ։ ԿԷ. 1։
Անոպայ։ Էյլիկ պիլմէզ. նախ։ ԽԸ. 4։
Անպատուաբ։ Պատ չունող. հիսարսրզ։ ԼԹ. 2։
Անջրպետ։ Բաժանող, զատող. պէօլմէ։ ԻԷ. 2։
Անսպուժելի։ Էտ չեձգուելու, է հմալ չելլուելու։ ԼԹ. 2։
Անատոգիւտ։ Անպակաս. էքսիքսիզ. մահանասրզ։ ԻԸ. 3։
Անվրեթար. Անսխալ. Քուսուրսուզ։ Ժ. 2։
Անտարրատակ։ Տարերքի տակ չընկնող. նուիթեղէն բա-
ներէն դուրս։ ԺԶ. 1։ և ԼԴ. 3։
Անքատ։ Տկար, փոքրիկ. զայիֆ։ ԿԹ. 2։
Աշխար։ Ողբ, լաց, սուգ։ ԻԷ. 3։ ԼԹ. 3։ ԽԸ. 2։ ԺԶ. 2։ և այլն։
Աշտանակ։ Շամտան։ ԽԶ. 2։
Աշտէ։ Խրշտ. մըզրախ։ ՀԱ. 2։
Ապաբան։ Պապանձած, անձրրկած։ ԽԷ. 3։
Ապազէն։ Զէնք չունող. սիլահսրզ։ Է. 1։ և ԿԸ. 3։
Ապաթոյն։ Թոյն չունող. պէ հիրսիզ։ ԿԳ. 1։
Ապախտաւոր։ Անշահ. էյլիկ պիլմէզ։ Զ. 2։ և ՀԴ. 1։
Ապարահ։ Ամսական հայրը բռնած։ Ի. 2։
Ապաձեռն։ Օգնական չունող, խեղճ։ ԻԴ. 3։ և ԼԷ. 3։
Ապաշուք։ Անպատիւ. իթիպարսրզ։ ԼԴ. 7։
Ապաջան։ Ջանք չընող. խայրէթսիզ։ Բ. 2։
Ապառում։ Լիրք. առսրզ։ ԺԱ. 3։ և ԻԱ. 2։ և ԿԴ. 2։
կամ խաթր կէօնիւլ չինայող, անգութ։ ՁԸ. 2։
Ապարանջան։ Պիլէզիկ։ ԼԳ. 1։
Ապաւանդակ։ Ձուան նաւու. բալամար։ ԻԵ. 2։
Ապաւինութիւն խարսխի։ Նաւուն մեծ երկաթը. ճան
գուրթարան։ ԻԵ. 2։
Ապաքինել։ Փարատել, դադրեցընել, կամ ըռընցը-
նել։ ԶԳ. 2։ և ԴԵ. 2։
Ապէնիաց։ Անկարօտ. միւհթաճ չելլող։ ԺԹ. 2։
Ապիկար։ Տկար, խատիր չելլող։ Ժ. 1։ և ԻԶ. 2։
Առակայք։ Առաջիկայք, առջեւը, կամ մօտը եղածնե-
րը, կամ քիչ մի եաեւ ըլլալիքները։ ԺԳ. 3։
Առանցեալ։ Դադարել ի ծնելոյ, վախտը անցած։ ԼԱ. 1։
Առիգած։ Գոգնոց. փէշտիմալ։ Ի. 2։

Առկայծեալ։ Ճրագն որ մարելու մօտեցած, վերջին կայծակը հատած։ Զէ. 3։

Առհաւատչեայ։ Զէշնի, նուէրունէ. կամ փէշ։ Ի. 4։ Կե. 2։ և Կէ. 1։

Առուղեկան յաւիտեան։ Անցաւոր ժամանակ։ Ի Ցիլ"։

Առօրինակեալ։ Բաղդատեալ, նմանեցուցեալ։ Ա. 2։

Աստի։ Բրդեղէն, ջուխտ՝ և այլք նմանք։ ԻԱ. 3։

Աստականաստաս։ Շան կերակրի իւմիտ ընող։ Լե. 3։

Աստատակ։ Քէլէփիրճի, փուռու խրբոզը։ Կթ. 2։

Աստարէս, կամ Աստարէզ։ Մեծ մէյտան. ամի մէյտանը։ Ա. 2։ և ԽԸ. 4։ Դարձեալ՝ երկրի չափ է, որ է մէկ միլ տեղին՝ ուրեք փային մէկը։ Թ. 1։

Աստարտէ։ Կնկան կերպարանքով կուռքի մի անուն է։ Կ. 4։

Աստիկեցի։ Ամենացի, որ 'ի հնումն այս քաղաքացւոց զլաւ մարդն՝ խիստ նամտաբ, և զվատն՝ խիստ պէտնամ համարէին։ Կե. 1։

Արահէտ։ Լան ճամբայ. քէօռ եօլու։ Թ. 2։ կամ շէտակ ճամբայ. ճատէ։ Խ. 3։

Արամաթացի։ Արիմաթացի, ուստի էր Սամուէլ մարգարէն։ ՁԸ. 1։

Արբուն։ Կատարեալ հատակ. քեամիլլէք չաղը։ Գ. 2։

Արգահատել։ Ցաւակցելով մխիթարել, սիրտ տալ։ ԺԲ. 1։ կամ աղաչել, բէճա ընել։ ԺԵ. 1։ և ԺԵ. 2։

Արգասաւոր։ Արդիւնաւոր. մէյվէտար։ Ի Ցիշպա"։

Արդարալուկ։ Հախ տեղը տանջուող։ ԻԹ. 2։

Արդեան։ Հիմակուան. շիմտիքի։ Հե. 8։

Արդվատնական։ Հիմակուց թէլէֆ եղած։ ԻԲ. 2։

Արկածք։ Փորձանք. պէլայ։ Զ. 3։ և Կ. 2։ և Կէ. 2։

Արձագանք։ Եւ դարձող ձայն, որ մաղարանեբուն մէջ, կամ խորունկ տեղուանք՝ կանչողն ինչ որ կանչէ, զայն կը լսէ։ ՂԲ. 8։

Արուարձան։ Քաբէ փորած երիկ մարդու պատկերը, կուռք։ Կ. 4։

Արութիւն։ Արիութիւն, կարիճութիւն։ ԻԹ. 3։

Արուսեակ։ Սապահ երլուրզը, զէօհլէ. կամ արեգակն. կամ սաղայէլ։ ԼԶ. 2։

Արջնաթոյր։ Սեւ գոյն ունող։ Կթ. 2։

Արջնատես։ Սիրեահ կէօրիւնիւշլիւ։ ԼԱ. 3։

Արտաքած։ Ճամբէ դուրս եղած. եօլսուզ. կամ սիւրբ կիւն եղած։ Ծ.Զ.2։

Արտաքնայարդար։ Դրսի դիպէն թէմիզ։ Իէ.3։

Արտուղն։ Ճամբէ դուրս, ծուռ. եանղլըշ։ ՀԸ.3։

Արփիացնցուղ։ Լոյս տարածող. շաւիղ ծագող։ Գ.1։

Արօտ։ Արծուեղու տեղ. չայրըլըխ։ Իէ.3։ Կ.2։

Արօր։ Ձիֆթի քշելու գործիք. սապան։ Ծ.Դ.2։

Աւաղական։ Ափսոսական, ողբալու։ Ի.Զ.1։

Աւանդ։ Էմանէթ։ Դ.1։ կամ տուրք. վերկի։ Թ.2։ կամ թէմսիկ, վասիէթ։ Իէ.4։

Աւոդական։ Բեռի ալըշվիշ չեղած. ազամի. հէրկէլէ։ Իբ.2։

Աքար։ Պատժուած մարդոյ մի անուն է. (Յեսոռայ. Է.1)։ Իէ.2. և Հա.3։

Աքիա սիլոնացի։ Մարգարէի մը անուն է, որ 'ի Սիլոմ քաղաքէն էր։ (Գ.Թագ.) ԺԱ.29։ Խը.4։

Բաբէլն։ Պաղտատ քաղաքն է։ Ա.1։ և Կէ.2։

Բագին։ Կուռքի սեղան, կուռք։ Իէ.3։ և Հէ.13։

Բազմակ։ Բազմելու տեղ. մէջլիս։ Կ.3։

Բազմական։ Մէճլիս նստող։ Խը.1։ և ՂԳ.4։ կամ բազմելու, նստելու տեղ։ ՂԱ.3։

Բազմաձեռնեան խարդաւանողք։ Շատերը հիլլապազներ. կամ ֆէնտերով խաբողներ։ ՂԲ.9։

Բազմայաձեան։ Բարբարական պլտրտող։ Կ.3։

Բազմատեղնեան։ Շատ ճիւղ ունող, տալլը պուտախը։ Խե.2։ և 'ի Յիշապտ"։

Բազմարկածեան։ Շատ փորձանքոտ. թէհլիքէլի։ ԷԳ.2։

Բահաղ։ Կուռքի անուն է։ ԿԴ.2։ և ՂԳ.6։

Բամբիւն։ Զալփարայ, զիլ։ ՂԲ.8։

Բանդագուշեալ։ Խելացնոր. ջըլղն։ ԺԸ.2։

Բանին սերմնակաթութիւն։ Խօսքին էօզը զայ ընելը, խենթ ու մենթ եօլսուզ խօսիլը։ Խե.2։

Բառաչ։ Ոչխարներուն և նմանեաց պօռալը։ ԺԵ.2։

Բառացի։ Փառաւոր. շէօհրէթլի։ ՂԲ.8։

Բասիլ. Վասիլ։ Էր կայսր Յունաց։ 'Ի Յիշապտ"։

Բասրելի։ Մեղադրելի. այբպանմաղա լայրգ։ ՂԱ.3։

Բարառնուի։ Խօսիլ չի կրցողն բերնով խօսիլ։ ՂԲ.8։

Բարացուցական։ Բարբը ցրցընող, թապկէթը յայտնող։ ՂԲ.8։

Բարաւոր։ Դրան վերի շեմը։ ՂԱ. 2։
Բարեսաւիղ։ Անուշիկ խայտելի, տիւզենի։ ՂԲ. 8։
Բարեքիա։ Զաքարիա մարգարէի հօրն անունն է։ ՂԳ. 8։
Բարունակ մահոդկուզեան։ Ամայի ճիւղ՝ որ զեհիրլի սալսամ ունի։ Է. 2։
Բաւանդակասպէս։ Բոմանդակապէս. կամ բաւականաչ. 4։
Բաւիղ։ Սաչախ, որ մաղարայի, կամ դրան վրայ կ'ելլայ։ Խ. 2։
Բժժանք։ Պիւիւճիի կամ պախրճիի ջրխոն։ ԿՁ. 4։
Բիծք բոցակիծք։ Կրակի պէս կճուած ուռեցներ, ինչպէս՝ թախտապիթիէն, կամ սիսրիսիսնէ կէն խածուած տեղուանքը։ ԿԹ. 2։
Բոլորապտուղ։ Ողջակէզ. թամամ փէշկէշ։ Ա. 1։
Բոսորայ դիակունք։ Կարմրագոյն արիւնաթաթախ լեշեր։ ԿԲ. 3։
Բոսորային։ Կարմրագոյն, կարմրած. գրգռել։ ԿԳ. 1։
Բռեալ։ Սրվայած, կամ պատանայ եղած։ ԻԷ. 3։
Բռնախոյեան։ Դէմ ելլող կորիճ ճէնկճի։ ՂԳ. 18։
Բռնամարտիկ։ Կորիճ ճէնկ ընող։ ԿՁ. 2։ կամ ուժով կիւլէշիւր ըլլող։ ՂԳ. 13։
Գահաւորակ։ Թահտրաւան. քէօշկ։ ԻԵ. 2։
Գաղձնաւոր։ Անշահ խոտերով, (կամ այրքս խոտով) լցուած։ Ծ. Զ. 2։
Գաղտնակուր։ Գաղտնի ուտող, ինչպէս պաղրբասախիլ մինչի որդերը։ ԿԹ. 2։
Գայիսան։ Երկան մզրբախ։ ՂԲ. 4։
Գանչութիւն։ Հնչումն, կանչուածք։ ՂԲ. 8։
Գարնանազայր գեա։ Գարնան ատենը աղմիշ ըլլող չայ. թաշխրն ըսմախ։ Ծ. Դ. 3։
Գեղայօրէն։ Գեղեցիկ յօրինուած. հիւսիւնլիւ։ ՂԳ. 24։
Գեղմն։ Ճերմակ բուրդ. եափաղը։ ԾԲ. 1։
Գերաբնապէս։ Բնութեան ատենթէն վեր, հրաշապէս։ ՂԳ. 8։
Գերանակիր։ Տիրեկ կրող, կամ տիրեկ ունող։ ԻԵ. 3։
Գերաշխարան։ Խիստ ապաշխարող, շատ լացող ողբացող։ ԽԸ. 5։
Գերաշխարհիկ։ Ամենէն պատուաւոր, խիստ խիթիպարը։ Գ. 3։
Գերուանակ։ Ամէն գերազանցուն և կատարելուն ունող։

Ի։ Զ։ և Հե։ 7։ կամ ամենեն էվել ուենող։ Խթ։ Զ։

Գթել։ Գլորիլ, սխալիլ, չի գիտնալով պակասութիւն ընել՝ ընկնիլ։ Լա։ Զ։ Դե։ 4։ Դի։ 3։ և Հբ։ Զ։

Գժդմիութի։ Սրդողելով երեսը ծռելը։ խզլայ։ Խե։ Զ։

Գժտութիւն։ Կռիւ։ նիզա։ Խե։ Զ։

Գինդ։ Օղ։ քիւփե։ Լգ։ 1։

Գիշերավար։ Սատանայ։ չէյթան։ Լէ։ 1։

Գլխաշուք կտաւ։ Գլուխը ծածկող՝ զարդ արող լաչակ։ Լդ։ 1։

Գլխաւորել։ Գլուխ հանել, լքմնցնել։ Հա։ Զ։

Գոգջիք։ Աստղէք։ Հբ։ 1։

Գողտրական։ Կակուղիկ, փափուք։ նազիք։ Խզ։ Զ։

Գոմոր։ Սոդոմայ մէկ քաղաքն է։ Ե։ Դ։ Զ։

Գոյարան։ Գոյացնող, ստեղծող։ վար էարմի։ Զդ։ 1։

Գործակատութիւն։ Գործելը։ իճրա ընելը։ Ղդ։ 20։

Գործնականաց գործի։ Գործելու ալեմաթ, որ է՝ ձեռքն։ Ի Գ։ Զ։

Գործօնեայ։ Գործող փէյտահ ընող։ Զդ։ 1։

Գումարտակ։ Գումարեալ բազմութիւն։ ճէմիկէթ։ ճիւմհուր։ Զ։ 3։ Ի Դ։ 1։ Լէ։ 1։ և Հե։ 12։

Գունել։ Գոյն տալ, ներկել։ Լզ։ Զ։ և Ղգ։ 17։

Գուսպար։ Պատերազմի զօրք։ ճէնկ ասկէրի։ Կ։ 4։

Գռիհ։ Գռեհ։ սօխախ։ Կէ։ Զ։

Գրաբանական։ Գրով խօսուած՝ զրուցած։ Լդ։ 1։

Գրաւական։ Ձէշնի։ նուամանէ։ Ժ։ Զ։ Ղգ։ 16։

Գրգեալ։ Ջէգքի սէգքայի մէջ ըլլող։ Խը։ Զ։

Գրկանք։ Սիրով և գթով գրկելը։ գուճմադ։ Ի։ Զ։

Գրուան։ Շինիկ, ցորենի էօլէկ։ Լե։ 3։

Գօշել։ Կակըծցընել, խրշխրշցընել, սիրտը ցաւցընել։ Ժէ։ 1։

Դադան։ Աբիրօն։ Երկու եղբարք էին, որ Մովսէսի դէմ կեցան ու գետինը անցան։ (Թուոց։ Ժզ։ 1)։ Կը։ 4։

Դանդաչել։ Գուրգուրալ, քեօրի պէս շարժիլ։ Ժթ։ 3։

Դանդաչեցուցանել։ Երերցընելով ջընկերը ջընկերը ձայնը հանել։ Ղբ։ 8։

Դասակ։ Սիւրիւ, պէօլիւկ։ Կգ։ Զ։

Դատակնիք։ Վճիռ։ սիճիլ։ Դ։ 1։ և Ժէ։ 3։

Դարասսան։ Դրախտ։ պահճա։ Խզ։ 3։

Դեգերեալ ողբայ։ Աղաչալ եաթլյօր։ Ի։ Զ։

Դերաքրիստոս։ Ներոն. թիւ ճակատ։ ԳԱ. 1։
Դժնիկ։ Փուշ. քարա չալը։ ԿԹ. 2։
Դժուարամաքելի։ Դժար անուշնալու. ղէհիր թամպիւ էթլի։ ԻԸ. 3։
Դրժել։ Խօսքէն դառնալ, խաւլը աւրել։ ԾԵ. 4։
Դիզն. այսինքն՝ դիզեցի։ Եղզմիշ ըրի։ ԻԷ. 3։ կամ նիզամը շարեցի։ Ի Յիշապարանն։
Դիմագրաւութիւն։ Գլուխը օրթան դնելով սէրպէստութիւն, սերտէնկէչտութիւն։ Կ. 4։ և ՀԱ. 1։
Դիմակ։ Դէմք, կերպարանք. քիսվէթ։ Դ. 1։
Դիմակերպութի։ Ուղղունութի. մինասիպէթ։ ԳԳ. 4։
Դիմակս դիմակս։ Թիւրլիւ թիւրլիւ։ ԼԹ. 3։
Դիտակ։ Տեսնելու բարձր տեղ, ինչպէս՝ կէմիի չանախլըխը։ ԻԵ. 2։ կամ տեսնելու տեղ, ինչպէս՝ մարգոյ երեսը։ ԿԵ. 2։
Դիտակ ոսոց։ Ծառի ճիւղերուն ծարը։ ԳԲ. 9։
Դիւաձեռնեալ զոհարան։ Սատանայի համար զուրբան եփելու տեղ։ ԾԱ. 4։
Դիւրափիսրելի։ Խօլայ փշրուելու, փսորվելու։ ՀԴ. 3։
Դուժ։ Եապանի միլէթ. խորեաթ։ ԳԳ. 12։
Դատիկոն։ Տանը խաթը, կամ վերի խաթը։ ԿԹ. 2։
Դարսվել։ Քամահրել. սիթէմ տալ։ Լ. 3։
Դրականապէս անուանագրութիւն։ Ուղղունճա լաղապ դնելը։ ԳԳ. 19։
Դրանդ։ Դրան վերի շէմը։ ԳԲ. 5։
Դրուակ, կամ դրուագ։ Դրուած, օրինած շինուած։ ԼԴ. 8։ և Ի Յիշապա՞։
Դրօշ։ Թուղ, սանճախ, խաչալէմ։ ԼԷ. 1։
Դրօշեալ։ Փորուած կուռքի պատկերը։ Բ. 1։ և ՀԵ. 12։
Լդովմայեցիք։ Եսաւայ այալէթին բնակիչները։ Ա. 2։
Եզող։ Եզ վարող, չիֆթ քշող։ ԾԴ. 2։
Եթովպացի։ Արապիստանցի. արապ։ ԾԴ. 2։
Ելլենացի։ Հելլենացի, Հոռոմ։ ԳԳ. 12։
Եղեամն։ Խրրաղը։ ԿԸ. 3։ և Ղ. 3։
Եղեռնագործ։ Չարագործ. զիյանքեար։ Դ. 3։ և ԳԱ. 3։
Եղերական ջայլ։ Լալկաններու թախտին լացը։ ԿԸ. 1։
Եղևին։ Բարձր սէրվիի, կամ չամի ծառ։ ԿԱ. 3։
Եղեգնախուռնկ։ Պուհուր գամբը։ ԳԳ. 11։
Եղեգնախուիլ։ Խամբշի կոտրտուք՝ եօնկա։ Է. 3։

Եղեմ։ Ըսբռկան օթլուղու։ ՀԱ. 2։
Եմակ։ Զոր. սէրէ։ Խ. 2։
Եպերիլ։ Քամահրիլ. խոթիսքալ օլմագ։ ՁԲ. 5։
Երախայրի։ Առաջին պտուղ. թուրքմանտայ։ ԼԱ. 2։
Երախան։ Լականեբու սիւրիւ։ Ի Զ. 1։
Երամակ։ Սիւրիւ, սիւրեկ։ Խ Զ. 1։
Երասանակալ։ Տիզկինը բռնող, զապտ ընող։ ԼԲ. 2։
Երբէք, երբէքի։ Ժամանակ. զաման։ ԼԴ. 3։
Երգիծանուլի։ Սիրտ կսկծցնելու խօսք. սիթէմ։ ԽԸ. 2։
Երեւակայութի։ Երևայթ. խէյալ կէ օրիւնիւշ։ ԼԳ. 10։
Երևիլ։ Ծառոց և խոտոց կիւվէն է։ ԿԸ. 3։
Երիզապնդեայ։ Երկան կապուով սրսրի փաթթած։ ԺԸ. 3։
Երիթացեալ։ Ցամքած, չորցած։ ԻԹ. 2։
Երինջ։ Մատղաշ կով. կէնճ ինէք։ Խե. 2։
Երկքով։ Սբ Եէմի սէմիթը քաղաք մի է։ ԿԳ. 1։ և ԼԲ. 4։
Երկակշիռ տարբութիւն։ Երկու ներհակ բան, ինչպէս՝ տաքն ու պաղը, ցորեկն ու գիշերը։ ԼԳ. 2։
Երկևանութիւն։ Կասկած, շիւպհէ։ ԺԱ. 1։
Երկնաձեմ։ Երկինքը հանող, կէոյէ չբքարան։ ԼԲ. 2։
Երկնել։ Տղաբերքի ցաւ քաշել։ Ա. 2։ և Բ. 2։
Երկուորեակք։ Լուծք եղանց՝ որով չիֆթի կը քշեն։ ԺԴ. 2։
Երկրակենցաղ հէնք։ Երկրիս վրայ կեցած մասխարկուութիւններ, աշխարքիս միութիւնի խախքութիք։ ՀԱ. 4։
Երկրորդութի։ Թէքբարլամիշ ընելը։ ՀԵ. 1։ և ԼԳ. 10։
Երսին։ Գոյն. ըռէնկ։ ՀԱ. 2։
Երկք։ Աշխատանք. զահմէթ, մէշաղգէթ։ Ի. 1։
Օ՛ակատիլ։ Քէօրի պէս՝ շաշխանի պէս ըռէզիլ ըլալ։ Ի. 2։
Զանգուած։ Քանի մը բաներէ խառնուած՝ մէկ խմոր եղած, ինչպէս՝ մարդոյ մարմինը։ ԻԳ. 2։ և ՀԱ. 1։
Զառածեալ։ Մոլորած, ճամբէ ելած։ Ը. 1։ և ԿԴ. 2։
Զարհօրատեսակ։ Զարհուրելի տեսք ունող. ազկրն չէ հրելի։ ԼԴ. 12։
Զարմանուլի։ Զարմանալիք. թաաճիւպ ընելու։ ԽԹ. 1։
Զեղծանիլ։ Սոիլ, խօսքը փուճ ըլալ։ ԺԵ. 1։
Զըլացող։ Երախտամոռաց, հախը ինքեաբ ընող։ ՁԵ. 3։
Զըմբաղ։ Ուրախութիւն. զէվգ՝ սէֆա։ ԺԵ. 3։
Զընդամ զընդանաւ։ Զարշարուիմ զընտանով։ ԺԶ. 1։
Զկեցուցիչ։ Սիրտ կսկծցուցնող, աղկքը կտրտող։ ԼԹ. 3։
Զկծիլ։ Հաղմ չընելով սիրտը երիլ։ ԻԹ. 2։ և ԿԴ. 2։

Զմռսալիր։ Քաղցրահոտ, սոխլոկենասով լցուած։ ՂԳ. 6։
Զոփանալ։ Ցրտէն դողալ. թիւրեմեմք։ ԻԹ. 2։
Զրահեստական։ Պօշ պարապ, անպտուղ. մէյլէսիզ։ ԽԵ. 2։
Զօրէն։ Նման. այնի։ ԿԹ. 2։
Լ՝ զնուլիւն։ Իրզ, փոփաք. աշդ։ ՂԴ. 1։
Ըմբերանեալ։ Աբիբերան եղած, հախ չունելով պա-
պլնեցած։ Բ. 1։
Ըմբուշնեալ։ Ծամել. ջիյնեմեք։ Ե. 2։
Ըմպահկանք։ Արհամարհանք. բեզարեթ, մեզաղ։ ԽԸ. 4։
Ընկլուզեալ։ Ջրի մէջ պաթմիշ եղած։ Գ. 3։
Ընդակիս։ Հեռը ուղղուն. պատասաչ։ ԿԱ. 1։
Ընդարմացուցիչ։ Թմբրեցնող, սէրսեմցնող։ ՁԳ. 3։
Ընդգոգեալ։ Գոգին մէջ ժողված պահած։ ԾԱ. 4։
Ընդերք։ Փորոտիք, փորու միջն աղեք. պախրբոսախ։ ԼՁ. 2։
Ընդ կրունկն դառնալ։ Եա եա դնալ։ ՀԱ. 2։
Ընդհատ։ Պակաս, հեռու. ֆարգլը։ ՀԲ. 2։
Ընդմիջարկութիւն։ Օրթայէն իբրու պատ քաշելը.
մէօհբեմ թէնպիհ։ ՂԳ. 6։
Ընդմիջել։ Փերտէ քաշել։ ԼԷ. 3։ կամ էնկէլ ըլլալ՝ զա-
տել։ ՁՁ. 1։
Ընդոստնուլ։ Վէր ցատիկել. սըչրրամագ։ Ե. 3։
Ընդունայնաթոյ քիրան։ Սրեկէ թ տուող պօշ քրտինք,
որ է ասել՝ նաֆիլէ զահմէթ։ ԽԸ. 4։
Ընդպահկել։ Երեսէ ձգել, ձեռքէ թող տալ։ ՁԷ. 3։
Ընկճիլ։ Սրմքիլ, տակ ընկնիլ, սինմէք։ Լ. 3։
Ընկրկիլ։ Եա ընկնիլ, եա փախչիլ. կէրիսէ գափան
մագ։ ՂԱ. 1։
Ըստանձնեալ։ Շալակն առած. իւքլէնմիշ։ ԾԵ. 3։ և ՀԷ. 3։
Ըստ բան քո։ Քու խօսքէդ դուրս. սէնին սէօզիւնտէն
տըշարը։ ՀՁ. 1։
Թառանչ։ Հառաչանք. կեօյիւս կէշիրմէք։ ԻԹ. 2։ Լ. 1։
և ԽԸ. 2։
Թատր։ Մէյտան օյունու։ ԼԱ. 2։
Թարահատ։ Կուռքի անուն է, զոր Թարա հայրն Աբ-
բահամու շիներ էր։ Կ. 4։
Թարթափումն։ Աչք գոցել բանալը։ ԼԷ. 3։
Թարմատար։ Փուռ, պօշ բան մը չարժող։ Կ. 4։ և ԾՁ. 2։
Թափանցանց։ Մտնող անցնող, թիէսիր ընող։ ՂԳ. 12։
Թեղան։ Մանած, երկան թել։ ՂԳ. 21։

Թելադիր։ Յորդորող. Թահրիք էսիճի։ ԽԸ. 2։
Թերասի։ Կռապաշտից գործիք. համայիլ։ ԽԸ. 3։
Թինդս առնուլ։ Ցանիկտել, լոզալ։ ՀԱ. 3։
Թխատիպ։ Սեւագոյն, մուրթ գուն. զիֆիրի։ Խ. 3։
Թշուառաբիրան Թոշակ։ Մահուան քրտինքով վաստակ. մեշագդեթլի խրատ։ Խե. 3։
Թոպեալ։ Զարշարուած, պերպատ եղած։ ՀԲ. 3։
Թուլադաշնակեալ։ Տիւղենը Թուլցած, տիւղենը աւրած։ ԴԳ. 20։
Ժայթքել։ Փսխել, գուսմագ։ ԿԵ. 1։
Ժանիք։ Գազանի ակռաներ։ Դ. 1։ ԿԶ. 4։ և ՀԹ. 4։
Ժխտող։ Ինքեաբ ընող, հիյլե ընող։ Բ. 1։
Ժողովեալ։ Մարգարեներով լցուած, հոտած, լեսկած։ ՀԳ. 2։
Ի գլիծն Թուլանալ։ Շիտակ ճամբան չի կրնալ երթալ, Թուլնալ ու ճամբան մնալ։ ՀԱ. 2։
Ի ճիւղս մատանց Թուել։ Մաանեբուն վրայ մէկիկ մէկիկ համրել։ ՀԲ. 3։
Ինեբեակ յոբելենի։ Ինն անգամ յիսուն, որ է չորս հարիւր յիսուն։ Ի Ցիլապարանն։
Ինքնարգոյ բարձրայօն։ Ինք զինք յարգող մեծարող հրաշարա։ Գ. 2։
Ինքնոգոր։ Ինք իր հետ կռուող։ ԾԹ. 1։
Ինքնօրէն։ Ինք իրմէ. կէնտի քէյֆինէ։ ԿԱ. 1։
Իշանդամ։ Իշու անդամի պէս ամօթ ունող։ Կ. 4։
Իսկ անուն իսկոյն։ Բուն իսկական անունն իսկուրթեանն. զամինին իսմի զամի։ ԴԳ. 18։
Իրաւամերժ։ Իրաւունքով մերժուած, միւսմթահամիսմը վրը ընտրված։ Իթ. 2։
Իւղընծիւղ վայա։ Եղ սուղող ծառ, ինչպէս՝ ձիթենին։ ԼԹ. 2։
Լայնատարբ հետք։ Լայն ու արձակ ճամբայ։ Ե. 3։
Լանջք։ Կուրծք, կէջիւս։ ԼԿ. 1։
Լաստ։ Նաւուն տակը, կէմիի թէբնէ։ Ի. 2։ և ՁԵ. 2։
Լաստենդադարբ։ Կէմիին հանգչելու տեղը. իլիման։ ԻԹ. 2։
Լափլիզող։ Լափելով լիզող, արիւնը ծըծող։ Ժ. 1։
Լինիլ։ Անամօթ լինիլ, էսկիպսիզ օղմագ։ ԿԶ. 4։
Լուծ։ Թէրազիի Թամի։ Թ. 1։ կամ պոյունտուրախ։ Խե. 2։
Լուծք ստուարք ամոլից։ Կէմիի կէօվերթէնին հաստ գօտիները։ Ի. 2։

Լուզակ։ Լոզացող, ինչպէս՝ ձկները։ ԺԱ. 3։
Լուս։ Լսեցո՛. իշխեցմիր։ Զե. 1։
Լուսանցոյց երդ։ Երդ ի քէն լոյս մտնելու տեղ, պատ-
ճառ։ ԺԲ. 3։
Լուսնական դիպուած։ Թուլթարքիս։ ՁԲ. 6։
Լուսացող։ Քամահրող. պէտի սէյլէյիճի։ ԺԱ. 3։
Լպրշեալ։ Անամօթ՝ էտէպսիզ եղած։ Ծ. Զ. 2։
Լսնացեալ։ Ճերմկեալ, ինչպէս՝ լուսցած եարայնի տե-
ղը։ ԻԴ. 2։
Լրապատար։ Լման լեցուն. միւնէվվէր։ "Ի Ցիլոպա"։
Լրթագոյն։ Մրթնագոյն. փէք գարամթը։ Լ. 2։
Լքանել։ Դուրս ձգել. ըէտտ էթմէք։ Բ. 3։ և Իէ. 2։
Խամթարեալ։ Աւրած, խարապ եղած, փճացած։ Իե. 3։
Խակախորհութիւն։ Խամ խմացմունք, ճահիլութիւն։
Ղբ. 8։
Խաղաւարտ հրակայծակ։ Կճած ուռեցք՝ կրակի պէս ե-
լող՝ կսկծցնող։ Կթ. 2։
Խաղը։ Իբրեւ թէ՝ խիղը. որ է՝ կապ, կամ կապանք.
ըստ այլոց՝ հաղը. որ է՝ որոգայթ։ Լբ. 3։
Խայրիք։ Պատուղներ. մէյվէլէր։ Լգ. 1։
Խառնիճ, կամ Ջորեակ։ Խանատսրզ էէբիրկէ։ Կը. 3։
Խարան։ Եարա տաղլամիշ ընելու երկաթ։ Զ. 1։ կամ
տաղլանմիշ եղած խոց։ Զբ. 2։ և Ղգ. 6։
Խարդաւանք։ Խաբեբայութիւնք. ֆէնտ։ Կ. 2։
Խարխափանք։ Քէօռի քալուածք, գուրգուրալ։ ԺԷ. 2։
Խափուցանել։ Խափանել. մէն էթմէք։ Կգ. 2։
Խելք։ Նաւու խրչ։ Խելք շրթանց։ Խրչին թարաքի
քիւփէշէնէր։ Իե. 2։
Խենեշանալ։ Էտէպսիզճէ հադուիլ կապիլ։ Հբ. 2։
Խժական բարբարոս։ Կոպիտ, խորեանթ եարամազ։ Ղգ. 6։
Խիզախել։ Համարձակիլ, ճիւրահանթ ընել։ Կը. 3։
Խիմ։ Խոստուկ, սանձը։ Զ. 1։ և Իզ. 3։
Խլրտումն։ Ցեղացը ժաժիլ, թէփրէնմէք։ Զ. 3։ և Ի. 1։
Խծբիծ։ Խառնելը փնտրուելը. արաշարբմասը։ Խը. 4։
Խխայթ. խղխայթ։ Պէօճէկ, թրութրու։ Ի. 1։
Խնծիղք։ Խնտուտ. զէվզ, շաղլբք։ Դ. 1։
Խնկաւորութիւն։ Օրհնենք, գովասանք։ Ղգ. 14։
Խոհեր։ Գարշելի գործք, մուրտատ բան։ Խե. 2։
Խոպանացեալ։ Ջորցած, աւրած, խարապ եղած։ Հգ. 2։

Խորշակ։ Տաք հով. սամ եղելի։ ԿԶ. 4։
Խուզել։ Զարշարել. էգնեէթ էթմէք։ ԿԶ. 4։
Խուզել։ Փնտռել։ Թ. 2։ և ԺԵ. 4։
Խուժադուժ։ Եապանի, ապուռաճուպուռ։ Կ. 4։
Խուճապել։ Խիստ ահէլէով սխլէթ ընել։ ՀԹ. 4։
Խուն։ Սակաւիկ. ազաճըք։ ԿԳ. 2։ Հ. 2։ և ՀԴ. 3։
Խոփ։ Արօրի երկաթ. սապան սէմիրի։ ՂԲ. 7։
Խտրոց։ Զատող միջոց. պէօլուճիւ սընրը։ Բ. 1։ և ՂԲ. 7։
Խրթնանալ։ Խոժոռիլ. մէթնալ՝ զղուիլ։ ՀԵ. 11։
Խրթնին։ Սեւցած, ազատոտ. չիրքին։ ՂԳ. 12։
Խօլական ցնորք։ Խենթի ու մենթի երազներ։ ԺԲ. 3։
Խօսնականաց շարժողական գործի։ Լեզու. տիլ։ ԼԵ. 3։
Օ՛այրակոտոր։ Ծայրագոյն կոտորող, խիստ ջարդող։ ԻԸ. 1։
Ծերպ։ Քարերու և ծառերու ծակ. գօվուք։ Խ. 2։
Ծնգեցեալ։ Հալած մաշած, խիստ վատուժ։ ԾԸ. 2։
Ծորիլ։ Մաշիլ, եօխ ըլլալ։ ԿԵ. 2։ ՀԳ. 2։ և ՂԲ. 10։
Ծործոր։ Լեռներու մէջ տերէ, ձոր։ Խ. 2։
Ծորուն։ Կաթելը, վազելը, բրխալը։ ԼԵ. 1. և ՂԳ. 19։
Ծուէնք։ Պատուտուք. պէղ ելուխ ըրբալը։ ԻԵ. 2։
Ծուղակ։ Որոգայթ. տուզախ, խարիանճա։ Խ. 3։
Ծուր և Ծայման։ Սուր, Սայտա. են քաղաքք փիւնիկեցւոց (ԵԷԿ՚. ԻԸ.)։ Բ. 1։
Ծրդեալ։ Աղտեղեալ, պղծեալ՝ մրտուած։ Բ. 1։
Կաղդուրել։ Ներոգել, բժշկել, խալըսել։ Զ. 3։ և ՁԳ. 2։
Կանանիլ։ Հեկեկալով լալ. էօքիւր էօքիւր աղլամագ։ ԺԲ. 1։
Կաղակարծ, կամ կեղակարծ։ Շիւպհէլի։ Լ. 2։ և ԽԸ. 2։
Կաղկանձողական։ Վնկինկալով, եալթախլանմիշ ըլլալով։ ԼԵ. 3։
Կայթ։ Ցաթիկլտեւով խաղ, պար։ ԻԱ. 2։ և ԼԱ. 2։
Կայտառ։ Վնասակար կենդանի, պէօճէկ։ ԽԵ. 3։
Կայմ։ Նաւուն եղէգէն բանալու սէրէն տիրէ կի։ ԻԵ. 2։
Կապարան ձգողական։ Շուան՝ քաշելու, իւլար։ ԽԵ. 1։
Կապարանք զլաստի։ Նաւու թէքնէի երկու կողմի կապերը, խապուրդաները։ ԻԵ. 2։
Կապարձ։ Նետ դնելու ատան. թէրքէշ։ ԿԶ. 4։
Կապուտ։ Եաղմա եղած մալ. թալան։ ԺԶ. 1։ և ՀԵ. 7։
Կառափիճ։ Գլուխ կորող, սպանեալ. ճէլլատ։ ՁԸ. 2։

Կարակում մօր։ Մուրտառ չամուռ. պալչըխ։ ԶԳ. 3։
Կարեկցել։ Ցաւակից ըլլալ։ ՂԵ. 1։
Կարթ։ Որոգայթ. քէմէնա, օլթա։ ԽԶ. 3։ և ԿԶ. 4։
Կարծրերախ։ Տիզկինի չէկող, զապթ չըլլաւոր, ինչ պէս՝ գլուխը սէրթ ձին։ ԻԲ. 2։
Կարկառ։ Քարերու եղրն. թաշլըխ։ ԿԳ. 1։
Կարկառել։ Մատուցանել, երկնցնել. սունմագ։ ԺԸ. 2։ ԼԴ. 2։ և ՂԲ. 9։
Կարկառ կռճու�։ Վեր վերցնելով զարնելը։ ՂԲ. 2։
Կարկեհան։ Ճէվահիր քար, որ գիշերը լոյս կուտայ. ջամշըրագ։ ԷԵ. 12։
Կարուլթիւն։ Կարողութիւն. քաստրըլըք։ ԺԹ. 4։
Կափառնաւոմ։ Յորդանան գետի բերանը մեծ քաղաք մի է։ Բ. 1։
Կաքաւ։ Ցանթկելով խաղալը։ ԼԱ. 2։ և ՂԲ. 6։
Կեղեքել։ Պատռտել, բըզբքտել։ ԺԷ. 1։ և ԿԸ. 3։
Կենդանախարսիկ կայծակն։ Երերելով մաքրող՝ ողջընցնող կրակ։ ԼԳ. 5։
Կենսախրախոյս։ Կեանքի ուժուտ տուող։ ԽԳ. 2։
Կիսայար։ Կիսկատար տայանմիշ եղած՝ կանդնած։ ԼԲ. 2։
Կիսի կորիւն։ Մեծ ձուկի եաթրու։ ԽԵ. 1։
Կիւրոս։ Պարսից թագաւորի մի անուն է (Եսա. դ. 31)։ ՂԳ. 6։
Կմախք։ Մեռելի ոսկորներ։ ԷԳ. 2։
Կնդրուկ։ Անուշիկ հոտով ծխանելի. պուհուր։ Ի. 2։ ԷԵ. 4։ ՂԳ. 8, և 19։
Կնիւն։ Սաղ. որ ջրոտ կեօղ տեղ կը բուսնի։ ԼԹ. 2։
Կշտամբեալ։ Ցանդիմանած. չեխուած։ Բ. 1։
Կռփող։ Իւմուխով գլխու զարնող՝ ծեծող։ ԼԶ. 2։
Կոմիոզ։ Բարձր անկած քար. ակիրլի թաշ։ ԼԵ. 2։ և "ԻՅԼ"։
Կոհակ։ Ալիք ծովու. տէնիզ տալկասը։ ԻԵ. 2։ և ԶԵ. 1։
Կողկողանք։ Խղճալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը։ ԻԶ. 1։
Կոշկոռել։ Խիստ չարչարել՝ տանջել։ ԷԱ. 3։
Կոչտ։ Պինդ հողն կոսը. եիւմուշ հող։ ԷԳ. 3։
Կորակոր գնացք։ Ժրամը կելով քալուածք։ ԿԹ. 2։
Կոսեալ։ Զարնուած՝ եարալանմիշ եղած։ ԶԷ. 2։
Կոսեալ դիպուած։ Զարնելու դպչիլը. վուրուճու տօքաներշ։ ՂԲ. 5։
Կրթականուն։ Թալիմլի մարիֆէթ. հիւնէր։ ԽԳ. 1։
Կրկնագատ անէթափելի. Թէքբար սիճիլ եղած՝ որ ա՛լ

չի աղաւոուիր։ Ի.Զ.2։

Կրկնակապէն։ Երկու անգամ տրուած կաշառք, որ անգամ մի Յուդայեան տրուեցաւ, անգամ մի ալ զինուորներուն։ Լ.Զ.2։

Կրկնապարոյր կռածագ։ Զէնկէլի պէս ծարը ծուռ, ինչպէս փիրէյին կռուցն է։ Կթ.2։

Կքու�։ Սրմքիլը, երկու խաթ ըլլալը, խասխաթի մընալը։ ԺԼ.2։

Հագագ։ Զայն, շունչ. սէտա, նէֆէս։ Իգ.2։ Խե.2։ Ղ.1։ և ՂԳ.12։

Հալուէ։ Ընուշահոտ եղ մի է, կամ էօտ աղաճիին էօզը։ ՂԳ.11։

Հաղը։ Որոգայթ. տուզախ։ Դ.1։ ԺԳ.1։ և ԺԵ.2։

Համաբանաբար զուգամանուութեամբ։ Միաբերան ամէնը մէկէն։ Զե.2։

Համաձեւութեան օրէնք։ Ըրածը գտնելու օրէնք. գրսոտա գրսոտ շէրահաթը. ինչպէս մովսիսական օրէնքն էր՝ ան ընդ ան, և այլն։ Հը.2։

Համառօտ երբ։ Կարճ ժամանակ. քրսոտ վագթ։ Զի.6։

Համանեալ յանանջրպետ միականութեի։ Միաւորեալ անբաժանելի միաւորութեամբ։ Հե.7։

Համասփիւռ։ Ամէն կողմ եայրըմիշ եղած։ Լգ.1։

Համբարտակ վատահուէ։ Սրընդմիշ ըլլալու խուլէ։ Գ.3։

Հայթայթանաց կրկուտ։ Կէյնմէյի համար չալը ջրոփը, եսնղա։ Հ.2։

Հայթայթումն։ Աղին անդին ընկնիլը՝ ճար ընելը. ԺԳ.2։ և Զե.2։

Հանդիսատիառ։ Ղման փայէ ունող. ագրան։ ՂԳ.7։

Հանդոյց։ Կապանք. քայտուպէնա։ ԺԲ.3։ և ՂԱ.1։

Հանդերձանք։ Ցարմար խառնուածք շինուածք։ Իգ.2։ կամ սալթանաթ, թախտմ։ ԼԲ.2։

Հանդերձաւորիլ։ Զարդարուիլ, պատրաստուիլ։ Դ.2։

Հանի։ Մամ, մեծ նէնէ։ Հանի Մովսէս։ Մովսէսին մեծ մայրը, որ է Ղսփտայ կինն։ Լ.Զ.2։

Հաշմեալ։ Սախտած. խասխաթի եղած։ Զզ.2։

Հասկ։ Ցորենի՝ կամ գարիի գլուխ։ Լ.Բ.4։

Հաստաբան։ Հաստատուելու կանգնելու տեղ, գաւազան. տէյնէկ։ Գ.3։

Հաստուածք։ Հաստատուածք. վիճուտ, կէօվտէ։ Զ.3։

Հատուածեալ։ Կորուած, զատուած։ Ը. 2։ և ԺԵ. 2։
Հարեւանցի երեւակայութիւն։ Այլ չեղած երեւոյթ. խէյալէմ։ ՂԳ. 10։
Հարեւանցիկք։ Երեւցող ու թէղմը անցնող։ ԺԴ. 3։
Հարթուցեալ։ Լեղուով ծեծած, թաղիր եղած։ ԺԷ. 1։ և Զ. 3։
Հեծան։ Բիր. սօփայ։ Ժ. 2։ և ԺԲ. 1։ կամ սուրբ խաչ չին պօյձա փայտն, որ է Քրիստոսի զէնքը։ ԴԲ. 6։
Հեծանող։ Հարմանձիներուն մատ մատ քիւրէկն, ուրով յարդը՝ ցորենէն կը զատեն. եափա։ ՀԱ. 3։
Հեղեղատ կեղրոնի։ Երուսաղէմի սէմթ գետ մի է։ Ա. 2։
Հեղեղավայր։ Ջուր կոխած տեղ. կեօլ։ ԼԹ. 2։
Հեղիաս։ Եղիա մարգարէն։ ՂԳ. 6։
Հեղոյս։ Բեւեռ. էքսէր, չիվի։ ԻԵ. 2։ և ԻԸ. 6։
Հենգնել։ Ծաղր ընել. մէզագ էթմէք։ Կ. 4։ և ԿԶ. 4։
Հենուլ։ Հինել, հուսել։ ԿԳ. 2։
Հեստեալ։ Օրէնքէ դուրս ելլող՝ դէմ կեցող։ ԼԳ. 4։
Հերապանծ սուսկ։ Տերեւներով ճիւղերով զարդարուած ծառ։ Թ. 2։
Հէն։ Զէթէճի, խուրսանա։ ՂԲ. 9։
Հիւղ։ Մանրիկ փոշի. հիւլէ։ ԽԷ. 2։
Հմայեկ։ Համայիլ։ ՂԳ. 18։
Հմայք։ Գախտճիութիւն, տամէթ։ ԽԸ. 3։
Հնարագիր։ Տուզախ խուռմիշ ընող։ ԺԵ. 3։
Հոգենկար։ Հոգւով սրբով ըհամ եղած. կամ հոգեւոր գրուած։ ՀԵ. 3։
Հոմանի։ Պոռնիկի սիրահար։ ԶԳ. 3։
Հոմերոն։ Հոմերոս, բանաստեղծ մարդ այմի անուն։ ՂԳ. 19։
Հովիա։ Ջոր. տէրէ։ Ա. 2։ Խ. 2։ և ՂԳ. 11։
Հրաշակերտութիւն։ Գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք։ Ի Յիլաթպիրանն։
Հրաշեկ։ Կրակի պէս կարմրած։ Բ. 2։
Հրապոյրս սրբուցանել։ Թմբեցնող ու խելացնող դեղ խմցընել։ ԿԶ. 4։
Հրատապ։ Կրակի պէս տաքցնող։ Խ. 3։
Հօրան ուլուց։ Սիւրիա՝ այծու ձագերու. օղլագլար սիւրիւսիւ։ ԽԸ. 1։
Ղեղուն։ Տանը ծածքը, առիք։ ԿԸ. 2։
Ղեռնաձնին։ Ձեռքով բռնուելու։ ՀԵ. 12։

Զեռնեբէց լինել։ Ցանդգնութեամբ ձեռք ձգել. էօն այագ օլմագ։ ԾԸ. 2։

Զուլածոյ։ Տէքմէ կուռքի պատկերը։ ԽԸ. 3։

Ղօղլը։ Պահուիլ. կիզլէնմէք, սագլանմագ։ Դ. 1։

Ղակառիլ։ Պատերազմիլ, ճէնկ ընել։ Կ. 4։

Ճայ։ Ճայեկ, սեւագոյն թռչունն մի է։ ՀԱ. 2։

Ճայթումն։ Սաստիկ հնչումն, շաթիրտը։ ՂԲ. 2, և 7։

Ճապուկ բոստոտ։ Կակուղիկ բարակուկ՝ փորու սողուլ ճան։ ԿԹ. 2։

Ճարպ։ Փորու եղ. իչ եաղը։ Ա. 1։ ՂԳ. 8, 17, և 23։

Ճեռներ։ Քեպապին փրփուրը՝ քէֆը։ Ա. 1։

Ճիրան։ Սուր ըղջունկով ճանկ. փէնչէ։ Զ. 3։ և ԿԸ. 3։

Ճնշեալ մնել։ Սիմելով քամել։ ՂԳ. 11։

Ճշդով։ Եշկեարէ այլրտ ընելով։ ԽԵ. 1։ կամ նէքէ-սուլթիւնով։ ՀԹ. 3։

Մ՚ագնեստիս վէմ։ Մրեկատրդ թաշը։ ԽԵ. 1։

Մաղ ուած ջրդ։ Ջրեղէն երկինքն է։ ԼԳ. 4։

Մածուած լաստի։ Կէմիի թէքնէ։ ՁԵ. 2։

Մակագաւիթ։ Լայն և արձակ տեղ։ Ի Ցիլաստրա՚։

Մամուարմատ։ Բոլոր քէօքէն մամուռ, գորտընբերդոտ. եօսունլու։ ԾԳ. 3։

Մանկաղ։ Մանգաղ. օրագ, թռփան։ ԼԵ. 3։ և ՂԲ. 7։

Մառնամուտ։ Մուլթ տուամանով ծածկած, չի տեսնուելու։ ՂԳ. 19։

Մարդելոյզ։ Շղոքորթ, միւսահանէ ընող։ Կ. 4։

Մարմանջուն։ Ցանկուլթեան հարագէթ։ ԽԵ. 2։

Մեծգիտակական։ Մեծապէս գիտցող, իֆրաթ վուխուֆ։ Գ. 2։

Մեկնագէն։ Շէթէճի. փուսու խրբսրդը։ ԿԹ. 2։

Մեկին։ Ցայանի. եշկեարէ։ ՂԳ. 11։

Մեղկել։ Թուլցնել. կէվշէթմէք։ ՂԳ. 23։

Մեղսամակարդ։ Մեղքով պլըշկած։ ԾԵ. 3։

Մեղքամ։ Կուռքի անուն է։ (Գ. թագ՚ ժա. 5)։ Կ. 4։

Մեռայ։ Դառնութիւն, լեղիութիւն. և է անուն տեղւոյ։ (Ելից, ԺԵ. 23)։ ԿԳ. 1։ և ՂԳ. 20։

Մերաստէր։ Մեր, այսինքն՝ մարդոյ սոյն ծնած։ ԼԴ. 9։ և ՀԵ. 7։

Մերկամրցանակ։ Ձպլախ ճէնկ ընող՝ կիւլեշ բռնող։ ՂԳ. 13։

Մերկապարանոց։ Յայտնի. Էշկեարէ. պէյան։ Ը. 1։
Մէքենայ։ Խափանձա. տուզախ։ Դե. 2։ Ղ. 3։ և ՂԳ. 2։
Մշնարհեսա։ Կաշիի զարի պէս բարակ կազմած։ ՂԳ. 20։
Մթեր։ Գանձարան. խազնա։ Դ. 1։
Մէրիկ։ Մոծակ. սիվրիսիկ։ ԿԸ. 3։
Մէղուկ։ Գինիի, կամ ճիպրէի մանրիկ ճանճ։ ԿԸ. 3։
Միաբոյ իր։ Հատ մատուանքէ ձէմ եղած մէկ բան։ Յիշ՝։
Միասարը։ Ջուտ, ստոյգ. զատիր, էօղ։ ՀԱ. 1։
Միեղջերու։ Ճակատը մէկ պուչնուզ ունող քաջ կենդանի մի է. քէՀկերտան։ ԿԸ. 3։
Մղձկիլ։ Լալը գալ. տո�ուքսուտմաք։ Խ. 3։ և ԿԲ. 2։
Մղտափարատ։ Մուրթը հալածող՝ տէֆ ընող։ Ի Յիշ՝։
Մաղաք։ Կուռբի անուն է։ (Ամոլ իե. 6)։ Ի. 2։
Մարմնեցուցիչ։ Սիրտ կսկծցնող, խշխշցնող։ ԴԲ. 9։
Մուխ։ Ջուր տուող. զաղատիշ ընող։ ԴԳ. 24։
Մուրհակ։ Վճռոյ գիր. իլամ։ ԽԸ. 2։
Մուրճ։ Թաշճիի էէրիճ. քիւլիւնկ։ ԴԲ. 7։
Մաել։ Մոտնել, մոտնել. կիրմէք։ ՀԱ. 2։
Մրմնջել։ Թրմնջալով և էզկիով լալ՝ ողբալ։ ԼԹ. 3։
Մրցանակ։ ԿարիճուԹեան ձէնկ։ Ֆ. 2։ կամ կարիճուԹեան համար պախշիշ, էլէնկ։ ԿԱ. 2։
ՅաբեԹական տահմ։ Նոյ նահապետի որդւոյն սինոիլէն է, որ է ազգն մեր՝ Հայոց։ Ի Յիշապակ՝։
Յամայր յաքմրուԹի։ Հատ ժամանակ ուշանալը։ ՁԱ. 2։
Յամրային։ Ուշ մնացող, օրալանմիշ ըլլող։ ԽԸ. 2։
Յայրատ։ ԱնամոԹ. ատրզ, էտէպսիզ։ ԼԳ. 1։
Յայրատատես։ Էտէպսիզէ նայող՝ սեսնող։ Ֆ. Զ. 2։
ՅանգաւորուԹիւն։ Լմինալը. Թամամլըք։ Թ. 3։
Յանգիլ։ Վերջը հասնիլ, լմինալ։ ԿԱ. 1։
Յանկաւոր։ Ուրյուն, եախրշրիալը։ ԴԳ. 2։
Յանձանձել։ Պէտ ընել, Թիմար ընել։ ԽԹ. 2։ և Զ. 3։
Յառաջատեալ։ Յառաջ ընկնող. իլերի սէրմիէն։ ԴԳ. 1։
Յարպէզ։ Ուրեւին դէմ կախող՝ մեռցնող։ ՀԱ. 3։
Յարգահատել։ Յաւակցելով ազաչել, եալվարնալ։ ՀԳ. 2։
Յարկել։ Օտայի պէս տեղ շինել՝ մէջը պահել։ ՂԳ. 9։
Յաւակնիլ։ ԱներեսուԹեամբ լաբուԹիւն ընել։ ԼԳ. 7։
Յաւնական. յօնական։ Ամբարտաւանական. էտէպսիզ սիւզէնլի։ Կ. 4։

Յափրացեալ։ Տաղտկացեալ, պրխմիշ եղած։ Բ. 10։
Յելուզակ։ Աւազակ, հարամի։ Զ. 3։
Յեղանակել։ Դարձընել, պաշխայ կերպ ընել։ Բ. 3։ ԿԳ. 1։ և ՂԳ. 19։ կամ երգել։ ՀԳ. 3։
Յեղյեղել։ Փոխարկել, թէպտիլ ընել։ Թ. 2։ կամ շատ կրկնել՝ յիշել։ ԿԱ. 2։
Յեսանել։ Սրել, պիլէմիշ ընել։ ՂԲ. 5։
Յերիւրում։ Զարդարելը՝ եախրշելս բերելը։ Խ. 3։
Յեռ և Աղայել։ Երկու թագաւորաց անուանք են։ (Գ. Խագ". ԺԹ. 15)։ ՂԳ. 6։
Յղփացեալ։ Խիստ կշտացած, ինքնաթ ասյմուշ։ ԾԹ. 2։
Յոբելեան։ Յիսնեւորդ տարի, թողութեան տարի։ (Ղեւ". ԻԵ. 8)։ ՂԲ. 7։
Յոլովամեղծ ծուխ։ Շատ խուրում փէյտահ ընող ծուխ, իսլի թիւթիւն։ ԽԸ. 4։
Յողոք դեգերիլ։ Գերեկենալ, ըէճայա մեշղուլ օլմաք։ ԺԲ. 1։
Յոյզ մոաց։ Մոմոռաք, մոքի ալավերա։ Թ. 3։
Յոլանակ։ Աւանակ, իշու քուռակ, սրփա։ ԻԲ. 2։
Յորջորջում։ Կոչում, անունը տալը։ ԼԴ. 3։ և ՂԳ. 7։
Յորսայսել։ Կոնրկին վրայ գետինը ձգել։ ԼՁ. 2։
Յուռթի քրտունք։ Առատ քրտինք, գան թէռ։ ԿՁ. 4։
Յուռուռթ։ Համայիլ, կամ կառպաշտական հնարք։ ԿՁ. 4։ և ՀԵ. 12։
Յուսոյ ձգարան։ Յոյսին թելը, ումուտին չուանը։ Գ. 3։
Յօնիցն յաւակնութիւն։ Ընքուինեբուն հպարտութիւնը՝ լրբութիւնը, մաղրուրլուք էտէպսիղլիղի։ ԽԵ. 2։
Նախայանցք։ Առաջուց մեղանչողք, ջրհեղեղին ժամանակի մեղաւորները։ ՀԹ. 3։
Նախայլք։ Առաջին այլք, էվվէլքիլէր։ Գ. 3։
Նահանգ։ Մէմլէքէթ, այալէթ։ ԼԷ. 1։
Նահանջեր։ Նահանջեցեր, արգիլեցիր, խասխաթի ըրիր։ ԿԳ. 1։
Նաշիհ։ Շարմաղուն՝ խիստ բարակ ալուր։ ՂԳ. 8։
Նարգոս։ Անուշահոտ ծաղիկ է, նէշոֆար։ ՂԳ. 11։
Նարեկ։ Էր վանք կրօնաւորաց՝ ի գաւառն անձեւացեաց, ուր վանահայր էր մեհափառ այս մեր Գրիգոր Նարեկացի։ Ի Յիշատակարանն։
Նաւակատիք։ Տօն, ուրախութիւն, տօնանմա։ ՂԱ. 1։

Ներգեւեալ։ Խեղճ՝ սեփիլ եղած. տերտիմնա։ ԻԱ. 2։
Ներսութիւն։ Ներողութիւն, սուչը պախչելը. ավիթ։ ԺԸ. 1։ և ՁԲ. 5։
Նեցուկ։ Յենարան. տայախ։ ԿԷ. 2։ և ԴԲ. 10։
Նէսար։ Այս պիղծ, չար դեւ, սատանայ. ճին։ ԴԲ. 9։
Նժար։ Թերազուի թաս, թաթ։ Թ. 1։
Նկատ եղանիլ։ Նկատել, տեսնող ըլլալ։ ԿԸ. 2։
Նկարագրեր։ Նկարագրեցեր, միւսեվէտէն գրեցիր, իմացուցիր։ ԺԲ. 1։
Նհանջել, կամ նահանջել։ Արգիլել, ետ դարձընել։ Բ. 3։ և ԻԱ. 1։
Նշաւակել։ Ցոյց տալ. իպրէթ էթմէք։ Գ. 2։
Նշկահեալ։ Անարգուած. մէղադ եղած։ ԻԲ. 1։
Նոդկալ։ Գարշելի՝ զզուելի ըլլալ։ Ղ. 3։
Նուիրան։ Նուէրարան, փէշկէշ ընծայելու տեղ։ Հե. 9։
Նպատակ։ Նշան առնուած տեղ. նշանկեահ։ ԴԲ. 5։
Շաղակրատ։ Ապուռաճուպուռ խօսող. լաֆազան, պօշ պօշալ։ ԺՁ. 2։
Շամբ։ Անտառ եղեգանց. գամբշլըգ։ Թ. 1։
Շամբին։ Սամարիա, որ Երուսաղէմի մօտ գաւառ մի է։ (Եղէկ՝։ Ժզ. 46)։ ԺԴ. 2։
Շանթ։ Կայծակ. երլաբրրմ։ Ձ. 3։
Շէրտ։ Փայտ. սօփա, օտուն եւառ մասը։ ԴԲ. 3։
Շշուկ։ Սատանայական ապմուկ՝ վերվերէ։ Խ. 3։
Շուայտութիւն։ Ցանկական ճիւնուութիւն։ ԽԸ. 3։
Շուխափութիւն։ Խիստ արտորանը. ատէլէ։ ԿԳ. 11։
Շուշան։ Ծաղիկ է, զամպախ։ Կ. 1։ և ԴԳ. 11։
Շուք։ Պատիւ, փառք. իզզէթ։ ՁԳ. 4։ և ԴԳ. 18։
Շտեմարան։ Ներսէ ներս օտայ. սրբ օտասը։ Խ. 2։
Էրջադրութի։ Էթրաֆը տօնանմիշ ընելը, կամ պահ պանելը։ ԿԲ. 1։ և Ձ. 1։
Էրտուն։ Շուարուն, անճարկիլը, շաշմիշ ըլլալ մը նալը։ ԴԱ. 3։
Ոգորիլ։ Կռուիլ, ճէնկ ընել։ Թ. 3։
Ոպիէլ։ Մարդոյ անուն է։ (Բ. Թագ. Ի. 7)։ Հե. 12։
Ողնափայտ։ Նաւուն գլխէն մինչեւ ի խրջին տակի երկան տիրէկն է, որոյ վրայ կողերն շարած է։ Իե. 2։
Ողողել։ Լուացուիլ, աճուելով ցօղվիլ։ ԴԳ. 11։ և 24։
Ողոգակ մէյային ոչ ընդելական։ Լոզացող քէօր աճամի։ ԺԵ. 2։

Ողջոյ, Ողջոյս։ Էին անուանք Երիցս Թագաւորաց Թեանցն՝ Սամարիայ և Երուսաղէմի. զորս Եղ մարգարէն։ (Եզեկ՚. իգ. 4)։ ԺԴ. 2։

Ոռոգել։ Ջրել, ինչպէս՝ պարտէզն, ծառը։ ԼԷ. 2։

Ոստայնս կկել։ Կոտաւ. կամ էօրիւմ ձէկ դորձել։ Է. 3։

Ոստիկան։ Վերակացու. քեահեայ։ ԺԶ. 2։ և ՀԹ. 3։

Որոջ։ Գառն. գուզու։ ԼԱ. 3։

Ուղերձեալ։ Ծլած ծաղկած, ֆիկիսլէնմիշ եղած։ ԺԵ. 4։ և ԽԹ. 2։

Ուղէշ։ Ծառի ճիւղ. տալ պուտագ։ ԻԳ. 2։ և ԿԱ. 3։

Ունելիք։ Կրակի մաշա. խրսամ։ ԼԳ. 5։

Ունկ, ունկի։ Ցարդի մանկուք, սման Թօղու։ ԻԶ. 2։

Ուհնախիչ։ Ականջը խրցած՝ գոցած, խուլ։ Ժ. 4։

Ուշ։ Միտք. ֆիքիր, ֆէքրասէթ։ ԻԶ. 3։ ԼԴ. 2։ ԺԹ. 1։ ՀԸ. 2։ և ՂԳ. 24։

Ուտիչ։ Ցեց. կիւվէ։ ՂԲ. 9։

Ուռճահալ։ Ցեցէն կերուած. փտուած։ ԺԶ. 2։

Ուրոյնուի եղ։ Զատուի ըլլալ, զատ զատ ըլլալ։ ԼԴ. 7։

Ուրուական։ Գարշելի, փուճ, դիւական։ ՀԱ. 4։ ՀԵ. 12։ և ՂԳ. 24։

 Չարաշուք։ Չարութիւն երեւցնող, զզուելի. պէԹ։ ԺԵ. 2։ և ԺԸ. 2։

Չորեքվտակեան առաջ։ Չորս մեծ գետ ուռնող ըմսախ. որ էր յԵդեմայ բղխած գետն։ (Ծն. Բ. 10)։ ԿԸ. 1։

Չու։ Քալուածք, յառաջ քալել գնալը։ Բ. 2։ և ԻԵ. 2։

Չքնաղ։ Խիստ աղէկ գեղեցիկ։ ԺԱ. 1։ և ՀԵ. 13։ կամ փառաւոր, հրաշալի։ ՀԱ. 4։ և ՂԳ. 19։

Չքոսի։ Նուաստ, փոքրիկ, փուճ. զայիֆ։ ԿԹ. 2։

Պաչուցեալ։ Խիստ վախցած, ուիրտը փրրԹած։ Ծ. 2։

Պահակ։ Ակնարիսի բռնուած, որ էր Սիմոն կիւրենացին։ (Մարկ՚. իԷ. 32)։ ԺԸ. 3։

Պահպանակ։ Պահող, պահպանող։ Դ. 3։ և ԿԵ. 2։ կամ զրրս։ ՂԳ. 12։

Պաղպաջունք։ Գեղեցիկ պայծառ քէօշկ։ ԻԵ. 2։

Պաճար։ Կովու սիւրիւ։ ԺԵ. 5։

Պայթիլ։ Փաթլամիշ ըլլալ, ճաթիլ։ ՀԳ. 3։

Պայման։ Զափ. սինօր։ Բ. 3։ ԻԶ. 2։ և ՂԳ. 24։ կամ ուխտ, խաւլ։ ԺԳ. 3։

Պան։ Հաց, սօմուն. էքմէկ։ ՂԳ. 8։

Պաշտօնատեր։ Խրզմէթ ընող։ ԻԱ. 2։ ԻԲ. 2։ և ԾԳ. 4։
Պաշտօնատեղ։ Աղօթքի տեղ։ ԾԱ. 4։
Պատանդիւ։ Յանցարկ։ Խավարամիջ ընող զապթ ընող՝ խուռուբլիջ եղած տուղախ։ ԾԵ. 2։
Պատարուն։ Լեցուն. սիրէ՝ տօլու։ ԽԲ. 3. ԿԳ. 2։
Պատգամ։ Խաղաբ, խօսք. քէլամ։ ԶԲ. 3։
Պատնէշ։ Թապլխէ, պէտէն, մէթրիջ։ Կ. 2։ և ԶԲ. 5։
Պատուաճօրէն։ Պըտաուք՝ տօլաշըքլը։ ԶԳ. 7։
Պատուաստում։ Կցուիլը, էքլէնմիշ ըլալը։ Լ. 4։
Պատսպարան։ Սըղընմիշ ըլալու տեղ. սիփէր։ Խ. 2։ ԶԲ. 1. ԶԹ. 1։ և ԶԱ. 3։ կամ ասյախ, իբր՝ թէմէլ։ Խե. 2։
Պատրոյկ։ Ճրագի ֆիլիթիլ։ ԶԳ. 2։
Պարս։ Սափան, որով քար կը նետուին։ ԼԴ. 7։ և ԶԲ. 4։
Պարսել։ Իբր սափանով քարտուել, տանջել։ Ի. 2։ կամ հալածել, դուրս ընել։ ԼԲ. 3։ և Ղ. 3։
Պլիծակ։ Իշմեղու. էշէկ առբսը։ ԿԼ. 3։
Պիտակ։ Լոկ. սալթ, սամտէ։ ԻԲ. 6։
Պղպջակ։ Ուռեցք, որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կ'ելլայ. սու գապարճըղը։ ՀԴ. 3։
Պղտորարբութիւն։ Պուլանըխ խըմելը։ ԾԴ. 3։
Պճնելի։ Զարդարելու, սաղելու։ Բ. 2։
Պնդիլ։ Եռեւէն ընկնիլ՝ վազել։ Բ. 2։
Պուեռիկոս։ Բանաստեղծ. շայիր, աշըդ։ ԽԲ. 6։
Պուրակ։ Օման, կամ ծառերու եզրին, տէմէթ։ Թ. 1։
Պչրութիւն։ Էսէպսիզ սազուիլը, ինչպէս՝ լկտի կանանց տիւզինը։ ԽԲ. 4։
Ջ. ախել։ Ջաղխել, Ջարդել. կոտրել։ ԽԲ. 4։
Ջահաւորիլ։ Մաշալայի պէս վառիլ, փայլիլ։ ԶԳ. 17, և 23։
Ջահել։ Ծադել, լուսաւորել։ ԶԳ. 2։
Ջամբել։ Կերցնել, տալ։ ԾԴ. 3։ և ԶԳ. 22, և 23։
Ջնար։ Սանդուռ։ ԶԲ. 9։
Ջնել։ Ջարնել, ծեծել։ Կ. 2։
Ջուրթակ։ Սանթուռ, կամ քէման։ ԶԲ. 8։
Ջրակարծ։ Ջրէն կարծրացած՝ սառած, ինչպէս՝ կարկուտը։ ԿԲ. 3։
Ջրել։ Ջնջել, աւրել. պօղմադ։ ԼԲ. 3։ ԽԲ. 1։ ԿԷ. 2։ և ԶԳ. 14։
Ջրողող։ Ջրհեղեղով ապականած՝ թէլէֆ եղած։ Կ. 3։
Ռեսին։ Թիրէմէնթին, որ եարայի դեղ՝ մէշհեմ լինի։ ԿԲ. 1։

Սաբեկ։ Է անուն ծառայն, յորմէ կախեալ տեսաւ Ա՛Բ-
բահամ՝ զխոյն։ (Ծն՝ իբ։ 13)։ ՂԲ։ 9։
Սադրել։ Մատնել, խամրել. էլէ վերմէք։ ԿԵ։ 1։ կամ
չաբ ֆիլթ տալ։ Ղ։ 3։
Սակ։ Հարկ։ վերկի, խարաճ։ ԽԵ։ 1։ կամ չափ։ հի-
սապ։ ԺԷ։ 3։ ԽԵ։ 2։ և Հ։ 3։
Սակաւաձեռն։ Տկար, զայլիք։ նուազ։ Գ։ 2։ ՂԳ։ 15։
Սահանք ծովու։ Ծովու ափունքը։ ԿԳ։ 1։
Սահանք յորձանաց։ Տերէ։ սէլ տերէսի։ Խ։ 2։
Սաղարթ սեւ ուռենեան վարսից։ Տերեւ՝ սեւ եաւրախ-
ներուն, որ է ասել, սեւ մօրուք։ ԿԳ։ 2։
Սամի։ Տիւմէնը գարձընող փայտ, եէքէ։ ԻԵ։ 2։
Սառնասեր։ Պուղի սոյ, պուղի պէս փաստցած։ ՁԱ։ 3։
Սատեր։ Սիկլ. զօլաթա, որոյ գինն էր 88 ստակ։ (Մա՛՝.
ԺԷ։ 26)։ ԽԵ։ 1։
Սարդ։ Մամուկ։ ՂԳ։ 14։
Սարտուցեալ։ Բաժանուած, երեսէ ձգած։ ԽԸ։ 2։
ԾԵ։ 2։ և ԿԲ։ 3։
Սաւառնիլ։ Թռչտելով խանտոնները վրայ բերել՝ ծած-
կըլիլ։ ՂԱ։ 1։
Սափիրա։ Պատժեալ կնկան մի անուն է։ (Գ՛՝ԺԴ։ Ե։ 9)։
ՀԱ։ 3։
Սելոմ։ Խաղաղ-Ռիւն. քաղաք մի է։ Ա։ 1։
Սեղանանենդ։ Սեղանը, կամ տաճարը թալող։ ԽԸ։ 2։
Սեպուհ։ Պէյզատ. քիշիզատ։ Գ։ 2։
Սեռն։ Մաքուր, ուղիղ. հիլէսիզ։ Ժ։ 2։ և Ի Յիշատ՝՝։
Սեւեռք։ Գամուածք. մըխանմիշ ըլլալը։ ԿԶ։ 4։
Սթափիլ։ Այրինալ, խելքը գլուխը գալ, արթննալ։
Գ։ 3։ և ՂԲ։ 1։
Սիգացող։ Փոռուլուքը ուռեցող, սալքնմիշ ըլլող։
ՀԳ։ 2։
Սիդոնացիք։ Սայտացիք, որք նամանաւ կուռք մի ուն-
էին, զոր պատուեաց Սաղոմոն։ (Գ՛՝թ՝՝. Ժա։ 5)։ ԽԸ։ 5։
Սիկ։ Անուշիկ հոտ. խոշ բուրվեար։ ԼԲ։ 3։
Սին։ Դատարկ, պօշ, փուճ։ ԻԵ։ 3։ և ՁԱ։ 2։
Սլաք։ Օք տէմիրի, խըշտ։ ԻԶ։ 3։
Սկախառն։ Մուրտառ պուրանըմս, չիրքէֆ։ ԾԴ։ 3։
Սկաւառակ։ Քեասէ, թաս, ամման։ Լ։ 2։ և ՁԸ։ 1։
Ցկիւթացի։ Թաթարաց ազգն է։ ՂԳ։ 12։

Սնոտիապատուաստ։ Անշահ չինուած, նիզամսըզ տիւ-
զէնիվ եղած։ Գ. 1։
Սնոտիասէր։ Պոշ փուճ սէր ունող։ ՂԳ. 20։
Սոսկական։ Եայան։ Գ. 3։ կամ Դամիկ. Ֆախիր։ ՀԱ. 2։
Սոսկալիքիթաբ։ Ահարկու. լինուա հա, պէտտավի։ ՂԳ. 12։
Սոր։ Խորունկ սելի ճամբայ. տերբ։ Խ. 2։
Սուզել։ Տակը իջնել. պաթըմագ։ ԼԶ. 2։
Սուբհանդակ։ Սայի, մէնղիլ։ ԾԶ. 2։
Սուրբ։ Մատեան, գիրք. քիթապ։ ՁԸ. 2։ և "Ի Ցիշատակ"։
Սպանդ։ Զոհ. զուբրան։ ԽԴ. 2։
Սպանդարան։ Զուբրան մորթելու տեղ։ ԽԷ. 3։
Սպառազէն։ Սիլահլը, փիւր սիլահ։ ԾԶ. 2։
Սպեղանի։ Դեղ. մէլհեմ։ Բ. 3։ և ԽՀ. 1։
Սոսմբակ։ Նախս, զալըմ, եարամազ։ ԽՀ. 3։ և ՂԲ. 2։
Սոգանգ։ Մէղադրանք. սիլիէմ։ Թ. 3։
Սորբեւելք։ Վարէն վեր ելլող, կամ ելած։ ՂԳ. 24։
Սուաբ։ Թանձր, հաստ։ Խ Զ. 2։ և ԿԶ. 4։
Սուաբաստեղն։ Ճիւղը հաստ. գալին տալը պու-
նոագլը։ Թ. 2։
Սուգաբանեալ։ Ուղղուն գալով խսպաթ եղած։ ՂԳ. 20։
Սորուկ։ Խեղճ՝ ծառայ. բայէ։ Գ. 3։ ՂԳ. 12. և 18։
Սորջանալ։ Ափոսալ, ղղնալ, փիւրման ըլալ։ ԻԹ. 2։
Սրահի առագաստ։ Բակի փէրտէն, որ է՝ գուռն։ ԽՀ. 1։
Սրանալ։ Թռչիլ, փախչիլ։ Ի. 2։ Լ. 4։ ԽՀ. 3։ ՀԱ. 2։
և ՀԴ. 2։ կամ Սիվրիլմիշ եղած քէսկինցած։ ԻԸ. 3։
Սրացեալ վարատական։ Փախչող հեռացող. տէտիրկին։
ԺԱ. 3։
Սրբերգեան։ Սրբ Սրբերգող, ինչպէս՝ Սերսբէրն։ ՂԳ. 1։
Սրինկ։ Նէյ, կիրնի։ ՂԲ. 8։
Սրսկուումն։ Ցոյս բնելը. սէրփիշ ընելը։ ԾԱ. 4։
Սփոփանք։ Սփոփութիւն, մխիթարանք. թէսկլլի։ Գ.
1։ ԼԳ. 3։ և ՂԳ. 9։
Սքանչելաշնչաբար։ Հրաշալի միւճիզաթլը։ ՀԵ. 10։
Սքանչելատեսակ։ Զարմանալի գեղեցիկտեսիլունող։ ԾԱ. 4։
Սքանչելարմատ։ Զարմանալի գերազանց քէօք ունող։
ՀԴ. 2։
Վայրագաստուն։ Լեռը մեծցած. եապանի։ Խ Զ. 1։
Վայրագութիւն։ Եապանի կոպիտութիւն. եախնաձ
լուք։ ԺԱ. 3։ Լ. 4։ ՀԱ. 4։ և ՂԳ. 19։

Վանդակապատ։ Պարմանելս շարած գեղեցիկ քեօշկ։ Բ. 2։
Վասնիչ։ Զայ ընող, թելեֆ ընող։ Ի Զ. 3։ կամ փիճացը-
նող, չիւրիւթմիշ ընող։ Բ. 9։
Վարակեալ։ Պաշարեալ, մուհասրեթ եղած։ ԼԲ. 5։
Վարանիլ։ Վախուն թասայիլ անձրկիլ։ Ի Զ. 5։ և ԻԸ. 2։
Վարապան։ Կէմ, հալխա, որ գազանի բերան կը կա-
պեն։ ՂԲ. 2։
Վարատիլ։ Զատուիլ տեսիրկին ըլլալ։ ԻԷ. 3։
Վարմ։ Տուզախ, խափանաձ։ Խ. 3։
Վարսք։ Մազեր, որ թէ մարդոյ իցէ՝ փերչէմն է։ ԿԳ.
2։ և ՂԳ. 12։ և եթէ ծառոց իցէ՝ եափրախնեբն է։ Թ. 2։
Վերակացուն։ Զապիտուլթեամբ ձեռք վերցնելը։ Ա. 2։
Վերակենցաղել։ Կրկին ողջենալ, յարուլթիւն առնել։
ԼԴ. 5։
Վերակնարկել։ Վերնայիլ, դէպ՝ իվեր ուսուցանել։ Ի Զ. 3։
Վերնամարտութիւն։ Վերինին հետ ճէնգ, որ է աս-
տուծոյ դէմ դրնելը։ ԾԱ. 4։
Վերնամրցանակ։ Երկինքէն տրուած յաղթութեան հա-
մար՝ վարձք, էնէմ։ ՂԳ. 24։
Վերջին դատակնիք։ Ի կորուստն յաւիտենական վրձ-
ռիլ, որք են դատապարտելոցն դասք։ ԻԷ. 3։
Վերջնական։ Եսքինը. կամ խիստ պէտիերը։ Ծ. 3։
Վերջնական ատատ։ Քէսկին լէքէ սապօնու։ ՂԳ. 11։
Վէս։ Հղարտ, ինքնահաւան։ Ծ. 2։
Վիժած անգրելի կոչման։ Ընցուցած տղայ, որ մարդ
չի կոչուիր։ Ի. 2։
Վիհ վհից։ Խորունկներուն խորունկը։ Խ. 2։
Վիրգ մահու։ Մեռցնող ճէնկի քար. կիւլլէ։ Կ. 2։
Վիրգ սալի։ Տէօշէմէյի քար, գայկան։ ՂԲ. 8։
Վոսկ։ Ախլնար, կամ սէլ, ըռմախ։ ԾԳ. 3։ և ՂԲ. 10։
Վոտել։ Վատուժցնել, չիրքինցնել։ Ի. 2։
Վրիժակ։ Վճիռ. իլամ, սիճիլ։ ԻԷ. 2։
Վրիպակ։ Մոլար, ծուռ։ ԺԸ. 2։ ԽԸ. 1։ և ՂԲ. 9։
Վրնջողական։ Բղջախոհ ցանկութեամբ կատղիլը, ազ-
միշ ըլալը։ ԽԵ. 2։
Տակաւ տակաւ։ Կամացուկ կամացուկ, քչիկ քչիկ։ ԾԸ. 3։
Տաղանդ կամ քանքար։ Քէսէ մը ստակ. բիւր քանքար,
տասը հազար քէսէ ստակ, կամ այլ աւելի։ Ի Զ. 2։
Տաղաւ արեալ։ Բնակելու տեղ ըլալ։ Զ. 1։

Տարաւարիլ։ Գօնագ եղիմէք։ ԺԵ. 13։
Տարակարարական։ Իբրահ ընելու, մուրտառ։ ՂԳ. 20։
Տաշտ։ Քեասէ, թաս։ Լ. 2։
Տատամնելի։ Տրամելի, խատաղիթ ընելու։ ԼԱ. 2։
Տարաշ։ Կերպ։ Թարդ։ ԺԸ. 2։ և ԾԳ. 5։
Տարագոյց։ Նման էօրնէկ, ուշղուն։ ԺԵ. 2։ և ԽԵ. 3։
Տարժանելի կամ տաժանելի։ Խիստ աշխատելի մեշագ-դեիլի։ Ը. 1։ ԿՁ. 5։
Տարմ։ Խանատալներուս քիւմէ՝ եղինախ։ ԿԸ. 3։
Տարը։ Բոլոր նիւթաւոր մարմիններուն թէմելը, և էջրոս. Հուր. Օդ. Ջուր. Հող։ ԶԲ. 3։ և ՂԳ. 15։ և զայս բառս՝ պէս պէս նշանակութեամբ գործածէ սուրբս. գոր օրինակ, Ի տարը գոյի։ Տարեբեբ եղանեներուն մէջ, կամ կայ եղանեներուն էօգին մէջ։ ԽԱ. 2։
Տարը ժամանակի։ Ժամանակին կայութիւնը, կամ շափը, որ հիշի մօտ՝ քիչ է։ ԺԵ. 3։
Տարը ժամանակայ։ Ճորս եղանակն է. Գարուն. Ամառն. Աշուն. Ձմեռն. որք իրր տարիին տարեբքն են։ Խ. 2։
Տարը մահու։ Մահուան քեօրը՝ սէպէպը։ Բ. 6։
Տարերս սասանել։ Բոլորաշխարհս շարժել՝ գողցնել։ Լ. 2։
Տարը փոքր։ Փոքրիկ ոչինչ իր. Չէյմիղէզ։ ԿԹ. 1։
Տիառնապրել։ Կնքել, խաչակնքել։ ԺԲ. 3։ և ՂԳ. 12։
Տեղ։ Ջերմ. սրիմա։ ԻԸ. 5։
Տեսական։ Տեսանող, կէօրիւճիւ։ ԼԳ. 3։ կամ երևելի. կէօրէ կէօրիւնէն։ ԼԳ. 3։ և ՁԳ. 1։
Տեսանել։ Աղբ էօզը խրբխով մը մէյտան հանել։ ՂԳ. 10։
Տեղ։ Մըղասխ, խրշտ։ ԽԵ. 3։
Տիրապետ։ Իր տէրը խաբող՝ մատնող։ Ծ. Զ. 2։
Տիրապրուժ պաշտօնեայ։ Իր տէրը ֆէնտով խաբող հազվիրեար։ Ի. 2։
Տիւրոս։ Կամ Ծուր, քաղաք՝ մի է Սայատայի սէմմի։ (Եզեկ. իգ. 15)։ ԼԹ. 3։
Տիրատանակ մոր, կամ Երդն։ Մուրթ գոյն, սեւ ըռէնկ։ ԼԴ. 8։ և ՂԳ. 12։
Տրմանալ։ Գուբ։ Ճամուռով լեցուն հող։ ԺԶ. 1։
Տեսանել։ Զեռ ընել. քէրեմ էղիմէք։ ԺԵ. 2։ կամ յայտնել, ցուցանել։ ԽԸ. 6։
Տոյժ ստանձնաց, կամ լլկանաց։ Վնաս պատժոյ. գազէպ Հերիմէսի. սիասէթ։ Բ. 2։ և ՀԱ. 3։

Տոան։ Զուանէ կապ։ խլաբ։ ԽԸ։ 1։
Տուայիլ։ Զարշաւուիլ։ Ձէ ֆայէն մաշիլ։ Կ2։ 3։
Տպաւորագոյն։ Էշիէարէ ուղղուն։ Թըպգը։ ԺԹ։ 3։
Տրոհել։ Ոպշէլ բաժանել, զատել։ այրմագ։ ԽԸ։ 1։
Լ ԿԲ։ 2։
Ցանց։ Սիճիմով հուսուած թոռ։ աղ, տուզախ։ Խ։ 3։
Ցիւռ։ Վայրի էշ։ եապան էշէկի։ Խ2։ 2։
Ցնցուղ։ Ցաթկոտուք։ սէրվէնիթի ջրոց։ կամ հրոց։ 2։ 3։
Լ ԿԸ։ 3։
Ցուք նշանից։ Ըողշողուս մն Հառագայթից, շաւխին փայ-
լելով ցայժելը։ 2Ա։ 3։
Ցաքուութիւն։ Անառակութիւն, անեբեսութիւն։ է-
ակսպէդիլիք։ ԷԲ։ 2։
Ցրիչ ցնորից։ Խենթ ու մենթ երազները տաղնթիւ
ընող։ 2Դ։ 1։
Փագովը։ Բէլիէգովը։ կուռքի անուն է։ (Թագ։ ի՛ե։
3)։ ԽԸ։ 3։
Փաղանգ։ Ճիւմհիւռ։ թապուռ, օռտու։ ԿԵ։ 1։
Փաղաքշել։ Երեսպաշտութիւն ընել, խօշամէտի խօ-
սիլ։ Ժ։ 1։
Փասպար։ Ծակ։ խօվուխ, չուխուր։ Խ։ 2։
Փարաքուն։ Բղջախոհ ցանկութիւն։ Էտէպսիզութիւն։
ԽԵ։ 2։
ՓԹԹեաղ։ Ֆիլիսլէնմիշ եղած, ծաղկած։ 2Գ։ 11։
Փղշատացիք։ Բարբարոսայ և ամ այլազգաց կրօնի։ Ա։ 2։
Փակ։ կաշիէ կապ։ ԽԵ։ 2։
Փրկանակ։ Փրկութեան տեղ։ Ի2։ 2։ կամ ումուտ թէ-
լի։ ԾԱ։ 4։ կամ աղաստելոյ գործիք։ ԿԳ։ 3։ և 2Բ։ 5։
Քաղցկեղ։ Մարմինը չիրիւթմիշ ընող եարա մի է,
կերցաւ։ չիրիվէնէշ։ ԺԸ։ 3։
Քամօվս։ Կուռքի անուն է։ (Գ։ Թագ՝։ Ժա։ 7)։ Կ։ 4։
Քայռ։ Կերտանելիք, կամ լեօֆ։ 2Դ։ 1։
Քանան։ Նոյ նահապետի թոռն է, Քամայ որդին։ Բ։ 1։
Քանանուհի։ Կին մի էր քանանացի, որոյ զաղջիկն քա-
ջժչիեայ։ (Մ՝։ Ժե։ 22)։ 2Ե։ 3։
Քանասար։ Կատաղի։ Եսվուղ, զալիմ։ ԿԹ։ 2։
Քանցել։ Ճիւղերը կատարեալ փրցնել։ Ի2։ 1։ և Կ։ 2։
Քառադիմակի։ Ի մի կնութիւն բառն քեւանայ, որ ե-
բեւէ երեայ ի յունական բառն ԿՆՆՔ, որ թարգմանի

թառակուսի. ուսոսի քերուան՝ քառաղիմակի պատկերը, ասել է՝ չորս երեսով, կամ չորս թարաքիք կուրք, ղորոխի չինեաց Մանասէ (Դ. Թագ. իա. 5): ԺԸ. 4:

Քառասան. Քառասդ, մեղրը թոզող: ԴԳ. 1:

Քեղլի: Օրիա տիրկ, ՀԷՄԷԼ տիրէկի: ԼԲ. 3:

Քիմք: Տամախ, կէյնդ: ԻԳ. 1:

Քինաւոր: Քէն ունող, զարէդ ունող: ԴԱ. 1:

Քղանց: Հանդերձի փէշ. էվիկ: ԺԸ. 2:

Քոյնանիւթ: Քաւ նիւթդ: Քոյնանիւթ զանգուած. քաւ նիւթդ խմբը, որ է խակ մարմին խորհրդոյ: ԺԳ. 4:

Քորեբ: Ա բարգիտան լեռ մի է, ուր խոսեցաւ ած Ելդայի հետ (Գ. Թագ. ԺԹ. 8): ԼԴ. 9 և ԴԳ. 6:

Քառանասուն: Վանցնող՝ մարմիրը փուշ փուշ լինող: ԻԸ. 3:

Քառանելի: Զարհուրելի, խիստ վախցնող: Ա. 1: ԺԸ. 2: ԻԸ. 2: ԻԸ. 4: և ԷԹ. 3:

Քրայ: Խաղիի օճախ: ԺԹ. 1: ԻՁ. 3: և ԿԹ. 1:

Քրէական: Խիստ մեծ մեղք, որ է ՅԴԷՄ: ԺԱ. 1: և ԴԱ. 3:

Քրձաղդ՝ած լինիլ: Զուլ հագնիլ. ԻԹ. 2:

Քրքում: Զաֆրան չիչէկի, կամ զաֆրան: ԴԳ. 11:

Օդք, օդէ: Ոտից ամուր, ինչպէս՝ չիզմէ, փապուճ: ԻԷ. 3:

Օժոց: Հանդերձ. էսպաղ: Գ. 1:

Օժանդակել: Եաթաքմ ընել, ուժ տալ: Ե. 1: Ժ. 2: ԺԱ. 1: ԼԴ. 6: Զ. 2: և ԴԳ. 9:

Օճառ: Ճէնկի Թախրմ. սիրահ: ԿՁ. 3:

Օն և օն: Սանկ ու նանկ ԺԷ. ալէ պէ ալէ: ԻԹ. 3:

Օշինդր: Լեղի խոտ մի է. ֆիլիլին: Զ. 3:

Օստատի: Յօր երանելին է, զի էր յՕստեր գաւառէ. որ է Ի կոշմն Ասրապիսատանու: ԻԸ. 6:

Օտարանն: Օտար ազգէ, այլազգի: ԿԳ. 1:

Օտարութիւն: Անիրմանութիւն, մինասաքէթսիզլիք. ՀԵ. 12:

Օրակշիռ: Օր չափող, որ է արեգակն: Դ ՅՆԷՇԻԼԻՆ:

Օր Ի յօր յերկարաձգել: Օրէ օր ձգել: ԺԸ. 3:

Օրհնենդ: Երգող օրհնութեան, կամ օրհնութիւն: ԿԱ. 2: Գովութիւն, բարեբանութիւն, որ միայն ՅՍ վայելէ, որ է անսկզբնաւոր սկիզբն ամենայն սկսեալոց և անեղբական վախճան:

4500

4500